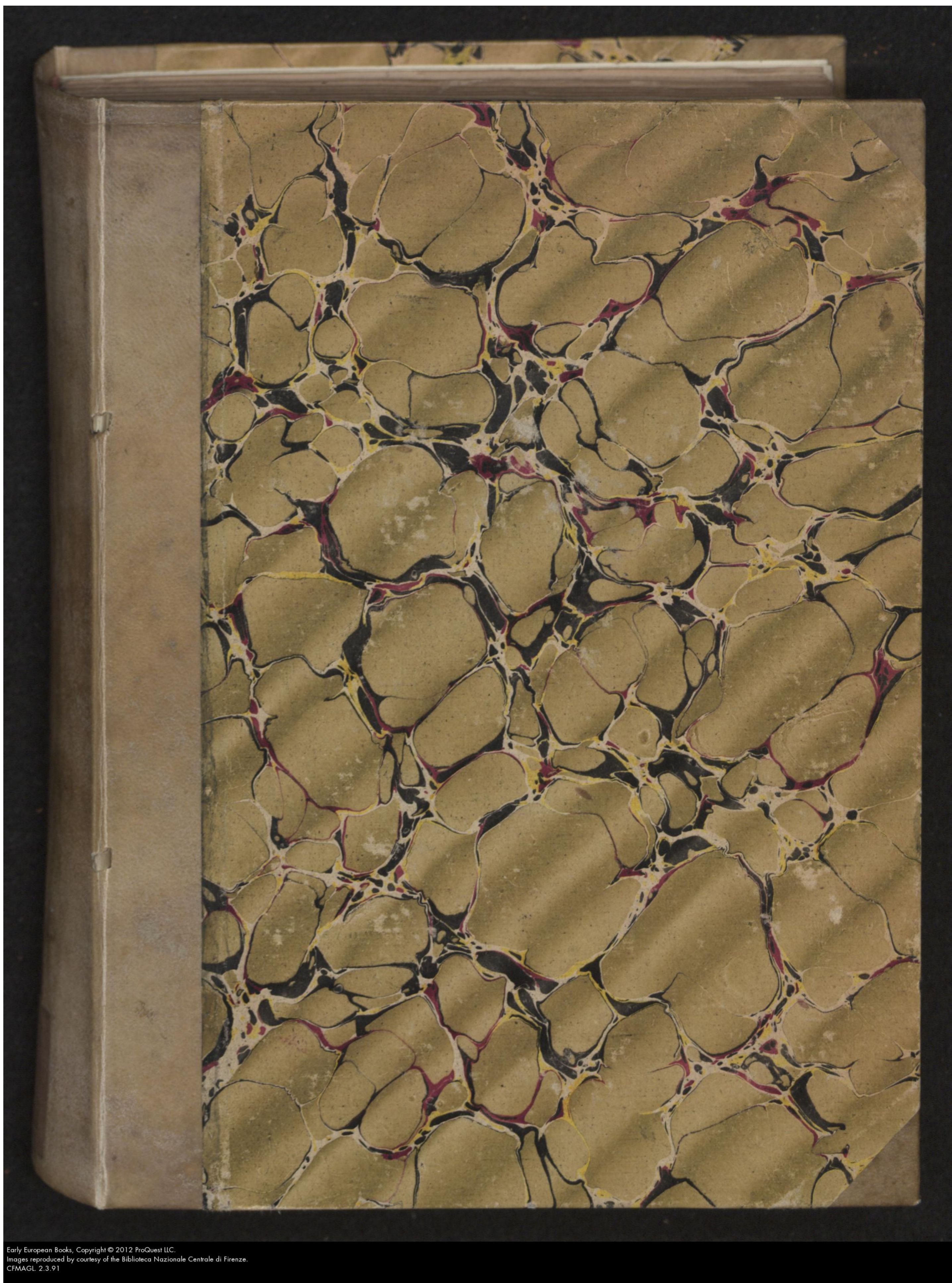
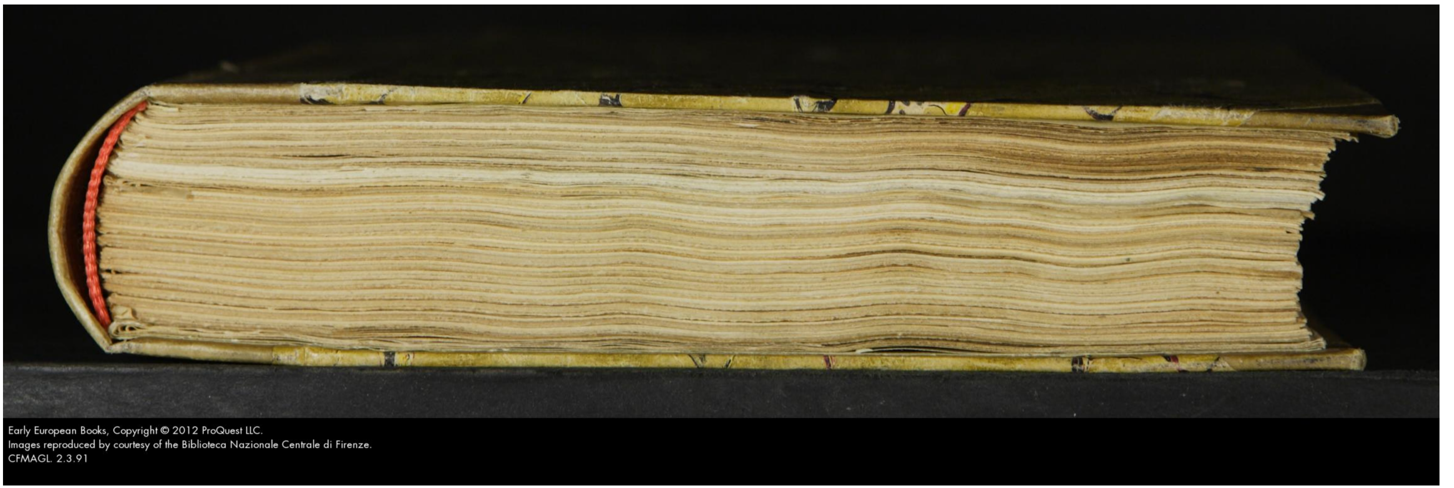

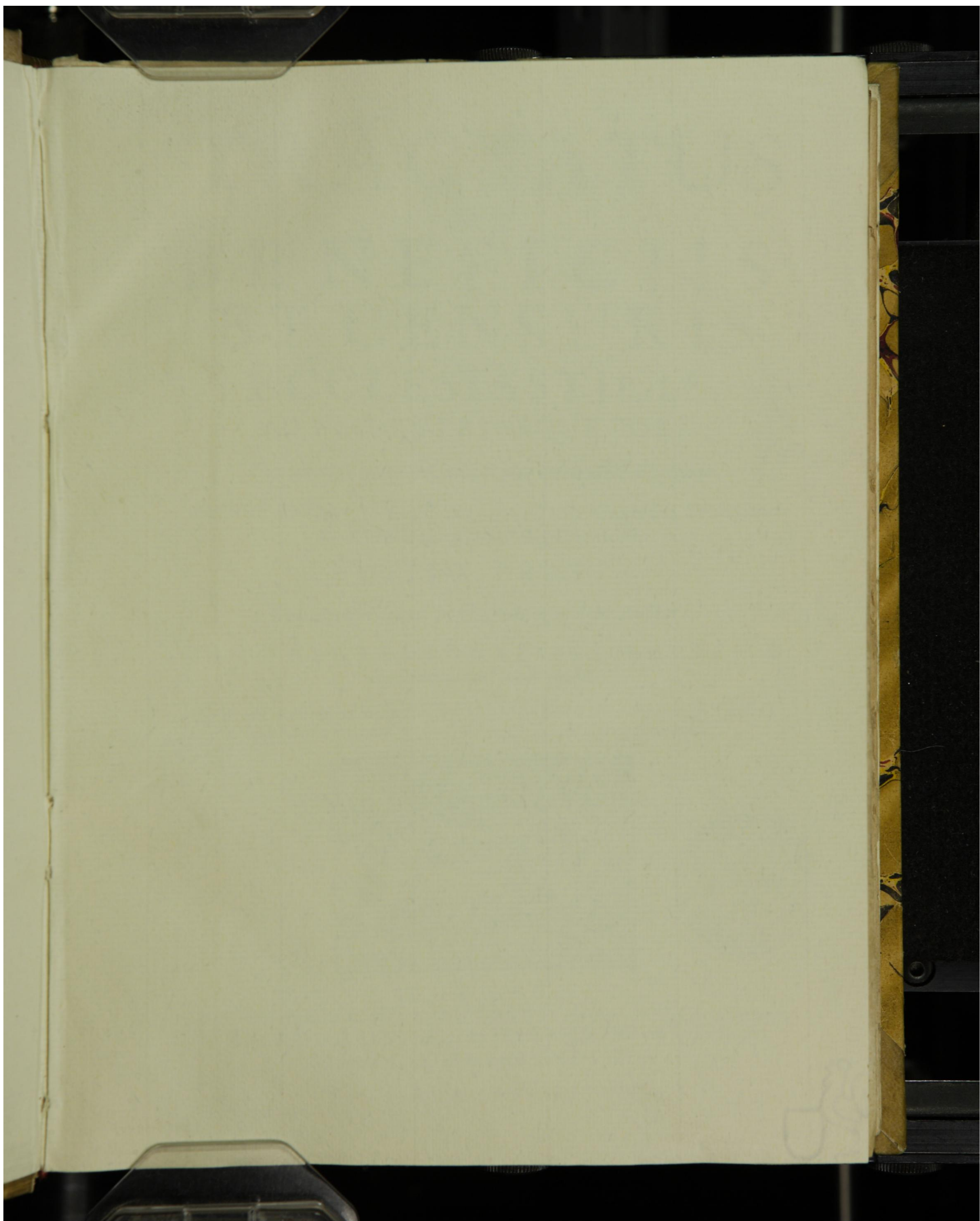

2
3
91

TRACTATUS DE BENEFICIIS ET CENSURIS ECCLESIASTICIS,

AD USUM UTRIUSQUE FORI.

Continens integram materiam methodicè digestam.

Auctore MELCHIORE PASTORE, Juris Canonici Professore in alma Universitate Aquisextiensi.

EDITIO TERTIA.

Cui accessit liber posthumus ejusdem Auctoris,

DE BONIS TEMPORALIBUS ECCLESIÆ acquirendis & conservandis.

Cum additionibus & Scholiis JOANNIS SOLIER, *in Senatu Tolosano patroni ac Veterani Expeditionum Romanæ Curiæ Banchari.*

TOLOSÆ,
Apud Viduam ARNALDI COLOMERII, Regis Clerique Typographi,
BERNARDUM DUPUY, & HYERONIMUM POYSUEL,
Bibliopolas, in Vico Portæ-Arietis. 1675.

Cum Privilegio Regis & Approbatione.

JOANNES SOLIER, PASTORIS SCHOLIASTES BENEVOLO LECTORI.

VAM difficiles & intricatæ sint Philosophiæ Beneficialis viæ, Lector Benevole, *hoc vnum satis demonstrat, quod licet vtilis admodum, & lucrosa credatur, imò & gratissima sit, in ea tamen sectanda pauci sanè operosa sedulitate incumbunt; ita vt sint litium moderatores & arbitri, qui tunc primum illam ex tritura forensi & elementariis Scriptoribus frustatim expiscari satagunt cum quæstio consulenda vel judicanda occurrit. Causa multiplex est, sed præcipua subtilitas rei & difficultas; cum vt sæpe sæpius deficiente textu controversiæ Beneficiales aliter nequeant resolui, quàm ratione ducta ab vniversalibus iuris præceptis, vel à simili ex paritate rationis, in quo versatur summa subtilitas, quæ facilè vulgarium conatus effugit, nec à sublimi ingenio attingitur, nisi eâ quâ venitur*

ad artem boni & æqui, divinarum atque humanarum rerum notitiâ instructo. Absit ista ingenioli nostri eruptio insana, vt à numerosa multitudine secerni intendat, quasi juris vtriusque, seu gladii ancipitis potens, rigentes in hac literaria Sylua dubiorum nodos proprio marte valeat excidere. Denegante quippè Genii tenuitate dedit improbus labor & librorum copia aliquantulo sacræ Disciplinæ succo imbui, quæque in Scholiis hisce nostris promimus pleraque omnia ex alieno fundo excerpta profitemur, in quibus nedum candidè & bona fide testes probatos dictis adiecimus, sed vt vis testimonii potentius vrgeat, fontesque ipsi in rivulis conspiciantur, ipsa quantum licuit, Auctorem verba laudato nomine proferenda censuimus, exteris non accersitis dum nostri non defuerunt, quos inter Molineus subtilitate Mineruæ, & sublimitate, Doctrina Rebuffus, & rerum copia, Pastor noster facilitate, & brevitate commendandi. Sed habent sidera maculas suas ac nebulas & defectiones, quas dum patiuntur Caliginanti Reipublicæ Vicaria Lampade succurrendum. Hujus itaque aliàs eruditi ac expediti operis subobscura lustrare, laxiora restringere, strictiora relaxare, reducere deuia, & omissa supplere nobis fuit animus, vt in vno, eoque parvæ molis libro totam sacerdotiorum materiam moribus Galliæ consonam, nimiaque citationum frequentia, ac inutilium rerum farragine defæcatam habeas. An consilium habuerit eventu? Tuum erit judicium. Vale.

ORDO MATERIÆ.

LIBER PRIMVS.

LIBER SECVNDVS.

LIBER TERTIVS.

APPROBATIO DOCTORVM.

TRes Melchioris Pastoris de Beneficiis libros acuratè perlegi, in quibus scriptoris illius ea juris Pontificii atque Cæsarei elucet scientia; ea Romanæ Curiæ in re beneficiaria formularum cognitio; denique morum nostrorum & in vtriusque fori prophani & Ecclesiastici triturâ, de modo acquirendi, conservandi & admittendi Sacerdotia, eâ eminet peritiâ; vt merito dixerim vix alium inveniri posse qui hac de re diligentius, majorique brevitate & curâ, congruentisque recepto in Imperio Gallico vsui pertractarit. Quapropter cum nihil à nobis in illis deprehensum sit Orthodoxæ fidei, bonisque moribus dissonum publicâ luce dignas consonas eo vel magis quod si aliquæ illis adhæserant vel obrepserat nebulæ, vel si quid deerat aut obscurius positum videbatur totum illud plenè detersum est, illustratum & explicatum eruditis notis clarissimi viri Ioannis du Solier, vtriusque Iuris consultissimi jam satis superque doctis suis in Lancelotum & Flaminium Parisium vigiliis rei Ecclesiasticæ, & Beneficiariæ; studiosis cogniti. Datum Tolosæ die 5. mensis Septembris 1674.

CAZENAVE *sacræ Theologiæ Doctor, & Regius in Academiâ Tolosanâ Professor.*

IDem censeo. Fr. ANTONIVS REGINALDVS Ord. Præd. sacræ Theologiæ Professor Regius in Academiâ Tolosanâ.

EGo infrà scriptus Doctor Theologus Augustinianus & Professor Regius facultatis Theologiæ in Academiâ Tolosanâ animo perlustravi & attentè inspexi opus *De Beneficiis & Censuris Ecclesiasticis ab eruditissimo Doctore Melchiore Pastore*, primò editum jamque denuo Typis excussum vnà cum clarissimi viri Domini du Solier, Causarum Patroni meritissimi Annotationibus exornatum, in quo graues & implicatæ difficultates circa Beneficia Ecclesiastica ad utrumque forum spectantes, ita doctè & sapienter discutiuntur ut in offenso pede decurri, & ab omnibus tutò legi posse censuerim, pro indeque dignum judicio quod ad Dei gloriam & vtilitatem publicam in lucem prodeat. Datum Tolosæ, in Cœnobio sancti Patris Augustini Tolosano die 26. mensis Augusti anno salutis. 1674.

Fr. JOSEPH BRVNET.

EXTRAIT DV PRIVILEGE DV ROY.

LOUIS PAR LA GRACE DE DIEU Roy de France & de Navarre. A nos Amez & Feaux Conseillers les gens tenans nos Cours de Parlement, Maistres des Requestes ordinaires de nostre Hostel, Prevost de Paris, Baillifs, Senéchaux, leurs Lieutenans Civils, & tous autres nos Officiers & Justiciers qu'il appartiendra; Salut. Nostre Amé Bernard Dupuy Marchand Libraire, demeurant en nostre bonne ville de Tolose. Nous a fait remontrer qu'il desiroit reimprimer & donner au public un Livre intitulé, *Tractatus de Beneficiis & censuris Ecclesiasticis ad usum utriusque fori, Auctore Melchiore Pastore Iuris Canonici Professore, in alma Vniversitate Aquisextiensi. Avec les observations sur iceluy faites par Monsieur Solier*, s'il avoit nos Lettres de permission sur ce necessaires, & qu'il nous a tres-humblement fait supplier luy vouloir accorder. A CES CAUSES: veu & examiné ledit Livre par le sieur Grandin, Docteur en Theologie: Et desirant favorablement traiter l'exposant, Nous luy avons permis & permettons par ces presentes, de faire reimprimer, vendre & debiter ledit Livre, avec lesdites observations en tous les lieux de nôtre Royaume, par tel Libraire ou Imprimeur, en tels volumes, marges & caracteres, & autant de fois que bon luy semblera, pendant le temps de six années, à compter du jour qu'il sera achevé de reimprimer pour la premiere fois, faisant deffences à tous Libraires, Imprimeurs & autres, d'imprimer, ou faire imprimer ledit Livre, vendre ny debiter iceluy en quelque sorte & maniere que ce soit pendant ledit temps, sans le consentement de l'exposant, ou de ceux qui auront droit de luy en vertu des presentes, sur peine de confiscation des exemplaires contrefaits, deux mil livres d'amende, & de tous depens, dommages & interests, comme il est plus amplement porté audit Privilege. Donné à S. Germain en Laye le 20. jour de Decembre, l'an de grace 1674. & de nostre Regne le trente-deuxiéme. Par le Roy en son conseil. MARESCHAL, signé.

Ledit Dupuy a fait part de son privilege à la veuve d'Arnaud Colomiez, Imprimeur du Roy & de l'Vniversité, & de Ierôme Poysuel Marchand Libraire, suivant leur traitté fait entre eux.

Achevé d'imprimer pour la premiere fois le 8. Ianvier 1675.

LIBER PRIMVS DE BENEFICIIS ECCLESIASTICIS.

TITVLVS PRIMVS.

De origine Beneficiorum. a

1. EXPEDIT Ecclesiæ Ministros bonis temporalibus non egere, ne penuriâ laborantes mendicare cogantur, & à diuino cultu, cui mancipati sunt, distrahantur. Quamobrem Christus, vt ait S. Augustinus *in Sermone de communi vita Clericorum*, habebat loculos, à fidelibus oblata conseruans, & suorum necessitatibus, & alijs indigentibus distribuens, à quo primùm Ecclesiasticæ pecuniæ formam fuisse institutam idem Sanctus asserit, & refertur *in c. habebat c. 12. q. 1.* & multi fidelium secuti consilium Euangelicum prædia vendebant, & pretium offerebant ante pedes Apostolorum, vt illi diuiderent singulis, provt vnicuique opus erat, *Acto-*

Ecclesiastica pecuniæ forma & origo.

rum 4. *c.* 5. Ob eamdem causam Constitutionibus Ecclesiasticis præceptum de decimis soluendis fuit renovatum; Constantinus, qui vt ait Nouella Leonis duodecima, primus Christi nomine imperij Coronam splẽdidiorem fecit, immensis largitionibus Ecclesiam ditare cœpit, voluit Martyrum bona ad eam excluso fisco peruenire, *Eusebius lib.* 1. *c.* 25. *&* 41. & licentiam dedit omnibus donandi & testandi in gratiam illius. Nec minor fuit in Gallia pietas Regum Christianissimorum, vt testantur Ædes sæcræ, Cœnobiaque eorum munificentia erecta, constructa, & dotata, vt de illis Isaïas locutus videatur c. 6. vbi his verbis Ecclesiam affatur: *Suges lac gentium, & mamilla Regum lactaberis.* Sic principum Christianorum & pij populi oblationibus Ecclesia locupletata est.

Eclesia dicata Principum munificentia.

Ecclesiæ bona erant communia, distributio fiebat ab Episcopo.

2. Verùm Clericorum animos diuina obseruatione deuinctos possessio rerum temporalium olim non distringebat: illi enim vitam communem agebant, bona Ecclesiæ illis erant communia, & ne se negotiis sæcularibus immiscerent, eadem bona per œconomos administrabantur, & dispensatio fructuum fiebat ab Episcopo, partim ad Clericos sustentandos, partim ad alendos pauperes, partim ad reparationem Ecclesiæ, partim in proprias necessitates, & peregrinorum Fratrum vsus, *c. ex his, c. Episcopus, c.* 12. *q.* 1. Ea erat regula antiqua omnium Clericorum: non præbendarum diuisio admittebatur, nec annuos redditus sibi quisquam iure vindicabat; nam vt de Apostolis & eorum Discipulis dicitur, *Actorum loco cit.* eorum erat cor vnum & anima vna, vt inter verè Religiosos hodie; obseruatur alij enim retinendæ pecuniæ cupidine simulatam asseuerationem detegunt.

Præbendarum diuisio.

3. Demùm charitatis feruore tepescente, ob multorum infirmitatem præbendarum diuisio permissa est, ea lege vt ex redditu sibi assignato necessaria quisque perciperet, & reliquum referret in communes Ecclesiæ vsus, *c. nulli* 12. *q.* 1. quo iure nudus vsus Clericis concedebatur; & iure nouo, vt tollatur occasio peccandi, vsus fructus permittitur,

c. Vnico, de Clericis non residentibus, in 6. Concil. Trident. sess. 23. c. 1. hoc adhibito temperamento, vt fructibus inter viuos pro libito possint disponere, & in residuis Ecclesiam habeant hæredem, *c. relatum, de test. c.* 1. *&* 2. *de succes. ab intest. c. Episcopi, c.* 12. *q.* 1. vt cautum fuerat *Nouell.*131. *c.* 13. quod inter Regulares laxioris Regulæ apud nos obseruatur, eis enim de fructibus suorum Beneficiorum & quæstu licet disponere dùm viuunt, modo fraus absit, exemplo libertorum, *l.* 1. §. 1. *l. Vnius libertus, ff. si quid in fraudem patroni,* non causa mortis, nam post mortem Monasterium eorum bona occupat iure peculii, sic viuunt vt domini, & moriuntur vt serui, nisi testandi veniam à Summo Pontifice obtinuerint: *Decius ad Authent. ingressi, c. de Sacros. Eccles.* quod tamen contra regulam fit, non admittitur in Gallia, *Scoliastes Loetii in lit. R. num.* 42.

Clerici sunt fructuum suorum Beneficiorũ domini.

Regulares non possunt testari.

4. At Clerici sæculares ex generali consuetudine Regni de fructibus suorum Beneficiorum & omni quæstu testari possunt, & intestati cognatos habent hæredes, *Aufrerius decis.* 36. *Guid. Pap. q.* 110. *Ioannes Faber ad Auth. hoc ius porrectum,* C. *de Sacros. Eccl.* exceptis bonis quæ in Ecclesiæ vtilitatem conuersa sunt quæ non repetuntur ab hæredibus, *Auth. licentiam, C. de Sacros. Eccl.* nam causa pietatis impedit repetitionem, *l. cum his, ff. de cond. ind.*

Clerici sæculares possunt testari.

5. Eodem iure gaudent Religiosi ad Episcopatum promoti, eos enim dignitas à regula dispensat, *Chopin. de sacra Politia c. Vltimo, n.* 14. *& Monasticon, c.* 3. *n.* 5. *Loët. in lit. E. n.* 4. quod tamen Abbatibus Regularibus non est concessum, *Chopin ibid.*

Episcopi Regulares possunt testari.

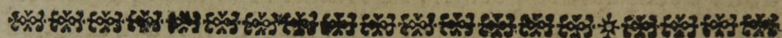
Abbates Regulares nõ possunt testari.

Hinc dictæ sunt Præbendæ, quo nomine hodie sola Beneficia Capituli significantur, & Sacerdotia à principali munere, & Beneficia, quia gratis dantur, vt feuda, quæ ob eamdem rationem Beneficia dicuntur in vsibus feudorum, *lib.* 2. *tit.* 14.

SOLIER.

a Beneficia Ecclesiastica originem habuisse sub Symmacho, anno quingentesimo secundo, in eo anno referunt

Baron. n. 36. & Spondan. in Epitom. n. 6. ex Epistola ipsius Symmachi ad Cæsarium Episcopum Arelatensem, in qua habetur possessiones Ecclesiæ non esse distrahendas, nisi forte Clericis aut monasteriis, aut Peregrinis concedantur ad tempus reuersuræ postea ad Ecclesiam. Sed possessiones huiusmodi sic ad tempus Clericis collatæ nondum beneficia dicebantur, hanc enim denominationem nactæ non sunt ante concilium maguntiacum celebratum anno 813. relatum in cap. 1. de Ecclesiæ dif. vt obseruat Marsil. de Eccles. red. p. 1. cap. 8. n. 4.

TITVLVS II.

De Beneficiorum differentia.

1. CVm Ecclesiæ munera sint diuersa, multiplex est Beneficiorum differentia. Nam *Primò*, alia sunt Regularia, quæ Regularibus assignata sunt: cætera Sæcularia, quæ Sæcularibus, *c. cùm de Beneficio, de preb. in 6.* regulariter autem Beneficium censetur sæculare, nisi constet illud esse regulare, ex fundatione, erectione aut consuetudine, contraria, *vt notatur in dicto c. cũ de beneficio*, quia status sæcularis prior est & antiquior.

Beneficiũ in dubio sæculare censetur.

Beneficiorum diuersitas à munere annexo.

2. *Secundò*, alia Beneficia dicuntur Dignitates, alia Personatus, alia Officia, alia Canonicatus, alia simplicia Beneficia in Cathedralibus Ecclesiis & Collegiatis: & extra prædictas Ecclesias alia sunt Beneficia Curata, & Parrochiales Ecclesiæ, actu aut habitu: interdum enim plebs non est, aut per Vicarium Cura exercetur, in quibus casibus Beneficium desinit esse actu Curatum, si posteriore casu Vicarius ibi sit institutus in titulum Beneficij. Alia sunt Beneficia quæ Curam non habent annexam, quæ vel in vrbe vel ruri fundata sunt, eaque vel per se stant, & Prioratus dicuntur, & Præfecti Priores, non enim erant sine Clericis, vel à matrice reguntur Ecclesia, siue in ea sub certo Altari fun-

data sint, siue extra autoritate Episcopali interposita, quæ Capellaniæ dicuntur, & eisdem præfecti Rectores.

Capellæ omnes Beneficia non sunt.

3. Cæterùm Capellæ que ab Episcopo in titulum Beneficij erectæ non sunt, seu spiritualisatæ, vt loquuntur Doctores, Beneficia dici non possunt, nec ab Episcopo conferri, sed remanent sub pia dispositione fundatorum, hæredumue illorum, qui eas sine consensu Episcopi quibuslibet conferre possunt, modò sint idonei, *Garcias* 1. *parte*, *c.* 2.

Hospitalia non sunt Beneficia.

4. Hospitalia Beneficia Ecclesiastica non sunt exceptis his quæ personis Ecclesiasticis in titulum conferri solent, *Clement. quia contingit*, §. *præmissa*, *de Religiosis domibus.*

Præstimonia nō sunt propriè Beneficia Ecclesiastica

5. Præstimonia non censentur Ecclesiastica Beneficia; nam Beneficia Ecclesiastica non nisi personis Ecclesiasticis pro diuino Officio dari solent; præstimonia verò etiam laïcis & à laïcis fundatoribus dantur, vel pro Studio, vel pro subsidio contra infideles, aut ad tempus aut ad vitam, *Felinus in c. postulasti*, *de res. in* 6. Idem de Præceptorijs Ordinis Sancti Ioannis Hierosolimitani dicitur.

6. Pensiones quæ dantur in titulum Beneficij pro diuino Officio, Beneficia censentur, que verò dantur ad vitam pensionarij loco Beneficij, dimissi non veniunt nomine Benefiicj, vt dicemus infrà.

Beneficia quæ sint Sacerdotalia.

7. *Tertiò*, alia sunt Beneficia Sacerdotalia quæ Ordinem Presbiteratus, vel alium Ordinem sacrum habent annexum; alia quæ solam primam tonsuram requirunt: & quæ Sacerdotalia sunt, vel aptitudine sunt eiusmodi, in quibus aptitudo sola desideratut tempore prouisionis, vt prouissus intra annum possit pro moueri: vel sunt actu Sacerdotalia, in quibus qualitas requisita desideratur tempore prouisionis.

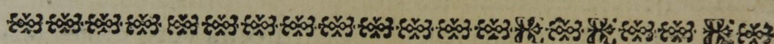
Beneficia Consistorialia quæ sint.

8. *Quartò*. Ex varijs titulis quibus Beneficia acquiruntur alia Consistorialia sunt, sic dicta quòd à Papa in Consistorio cum consilio Cardinalium conferri solent, & in Gallia non nisi nominatis à Rege dantur, vt dicemus infrà: alia sunt Beneficia electiua, quæ per electionem acquiruntur: alia collatiua, quæ per collationem: alia electiua & col-

latiua simul, in quibus collator potest præuenire electores, vel ab illis præueniri: & quæ collatiua sunt, aut liberè conferuntur, aut necessitate iuris nominatis & præsentatis, vt dicemus. *a*

SOLIER

a. Sunt & beneficia manualia, quæ sunt in duplici differentia: alia regularia: alia secularia. Illa sunt huiusmodi ex persona obedientiarii, ista verò ex sui natura & dispositione fundatoris; vtraque verè & propriè beneficia Ecclesiastica, vt optime probat Lotter. de re benef. lib. 1. q. 7. n. 14. licet alij negent relati & improbati à Garc. de benef. part. 1. cap. 2. à n. 69.

TITVLVS III.

De Dignitatibus, Personatibus, & Officiis Ecclesiasticis.

Papa Christi Vicarius.

Dignitates Ecclesiasticæ aliæ sunt maiores, aliæ minores. Culmen & fastigium omnium Dignitatum obtinet Sumus Pontifex, vt Petri successor, Christi Vicarius, & Pater Patrum: nam in persona Beati Petri à Domino & Saluatore nostro Iesu Ecclesia Romana Primatum obtinuit, c. *Sacrosancta, dist.* 22. vt constat ex illis verbis Euangelii, *Math. c. 6. Super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam; & Lucæ c. 22. Rogaui pro te Petre, vt non deficiat fides tua, & Ioannis 21. Pasce oues meas.* Quæ singula indicant prærogatiuam dignitatis, eoque nomine dicta est ab antiquis Caput omnium Ecclesiarum, & authoritate alias superare; *Victor Vticensis lib. de persecutione Vandalica, Optatus Mileuitanus lib. 2. contra Parmenianum; Vincentius Lirinensis, qui floruit apud nos sub Theodosio anno quadringentesimo trigesimo in Insula Lirinensi, in suo Commonitorio aduersus hæreses.*

Ecclesia Romana Primatum obtinet.

Ecclesia Romana Caput omnium Ecclesiarum.

2. Quamobrem ab Ecclesia Romana velut à Sole omnes

fines Orbis lumen Catholicæ Fidei receperunt, vt ait S. Maximinus in Epistola Orientalibus scripta, & Iustinianus Imperator iuxta definitiones Conciliorum œcumenicorum sanctissimum senioris Romæ Papam primum omnium Sacerdotum declarauit, *Nouell.* 131. *c.* 2. Phocas Imperator pronunciauit eum Summum Pontificem & vniuersalem esse; & inter Legatos Summi Pontificis & Legatos Michaëlis Paleologi conuentum fuit vt cuiuis liceret Romam veterem vt Curiam maiorem appellare, illique Primatus in omnibus deferretur, vt constat ex Constitutionibus Imperatorijs à Gothofredo relatis: quibus argumentis manifestè conuincitur error Molinei, & quorumdam Politicorumnostri temporis, qui cum Hæreticis Ecclesiæ Monarchiam euertere tentant, & primatum Papæ extorquere, in quo consistit neruus Ecclesiasticæ disciplinæ, & Iuris in quo versamur immobile fundamentum. *Ecclesiæ Romanæ Primatus.*

3. Secundum gradum tenent Cardinales præ ceteris eminentes, vt Principes Ecclesiæ. Tertium Patriarchæ, quibus subsunt Archiepiscopi. Quartum Archiepiscopi, quibus subsunt Episcopi. Quintum Episcopi, quibus subsunt Abbates. Sextum Abbates. Hæ sunt Dignitates maiores suis Insignibus ab aliis minoribus distinctæ. *Cardinales. Patriarchæ. Archiepiscopi. Episcopi. Abbates.*

4. Dignitates minores sunt plures. Prima est Archidiaconi, ratione Iurisdictionis; is enim absentis Episcopi vicem gerit in correctione morum, & tuitione Ecclesiasticæ disciplinæ, *c.* 1. *de off. Archid.* Vnde dicitur oculus Episcopi. *Archidiaconus.*

5. Secunda est Archipresbyteri, cuius munus est absente Episcopo Officium inchoare, *c. officium, de off. Archi. presb.* Eadem est Dignitas Decani in Ecclesiis Collegiatis, & Præpositi in Cathedralibus, *c. innouamus, d.* 60. qui licet Archidiacono subsint ratione Iurisdictionis, eumdem præcedunt in Choro & Capitulo ratione Officij. Eadem est Dignitas Prioris Conuentualis & Claustralis inter Regulares, *de quibus in c. cum ad Monasterium, de statu Monach. & Clement. ne in agro, eod. tit.* *Archipresbyter. Decanus. Præpositus. Prior Conuentualis. Prior Claustralis.*

Primicerij munus. 6. Tertia est Primicerij, cuius munus est Diaconos docere, & in nocturnis Officijs Lectiones dare, *c. vnico de off. Primic. & d. c. perlectis*: quod munus ab officio Archidiaconi deriuatum fuit, *c. officium, de off. Archid.*. Primisserius enim dicitur quasi primus Cantorum, vt apud Luitprandum de rebus per Europam gestis, Primicerius Scholæ Cantorum & apud Diuum Augustinum Sanctus Stephanus dicitur Primicerius Martyrum.

Præcentoris munus. 7. Idem munus est Præcentoris, quem alij faciunt Dignitatem, *Franciscus de Aretio cons. 23.* alij Personatum, *Rebuf. in Praxi, sæculare Beneficium quotuplex*: & sanè si nomen Dignitatis strictè sumatur, pro illis dumtaxat Beneficijs, quæ Iurisdictionem habent annexam, nullum ex minoribus Beneficijs præter Archidiaconatum erit Dignitas; vt autem vulgo sumitur ἐν πλάτει pro omnibus Beneficijs quæ stalum habent & sedem honorificam tribuunt in Choro & Capitulo ratione muneris iniuncti, actu, aut habitu, Dignitas censeri debet: nam licet Archidiaconi amiserint Iurisdictionem, ex quo Episcopi sibi Vicarios allegerunt, & Præcentures munus non exerceant, origine inspecta, & præeminentia quam retinent, Dignitates dicuntur *de Arretio loco citato.*

Sacristæ munus. 8. Quarta Dignitas est Sacristæ, ad quem pertinet custodia vasorum sacrorum, vestimentorum, & totius gazæ Ecclesiasticæ, *c. 1. de off. Sacr.* vnde Gazophilax aut ἱεροφύλαξ dici potest, vt custos rei sacræ apud veteres *l. annua, §. 2. ff. de annuis leg.* qui similiter Dignitas censeri debet, si præeminentiam habeat in Choro & Capitulo alioquin est simplex officium, *Faber de sacros. Eccles. def. 26. in notis.*

9. Alia sunt afficia Ecclesiastica, tum inter sæculares, tum inter Regulares, vt Camerarij, Infirmarij, & alia huiusmodi, prout exigit Regularum & Ecclesiarum consuetudo, quæ (vt diximus supra) ob præeminentiam in Choro & Capitulo facilè transeunt in Dignitatem.

Canonicorum iuxta. 10. Canonicatus verò nec sunt Dignitates nec Officia, sed Beneficia, quæ cum Præbenda stalum tribuunt in Cho-

ro. & ius suffragii in Capitulo, *De Selua 3. parte de Benef. q.* 2. exceptis Præbendis Teologalibus, Præceptorialibus, & Pœnitentiariis, quæ ratione muneris annexi sunt officia: nam ex Concilio Tridentino *sess.* 24. *de reformat. c.* 8. in Ecclesijs Cathedralibus vna Præbenda reseruatur Pœnitentiario; vbi id commodè fieri potest: & apud nos ex Concordatis; de collat. & ex Constitutione Blesensi *art.* 33. in Ecclesiis vbi numerus Præbendarum est decuplo maior, altera Præbenda reseruatur Theologo, quæ Theologalis dicitur, altera Præceptori ad eruditionem iuuentutis, quæ dicitur Præceptorialis, aut Scholastria, iuxta Concilium Tridentinum *sess.* 23. *c.* 18. Canonicus Theologalis habet vocem in Capitulo cum cæteris, præceptor verò non item nisi sit prouisus ad vitam: nam ex Constitutione Gallica supra citata Præceptor eligi & destitui potest ab Episcopo cum concilio Capituli, & Primorum Ciuitatis, nisi alia sit consuetudo: an autem in electione Præceptoris Episcopus sequi teneatur votum Canonicorum, & Primorum Ciuitatis qui in consilium adhibentur, dicemus infra *in tit. de electione*: cæteri Clerici semipræbendati & Capellani in Ecclesiis Cathedralibus aut Collegiatis ius suffragij non habent in Capitulo, nec ipsi Canonici, nisi sint in sacris.

Præbenda Theologalis & Præceptorialis.

Præbenda Theologalis & præceptorialis.

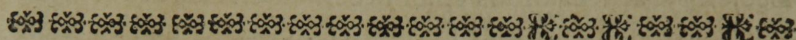
De electione Præceptoris in Ecclesiis.

Qui ius suffragii non habeant in Capitulo.

SOLIER.

a Hæc tria beneficiorum genera in Ecclesiis cathedralibus& collegiatis existentia, debent ex generali ferè consuetudine regni vni de gremio capituli, id est, canonicatum ibidem, verum, vel fictum, quem ad effectum vocant, obtinenti conferri, alias nulla est collatio etiam apostolica, Ruseus de mandat. Apostol. p. 1. n. 23. pag. mihi 9. Probus ad Gloss. pragmat. de collat. § item censuit in verb. numerus n. 8. Ioan Deselua de benef. p. 3. q. 49 & hæc consuetudo iuri communi conformis est, quo disponitur cum qui est de gremio capituli semper anteponendum esse in prouisionibus beneficiorum eiusdem Ecclesiæ, can. nullus & can. obitum dist. 61. cap. cum inter canonicos. Vbi gloss. in verb. aliam, de elect. limita nisi in Ecclesia particulari alia

vigeat consuetudo, in hoc enim casu verificatur illud verbum, fere in omnibus Ecclesiis, quo præfati auctores generale dictum modificant, Louetius ad regul. de infirm. resig. n. 327.

TITVLVS IV.

Quibus modis status Beneficiorum mutetur. a

Vt Ecclesia simplex erigatur in Curatam.

I. VArijs modis status Beneficiorũ mutatur, erectione, translatione, vnione, diuisione, & consuetudine: nam interdùm Ecclesia simplex erigitur in Curatam & Parrochialem, ob necessitatem, vel maiorem plebis commoditatem: quo casu illi quorum interest vocandi sunt, consensus Rectoris matricis Ecclesiæ desideratur; tamen necessitate vrgente, eo etiam inuito fit vnio; damnum quod illi infertur aliqua pensione annua compensatur, & aut horitas Episcopi sufficit, *c. ad audientiam, de Eccle. edif. c. si Episcopus* 12. *q.* 2.

Vt Ecclesia curata erigatur in Collegiatam.

2. Interdum Ecclesia Curata erigitur in Collegiatam statuto certo Canonicorum numero, quod similiter authoritate Episcopi *a* fieri potest ex consensu Rectoris, *d. c. si Episcopus*, & consensu Patroni, *Abbas & Felinus in c. suggestum, de iure Patronatus.*

Vt Ecclesia Collegiata erigatur in Cathedralem.

3. Aliquando Ecclesia Parrochialis aut Collegiata Erigitur in Cathedralem; sed tunc authoritas Papæ requiritur, nam Episcopo non licet authoritate propria sedem in alium locum transferre, *c. quod translationum de officio Legati.* Et interdum Ecclesia sæcularis erigitur in Regularem, aut Regularis in sæcularem, si Regulares desint, *c. inter quatuor, de rebus Ecclesiæ non alien. Ioannes Faber ad authent. multo magis, c. de Sacros. Eccles.* In erectione sæcularis in Regularem authoritas Episcopi sufficit, *d. c. si Episcopus.* At si Regularis erigatur in sæcularem, rescriptum Papæ requiritur, *c. quæ*

Vt Ecclesia sæcularis erigatur in Regularem, vel contrà.

semel 19. *q.* 3. & vtroque casu Canonicis sæcularibus in Religionem transire nolentibus, vel Regularibus qui militiam cui adscripti sunt deserere non possunt, certa pensio annua ad vitam debet reseruari, *Rebuff. in tit. de erectione Ecclesiæ in sæcularem, sub finem.*

4. Olim omnes fermè Ecclesiæ Regni Regulam Sancti Augustini vel Sancti Benedicti susceperant; sed tepescente Religionis ardore Canonici facti sunt sæculares retento nomine & cucullo in signum desertæ militiæ, *Chopinus de sacra Politia lib.* 1. *c.* 3. *Cur dicantur Canonici.*

5. Translatio verò fit personæ aut Beneficij: nam interdùm Religiosus adscriptus Monasterio in aliud transfertur à Superiore, vel Episcopus in aliam Ecclesiam, quod sine authoritate Papæ fieri non potest, *c. quanto de translatione.* Interdùm sedes Episcopalis de vna Ecclesia in aliam transfertur, vt diximus suprà, quod sine consilio Capituli, & non nisi ob majorem Ecclesiæ vtilitatem, fieri potest, non ob vtilitatem personæ, *c. si quis vult.* 16. *q.* 7. *c. mutationes* 7. *q.* 1. & aliquando Capella transfertur authoritate Episcopi vocato Patrono, & alijs quorum interest, si necessitas vrgeat, aut major Ecclesiæ commoditas id exigat; si ea diruta sit, si periculosus aut difficilis ad eam sit accessus, vel ad tempus vel in perpetuum, si impedimentum sit perpetuum, *c. tribus, de consecr. dist.* 1. *Translatio Monachorum.* *Translatio Episcopi.* *Translatio sedis Episcopalis.* *Translatio Capellaniæ.*

6. Vnio similiter fit, vel in gratiam personæ, vel Ecclesiæ: quæ fit in gratiam personæ non mutat statum Beneficij; & Concilio Constantiensi prohibita est, ne hoc colore fraus fiat Lateranensi Concilio, & plura Beneficia incompatibilia liceat possidere: quæ verò fit in gratiam Ecclesiæ interdùm mutat statum Beneficij, si fiat in perpetuum, interdùm non mutat: nam vnione ex duobus Beneficijs aliquando fit vnum, altero suppresso, aut vna Ecclesia alteri subiicitur, aut vtraque remanet æquè principalis. *Beneficia vniuntur variis modis.*

7. Dignitates vniri non possunt, nec Beneficia libera, alijs Beneficijs iure patronatus grauatis, *Garcias parte* 12. *c.* 2. *n.* 1. nec Beneficia sita in diuersi diœcesi, *Conc. Trid. de re-* *Quæ Beneficia vniri non possint.*

format. sess. 14. *c.* 9. Cætera Beneficia tùm simplicia tùm Curata aliis vniri *b* possunt, si iusta causa subsit, *Conc. Trid. sess.* 21. *de reform. c.* 5. Vicariæ perpetuæ Ecclesiarum Parrochialium Capitulis vniri non possunt, Dignitatibus, aut Officiis, *Rota decis.* 273. *in nouis*: à tali vnione appellare licet tanquam ab abusu, etiam post centum annos, ob publicam vtilitatem, vt iudicatum fuit in causa Vicariæ Sancti Pauli de Vencia, quæ vnita fuerat Canoniæ Ecclesiæ Cathedralis de Vencia, Arresto mensis Nouembris *anno* 1621. & ob abusum vnionis Beneficium vacat ipso iure, & ante sententiam declaratoriam potest impetrari, vt in causa eiusdem Vicariæ Senatus censuit Arresto mensis Maij *anno* 1622.

Abusus in vnione Beneficiorum an præscribatur.

Arrestum.

Arrestum.

Beneficia vniuntur ob iustam causam.

8. Causa iusta videbitur, si vnio fiat ob vtilitatem aut necessitatem Ecclesiæ, *c. exposuisti, de præb.* vel ad erigendam Ecclesiam Cathedralem, aut Collegiatam, vel ad erigenda Seminaria studiosæ Iuuentutis, *Conc. Trid. sess.* 23. *de reform. c.* 18. vel ob paupertatem Ecclesiæ Parrochialis: quo casu Beneficia simplicia Curatis, aut duo Curata, possunt vniri, si eorum redditus non sufficiant duobus Rectoribus sustentandis, *c. Vnio* 10. *q.* 3. *c. exposuisti, de præb. Conc. Trid. sess.* 21. *de reform. c.* 5. Idem cauetur Constitutione Gallica Blesensi *art.* 22. 23. *&* 24. siue ea Beneficia quæ vniuntur vacent tempore vnionis, siue non; nam licet Beneficium ante vacationem impetrari non possit, *c.* 1. *&* 2. *de conces. præbend.* vniri potest sine præiudicio possessoris, sed executio vnionis differtur in tempus vacationis, ne fiat præiudicium possessori, *Conc. Trid. loco cit.* nisi possessor consentiat, & cedat, reseruatâ sibi pensione annuâ; & si possessor non cesserit iure suo, dùm viuit, idem Beneficium resignare potest in manibus Papæ ex causa permutationis, aut aliter in fauorem, expresso decreto vnionis, cui Papa semel derogare potest, postulante resignatario: nam parùm refert ipse possideat, an resignans, citra tamen præiudicium decreti, cuius executio differtur in tempus mortis resignatarii, ex sententia Flaminii; & ita iudicatum fuit Arresto Senatus contra œconomum Ecclesiæ sancti Poncii Prouinciæ Occitaniæ, ap-

Beneficium ante vacationem potest vniri.

An possessor Beneficii reseruati ob causam vnionis possit resignare.

pellantem ab abusu executionis rescripti prouisionis concessæ à Pape, resignatario, cum derogatione pro illa vice clausulæ reseruationis Beneficii Capitulo vniendi, *mense Martio anno* 1651.

Arrestum.

9. Non desunt exempla vnionum quæ factæ fuerunt nostris temporibus in hac Prouincia ob causas supradictas, & à Senatu approbatæ, tùm in gratiam Patrum Societatis IESV Collegii Aquensis, cui Prioratus ruralis loci de Toures vnitus est, tùm in gratiam Patrum Oratorii IESV ministrantium in Æde sacra Diuæ Gratiarum Cotignaci, optimo quidem iure, tùm ob eorum merita iugiter collaborantium in vinea Domini, tùm ob loci sanctitatem: nam meminisse iuuat quod dùm puer essem à parentibus meis qui viderant & audierant accepi, anno 1609. Virgo Deipara bis apparuit viro pio, cuius nomen erat Ioannes de la Sacco, in eodem Monte vbi ea Ædes constructa est; iussit significare Consulibus loci vt sibi in eodem loco Ædem sacram construerent; quod tanto ardore pietatis factum fuit, vt ab eo tempore diuino cultu, gratiis & miraculorum frequentiâ Ædes illa clarescat; nam pia loci constitutio, pietas ministrantium, & peregrinorum vndique illuc affluentium concursus, diuinæ benignitatis auram prouocat: placebat Deo quòd populus Israëliticus sibi sacrificaret in Excelsis, & θεοῦ προσέγγυσμον, τοπικὴ εὐςασις κατεργάσεται, ut ait Gregorius Nicenus, περὶ τῶν ἀπιόντων ἐις ἱεροσόλυμα.

Vnionos approbata à Senatu in gratiam Patrum Societatis Iesu, & Patrum Oratorii Iesu.

Ædes Cotignacensis Diuæ gratiarum miraculis clara in oratione commoda loci constitutio Deum appropinquantem facit.

Vnionem Beneficiorum qui facere possint.

10. Legatus à Latere & Episcopus diœsanus tanquàm delegatus à Sede Apostolicâ vnire possunt, ex dicto Concilio Tridentino, & ante vnionem de causa debent inquirere, vocatis Rectoribus Ecclesiarum, patronis, œconomo Capituli, Procuratore Regio, & Ciuitatum administratoribus: quibus tamen inuitis & discordantibus vnio fieri potest, si iusta sit causa vniendi; non enim vocantur vt consentiant, sed vt causam vnionis propositam impugnent, *c. cùm olim, de arbitris*, non obstante reseruatione generali aut particulari, ex dicto Concilio Tridentino *sess.* 21. *de reformat. c.* 5. nempe graduatorum, indultariorum, & simi-

Vniri possunt Beneficia reseruata.

Vniri non possunt.

lium : tamen si ius patronatus Beneficij vniendi sit Laïcale, vnio fieri non potest sine consensu Patroni, *Clement.* 1. *de statu Monachorum*, *Concil. Trid. sess.* 24. *c.* 5. *Ricius de c.* 486. Verùm apud nos Papa & Legatus de causa vnionis ex Concordatis non possunt inquirere, sed Commissarios dant in partibus, qui de ea inquirant ; & si vera sit, procedant ad vnionem, ex Placitis Senatus Parisiensis relatis à Thuano *lib.* 3. *hist. Gallicæ.*

Vniri non potest Beneficium inuito patrono laico.

Si Beneficium vniatur mensæ Episcopi.

11. At si vnio fiat mensæ Episcopali aut Capituli, authoritas Papæ desideratur, quia Episcopus non potest esse Iudex in causa propria, ex titulo Codicis, *Vt nemo sit Iudex in causa propria, vel ius sibi dicat* : *& Clem. si Vna, de rebus Eccles. non alien.*

Vnio fieri non potest à Vicario Episcopi sine mandato speciali, nec sede vacante.

12. A Vicario Episcopi sine speciali mandato *c* vnio fieri non potest, quia interest Episcopi, *Garcias parte* 12. *c.* 2. §.1. neque à Capitulo Sede vacante, ob eamdem rationem, *c. Vnico, ne Sede Vacante aliquid innouetur, in* 6.

Non vnitur Ecclesia Parrochialis mensæ Episcopi aut Capituli, nisi vt in ea Vicarius instituatur.

13. Si Ecclesia Parrochialis vniatur mensæ Episcopi, aut Capituli, non supprimitur, sed in ea Vicarius instituitur qui seruiat assignatâ portione congruâ: olim Vicarius amobilis ad nutum Episcopi aut Capituli instituebatur ; at Concilium Tridentinum Vicarios perpetuos institui iussit ; & si Beneficium sit vnitum Capitulo, facultatem dedit Ordinarijs Vicarium instituendi, vocatis ijs quorum interest, nullo priuilegio obstante, aut consuetudine contraria, *Conc. Trid. sess.* 7. *de reformat. c.* 7.

Si Ecclesia Parrochialis vniatur Monasterio vt Vicarius instituitur.

14. Excipiuntur Ecclesiæ Parrochiales vnitæ Monasterijs, in quibus vnus ex Monachis amobilis ad nutum Superioris Vicarius institui debet, iuxta Constitutionem Pij V. *Garcias parte* 11. *c.* 2. *n.* 4. *&* 5. & vbi ex consuetudine vel iure contrario Regulares non exercent curam animarum Vicarius sæcularis ab Ordinario instituitur, *Conc. Trid. sess.* 7. *c.* 7. aut liberè, aut ad præsentationem Monachorum, si illi ius habeant præsentandi ex priuilegio vel consuetudine, *c.* 1. *de Capellis Monachorum.* Verùm liberum est Ordinario in illo casu, ex dicto Concilio, Vicarium perpetuum vel amobilem instituere.

15. Siue vnio sit nulla defectu potestatis, formæ, vel causæ, præscriptione quadragenariâ iuuatur, *Conc. Trid. sess.* 7. *c.* 6. & si præscriptio adsit temporis immemorialis, possessor non tenetur titulum exhibere, *Rota de rebus Eccles. non alien.* 8. *in antiquis*: post quadraginta annos de defectu formæ, potestatis, vel causæ, queri non licet, possessor fit securus. Tamen si in vnione sit abusus, vt in casu suprà relato *n.* 7. aut si Beneficium non sufficiat duobus sustentandis, Priori & Vicario, etiam post centum annos vnio reuocari debet, talis abusus nunquam præscribitur contra legem publicam, *Molin. cons.* 44. Nam etsi iusta causa fuerit tempore vnionis, eadem causa deficiente vnio debet reuocari, *Rebuff. in tit. de vnionis reuocatione, sub finem*: & reuocatâ vnione possessor Ecclesiæ cui Beneficium fuerat vnitum, deuolutario illud dimittere tenetur; Vicarius quoque qui in eodem beneficio fuerat institutus ad vnionem sustentandam abire cogitur, principali causâ cessante, vt iudicatum fuit in magno consilio *anno* 1640. in gratiam Chabert contra Priorem Cucuroni, pro Prioratu Ecclesiæ Parrochialis Vauginæ, quæ Ecclesiæ Parrochiali Cucuroni vnita fuerat, Vicario perpetuo in ea instituto: quo Arresto tùm Prior tùm Vicarius Ecclesiæ Vauginæ eamdem Ecclesiam dimittere iussi sunt, non obstante præscriptione longi temporis, tùm ob defectum vnionis, tùm ob defectum tituli, quòd Prior Cucuroni illud Beneficium vt simplex, & per Vicarium exerceri solitum, obtinuisset, quod erat actu Curatum: nam defectus vnionis non præscribitur nisi quadraginta annis, vt diximus supra, & status Beneficij non mutatur nisi præscriptione quadragenariâ, *c. cùm de Beneficio, de præb. in* 6. Verùm eodem Arresto deuolutarius causâ cecidit in possessorio Prioratus Cucuroni, quem pariter impetrauerat vt vacantem ob defectum tituli, quòd possessor illum vt simplicem, & per Vicarium exerceri solitum, obtinuisset: nam ante quadraginta annos Vicarius in eo fuerat institutus, & consuetudine contraria status Beneficii mutatus erat: longè, vt patet, à sententia Rebuffi, existimantis loco citato

Vnionis titulum exhibere non tenetur possessor temporis immemorialis.

Vnionis abusus contra vtilitatem publicam non præscribitur.

Causa vnionis cessante vnio solui debet.

Arrestum.

Vnione Prioratus Ecclesiæ Parrochialis soluta, Vicariatus qui ob eam fuerat institutus simul soluitur.

Beneficium Curatum fit simplex instituto Vicario.

Beneficium Curatum instituto Vicario sine necessitate non fit simplex nisi consuetudine contraria quadraginta annorum

sub finem, post dissolutionem vnionis Prælatum dùm viuit remanere in possessione vtriusque Beneficii.

16. Diuisio Beneficiorum regulariter prohibita est, *c. maioribus, c. vacante, & c. cùm causam de præb.* tamen iusta causa suadente, & facultatibus beneficii sufficientibus, authoritate Episcopi, consentiente Capitulo, diuidi potest beneficium, aut si redditu abundet, minui, vt beneficium tenue augeatur, modo non fiat præiudicium possessori, vt constat supra dictis.

Beneficij diuisio

Status Beneficij consuetudine contraria mutatur.

17. Consuetudine status beneficiorum mutatur; sic beneficium Curatum fit simplex, & simplex fit Curatum: beneficium sæculare fit Regulare, vel contrà, *vt ex Felino & aliis notat Garcias parte 5. c. 3. n. 115.* Vt autem hæc consuetudo valeat, titulus desideratur, bona fides, possessio contraria, & præscriptio quadraginta annorum, *c. de quarta de præs.* nam si Beneficium in Commendam possideatur, aut vi vel clam status illius non mutatur, nec si Beneficium sæculare per Regulares rectum fuerit sæculariter, vel contrà, *Felin. in c. in nostra, de rescriptis.*

Tria requisita in consuetudine qua Status Beneficij mutatur.

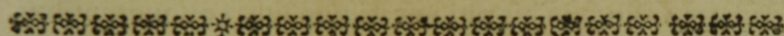
SOLIER.

a Imò quod Ecclesia sit collegiata solum efficit priuilegium Apostolicum: neque aliter, potest erigi Collegium personarum Ecclesiasticarum, Bart. in l. vltim. n. 6. ff. de Colleg. cùm enim Ecclesia Collegiata dicatur dignitas propter inseparabilem jurisdictionem ab ipso Collegio, Lotter. lib. 1. q. 14. n. 87. & Papa solus possit cuiusuis dignitatis Ecclesiasticæ erectionem facere, vt per eum textum notat gloss. in can. 1. dist. 22. consequens est potestatem Episcopi in erectione collegiatæ deficere; textus autem can. si Episcopus. 12. q. 2. & cap. quoniam, de vita & honest. Cleric. respiciunt ea tempora, quibus Clerici sub eodem tecto, & Conclaui propriis bonis in commune collatis viuebant ex can. summus, ex can. qui tua, can. necessaria, 12. q. 1. Qui autem ita viuebant dicebantur Canonici Regulares, siue Augustini, erantque Religiosi, & claustrales, & de his, non de aliis loquitur vterque textus, Lotter. vbi suprà.

modò

b Modò si curata sint Curatis vniantur, non autem simplicibus, vt elicitur ex textu Concilij ab Auctore laudato, licet simplicia curatis rectè vniantur, vt ibi habetur.

c. Potestatem vniendi venire in generali mandato asserit Lotteranus per motiua ab eo addicta, lib. 1. q. 28. n. 118. cum vnire sit de jurisdictione ordinaria, quæ transit in Vicarium generalem, Felin. in cap. eam te, n. 17. de rescript. de Capitulo verò sede vacante negat, quia vnio, inquit, est de reseruatis Episcopo, implicatque alienationē, & extinctionem tituli, quæ ideò sede vacante est in specie ipsi Capitulo prohibita, cap. 1. ne sede vac. Sed ista æquè militant in Vicario generali Episcopi, ergo idem ius in vtroque statuendum, & neutrum, vel vtrumque vnire posse dicendum: negatiua tamen mihi probatur.

TITVLVS V.

De electione, & aliis modis quibus Beneficia acquiruntur.

1. SIne canonica institutione Ecclesiastica Beneficia non acquiruntur. Canonica institutio fit electione, postulatione, translatione, collatione, & institutione specifica.

2. Electio antiquior est, nam iure Gentilium Sacerdotes in Prouinciis decreto populi creabantur, vel Curiæ, *l.* 49. *C. Theodosiano, de Decurion.* Idem cautum fuit inter Christianos, populus nominabat, & Clerus eligebat, vt constat de electione Matthiæ in Actis Apostolorum *c. 6.* nam magis creditur omnibus quam singulis, quia singuli decipere & decipi possunt; at nemo omnes & neminem omnes decipiunt, vt ait Plinius ad Traianum. Postea in clericos & Primates ciuitatum jus eligendi translatū fuit, *Nouell.*123.*c.* 1. *de sanctissimis Episcopis, c. Metropolitanæ, & c. si in plebibus, dist.* 63. Sic Laicorum suffragia exigebantur: sed Concilio Loadiceno, & constitutionibus Pontificijs, ius suffra-

Olim in electione populus nominabat, & Clerus eligebat.

In electione Ecclesiastica Laici ius suf-

fragij non habent. gij Laïcis ademptum fuit; quibus cautum fuit electionem fore nullam in qua electus sæculari potestate vsus esset, *c. non est permittendum*, *& c. omnis electio*, *dist. 63.*

Electio debet fieri intra tempus præscriptum 3. Hæc autem in electione requiruntur vt Canonica sit: *Primò*, si de Prælatura *a* sæculari aut Regulari agatur, intra tres menses electio fieri debet, à die notitiæ vacationis, *c. ne pro defectu*, *de electione*: & si de alio beneficio, intra semestre, *c. 2. de concess. præbend.* alioquin eligentes priuantur potestate eligendi pro ea vice, & puniuntur pœna arbitraria, nisi legitima sit excusationis causa, & ius conferendi deuoluitur ad Superiorem, *d. c. ne pro defectu*, *& c. quia diuersitatem*, *de concess. præbend.*

Qui ius habent suffragii in electione desiderantur. 4. *Secundò.* Qui ius habent suffragij in capitulo vocandi sunt; *b* si de maiori Dignitate agatur, vocantur qui sunt in Prouincia; *b* & si de minore Dignitate, vocantur qui sunt in ciuitate; alioquin his qui vocati non sunt conquerentibus, electio infirmatur: nam in istis actibus plus obest contemptus vnius quàm contradictio plurium, *c. coram*, *c. quod sicut*, *& c. bonæ 2. de elect.* Conqueri autem possunt nisi electioni consenserint, ante vel post electionem; & si non conquerantur, & maior pars Capituli interfuerit, electio firma manet, *arg. l. filio præterito*, *ff. de iniusto rupto, vel irrito facto testamento*, vbi dicitur testamentum patris valere si filius præteritus non conqueratur: idem dicemus infrà de collatione facta spreto patrono, si is non conqueratur: pars maior dicitur si duæ saltem partes Capituli adfuerint, *l. nulli ff. quod cuiusque Vniuersitatis nomine.* Verùm si res vrgeat, *c* & periculum sit in mora, pars minor, aliis absentibus, sufficit.

Maior pars in electione sufficit.

In electione pars minor interdùm sufficit.

5. Qui verò absunt extra Prouinciam aut Ciuitatem, in casibus supradictis non vocantur, & ius suffragij illorum pro illa vice præsentibus accrescit, *c. cum nobis*, *& c. olim*, *de electione.* Idem dicitur de illis qui vocati non veniunt, *ibidem.*

In electione qui habeant vocem actiuam, vel non. 6. Ius suffragii non habent Canonici qui non sunt in sacris, *Clement. vt ij qui*, *de ætate & qualitate ordinandorum*; nec in Monasteriis Religiosi qui non sunt professi, *c. ex eo*,

de elect. in 6. nec qui à Regula Mendicantium in Regulam non Mendicantium transierunt, tametsi à Sede Apostolica transeunti licentiam obtinuerint, nisi ad hoc fuerint dispensanti *Clement. Vnica, de Regularibus transeuntibus in Religionem*: nec excommunicati, aut suspensi à voce actiua, *c. cùm inter, de elect. & c. perpetuæ, de elect. in 6.* & si illi interfuerint in electione, aliis scientibus & tolerantibus, eorum præsentia electio inquinatur, *gloss. in c. fin. 9. q. 1.* nisi post electionem censura excommunicationis aut suspensionis illorum nulla iudicetur, *Rebuff. in tit. Concordatorum, de excommunicatis non vitandis.*

7. *Tertiò*, requiritur quòd in loco solito congregentur, ad sonum campanæ, hora tempestiua: nam electio noctu fieri non debet, etiamsi collatio noctu facta valeat, *De Selua 3. parte q. 17.* & electores non debent conuocari & congregari, antequam cadauer defuncti sepultum fuerit, *c. bonæ, de elect. 2.* quod tamen in collatione non attenditur, *Garcias parte. 10. c. 1. n. 38.* & non sufficit ad cassationem electionis, *gloss. loco citato.* d *Vbi & quando electores debent congregari.*

8. *Quartò*, duo eliguntur de capitulo qui vota singulorum scrutantur, *c. quia propter de electione*: absentes etiam per Procuratorem suffragium dare possunt, modò Procurator sit de Capitulo, & speciale mandatum habeat, *d. c. quia propter, & c. congregato, ibid.* Si verò perperam scrutini formâ omissâ electio celebrata fuerit, nulla est, *d. c. quia propter*, nisi per inspirationem aut compromissum facta sit: nam electores si non conueniant, possunt per compromissum facultatem eligendi transferre in aliquos viros idoneos capituli, qui vice cæterorum eligant, *d. c. quia propter*: per inspirationem verò electio fieri dicebatur, cùm electores diuino Numine aspirante in vnum conuenirent, vt de electione Mathiæ dicitur in Actis Apostolorum, qui sorte electus dicitur, quod de sorte diuina accipitur, non humana, & certo signo dato diuinæ vocationis: sic enim nomen sortis in sacris literis sumitur, & translatitiè, pro munere Apostolatus vt in Psalmo Dauidico, *si dormiatis.* *Forma eligendi.*

inter medios Cleros, vbi ὁ κλῆρος, quod sortem significat, pro Apostolis ipsis ponitur, ex cõmuni Interpretum sententia.

Publicatio electionis.

Si plures sint electi quis præferatur.

9. *Quintò*, post scrutinium vota publicantur, & publicatione factâ variare non licet, *c. publicato, de electione*: si vota sint contraria, electio illius præualet, qui à maiori & saniori parte electus est: nam in actibus Ecclesiasticis suffragia non solùm numerantur, sed ponderantur, in cæteris actibus capitularibus solùm numerantur: pars sanior dicitur ratione meritorum ipsorum electorum; & maior, ratione numeri, habitâ ratione totius collegij, *c. Ecclesia, de electione.*

An vox electi numeretur.

10. Quæri solet, an si electus sit de capitulo vox eius computetur: & distinguitur; aut enim electio facta fuit secretè, seruatâ formâ scrutinii, vt suprà diximus; & tunc si in sui gratiam electus suffragium dederit, vox illius vt ambitiosa reiicitur, *c. Cumana de elect.* aut data sunt suffragia sine scrutinio palàm; & eo casu si à parte æquali fuerit electus, ipse potest dicere, electioni de me factæ assentior, vox eius computatur, & efficit partem maiorem, *c. cùm in iure, de elect. iuncta l. planè, ff. quod cuiusque Vniuersitatis nomine, ex doctrina Abbatis, in d. c. cùm in iure.*

Si electores scienter elegerint indignum.

11. Verùm si pars maior & sanior scienter elegerit indignũ, electio facta à minori parte præualet, & confirmari debet: nam scienter eligentes indignum priuantur facultate eligendi pro illa vice; & si eorum electio præcesserit, vel eodem tempore facta sit, facultas illis adempta deuoluitur ad partem minorem, *c. cùm Vintoniensis, de elect. Abbas in c. dudùm, eod. tit.* præsumuntur autem scienter elegisse indignum; nam eligentes non eligunt nisi sibi notum, nisi impedimentum sit occultum.

Si in electione merita sint paria.

12. At si vota & merita eligentium sint patria, merita eorum qui electi sunt in confirmatione electionis ponderantur, graduatus præfertur non graduato, qui est de gremio Ecclesiæ præfertur extraneo, *c. nullus, & c. 1. obitum, dist. 61.* ciuis peregrino, *c. oleum, ibid. & c. quàm sit* 18. *q* 1. & qui magis habilis est ad muneris exercitium præfertur alteri magis erudito Riccius decis. 23.

13. Si electio fiat ab Episcopo & Capitulo, distinguitur: aut simul conueniunt collegialiter facientes vnum corpus, & eorum vota confunduntur simul, & numerantur; vox Episcopi non est numerosior, licet sit ponderosior; & si vota sint diuisa, & numero paria, pars ea pro qua stat Episcopus præualere debet vt sanior, *Ioan. de Selua 2. part. q. 27. post Fel. & alios quos citat.* Idem seruatur in Monasteriis inter Monachos & Abbatem: aut non conueniunt collegialiter, & faciunt corpora separata, tantaque est vox solius Episcopi quanta totius Capituli, aut maioris partis Canonicorum, habitâ ratione Dignitatis, & bonorum Ecclesiæ, quorum distributio ante diuisionem præbendarum ad Episcopum pertinebat, vt diximus suprà *tit.* 1. Vnde Hostiensis infert, si diuisa sint suffragia Episcopi & Capituli, vocem Episcopi præualere, si iuuetur suffragiis vnius, aut duorum Capitulantium à maiori parte discrepatium; quæ opinio reprehenditur ab aliis, quia in electione consensus majoris partis attenditur, & dissensus singularis aliorum pro nihilo reputatur, *c. in Genesi, de electione, & c. 1. de iis quæ fiunt à maiori parte Capituli.* Hinc sequitur vocem Episcopi illorum suffragiis iuuari non posse, *Ioann. Andræas in c. à collatione, de præb. in 6. De Selua loc. cit.* alioquin vox Episcopi semper præualeret, habentis aliquos de Capitulo sibi fidos & familiares. Verùm cùm Episcopus sit Caput Ecclesiæ, & dissonum sit eum à membris separari, in huiusmodi actibus electionis aut collationis solet cum Canonicis conuenire vt Canonicus, sine diminutione honoris & Dignitatis, & sine attributione noui iuris, *c. postulastis, de concess. præb. & c. à collatione, de appellat. in 6.* aut per turnum & tempora ius conferendi diuiditur in Episcopum & Capitulum, nisi agatur de eligendo Theologo aut Pœnitentiario, quod muneris est Episcopalis; in quibus casibus Episcopus procedere potest vocatis Canonicis, siue illi concordent, siue discordent, vt in casu simili definitur *in c. cùm olim, de arbitris,* nisi ex consuetudine vel statuto Canonici habeant vocem deliberatiuam. Idem videbatur dicendum si de eligen-

Vox Episcopi in electionibus collegialiter factis, est ponderosior non numerosior.

An in electione vox Episcopi iuuetur votis Canonicorum discrepantium à maiori parte Capituli.

Vt procedatur in electione Theologi, Pœnitentiarii, aut Præceptoris.

do Præceptore agatur: nam ex Constitutione Blesensi electio ad Præceptorialem aut Scholasteriam soli Episcopo attribuitur, vocatis Canonicis, & Consulibus Ciuitatis, ex qua Canonici & Consules videntur habere solùm vocem consultiuam, non deliberatiuam: tamen ex consuetudine eos habere vocem deliberatiuam testatur Maynardus; in iis controuersiis vsus est attendendus, vt Legum & Constitutionum interpres.

Si Capitulum non elegerit, aut contulerit indigno, ius deuoluitur.

14. Et si Capitulum intra tempus Iuris non processerit ad electionem aut collationem præbendæ vacantis, aut elegerit vel contulerit indigno, ius prouidendi deuoluitur ad Episcopum, tametsi is interfuerit vel interesse debuerit in Capitulo vt Canonicus, *ex c. postulastis, & c. à collatione, suprà citatis*: non enim priuandus est iure suo, nisi ipse reus sit culpæ in electione aut collatione commissæ; quo casu ius deuoluitur ad Metropolitanum, à Metropolitano ad Papam, vt cùm interest aut interesse debet in illis actibus vt Episcopus, iuxta ius antiquum: hodie enim facta diuisione præbendarum & bonorum Ecclesiæ, ex consuetudine generali, non venit in partem sollicitudinis bonorum vacantium Capituli, nisi vt vnus ex Fratr. & Canonicis, saluo honore & debita suæ Dignitati reuerentia; & in multis locis Archiepiscopus in ingressu Capituli deponit Crucem symbolum Dignitatis, Episcopus sedet post Præpositum, *vt notat glossa in dictis Capitulis*, quod incongruum videtur.

An Vicarius Episcopi possit interesse in actibus Capituli.

15. Quæri potest an per suum Vicarium habentem mandatum speciale Episcopus in Capitulo suffragium dare possit; & si Vicarius sit de Capitulo respondetur posse, ex suprà dictis, in quibus ostensum fuit absentes posse suffragium dare per Procuratorẽ, modò is sit de Capitulo, ne Capituli arcana pandantur extraneis: at vox Vicarii non censetur ponderosior vt vox Episcopi; nam prudentia & industria est personalis, non cessibilis, *l. inter artifices, ff. de solut.*

Electio propria & impropria vt differant.

16. Alia est electio propria, quæ fit iuxta formam *c. quia propter*, suprà allegati, *de elect.* Alia impropria, quæ nihil aliud est quàm collatio facta à pluribus, aut palàm, aut se-

erete: in electione propriâ post publicationem variare non licet, vt suprà dictum est; at in electione impropriâ licet variare intra tempus electionis, *Abbas in d. c. cùm in iure.* Electio propria impedit concursum Papæ, & indiget confirmatione: impropria non impedit concursum Papæ, nec indiget confirmatione, *Chopinus de sacra Politia lib.* 1. *c.* 2. *n.* 40. *Faber C. de Episc. & Cler. def.* 44.

17. Ante confirmationem electus non potest administrare, nisi periculum sit in mora, vt in rebus tempore perituris, *c. nihil, de electione*: nam per electionem ius non quæritur electo, donec ea à Superiore fuerit confirmata, *c. quanto, dist.* 63. Excipitur electio Papæ & Imperatoris, in qua non desideratur confirmatio, quia illi Superiorem in terris non agnoscunt.

Electio ante confirmationem non tribuit ius iure.

SOLIER.

a Ecclesiæ scilicet Cathedralis vel Collegiatæ regularis, cap. ne pro defectu ibi citato. In cæteris autem Ecclesiarum prælaturis, nec non in dignitatibus ac personatibus quibuslibet aliisque beneficijs inferioribus quibuscumque electio est intra sex menses celebranda: cap. 2. de concess. præb.

b Absentes vocantur è toto regno ex consuetudine Ecclesiæ Gallicanæ teste Gregorio Papa 9. in cap. in Genesi, de elect.

c In fine termini iuris possunt nedum pauci eligere, sed etiam vnus solus, Innoc. in cap. cum nobis, de elect. non expectatis absentibus, nec etiam vocatis, quia tempus interpellat pro præsentibus, si absentes sciuerint Ecclesiam vocare, Mandagot. in practica elect. p. 1. cap. 16.

d Licet contrarium velit Corrasius in paraphrasi Benefic. p. 1. cap. 7. n. 7.

TITVLVS VI.

De confirmatione electionis.

Electio nulla non confirmatur.

1. Confirmatio desideratur si iusta & canonica sit electio, & electus idoneus, alioquin nec electio debet confirmari, & quamuis confirmetur inutilis est: nam confirmatio non supplet defectum formæ requisitæ, nec defectum quem patitur electus, & confirmans priuatur potestate confirmandi pro illa vice, si defectum non ignoret, *c. nihil de electione.*

Quæ forma sit seruanda in confirmatione electionis.

2. Electus intra mensem ab electione numerandum, aliudve tempus ab eligentibus præscriptum, debet electioni consentire, & post illud tempus intra trimestre confirmationem petere, alioquin eo tempore elapso electio fit caduca, *c. quam sit, de elect. in 6. Rota decis.* 288. *in nouis*: & qui confirmare debet priùs de forma electionis debet inquirere, an ea ritè & canonicè facta sit, an electus sit idoneus, vocatis quorum interest, *c. fin. de elect. in* 6.

Electionem quis debeat confirmare.

3. Episcopus confirmat electiones inferiorum, aut Capitulum Sede vacante, nisi illi fint exempti: nam electiones quæ fiunt in Monasteriis exemptis confirmantur à Superioribus quibus subsunt, *gloss. in c. cùm olim, de maiorit. & obed.* & electiones Episcoporum à Papa confirmantur.

Post confirmationem electionis quæ sit potestas electi.

4. Post confirmationem Episcopus habet clauem Iurisdictionis, potest adispici possessionem Beneficii, literis Capitulo priùs exhibitis, *Extrauag. iniunctæ, de elect.* Beneficia conferre, confirmare, inuestire, ius dicere, excommunicare, absoluere, corrigere, & alia expedire quæ Iurisdictionis sunt, nisi alius sit in possessione Beneficij, qui eum impediat, *c. nosti, & c. nihil de elect.* Ante possessionem adeptam non potest administrare; nam Sedes vacare dicitur donec repleatur, eaque vacante Iurisdictio spectat ad Capitu-

lum,

lum, *Rebuff. de deuolut. num.* 71. *Garcias parte* 5. *c.* 4. *num.* 258. Et in Gallia, Sede vacante, administratio temporalium & collatio Beneficiorum pertinent ad Regem, vt dicemus infrà.

At Episcopus non habet clauem Ordinis, ad hoc vt possit Clericos ordinare, aut degradare, Virgines benedicere, Ecclesias & Altaria consecrare, nisi sit consecratus, *c. transmissa, & ibi gloss. de elect.* & si clauem Ordinis exerceat ante consecrationem, Beneficio priuandus est, *Marcus parte* 1. *q.* 434. *Episcopus non consecratus non habet clauem Ordinis.*

SOLIER.

a Plura tamen extant Galliæ Senatusconsulta, quibus dictum Antistites Bullis ad nominationem Regis Romæ expeditis posse beneficia liberè conferre ante captam possessionem prælaturæ morte vel priuatione vacuæ, Chopin. de sacra polit. lib. 1. tit. 6. n. 10. Charund. in Pandect. lib. 1. c. 12. Maynard. lib. 8. cap. 3. per textum in cap. transmissam vbi Abb. de elect. nisi aliud velit consuetudo, Ioan. de Selua de benefic. p. 2. q. 15. n. 3. & 4. vel Sedes ab alio sit occupata, quem non licet propria autoritate spoliare. Dixi ad Flam. Parif. lib. 7. q. 23. de Resign.

TITVLVS VII.

De postulatione & translatione.

1. ELectio est iustitiæ, & postulatio & translatio sunt gratiæ: nam quem electores eligere non possunt, per postulationem obtinent ex indulgentia Papæ: eis enim spurium, patientem ætatis defectum, vel ob aliam causam irregularem, eligere non licet, postulare tamen licet; & si postulatum Literarum scientia, morum honestas & bona fama commendent, supplicatione postulantium admissa *Postulatio & translatio sunt actus gratiæ.*

cum eo dispensatur, *c. innotuit, de elect.* Sin minùs postulatio reiicitur, & postulantes priuantur potestate eligendi pro illa vice, *c. scriptum, de electione.*

2. Similiter si electus Monasterio,*a* vel alteri Ecclesiæ sit adscriptus, eligi non potest vt alteri Ecclesiæ præsit vel Monasterio: Religiosus enim Monasterio se mouere non potest, nec Episcopus in aliam Ecclesiam migrare, nam inter eum & Ecclesiam spirituale matrimonium contractum fuit, *c. inter corporalia, & c. quanto, de translatione Episcoporum.* At si necessitas vrgeat, aut Ecclesiæ vtilitas id exigat, postulari potest vt in aliam Ecclesiam transferatur, *c. scriptum, de elect.* secùs si postulatio fiat vt postulati cupiditati vel ambitioni seruiatur, aut postulatus sit indignus, vt ex Concilio Sardiensi notat Duarenus, *de sacris Ecclesiæ ministeriis lib. 5. c. 3.*

Inter Episcopum & Ecclesiam spirituale matrimonium.

3. Vt postulatio fiat canonicè omnes qui ius habent eligendi vocandi sunt, qui verò eligere non possunt, nec postulare possunt; & postulantes concordes & vnanimes esse opportet aut saltem partem postulantium esse duplo maiorem, alioquin postulatio reiicitur, *d. cap. scriptum*: de translatione Monachorum, Ecclesiæ & Capellaniæ, vide suprà *tit.* 3. Fit autem postulatio Regularium à Papa vel Legato, si eam habeat facultatem in mandato, *Rebuff. de dispensat. cum Regul. n.* 2.

Quæ requirantur in postulatione.

SOLIER.

a Episcopus cum spiritualis matrimonij vinculo suæ Ecclesiæ obstrictus sit non potest ea repudiata, alteri Ecclesiæ obstringi; quocirca postulandus est vt prioris Ecclesiæ nexu soluatur, & alterius vinculum subire possit. Abbas verò & alij Episcopo inferiores prælati matrimonium propriè cum Ecclesia sua contrahere non dicuntur, sed quasi matrimonium, cap. quia propter, iuncta gloss. de elect. quarè nec eligi prohibentur, cap. si Abbatem, de elect. in 6. licet consentire, vel transire non valeant sine Superioris licentia, Panorm. in cap. etsi vnanimiter, de postulat. prælat.

TITVLVS VIII.

De electionis derogatione, & Regia ad Prælaturas nominatione.

1. ELectioni derogatum fuit ob frequentes electorum contentiones: nam olim electores cùm non conuenirent, ad Papam causam remittebant, qui Beneficium conferebat, aut eis præcipiebat vt intra certum tempus conuenirent, & eligerent idoneum, *c. obitum*, & *c. sequenti*, *dist.* 61. Demùm Papa Episcopatus & alias Dignitates majores sine consensu Cleri conferre cœpit, *c. decretis dist.* 21. earumque collationem Innocentius VIII. & alij Pontifices sibi reseruare cœperunt; quæ Beneficia Consistorialia dicta sunt, quòd Papa ea conferret in Consistorio cum consilio Cardinalium. *Vt ius eligendi Capitulis fuerit ademptum.*

2. Verùm in Gallia vetus illa forma eligendi Constitutionibus Caroli & Ludouici Pij Clero & populo restituta fuit, *c. sacrorum*, *dist.* 63. populus expetebat Prælatum, & Clerus eligebat, *c. nulla ratio*, *dist.* 62. Tamen Summi Pontifices non desierunt vti iure præuentionis, & reseruationibus, donec Concilio Basiliensi ius eligendi & conferendi Ordinarijs fuit restitutum, & tertia pars Beneficiorum reseruata in gratiam Graduatorum, cæteris reseruationibus explosis. Quod Concilium in Gallia fuit receptum pragmatica sanctione Caroli VII. anno 1438. Vnde magna orta sunt dissidia inter Summos Pontifices & Reges Galliarum, aliosque Principes, quòd illud Concilium sine authoritate Papæ congregatum fuisset, eamque læderet. *Forma eligendi vetus.* *Ius eligendi & conferendi Ordinariis restitutum Concilio Basiliensi.* *Concilium Basiliense in Gallia receptum pragmatica sanctione.*

3. Cumque de abroganda dicta sanctione Romæ ageretur, in Comitijs Lateranensis Concilij Concordata inita sunt inter Leonem X. Pontificem, & Franciscum I. Galliarum Regem, anno 1518. quibus *in c. de nominat.* eligendi & postulandi facultas Capitulis est adempta, & electionis vice *Ius nominandi ad Prælaturas Regibus Galliarum concessum.*

ius nominandi Regi concessum fuit: quod olim Pipinus à Papa Zacharia *a* obtinuerat (vt refert Baronius) *anno 752.* & Carolus Magnus à Papa Adriano, *c. Adrianus, dist. 63.* eodemque iure Nicephorum Phocam in Oriente fuisse vsum refert Zonaras, tùm quia Rex maiorem partem horum beneficiorum fundauit aut dotauit, tùm quòd eius intersit habere Prælatos vitæ probæ, & sibi fideles, cùm ipse sit Reipublicæ Caput.

De Concordatis inter Leonem X. & Franciscum I.

4. Multa alia constituta sunt in illo Tractatu; *in c. de reseruationibus sublatis* reseruationes omnes tùm generales tùm particulares sublatæ sunt; *in c. de collat.* tertia pars Beneficiorum fuit reseruata Graduatis; *in c. de causis* Iurisdictio restituitur Ordinarijs; & plura alia quæ pragmaticâ sanctione continebantur in nomen Concordatorum transierunt.

Tempus nominationis Regiæ ad Prælaturas.

5. Hoc iure Rex intra sex menses à die notitiæ vacationis debet nominare, & intra nouem menses nominatus à Papa literas prouisionis debet postulare, ex Constitutione Blesensi *art. 5.* Papa verò nominato conferre tenetur si sit idoneus; si verò non sit idoneus, intra tres alios menses Rex nominare potest idoneum, & tempus prorogatur ad postulationem Regis; & nec resignatio in fauorem, nec permutatio, sine nominatione Regiâ fieri possunt.

Variatio nominationis Regiæ.

6. Excipiuntur certæ Abbatiæ Regni, quæ Generalibus Ordinum assignatæ sunt, & aliæ, priuilegio speciali, in quibus ius eligendi Monachis reseruatur, Constitutione Blesensi *art. 3. §. præterea, in Concordatis, de nominat.*

Quæ Beneficia non sint nominationis Regiæ.

7. Secundò excipiuntur electiones Abbatissarum, & Priorum Claustralium, quæ ex Constitutione Aurelianensi à Monachis & Monialibus de triennio in triennium fieri solent: nam vt refert Molinæus, cùm Franciscus I. Concordatum de nominationibus extendi voluisset ad Abbatissas *b* id non obtinuit reclamante Curiâ Romanâ.

Beneficia vacantia in Curia Romana non subiacens Regiæ nominationi.

8. Tertiò excipiuntur Beneficia vacantia in Curiâ Romana, § 1. *in Concordatis, de Regia ad Prælaturas nominatione*, per obitum Prælati ibi defuncti, vel intra duas dietas ab vrbe, *Rebuff. ibid.* quorum collationem liberam Papa sibi reser-

nauit: verùm in reseruatione illâ non continentur Beneficia Prælatorum pro negotiis Regni delegatorum ibi morietium, nam absentia Reipublicæ causa Regi non debet esse damnosa, *l. absentia, ff. de regulis iuris.*

SOLIER.

a A Zacharia summo Pontifice concessam esse Pipino Regi nominationem siue postulationem Episcoporum pro Ecclesijs vacantibus in Regno constat ex Epistola Lupi Abbatis Monasterij Ferrariensis Senonum in Gallia ad Amulum Archiepiscopum Lugdunensem, vt intelligas ait Spondanus ad annum 752. cum legis à Regibus datos Ecclesiis esse Episcopos totum id factum, non iure proprio (quod nullum in rebus Ecclesiasticis Reges habent) sed concessione Apostolicæ Sedis. An autem idem jus Adrianus Carolo magno reuera concesserit, vt subdit Auctor, & habetur, in cap. Adrianus dist. 63. controuertitur, per ea quæ nos ad Flamin. Paris. de Resign. lib. 7. q. 1. obseruauimus.

b. Licet concordatum locum faciens Regiæ ad prælaturas nominationi de Monasteriis Monialium non loquatur expresse, sed virorum tantum, tradatque ibidem Rebuffus tit. de Regia ad prælat. nomin. in verbo Monasterijs, cessare in illis Regis nominationem, tamen quia regulariter masculinum concipit fœminium & eadem forsan in vtrisque militat ratio, solet Rex etiam ad Abbatissatus & priorissatus Conuentuales ad vitam prouideri solitos nominare: sed quia Romani strictè adhærent literæ textus concordati & sententiæ Rebuffi nulla fit mentio in Bullis prouisiuis de nominatione vel consensu Regis, nisi Monasterium de Regia asseratur esse fundatione.

TITVLVS IX.

De Collatione Beneficiorum.

1. BEneficia conferuntur, aut iure ordinario, aut iure deuoluto: non solùm Ordinarius confert iure ordi-

nario, sed etiam Papa per præuentionem, & eius Legatus: vnde Papa dicitur Ordinarius Ordinariorum.

Papa Ordinarius Ordinariorum.

2. Collatio Beneficiorum quæ sunt de corpore Ecclesiæ Cathedralis pertinet ad Episcopum & Capitulum, qui conferunt coniunctim, aut diuisim, per turnum; si conferant coniunctim collegialiter congregati, vox Episcopi non est voce vnius Canonici numerosior licet sit ponderosior, vt diximus suprà, *in tit. de elect.* nisi alia sit consuetudo.

Si collatio Beneficiorum per turnum sit diuisa inter Episcopum & Capitulum.

3. Si verò ius conferendi sit diuisum per vices aut turnum, vel per tempora, inter Episcopum & Capitulum, quod pro bono pacis ad vitandam discordiam interdùm fit, sicut administratio bonorum fuit diuisa; duo sunt aduertenda. *Primum*, quod collatione vtili vel inutili, à Capitulo vel Episcopo factâ, turnus consumitur pro illa vice, quomodocumque vacet Beneficium: nam etiam actu inutili voluntas declaratur, *l. & si transferam, ff. de adimendis legatis. Secundum*, quòd iure deuoluto Episcopus supplet defectum aut negligentiam Capituli, vt dicemus infrà de iure deuoluto.

Electio, Theologi & Pœnitentiarij.

4. Tamen quamuis ad Episcopum & Capitulum coniunctim pertineat collatio præbendarum, si de Canonicatu Theologi aut Pœnitentiarij agatur, ad solum Episcopum spectat electio personæ; eius enim est cognoscere de industria illorum, qui vice ipsius fungi debent in muneribus Ecclesiasticis: & collatio præbendæ vnitæ eisdem muneribus ad eumdem Episcopum & Capitulum coniunctim pertinet vt ex resolutione Congregationis Cardinalium refert *Garcias parte* 5. c. 4. *n.* 136. nisi alia sit consuetudo: De præbenda Præceptoriali diximus suprà *in tit. de elect.* nam Constitutio Gallica in eâ nouam formam præscripsit.

Collatio Beneficiorum quæ de corpore Ecclesiæ Cathedralis non sunt ad Episcopum pertinet.

5. Cæterorum verò Beneficiorum quæ non sunt de corpore Ecclesiæ collatio pertinet ad Episcopum cum consilio Capituli, *c. ea noscitur, c. tua, de iis quæ fiunt à Prælat. sine consensu Capituli, c. cum Ecclesia, de elect.* nam, vt diximus suprà, iure veteri bona Ecclesiæ erant communia inter Episcopum & Capitulum: cæterorum verò bonorum quæ non sunt de corpore Ecclesiæ Episcopus habet administra-

tionem cum consilio Capituli, & fundatam Iurisdictionem in tota diœcesi, *c. omnes Basilicæ* 16. *q.* 7. sed in hoc Regno ob ignorantiam & tolerantiam Canonicorum Episcopi ius illud sibi præscripserunt vt conferant sine consilio Capituli, *Molin. de infirmis resignantibus, num.* 75.

Iurisdictio Episcopalis fundata in tota diœcesi.

6. Excipiuntur *primò* Beneficia quorum collatio reseruatur Papæ, de quibus infrà.

Collationem Beneficiorum in multis casibus Episcopus non habet.

Secundò. Beneficia domesticorum & familiarium Cardinalium, quorum collatio eisdem Cardinalibus reseruatur indulcto generali.

Tertiò Beneficia Regularia exempta à Iurisdictione Episcopi, quorum collatio pertinet ad Abbates & Capitulum, nisi alia sit consuetudo. *Rota decis.* 105. *in antiquis.*

Quartò Excipiuntur alia Beneficia quorum collatio pertinet ad Capitulum solum, aut Dignitates minores, priuilegio concesso ob fundationem vel dotationem, aut consuetudinem; in quibus casibus Episcopus non potest præuenire Ordinarium, *Faber C. de Sacros. Eccles. defin.* 77.

7. Vt consuetudo valeat in hac materia, titulus desideratur, bona fides, tres saltem collationes, quæ fuerint sortitæ effectum Episcopo sciente & patiente, & præscriptio quadragenaria: si titulus desit, possessio requiritur tanti temporis cuius initij memoria non sit: nam Ius commune resistit, *c.* 1. *de præs. in* 6. *l. hoc iure*, §. *ductus aquæ*, *ff. de aqua quotid. & æst. De Selua de Benef.* 2. *part. q.* 3.

Vt consuetudine collatio Beneficij à Iurisd. Episcopi eximatur, quæ requirantur.

8. Indulcto aut priuilegio idem ius etiam Abbatissis competere potest, *c. dilecta, de maioritate & obedientia*; sine priuilegio non potest; nec si consuetudine nitantur excedente hominum memoriam: nam mulieres, vt Laïci, sunt incapaces iuris spiritualis, & tractu temporis non fruit capaces, *c. Adrianus*, 1. & *c. in Synodo, dist.* 63. nisi priuilegio saltem præsumpto ex rumore & publicâ famâ, & alijs indicijs illa consuetudo iuuetur, *Garcias part.* 1. *c.* 2.

Moniales sine priuilegio ius conferendi non habent.

9. Tamen vt collatio valeat, possessio conferendi sufficit, *Rota decis.* 557. nam collatio est in fructu: fructus autem sunt possessoris bonæ fidei, *c. cùm olim, de causa possessionis & proprietatis*, *l. bonæ fidei, ff. de acquir. rerum dominio*, & in

Possessio conferendi vt sufficit vt collatio valeat.

Beneficiis vltimus status attenditur; quæ possessio acquiritur si bona fides adsit, & titulus coloratus, etiam vnica collatione sciente Ordinario, & non contradicente, *l. peragrè, ff. de acquir. possess.* nam si Ordinarius patiatur alterum possidere, possessionem amittit, *ex dicta l. peragrè*, quia duo non possunt in solidum eamdem rem possidere. Quin etiam collatio facta ab intruso habente titulum coloratum, valet quandiu pacificè possidet, si non constet de violentia, & mala fide, si Ius commune non resistat, & toleretur ab Ecclesia, vt de Patrono dicitur, *in c. ex literis, de iure patronatus*, & de potestate ciuili *in l. Barbarius, ff. de off. Prætoris, Rota dec. 268. in nouis*; donec Iudicis decreto ad inhibitionem aut sequestrationem processum sit. Verùm si Ecclesiâ vacante verus collator possessorem præuenerit, & lite pendente docuerit ius conferendi ad se pertinere, prouisus ab eo Beneficium obtinebit. Idem dici debet in concursu, si prouisi sint pares tempore: & si possessio collatorũ sit ambigua in pessessorio neutrius collatio cassabitur, vt de electione ait textus *in c. cùm venissent, de in integrum restit.* donec constiterit de iure proprietatis collatoris: interim verò vindiciæ addicentur habenti titulum magis coloratum, vt dicemus infrà, aut Beneficium sequestrabitur.

Collatio facta ab intruso pacifico valet.

Si alter à vero collatore alter à possessore sit prouisus.

10. Iure conferendi Commendatarius etiam vti potest, nam non solùm ad custodiam & administrationem temporalium Beneficium commendatur, sed etiam ad ea quæ sunt muneris & officij spiritualis, vt est collatio Beneficiorum, vel ad tempus, vel ad vitam. Idem dicitur de sequestro, si is sit Clericus, eique administratio spiritualium fuerit commissa, qui similiter vi mandati generalis Beneficia vacantia conferre potest, ne diutiùs Ecclesiæ vacent, *Innocentius in c. examinata, de iudiciis, Felinus in c. cùm Bertoldus, de re iudic.* siue sit sequester necessarius ex Iudicis mandato siue voluntarius exmandato partium constitutus, modò à Iudice Ecclesiastico sit admissus, *Corrasius in paraphrasi Beneficiali lib. 2. c. 6. Duarenus de sacris Ecclesiæ ministeriis lib. 3. c. 11.*

Collatio Beneficij pertinet ad Commendatarium.

TITVLVS

SOLIER.

a Præbendæ Ecclesiæ Cathedralis de jure communi sunt simultaneæ Collationis Episcopi & Capituli, gloss. per eum textum in cap. cum Ecclesia vulterana in verb. postulauit, de electione, & in cap. vltim. in verb. communiter, de supp. pl. neglig. prælat. & in cap. irrefragabili, in verb. per Capitulum, de offic. ordin. propter communionem quæ est inter Episcopum & Capitulum, vt inde constituatur vnum corpus, cap. nouit, de his quæ fiunt à Prælat. sine cons. Capit. vel potiùs quia Præbendæ in Ecclesia Cathedrali præsumuntur institutæ de bonis communibus Episcopi & Capituli, Pan. in d. cap. cum Ecclesia vulterana; idem de semipræbendis, *Lotterius de re benef. lib.* 2. *q.* 21. *n.* 22. In Collegiatis verò inferioribus simultanea collatio de iure prætendi non potest, neque tanta est communio Episcopi cum Capitulo; vnde in his solùm ius præsentandi siue eligendi capitulo competit, ius autem instituendi siue confirmandi ad Episcopum pertinet, Panorm. & Lotter. vbi suprà.

TITVLVS X.

De Coadjutore.

1. COadjutor datus Ordinario ob infirmitatem animi conferre potest; si verò ob senium aliamve corporis infirmitatem datus sit, conferre non potest nisi ex consensu titularij, *De Selua parte* 2. *c.* 4. *Rebuff. in tract. nominationum*, *q.* 8. *n.* 44. tametsi titularius absit, aut sit impeditus, *Garcias parte* 4. *c.* 5. Coadjutor enim dicitur quasi actor, *l. solet*, *ff. de tutelis*: actor verò non nisi ex consensu tutoris gerit, *l. decreto*, *ff. de admin. tut.* *Coadiutores cō-ferre possunt.*

2. Episcopi Clericis sibi subditis Coadiutores dant, *Conc. Trid. sess.* 21. *c.* 6. siue ad Episcopum solum spectet collatio Beneficij, siue ad eum pertineat conjunctim cum Capitulo: nam datio Coadjutoris fit cum diminutione liberæ *Qui dent Coad-iutores.*

administrationis titularij; & non sine cognitione causæ ab eo qui Iurisdictioni præest fieri potest, *Panorm. in c. finali, de Clerico ægrotante vel debilitato.* Iurisdictio autem & imperium ad Episcopum solum pertinet, licet Capitulum habeat administrationem, & leuem Iurisdictionem ad puniendam negligentiam & excessus Clericorum qui committuntur in Ecclesia, pœnâ suspensionis temporaneæ, vt suo loco dicemus.

Papa dat Coadiutores cum spe futuræ successionis.

3. Episcopi Coadjutores dant sine spe futuræ successionis; Papa verò dat Coadjutores cum spe futuræ successionis, tùm in Beneficijs maioribus, tùm in minoribus, *Nauarrus cons.* 1. *de Clerico ægrotante.* Hæc clausula ex indulgentia Papæ *a* additur; nam regulariter prohibetur, quòd inducat votum captandæ mortis, *c. petiisti* 7. *q.* 1. Eodem iure D. Augustinus datus fuit Coadjutor Valerio Hipponensi Episcopo in

Mos dādi Coadiutores in Ecclesia Africana.

Hæresim prolapso, cum spæ futuræ successionis: nam in Ecclesia Africana collationibus habitis inter Catholicos & Donatistas id conuentum fuerat, ne Episcopus in Hæresim lapsus statim deponeretur, sed ei Coadjutor daretur, vt si lapsus erigeretur Dignitati restitueretur, sin minús Coadiutorem superstitem haberet successorem. Idem temporibus Arrianorum in Concilio Nicæno fuerat constitutum, vt notat Balduinus *in notis ad Mileuitanum.* Apud nos in minoribus *b* Beneficijs illa clausula non admittitur; at in maioribus Beneficijs, quæ sunt Regiæ nominationis, ex consensu Regis admittitur ad conseruandam Dignitatem Coadiutorum.

Vt Coadiutor succedat titulario.

4. Hac clausula Coadiutor succedit in Beneficio per cessum vel decessum titularij, sine noua prouisione: verùm de nouo mitti debet in possessionem Beneficij; & quæ pro ingressu solui debent dependere, & si Canonico datus sit, vltimus in Choro debet sedere, *Garcias parte* 4. *c.* 5. *n.* 77.

SOLIER.

a Sic Zacharias Papa cōcessit Bonifacio Maguntino vt successorem sibi designaret, Can. petiisti 7. q. 1. quod tamen fuit prohibitum in Concilio Niceno teste Augustino Epist. 4. &

110.& in Conclio Anthiocheno, Can. Episcopo 8. q. 1. & ab Hilario Papa, Can. pleraque, & ab Innoc. 2. Can. Apostolica d. q. 1. & aliis, & postremò cum quadam modificatione à Concilio Trid. sess. 23. cap. 7. Scilicet vt detur dumtaxat Episcopo, vel Abbati ob vrgentem necessitatem, & vtilitatem Ecclesiæ à summo Pontifice examinandam & approbandam.

b Tamen Nanetensi Senatusconsulto de die 23. Septembris 1615. Scholastriæ Nanetensis coadiutor cum futura successione datus excluso deuolutario, qui à clausula successionis tanquam ab abusu prouocauerat, fuit confirmatus, Feuret, de abusu lib. 3. cap. 4. quod vix ad consequentiam posse trahi crederem.

TITVLVS XI.

De Vicario Ordinarij.

Potestas Vicarij Episcopi.

1 Vicarius *a* Episcopi sine speciali mãdato Beneficia conferre non potest, *c. finali, de off. Vicarij, in 6.* nec dispensare in causis matrimonialibus, denunciationes remittere, vnire Beneficia, visitare diœcesim, de causis Episcopo delegatis cognoscere, aliaue expedire quæ gratiæ sunt: hæc enim non veniunt in mandato generali, sed reseruata censentur, *Rebuff. in praxi lib. 1. c. 22.* At vi mandati generalis Vicarius potest electos confirmare, præsentatos instituere, *b c. ex frequentibus, de institut.* Beneficia conferre, quorum collatio ad Episcopum deuoluta fuerat per negligentiam Capituli, alteriusve Ordinarij, & quæ vacant in mensibus Graduatorum; ius dicere, excommunicare, absoluere, aliaque expedire quæ inhærent Iurisdictioni sibi delegatæ: nam licet Episcopus Beneficia vacantia ex causa permutationis iuris necessitate compermutantibus conferre debeat, Vicarius Episcopi sine speciali mandato id agere non potest: id enim non ratione Iurisdictionis, sed iure con-

stituto, Episcopis concessum fuit *Rota dec. 43. in antiq.* Quæ sunt Ordinis, non Iurisdictionis, non possunt delegari; tamen Vicarius Episcopi vi mandati generalis absente Episcopo potest dare dimissorias ad Ordines, & interstitia remittere, *Farinacius ex decisionibus Cardinalium parte 4. decis. 177.*

In mandato Vicarij Episcopi quæ requirantur.

2. De mandato Vicarij constare debet, non testibus, sed Literis authenticis, sigillo, subscriptione Episcopi & testium munitis, & apud acta insinuatis, iuxta Constitutiones Gallicas. *Papon lib. 1. Placitorum tit. 2. n. 1. & sequentibus. Rebuffus in praxi lib. 1. tit. 21.*

3. Et mandatum ad Beneficia debet esse generale non speciale, ne votum detur captandæ mortis; tamen quando Beneficium vacat, mandatum de eo conferendo fieri potest, *c. constitutus, de concess. præbendarum, Rota decis. 288. in antiquis.*

Limitationes occultæ in mandato Vicarij non valent.

4 Si quæ limitationes fiant in mandato sunt exprimendæ; nam limitationes occultæ non valent, & mandato non derogant, ne fides mandati exhibiti quemquam decipiat, notant Doctores *in dicto cap. constitutus*: & in mandato generali de Beneficijs conferendis veniunt etiam Dignitates, *Rota dec. 427. in ant.* & Beneficia vacantia per obitum aut per cessum, nisi fuerint reseruata, *Reb. l. 1. t. 22.*

Qualitates Vicarij Episcopo.

5 In Vicario generali Episcopi hæ qualitates requiruntur, quòd sit Clericus: nam Laïci spiritualia ministrare non possunt. Et in hoc Regno Constitut. Blesensi *art. 45.* requiritur quòd sit Presbyter, quòd sit Graduatus in Iure Canonico, *Conc. Trid. sess. 24. de reform. c. 16.* Et Constitutionibus Gallicis Henrici II. & III. cauetur quòd sit Regnicola: nam si Laïcus sit, nihil agit: si Graduatus non sit aut Regnicola debet remoueri: gesta tamen per eum valent quandiu toleratur in eo munere, *l. Barbarius, ff. de off. Præt.* Idem dicitur si quis sit defectus in forma mandati, ob publicam famam, & tolerantiam Ordinarij, *Garcias parte 5. c. 4.*

Vicarius Episcopi extra Diœcesim conferre potest Beneficia.

6. Hoc iure Vicarius conferre potest intra diœcesim, vel extra; nam actus voluntariæ Iurisdictionis vbique possunt expediri, *l. emancipare, ff. de adopt. Dominicus in c. si à Sede,*

de præb. Idem dicitur de institutione & confirmatione, nisi iudicialiter procedatur.

7. Attamen Vicarius nec sibi ipsi, nec Episcopo à quo mandatum habet, conferre potest, *c. per nostras, de iure patronatus*: nam debet esse personarum diuersitas, interdantem & accipientem; Vicarius autem est imago mandantis. Episcopus Vicario suo conferre potest; & si Vicarius cui data est potestas substituendi sustituerit, nihil vetat quo minùs substitutus eidem Vicario conferre possit, nam substitutus non Vicarij, sed Episcopi vicem gerit, *l. item eorum, §. si Decurio, ff. quod cuiusque vniuersitatis nomine, vel contra, & c. 1. de procurat. in 6.* *Vicarius sibi conferre non potest.*

8. Vicarius non potest substituere, nisi ei data sit substituendi licentia; nam censetur electa eius industria, *Rota decis. 278. in nouis, Rebuff. in praxi lib. 1. c. 22. per textum in c. Clericos, de off. Vicarij*: & licet Legatus Papæ eam habeat facultatem in mandatis, ea lege admitttitur in Gallia, vt non possit substituere ad vniuersitatem causarum, *Molin. de infirmis resignantibus, n. 190.* *Vicarius Episcopi non potest substituere.*

9. Prætereà Vicarius non potest conferre in præsentia Ordinarij, nisi ei mandatum sit vt conferat eo præsente; multa enim in sermone tacitè excipiuntur, *l. si cui, ff. de seruit.* sic in ijs quæ sunt voluntariæ Iurisdictionis suspenditur potestas Vicarij in præsentia mandantis *l. iudicium soluitur, ff. de iudiciis.* *Vicarius non potest conferre in præsentia Episcopi.*

10. Et si diuersis eadem hora ab Episcopo & Vicario Beneficium collatum fuerit, præualet collatio Episcopi: *c* nam Episcopus conferendo Vicarium prohibuisse videtur, *l. si quis, ff. de Procurat. Felinus in c. ex parte, de rescriptis, & c. Capitulum. eod. tit. De Selua parte 2. c. 14.*

11. A Vicario generali Episcopi non appellatur ad Episcopum, cùm sit idem Tribunal; neque à substituto Vicarij ob eamdem rationem. At à Vicario particulari in certa parte diœcesis constituto appellatur ad Episcopum, quia diuersum est Tribunal, *c. Romana, de appellat. in 6. & c. 2 de consuetudine*: tenentur enim Episcopi in partibus remotis diœcesis constituere Vicarios, seu Officiales, qui quòd aliud habeant Tribunal Vicarij foranci vulgò dicuntur. *A Vicario generali Episcopi non appellatur ad Episcopum.*

Officialium in partibus remotis constitutorum munus.

12. A quibus Officialibus dantur Litteræ monitoriæ ad fines reuelationis, & dispensatoriæ super bannis matrimonij & inquiritur de excessib. Clericorum: verum causæ cognitio ad Episcopum remitti debet, quòd illi pœnam irrogare non possint, *Rota decis. 63. in nouis*, nisi Episcopus eis mandauerit Iurisdictionem necessariam & voluntariam ad puniendum, & conferendum Beneficia, vt mandare tenetur in partibus sitis extra Prouiciam, iuxta Placita Senatus contra Archiepiscopum Ebredunensem. Et si Vicarius aut Officialis delinquat in suo munere, Episcopus ipse tenetur, *Rota deciss.* 278. *ex variis legibus ibi relatis.*

Arrestum.

Vicarii potestas soluitur variis modis.

13. Mandatum Vicarij varijs modis expirat. *Primò*, lapsu temporis, si ad certum tempus mandatum sit. Verùm si post illud tempus Episcopus patiatur Vicarium exercere, patientia illius & tolerantia mandatum creditur durare, *l. qui mutum, l. non ideò, & l. qui patitur, ff. mandati, Papon Placitorum* 2. *tit.* 2. *n.* 4.

Secundò, finito negotio mandatum particulare illius negotii gratia factum expirat.

Tertiò, morte naturali aut ciuili mandantis, depositione aut resignatione eiusdem, §. *item instit. de mandato.* Eodem iure Episcopo suspenso vel excommunicatio facultas Vicarii suspenditur; nam (vt diximus supra) Vicarius est imago mandantis. Sed dubitabatur de Vicariis & Officialibus institutis ad vitam ob benemerita & seruitia Ecclesiæ præstita, à suis Episcopis, an morte Episcoporum eorum mandata finirentur. Olim ad exemplum Iudicum Laicorum, qui si ob seruitia præstita dominis fuerint instituti ad vitam, ab illis aut eorum successoribus non possunt destitui, vt referunt Pragmatici ex variis Arrestis, *Loiseau de Officiis lib.* 5. *c.* 5. *Loët. in lit. O. n.* 2. credebatur de Vicariis & Officialibus idem esse dicendum: & ita obseruabatur ex variis Arrestis de Vicariis & Officialibus. Verùm Constitutione noua ad postulationem Cleri Gallicani contrarium cautum fuit quòd illi à successoribus in Prælatura destitui possint, licet ob seruitia Ecclesiæ præstita fuerint instituti ad vitam: nulla enim ratio est quòd Prælatus suis successoribus possit illud

An Vicarius aut Officialis institutus ad vitam à successore possit destitui.

onus imponere, quod in re spirituali simoniam sapit, *c. consulere, de simonia.* Et ita iudicatum fuit in causa Episcopi Foroiuliensis, contra Vicarium à prædecessore suo institutum, *Arresto mensis Februarii, anno* 1644. *Arrestum.*

15. *Quartò*, mandatum Vicarij finitur morte naturali aut ciuili Vicarij, vel renunciatione illius tempestiuè facta, *d. §. item, Instit. de mandato.*

Quintò. Reuocatione Vicarij tempestiuè facta, re integra, *§. rectè quoque, Instit. eod. tit.* modò Vicarius ob seruitia præstita non fuerit institutus ad vitam ab eo qui mandatum reuocare desiderat; quo casu non nisi ob grauem causam, & destitutione dignam, mandatum reuocari potest: & cùm fit reuocatio, Vicario debet intimari, *d* alioquin gesta ab eo reuocationem ignorante valent, *l. si Procuratorem, ff. de Procuratoribus*: tamen si Episcopus alium Vicarium instituerit sine reuocatione prioris iam instituti, mandatum prioris non censetur reuocatum: nam Episcopus duos pluresve Vicarios instituere potest conjunctim vel diuisim, *gloss. in c. prudentiam, de officio Legati, & in c. Galliarum* 25. *q.* 2. *Episcopus plures Vicarios potest instituere.*

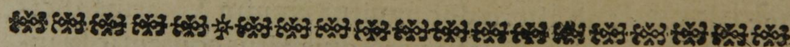
SOLIER.

a Vicarius & Officialis Episcopi in iure confundantur, cap. vltimo de offic. Vicar. in 6. sed apud nos propriis cuiusque vniis alter ab altero distinguitur is enim Vicarius dicitur qui voluntariæ officialis verò qui exitus contentiosæ iurisdictionis habet explere, Oliuens lib. 1. cap. 16. Feuret de abusu, tom. 1. lib. 3. cap. 4. n. 4. Cancellaria Apostolica Vicarios Episcoporum nominat officiales in expeditionibus concernentibus partes transalpinas videlicet Galliam, Hispaniam, Germaniam, Poloniam, Angliam, & Affricam, Vicarios verò tunc eos nuncupat cum ad alias nationes citra montanas scribitur, puta Italiæ Vulgariæ, Dalmatiæ, Albaniæ, Sclauoniæ, Corsicæ, & omnes orientis plagas, Mandos. ad regul. Cancel. 14. q. 6. n. 8. ad finem, hoieda de incompatibile benefic. p. 1. cap. 15. n. 1.

b Contrarium mordicus tenet, Rebuff. in praxi tit. forma Vicariatus, ne 125 & seq. q. quem iure reprehendit Antonius Cucchus institut. lib. 2. tit 8. n. 87. & 88.

c. Hoc impugnat Gonzalez ad regul. 8. cancell. §.3. prœmial. n. 124 post Rebuffum ; & alios , quos citat , quibus ad stipulor ; nam ratio ab Auctore adducta , quæ originaliter est Geminiani, videlicet quod Episcopus conferendo Vicarium prohibuisse seu reuocasse videtur, non potest quæstioni applicari , cum non constet de anterioritate , ideo prior in possessione potior erit iure.

d. Si tamen Vicarius post intimatam sibi reuocationem præsente, ac patiente Episcopo conferat valet collatio, quasi instaurata conferendi potestate, & ita iudicasse Senatum Burdegalensem testatur Boerius , decess. 347. n. 18. ad finem, quod Rebuff. non admittit tit. forma Vicariat. in praxi n. 219. Cucchus verò vbi supra n. 150. distinguit vt procedat decisio Burdegalẽsis, vbi statim post intimatam reuocationem, aut saltem intra dierum octo interuallum collatio huiusmodi fieret quasi reliquiæ adhuc quædam officij superesse videantur , nec dum calor ille omnino extinctus esset , & propter veritatis primordium : atque etiam quia videntur inesse ea, quæ incontinenti fiunt , l. lecta , ff. si certum petat. Rebuffi verò sententiæ sit locus quando maius temporis spatium intercaderet , quod satis placet.

TITVLVS XII.

De potestate Capituli Sede vacante.

Potestas Capituli Sede vacante, in quibus consistat.

1. SEde vacante Capitulum habet clauem Iurisdictionis , non Ordinis. *a* Hoc iure conferre potest Beneficia , quorum collatio ad Episcopum deuoluta fuerat per negligentiam Ordinarij inferioris , electiones confirmare , præsentatos à patronis instituere, Graduatis prouidere in mensibus illis affectis; excommunicare , suspendere, interdicere, absoluere , visitare , corrigere , commendare ad tempus , Literas dimissorias dare ad Ordines , post annum vacationis , non , ante , remittere interstitia , vicinos Episcopos conuocare

conuocare vt Sacramentum Confirmationis ministrent, & Ordines conferant; & potest alia exequi quæ necessariæ Iurisdictionis sunt, *Francisc. de Pauinis in tractatu de potestate Capituli Sede Vacante.*

2. Propterea Sede vacante Capitulum intra dies octo Vicarium creare iubetur, qui Doctor sit aut Licenciatus in Iure Canonico, *Conc. Trident. sess.* 24 *de reformat. c.* 16. cui suffragatur Constitutio Gallica Blesensis, superaddens quòd talis Vicarius sit Presbyter, vt de Vicario Episcopi dictum fuit; non tamen est necesse quòd Capitulum Vicarium creet de gremio Ecclesiæ, *Farinac. in Conc. Trid. dec.* 120. alioquin si Capitulum sit negligens, ius creandi Vicarium ad Metropolitanum deuoluitur; & in Vicarium Capituli potestas quæ ab Episcopo in Capitulum in casibus supradictis deuoluta fuerat, sine reseruatione vllâ transfertur, *Garcias parte* 5. *c.* 7. *n.* 78. *Vicarij Capituli qualitates.*

3. Excipiuntur ea quæ Episcopo delegata fuerant, in quibus Capitulum non succedit; illa enim non sunt Iurisdictionis Episcopalis, *Garcias loco cit. n.* 42. *& notauimus in tit. præc.* *Quæ Sede vacante sint reseruata.*

4. Excipitur etiam collatio Beneficiorum libera, quæ debet reseruari futuro successori, vt fructus Beneficij, *c. illa, ne Sede Vacante, c.* 1. *de institut. in* 6. tametsi illa collatio fieri debeat ab Episcopo cum consilio Capituli, *c. quanto, & c. nouit, de iis quæ fiunt à Prælato sine consensu Capituli.* Idem dicitur de iure præsentandi aut nominandi, quod Episcopo competit.

5. Verùm si collatio ad Episcopum & Capitulum coniunctim pertineat, Sede vacante ius Prælati accrescit Capitulo, *d. c. quanto, & c. nouit* nam etsi Capitulum iure suo vti nolit, aut non possit, ius illius accrescit Prælato ratione coniunctionis, *l. re coniuncti, ff. de leg.* 3. *c.* 1. *ne Sede Vacante aliquid innouetur.*

6. *Secundò*, si collatio pertineat ad Episcopum cum consilio *b* Capituli, & Episcopus sit suspensus, & in mora petendi absolutionem, Capitulum conferre potest, *c. Vnico, Sede Vacante aliquid innouetur, in* 6.

7 *Tertiò.*, si ius conferendi pertineat ad Capitulum cum

consilio Episcopi, eodem defuncto aut suspenso, aut in remotis agente, collatio non debet retardari, *d. c. vnico.*

8. *Quartò.*, si Ecclesia Parrochialis vacet, Sede vacante Capitulum eam conferre *c* potest, ob periculũ animarum, *c. si Apostolica, de præb. in 6. Bened. in c. Rainut. verb. & vxorem, n. 365.*

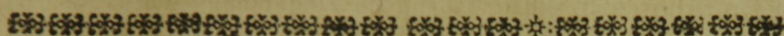
SOLIER.

a Imò & ordinis, Gloss. in c. his quæ, de maiorit. & obed. vbi tenet quod licet ea quæ ministerium consecrationis desiderant capitulum Sede vacante ministrare non possit per se, ad illa tamen exercenda vocauit vicinos Episcopos cum cautelæ studio per Can. Pontifices 7. q. 1. idem glossa in cap. si Episcopus, de suppl. neglig. Prælat. in 6. quod de ordine Clericorum hodie est clarum & decisum in c. cum nullus, §. Episcopo, de temporib. ordin. in 6. & intellige cautelæ studio, id est cum protestatione quod per hoc nullum ius acquiratur ipsi Episcopo ad hoc vocato, provt exponit Panorm. in d. cap. his quæ.

b Vel etiam assensu, d. cap. vnic. § cum verò ne sede vac. in 6. sed siue Episcopus conferre habeat cum consilio, siue cum assensu capituli, Episcopo deffuncto capitulum conferre non potest; quia negligentiam Episcopi supplere potest, defectum autem supplere non potest, d. §. cum verò & ibi Philipp. Franc. nisi collatio ad Episcopum & Capitulum coniunctim spectaret, quia tunc vno deficiente alter confert, d. c. vnic. in princ. cap. quanto, & cap. nouit de his quæ fiunt à prælat.

c Hoc nos seclusa capituli possessione verum non credimus, sed tantum fatemur capitulum in Gallia præscribere collationes parrochialium sede vacante; collationes enim simplicium in præiudicium iuris Regaliæ non præscribit, quicquid in contrarium dicat Paninus de offic. & potest. Capit. Sede vacante, p. 1. q. 9. col. 3. quia iura coronæ præscriptioni non subiacent: nec sufficeret possessio nisi esset præscripta, non vnica sed pluribus probata collationibus, Fevret in Tract. de Abusu, lib. 3. cap. 6. n. 4. & in his terminis intelligenda sunt Senatusconsulta super hoc relata à Tournet. lit. C. n. 28. & Bengeo de Benefic. c. de modis acquiren-

di benefic. §. 16. n. 19. & 20. quamuis regulariter præscriptio non currat contra Ecclesiam Sede vacante, cum interim careat legitimo defensore, cap. 1. & cap. 4. de præscript.

TITVLVS XIII.

De curatore dato à Papa, Sede vacante, & iure Regaliæ.

1. VErùm ne diutiùs Ecclesiæ vacent, Sede vacante Papa curatorem creat, qui Beneficia vacantia conferat, & concurrit cum illo iure præuentionis vt cum ipso Ordinario, *Ricius in praxi de forma Vicariatus, c. 1.* *Sede vacante Papa dat curatorem.*

2. Et in Gallia Rex vel œconomus ab eo datus, sede vacante, Beneficia confert iure Regaliæ, quod ius sibi vindicat ex consuetudine antiqua, ratione patrocinii quod Ecclesiæ præstare tenetur, *c. generali, de elect. in 6.* nam Regibus potestas à Deo datur non solùm ad mundi regimen, sed maximè ad Eccesiæ præsidium, vt ait D. Augustinus *in Ioannem*, & scripsit Leo Pontifex Imperatori Leoni. *Regalia in Gallia iuris antiqui.*

3. Hoc iure Rex Sede vacante confert Beneficia vacantia per cessum aut decessum, admittit resignationes in fauorem, vt Papa, & pensiones *a* creat, *Molin. de infirmis resignat. num.* 422. siue Beneficia vacent de iure & de facto, siue de facto solùm vacent: nam si Papa aut Episcopus Beneficium vacans contulerit, & moriatur, aut Episcopus deponatur, antequàm prouisus possessionem eiusdem Beneficij adeptus sit, Rex qui reperit Sedem vacantem idem Beneficium quod à Papa aut Episcopo iam datum fuerat alteri conferre *b* potest, qui licet sit posterior præfertur ei qui à Papa vel Episcopo prouisus fuerat, quod sæpè accidit Apostolicis impetrantibus, qui non tàm citò suas signaturas possunt recuperare, & possessionem Beneficij obtenti adipisci: quin etiam licet prouisus à Papa vel Episcopo per Procuratorem possessionem Beneficij sibi collati adeptus sit, aut post adeptam possessionem sibi contro- *Regaliæ priuilegia.*

uersia moueatur ab alio, & inter moras Episcopali Sede vacante Regalia aperta sit, Rex idem Beneficium alteri conferre potest; nam Regalia fictionem iuris non admittit, & controuersias litigantium dirimit, ex Constitutione Philippina, *Duarenus de sacris Ecclesiæ ministerijs lib. 3. c. 2. Papon lib. 2. tit. 3. num. 5.* tantumque tribuitur Regalistis, vt contra ipsos res non debeat sequestrari, in dubio secundùm ipsos vindiciæ debeant iudicari, *Papon loco citato*: & ius Regaliæ adeò liberum est, vt reseruationibus non limitetur, Concilio Lateranensi, quo post semestre ius deuoluitur, non præscribatur, & regulis Cancellariæ Romanæ non limitetur: nam literæ collationis Regiæ valent, etiam si in illis forma Iuris fuerit omissa, nomen diœcesis aut qualitas, vel valor Beneficij non fuerit expressus, modò constet de corpore Beneficij, *Ioannes Gallus q. 21. Molineus ibid.* & Rex à Papa vel Legato post aperturam Regaliæ non potest præueniri, licet Beneficium vacet in Curia, *Rebuff. in tract. nominat. q. 15. art. 9.*

Rex lucratur fructus Ecclesiæ vacantis.

4. Eodem iure, Sede vacante, Rex habet administrationem bonorum temporalium Ecclesiæ vacantis, & fructus facit suos, Iure *c* non refragante, *d. c. generali*: sed cæterarum rerum spiritualium administratio Capitulo relinquitur, vt dictum fuit suprà. Quamobrem cùm Sedes vacat, postulante Procuratore Regio Vicarius Seneschalli solet accedere, & bona Episcopatus annotare facto inuentario, per œconomum à Rege institutum bona Episcopatus administrantur, illo temperamento in Literis adjecto, aut subintellecto, ne œconomus Officiarios Iustitiæ à defuncto Prælato institutos aut colonos possit expellere: nam possessio Regis est momentanea; Rex est instar sequestri, sequester autem non potest expellere colonos: sic iudicatum fuit in hac Patria in gratiam firmariorum Archiepiscoparus Aquensis & Grapharij, anno 1645. Et ita obseruatur alibi, vt notauit *Bacquet.*

Arrestum.

5 Regalia locum habet, siue Sedes vacet per cessum vel decessum, siue causa possessionis per nouam prouisionem mutetur, *Ioannes Gallus q. 20. Papon Placitorum lib. 2. tit. 3.*

n. 18. & durat donec Sedes fuerit repleta, iuramentum fidelitatis à successore præstitum, *d* & œconomus Regius Literis Regijs fuerit abire iussus.

6. A Regalia excipiuntur. *Primò*, Beneficia pertinentia ad collationem Ordinarij inferioris *e* Episcopo. *Secundò*, Beneficia Curata, *f* quæ Sede vacante à Capitulo conferri possunt, vt diximus supra. *Tertiò*, Beneficia Patronata, *g Gomesius de infirm. resign. q.* 17. nam præsentatorum institutio & electorum confirmatio, Sede vacante, pertinet ad Capitulum. *Quartò*, excipiuntur Ecclesiæ in quibus ex consuetudine antiqua aut priuilegio *h* Capitulum Sede vacante Beneficia conferre solet: neque enim dubium est quin priuilegio aut consuetudine Capitulum possit ius illud acquirere, vt constat ex Edicto Henrici IV. anni 1606. *art.* 27. quo Eclesiæ exemptæ priuilegio à Regalia, excipiuntur. *i*

SOLIER.

a Imò opinio magis communis est neminem extra Papam pensionē in hoc regno admittere posse, Corras. in Paraphasi sacerdot. p. 1. cap. 4. post Rebuff. de pacific. possess. n. 120. atque ideò nec ipsum Regem pendente Regalia, Lovet. ad regul. de public. resignat. n. 175. Fevret, de abusu li. 2. ca. 5. n. 9.

b Si tamen à Papa beneficium per resignationem in fauorem fuerit collatum Rex aperta Regalia beneficium huiusmodi non confert tanquam de iure, aut de facto vacans antequam resignatarius pessessionem beneficij fuerit adeptus, Brod. ad Lovet. lit. B. cap. 13. n. 14. & n. 16 quia prius neutro modo vacat: non quidem de iure, quia ius à resignante non abdicatur ante captam à resignatario possessionem ob conditionem resignationi insitam, Flamin. Paris. de resig. lib. 1. q. 7 n. 10. & 11. nec vacat de facto, quia interim resignans possessioni incumbit, ibid. n. 9. Quare expunge quæ nos ad eundem Flaminium de resig. lib. 1. q. 7. alias in contrarium adiecimus.

c Quamuis alias ius regaliæ contra ius commune in suis maximis dicatur potius laborare, quàm illi assistere, Probus ad gloss. pragm. sanction. tit. de pacific. possess. in verb. coloratum, n. 22.

d Et in Camera computorum insinuatum alias durat Regalia, nisi bona Episcopatus non fuerint annotata: tunc enim non est opus vt iuramentum registretur, cum id solùm fiat ad effectum vt per arrestum dictæ Cemeræ leuetur manus Regia quam leuare non conuenit vbi non fuit apposita, & ita iudicatum in Senatu Parisiensi refert Dufresne in suo causarum publicè peroratarum Diario lib. 2. cap. 13.

e Modo iste inferior solus non autem coniunctim aut alternis vicibus cum Episcopo conferat, alias in qualibet vacatione confert Rex solus aperta Regalia ex recentioribus Senatusconsultis relatis in Diarij causarum continuatione, lib. 8. cap. 26. quamuis aliud velint Probus in tract. Regal. q. 13. Ruzæus in simili tract. priuil. 8. n. 5. & n. 16. & priuileg. 3. in fine, gloss. pragm. in verb. facienda, de collationibus; ratio est quia cum omnes collationes de iure communi spectent ad Episcopum non potuerunt alteri communicari in præiudicium Regis: nisi tractatus à Senatu Parisiensi fuerit approbatus. Sed quid dicendum de præbendis Ecclesiæ Cathedralis? sunt enim de iure communi simultaneæ collationis, cap. cum Ecclesia de elect. cap. quæsiuit, de iis quæ fiunt à mai. part. Capit. cap. proposuit, de concess. præb. & certè si ex titulo fundationis aut longa consuetudine sint huiusmodi, cessat Regalia: secus verò si ex transactione in Senatu non confirmata, Brod. ad Louet. lit. R. cap. 56. n. 3. & 4.

f Olim tamen beneficia curata veniebant in Regalia si Molineo credere fas est ita asserenti ad regul. de infirm. resig. n. 420 ex cap. Adrianus 2. dist. 63. Sed apage pudendum contra omnem etiam oculatam fidem mendacium: non eget Augustum Regaliæ ius Optimum Maximum ad amplitudinem fictitiis adulatorum incrementis, & sicut suarum adeptione partium reperitur absolutum, ita fieret alienarum adictione monstrosum. Fallitur itaque, seu potius fallere intendit Molineus: *Primò*, enim solitarius est & Saturnina eius sententia, cui tota Regalistarum schola resistit teste Lovetio Molineum ibidem reprobante. *Secundò*, cura animarum implicat missionem Apastolicam & iurisdictionem fori pœnitentialis, manatque à potestate clauium, quæ

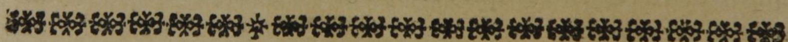
non cadit in Laïcum, Can. cum ad verum dist. 96. vnde licet institutio tituli collatiua possit ad inferiorem Episcopo iure speciali vel consuetudine pertinere, institutio tamen auctorisabilis vt cura exerceatur, est ab Episcopo inabdicabilis, vt optimè deducit Lotter. de re benefic. lib. 2. q. 12. n. 6 & seq. *Tertiò*, capitulum Adrianus merum conuentum continet à Sigeberto Schismatico in gratiam Henrici Imperatoris etiam Schismatici confictum vt probant Baron. & Spondan. ad annum Christi 774. *Quartò* esto quod vera narret Sigebertus, cuius verba excripsit Gratianus in dicto capitulo, de collatione parrochialium aliquid neuter habet, sed tantum de electione summi Pontificis, Laudimio & inuestitura Archiepiscoporum & Episcoporum Regi Carolo Magno per Adrianum in Synodo concessis. *Quintò*, Idem Molineus in commentario ad Senatusconsulta Franciæ aduersus quos vocat abusus Papæ Gloss. 15. n. 31. imperitos vocitat Canonistas quod existiment Regem in Regalia beneficia conferre ex priuilegio Papæ, quod tamen verum esset si ex prætensa sibi ab Adriano indulta facultate beneficia etiam curata conferret. Respondet Molineus iura & priuilegia huiusmodi non tunc primum concessa, sed tantum confirmata: sed verba resistunt: dicit enim Sigebertus quod Adrianus dedit: Gratianus verò quod Papa cum vniuersa Synodo tradiderunt ius & potestatem Carolo: at qui confirmat nihil de nouo dat, sed ius quæsitum declarat, & qui rem traditam recipit non habebat ante traditionem.

g Distingue beneficia iuris patronatus Ecclesiastici à beneficiis laici patronatus: illa Rex confert in Regalia spreto patrono quia Regalia est antiquior & potior omni iure canonico, Molin. in consuet. Paris. §. 27 n. 9. Ioan. Galli, q. 170 vbi idem Molin. in verb. sexti, & ad q. 20 in princ. in verb. titulus, Brod. ad Louet. lit. R. cap. 47 n. 1. Dufresne in suo causarum diario lib. 3. cap. 19 & Rex conferendo in Regalia vtitur non solum iure ordinarij, sed etiam Papæ, vt ex Molineo ait Auctor noster infra hoc lib. tit. 18 n. 33. at beneficia iurispatronatus laïci non confert sine consensu patroni iidem Auctores ibidē, quia est ius domaniale: patronus ta-

men laïcus Regi præsentabit non autem Capitulo vel futuro Episcopo, Dufresne vbi supra lib. 4. c. 3. nisi tempore præsentationis intra quadrimestre factæ sedes Episcopalis sit repleta, quia tunc instituit Episcopus, quamuis nominatio patroni fuerit facta sede adhuc vacua, ibid. An autem Rex conferat beneficia electiua aperta regalia ? negat auctor ex quo de iure capitulum sede vacante confirmat electos; sed eadem videtur ratio in electiuis quæ in patronatis: cum etiam de iure capitulum instituat præsentatos.

h Hodie in Regno nulla Cathedralis Ecclesia consuetudine vel priuilegio à iure Regaliæ eximitur: quia iura Coronæ præscriptioni non subiiciuntur & priuilegium huiusmodi vltra vitam Regis concedentis non extenditur, argum. cap. veniens, de transact. nisi titulo oneroso fuerit exempta vt Ecclesia Altissiodoren. & Rotomagen. Brodel, ad Louet. lit. R. cap. 56. n. 2. & 3. nec non Ecclesia Ambianensis, quam à Regalia liberam declarauit Senatus die vltima Ianuarii 1662. Diarii tom. 2. lib. 4. cap. 35.

i Quintò loco excipiuntur à Regalia Præbendæ Theologales, Brodel. ad Louet. lit. p. cap. 46. n. 2. quia missionem Apostolicam ad prædicandum Verbum Dei continent. Item Præbendæ præceptoriales, vt vult. Brodellus; non autem præbenda pœnitentiarij, nec præbenda Archipresbyteri, quamuis annexam habeat curam amimarum, idem ibid.

TITVLVS XIV.

Quibus modis libertas Ordinariorum minuatur.

Collatio ordinariorum libera

1. ORdinarij liberè conferunt, *c. omnes Basilicæ* 16. *q.* 7. *c. decretum*, *c. sic quidam* 10. *q.* 1. sicut electores liberè eligunt, *c. quia propter de electione*: tamen in certis casibus libertas Ordinarij tollitur; nimirùm; si Ecclesia Parrochialis vacet; si Beneficium vacans sit reseruatum, reseruatione generali aut particulari, priuilegio Graduatorum, Literis

expectatiuis

expectatiuis, mandato de prouidendo, indultis, præsentatione Patroni, & resignatione facta ex causa permutationis.

2. Nam vacante Ecclesia Parrochiali, ex Concilio Tridentino *a* Clerici aspirantes ad illa munera, edicto proposito conuocantur, & præmisso examine Beneficium confertur digniori: in quo examine non tam attenditur doctrina quàm probitas, & aptitudo actualis ad muneris exercitium & curam animarum, vt multis probat *Ricius decis.* 414 & notauimus suprà *in tit. de electione*: alioquin si Beneficium conferatur minùs digno, prætermisso digniore, eodem conquerente collatio infirmatur; & si non conqueratur, firma manet, *arg. leg. filio præterito. ff. de iniusto rupto & irrito facto testamento*: optimum esset ob regimen animarum ius illud introducere in Gallia, vbi Concilium nondùm fuit receptum: hoc Iure tolleretur præuentio Papæ & Legati, acceptatio personarum submoueretur, virtus præmiaretur, & saluti animarum consuleretur: an liceat appellare à Iudicio Episcopi, dicam infrà *tit.* 15. *lib.* 2.

Vt procedatur in collatione Ecclesiæ Parrochialis.

SOLIER.

a Sess. 24. cap. 18. de reformat. alias collatio est ipso iure nulla, etiam si Episcopus contulerit personæ quantumuis notorie doctæ, idoneæ & benemeritæ, Garc. de Benefic. p. 9. cap. 2. n. 102. Barbos. de offic. & potest. Episc. alleg. 60. n. 13. vbi adducit Aloys. Riccium tenentem prouisum de Parrochiali non seruata forma Concilij non esse tutum in foro conscientiæ; quod apud nos non obtinet.

TITVLVS XV.

De reseruationibus.

1. Reseruationibus libertas Ordinariorum minuitur: nam si Beneficium sit reseruatum à Papa, collatio facta ab Ordinario infirmatur, si Papa conferat alteri; si verò Papa non conferat, collatio Ordinarij firma manet, ex tacita conditione Iuris, quæ in reseruatione inest, si Papa eo iure vtatur.

Casus in quibus collatio Beneficij Papæ reseruatur.

2. Reseruatio fit expressè aut tacitè per manus appositionem *a*: expresè fit Constitutione generali aut speciali. Nam, *Primò*, Beneficia eorum qui moriuntur in Curia, vel intra duas diætas à Curia, reseruantur Papæ, *c. 2. & c. præsenti, de præb. in 6.* nisi Ecclesia Parrochialis vacet, quo casu ob periculum animarum ab Ordinario conferri potest *c. si Apostolica, de præb. in 6.*

3. *Secundò*, Beneficia vacantia per adeptionem alterius Beneficij incompatibilis reseruantur Papæ, *Extrauag. execrabilis, de præb.*

Tertiò, Beneficia Cardinalium, Officialium, & Legatorum Sedis Apostolicæ, per obitum ipsorum vacantia similiter reseruantur, *Extrauag. ad regimen, de præb. & Extrauag. ad Romani Pontificis prouidentiam, de concess. præb.*

Quartò, Beneficia quæ vacant Episcopali Sede vacante, fuerunt reseruata Sedi Apostolicæ Constitutionibus Pij V. & aliorum Pontificum.

Quintò, Beneficia vacantia ex delicto hæreseos reseruantur Constitutione Pij V. nec non ea quæ vacant ex confidentia, Constitutione Pij IV.

Sextò, Pontifices varijs Constitutionibus certos menses anni reseruauerunt in gratiam pauperum? Paulus V. Pius IV. Pius V. Gregorius XIII. & Sixtus V. vt notat Garcias

part. 5. *c.* 1. Quibus Constitutionibus in Gallia successit priuilegium Graduatorum, de quo dicemus infrà.

4. Manus autem apponitur, & sic Beneficium tacitè reseruatur. *Primò*, per collationem etiam nullam & inualidam, siue sit defectus formæ in Literis, aut capacitatis requisitæ in prouiso, *c. inter dilectos*, *de excessu prælatorum*: secùs si collatio sit inualida ob defectum causæ, vel falsum vacandi modum. *Reseruatio tacita.*

Secundò, Per Commendam ad tempus, vel ad vitam, aut vnionem Beneficij factam in gratiam personæ, *Garcias part.* 5. *c.* 1.

Tertiò, per depositionem factam in Curia, cassationem electionis aut collationis, aut per renunciationem Beneficij ibi factam & admissam, *Extrauag. ad regimen*, *de præb.*

Quartò, si collatio facta à Papa fiat inutilis ob defectum regulæ de viginti, *b* aut regulæ de publicandis resignationibus, vel ob defectum promotionis. *c* In quibus casibus Beneficium censetur reseruatum, nam per appositionem manuum superioris ligantur manus inferioris.

5. Verum ne illis reseruationibus Ordinarij nimium dispendium paterentur, in Concilio Lugdunensi cautum fuit collationem Beneficiorum in Curia vacantium reseruatione generali aut particulari expressa vel tacita, post mensem ad Ordinarios liberam redire, nisi intra illud tempus à Papa collata fuerint, *c. statutum*, *de præb. in* 6. Quod capitulum licet loquatur solùm de Beneficijs in Curia vacantibus ad cæteras reseruationes tùm generales tum particulares ob eamdem rationem extenditur.

6. Et Iure nouo reseruationes sublatæ sunt in Concilio Basiliensi, & Concordatis de reseruationibus sublatis, quòd ius commune læderent, excepta reseruatione Beneficiorum vacantium in Curia per cessum vel decessum, depositionem aut nullitatem *d* tituli, in quibus casibus collatio Papæ reseruatur: & post mensem Ordinarijs ea conferre licet, quod tempus numeratur à die vacationis, *dicto c. statutum*; & post semestre, si Ordinarius non conferat, ius deuoluitur ad Superiorem, vt dicetur infrà. *Reseruationes sublatæ.* *Reseruatio Beneficiorum in Curia vacantium.*

SOLIER.

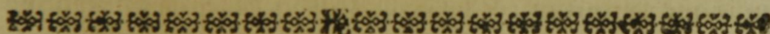
a Hæc tacita reſeruatio dicitur propriè affectio & naſcitur ex appoſitione manus Papæ, cui datum eſt in prærogatiuam ſupremæ poteſtatis, vt in quibus manum appoſuerit alij ſe non intromittant. Sic ex quo ad cauſam coram alio pendentem manum appoſuit, inferior ille amplius cognoſcere non poteſt, cap. vt noſtrum, de appellat. & vt primum iura alterius confirmauit, de illorum validitate alius non cognoſcit, cap. 1. & 2. de confirmat. vtil. vel inutil. Similiter ſi Papa manum appoſuit aliquem ordinando, nullus niſi Papa poteſt ad ſuperiores ordines promouere cap. cum in diſtribuendis, de temp. ordin. & pari ratione cum de Beneficij prouiſione agitur ex Papæ manus appoſitione Beneficium eius eſt diſpoſitioni affectum donec ſit plenè prouiſum, vt videre eſt in commenda iuxta notata per Archidiaconum & Ioann. Andr. in cap. cui, de elect. in 6. Sed iſta manus appoſitio Papæ non afficit in Gallia, Rebuff. in praxi, tit. de reſeruat. n. 35. Molin. ad regul. de infirm. reſig. n.178. & ad regul de veriſ. not. obitus n. 67. obſtante decreto de reſeruat. ſublat. in concordat.

b Contrarium eſt tenendum, nedum in Francia ſed vbique contra Gomeſ. ad Regul. de infirm. reſig. q.33. & 34. & ad regul. de impet. benefic. vacant. per obit. famil. Cardin. q. 5. quia vacatio per obitum inducta per regul. de infirm. reſig. vel per regul. de public. reſig. eſt vera & non ficta vacatio vt probat Molin. ad regul. de infirm. n. 284. & ad regul de public. n. 106. & ita tenent nedum Molin. d. n. 284. ſed etiam ipſe Simoneta de reſeruat. q. 28. n. 6.

c Quintò loco beneficia afficiuntur per reſeruationem reuocatam, aut per mortem Papæ, vel alias ante effectum ſuum extinctam, Simonet. de reſeruat. q. 63. nec obſtat textus in cap.2.& 3. de Præb. in 6. vbi poteſtas redit ad ordinarium quia ibi expreſſè hoc cautum eſt, alioquin propter, affectionem ordinarius non potuiſſet ſe intromittere, licet expiraſſet reſeruatio: ſed vana eſt apud nos hæc indagatio.

d Reſeruatio ex nullitate tituli Papæ inſurgens non ag-

noscitur, in Gallia tum quia manus appositio ibi nihil. operatur vt iam monuimus, tum etiam quia in patria obedientiæ, vbi reseruationibus locus est, tamen adhuc quando Papa simpliciter procedit conferendo non censetur sibi afficere nec reseruare beneficium: & sic nihilominus potestas redit vel remanet penes ordinarium, vt ex Panorm. in cap. inter dilectos, de excessib. prælat. tradit Molin ad regul. de verisine not. obit. n. 67. vnde si beneficium morte, cessione, vel alias vacans in curia Papa infra mensem contulerit incapaci vel alias nulliter, manus appositio nullomodo impedit potestatem redire ad ordinarium statim post mensem iuris à die vacationis non à data collationis computandum iuxta cap. statutum de præb. in 6. Molin. ibid. n. 68. vbi notanter ait quod mensis continuò currit etiam si collatarius Papæ nolit. acceptare, vel sedes Apostolica vacet, contra Gloss. & DD. in d. cap. statutum, & in cap. si Apostolica, de præb. in 6. & quòd Parrochiales Ecclesiæ numquam vacant in curia ad effectum reseruationis Sede Apostolica vacante, licet antè vel post sit vel fuerit repleta, his adde à nobis decenda infra lib. 3. tit. 10. lit. c.

TITVLVS XVI.

De priuilegio Graduatorum.

1. PRiuilegio Graduatorum libertas Ordinariorum infirmatur, vt reseruationibus quæ in gratiam pauperum à Paulo V. & alijs Pontificibus factæ fuerunt: nam ex Concilio Basiliensi, pragmatica sanctione, & Concordatis, Beneficia vocantia in mensibus Aprilis, Iulij, Octob. & Ianu. Graduatis reseruantur, §. *præfati in Concornatis, de collat.* vt nec alijs quàm Graduatis Ordinarij conferre possint, licet sint Cardinales, §. *si quis in Concord, de collat.* nec patro- *Graduatis Beneficia reseruata.*

ni Clerici alios præsentare: sic tertia pars Beneficiorum reseruatur benemeritis Constitutione sanctissima: & si Ordinarius alij conferat, tenetur Graduato ad id quod interest; ipse verò suspenditur per octo menses à potestate conferendi, ex eadem Constitutione.

2. Verùm vt Graduatus hoc priuilegio vti possit, hæc requiruntur.

In graduatis qualitates requisitæ.

Primó, quòd Graduatus fuerit in Vniuersitate famosa Regni: Vniuersitas Auenionensis censetur Regni, & quidem famosa, vt qui in ea Graduati sunt hoc priuilegio gaudeant, vt notabitur infrà. Eodem iure vti possunt Graduati in Vniuersitate Aquensi, & cæteris Vniuersitatibus Regni, in quibus Professores sunt instituti, & Lecturæ publicæ fiunt.

3. *Secundò*, quòd Graduatus per legitimum tempus studuerit in Regno vel extra Regnum. In Doctore Theologo studium decennale desideratur; in Doctore Iuris Ciuilis aut Canonici, aut Medicinæ, studium septennale; in Artium Magistro quinquennale; in Baccalaureo Theologiæ, qui gradus etiam sufficit, studium sex annorum: in Baccalaureo Iuris Ciuilis aut Canonici, aut Medecinæ, studium quinque annorum: & si Graduatus sit Nobilis ex vtroque latere, triennium sufficit, §. *præterea in Concordatis de collat.*

Graduatorum differentia.

4. *Tertió*, requiritur quód Graduatus insinuet gradum collatori: nam Graduati sunt induplici differentia; alij à Rege nominati, vel Vniuersitate famosa, alij non nominati. Graduati nominati insinuare debent gradum, nominationem, & attestationem Studiorum: *a* quæ nominatio fit à Rectore & Professoribus per Scribam Vniuersitatis cum Sigillo *Duaremus de Benefic. lib.5.c.13.* & Graduati simplices insinuant attestationem Studiorum & gradum, ex Constitutione Ludouici XII. Debet autem insinuatio fieri intra triginta annos à Graduatis nominatis & non nominatis; alioquin eo tempore elapso, à die promotionis aut nominationis, ius illud fit caducum, *Papon lib. 2. tit. 5. num. 4.*

Gradus insinuatio.

5. Prætereà Graduatus, siue nominatus, siue non, insinuare debet singulis annis nomen suum & cognomen collatori, quod regulariter fit in Quadragesima, vt collator recordetur illius; alioquin si Beneficium vacet eo anno quo omisit insinuare nomen & cognomen, priuilegio vti non potest pro illo anno, tametsi gradum, nominationem & attestationem insinuauerit antè, *§. teneantur, in Concordatis, de collationibus.* Idem cautum fuit Constitutione Ludouici XII. *suprà citata.*

Inter graduatos an sit locus gratificationi.

6. Inter Graduatos nominatos non est locus gratificationi; nam antiquior præfertur, etiam sit insinuatione posterior: & si Ordinarius contulerit posteriori, conquerente priore collatio irritatur; si verò prior non conqueratur, collatio firma manet, *c. si Clericus, de præb. in 6. arg. leg. filio præterito, ff. de iniusto rupto & irrito facto testamento.* At inter Graduatos simplices locus est gratificationi, *Papon loco citato.*

Inter graduatos qui præferantur.

7. Eodem iure Graduati nominati simplicibus præferuntur, & in concursu Doctor præfertur Licenciato aut Baccalaureo, Doctor Theologus Doctori in Iure Canonico, Doctor in Iure Canonico Doctori in Iure Ciuili, & Doctor in Iure Ciuili Doctori in Medicina, *§ statuimus in Concordatis, de collationibus.* Quare sibi caueant Professores & Rectores Vniuersitatum, qui ad gradus huiusmodi sine vllo examine imperitos & ignorantes admittunt; nam benemeritis, qui studio diuturno gradum adepti sunt, iniuriam faciunt, & publicam fidem fallunt.

An Papa, vel Legatus iure præuentionis vti possit contra graduatos.

8. Cessat autem hoc priuilegium; *Primo*, si Papa rebus integris in mensibus Graduatorum Ordinarium præuenerit, *§. declarantes, in Concordatis, de mandatis Apostolicis*: potest enim Papa Ordinarium præuenire etiam in præiudicium Graduatorum: Legatus verò non potest; nam Legatus in Gallia sub illa conditione admittitur, ne possit derogare Concordato, & Constitutionibus Regni, *Rebuff. in tractatu nominationum, q. 17. n. 16. Molin. de infirmis resignantibus, n. 450.* At si res integra non sit, Ordinarius non potest præ-

ueniri. Res desinit esse integra, actu valido vel inualido; nimirùm si Graduatus in vim gradus ab Ordinario priùs impetrauerit, licèt non obtinuerit; aut Ordinarius per collationem vtilem vel inutilem Papam præuenerit, vt si Beneficium non Graduato in mense Graduatis affecto contulerit: nam actu etiam inutili voluntas declaratur, *l. & si transferam, ff. de ademendis legatis, Loët. in lit. P. n.* 41. *Papon loco citato, num.* 10. *Rebuff. in tractatu nominationum q.* 19.

9. *Secundò*, hoc priuilegium cessat si Beneficium vacauerit per sex menses, & intra id tempus Graduatus illud non impetrauerit; nam post semestre elapsum ius deuoluitur ad Superiorem, & alteri conferri potest. At si Ordinarius intra sex menses contulerit, & collatio sit nulla defectu formæ, vel capacitatis requisitæ in prouiso, ius non deuoluitur in præiudicium Graduati, vt diximus suprà: Graduatus enim intra idem semestre conqueri potest, & Ordinarius tenetur ei conferre, vt executor Concordatorum; si verò conferre nolit, ius deuoluitur ad Superiorem, cum suo onere, vt eidem Graduato conferat, *§. si quis verò in Concordatis, de collat. Rebuff. in tractatu nominationum q.* 15. 17. & 18.

Casus in quibus graduati non possunt vti priuilegio.

10. *Tertiò*, hoc priuilegium non habet locum in Beneficijs iuris patronatus laïcalis, aut mixti, seu laïcalis & Ecclesiastici: nam ius patronatus Laïcorum in reseruationibus semper exceptum intelligitur, *Garcias* 5. *parte, c.* 1. *n.* 571. *Rebuff. loco citato.*

11. *Quartò*, hoc priuilegium cessat in Beneficijs vacantibus tempore Regaliæ, *Rebuff. loco citato, q.* 15 *n.* 8.

12. *Quintò*, si Beneficium vacet in Curia per cessum aut decessum, aut depositionem possessoris: huic enim reseruationi non fuit derogatum priuilegio Graduatorum, vt diximus suprà *in tit. de reseruationibus.*

13. *Sextò*, si Beneficium vacet ex causa resignationis, *§. Volumus, in Concordatis*: nam etiam in reseruationibus Pauli V. in gratiam pauperum casus resignationis excipitur; & Papa & Legatus, apud quos resignatio fit, Regulæ

de

de viginti derogare possunt, etiam in præjudicium Graduatorum, modò fraus absit in resignatione, *Papon loco cit. n.14. Loët. lit B. n.* 8.

14. *Septimò*, in Dignitatibus Ecclesiarum Cathedralium hoc priuilegium non habet locum, obstante Constitutione Henrici IV. *anni* 1606. *art.* 1.

15. *Octauò*, si Graduatus concurrat cum Indulctario à Rege nominato, vel à Senatoribus Curiæ Parisiensis, indulctarius vincit: *c* nam indulcta huiusmodi antiquiora sunt priuilegijs Graduatorum, *Loët, in lit. B. num.* 10. Indulcta verò Cardinalibus concessa in Beneficijs suorum familiarium non nocent Graduatis, *Molin. de infirmis resignant. num.* 201 nec Indulctarijs à Rege nominatis, vel à Curia.

16. *Nonò*, si graduatus non reperiatur idoneus, hoc priuilegio vti non potest, gradus enim & priuilegium Graduatorum ab examine non excusat, nec supplet defectum qualitatis statuto vel consuetudine requisitæ, vt dicemus infrà *in tit. de executione Literarum Beneficiarium.* *Gradus non excusat ab examine.*

17. *Decimò*, si Graduatus sit sufficienter prouisus, hoc priuilegio vti non potest censetur enim sufficienter prouisus, si possideat Beneficium redditus ducentorum florenorum, ex pragmatica sanctione, quorum florenorum idem erat valor qui ducatorum de Camera, vel nummorum nostri temporis, *Loët. loco cit. num.* 1. Et ex Constitutione Gallica Henrici IV. sæcularibus sufficit Beneficium redditus quadringentarum *d* librarum, & Regularibus Beneficium cuiuscumque redditus sit. Quamobrem Graduati in nominationibus Beneficia quæ possident exprimere iubentur, §. *Volumus in Concordatis, de collationibus.* *Quando graduatus dicatur sufficienter prouisus.*

18. *Vltimò*, si Graduatus sit sæcularis, in vim gradus non nisi beneficium sæculare petere potest; si Regularis, Regulare, *ex Concordatis, tit. de collat.* §. *Volumus.*

SOLIER.

a Et duplicatas dare alias sola insinuatio non sufficeret, text. in Concord. §. teneantur, & ibi Rebuff. de collat. & notandum quod contra attestationem studiorum probatio

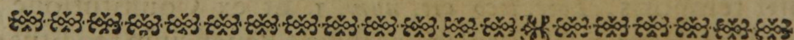
admittitur, vt in Senatu Parisiensi die 6. Martij 1648. iudicatū refert Bengeus de benef. c. de Can. inst. cond. §. 3. n. 24. quamuis admitti neget, Rebuff. in tract. nomin. q. 11. n. 5.

b Etiam per simplicem requisitionem: per eam enim impeditur Papæ præuentio, adeò vt postmodum non possit Papa etiam per viam gratificationis vni graduato insinuato & debitè qualificato conferre, vt vult. Molin. ad Regul. de Infirm. n. vlt.

c Contrarium tamen mordicus sed frustra tenet, Rebuff. Consil. 15. cum de hac indultariorum prælatione extent ordinationes Francisci. 1. de mense Ianuario 1541. & Iunio 1543. quin etiam nominati ob iucundum regni aduentum vel præstitum ab Antistite fidelitatis sacramentum eandem prælationem à Patribus magni consilii meruerunt.

d Hodie Graduatus minori sexcentarum librarum redditu non repletur, Bengeus de benefic. tit. de Canonic. instit. conditionib. §. 4. n. 35.

e Quantumuis secularis ad regularia vel regularis ad secularia fuerit dispensatus, text. in Concord. §. volumus: ibi prætextu cuiusuis dispensationis Apostolicæ. Regularis tamen unius monasterij, dispensatus ad beneficia alterius Monasterii, vel ordinis rectè vtitur gradu & dispensatione, Rebuff. ad d. §. quia Concordatum id non prohibet.

TITVLVS XVII.

De expectatiuis, & mandatis de prouidendo.

1. ANte Concilium Basiliense Literæ expectatiuæ, & mandata de prouidendo, à Sede Apostolica dari solebant, quibus libertas Ordinariorum valdè minuebatur. *Vsus expectatiuarum.* Primis temporibus Summi Pontifices scribebant Ordinariis de primo vacaturo in certa Ecclesia vel diœcesi, conferendo Apostolico impetranti: scribebant autem monendo, ne eorum Iurisdictionem infringerent, *c. accepimus, de ætate & qualitate ordinandorum*: posteà mandando & præ-

cipiendo scribere cœperunt, *c. dilectus, de præb.* Quæ Literæ monitoriæ, præceptoriæ & expectatiuæ dicebantur. Postremò dati sunt executores, qui Ordinarium compellerent ad conferendum, vel ipsi conferrent mandatario Apostolico, *c. si Capitulo, de concess. præb. in 6.* Tamen si Ordinarius Beneficium vacans alteri contulisset, eius collatio non infirmabatur. Verùm is Beneficium similis redditus mandatario Apostolico conferre tenebatur, eique necessaria ad vitam ministrare donec prouisus esset, *c. inter cætera, & c. dilectus, de præb.*

2. Ne verò daretur votum captandæ mortis, certæ personæ expectatiuæ non de certo Beneficio certi possessoris, sed de primo vacaturo in certa Ecclesia vel Diœcesi dari solebant, *c. constitutus, de concess. præb.* Et ne Ordinarii nimis grauarentur, in Literis illa clausula subiungebatur, si pro alio non scripserimus: & si executor non contulisset intra mensem, post illud tempus Ordinarius liberè conferre poterat, *c. statutum, de præb. in 6.* tamen nec in Bedeficiis electiuis, aut patronatis iuris laici, nec in Beneficiis vacantibus ex causa resignationis illa mandata admittebantur, *c. vnico, de rerum permutatione, in 6. & c. fin. de præb.*

Expectatiuæ in certis Beneficijs locum non habebant.

Expirabant autem illa mandata morte mandantis, *a* aut mandatarij, *c. si super gratia, de off. Iudicis delegati, in 6.*

3. Sed (vt de reseruationibus suprà diximus) sic vsus expectatiuarum & mandatorum de prouidendo inoleuit, & Concilio Basiliensi prohibitus est; mox Concordatis Summus Pontifex eamdem potestatem sibi vindicauit, hoc adiecto temperamento, quòd quilibet Pontifex semel in vita Ordinarium habentem collationem decem Beneficiorum grauare possit in vno, & habentem collationem quinquaguinta Beneficiorum, aut plurium, grauare possit in duobus, sed ius illud Concilio Tridentino, *sess.* 24. *de reformat. c.* 19. sublatum fuit, expectatiuis & mandatis de prouidendo penitùs explosis, *b* siue in gratiam priuatorum, siue ea sint in gratiam vniuersitatis.

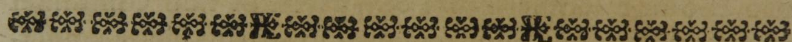
Expectatiuæ sublatæ.

SOLIER.

a Mandata Apostolica morte concedentis reuocabantur

vbi executoribus, vt fieri solebat, essent directa, cap. si super gratia de offic. deleg. in 6. cap. si cui nulla de præb. eod. lib. secus verò cum Collatoribus tantum, Bald. in l. mandatum Cod. mandati. Imò neutro casu in hoc regno morte mandatis expirabant; cum per viam contractus, & sub præscripta forma concederentur, Corras. in paraph. Sacerdot. cap. de mandat. Apost. n. 54.

b Iura de mandatis Apostolicis ad vacatura, licet à Concil. Trid. penitus abrogatis, non sunt omnino ociosa cum ad multa dubia resoluenda conducant, maxime in Gallia, vbi adhuc in graduatis Achademiarum & indultariis curiæ Parisiensis; qui in locum mandatariorum successerunt, nec non à Rege nominatis pro iucundo regni aduentu, & præstito ab antistite fidelitatis Sacramento expectatiuarum vsum agnoscimus.

TITVLVS XVIII.

De Indulctis Regijs.

1. VErùm in Gallia, vbi Concilium Tridentinum in ijs que pertinent ad reformationem nondùm fuit receptum, Indulcta dantur à Rege, in quibus idem fermè Ius obseruatur, quod in mandatis Apostolicis obseruabatur: nam illis Ordinarius rogatur vt primum vacaturum conferat Indulctario; qui si mandatum fuerit insinuatum sibi, semel in vita nominati; aut si mandatum sit in gratiam *a* alicuius vniuersitatis, semel in vita Regis, qui mandauit, primum vacaturum nominato conferre debet; si verò Ordinarius alteri conferat, collatio non irritatur, *b* sed ipse tenetur dare nominato Beneficium redditus eiusdem, vel tantumdem erogare de suo, *c. dilectus, de præb. Loët. in lit. P. n. 6.*

Indulcta Galliæ expectatiuis successerunt.

2. Hæc Indulcta dantur ob publicam hilaritatem, cúm

Rex inauguratur, vel vxorem ducit, aut nascitur primogenitus futurus Regni successor, vel ob aliam causam publicæ lætitiæ, non vbique, sed vbi ea viget consuetudo; nam in cæteris Ecclesijs Indulcta huiusmodi non ligant Ordinarios, vt notauit Scholiastes Loëtij *loco citato*, & expirant morte Regis, vt mandata Apostolica, *c. si super gratia, de off. deleg. in 6. & c. si cui, de præb. ibidem.* Si indulctum Ordinario aut eius Vicario intimatum non fuerit, non ligat, nam iusta ignorantia eum excusat; & quamuis ei insinuatum fuerit, eodem defuncto, vel deposito, vel resignante, debet insinuari successori, ne is causetur ignorantiam, *Molin. de infirmis risignant. n.* 245. *Duarenus de Benef. lib.* 1. *c.* 8. *Indulcta non ligant, nisi ordinario intimata sint.*

3. Alia sunt Indulcta, quæ Curiæ Parisiensi fuerunt concessa ab Eugenio IV. & à Paulo III. renouata; quibus ad nominationem Regis singulis eiusdem Curiæ, si Clerici sint, aut Clericis ab eis nominandis, de Beneficio sæculari, *e* aut Cluniacensis Ordinis, semel in vita nominati, debet prouideri: in quibus casibus Ordinarius qui se exonerare desiderat, primum vacaturum nominato etiam absenti conferre potest. Idem dicitur de Regio Indulctario; & Indulctarius id Beneficium tenetur acceptare, si tale sit quod ipsum deceat, si redditus sit ad minus ducentarum librarum, & si Beneficium vacet de iure & de facto: nam si possessor sit expellendus, Indulctarius potest illud recusare, ne litibus implicetur; non est vituperanda cogitatio illius qui lites execratur, *l.* 2. *ff. de alienatione iudicij mutandi causa facta, Molin. de infirmis resignantibus, num.* 20. *De indulctis curiæ Parisiensis.*

4. Quibus Indulctis nec priuilegia Graduatorum, nec Indulcta Cardinalibus concessa in Beneficijs suorum familiarium *d* nocent; nam hæc antiquiora sunt, *Mol. de infirm. resign. n.* 229. *Loët. in lit. G. n.* 16. *Indulctarij præferuntur graduatis.*

5. Cessant autem hæc Indulcta in Beneficijs vacantibus ex causa resignationis, qui casus in priuilegijs pauperum, Graduatorum, & in mandatis Apostolicis excipitur, vt vidimus suprà, & non extenduntur ad casum fictum: nam si Beneficium fuerit resignatum, & post resignationem admis- *Indulcta in certis casibus locum non habent.*

ſam reſignans decedat intra viginti dies, Beneficium non cenſetur vacare per obitum, in gratiam Indulctarij: Indulcta enim hæc ſunt odioſa, & non extenduntur ad caſum fictum, *Molin. de infirmis reſignantibus, num.* 294. & in Beneficijs electiuis aut patronatis locum non habent, vt diximus ſuprâ de mandatis Apoſtolicis, & notat Molineus *loco citato, n.* 201. nam hæc Indulcta mandatis Apoſtolicis ſucceſſerunt, eodemque iure reguntur: & vbi numerus Beneficiorum non eſt maior decem, locum non habent, vt de mandatis Apoſtolicis dictum fuit.

SOLIER.

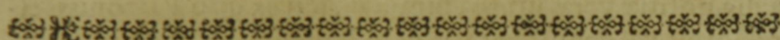
a Dic in grauamen: nam idem Ordinarius non poſt grauari niſi ſemel in vita ſua, & quia capitulum non moritur, poſſe indulto ſubiici ſemel tantum in vita Regis programmate ſpeciali declarauit Henricus 2. menſe Nouembris 1558. teſte Molin. ad Regul. de infirm. reſign. n. 241.

b Ratio eſt quia indulta huiuſmodi, vt ſunt nominationes Regiæ pro iucundo Regni aduentu aut præſtito fidelitatis Sacramento non habent clauſulam decreti irritantis, quam habet indultum curiæ Pariſienſis, licet, Brodell. ad Louet. lit. P. cap. 6. n. 1. & illam in præfatis nominationibus contineri aſſerat ex diplomate Regio id ſtatuente de anno 1610. in regeſtris magni Conſilii verificato, quod nihilominus ibidem non ſeruari audiui à Domino magiſtro Petro Dubuiſſon Riuenſi Canonico praxis dicti Conſilii Callentiſſimo.

c Aut Regulari cujuſuis etiam Cluniacen. ordinis ex textu Paulinæ conceſſionis.

d Indultum Cardinalium, quo reſeruationes, & præuentiones Apoſtolicæ, ac derrogationes Regulæ de viginti diebus à beneficiis ad ipſorum diſpoſitionem quomodolibet ſpectantibus arceantur, paſſim confundit auctor cum Regulis Cancellariæ circa beneficia familiarium Cardinalium editis, de quibus factæ ſunt tres Regulæ, videlicet quarta, alias tertia, qua dicta beneficia Papæ reſeruantur, non autem ipſis Cardinalibus, vt ſupra voluit auctor, tit.

9. n. 6. altera est 32. quæ expressionem nominis, & tituli, ac consensum Cardinalis, si in Curia fuerit, in impetratione beneficij familiaris ipsius Cardinalis requirit: reliqua est 33. excludens necessitatem expressionis & consensus huiusmodi, vbi beneficia familiarium Cardinalis ad collationem, seu quamuis dispositionem alterius Cardinalis spectaret, Lotter. de re benef. lib. 2. q. 32. de istis regulis non loquitur Molineus ab auctore laudatus, neque enim recipiuntur in Gallia, sed de primò dicto indulto apud nos in viridi obseruantia existente, in quo nulla familiarium mentio habetur.

TITVLVS. XIX.

De Iure Patronatus.

1. IVre Patronatus libertas Ordinariorum minuitur; nam præsentatum à Patrono Ordinarius instituere tenetur, si intra tempus Patronis concessum præsentatus sit, & reperiatur idoneus, *c. decernimus* 16. *q.* 7. *Nou.* 57. *c.* 2. & si plures fuerint præsentati; Ordinarius vnum ex illis debet eligere & instituere, *Clement. plures, de Iure Patronatus.* *Patroni plures præsentare possunt.*

2. Ius Patronatus indulgentiâ conceditur Patronis, ne illorum munificentia in Ecclesiam retardetur. Ius instituendi reseruatur Ordinarijs, ne eorum Iurisdictio extinguatur, & disciplina Ecclesiastica violetur: nam priùs Ordinarius de præsentatione debet inquirere, an canonicè, sine dolo aut simonia, ea facta sit: an communi consensu, si plures sint Patroni, citatis opponentibus & dissentientibus, *c. finali, de elect. in* 6. *Garcias parte* 9. *c.* 4. Præsentatum examinare; & si is sibi notus non sit, debet Patrono præsentationis actum concedere, & de moribus & capacitate præsentati priùs inquirere, *Molin. in consuet. Paris. tit.* 1. §. 5. *gloss.* 10. *num.* 21. *Quid in præsentatione fieri debeat.*

3. Patronis tempus præscribitur ad præsentandum, Ordinario verò nullum tempus præscribitur ad instituendum: nam si is nolit instituere, vel differat sine legitima causa, prouocare licet ad Superiorem, qui vel instituit, aut præcipit Ordinario quòd instituat, *Abbas in c. Pastoralis, de Iure Patronatus.*

Si Episcopus instituere præsentatum recusat.

4. Patronis Clericis datur semestre ad præsentandum, & Laïcis quadrimestre, *c. eam te, de Iure Patronatus, & c. vnic. eod. tit. in 6.* Et si Ius sit mixtum, pertinens ad Clericos & Laïcos simul, Laïcis similiter datur semestre, ratione communionis, *A Curte verb. ius, q. 1.* Quod tempus currit à die notitiæ veræ aut præsumptæ, seu ex quo Patronus scire potuit vel debuit vacationem Beneficij ex rumore & publica famâ in loco Beneficij, *Clement. vnic. de concess. præb. Rota decis. 556. in antiq. Molin. in consuet. Paris. §. 55. gloss. 10. n. 32.* Verùm ex causa Episcopus potest prorogare tempus ad præsentandum, sicut Iudex terminum temporis legitima ex causa prorogare potest, *Ricius decis. 217.*

Patrono datur tempus ad præsentandum.

5. Est alia differentia inter Patronos Clericos, & Laïcos nam Laïci semel variare possunt, *c. cùm autem, & c. Pastoralis, de Iure Patr.* certis casibus exceptis, in quibus variatio non admittitur.

Patronus Laïcus variare potest semel.

6. *Primus*, est, si Patronus præsentauerit eum quem ex pacto tenebatur præsentare; valet enim pactum de præsentando si Beneficium vacet, secùs si nondùm vacet, *c. fin. de concess. præb. Decius cons. 541.* Probabilius tamen est neutro casu pactum valere: nam consensus Patroni debet esse liber in ipso præsentationis actu, vt consensus collatoris in conferendo, tametsi Beneficium vacans aut vacaturum alicui se collaturum promiserit, *Garcias parte 10. c. 1. n. 35. Rebuff. in Conc. in Proëm. lit. O.* Quid enim, si tempore præsentationis aut collationis alius se offerat dignior.

Patronus in certis casibus non potest variare.

7. *Secundus*, si Patronus iam variauerit: nam facultas variandi vno actu consumitur; *l. boues, ff. de verb. signific. Faber de Iure Patronatus, def. 10. Garcias parte 5. c. 8. n. 214.*

8. *Tertius*, si res desierit esse integra, nam post institutio-

nem

nem variatio non admittitur, *c. 2. Vt lite pendente nihil innouetur, in 6.*

9. *Quartus*, si ius sit mixtum, pertinens ad Laïcos & Clericos simul; communio enim illa prodest quidem Laïcis vt habeant semestre ad præsentandum, vt suprà diximus, at variandi facultatem non admittit, *A Curte in Tract. de Iure Patronatus, §. septimò quæro.*

10. *Quintus*, etiam si Patroni sint ambo Laïci, si conuenerint, & simul præsentauerint, alter altero inuito non potest à conuentione & præsantatione facta resilire, pro bono pacis.

Clerici verò post factam præsentationem variare non possunt, *a De Selua 3. part. Vers. 25.* Idem dicitur de Rege in Ecclesijs in quibus præsentandi ius habet, qui tamen in nominatione ad Prælaturas variare potest, vt diximus suprà, *Papon lib. 2 tit 9 n. 13.*

Patronus Clericus variare non potest.

11. Præsentatio fit à Patrono per se vel Procuratorem habentem speciale mandatum, siue illud mandatum factum sit ante vacationem Beneficij, aut post vacationem, *Ricius decis. 189.* aut præsentatio fit per epistolam à Patrono missam collatori, aut per tutorem vel curatorem Patroni, per Syndicum vel œconomum, si ius Patronatus ad vniuersitatem pertineat, vel Capitulum, per maritum, per vsufructuarium Castri vel hæreditatis, per colonum ad longum tempus, *c. ex Literis, de Iure Patronat.* Fit etiam per sequestrum, *De Selua 2. part. q. 6. Molin. in consuet. Paris. tit. 1. §. 55. gloss. 1. n. 1. Loisellus de Officijs lib. 5. c. 2.* creditor enim qui petijt rem sequestrari non potest præsentare, *c. cùm Bertoldus, de re iudicata.* Et si pupillus aut vxor, aliusve proprietarius præsentauerit, præsentatus à tutore, vel marito, vel vsufructuario, præfertur. Idem dicitur de sequestro, & possessore bonæ fidei, quoniam (vt de collatione suprà diximus) non tàm proprietas quàm possessio in præsentatione est attendenda, *De Selua loco citato, q. 7.* nisi fraus adsit: nam si tutor præsentauerit in fraudem pupilli iam pubertati proximi, cùm dies tutelæ exiret, & pupillo superesset

Patronus per Procuratorem præsentare potest.

tempus quo pubes factus posset præsentare, talis præsentatio non debet obesse pupillo. Idem dicitur de sequestro, si dies sequestrationis exeat ante lapsum temporis quod datur ad præsentandum; & de marito, si bonorum separatione facta præsentauerit, *Rebuff. in Tract. nominat. q. 12. n.* 8.

12. At si Patronus constituerit Procuratorem ad præsentandum, & post præsentationem à Procuratore factam, nondùm admissam, ipse Patronus præsentauerit alium, si Patronus sit Laïcus præsentatus ab eo præfertur; nam Laïci variare possunt, & à præsentatione facta resilire, siue ipsi siue eorum Procuratores præsentauerint; secùs si Patronus sit Clericus.

Præsentandi forma.

13. Forma verò præsentandi hæc est: præsentatus personaliter exhibetur collatori; & si plures præsententur, omnes exhiberi debent, vt collator ex illis instituat quem voluerit: tamen si præsentatus non comparuerit, præsentatio facta à Patrono, vel eius Procuratore, sustinetur, si præsentatus sit alioquin notus Ordinario, *Ricius decis.* 156. *&* 158. Post exhibitionem præsentatio debet insinuari collatori apud acta: nam ante insinuationem præsentatio est potiùs animi destinatio quàm irreuocabilis præsentatio, *gloss. in Clem. dudùm, de sepulturis, Molin. consil.* 58. *& ad regulam de infirmis resign. num.* 221. Si verò intra tempus Iuris præsentatio collatori insinuata non fuerit, post illud tempus elapsum, is liberè conferre potest, *Rota decis.* 211. *in nouis.*

Patronus non potest seipsum præsentare.

14. In præsentatione ordo naturæ requirit diuersitatem personarum, præsentantis & præsentati, nam Patronus non potest seipsum præsentare, *c. per Vestras, de Iure Patron.* Verùm si plures sint Patroni, vnus ab alijs Compatronis præsentari potest, & collator ipsi Patrono liberè conferre potest, *Panorm. in d. c. per Vestras*, & nihil vetat quominùs pater possit præsentare filium: nam in spiritualibus fictio Iuris non attenditur, *c. si annum: de iudicijs, in 6.* Si verò Patronus præsentet seipsum, abutitur iure suo, & Ordinarius non tenetur eum instituere, *Chopin. de sacra Politia lib.* 1. *c.* 2. *n.* 5.

An Patronus possit præsentari à suo Procu-

Tamen Patronus à Procuratore suo dato ad præsentandum

præsentari potest, *b* modò in mandato seipsum non designauerit, *Ricius decis.* 197.

15. Si plures eiusdem Collegij vel Vniuersitatis præsentandi ius habeant, intra statutum tempus debent simul conuenire collegialiter, vt dictum fuit suprà de electione; & alijs absentibus, vel nolentibus præsentare, ius præsentandi & nominandi residet integrum penes alios, *c.* 1. *de Iure Patronatus*, *A Curte vers. sextò quæro.* *Si plures sint Patroni.*

16. At si plures ius habeant præsentandi vt singuli, ius absentium, vel nolentium præsentare, non accrescit cæteris, quibus tamen non obest post tempus Iuris elapsum. Et si plures præsentent vt vniuersi, cum altero Patrono, aut pluribus vt singulis, vniuersitas habetur loco vnius, & vnam tantùm habet vocem. Idem dicitur si plures eiusdem familiæ, habita ratione stirpis ex qua descendunt, præsentent cum alijs vt singulis, *Clement. si plures, de Iure Patronat. c. scriptum, de electione, Romanus consil.* 99. *Ricius decis.* 177. *Si plures Patroni præsentent vt vniuersi vnã habent vocem.*

17. In rebus spiritualibus & mixtis possessio & proprietas distinguntur, sicut in rebus corporalibus, *l.* 1. §. 2. *ff. vti possidetis*: at rerum spiritualium aut mixtarum non dicitur propriè possessio, sed quasi possessio, quoniam possessio denotat contactum rei corporalis; *tangere enim & tangi, nisi corpus, nulla potest res*, vt ait Lucretius. Iure consultorum subtilitas, vel (vt loquitur Seneca) stulta auaritia mortalium obtinuit quòd in iudicijs proprietas à possessione discernatur, quoniam faciliùs probatur possessio quàm proprietas, & ordo Iuris est quòd priùs de possessione quàm de dominio agatur inter litigantes, vt alter rei, alter actoris partes agat, & actore non probante reus in iudicio obtineat, *l. exitus, ff. de acquir. possess.* Sic in Iure Patronatus possessio à proprietate secernitur, vt de iure eligendi & conferendi diximus suprà: acquiritur autem possessio præsentandi, cum titulo colorato, bona fide possessoris, & patientia Patroni etiam per vnicum præsentationis actum, *c. ex Literis, de Iure Patronatus, Molin. in c. cum Ecclesia Sutrina, de causa possessionis & proprietatis, post Glossam & Abbatem quos* *Per vnum actũ præsentationis possessio acquiritur.*

citat, Loët. lit. P. num 20. nam imputatur Patrono quòd cùm sciret aut scire deberet vacationem Beneficij, per se, vel Procuratorem, non præsentauerit, & contra præsentationem alterius & institutionem spreto se factam non reclamauerit: & si vacante Ecclesia talis possessor Iuris Patronatus proprietarium præuenerit, eiusque præsentatio fuerit admissa, & institutio secuta, institutus non debet remoueri, *gloss. in d. c. ex Literis, Loët. loco citato*, cùm præsentatus fuerit ab eo qui in possessione erat, & in Beneficijs vltimus status sit attendendus, rerum expediendarum gratia, ne litibus cultus diuinus retardetur, præsentatio sit solùm dispositio ad institutionem, & ius prouisi principaliter pendeat ex institutione.

Præsentatus à possessore præfertur.

18. At si proprietarius possessorem Iuris Pâtronatus præuenerit, aut simul cum eo præsentauerit, & doceat de iure suo præsentatus ab eo est præferendus: etsi enim per vnum præsentationis actum, & institutionem subsecutam spreto se factam, possessionem iuris illius amiserit, ius tamen proprietatis non amisit, quod non nisi pluribus actibus præsentationis repetitæ sine interpellatione, & præscriptione longissimi temporis, amittere potest, vt dicemus titulo sequenti: quo iure in possessionem amissam debet redintegrari; & in concursu si de eo liqueat Ordinarius præsentatum à proprietario debet instituere; si verò non liqueat, partes ad Iudicem Laïcum debet remittere, cuius est cognoscere de possessione rerum spiritualium, vt alibi dicemus, apud quem lis finiatur intra semestre, siue agatur inter Laïcos, siue inter Clericos, non vltra: nam post semestre ius deuoluitur ad Superiorem ex Concilio Lateranensi, cui Ordinarius non potest derogare: & si Ordinarius nullum tempus præscripserit litis persequendæ & finiendæ, post quadrimestre Iure concessum Laïcis, & post semestre datum Clericis ad præsentandum, siue lis sit inter eos finita, siue non, liberè conferre potest, sine præiudicio Patroni ius habentis in futurum, cui liberum est post sententiam euictionis Iuris Patronatus prouisum ab Ordinario durante lite ei repræsentare,

Ordinarius in concursu præsentatum à proprietario debet instituere.

ad ius suum conseruandum, *c. si verò, de Iure Patronatus.*

19. Si verò Patronus sit in possessione præsentandi: præsentatio ab alio facta prætenso Patrono, & institutio secuta, ei non obest quominùs iure suo vtatur, *c. consultationibus, de Iure Patronatus*: nam alteri per alterum iniqua conditio non debet inferri. Sic si Ius Patronatus sit annexum feudo, & ob iura non soluta dominus feudum cui Ius Patronatus est annexum apprehenderit, vassallus vacante Ecclesia præsentare potest, & præsentatum à domino feudali excludere: nam per apprehensionem manus dominicæ, quæ fit vt vassallus tædio affectus soluat, & recognoscat, vassallus non censetur à possessione præsentandi exclusus, vt docet Molineus, *in consuetud. Paris. tit. 1. §. 55. gl. 10 num.* 11. Secus in sequestro, in quem possessio omnis transfertur, vt diximus suprà. Eodem iure Patronus non excluditur à possessione per violentum & malæ fidei possessorem, & præsentatio facta à tali possessore, cui Ius commune resistit, & institutio Ordinarij decepti non obstat Patroni querimoniæ, & præsentationi alterius Rectoris; nam mala fides nemini debet patrocinari, & possessor malæ fidei non facit fructus suos, *l. certum est, C. de rei vindic.* vt de præsentatione facta à malæ fidei possessore dicitur *in decis. Rotæ 268. in nouis.* Quamobrem Ordinarij non debent admittere præsentationes huiusmodi, nisi constet de Iure Patronatus, aut quasi possessione, ex titulo fundationis vel dotationis, aut præsentationibus admissis, ne Ecclesia grauetur, vel fiat præiudicium verò Patrono: tamen si Patronus tacuerit per quatuor menses, aut sex, institutum ad præsentationem possessoris malæ fidei non potest excludere; nam post illud tempus Ordinarius liberè conferre potest, & potestate ordinaria illius, prouisio instituti sustinetur, tametsi contra præsentatorem possit agere interdicto recuperandæ possessionis, vt in posterum inhibeatur in casu vacationis præsentare.

Patrono habenti possessionem præsentandi præsentatie facta ab alio non obest.

20. Si patronus sit excommunicatus, nec per se nec per Procuratorem præsentare potest; tamen si præsentauerit, eiusque præsentatio fuerit ad missa, institutio sustinetur po-

testate ordinaria, vt diximus suprà, modò institutus habilis sit & idoneus ad muneris exercitium, *Rota decis.* 161. & 527. *in antiquis.* Idem dici potest de Patrono in hæresim lapso. Verùm apud nos excommunicati per Procuratorem habentem speciale mandatum præsentare possunt, sine designatione Clerici præsentandi in mandato. Hæretici ex Constitutione Gallica retinent sua bona in quibus censentur Iura Patronatus, ob spem postliminij; & per Procuratores, modò illi Catholici sint, & præsentatio eorum relinquatur arbitrio, præsentare possunt. Idem de Hæreticis decreto Regis Christianissimi 8. Iulij anni 1651. cautum fuit, vt per Procuratores Catholicos in casu vacationis possint præsentare, notat Bengeus, in libro de Beneficijs, nuper edito à Pinsonio suo nepote, & additionibus aucto, *tit. de onerib. Ecclesiarum*, §. 6. quem vidi post editionem primam istius Tractatus. At si Patronus sit suspensus Iudicis decreto à munere præsentandi, ob culpam in præsentatione commissam pro vna vice, aut pluribus, nec per se nec per Procuratorem poterit præsentare, ne decreto illudatur.

Si Patronus sit Hæreticus.

21. Si plures fuerint præsentati ab vno eodemque Patrono, vel pluribus, ille præferendus est qui plurium iuuatur suffragijs, *c. quoniam, de Iure Patronatus*: quo casu si diuisa sint suffragia Patronorum circa plures, suffragia solùm numerantur, non ponderantur, vt in electione, nam inter Patronos non pluris æstimatur suffragium vnius quàm alterius: & si suffragia sint paria, ille præfertur qui dignior est, & maioribus pollet meritis, vt de electione diximus: si merita sint æqualia, locus est gratificationi, *gloss. in c. si plures* 16. *q.* 2. arbitrio Episcopi, aut eius Vicarij, *Ricius decis.* 219.

Si plures fuerint præsentati quis præferendus.

22. Collatio Beneficij patronati facta spreto Patrono nulla est, aut venit aunullanda: nam vel à Papa eiusue Legato beneficium datur, vel ab ordinario si à Papa vel Legato collatio fiat, aut in supplicatione Ius Patronatus fuit expressum, aut non; si non sit expressum, rescriptum collationis est obreptitium; nam illa qualitas est exprimenda, vt notabitur infrà, siue Beneficium vacet per cessum, siue per decessum, & illud vitium obreptionis non purgatur

Si ius Patronatus Papæ aut Legato non sit expressum.

consensu Patroni, *Molin. de infirmis resign. num.* 53.

23. Si verò Ius Patronatus in supplicatione fuerit expressum, distinguitur; aut tale Ius est Laïcale, & Papa ei derogare non potest, *c. decernimus* 16. *q.* 7. *Conc. Trid. de reform. sess.* 25. *c.* 9. nam Ius illud est aliquatenus temporale in bonis priuatorum, de quibus Papa non potest disponere, *c. de cætero, de Iure Patronat. notat Ferrerius ad Guid. Pap. q.* 170. & si deroget, ab executione rescripti appellare licet tanquàm aba busu.

Papa non potest derogare Iuri Patronatus Laicali

24. Admittitur autem ad appellandum Patronus, & deuolutarius qui Beneficium impetrauit vt vacans, ob defectum tituli, nisi Patronus collationem illam ratam habuerit, aut præscriptione legitimi temporis sit exclusus; sic enim purgatur abusus, quando agitur de interesse priuatorum, expresso aut tacito consensu illorum, nisi in illo casu iusta & probabilis ignorantia Patronum excuset, *Federicus de Senis de permut. Benefic. Garcias parte* 5. *c.* 9. *n.* 232. *Molin. de infirmis resignant. n.* 54. *&* 59.

Si Patronus non conqueratur.

25. Tamen in certis casibus Iuri Patronatus laïcali Papa derogare potest. *Primò*, si non constet de fundatione aut dotatione, sed de sola consuetudine præsentandi ex indulgentia Ecclesiæ: sic enim ius quæritur Patrono, vt precario vtatur, *Abbas in c. dilectus, de officio Legati*, *Decius cons.* 117. Verùm in Gallia tametsi de sola consuetudine constet, Papa derogare non potest: nam talis consuetudo ex fundatione vel dotatione præsumitur orta, quoniam Laici aliter ad hæc munera non admittuntur, *Ferrerius ad Guid. Pap. q.* 370. *Rebuff. lib.* 1. *tit. tertia pars signaturæ, n.* 13.

Casus in quibus Iuri Patronatus Laicali Papa derogare potest.

26. *Secundò*, si Ius illud indulcto aut priuilegio à Papa sit concessum, idem qui concessit, eiusque successor, derogare potest; quoniam priuilegiati suis priuilegijs precariò vtuntur: quod tamen in indulctis vniuersitatibus concessis & in hoc Regno solemniter approbatis, locum non habet.

27. *Tertiò*, si plures sint Patroni Laici, & vota sint inter eos diuisa, ad postulationem oratoris habentis mediam partem suffragiorum, Papa & Legatus pro alia patre dero-

gare possunt, vt arbitri controuersiæ pro bono pacis, *Flaminius de resign. lib. 2. q. 4. num.* 55. *Garcias 5. parte, c.* 1. *n.* 585. *Rebuff. in praxi, tit. de signat. prouisionis simplicis, n.* 11.

28. *Quartò*, si possessor Beneficij patronati sit expellendus, ob defectum tituli, incapacitatem, non residentiam, assecutionem secundi incompatibilis, delictum, aliamve iustam causam, consensus Patroni non expectatur, & derogatio valet, tametsi Ius Patronatus ad Principem pertineat, *Rebuff. in praxi, de signatura, parte* 3. *num.* 37.

29. *Quintò*, si inter collitigantes alter subrogetur in ius alterius, in vim regulæ de subrogandis collitigantibus; nouæ prouisionis rescripti, si neutri, si nulli, consensus Patroni non desideratur, *Ricius decis.* 150.

30. *Sextò*, si permutatio fiat de Beneficio patronato, inconsulto Patrono, valet, *Faber C. de Iure Patron. def.* 2. *Papon Placitorum lib.* 3. *tit.* 9. *n.* 1. siue talis permutatio fiat in gratiam Ecclesiæ, siue in gratiam personæ; & Episcopus permutationes huiusmodi potest approbare, *Rebuff. in praxi, tit. tertia pars signaturæ, n.* 40.

Papa & Legatus Iuri Patronatus Ecclesiastico derogare possunt.

Si Ius Patronatus sit mixtum.

31. At verò si Ius Patronatus sit Ecclesiasticum, Papa & Legatus indistinctè derogare possunt, nam Papa liberam habet administrationem bonorum Ecclesiæ; ea est communis sententia. Si verò sit mixtum, partim Laïcale, partim Ecclesiasticum, Papa & Legatus derogare possunt Iuri Ecclesiastico, ob rationem suprà allegatam; non Iuri Laïcali, ne Laïci ex illa communione dispendium patiantur: alij verò voluerunt quòd etiam Iuri Laïcali possunt derogare, quia magis nobile, seu Ius Ecclesiasticum trahit ad se minus, *c. quod in dubijs, de consf. Eccl. l. quæritur, ff. de statu hominum, Rota decis.* 266. *in antiquis*. Apud nos prior sententia certior est, nisi Ius Laïcale sit litigiosum, *iuxta decisionem Ricij* 219. *Rebuff. in praxi, tit. tertia pars signaturæ, num.* 69.

Ius Patronatus quando dicatur Ecclesiasticum.

32 Censetur Ecclesiasticum si de bonis Ecclesiæ quæsitum sit; Laïcale verò licet à Clerico de suo patrimonio aut redditu sui Beneficij acquisitum fuerit, *De Selua 3. parte, q.* 11. *Garcias parte* 5. *c.* 1. *n.* 593. nisi Ius illud in Ecclesiam translatum

latum sit: & non desinit esse Laïcale, quamvis præsentatio fieri debeat ab Operarijs *f* seu Rectoribus Fabricæ, aut Fratribus Disciplinatis, etiam adjunctâ personâ Ecclesiasticâ, *Ricius decis.* 169. ex varijs Authoribus quos citat.

33. Eodem iure si Beneficium vacet in Regalibus, Beneficium à Rege vel OEconomo dato conferri potest sine consensu Patroni Ecclesiastici, si tale Ius sit Ecclesiasticum: nam vt aiunt Pragmatici Galliæ, in RegaliâRex vtitur non solùm Iure Ordinarij, sed etiam Papæ, *Molin. in reg. de infirmis resign. Scholiastes Loëtii in lit. R. n.* 47. At si Ius Patronatus sit Laïcale, consensus Patroni requiritur, *idem Scholiastes ibid.*

Ordinarius Iuri Patronatus derogare non potest.

34. Sed si collatio fiat ab Ordinario, vitium obreptionis obiici non potest: nam apud Ordinarium non fit supplicatio in scriptis, vt solet fieri apud Papam vel Legatum, in qua exprimuntur omnia quæ collatorem possunt retrahere: verùm si Ordinarius suis Literis derogaverit Iuri Patronatus, est abusus, sive Ius illud sit Laïcale, sive Ecclesiasticum: & si tacito Iure Patronatus Beneficium contulerit, collatio est nulla ex tunc, si patronatus conqueratur tacita conditione iuris, *c. illud, de Iure Patronatus*; sicut testamentum patris est nullum si filius præteritus conqueratur, *l. filio præterito, ff. iniusto rupto & irrito facto testamento.* Et si Patronus non conqueratur intra tempus Iuris sibi concessum ad præsentandum, aut si collationem talem factam ipso inconsulto ratam habeat, talis collatio valet; his enim exceptionibus Patronus submovetur, vt diximus suprà, *Rota decis.* 528 *in antiq.*

Patroni iura & onera.

35. Alia iura competunt Patrono; Quòd alatur *g* de redditibus Ecclesiæ super extantibus, si sit inops, *l. si quis, §. Vtrum, ff. de lib. agnosc. & alend. Doctores in c. à nobis, de Iure Patronat. Ricius decis.* 170, Pari iure si Patronus sit locuples, & Ecclesia sit inops, tenetur contribuere ad refectionem Ecclesiæ, *Capell. Tholos. decis.* 498. *Ricius decis.* 78. Quòd de bonis temporalibus Ecclesiæ possit rationem exigere, si sit Clericus, *c. cùm & plantare, §. in Ecclesia, de priuilegiis*: nam si Laïcus sit, non potest se immiscere, *Abbas in c. in La-*

teranensi, de præb. Quòd fundando Ecclesiam possit sua Insignia apponere, honestam sedem eligere, & primus offerre, si conditio illius id ferat, *Chopin. de sacra Politia lib. 1. c. 2. n. 5.* Quòd cognati si velint vacare officijs Ecclesiæ, cæteris præferantur, seruatâ inter eos prærogativâ gradus quoties Beneficium vacaverit, *Dominicus in c. cùm in Ecclesia, de præb. in 6. & c. cùm dilectus, de consuet.* quod ius non competit cognatis nisi in fundatione fuerit reservatum: aliæ conditiones apponi solent; vt quòd Rector illius Beneficij sit Sacerdos actu, vel aptitudine: in primo casu illa qualitas desideratur actu in proviso tempore institutionis; in secundo aptitudo sufficit quòd intra annum possit promoveri.

Legi fundationis non derogatur.

36. Quæri solet an liceat collatori instituere præsentatum à Patrono non habentem qualitatem requisitam ex lege fundationis, ob defectum Ordinis, vel ætatis, alteriusve qualitatis. Respondetur non licere Ordinario, *Ricius decis. 174. Farinacius 4. part. decis. 171.* siquidem ex consensu Patroni; & Papam non solere derogare legi fundationis, sine clausula speciali, *Mohedan. de concess. preb. decis. 7.* Apud nos locus est appellationi ab abusu si Papa deroget fundationi Iuris Patronatus Laïcalis sine consensu Patroni, ob rationes suprà allatas.

Patrono consentiente derogatur fundationi.

37. Verùm ex consensu fundatoris Ordinario licet pro una tantùm vice à lege fundationis recedere, *Ricius loco citato, post Felinum, & alios*; & Papæ toties quoties, per clausulam specialem, *Rebuff. in praxi, tit. tertia pars signaturæ, n. 44. Ricius decis. 202.* nam clausula generalis non sufficit, nisi in supplicatione impedimentum fuerit expressum: & si Ius Patronatus sit Ecclesiasticum, consensus Patroni non desideratur, ut constat ex supradictis.

An liceat Patrono nouas conditiones apponere.

38. Cæterùm vt in fundatione licet Patrono conditiones licitas & honestas apponere in favorem sui & suorum successorum, cum consensu Superioris, sic post fundationem augendo dotem Ecclesiæ ob necessitatem, vel maiorem vtilitatem, licet cum Superioris consensu sibi suisque omissas conditiones reservare, quas in fundatione apponere licuisset.

39. Nec dubitatur quin liceat Ordinario ; vocatis Patronis etiam invitis, Missas Ecclesiæ aut Capellaniæ reducere, si redditus non sufficiant Rectori sustentando, & Patroni supplere non possint, vel nolint, vel Capellaniam aliò transferre, vrgente necessitate ; quæ alioqui fieri non possunt sine consensu Patronorum, *c. ad Audientiam, de Ecclesiis ædificandis.*

An liceat Ordinario Missas reducere.

SOLIER.

a Modo præsentatio fuerit collatori intimata : quia antea quantumvis à præsentato acceptata nullum ius tribuit in re, nec ad rem, perfectum, nec imperfectum, ideo non impedit præventionem Papæ, nec variationem, Brodel ? ad Lovet. lit. p. cap. 25. n. 9. in fine dixi ad Flam. de resign. lib. 7. q. 11.

b Contrarium verius quia iure Patroni præsentat, ideo subintrat dispositio Capituli per nostras de iurepat. prohibentis ne Patronus se ipsum præsentet. sic Vicarius non potest Episcopo conferre, quamuis substitutus a Vicario habente potestatem substituendi possit Vicario conferre quia substitutus capit potestatem ab Episcopo, non autem à Vicario, Rebuff. in tract. nom. q. 8. n. 38.

c Ante vacationem beneficii constitutos & mandato apud acta vicinioris Iudicis Regij insinuato, Bengeus loco ab auctore citato. Sed hodie recentioribus secretioris consilij decretis ab hac facultate arcentur, & Ordinarius libere confert, donec ad fidem revertantur.

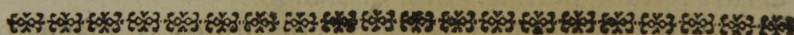
d Reiice distinctionem Auctoris ex Molineo advectam, prout eam reiicit Lovet. ibid. ut collatio solius ordinarij facta spreto Patrano veniat annullanda, Papæ verò sit ipso iure nulla propter obreptionem, quia neutra est nulla, sed utraque est in actu validitatis, donec annulletur per querelam vel præsentationem Patroni intra legitimum tempus factam : quia vtraque intelligitur facta sub conditione si Patronus consentiat, Lovetius d. loco : secus esset ubi Papa iuripatronatus laico derogaret, ut idem subdit.

e Hoc verum non credo nisi tempus à iure præfixum ad

præsentandum sit elapsum, per ea quæ dixi ad Flamin. Paris. de design. lib. 14. q. 2 in addit. ad Duclosium n. 6.

f Operarios Ecclesiarum seu æditυos quamvis ipsi laici sint esse Patronos Ecclesiasticos validis argumentis probat. Lambertin. de iurep. lib. 1. q. 1. art. 10. & tenent post eum Rebuff. in praxi. tit. de præsentatione n. 6. Garcias de benefic. p. 5. cap. 1. n. 598. negant Gambarus de Legat. lib. 3. tit. 1. n. 371. & seqq. & n. 382. & auctor hîc. An. autem iuspat. confraternitatum laicorum sit laicale an Ecclesiasticum? esse Ecclesiasticum tenet Garc. d. cap. 1. ex n. 604. quia sunt loca pia & Religiosa ac privilegijs Ecclesiarum gaudent.

g Vnde cum anno Domini 1662. Carolus Lartigue Patronus Capellaniæ sanctæ Quiteriæ nuncupatæ magistrum Antonium de Peyre dictæ Capellaniæ possessorem lite pulsasset ad sibi egest2te presso pensitationem, qua aleretur erogandam, quæstione in publicis causarum actionibus agitata, senatus Tolosanus die ultima Iulij eiusdem anni tertiam partem fructuum dictæ Capellaniæ memorato Carolo annuatim quoad viveret persolvendam adiudicauit, perorantibus Boisset & Prevost.

TITVLVS XX.

Quibus modis Ius Potronatus acquiratur, vel amittatur.

1. VArijs modis Ius Patronatus acquiritur, fundatione, dotatione, priuilegio, donatione, legato, permutatione, iure successionis, & consuetudine. In fundatione & dotatione dos sufficiens desideratur, & consensus Episcopi, *c. 1. de Iure Patronat. in 6 n. 5. & 63. & 123.* Sic ius illud fundatori acquiritur, *a* modò ex consensu Episcopi fundatio facta sit, nisi fundator ius illud Ecclesiæ remiserit,

Garcias parte 5. *c.* 8. *n.* 62. Si verò non constet de consensu Episcopi in fundatione, ius Patronatus non acquiritur fundatori, nisi ex presentationibus admissis consensus Episcopi præsumatur intervenisse, *Socinus consil.* 1. *vol.* 3. *Ricius in Praxi Iuris Patronatus*, augmento dotis non acquiritur, nisi ob necessitatem Ecclesiæ ex consensu Episcopi, *Concil. Trident. sess.* 25. *c.* 9. *Ricius decis.* 167. *&* 190.

2. Sic Ius Patronatus interdùm pluribus acquiritur, alijs ratione soli, alijs ratione ædificationis, aliis ratione dotationis, *Rota de Iure Patronat. decis.* 14. *in antiquis*: nam si intra corpus Ecclesiæ Capella fundata fuerit, fundator sit Patronus ratione fundationis, & Rector Ecclesiæ Compatronus ratione soli, nisi Rector ad inducendum Patronum ius suum illi remiserit, *Rota loco citato*, *Felinus in c. Venerabilis, col.* 7. *de except.* Et si plures sint fundatores, Ius Patronatus singulis æqualiter acquiritur, etiam si alij plus, alij minus contribuerint, nisi inter eos aliud conventum sit, *gloss. in Clement. finali, de Iure Patronatus.* Si Abbas habeat IusPatronatus alicuius Ecclesiæ, Capellaniarum quoque in ea fundatarum habere videtur, nisi fundatori ius illud reseruatum sit, *Rota decis.* 872. *in antiquis*: & regulariter ius præsentandi Vicarios pertinet ad Abbates, Dignitates, aut Capitula, ad quos Beneficia vnita spectant, ex Bulla Pij V. & resolutione Congregationis Cardinalium, *notat. Farinacius, ad Concilium Tridentinum, sess.* 7. *c.* 7. *iuxta c. ad audientiam, de Eccles. ædific.*

Pluribus Ius Patronatus acquiritur.

3. Donatione, & legato, Ius Patronatus in alium transferri potest, modò Episcopi *b* accedat assensus, *c. quod autem, de Iure Patronatus*, sive Episcopus eodem tempore consentiat, sive post, *Rota dec.* 873. *in antiquis*: & si Episcopus nolit consentire ad Metropolitanum licet appellare, *Ricius dec.* 180. & in donatione universali omnium bonorum, vel usufructu relicto ius patronatus continetur, *Ricius dec.* 178.

Ius Patronatus in donatione vel usufructu relicto omnium bonorum.

4. Venditio verò simoniaca censetur, & irrita iudicatur, si Ius Patronatus venundatum sit, ob mixturam spiritalitatis, & Patronus privatur *c* iure suo in pœnam delicti, *c. quia*

Ius Patronatus non potest vendi.

Clerici, de Iure Patronatus, nisi iure accessionis Ius Patronatus sequatur emptorem, cum hæreditate vendita, aut universitate bonorum, aut Castro cum pertinentijs suis, *d. c. ex Literis*: nam, ut ait Tacitus *lib. 1. Annalium*, non fit contra Religionem quòd Simulachra Deorum rebus venditis accedant: nec officit venditioni expressio Iuris Patronatus, si declarativè non dispositivè facta fuerit, *Dominicus in c. unico de Iure Patronatus, in 6.* & in foro conscientiæ intentio secundaria non nocet emptori, *Panormit. in c. tua nos, de simonia.*

Ius Patronatus alio Iure Patronatus potest permutari.

5. Ob eamdem rationem Ius Patronatus non potest permutari cum re temporali, nec cum re spirituali, ut cum Beneficio, ob mixturam temporalitatis: at cum alio Iure Patronatus permutari potest, authoritate Episcopi interposita, *d. c. quod autem, & c. nemini Regum 16. q. vlt. gl. in c. cùm sæculum, de Iure Patron.*

Cognitio Iuris Patronatus ad quos Iudices pertineat.

6. Ex quibus sequitur cognitionem Iuris Patronatus esse Fori Ecclesiastici, si de iure & proprietate agatur, ob spiritualitatem, quæ prævalet temporalitati: at si de possessione controversia sit, cognitio apud nos est Iudicis Laïci, quia ius possessionis temporale est: idem dicitur si de Iure Patronatus incidenter quæratur coram Iudice Laïco, ob causæ continentiam.

7. Iure successionis hæreditariæ Ius Patronatus transmittitur ad hæredes, nullo habito discrimine sexus, *gl. in Clem. 2. de Iure Patron. Ricius decis. 175.* Verùm ubi viget Statutum, quòd extantibus masculis fœminæ non succedant, etiam in Iure Patronatus habet locum, *idem Ricius decis. 162. & 192.* Et licet hæredes succedant ex testamento, vel ab intestato,

In Iure Patronatus vt succedant hæredes.

vel ex æquis portionibus, aut disparibus, in Iure Patronatus omnes æqualiter succedunt; nec pluris æstimatur suffragium illius qui succedit ex dodrante, quàm eius qui succedit ex quadrante vel vncia: nam in iuribus honorificis hæredes æqualiter succedunt, non habita ratione disparitatis portionum bonorum temporalium in quibus succedunt, vt de iure sepulchrorum dicitur, *l. vel quod, ff. de Relig. & sumptibus funerum.*

8. Si ex hæredibus alij succedant in stirpes, alij in capita; ut si duo fratres succedant cum filijs alterius fratris prædefuncti, omnes in Iure Patronatus æqualiter succedunt, ob rationem suprà allatam, quia Ius Patronatus est ius honorificum & individuum in hæreditate; sicut in successione liberti, liberi Patroni succedunt in capita, non in stirpes, §. *sed nostra*, *Instit. de success. libert.* Et ea fuit opinio Vincentij, & Glossæ, *in Clementina fin. de Iure Patron.* ad vitandas innumeras difficultates quæ occurrerent, ut observat ibi Glossa.

9. Tamen si ius Patronatus in sua origine divisum fuerit ratione fundationis aut dotationis factæ à pluribus, plures ab uno ex Patronis relicti hæredes habent tantùm vocem unius in præsentando Rectore, *ex dicta Clementina*: nam nemo plus iuris in alium transferre potest quàm ipse habeat quare debent separatim inter se convenire de Rectore præsentando; & si alium præsentent ab eo qui fuerit à Compatrono præsentatus, vox illorum neque numerosior neque ponderosior censeri debet voce Compatroni, aut intra tempus Iuris simul cum eo debent convenire, aut post illud tempus Ordinarius liberè confert, *c.* 3. *de Iure Patronat.* Quamobrem ad vitandam discordiam, & vt faciliùs Ecclesijs provideatur, in dicta Clementina monet Pontifex ut Patroni inter se conveniant de præsentando Rectore alternis vicibus, seu, ut dici solet, per turnum. *Patroni debent convenire de præsentando alternis vicibus*

10. His consequens est quòd sicut in successione feudali filius primogeniti excludit Patruos, *Anfrerius q.* 433. *& alii*, sic excludit eos in successione Iuris Patronatus feudo annexi; maior est difficultas si de solo Iure Patronatus agatur primogenito relicto, & is prædecesserit relicto filio, avo superstite, an avo defuncto filius primogeniti concurrens in successione illius cum patruis, solus in Iure Patronatus patri prælegato succedere debeat: nam tale prælegatum videtur factum caducum, ob mortem primogeniti, vivo testatore prædefuncti: tamen Ricius *decis.* 222. post Covarruviam *pract. quæst. c.* 38. quem refert, existimat filium primogeniti esse præferendum patruo: nam si ab ascendente tale legatum re- *Si Ius Patronatus sit legatum*

primogenito, an transmittatur.

lictum sit, iure transmisso conservatur liberis legatarij prædefuncti, *l. unica, C. de his qui ante apertas tabulas hæreditatem transm.* tùm ob maiorem affectum quem testator habuit in primogenitum, tùm ob dignitatem familiæ, tùm ob qualitatem rei legatæ: nam testator vocando primogenitum, cæteros suos liberos à successione Iuris Patronatus videtur exclusisse, ut una vox esset in præsentando: quæ ratio in legato ab extraneo relicto non habet locum, quoniam morte legatarij, vivo testatore, legatum fit caducum, & remanet penes hæredes testatoris, cui succedunt in capita in IurePatronatus, sive ex æquis sive ex disparibus portionibus fuerint instituti; quod dictum fuit suprà de avo, etiam in matre & avia locum habet, de quibus etiam loquitur dictaConstitutio; quæ licet loquatur de hæredibus aut legatarijs qui moriuntur ante apertas tabulas, etiam de ijs qui moriuntur liberis relictis, vivo patre, vel matre, intelligitur, ob rationem Legis, ne fortuitas ob causas, vel casus humanos, nepotes vel pronepotes, avita vel proavita, successione fraudentur.

Vt succedant in IurePatronatus qui nomine familiæ vel stirpis fuerunt vocati, vel vniuersitatis.

11. Si alij à testatore collectivè, celeritate orationis, & verborum compendio, fuerint vocati nomine stirpis aut familiæ, alij distributivè; omnes in IurePatronatus æqualiter succedunt, & præsentant ut singuli, nam ius hoc acquiritur illis ut singulis, non ut universis; secùs si consilio collectivè vocati sint, ut eorum una vox esset: at si nomine universitatis, vel collegij, alij vocati fuerint, & cum illis alij ut singuli vocati sint, universitas & collegium habetur tantùm loco unius in successione, & in præsentatione unam tantùm habet vocem; nam ius quod acquiritur collegio vel universitati, acquiritur singulis ut universis, prout faciunt unum corpus, non ut singulis, *l. collegium, C. de hæred. instit.* ut de electione suprà dictum fuit.

12. Et quamvis suprà dictum sit in hæreditate Ius Patronatus contineri; tamen communis sententia est, quòd hæres gravatus de restituenda hæreditate non tenetur restituere Ius Patronatus in hæreditate contentum, *Bartol. Alexander &*

& alii quos refert Molin. in consuet. Paris. tit. 1. § 55. *gl.* 1. *n.* 5. nam regularirer hæres solùm censetur rogatus de ijs quæ respiciunt commodum pecuniarium, & recipiunt æstimationem, non de Iure Patronatus, nec de iure sepulchrorum, quæ non recipiunt æstimationem, nec imputantur in Trebellianicam, vt de iure sepulchrorum dicitur, *in l. quia proinde, ff. ad Trebell.* nisi hæres gravatus sit extraneus, aut Ius Patronatus inhæreat Castro quod in restitutione venit, *Garcias parte* 5. *c.* 9. *n.* 16.

13. Vnde infertur quòd in confiscatione publicatione, vel generali distributione bonorum Patroni, quæ fieri debet inter creditores illius, Ius Patronatus non continetur nisi accessoriè, si Castro quod venit in confiscatione, publicatione, vel distributione, illud annexum sit, *Garcias loco cit. n.* 27. *Ricius decis.* 179. *An Ius Patronatus veniat in confiscatione, & bonorum distributione.*

14. Consuetudine præsentandi Ius Patronatus acquiritur, *c. consultationibus, de Iure Patronatus*, vt de iure eligendi & conferendi suprà diximus: in qua consuetudine hæc requiruntur. *Primò*, titulus saltem coloratus aut præsumptus ex enunciatis in aliis instrumentis, & bona fides, *Concil. Trident. sess.* 75. *de reformat. c.* 9. *Secundò*, tres præsentationes illius qui consuetudine nititur, vel suorum authorum, quæ fuerint admissæ ab Ordinario, vel à Papa, & sortitæ effectum, nemine opponente, aut contradicente: nam vnica præsentatio non sufficit, vt in acquirenda possessione, consuetudo venit ex vsu seu actuũ frequentia. Tres igitur aut saltem duæ præsentiones requiruntur, sicut in probatione vocali desideratur testimonium duorum vel trium. *Tertiò*, possessio continua requiritur non interpollata vel interrupta, *ex Concilio Trident. loco citato.* Continuata dicitur si constet de extremis: nam in hac præscriptione, sicut in aliis casibus Iuris, probatis extremis media præsumuntur, *Felinus in c. inter dilectos, de fide instrum. Ricius dec.* 224. Extrema autem, seu actus quibus consuetudo nititur, probantur instrumentis, non testibus, *Ricius ibidem. Quartò*, præscriptio legitimi temporis desideratur: nam si consuetudo nitatur titulo colorato fundationis aut *Vt ius Patronatus consuetudine acquiratur, quæ requirantur.*

dotationis, præscriptio quadragenaria sufficit, *c. auditis, & c. de quarta, de præscr.* Si verò non constet de titulo, præscriptio temporis excedentis hominum memoriam, quæ tituli instar est, requiritur, vt in cæteris casibus, *l. hoc iure, §. ductus aquæ, ff. de aqua quot. & æst. Rocchus à Curte, de Iure Patron. sub finem, Concil. Trid. loco citato*: vbi tamen Concilium subdit, quòd si sit suspicio vsurpationis in præscribente, qualis præsumitur contra vniversitatem, vel vt possumus subjungere contra Dominum loci, vbi situm est Beneficium, præscriptio temporis immemorialis non aliter suffragatur quàm si præter reliqua ad eam necessaria præsentationes etiam continuatæ, non minori saltem quàm quinquaginta annorum spatio, quæ omnes effectum fuerint sortitæ, authenticis scripturis probentur: quibus verbis probatio vocalis excluditur, *Ricius loco citato.*

Ius Patronatus variis modis amittitur.

15. Iam videamus quibus modis Ius Patronatus finiatur. *Primò* cessione & renunciatione facta Ecclesiæ: nam remittentibus iura sua non datur regressus, nisi beneficium ætatis restitutionem indulgeat. *Secundò* privatione ex delicto simoniæ commisso in venditione vel emptione Iuris Patronatus, vel in præsentatione, *c. quia Clerici, de Iure Patronatus. Tertiò* ex delicto publicatione & confiscatione bonorum digno; nam Ius Patronatus non sequitur confiscantem, sed vel retinetur, si ius civitatis Patrono relictum sit, vel finitur, & Ecclesia liberatur, vt notavimus suprà, *Decius in c. quanto, de iud. A Curte, sub finem, q. 30. Quartò*, Ius Patronatus amittitur præscriptione; nam possessor bonæ fidei, cum titulo colorato, causam habens ab alio qui erat in possessione præsentandi titulo successionis, donationis, legati, vel permutationis, de quibus suprà diximus, submovet proprietarium venientem post quadraginta annos, in servitutibus discontinuis tempora duplicantur, *l. si sic, ff. quemadm. servit. amitt.* Sic Ius Patronatus Ecclesiasticum præscribitur à possessore bonæ fidei spatio quadraginta annorum, cum titulo, *Auth. quas actiones, C. de Sacros. Eccl.* & spatio centum annorum, sine titulo: nam tanti temporis possessio tituli instar est, *l. hoc iure,*

Ius Patronatus præscribitur.

§. ductus aquæ, ff. de aqua quot. & æst. In quibus casibus Ius Patronatus non finitur, sed mutatur de manu ad manum: hic verò quærimus an Ecclesia seu Ordinarius liberetur à Iure Patronatus, quo Ecclesia gravatur, præscriptione temporis alicuius: nam liberum est Patrono repræsentare, vel non, & nullum fit ei præjudicium si præsentare omittat, *i c. cùm propter, de Iure Patron.* Et quæ sunt meræ facultatis non præscribuntur, *l. hæc autem iura, ff. de servit. vrb. præd.* Tamen si Ordinarius Patroni præsentationem admittere noluerit, quòd titulum Iuris Patronatus non exhiberet, aut non sufficienter probaret, & Patronus intra triginta annos non appellet à decreto Ordinarij, aut sufficienter probet, post illud tempus non auditur, remedium appellandi denegatur, nisi iusta causa restitutionem indulgeat.

16. Et si Ordinarius Beneficium patronatum bis aut ter contulerit, sine consensu Patroni, & per quadraginta annos Patronus conquestus non fuerit, status Beneficij mutatur vsu contrario quadraginta annorum, *c. cùm de Beneficio, de præb. in 6.* nam vsu contrario Ordinarius vindicat libertatem; & talis vsus probatur triplici collatione libera, aut duplici modo illæ fuerint sortitæ suum effectum, *c. cùm Ecclesia Sutrina, de causa possess. & propriet.* vbi casus proponitur de trina electione, qua probatur ius eligendi: sed æquè duplici electione animus & intentio declaratur. Idem dicendum est de collatione, & patientiâ & taciturnitate per decursum longissimi temporis quadraginta annorum Patronus videtur renunciasse iuri suo, iuxta regulam Iuris, qui tacet consentire videtur, si bis aut ter Beneficium vacare contigerit; quod tempus numeratur ab vltima collatione; longissimum tempus desideratur hic, quoniam casus vacationis raro contingit, quo Patronus possit præsentare, sicut in servitutibus discontinuis præscribendis tempus duplicatur, *dict. l. si sic.* Sic in causa Clerici instituti à Vicario Episcopi ad præsentationem Marchionis de Canillac, contra alterum prouisum liberè ab Episcopo, allegantem Patronum ius suum amisisse, ob varias collationes ab Episcopo priùs factas sine

consensu Patroni; coram Senatu, præsentatus à Patrono, iis non obstantibus, obtinuit, quia præscripto quadraginta annorum non erat completa ad submouendum Patronum, Arresto mensis Nouembris anni 1637. non enim solis collationibus contrariis Ius Patronatus finitur, *c. cùm propter, de Iure Patron.* nisi præscripto quadragenaria accedat. Idem dicendum est de collationibus Papæ aut Legati, cum clausula derogatoria Iuris Patronatus, aut sine: nam si Ius illud sit Laïcale, Patrono licet appellare ab abusu; si sit Ecclesiasticum, Rector Ecclesiæ vti potest actione confessoria, titulis exibitis; Ordinarium rogare vt ius Ecclesiæ suæ conseruet in casu vacationis futuræ, vel repræsentare prouisum, iuris sui tuendi gratia, vt monet Alexander III. *in c. si verò, de Iure Patron.* alioquin ius illud amittitur spatio quadraginta annorum, quo Ecclesia contra Ecclesiam præscribit, *c. placuit, 16. q. 3.* nam in omissis Ecclesia patitur pœnas negligentiæ sui Rectoris, *gloss. loco cit. in princip.* cùm spatio quadraginta annorum Ius Patronatus à possessore bonæ fidei cum titulo acquiri possit, vt suprà ostensum est: non dubitandum est quin eodem temporis spatio Ecclesia, quæ libertate nititur, idem ius possit præscribere, cùm in omnibus Iuris articulis potior sit causa libertatis, & fauorabilis sit reditus rei in suum pristinum statum, *l. si vnus, ff. de pactis.*

Arrestum.

Vt Ius Patronatus conseruetur.

17. Quid si plures sint Patroni, & alij præsentauerint, aut reclamauerint, alij non; respondetur quòd in illa communione ius eorum qui omiserunt seruatur *k* iure aliorum qui præsentauerunt, & interruptio facta ab illis prodest alijs qui tacuerunt, sicut inter concreditores socios interruptio facta ab vno prodest alijs, secùs si iura sint diuisa, *l. finali, C. de duobus reis, Ricius decis. 209.* Alijs etiam modis Patronus præscriptionem interrumpere potest, nempè Ecclesiam patronatam reparando, vel rationes administrationis à Rectore exigendo, si Patronus sit Ecclesiasticus: hæc enim munera sunt annexa Iuri Patronatus; illi & ius præsentandi conseruatur, & præscriptio interrumpitur, vt per solutionem

Vt præscriptio Iuris Patronatus interrumpatur.

partis debitæ quantitatis, *l. cùm notissimi*, §. *imô*, *C. de præscr. 30. ann.*

SOLIER.

a Etiamsi illud non reseruauerit, Glossa in cap. si quis Basilicam de consec. dist. 1. & latè probat Lambert. de Iurep. lib. 1. q. 2. art. 4. nisi Ecclesia esset collegiata in qua non acquiritur iuspat. quoad præsentationem nisi reseruetur, cap. nobis, de iurepat.

b Modo castrum non sit domaniale: ius enim patronatus ei inhærens ad emptorem non transit, Chopp. de Domanio, lib. *3*. tit. *19*. n. *7*.

c Nisi translatio fieret cum vniuersate bonorum; in qua est iuspat. cap. ex litteris & cap. cum seculum, de iurepat. Ratio est, quia tunc iuspat. transit accessoriè, nec videtur aliquis Contractus initus super ipso iurepat. sed super ipsa vniuersitate temporali, vel nisi fieret ad fauorem Ecclesiæ vel pij Loci, cap. vnic. in princ. eod. tit. in *6*. vel compatroni, cap. ex insinuatione, & ibi Gloss. d. tit. quia non est translatio, sed remissio iurisp. in compatronum, Gloss. ibid.

d Ipso iure: & excommunicationis & interdicti pœnis subiicitur, Concil. Trid. sess. 25. cap. *9*. de reform.

e Siue sint hæredes sanguinis, siue extranei; quia iuspat. transit cum vniuersitate bonorum d. cap. ex literis, nisi ex fundatione soli heredes sanguinis sint patroni: quia tunc etiamsi non sint heredes, erunt tamen patroni, Lambert. lib. 1. p. 2. q. 2. art. 2. n. *7*.

f Ita determinat gloss. notabilis in cap. 1. de iurepat. & in can. piæ mentis *16*. q. 7. quia iuspat. est apud quemlibet hæredum cum sit res simplex & indiuisibilis.

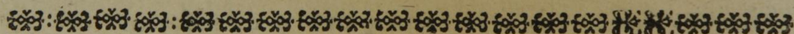
g Tamen iuspat. transit per stirpes in plures heredes vnius ex patronis, Clem. plures, de iurepat. & ex quatuor patronis si vnus sit hæres, donatarius, vel legatarius alterius habebit duas voces, Lambertin. lib. 1. p. 2. q. 1. art. *29*.

h Quia in fideicom. heres habet deducere quartam eorum, quæ restituit, l. 1. §. si hæres, cum ll. seqq. ff. ad Trebell. sed iuspat. non recipit æstimationem cap. de iure, de

iurepat. ideo non venit restituendum, vnde si hæreditas pio loco restituenda sit, quia tunc non detrahitur trebellianica secundum Bart. in l. Marcellus ff. ad Trebell. & Bald. in l. id quod pauperibus, Cod. de Episcop. & Cleric. iuspat. in hoc casu transit ad fideicommissarium ex sententia Lambertini, lib. 1. p. 2. q. 2. art. 35. a. n. 12. & idem dicit si testator trebellianicam hæredi prohibuerit: quia ex quo in totum hereditas transiret in fideicommissarium, transiret etiam iuspat.

i Lite scilicet super iurepat. pendente: alias secus.

k Quia ad hoc vt quis amittat quasi possessionem reritur, quod spolians habeat animum spoliandi, Lambertin. de iurep. lib. 2. p. 1. q. 3. art. 16. sed cum compatroni non habeant aut præsumantur habere hunc animum spoliandi, sed tantum vtendi iure suo meritò non præsentantes non amittent possessionem vt concludit Lambertin. ibid. quod verum ait indistinctè siue patroni præsentent vt vniuersi, siue vt singuli: nisi diuerso iure præsentarent, veluti cum vnus præsentat aut est patronus quia fundauit; alter quia dotauit; tertius quia construxit Ecclesiam, ibid. n. 12.

TITVLVS XXI.

De iure præuentionis Papæ & Legati.

1. SVmmus Pontifex in collatione Beneficiorum Ordinarios præuenire potest: nam Ordinarios ordinando non amittit potestatem ordinandi, & sibi retinet maiorem, *c. omnes, d. 22. c. eum cui, & c. si à Sede, de præb. in 6.* Quod ius, vt damnosum potestati Ordinariorum, correctum fuerat in Concilio Basiliensi, & Pragmatica Sanctione, *in §. item circa, de collat.* vbi prohibentur *a* præuentiones Apostolicæ Sædis, & suorum Legatorum, vt collatoribus ius vnicuique suum seruetur illæsum. Verùm in Concordatis, *tit. de mandatis Apostolicis, §. declarantes,* Papa sibi reseruauit ius

Ius præuentionis Papæ in Beneficiis.

præuentionis in mandatis Apostolicis quæ scribebat Ordinarijs, vt prouiderent Apostolicis impetrantibus de Beneficijs vacaturis, vt dictum est suprà *tit.* 17. Et posterioribus Constitutionibus, mandatis Apostolicis pro Beneficijs vacaturis, & expectatiuis, sublatis, retinuit ius præueniendi Ordinarios in casu vacationis, quo citiùs Ecclesiis vacantibus prouideatur, & acceptatio personarum Ordinarijs subtrahatur: de quo videndus Loëtus, & eius Scholiastes, *in lit. P. n.* 43.

2 Idem ius conceditur Legatis *b* à Latere in Prouincijs sibi commissis, *c. si à Sede, de præb. in 6.* Nuncijs verò Apostolicæ Sedis non solet dari, nisi mittantur cum potestate Legatorum à Latere, *gl. in d. c. si à Sede*, *Garcias parte* 5. *c.* 3. *Ius præuentionis Legati.*

3. Excipiuntur Dignitates Ecclesiarum Cathedralium, vel Collegiatarum, post Pontificalem maiores, in quibus per viam electionis procedi solet, quæ non veniunt in mandato Legati, nisi fuerint expressæ, *c. de liberatione de off. Legati, in 6.* & alia Beneficia, quorum collationem Papa sibi reseruauit, reseruatione generali, aut particulari, apud nos nec Legato nec Papæ *c* Statutis Ecclesiarum solemniter approbatis pro electione derogare licet, vt dicemus infrà; & de reseruationibus, vide quæ suprà dicta sunt *tit.* 15. *Beneficia quorum collationem Legatus non habet.*

4. Verùm cùm præuentiones sint odiosæ, quòd lædant ordinariam Iurisdictionem, in varijs casibus non admittuntur. *Primò*, si coram Ordinario res desierit esse integra, putà si resignans coram eo Beneficium dimiserit, aut si ab eo Beneficium vacans absenti iam collatum fuerit, & absens nondùm acceptauerit, *c. si tibi absenti, de præb, in 6.* nam si acceptet, prouisio valida est; si non acceptet, nulla: debet autem intra certum tempus ab Ordinario præfixum acceptare, non vltra semestre, *gl. in d. c.* Interim verò non potest Ordinarius à Papa vel Legato præueniri: & si Ordinarius Beneficium incapaci contulerit, vel non obseruata forma Iuris, non est supplicandus Papa vel Legatus iure præuentionis, sed iure deuoluto. *Præuentio locum habet rebus integris.*

5. *Secundò*, si de electione agatur, & intra tempus Iuris

Electores non possunt præueniri.

electores elegerint absentem: & electus intra mensem non acceptet, electores si non peccauerint in electione ad nouam electionem procedere possunt, *c. quàm sit, de electione, in 6.* Et dùm electus deliberat, electores non possunt præueniri, quia res non est integra.

De Patronis.

6. *Tertiò*, Patronus Laïcus intra tempus Iuris non potest præueniri, Ecclesiasticus verò potest, cum derogatione pro illa vice, vt dictum est suprà *de Iure Patronatus*, nisi Ordinario iam præsentauerit, *Loët. lit. P. n.* 25.

De graduatis.

7. *Quartò*, Graduatus post insinuationem non potest præueniri à Legato; nam in Gallia Legati sub ea conditione admittuntur, ne Concordato & priuilegijs Graduatorum & Indulctariorum possint derogare, vt constat ex Arrestis Curiæ Parisiensis, à Domino Præside Thuano relatis, *Lib.* 3. *Hist. Gall.* A Papa verò Graduati possunt præueniri in mensibus sibi affectis, vt ex varijs Arrestis probat Scholiastes Loëti *lit. P. n.* 43. post Rebuffum *de mandat. Apost.* §. *statuimus.* Quod intellige si Graduatus nondùm Beneficium vacans requisierit: nam per insinuationem tribuitur ius Graduatis conditionaliter si requisierint, & ante requisitionem à Papa præueniri possunt, ex Concordato suprà citato: at post requisitionem Graduati non possunt præueniri, vt constat ex Constitutione Ludouici XII. *anni* 1498. *art.* 14. Ratio colligitur ex supradictis, quia per requisitionem factam res desijt esse integra coram Ordinario: requisitio fieri potest à Graduato intra semestre vacationis, *Rebuff. in Tractatu nominationum q.* 17. *n.* 2. quo elapso non auditur: & si intra semestre requisierit, & Ordinarius neget, aut differat, ius deuoluitur ad Superiorem, qui Beneficium iam affectum, per requisitionem, Graduato petenti conferre debet: requisitio autem per ipsum Graduatum, vel per Procuratorem, *d* fieri potest, *Rebuff. loco citato.*

8. *Quintò*, Indulctarij à Papa post insinuationem & requisitionem præueniri non possunt, ob eamdem rationem, quia per requisitionem ius quæritur ipsis ad Beneficium, non antè; accidere enim potest quòd Beneficium vacans

Graduatum

Graduatum vel Indulctarium non deceat, & ab illis ſpe melioris omittatur: debet autem Indulctarius requirere per ſe vel Procuratorem intra menſem à die vacationis, *Papon lib. 2. tit. 6.* vt impediat præuentionem: tamen ſi fuerit impeditus per Ordinarium, poſt menſem requiſitio facta retrotrahitur, vt in gratijs expectatiuis Apoſtolicæ Sedis, *Rota deciſ. 164. in antiquis, iuxta Clementinam Vnicam, de conceſſ. præb.* Et ſi Ordinarius neget aut differat prouidere Indulctario intra ſemeſtre, poſt illud tempus, ab executore ſibi dato indulctarius illud Beneficium poteſt obtinere, *ex Papone loco cit. n. 3.* nam etiam poſt menſem re integra requiſitio fieri poteſt, *Rota deciſ. 34 in antiquis.*

9. *Sexto*, in Regalià præuentio non habet locum, vt notauimus ſuprà *tit.* 13. tamen Regaliſta à triennali poſſeſſore pacifico ſubmouetur, vt dicemus infrà *lib. 3. tit. vlt.*

10. *Septimò*, Capitula Eccleſiarum Cathedralium & Collegiatarum, vel Monaſteriorum, Statuto vel conſuetudine immemoriali illud ius poſſunt obtinere, ne præueniri poſſint intra ſemeſtre, in certis Beneficijs, quę ratione officij annexi concedi ſolent, vt in Præbenda Theologali, vel Scholaſteria, vel Pœnitentiaria, alijſve Beneficijs minoribus quæ Muſicis & Cantoribus dari ſolent, in quibus attenditur induſtria, quæ perſonalis eſt, *l. inter artifices, ff. de ſolutionibus*, vt obſeruant Doctores, *Loët. in lit. G. n.* 4. *Chopinus, de ſacra Politia lib. 1. c. 2.* Sic iudicatum fuit in Senatu Aquenſi, in gratiam Semipræbendarij Eccleſiæ Metropolitanæ prouiſi à Capitulo, contra Paulet, qui prouiſus fuerat per reſignationem à Legato, iuxta Indulctum à Papa Martino Capitulo conceſſum; quod tamen ſolùm loquitur de mandatis Apoſtolicis, & Literis expectatiuis.

11. *Octauò*, Papa non præſumitur voluiſſe præuenire collatorem monoculum, vt loquuntur Doctores, ſeu habentem collationem vnius tantùm Beneficii, niſi in Literis id expreſſerit, *De Selua 3. parte q.* 11.

12. *Nonò*, Cardinales ex Indulcto ſuo Collegio conceſſo, & ſingulis in particulari à Pontificibus, & à Paulo IV ſolem-

niter firmato, non possunt præueniri à Papa vel Legato in Beneficiis ad collationem illorum conjunctim, vel diuisim, electionem, nominationem, præsentationem, institutionem, & aliam quamcumque dispositionem, pertinentibus; sunt verba Indulcti, quo Cardinales in iure præsentandi præueniri non possunt, si sint Patroni, saluatur Ius Patronatus Ecclesiasticum, si institutio fieri debeat à collatore Cardinali, saluatur etiam jus eligendi & conferendi, Capitulis & Monasteriis per tempus Iuris, si electio aut collatio fieri debeat coniunctim cum Domino Cardinali, ratione adjunctionis; magis dignum trahit ad se minus, *c. quod in dubiis, de consecratione Ecclesiæ, l. quæritur, ff. de statu hominum*, necessitate Iuris; nam Papa derogando iuri Capitulantium, aut Patronorum, derogaret Indulcto Cardinalium, quod se seruaturum promisit: Patroni & Capitulantes vtuntur Iure communi, sine metu præuentionis, exceptis Beneficiis vacantibus per resignationem factam in Curia, vel coramLegato: in quibus tamen Paulus IV. voluit regulam de viginti integram seruari sine vlla derogatione, vt Beneficium vacans dicatur per obitum, si resignans post resignationem admissam non superuixerit viginti dies, ne per resignationes factas in Curia, aut coram Legato, Indulcto Cardinalium illudatur. Hoc Indulctum displicet Rebuffo, *in tit. forma nouæ prouisionis, in verb. seu si*, ob abusum collatorum qui Beneficia vendunt: alijs placet, & probatur Arrestis magni Consilij, *Loëtus lit. B. num.* 15. nam præuentiones sunt odiosæ; & Cardinales, quos virtus eminens & generositas in tantum fastigium honoris euexit, φιλαργυρίας καὶ αἰσχροκερδίας suspicionem vetant: tamen Graduatis & Indulctarijs à Rege nominatis non nocet, *Rebuff. §. de mandatis Apostolicis q. 8. vers. decimò quæro*: in collationibus huiusmodi addi solet illa clausula, *vigore indulcti conferimus*, quâ omissâ collatio valet tantùm Iure communi, *Bengeus §. de collat. Reg.* At verius est valere Iure speciali, tametsi illa clausula omissa sit: nam collator confert eo meliori modo quo potest, vt actus potiùs valeat quàm pereat;

& clausula huiusmodi ex stylo apponitur, ad ostendendam facultatem collatoris, quæ satis nota est ex qualitate & dignitate expressa; & si à Secretario fuerit omissa, suppleri debet, *l. si librarius*, *ff. de reg. Iuris*. Idem dicendum puto de collationibus Regijs.

13. Præuentio non habet locum vbi Statuto vel consuetudine, vel priuilegio ius conferendi est diuisum inter Episcopum, vel Abbatem, & Capitulum, vel inter Papam, & Episcopum, aut Abbatem; & alternatim aut per turnum collatio fit, vt in Britannia, vbi Papa habet collationem Beneficiorum vacantium in octo mensibus anni, & Ordinarij habent reliquos quatuor menses alternatiuè, *Molin. de infirmis resignantibus*, *num.* 236. Idem Ius obseruatur in alijs Terris obedientiæ, in quibus nec Ordinarij possunt præuenire Papam, nec ab eo præueniri in mensibus *e* sibi affectis, ex Lege præscriptâ, quæ non solùm habet locum in illis Terris, sed etiam in Beneficiis alibi sibi in Terris libertatis eiusdem Monarchiæ vel diuersæ iisdem Ordinariis subditis, *Gonzales ad regulam de alternatiua*, *gloss.* 10. *n.* 38. *Mohedan. decis.* 72. *de præb.* vt obseruatur in beneficiis Episcopatus Cabalionensis sitis in hac Prouincia: at iure Regaliæ Rex confert beneficia sita in Regno, Sede vacante, tùm in mensibus Capituli, Episcopi, vel Papæ, vt si ad Episcopum pleno iure collatio Beneficii vacantis pertineret: nam ius Regaliæ prius est & antiquius iure præueniendi, Statutis, priuilegiis, & consuetudinibus, quibus authoritas Episcoporum fuit diminuta, vt ex variis Arrestis probat Benzeus, §. *de collationibus Regiis*, *n.* 18.

SOLIER.

a Malè asserit auctor prohibitas à Concilio Basiliensi & pragmatica sanctione fuisse Papæ præuentiones: quin potius liberas & illibatas præseruauit eadem Synodus, sess. 21. de collat. & apud nos confirmauit pragmatica sanctio, tit. de collat. §. neque etiam. Nec in contrarium facit §. item circa, eod. tit. quia decretum Gallicanæ congregationis non continet, sed tantum admonitionem & supplicationem pa-

tribus ipsius concilij per Oratores Regios faciendam & reuera ab ipsis habitam vt patet ex actis ipsiusmet concilij & obseruauere Cosmas Guimerius & Philippus Probus ibid. in verb. item circa & Bengæus de Benefic. cap. de modis adquirendi beneficij, §. 10. n. 5.

b Modo legati adeantur per vulgares dietas, non autem per cursorem, & beneficium vacet in mense libero, Molin. ad regul. de infirm. resign. n. 140. alias secus.

c Papa tamen apud nos duobus casibus dignitates electiuas conferre potest primò in casu resignationis in fauorem, Chopin. de sacra polit. lib. 1. tit. 2. n. 4. secundò per nullitatem electionis celebratæ, aut semestris lapsum ejusdem omissæ, Louet. ad regul. de infirm. n. 6. in fine.

d Imò ipsemet graduatus debet requirere vt possit collator. Si velit illnm examinare juxta facultatem sibi concessam edicto molinensi, art. 75. itemque altero Ludouici 13. anni 1629. art. 10. licet Concil. Trident. aliud voluerit, sess. 7. cap. 13. & Rebuff. de collat. §. præterea in verb. quinquennium in concordat. injuriam fieri vniuersitati per examen & reprobationem graduati contendat.

e Quicquid dicat Auctor potest Papa in istis mensibus ordinariis iure præuentionis prouidere & cum ordinariis concurrere, Ioann. de Selua, de benefic. p. 2. q. 46. Puteus lib. 3. decis. 48. Rebuff. in praxi. tit. de deuolut. n. 47. & in concordat Apost. in verb. iure præuētionis, de mand. Gonzalez regul. 8. cancell. de mensib. & alternatiua §. 2. proœmiali: quia etsi Episcopis potestatem conferendi in dictis mensibus concesserit, penes ipsum tamen remansit eadem potestas & major, cap. dudum, de præb. in 6. Cæterum quod in principio numeri ait Auctor, præuentionem non habere locum vbi statuto vel consuetudine, vel priuilegio ius conferendi est diuisum inter Episcopum vel Abbatem & capitulum, nusquam dictum vel auditum si de præuentione papæ intelligatur.

TITVLVS XXII.

De Iure deuoluto.

1. SI ius fuerit deuolutum, Ordinarius priuatur potestate conferendi pro illa vice, nam ius semel deuolutum non reuertitur. Ius autem deuoluitur ratione communionis, aut superioritatis: nam si collatio Beneficij ad Episcopum & Capitulum, aliosue, conjunctim pertineat, aut diuisim, & alter conferre nolit, aut non possit, potestas deuoluitur ad alterum ratione communionis, vel accrescit vt conferat intra idem tempus, quo alter conferre debuit, sine dilatione noua, ne per diuisionem Iurisdictionis ordinariæ, Iurisdictio Superioris, ad quem ius conferendi debet deuolui, lædatur, in fraudem Concilij Lateranensis. Verùm in Gallia, *a* si collatio pertineat ad Episcopum & Capitulum diuisim, ius non deuoluitur ab Episcopo ad Capitulum, *Scholiastes Loët. in lit. R. n.* 56. *Chopinus de sacra Politia lib.* 1. *c.* 3. *n.* 13. *Molin. de infirmis resignantibus*, *n.* 75.

Deuoluitur ius conferendi varijs madis.

Ius non deuoluitur ab Episcopo ad capitulum.

2. Ratione superioritatis, ius pertinens ad Capitu lum solum, aliumve Ordinarium inferiorem, deuoluitur ad Episcopum quamuis ordinariis ille ab Episcopi Iurisdictione sit exemptus: quia non ratione Iurisdictionis ordinariæ, sed vt delegatus a Sede Apostolica Episcopus supplet negligentiam illius, *c. cùm singula, de præb. in 6. Clement. Vnica de supplenda negligentia Prælatorum*: & ab Episcopo ius deuoluitur ad Metropolitanum, siue collatio pertineat ad Episcopum iure ordinario, siue iure deuoluto, à Metropolitano ad Papam: non enim ab Archiepiscopo ius deuoluitur ad Patriarcham. aut Primatem, nisi alia sit consuetudo, vt in Primatu Lugdunensi, *teste Rebuffo, tit. de deuolutionibus.*

Ius confernendi non deuoluitur adPatriarcham

3. Tamen quotiescumque ius deuoluitur ad Episcopum aut Metropolitanum, Papa concurrit cum illis, eosque præuenire potest, vt patet ex ijs quæ diximus *in tit. præcedenti*: concurrit & Legatus, nisi ad Episcopum ius sit deuolutum per negligentiam Ordinarij ab eius Iurisdictione exempti: nam tunc Episcopus authoritate Sedis Apostolicæ sibi delegata fungitur, cui non censetur derogatum mandato generali Legati, sine clausula derogationis expressa, *Rebuff. in tit. de deuolutionibus, num.* 37. *Garcias parte* 5. *c.* 1. *num.* 32.

Casus in quibus ius conferendi deuoluitur ad Superiorem.

4. Deuoluitur autem ius; *Primò*, si Ordinarius non contulerit intra sex menses, ex dicto Concilio *loco citato*: quod tempus currit non à die vacationis, sed à die notitiæ veræ aut præsumptæ, cessante legitimo impedimento, *c. quia diuersitatem, de concess. præbendarum, c. licet, de supplenda neglig. Prælatorum*, & notitia ex rumore & publicâ famâ præsumitur, *Clement.* 1. *de concess. præb.* Episcopis autem & successiuè Archiepiscopis, ad quos ius deuoluitur, datur aliud semestre, quo elapso ius deuoluitur ad Papam.

5. *Secundò*, ius deuoluitur si Ordinarius sit suspensus, & sit in mora petendi absolutionem, *c.* 1. *de supplenda negligentia Prælatorum, in* 6. Nam si ille sit suspensus, Vicarij potestas simul suspenditur, *c.* 1. *de off. Vicarij, in* 6. Si verò non sit in mora petendi absolutionem, ius non deuoluitur, quia impedimentum Iuris aut facti excusat, *Rebuff. tit. de deuolutionibus, n.* 11.

6. *Tertiò*, si Ordinarius contulerit Beneficium, & collatio sit nulla, ob defectum formæ, vel incapacitatem prouisi: Ordinarius enim post collationem, siue benè, siue malè, officio functus sit, collator esse desinit pro illa vice, *c. Literas, & c. dilecto, de supplenda negligentia Prælatorum*, vt Iudex post latam sententiam, *l. Iudex posteaquàm, ff. de re iudicata.*

Casus in quibus Episcopus qui contulit Beneficium variare potest.

7. At si Ordinarius Beneficium non vacans falso rumore deceptus contulerit, non prohibetur idem Beneficium cùm vacauerit conferre; & si contulerit absenti, & is acceptare nolit, alteri illud conferre potest, *c. si electio, de electio-*

ne, in 6. c. si tibi absenti, de præb. ibid. Rebuff. in tit. de deuolut. n. 35. Præterea si Beneficium patronatum sine consensu Patroni contulerit, presentatum ab eo instituere potest: si Beneficium vacans in mensibus Graduatorum non Graduato concesserit, idem Beneficium Graduato petenti conferre potest; his enim casibus licet Ordinario variare; nam in duobus prioribus casibus collatio nulla est defectu conditionis insitæ; collator enim non intendit dare Beneficium si non vacet, aut si prouisus acceptare nolit; & in duobus casibus posterioribus collator vtitur iure diuerso, scilicet vt conseruator & executor priuilegij Graduatis & Patronis concessi, & Iurisdictionis necessariæ, *Rebuff. de nominat. fol.* 12. Et si Vicarius Episcopi Beneficium contulerit indigno, nihil vetat quominùs Episcopus intra semestre illud digno conferre possit, *Rebuff. lib.* 1. *praxis, c.* 22. *num.* 139. At non è contra si Episcopus indigno conferat, Vicarius digno conferre poterit, quia ab Episcopo ius deuoluitur ad Superiorem.

8. *Quartò*, ius deuoluitur ab Ordinario, si ille renunciationem coram se factam admiserit, & intra mensem Beneficium sic vacans non contulerit, ex Constitutione Gregorij XIII. *Garcias parte* 11. *c.* 3. *n.* 274. Et si ex causa permutationis, aut cum reseruatione pensionis renunciatio facta sit, ius deuoluitur cum suo onere. Verùm quia apud nos illa Constitutio non obseruatur, Ordinario ius non censetur ademptum, nisi post semestre Concilij Lateranensis; quo durante Papa cum eo concurrit post mensem ab admissa resignatione, ob rationem capituli, *statutum, de præb. in* 6.

Alius superest modus, quo potestas Ordinarij restringitur, permutatio, quæ quia ad materiam resignationis pertinet, commodiùs infrà tractabitur.

SOLIER.

a Ex generali regni consuetudine, Rebuff. in praxi, tit.

de deuolut. n. 23. rationem assignat, quia hodie, inquit, parua est commuuio inter, Episcopum & capitulum, sed frequentius rixæ & controuersiæ.

SOLIER.

a Quinto loco maiores dignitates vt Episcopales & regulares debent intra tres menses tribui, alias ius deuoluitur ad superiorem qui intra tres alios menses prouidere tenebitur, cap. ne pro defectu, de elect. Sextò in Institutione certum tempus non est præstitutum, gloss. & dd. in cap. cum in cunctis §. 1. eod. tit. Idem in approbatione permutationis, Gloss. Pragm. Sanct. §. visum, in verb. respectiue, de collat. Septimò deuolutio fit ad Episcopum loci, in quo Beneficium situm est: Ideò si Abbas sancti Germani sit negligens ad conferendum Beneficium situm Aureliæ deuoluetur collatio ad Episcopum Aurelianensem per Gloss. in Clem. vnic. in verb. locorum, de suppl. neglig. Prelat. quia omnes basilicæ conferendæ sunt ab eo Episcopo, in cuius territorio sunt, can. regenda & can. nouerint 1. q. 1. can. omnes basilicæ 16. q. 7.

Finis Libri primi.

LIBER II.
DE LITERIS BENEFICIALIBVS.

TITVLVS I.
De paruis datis. a

1 POTESTAS Ordinarij vnâ vice consumitur : nam eius negligentia vel excessus suppletur authoritate Papæ, ad quem ius deuoluitur, vt diximus suprà; ideoque idem Beneficium pluribus eodem iure Ordinarius conferre non potest, *Rebuff. in Concordata, de collat.* §. *si quis.* At Papa idem Beneficium pluribus conferre potest, nam eius potestas nunquam exhauritur, nec deuoluitur, quia Superiorem in Terris non agnoscit: idem dicitur de Legato, cùm sit imago Legantis. Verùm ex pluribus prouisis à Papa vel Legato de eodem Beneficio, vnus tantùm admittitur, ne Beneficium diuidatur, & cæterorum rescripta conditionalia censentur si ius alteri non sit quæsitum.

2. Ordinarius confert sibi notis & probatis, Papa verò & Legatus conferunt etiam ignotis, cum clausula futuri examinis; ex quibus non qui dignior est, sed qui diligentior est, præferri solet, modò reperiatur dignus: sic, vt lepidè Molineus ait, Cancellaria Romana velut Fortuna Dea cœca non meliorem ditat, sed diligentiorem.

Papa & Legatus conferre tenentur impetrantibus.

3. Ordinarius liberè confert, vt diximus suprà: at Papa & Legatus Beneficia Galliæ Gallis impetrantibus conferre tenentur ex priuilegio Ecclesiæ Gallicanæ: alioquin à negata gratia, velut à negata iustitia & abusu, eisdem licet appellare ad Parlamenta, quorum Decretis Ordinarius monetur Literas prouisionis appellanti concedere, quæ tempore retroacto valent à die Datæ à Datario concessæ, vel negatæ, *Pytheus in Tract. de priuilegijs Ecclesiæ Gallicanæ, Papon Lib.* 1. *tit.* 9. *n.* 17. *Molin. ad regulam de publicandis resignat. n.* 119. *Scholiastes Loët. in lit. M. num.* 10. modò de concessione Datæ aut negatione constet, extra Ordinem Senatus succurrit. Sic anno 1528. grassante peste, cùm non liceret adire Legatum Auenionensem ad resignandum, Senatus Aquensis resignantes aut eorum Procuratores ad Ordinarios remisit, qui Literas prouisionales darent, & fungerentur vice Legati ex præsumpta & verisimili mente Papæ, ob rerum necessitatem.

Data Beneficij vt probetur.

4. Constat autem de Data ex Libro Datarij, in quo nomen impetrantis & Beneficium vacans exprimuntur, & Datarius subscribit, datum, cum adjectione diei, & anni currentis, initio ducto à die vicesima quinta mensis Martij Festiuitatis Annunciationis Virginis Deiparæ, ex stylo Romano, pro Gallis & Germanis. In quo Libro nulla interpollatio fieri debet, ad vitandas fraudes: ad eum enim recurritur *b*, si sit contentio inter plures impetrantes; & ex ordine temporis, aut si sint pares tempore, ex ordine scripturæ prioritas colligitur, vt dicemus infrà *tit.* 17.

Datarij Liber.

Si Datarius neget, quid agendum.

5. Si verò Datarius latitet, aut Librum datarum nolit exhibere, & neget Datam impetranti concedere, negatio ipsa pro Datâ sumitur, modò de negatione constet, asser-

tione Notarij eiusdem Ciuitatis, & duorum testium; si Notarij illius Ciuitatis sui copiam facere nolint; extraneus cum duobus testibus adhiberi potest. Sic Gallis apud Papam & Legatum concursu ius quæritur, tàm illorum Rescriptis, quàm prouisione Iuris.

6. Verùm ius illud per Datam quæsitum, conditionale est, si impetrans intra præscriptum tempus oblatâ supplicatione signaturam collatoris & gratiam obtinuerit, & conditionis defectu fit caducum, quod tempus olim vno mense finiebatur apud Legatum, & quatuor apud Papam; hodie verò est bimestre apud Legatum, & semestre apud Papam, iuxta Constitutionem Gallicam, qua tempus insinuationis Literarum Beneficialium eodem spatio præscribitur, eoque elapso datæ à Datario vti debent, ex stylo Cancellariæ, *Rebuff. lib. 1. Praxis, tit. de parua data, n. 3.* *Data conditionalis.*

7 Prætereà Data fit caduca morte impetrantis, aut Capitis diminutione intra præscriptum tempus: nam ante signaturam obtentam impetrans cedendo aut renunciando in gratiam alterius nihil agit, quoniam sola Data tribuit ius ad rem, non in re, vt de præsentatione suprà dictum fuit: at morte Papæ vel Legati Datæ ab illis concessæ non fiunt caducæ, quia Dignitas numquam moritur, *c. quoniam, de officio Iudicis deleg. l. quod Principi, ff. de leg. 3.* sed Literæ à successore solent expediri, commemoratione facta Datæ prioris, à qua tempore retroacto vires sumunt, etiam si temporis sint diuersi; quemadmodùm Papa aut Legato mortuo, post signaturam concessam Literæ solent expediri à successore, iuxta tenorem signaturæ, *in forma, ratione congruit*, vt dicemus infrà. *Data fit caduca.*

SOLIER.

a In provisionibus Apostolicis duplex incurrit data: prior est quæ parva dicitur; altera quæ major sive extensa nuncupatur, vbi enim porrecta & signata est supplicatio transmittitur ad Officialem præfectum parvæ datæ; qui in calce supplicationis apponit datam sub eamet die, qua illa sibi est consignata, sed abbreviatè per hæc verba: III. non Dec. mm. &

hæc dicitur parva data, quam posteà datarius sic extendit. *Datum Romæ, apud sanctam Mariam Majorem tertio nonas Decembris anno secundo.* Et hæc dicitur data major sive extensa desumpta ex parva data, quæ postmodum scinditur illiusque scissura ponitur in filcia sive funiculo ad id destinato, & literæ: quæ mox expediuntur, seu expediri possunt recipiunt eandem datam, Melchior Lotter. de re benefic. lib. 2. q. 23. a. n. 14. Datam autem resignationis capi facere nefas apud nos antequam procuratorium ad resignandum in manus Procuratoris devenerit, prohibente id edicto Henrici II. contra parvas datas nuncupato, magnaque parvæ datæ, id est absque procuratorio captæ, cum per quinque vel sex menses data extensa non fuit, quod videre licet à tempore datæ ad diem missionis ad Registrum tergo signaturæ annotatam: hæc enim dilatio vera expectatio incerti eventus mortis Resignantis ait Lovetius ad Regul. de infirm. Resign. n. 150. Sed & aliam parvæ datæ præsumptionem infert ex quo mandata ad resignandum in favorem ejusdem personæ singulis annis confecta reperiuntur per decem annos continuos, quam tamen solam non sufficere iudicasse Senatum Pariensiensem testatur ad Regul. de public. resignat. n. 5.

b Vanus est in Gallia hic recursus per ea quæ nos infra lib. 2. tit. 17. lit. B. Deo adjuvante dicemus.

TITVLVS II.

De Literis Beneficiis.

1. AD probandam gratiam Literæ desiderantur, *l. matriculam, C. de agentibus in rebus, lib. 11. l. neminem, C. de re militari, ibid.* Gratia enim testibus probari non potest, nisi Literas amissas esse constet, & earum probetur

amissio, *l. 1. C. de probatione instrumentorum, & amissione eorum, Ioannes Faber ad l. si quis, C. de mandatis Principum.*

2. Forma autem Literarum hæc est. In membranis scribuntur ad maiorem diuturnitatem: collator salutat Clericum cui Beneficium confert; merita illius commemorat animum suum mouentia; Beneficium vacare asserit, expresso titulo, loco, & vacationis modo, & illud ei confert, mandando Presbyteris, Clericis & Notarijs, vt eum in possessionem mittant: dies adiicitur, collator subscribit, & sigillum suum iubet apponi: nomen Clerici & Beneficij olographicè, seu literis integris, debet exprimi, vt de testamentis cauetur, *no.* 107. *& notat. Rebuff. in Praxi, tit. quæ contra Bullam opponi possunt, n.* 27. Dies quoque adjicitur, vt in testamentis, *l. 2. §. diem, ff. testamenta quemadmodum aperiantur*, & cæteris Rescriptis, *l. si qua Beneficia, C. de diuersis Rescr. c. dicenti* 25. *q.* 2. non notis aut zephiris vti licet, sed literis integris, ne prælato die, falsi vitium committatur, in fraudem alterius impetrantis: collator manu propriâ debet subscribere, si possit, *l. 3. C. de diuersis Rescr. & Can. dicenti, iam cit.* & sigillum integrum non deletum desideratur, *c. inter dilectos, de fide instrument.* Alioquin Literæ non probant, ex eodem capitulo: & neque subscriptio collatoris supplet defectum sigilli, nec sigillum defectum subscriptionis, *Guid. Pap. decis.* 178. *Couarruuias practicarum quæstionum c.* 22. *Loisellus de Officijs lib.* 2. *c.* 4. nisi sigillum alijs adminiculis adjuuetur, vt in Literis Apostolicis, in quibus sigillum Bullæ iuuatur signaturà, iuxta cuius tenorem solet expediri. *Bullarum forma.*

3. Prætereà in Literis Ordinariorum duo saltem testes desiderantur; non domestici aut familiares *a* Ordinarij, vt Placito Senatus Parisiensis definitum fuit; quod refertur sub finem Edicti Henrici II. Iunij anni millesimi quingentesimi quinquagesimi, iuxta communem Doctorum sententiam, ne Ordinarij nimis indulgentes cognatis aut amicis, aliquid agant in fraudem *b* Apostolicorum impetran- *In Bulla Ordinarii requiruntur testes.*

tium, *De Selua 3. parte, q. 23. Molin. de publicandis resignat. n. 388. Rebuff. in Praxi lib. 1. tit. 6. n. 12. Papon lib. 2. tit. 9. n. 5.* nisi alia sit consuetudo, *De selua loco citato*: in instrumento Vicariatus duo similiter desiderantur testes, ad vitandam fraudem, ex Arrestis citatis, *Rebuff. in concord. de collat. §. teneantur.*

4. At in Literis censurarum vel Ordinum testes non requiruntur, quia in illis non agitur de præiudicio tertij. *c. post cessionem, de probat.* Ius enim constitui oportet in ijs quæ ἐπὶ τὸ πλεῖσον accidunt; non in ijs quæ ἐκ παραλόγȣ, *l. 3. ff. de Legibus*: nec in Literis gratiosis Papæ aut Legati: nam signaturæ eorum & Literæ statim in publicis Regestis inseruntur, & privato testimonio non est opus, cùm publica monimenta sufficiunt, *l. in donationibus, C. de donat.*

In Bulla Papæ testes non requiruntur.

5. Ex quibus colligere potes quæ contra Bullam opponi possunt: insuper objici potest suspicio falsi, si in verbis substantialibus & dispositivis sit litura, *c. ex Literis, & ibi Abbas de fide instrument. Rebuff. in Praxi lib. 1. c. 8.* vel diversa scriptura, *c. inter dilectos, de fide instrum. & l. sacri affatus, C. de diuersis Rescr.* aut si in falsa Latinitate vel diverso stylo literæ sint conceptæ, *Abbas & Decius in c. ad Audientiam, de Rescr. Felinus in c. ex parte, eod. tit.* nisi in prædictis casibus, ex signaturâ vel Regesto fides habeatur: nihil autem refert per se vel Procuratorem, vel amicum, huiusmodi Literæ obtentæ fuerint, *c. nonnulli, & c. ad aures, de Rescriptis*, nam provisus gratiam acceptando negotium ratum habet.

Bulla suspecta.

SOLIER.

a Aut consanguinei vel affines in 2. gradu vt cavetur edicto insinuationum, art. 9.

b Quia respectu collationis Ordinarij cadit suspicio antidatæ, nisi purgetur per instrumentum solemne, Lotter. de re benefic. lib. 2. q. 23. n. 11. itaut non sufficiat quod collatio fuerit facta coram Secretario Episcop. & testibus, si Secretarius non sit Notarius, Gonzal. ad Regul. 8. cancell. §. 3. proemial. n. 153.

TITVLVS III.

De Signaturis Beneficialibus.

1. Signatura est Rescriptum collatoris Papæ vel Legati, ad preces supplicantis, quod ijs verbis concipitur, *concessum est*, *vt petitur*, *fiat*, *a* alijsve similibus: Ordinarij provident Ecclesijs, nullâ supplicatione porrectâ: Papæ verò & Legato fit supplicatio in scriptis; nam Ordinarij statum Ecclesiarum quibus præsunt non ignorant, sicut Papa & Legatus: apud Ordinarium Literarum expeditiòne ius quæritur proviso: apud Papam vel Legatum, si Beneficium vacet de Iure & de facto, solâ signaturâ ius quæritur impetranti, verusque titulus, si gratiam acceptaverit, *c. institutionis*, c. 25. *q.* 2. vt morte, delicto, vel resignatione eiusdem, Beneficium vacare dicatur, tametsi Bullas nondum levaverit, aut possessionem Beneficij adeptus fuerit, *Rota decis. vlt. de* R*escr. in antiquis*, *Mòlin. de publicandis resignat. n.* 207. *Faber. C. de Sacros. Eccl. def.* 58. Vnde sequitur quòd sic provisus de Beneficio vacante ipso iure & ipso facto resignare potest, post signaturam obtentam, etiamsi nondum examinatus fuerit. non obstante clausulâ in signaturâ appositâ, *& committatur in Forma Dignum*, *aut dummodo idoneus repertus fuerit*: nam talis clausula vt loquuntur Doctores, non facit gratiam conditionalem quoad substantiam, sed quoad executionem gratiæ, ne sic provisus possessionem Beneficij possit adipisci, nisi dignus repertus fuerit, & liberum ei est, vel examen subire, vel gratiæ renunciare, re integrâ, seu antequam ius alteri quæsitum fuerit, modò renunciet purè: an verò possit renunciare in favorem, aut retenta pensione, aut ex causa permutationis, dicemus infrà *de renunciatione*: tamen si ille prouisus fuerit ex causa re-

an post signaturam obtentam resignare liceat.

signationis factæ in sui fauorem à Papa, non potest resignare viuo resignante, nisi possessionem Beneficij priùs apprehenderit, ex conditione resignationi insita, ne Beneficium vacet, nisi resignatio fuerit admissa, & Sedes à resignatario repleta. Verùm hæc conditio in gratiam solius resignantis est, & resoluitur eo non conquerente.

2. Ex regulâ Cancellariæ 28. signatura sine Bulla non facit fidem: nam signatura est velut scheda Notarij, quæ non facit fidem nisi in formam publicam fuerit redacta, *l. contractus, C. de fide instrument.* Bulla verò est solemnis expressio gratiæ; signatura, concessæ: quæ in signaturâ compendiosè continentur, in Bullis latiùs extenduntur. Signatura scribitur in papyro, & Bulla in membranis: signatura solà subscriptione collatoris firmatur; Bulla verò firmatur signaturâ quam exprimit, & sigilli authoritate, nam Bulla nihil alienum exprimit à signatura; aut si quid contineat alienum, illud reiicitur, quoniam *b* signatura prænalet Bullæ, si de signatura constet, producto originali, vel eius exemplo, si originale in Cancellariâ fuerit retentum, *Faber C. de Sacrosf. Eccl. def.* 5. At si in Bulla aliquid omissum fuerit ex signatura, illud suppleri potest, etiam inuito aduersario; quod solet fieri, non per additionem, sed per transcriptionem Bullæ, ab eiusdem Curiæ Officialibus *Rebuff. in Praxi, tit. de reformatione Bullæ n.* 8.

Signatura in Gallia fidem facit.

3. Tamen in Galliâ sola signatura Romanæ Curiæ sine Bullâ; fidem facit in Iudicijs, ad vitandos sumptus maiores, sufficitque ad possessionem Beneficii adipiscendam; nam si de signatura dubitetur, fides habetur ex Regestis Trapezitarum & Sollicitatorum, *Molin. de publicandis resignationib. n.* 142. *Chopinus de Sacra Politia lib.* 3. *c.* 2. *n.* 13. non obstantibus Regulis Cancellariæ, quibus signatura annullatur, aut fides reiicitur, nisi Bullæ fuerint leuatæ; quæ Regulæ vt bursales & quæstuosæ, non seruantur in Gallia, nisi de Beneficio Consistoriali agatur, vt testatur *Molin. loco citato, n.* 142. *&* 207.

Bulla debet leuari si de Beneficio Consistoriali agatur.

SOLIER.

SOLIER.

a Signatura gratiæ per verbum fiat ab ipso Papa vel per concessum à præfecto signaturæ, iustitiæ verò per verbum placet signatur, Gomes. in compendio vtriusque signaturæ q. 16. pag. mihi 308. & 309. per fiat signata præfertur signaturæ per concessum dum in data concurrunt per Regul. cancell. 33, quam licet alias ad Flamin. Paris. de Resig. lib. 10. q. 1. dixerim non seruari in Gallia, reperio tamen fuisse seruatam Senatusconsulto Parisiensi de die 8. Augusti 1626. relato in libro cui titulus est, *Instruction & pratique des matieres Beneficiales*, in additionibus, p. 151. & per Brodel. ad Louet lit. m. cap. 10. n. 3. vbi plura de concursu videre est.

b Quia in Bulla non possunt substantialia ampliari nec omissa suppleri aut clausulæ restringentes omitti, Papon. in compilat. decretorum, lib. 2. n. 1. vbi autem Bulla & signatura contraria & pugnanti continent, neutri fides adhibetur, Tornet. lit. P. n. 206.

TITVLVS IV.

De partibus Supplicationis Beneficialis.

1\. SVpplicatio Beneficialis duas habet partes, & in vtrâque signatura collatoris desideratur Prima pars continet seriem eorum quæ ad collatorem certificandum exprimi debent, & Oratoris desiderium & petitionem. Altera pars continet clausulas ad effectum gratiæ necessarias. Nam, *Primò*, collator debet certificari de persona impetrantis, expresso nomine & cognomine illius, loco originis, Diœcesis, & Clericaturæ. Cæteras qualitates, si sit Sacerdos, aut Doctor, aut Nobilis, non est necesse exprimere, quamuis earum expressio prosit ad mouendum animum collatoris.

In prima parte signaturæ quid continentur.

Tamen error in designatione loci, originis, vel Diœcesis, *a* non nocet, modò constet de persona impetrantis, *Felinus in c. significante, de Rescriptis.*

2. *Secundò*, aut petitur Rescriptum in forma gratia, vel in forma pauperũ; si Rescriptum petatur in forma gratiosa, orator in supplicatione debet exprimere *b* cætera Beneficia quibus prouisus est, dignitatem & valorem illorũ, quantulacumque sint, *c. si motu proprio, de præb. in 6. c. ad aures, de Rescrip. Gloss. Pragmaticæ, in §. item quod Vniuersitas, de collat. Rebuff. in Praxi, tit. forma nouæ prouisionis, Molin. de infirmis resignantibus, num.* 4. & 47. *Loëtus in lit. B. n.* 3. siue orator de illis Beneficijs prouisus fuerit in Commendam, siue in titulum, si Commenda sit ad vitam, secùs si sit ad tempus, *c. postulasti, de Rescriptis.*

3. Præterea exprimere debet Beneficia sibi collata, quorum prouisionem nondùm acceptauit, nisi probabilis ignorantia *b* eum excuset: exprimere etiam debet Beneficia quibus spoliatus est, si spes sit postliminij, non ea quibus per sententiam Iudicis depositus est, si sententiæ acquieuerit, *Felinus in c. in nostra, de Rescr.* alioquin collatio censetur obreptitia, ex capitulis suprà citatis.

In signatura quæ non sint exprimenda.

4. At non tenetur exprimere Beneficia manualia, nec quæ habet in Commendam ad certum tempus, aut ad nutum Superioris, contra Rebuffum *in Concordatis, tit. forma mandati, n.* 10. nec pensiones quas habet ad vitam loco Beneficij dimissi; nec præstimonia; nam Iura suprà allegata loquuntur de Beneficijs; & cùm pœnalia sint, strictè intelliguntur, non de Beneficijs manualibus, quæ non habentur in titulum Beneficij; nec de præstimonijs aut pensionibus, quæ (vt diximus suprà *lib.* 1.) Beneficia propriè dici non possunt.

4. Similiter orator non tenetur exprimere expectatiuas, aut Indulcta, aut nominationes, quibus ius habet ad Beneficium acquirendum: hæc enim non tribuunt ius in re, licet tribuant ius ad rem, & non veniunt nomine Beneficij.

5. Nec obstat, quòd illorum expressio collatorem reddere posset difficiliorem: nam, vt ait Molineus, non omnia quæ Collatorem difficiliorem reddere possunt sunt exprimenda, sed illa sola quæ inuehunt Iuris impedimentum; difficultas ex impedimento Iuris, non ex affectu priuato Collatoris, est æstimanda.

6. Si verò Rescriptum petatur in forma pauperum, non solùm Beneficia manualia, pensiones, præstimonia, Indulcta, nominationes, & præsentationes, exprimi debent: sed ipsum quoque patrimonium oratoris exprimi debet; alioquin Rescriptum est obreptitium, vt concessum contra formam priuilegij, & Collatoris intentionem, *c. in nostra, & c. postulasti, de Rescript.* *De signatura in forma pauperum.*

7. Sunt tamen casus in quibus expressio Beneficiorum non desideratur in supplicatione Beneficiali gratiosa, aut omissa suppletur. *Primò*, si collatio fiat à Rege in Regalibus, expressio Beneficiorum non est necessaria, nam Rex non subditur his Regulis, *Ioannes Gallus q.* 170. *Casus in quibus alia Beneficia non sunt exprimenda.*

Secundò, si Beneficium petatur ex causa permutationis, reticentia aliorum Beneficiorum non nocet impetranti, *idem Gallus q.*170.

Tertiò, si collatio fiat à Papa motu proprio, taciturnitas impetrantis non obest, *c. si motu proprio, de præb. in 6. Clement. si Romana, eod. tit.* Tamen per illam clausulam, si prouisus aliud Beneficium incompatibile possideat, non censetur dispensatus vt vtrumque Beneficium possit retinere, *Ancharanus cons.* 137. *Decius in c. ad aures, de Rescr.* nec censetur factus habilis si sit inhabilis, *Rota decis.* 112. *in nouis.*

Quartò, si clausula apponatur in signatura, quòd obstantiæ oratoris habeantur pro expressis, omissio in Bullis suppleri potest, modò ius alteri non sit quæsitum, quæ clausula ex stylo Curiæ in signaturis apponi solet. *Clausula quòd obstantiæ oratoris habeantur pro expressis.*

Quintò, iusta & probabilis ignorantia excusat impetran-

tem : iusta dicitur, si Beneficium tacuerit, quòd nondùm acceptauerat, & ignorabat sibi collatum, vt notauimus suprà. At si simplicitatem causetur, aut Iuris ignorantiam, aut culpam Procuratoris, non excusatur, *Gloss. in d. c. si motu proprio.*

Sextò, Beneficium vnitum alteri Beneficio non debet exprimi, *Rota decis. 319. in antiquis, Rebuff. in Concord. de col. lat.* §. 1. nam expresso principali veniunt accessoria, *De Selua 3. parte, q.* 17. nisi Beneficium vnitum sit æquè principale, *Gloss. in c. gratia, de res. in 6. Rebuff. in Praxi, de vnionibus.*

Septimò, in signatura nouæ prouisionis aut subragationis alia Beneficia Oratoris non sunt exprimenda, si in priori fuerint expressa, *Rota decis.* 274. *in nouis.* Et si Canonicus præbendatus expresserit præbendam, & Canonicatum tacuerit, talis ommissio non nocet, *Rota decis.* 547. *in antiquis.*

Octauò, in collationibus Ordinarij *e* hoc vitium obijci non potest, quia apud eum non fit supplicatio in scriptis, vt coram Papa, & Ordinarius statum rerum & personarum suæ Diœcesis non ignorat.

SOLIER.

a Imò contrarium tenet Felin. loco ab auctore citato, vbi expresse tradit errorem circa expressionem diœcesis impetrantis viciare rescriptum, & Felinum sequitur Rebuff. in praxi tit. forma signaturæ, in verb. eiusdem diœcesis. Ego distinguerem vt sententiæ Felini & Rebuffi sit locus quando impetrans & beneficium suntdiuersæ diœcesis & tamen expressum fuit esse eiusdem : quia inde resultat obreptio ex quo Papa facilius prouidet oriundis quam aliis, can. neminem; dist. 70. l. in Ecclesiis, Cod. de Episc. & cleric. sententia verò Auctoris obtineat vbi alia quam beneficii fuit Oratoris expressa diœcesis. Neque arridet ratio nullitatis à Rebuffo adducta, quasi non sit sanæ mentis impetrans, qui propriam diœcesim ignorat; cum non ipse sed alius ferè semper supplicationem concipiat & porrigat.

b defectus tamen expressionis obtenti beneficii non nocet quando illud dimittitur ante captam possessionem secundi, Brodel. ad Louet. lit. B. cap. 3. 3. n. 4.

c Cum scilicet absenti & ignoranti collatum est beneficium, cap. gratia, de rescript. in *6.* idem cum quis dedit mandatum ad resignandum, & dum putat illud executum impetrat aliud non facta mentione prioris, nam tunc valet nihilhominus impetratio secundi ob bonam fidem, Molin. ad regul. de infirm. Resig. n. 4.

d Hinc videtur quod præstimoniæ, & id genus veniant exprimendæ in nominationibus Graduatorum, contrarium tamen tenet Louetius ad Regul. de infirm. resig. n. 147. & benè cum, vt ipse ait, lege concordatorum beneficia tantum exprimi debeant.

e Collatio Ordinarii non subest subreptioni, quia subreptio introducta est contra prouisiones Papæ, vel Legati Clem. 2. de offic. ordin. subest tamen rationi, & dispositioni iuris communis, Molin. ad Regul. de infirm. resign. n. 37*6*.

TITVLVS V.

De qualitatibus Beneficij vacantis exprimendis.

1. TErtiò, in supplicatione exprimi debent qualitates Beneficij vacantis, loci, Diœcesis, tituli, valoris redditus annui; si Beneficium sit Curatum, si Dignitas sit, aut Personatus, si sit Ecclesiæ Cathedralis, *c. ad aures, de Rescriptis, c. quamuis, de præb. in 6. Felinus in c. nostra, de Rescr. sub finem.* Tamen erronea valoris expressio non nocet: & iuxta stylum Curiæ sufficit exprimere valorem communem, *Rebuff. lib. 1. tit. pars signaturæ*: maximè in Gallia, vbi

regula de exprimendo valore creditur introducta propter Annatas, quæ fuerunt explosæ, vt dicemus infrà.

Si sit error in titulo Beneficij.

2. Similiter error in nomine beneficij, tituli, vel Dioecesis, non nocet, modò constet collatori de corpore beneficij, *Felinus in c. significante, de Rescriptis*: nam falsa demonstratio non nocet, si de re constet, *l. falsa demonstratio, ff. de cond. & demonstr. l. patronus*, §. 2. *ff. de leg.* 3. & in venditione error nominis non nocet si constet de corpore, *l. in venditionibus, ff. de contrah. empt.*

3. Et si orator dixerit esse Beneficium Curatum & sit Beneficium simplex, talis error non nocet: nam Papa vt simplex illud contulisset, cùm contulerit vt Curatum, *Rota decis. 563. in antiquis.*

Quæ qualitates Beneficij sint exprimendæ.

4. Qualitates quæ insunt in Beneficio, & veniunt nomine beneficij, non est necesse exprimere; vt si Archidiaconatus petatur, non est necesse dicere quòd Curam vel Iurisdictionem habet annexam, cùm nomine ipso & significatione vocabuli id notum sit: sed illæ qualitates necessariò sunt exprimendæ, quæ non intelliguntur nisi fuerint expressæ, *De Selua* 3. *parte, q.* 11. *n.* 12. *Rota dec.* 13. *in antiquis, & dec.* 257.

5. Si Beneficium sit grauatum Iure Patronatus, in supplicatione id debet exprimi, *a* siue Ius illud sit Laïcale, siue Clericale: nam, vt diximus suprà *in tit. de Iure Patronatus*, Iuri Laïcali Papa derogare non potest, & non censetur derogasse Iuri Clericali, nisi in supplicatione id fuerit expressum & petitum, *c. dilectus, de officio Legati.*

6. Similiter debet fieri mentio consuetudinis, Statuti vel Indulcti obstantis, si beneficium sit electiuum, aut reseruatum reseruatione generali vel particulari, *Rota decis.* 257. *in antiquis*: alioquin Papa non censetur derogare, *c. cùm in illis, de præb. & c. cum aliquibus, de Rescr. in* 6. Et si beneficium pertineat ad familiarem Papæ vel Cardinalis, nomen familiaris & Cardinalis nomen debent exprimi, quia regulariter Papa non censetur derogare reseruationibus, Indulctis, alijsue priuilegijs, *vide suprà tit.* 21. *& infrà tit.* 10. si du-

bitetur an beneficium sit electiuum, vel collatiuum, vltimus status attenditur, *Faber C. de Sacrosf. Eccles. def.* 18. & vnicus actus sufficit ad probandum vltimum statum, *ibid. def.* 34.

7. Si Ordinarius habeat dumtaxat collationem beneficij quod impetratur, quasi monoculus, id exprimi debet Papæ aut Legato: nam Papa vel Legatus non præsumitur eum velle præuenire, & eo commodo priuare quo fortè nunquam vtetur, nisi id sibi fuerit expressum, aut Beneficium vacet iure deuoluto, vel ex causa resignationis, aut depositionis, aut mortis in Curia, *De Selua* 3. *parte*, *q.* 11.

Commenda & vnio debent exprimi in signatura.

8. Si beneficium sit datum in Commendam, vel alteri vnitum, de Commenda & vnione debet fieri mentio, siue ad tempus, siue ad vitam illa Commenda vel vnio sit: alioquin collator non censetur Commendam vel vnionem reuocare, *De Selua loco citato*, *n.* 14. Tamen expresso beneficio principali, venit etiam vnitum, *Rota decis.* 319. *in antiquis*, *Rebuff. de nominat. verb. collatio.* Sic qui impetrat Canonicatum vltimi possessoris, non tenetur facere mentionem de beneficijs vnitis Præbendæ, *De Selua* 3. *parte*, *q.* 11. & collatione Præbendæ Canonicatus etiam comprehenditur, *Dominicus in c. si Clericus, de præb. in* 6.

Qualitas Beneficij debet exprimi in signatura.

9. Et si beneficium sit Regulare, & impetrans Sæcularis, vel contrà, illud discrimen in supplicatione est exprimendum: nam Regularia Regularibus, & sæcularia sæcularibus debentur; aut si ordo peruertatur, & Regularia dentur sæcularibus, vel contrà, non nisi in Commendam id solet fieri, ne iura confundantur. Si verò beneficium sit mixtum, *b* per Regulares & sæculares regi solitum, dari potest in titulum impetranti, siue sit sæcularis, siue Regularis ille sit: at similiter illa qualitas exprimenda est, ne Regularibus aut sæcularibus fiat præiudicium.

10. Insuper si beneficium sit Regulare, debet fieri mentio Monasterij & Ordinis à quo dependet, quoniam

Monachus alterius Ordinis non poteſt illud in titulum obtinere, nec Monachus alterius Monaſterij, niſi tranſferatur, *c. cùm ſingula, de præb. in 6.* ſunt enim Monachi ſuis Monaſterijs adſcripti: additur alia ratio ex dicto capitulo, ne iura Ordinum aut Monaſteriorum diuerſa confundantur.

SOLIER.

a Imò inutiliter exprimitur, nam ſi juſpat. ſit laicum Papa non derogat, nec in Gallia derogatio reciperetur, niſi tempus patronis laicis à jure præſtitutum elapſum ſit, & tunc Papa derogat in genere per clauſulas ſignaturę etiamſi iuſpat. in ſupplicationne non exprimatur, nec petatur derogatio quę etiam neceſſaria non eſt cum Patronus per negligentiam à iure ſuo pro hac vice ceciderit. Si verò ſit eccleſiaſticũ nõ eſt neceſſaria expreſſio juriſpat. nec petitio derogationis: tum quia Papa concurrit cum omni patrono & collatore eccleſiaſtico: tum etiam quia derogatio generatim ſemper apponitur.

b Quales ſunt Eccleſiæ Parrochiales ſeu Vicariæ perpetuæ ordinis ſancti Ioannis Hyeroſolimitani in quibus per ſtatuta ipſius ordinis Presbyteri ſeculares de expreſſa licentia Magiſtri ordinis, Priorum, Præceptorum vel Fratrum, quos id contingit inſtitui poſſunt & quotidie à ſummo Pontifice inſtituuntur ſeu inſtitui mandantur toto tamen reluctante Ordine, quaſi Papa non poſſit, quod ipſi ex eius indulto poſſunt contra cap. dudum, de præb. in 6. aut ei à propria lege recedere non liceret.

TITVLVS,

TITVLVS. VI.

Ad Regulam de annali possessore.

1. QVartò, ex Regula *a* Cancellariæ ab Innocentio VIII. condita, & à Iulio III. renouata, si deuolutarius impetret Beneficium annalis possessoris pacifici, vt vacans de iure, aut vacaturum per sententiam, exprimere debet nomen, gradum Nobilitatem possessoris, tempus possessionis, & certum vacandi modum, licet possessio illius sit asinina possessio, seu sine titulo, *Gomesius ad eamdem Regulam*, *q.* 8. *Faber C. de Sacros. Ecclesijs*, *def.* 81. siue illud Beneficium defectu tituli, siue ex noua causa vacare dicatur, *Molin. ad eamdem Regulam*, *n.* 118. *Gomesius q.* 55. alioquin modus vacationis omissus non suppletur, & sub expresso non continetur, etiam si vacationis modus verbis generalibus conceptus sit, illis verbis adjectis, *aut aliás quouis modo & ex cuiuscumque persona Beneficium vacet*: nam dicta Regula impedit extensionem, ne modus omissus addatur, aut suppleatur, per correctionem vel transcriptionem Literarum, aut per Literas perinde valere: neue expresso vero vacandi modo, idem deuolutarius possit illud Beneficium de nouo impetrare, aut Literis subrogationis in ius possessoris vel alterius collitigantis subrogari, quòd temerè litem exquisierit; etiam si verum vacandi modum ignoraret tempore impetrationis: certus enim esse debet & venire paratus, instar accusatoris, *Molin. ad eamdem Regulam*, *n.* 126. nec admittitur si impetret ex noua causa, si beneficium vacet per cessum aut decessum possessoris, aut excessum depositione dignum; quòd Beneficio viuentis inhiauerit, & ob id inhabilis factus

In signatura deuolutarij contra annallem possessorem.

sit, pro illa vice, ad illud Beneficium obtinendum, *c.* 1. *de concess. præbend.*

2. Tamen si deuolutarius errauerit in nomine aut qualitate possessoris, aut tempore possessionis, excusatur, *Faber C. de Sacrosanctis Ecclesijs, def.* 28.

Resignatarius excusatur si non expresserit verum vacandi modum.

3. Et in resignatario hæc Regula non habet locum: nam si is impetrauerit Beneficium vt vacans ex causa resignationis, & illam clausulam generalem addiderit, *aut aliàs quouis modo & ex cuiuscumque persona Beneficium vacet*, deficiente modo expresso, quòd ante resignationem admissam, vel intra viginti dies post eam admissam, resignans mortuus vel depositus fuerit, fit transitus ad modum vacationis per obitum, aliumve modum existentem tempore impetrationis, sub illa clausula generali contentum: quoniam resignatarius, quem iuuat bona fides, non videtur habuisse animum calumniandi, *Molin. ad eamdem Regulam, n.* 136. Ad alios verò modos contingentes post impetrationem non fit extensio, nam Beneficium vt vacaturum ex causa futura impetrare non licet, *c.* 2. *de concess. præb.*

Clausula, aut aliàs quouis modo & ex cuiuscumque persona vacet.

4. Per clausulam, *aut aliàs quouis modo*, fit extensio de modo ad modum, seu de casu ad casum; & per clausulam, *ex cuiuscumque persona*, fit extensio de persona ad personam: quæ clausulæ ideò conjunguntur, quoniam ab vna specie expressa, si sit falsa, fit tansitus ad aliam speciem eiusdem generis, vi clausulæ generalis appositæ, quâ dispositio ampliatur, *l. quæsitum, §. penult. ff. de fundo instructo legato, l. Titia, §. qui Mæuio, ff. de annuis legatis*: at non fit transitus de persona ad personam, nisi clausula posterior addita fuerit, *Rota decis.* 483. *in antiquis, De Selua* 3. *parte, q.* 12. *n.* 15.

5. Si verò resignatarius clausulam illam generalem non addiderit, modus omissus non continetur sub expresso, *c. susceptum, de Rescr. in* 6. *c. cùm illis, de præb. l. commodissimè ff. de liberis & posthumis hæredibus instituendis*: is tamen non prohibetur de nouo idem Beneficium impetrare, aut Literas perinde valere obtinere, vt

modus omissus suppleatur, si ius alteri non fuerit quæsitum.

6. *Secundò*, dicta Regula non habet locum in collationibus Ordinariorum, vt constat ex supradictis: illi enim prouident Ecclesiis nulla supplicatione porrecta in scriptis, & non tenentur in suis Literis modum vacationis exprimere, & si exprimant, ad modum omissum non fit extensio, *d. c. susceptum, & c. cùm in illis*, nisi clausulam generalem, *aut aliàs quouis modo & ex cuiuscumque persona Beneficium vacet*, adjecerint: qua etiam eos vti *b* posse asserit, *Molin. post Geminianum & Philippum Francum, quos refert, ad Regulam de publicandis resign. n.* 200.

Ordinarii non tenetur in Bullis vacationis modum expri-

7. Cùm verò Ordinarij conferunt nullo modo expresso, Literæ valent, quouis modo & ex cujuscumque persona Beneficium vacet, quia nullo modo expresso venit omnis vacandi modus, *Molin, loco citato*, nisi Lex requirat expressionem in specie, vt cautum fuit Regulâ suprà dictâ contra deuolutarios, vt litibus obuietur & temeritas litigantium coërceatur.

8. *Tertiò*, hæc Regula non nocet Graduatis, aut nominatis impetrantibus in vim gradus, aut nominationis, *Peleus in Regulas Cancellariæ.*

9. *Quartò*, in Beneficijs Consistorialibus non habet locum: hæc enim Beneficia sine cognitione causæ non conferuntur in Consistorio, *Gomesius ad eamdem Regulam q.* 24. *Flaminius de resignatione q.* 2. *n.* 7. & in Gallia nominatio fit à Rege, & nominati impetrant in vim nominationis.

10. *Quintò*, si clausula motu proprio fuerit adjecta, vitium taciturnitatis suppletur, vt suprà diximus.

11. *Sextò*, Papa & Legatus huic Regulæ derogare possunt, *Gomesius, & alij, ad eamdem Regulam, Faber C. de Sacros. Eccles. difinit.* 81. Solent autem his clausulis derogare, *quòd verus vacationis modus habeatur pro expresso quòd maior in Literis expressio fieri possit, non obstante Regulâ de annali*: quæ clausulæ, quia libertatem Ordinariorum non one-

Regulæ de annali Papa & Legatus in Literis derogare solent.

rant, & supplent errorem impetrantium, & libellos concipientium, tolerantur in Gallia.

Deuolutarij tenentur possessorem Beneficij in ius vocare, & satisdare.

12. Alia insuper dictâ Regulâ statuuntur contra deuolutarios, quòd intra sex menses in jus possessorem vocent, & post citationem intra annum, vsque ad definitiuam sententiam, litem persequantur: & Constitutionibus Gallicis Caroli IX. & Henrici III. deuolutarij intra sex menses ab adepta possessione litem contestari iubentur, electo priùs domicilio vbi lis agi debet, & datis idoneis fidejussoribus pro sumtibus litis; & intra biennium litem debent instruere, alioquin ex dictis Constitutionibus repelluntur, & priuantur iure agendi: nam accusator qui destitit à lite, ampliùs non debet admitti, *l. qui destitit, & l. accusatione, ff. de accusationibus*: & quamuis Regulæ de annali in Literis Apostolicis derogetur, dictis Constitutionibus Gallicis non derogatur, nec derogari potest: & nouo Edicto Gallico suprà allegato, anni 1638. *art.* 22. prouisiones tùm Ordinarij tùm Sedis Apostolicæ, & Legati, obtentæ super incapacitate aut irregularitate possessoris, incompatibilitate Beneficiorum, aut nullitate tituli possessoris, irritæ fiunt si impetrans non fuerit adeptus possessionem, possessorem in Ius non vocauerit, & per Procuratorem in Iure non comparuerit intra annum à Data earumdem provisionum: quo Edicto tempus leuandi Bullas, annotandi, insinuandi, possessionis adipiscendæ, non porrigitur; sed trimestræ, quod præcedentibus Constitutionibus ad litem contestandam præscribebatur ob difficultates, & varia impedimenta quæ occurrunt, in annum integrum prorogatur; & intra biennium lis debet instrui, vt supra dictum fuit, iuxta Constitutiones Cæsareas, quibus cunctatio accusatorum biennio coërcetur *l. finali, C. vt intra certum tempus quæstio criminalis terminetur*: nam deuolutarij qui possessorem Beneficij in Ius trahunt, accusatores sunt: quod iure merito constitutum fuit, ad coërcendas lites veras & fictas quibus Ecclesia vexatur: nam plerumque possessor Beneficij dubitans de iure

Constitutionibus Gallicis contra deuolutarios Papa derogare non potest.

L'Edit du Controolle *contra deuolutarios.*

Deuolutarij instar accusatorum.

ſuo, deuolutarium accerſit colluſoriè ad Beneficium conſeruandum aut retinendum cum alio incompatibili, prætextu litis: ea eſt nonnullorum auaritia, ſacris Canonibus damnata: & quamuis biennio tranſacto cunctator non ſit audiendus, alius deuolutarius eſt admittendus, vt ex Senatuſconſulto Turpiliano, vno accuſatore deſiſtente, ſi crimen ſit publicum, alius admittitur, licet accuſatio deſiſtentis ſit extincta, crimen non extinguitur, *l. 1. & 2. ff. ad Turpilianum*; & nouus deuolutarius Literis Regiis, aut ſupplicatione oblata, ſubrogari debet in inſtantiam motam à priore deuolutario, ſiue is obierit, aut à lite deſiſterit.

Si deuolutarius reſignauerit, vel obierit ante lite m motam.

13. Quid ſi deuolutarius reſignauerit ius quod habet? diſtinguitur; aut enim poſſeſſorem Beneficij in Ius vocauit, & ipſe per ſuum Procuratorem comparuit in iudicio, & eo caſu reſignatarius admittitur, & ſubrogatur in jus reſignantis, & inſtantiam motam, vt dictum eſt ſuprà: ſi verò deuolutarius reſignauerit ante litem motam, locum facit reſignatario vt poſſeſſorem Beneficij poſſit accuſare. At ſi interim ante litem motam poſſeſſor Beneficij reſignauerit, aut obierit, & alter per ceſſum aut deceſſum illius prouiſus ſit, reſignatarius deuolutarij illi objicere non poteſt vitia ſui reſignantis, aut defectum tituli, ſeu (vt loquuntur Pragmatici) reſignatarius poſſeſſoris non tenetur repræſentare ſuum reſignantem, nec titulum illius exhibere, vt dicemus infrà *in tit. de triennali poſſeſſore*, quoniam reſignatarius à collatore ius habet non à reſignante; non obſtante prouiſione quam deuolutarius contra reſignantem obtinuerat, quòd ea non fuerit ſortita effectum, & deuolutarius ante litem motam obierit, aut iuri ſuo renunciauerit, ſeu accuſationi inſtituendæ; nam accuſationes vt ſunt odioſæ, ita reſtringendæ, *Vide infrà lib. 3. tit. 3. n. 18.*

Caſus in quibus deuolutarius non tenetur ſatiſdare.

14. Quod autem ſuprà diximus de ſatiſdatione à deuolutarijs exigenda, limitatur ſi ſatiſdatio fuerit petita à poſſeſſore Beneficij, ne temerè deuoluraiij lites inſti-

tuant, vt contra accusatores & instigatores obseruatur: hæc enim exceptio, vt cæteræ exceptiones dilatoriæ & declinatoriæ, ante contestationem litis opponi debet; & si non fuerit petita, censetur remissa, *l. finali, C. de except. Loëtus in lit. D. num.* 19. Limitatur *secundò* in deuolutarijs impetrantibus ob incapacitatem possessoris, aut nullitatem tituli, de quibus Constitutiones loquuntur: nam Graduati, Indulctarij, & præsentati à Patronis, prouisi iure deuoluto à Superiore in vim gradus, Indulcti, nominationis, aut præsentationis, non tenentur satisdare, quia (vt suprà diximus) ius deuoluitur cum onere suo, ex Arresto Curiæ Parlamenti modificatiuo suprà dictæ Constitutionis, relato à collectore Constitutionum Gallicarum, *lib.* 1. *tit.* 3. Limitatur *tertiò*, si mortuo possessore Beneficij deuolutarius priùs possessionem Beneficij adeptus sit quàm resignatarius defuncti possessoris, ex alio Arresto ab eodem collectore relato, *ibidem*, *vide infrà lib.* 3. *tit.* 3. *n.* 8.

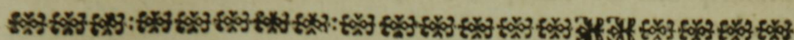
SOLIER.

a Hæ Regula otiosa est apud nos, quia quoad primam eius partem quatenus scilicet restringit & coërcet impetrationes contra annalem possessorem ei semper derogatur: secunda verò pars, quæ processum iudicialem concernit & formam futuræ instantiæ præfigit, non seruatur quia nihil potest Papa statuere circa causas iudiciales & earum formam in hoc Regno, Molin. ad eandem Regul. n. 112.

b Contrarium tenet Gregorius Tolosanus, de Benefic. cap. 25. n. 11. sed opinio Molinei verior, quam præter Geminianum & Franchum quos citat tenuere ante eum Archid. in can. Pastoralis 7. q. 1. Felin. in cap. 2. de appellat. Gloss. pragm. sanct. §. item quod in verb. alias quouis modo, de causis, Ruzæus in tract. præem. Archiep. dig. priuil. 1. n. 28. ratio est, quia non reperitur, in iure prohibitum.

c Pro quibus hodie deuolutarius in limine litis & antequam audiatur, tenetur, cauere possessori de summa quingentarum librarum intra terminum à iudice præsti-

tuendum, quo elapso moram purgare non poterit vt caueτur, nouella ordinatione Regia de anno 1667. tit. 15. art. 13.

TITVLVS VII.

De alijs impedimentis exprimendis.

1. QVintò, in supplicatione debet fieri mentio de priori resignatione, si quis priùs resignauerit, & ante resignationem admissam, aut possessionem apprehensam ab eo in cuius fauorem resignauerat, velit de nouo resignare, *Molin. de infirmis resignantibus*, *n.* 207.

2. *Sextò*, si noua prouisio petatur, aut Literæ reformatoriæ, aut perinde valere, debet fieri mentio de priori collatione; quæ tamen in prioribns Literis fuerunt expressa, non sunt repetenda, nisi petatur ius nouum, *Felinus in c. nostra*, *verb. titulus*, *de Rescriptis*.

3. *Septimò*, si prouisio petatur, cum clausula, *si alteri*, non solùm debet fieri mentio de priori Rescripto, sed etiam de qualitate Beneficij, modo vacationis, & litis pendentiâ; quoniam ius nouum quæritur per subrogationem: si verò tertius petat subrogari, cum clausula, *si neutri si nulli*, non tenetur statum litis exprimere, *Felinus in dicto c. cum nostra*, *corollario* 15.

In Rescripto, si alteri, quæ sint exprimẽda.

4. *Octauò*, filius *b* impetrans Beneficium immediatè antè à patre possessum exprimere debet, quòd illud immediatè antè à patre possessum fuerit: nam liberi sine dispensatione, paterna Beneficia non possunt obtinere, ne successio hæreditaria in Ecclesiam induci videatur: secùs si mediatè antè pater vel auus eidem Ecclesiæ præfuerit, *c. præsentium*, *& c. ex transmissa*, *de filijs Presbyterorum*.

Qui impetrat Beneficium à patre possessum.

5. *Nonò*, si quis vi & violentia possessionem alicuius

Beneficij inuaserit, fit intrusus & inhabilis ad Beneficia: quamobrem in impetratione Beneficij delictum à se commissum debet exprimere, & absolutionem petere, ne Rescriptum sit obreptitium, *c. ad aures, de excessibus Prælatorum.*

Qui Beneficium impetrat viuentis.

6. *Decimò*, qui impetrat Beneficium viuentis, vt vacans per obitum, fit inhabilis, vt intrusus, non potest idem Beneficium cùm vacauerit obtinere, nec alia, si sciens id fecerit, nisi vitium purgatum fuerit: nam si sciens Beneficium viuentis vt vacans per obitum impetrauerit, fit inhabilis ad omnia Beneficia, *c. 1. de concessione præbendarum*: & si ignorans id fecerit cùm crederet possessorem obijsse, tametsi quoad alia Beneficia excusetur, quoad idem Beneficium quod sic impetrauit non excusatur, *Molin. ad Regulam de Verisimili notitia n. 14.*

Crimina & defectus.

7. *Vndecimò*, crimina & defectus quibus orator irregularis est, exprimi debent: alia verò crimina & defectus qui non faciunt irregularem, non debent exprimi, quamuis orator ob easdem causas Iudicis sententiâ priuari debeat, & earum expressio collatorem difficiliorem reddat, *Felinus in c. ex parte, de Rescriptis*: *Vide suprà tit. 4. n. 6.*

SOLIER.

Inutilis esset hæc prioris resignationis expressio: nam si secunda resignatio sit ad fauorem ejusdem personæ nulla est, nec Papa illam admitteret, cum expresè velit esse nullam per hanc clausulam dummodo super resignatione dicti beneficij antea data capta & consensus extensus non fuerint alias præsens gratia nulla sit eo ipso, quæ in fine cujuscuis signaturæ resignationis inconcusè apponi consueuit juxta Decretum Vrbani VIII. de anno 1634. cui Papa in Gallia derogare non posset obstante edicto *du Controolle* art. 20. & edicto insinuationum art. 3. si verò sit ad fauorem alterius impeditur per primam, nec Papa posset tollere ius quæsitum primo Resignatario, nec ante eius repudiationem alteri conferre: nisi à prima triennium effluxerit, quo casu

casu pro infecta habetur, quoad omnes eius effectus vt memorato edicto insinuationum cauetur, art. 14. nec in consequens eius mentio necessaria est in secunda resignatione.

b De filio legitimo intelligit, qui non potest immediate Ecclesiam paternam obtinere, cap. præsentiam de filiis presbyt. sed mediatè potest, cap. ex transmissa eod tit. id est per mediam personam quæ fuerit in possessione, & ministrauerit, cap. ad extirpandas, eod. alias præsumeretur fraus Rebuff. in praxi tit. de dispens. super defectu natal. n. 35. sicut si resignationem patris extraneo factam mox subsecuta sit successio filij, Papon. in Collect. decretorum, lib. 2. tit. 4. n. 1. Bengeus, de Benefic. cap. de qualitatib. Ordin. §. 4. n. 13. Secus dicendum de nepote, Garc. de Benefic. p. 7. cap. 1. n. 21. & seqq. quamuis, & is Alias fuerit exclusus à Beneficio auitino decreto Senatus Tolosani relato à Papon. ibid. n. 2. quia in odiosis, & pœnalibus filiorum appellatione non veniunt nepotes, Bart. communiter receptus in l. liberorum, ff. de verb. sign. filius verò illegitimus nunquam potest mediatè vel immediatè Beneficium patris obtinere, Concil. Trid. sess. 25. cap. 15. quamuis dispensatus ad beneficia, Mandos. de signaturis gratiæ, tit. de dispensat. ad Benefic. in quo pater, nec pensionem super fructibus dicti beneficij, Concil. Trid. ibid. licet pater in eo non ministrauerit, quia Concilium id non requirit modo fuerit in possessione, Garc. d. loco n. 56. nec beneficium habere in Ecclesia in qua pater aliud etiam dissimile habet, Concil. Trid. ibid. licet secus de nepote etiam illegitimo, vel ex filio illegitimo ac etiam secus de filio legitimo, vterque enim potest habere beneficium in Ecclesia in qua auus aut pater aliud obtinet, Garc. vbi supra n. 61. sed. pater non prohibetur, habere beneficium filij siue legitimus siue illegitimus, Gloss. in Can. Apostolica in verb. præbendas 8. q. 1.

TITVLVS VIII.

De clausulis Signaturæ Beneficialis absolutorijs & dispensatorijs.

1. ALterâ parte Signaturæ clausulæ continentur; quarum aliæ sunt absolutoriæ, aliæ dispensatoriæ, aliæ suppletoriæ, derogatoriæ, ampliatiuæ seu extensiuæ, executiuæ, conditionales, & modales.

2. Absolutoriæ sunt, quibus orator absoluitur à censuris *a* excommunicationis, aut suspensionis, quibus innodatur, gratiæ effectum impedientibus, *c. 1. de rescr. in 6.* Quæ clausulæ positæ in Literis Papæ prosunt contra censuras, quarum absolutionem Papa sibi reseruat: & positæ in Literis Legati aut Episcopi iuuant aduersus censuras, à quibus Legatus & Episcopus possunt absoluere, *Garcias parte 7. c. 12. n. 6.*

Clausula absolutoria prosunt pro forma Literarum.

3. Verùm hæ clausulæ generales ad effectum Literarum dumtaxat iuuant, vt gratia suum sortiatur effectum, seu iustificant formam Literarum, non autem personam impetrantis, vt loquitur Geminianus; nam prouisus cum dicta clausula non potest celebrare, Diuinis interesse, comparere coram Commissarijs delegatis vt examinetur, nec possessionem Beneficij apprehendere, nisi causa expressa fuerit absolutus, *Garcias loco citato*: & si aduersus censuram insorduerit, & non curauerit absolui intra præscriptum tempus, gratiâ iuuari non potest.

Absolutio intra quod tempus peti debeat.

4. Nam qui rei iudicatæ non obtemperant, incendiarij, violatores Ecclesiarum, falsificantes, aut falsum procurantes, in Literis Apostolicis, receptatores & fautores eorumdem, res vetitas deferentes infidelibus, violatores Ecclesiasticæ libertatis, via facti, ausu temerario mandatis

Apostolicis non obedientes, qui Nuncium vel executores Apostolicæ Sedis mandata exequentes impediunt, excommunicantur, & dictis clausulis non iuuantur, nisi intra quatuor menses curent absolui: idem de cæteris statuitur ex alijs causis excommunicatis ipso iure, aut per sententiam, si per annum insorduerint, vt Constitutione Iulij III. cautum fuit, & notant *Rebuff. in Praxi, in tit. forma nouæ prouisionis, n. 12. Tolet. lib. 1. Instit. Sacerdotalium c. 12.*

5. Dispensatoriæ sunt quibus Iuris impedimentum remouetur, & impetrans fit habilis, qui ex delicto aut defectu erat inhabilis. In dispensationibus hæ regulæ obseruantur: *Prima*, dispensatio non censetur concessa nisi fuerit petita: *Secunda*, dispensatio non extenditur ad similia aut minora, nisi ex ordine rerum inseparabiliter ea includantur in maiori, *Rota decisione 136. in nouis, De Selua 2. parte, q. 6.* In Rescriptis Apostolicæ Sedis aut Legati expressio impedimenti in supplicatione sufficit, *b* clausula dispensationis expressa non desideratur: nam Papa concedendo gratiam tollit impedimenta obstantia, quæ fuerunt expressa, vt gratia suum sortiatur effectum, verbum *dispensamus* subauditur, *gloss. & Panorm. in c. 2. de Schismaticis, Rebuff. de dispensatione super defectu natalium, num. 9. Duarenus de sacris Ecclesiæ ministerijs lib. 4. c. 5. allegat l. quidam, ff. de re iudicata*, vbi dicitur minorem à Principe datum Iudicem censeri dispensatum super defectu ætatis, Beneficia Principum latissimè interpretantur. Sic non legitimus prouisus de Beneficio censetur dispensatus super defectu natalium in supplicatione expresso, vt seruus à domino hæres institutus censetur manumissus, §. *idemque, Instit. qui & quibus ex causis manumittere non possunt.* Idem dicitur de Signaturis & Literis Legati in ijs in quibus dispensare potest, quoniam coram Papa & Legato in supplicatione impedimenta obstantia possunt exprimi.

Papa & Legatus conferendo dispensant.

6. At in Literis Ordinariorum dispensatio non continetur nisi fuerit expressa, verbum *dispensamus* requiritur,

Rebuff. loco citato, gloss. & Panorm. in c. 2. de Schismaticis, Staphyleus de Literis gratiæ p. 1. c. vlt. n. 12. nam coram Ordinario non fit supplicatio in scriptis, & ille impedimentum ignorasse præsumitur, nisi clausula dispensationis in Literis fuerit expressa, iuxta illud, quod non exprimitur omissum intelligitur: *l. quidquid adstringendæ, ff. de verb. oblig.* Sic iudicatum fuit in Parlamento huius Prouinciæ, anno elapso, in causa euocata Præbendæ Ecclesiæ Diensis, inter Dominum de Pilon resignatarium Fortini; qui Fortinus cùm non haberet qualitatem Statuto illius Ecclesiæ requisitam, de non admittendis ad Præbendas & Canonicatus eiusdem Ecclesiæ vacantes extraneis nisi Nobiles sint aut Doctores, prouisus fuerat à Capitulo habente potestatem dispensandi ex eodem Statuto sine dispensatione expressa; & Dominum de la Baume, qui habens qualitatem requisitam, Nobilitatis, & gradus Doctoratus, de eadem Præbenda à Legato prouisus fuerat, vacante ob nullitatem tituli: quo Iudicio præfatus de la Baume definitiuè fuit manutentus in possessione dictæ Præbendæ.

In Literis Ordinarij expressa dispensatio requiritur.

Arrestum.

7. In ijs quæ sunt contra bonos mores, & inuehunt occasionem peccandi, Papa dispensare non potest; in ijs quæ iure positiuo prohibita sunt Concilijs & Constitutionibus Ecclesiasticis, dispensare potest, *c. proposuit, de concess. præb.* non tamen in ijs quæ scandalum pariunt, & statum Ecclesiæ decolorant, *gloss. in d. cap.* nec in ijs quæ Constitutionibus aut consuetudinibus patrijs, vel Statutis vsu diuturno approbatis, apud nos pro regimine Ecclesiæ constituta sunt, vt scripsimus in Tractatu de Iurisdictione Ecclesiastica: Legatus non potest dispensare in ijs quæ Concilijs & Constitutionibus Apostolicæ Sedis prohibita sunt, nisi eam habeat facultatem in mandatis: Ordinarij non possunt dispensare in ijs quæ Iure prohibita sunt, nisi Ius id illis permittat, *c* vt in casibus occultis, & alijs casibus specialibus, suis locis notabimus.

Basus inibus dispensatio non mittitur.

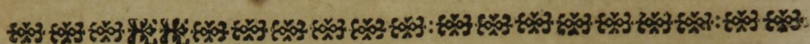
SOLIER.

a Cum irregularitas non ſit cenſura, cap. quærenti, de verb. ſignif. ſed impedimentum, cap. vlt. de temp. ordinat. can. curandum, & can. præcipimus diſt. 34. ſequitur abſolutionem à cenſuris quoad irregularitatem nihil ſuffragari, vt dixi ad Flamin. Pariſ. de confid. q. 61. & docent Nauar. conſ. 17. n. 1. de Cleric. excom. Flamin. de Reſign. lib. 4. q. 3. n. 10. Garc. p. 7. cap. 11. n. 56. nec ſuffragatur etiam ad cenſuras niſi prouiſus in forma dignum abſoluatur à Commiſſario ante collationem: alias collatio eſt nulla, Garc. p. 7. cap. 7. cap. 13. n. 62.

b Hoc negat Flamin. de Reſign. lib. 4. q. 3. obſtante regula cancellariæ 46. ſed affirmatiua verior ſaltem apud nos vbi dicta regula non attenditur, ſed ius commune, ex quo certa ſcientia Papæ importat diſpenſationem, Gloſſ. fin. in Clem. etſi principalis, de reſcript. & in Clem. 1. de elect. imò vbique veriſſima, quia dicta regula partem hanc non tollit, ſed potius confirmat, ibi: *niſi dicta gratia totaliter effectum huiuſmodi diſpenſationis concernat, vel alias nihil conferat, aut operetur.*

c Lex diſpenſandi facultatem facit Epiſcopis aliquando expreſſè, vt in cap. ſanè, de Cleric. coniug. & cap. penult. in fine de elect. & aliis, de quibus per Gloſſ. 1. & 3. in cap. at ſi Clerici. §. de adulteriis, de iudic. aliquando verò tacitè, & virtualiter, veluti quando lex imperſonaliter diſpenſandi facultatem facit, prout in cap. 2. de eo qui cognouit, & cap. poſtulaſti vbi Gloſſ. & DD. de Cleric. excom. & cap. penult. de pœnis: tunc enim quia fruſtra concederetur, diſpenſatio Summo Pontifici, qui illam de iure habet, cap. propoſuit, de conceſſ. præb. cenſetur illa facultas data Prælatis inferioribus, Gloſſ. vlt in d. cap. penult. de pœnis quod intelligendum eſt de Canone Pontificio, nam ſi Concilij generalis ſit, quamuis abſolutè permittat diſpenſationem, non poterit Epiſcopus diſpenſare: nec ideò ea verba Concilij erunt fruſtratoria, quia nihilominus duos habent effectus prior eſt vt ad ei Concilij decreto derogandum non deſide-

retur specialis eius mentio, prout alias requiritur. Posterior est Papam reddi faciliorem ad dispensandum in eo, vt cum aliis aduertit Sanchez, de matrim. lib.8. disp.6. n. 5. Et Caue ne dispensationem cum absolutione confundas: illa denegatur Episcopo nisi permittatur, cap. dilecti, de temp. Ordin. ista permittitur nisi denegetur, cap. nuper, de sent. excom.

TITVLVS IX.

De clausulis suppletorijs.

Clausula quod obstantia oratoris habeantur pro expressis, quid operetur.

1. CLausulæ suppletoriæ sunt quibus omissa in supplicatione supplentur, quæ exprimi debuerant, aut in Bullis leuandis suppleri possunt; cuiusmodi est illa clausula, quòd obstantiæ oratoris habeantur pro expressis, vel in Literis exprimi possint: nomine obstantiarum veniunt alia Beneficia ab oratore possessa, quasi in supplicatione fuerint omissa, in Bullis exprimi poterunt; & si in Bullis fuerint etiam omissa, in Literis perinde valere exprimi possunt, si alteri ius non sit quæsitum: veniunt etiam in illa clausula Iuris impedimenta ex persona oratoris: his clausulis purgatur defectus Literarum, ne eæ videantur obreptitiæ: at non purgatur defectus personæ impetrantis; *Geminianus in c. si cui, de præb. in 6.* nam tali clausula orator non censetur dispensatus, vt plura Beneficia possit retinere, si ea sint incompatibilia: nec fit habilis si sit inhabilis, *Rota decis. 3. in nouis*: & tali clausula Statutis, priuilegijs & consuetudinibus contrarijs non derogatur, *Rota decis. 627. & 628. in antiquis*, nisi fuerint expressæ, *vide infrà tit. seq.*

2. Altera clausula subnectitur, *quòd verus valor a Beneficij, & vacationis modus habeatur pro expresso, vel in Li-*

teris exprimi possit: & quoniam interdùm collatio Beneficij vacantis est reseruata dispositione Iuris, priuilegio, vel consuetudine, subjungitur clausula, *licet de illa vacatione reseruatio resultet ex dispositione Iuris, priuilegio, aut consuetudine, non obstantibus Constitutionibus Bonifacij Pontificis*: quibus cautum fuit collationes Beneficiorum vacantium in Curia non aliter valere, nisi expressa & specialis mentio facta sit de vacatione in Curia, *Rebuff. in tit. forma nouæ prouisionis*: quibus clausulis error in expressione valoris Beneficij, aut modi vacationis, purgatur, & regulæ de annali, seu de exprimendo certo vacationis modo, derogatur; tamen si orator dixerit Beneficium vacare per obitum, & possessor viuat, hoc vitium non purgatur. Eisdem clausulis reseruatio omissa in supplicatione suppletur: nam si collatio Beneficij sit reseruata Sedi Apostolicæ, aut Prælato inferiori, id debet exprimi, ad certificandum Papam vel Legatum, vt dicemus infrà; & istis clausulis vitium obreptionis excluditur. *Reseruationes in Rescriptis debent exprimi*

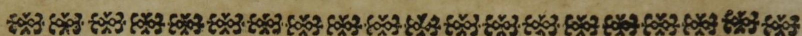
3. Subjungitur clausula, quòd nomina litigantium, merita causæ, nomina Iudicum, & status litis, habeantur pro expressis, si Rescriptum petatur in forma, *si alteri*, in quo illa omnia sunt exprimenda: si verò Rescriptum petatur à tertio in forma, *si neutri, si nulli*, non debent exprimi, quas clausulas expeditionarij simul congerunt, vt liceat oratori vti quo voluerit in Bullis vtiliore modo. *Clausula, si alteri, si neutri, si nulli.*

4. His clausulis purgatur vitium obreptionis; idem operatur in Literis Papæ b clausula *motu proprio, & de certa scientia, Dominicus in c. si propter tua, de Rescript. in 6 & c. si motu proprio, de præb. eod. lib.* Verùm istis clausulis non derogatur Statutis & consuetudinibus contrarijs non expressis, nec fit præiudicium tertio, *Dominicus loco citato*: & falsitas causæ expressæ non approbatur, *Anchar. cons.* 188. & irregularitas aut defectus oratoris non tollitur, *Rota dec.* 445. *in ant.* *Clausula, motu proprio.*

SOLIER.

a Huius clausulæ nullus est effectus in Gallia, vbi verus valor non exprimitur sed dicitur fructus beneficij 24. ducatos auri de camera non excedere ad vitandam annatam quæ non soluitur, nisi triginta valeant, Rebuff. in praxi tit. forma signat. in verb. cuius fructus.

b Apposité dicit de literis Papæ iuxta Clem. si Romanus, de præb. motus enim proprius Legati non purgat obreptionem, Panorm. & Molin. in d. Clem. contra Gloss. ibid. Louët, & Brodel. lit B. cap. 3. n. 10.

TITVLVS X.

De clausulis derogatorijs, & clausula, anteferri.

1. CLausulæ derogatoriæ sunt, quibus Papa derogat reseruationibus contrarijs, Indultis, priuilegijs, Statutis, consuetudinibus, electionibus, nominationibus, & præsentationibus: quibus clausulis derogatur quidem reseruationibus insertis in corpore Iuris, quamuis eæ non fuerint in supplicatione expressæ: nam Papa non ignorat reseruationes contentas in corpore Iuris. At non derogatur Statutis, priuilegijs, consuetudinibus nòn contentis in corpore Iuris, nec alijs Constitutionibus, nec Regulis Cancellariæ à prædecessoribus suis conditis, neque nominationibus, electionibus, aut præsentationibus, nisi eæ in supplicatione fuerit expressæ, *c. si propter tua, & c. cum aliquibus, de rescr. in 6. l. si quis, ff. de leg. 2. De Selua 3. parte, c. 14. Castrensis consil.* 14. neque alternatiuæ Ordinarij in mensibus suæ collationis, *Mohed. ex decisione Rotæ decis.* 354. habent enim Ordinarij sex menses sibi affectos, si resideant, Februarium,

Clausula derogatoria quid operetur.

rium, Aprilem, Iunium, Augustum, Octob. Decemb. & quatuor si non resideant, Martium, Iulium, Septembrem, Decembrem, ex Bullis, Pij V. & Gregorij XIII. *Ricius decis.* 394. Nam Papa non præsumitur scire reseruationes quæ sunt extra corpus Iuris, nisi sibi fuerint expressæ, nec eis derogare velle, cùm deceat successores ea seruare quæ à suis antecessoribus constituta sunt, *c. decet, & c. priuilegium, de reg. Iuris, in 6. c. 1. & 2. causa* 25. *q.* 1. Derogare tamen potest siue à se siue à suis prædecessoribus illæ regulæ conditæ fuerint, aut priuilegia concessa sint: nam Papa non potest sibi legem imponere, à qua sibi non liceat recedere, nec successorem suum obligare, *c. finali de rescr. in 6.* & subditi Indultis & priuilegijs sibi concessis à Papa precariò vtuntur quandiu ei placuerit, tametsi Papa se ea seruaturum promiserit, eisque minimè derogaturum, aut etiam clausulam irritantem addiderit, ob rationem suprà allatam, *Garcias parte 5. sub finem.*

2. Verùm in Gallia, alternatiuæ, Indultis, priuilegijs, Statutis, *a* & consuetudinibus Ecclesiarum solemniter approbatus, Iuri Patronatus Laïcorum, regulis Cancellariæ de verisimili notitia, & publicandis resignationibus, Papa derogare non potest, vt suis locis ostendemus; & si deroget, appellatur ab executione rescripti tanquàm ab abusu: olim libello supplicatorio opponebatur executioni rescripti apud Papam vel Legatum, *c si quando, de resc.* Hodie verò post Concordata, ne partes extra Regnum extrahantur, per appellationem tanquàm ab abusu causa deuoluitur ad Senatum, vt scripsimus in Tractatu de Iurisdictione Ecclesiastica, & abusus tollitur.

Clausula derogatoria quid operetur.

3. Subjungitur clausula gratificationis, qua Papa vel Legatus iubet prouisum in assecutione Beneficij concessi cæteris anteferri qui generales aut speciales literas prouisionis eiusdem Beneficij obtinuerint, etiamsi per eas ad inhibitionis aut reseruationis decretum, aut aliàs quomodolibet sit processum: qua clausula expectatiuis & mandatis de prouidendo derogatur pro illa vice, & in futurum nullum fit eis

Clausula, anteferri, nullius effectus in Gallia.

præiudicium, vt in Literis exprimi solet.

4. Eâdem clausulâ olim derogabatur Regijs nominationibus, & priuilegijs Graduatorum: & si duo pluresue essent tempore pares, ille præferebatur qui clausulam gratificationis obtinuerat: sed temporibus Henrici II. Literæ Cardinalis Sancti Georgij, Legati à Latere, Placito Senatus Parisiensis fuerunt insinuatæ in Regestis Curiæ; hoc adhibito temperamento, ne ei liceret huiusmodi clausulam in Literis apponere, iuri Ordinarium, Patronorum, Concordatis, Statutis aut consuetudinibus Ecclesiarum derogare, vt in Literis Cardinalium Farnesij & Sadoleti Legatorum à Latere alijs Arrestis antè statutum fuerat, vt obseruauit Dominus Thuanus *lib. 3. Hist. Gallicæ*: nec Regaliæ, nec indultis, nec priuilegio Graduatorum Papa derogare potest; præuenire tamen potest rebus integris Indultarios & Graduatos, vt suprà diximus: sed neque Cardinales præuenire potest in Beneficijs collationis suæ, vt diximus suprà, quòd illud Indultum in Magno Consilio fuerit approbatum; neque alios collatores, si simile Indultum obtinuerint, & illud in Senatu fuerit insinuatum, & vsu diuturno comprobatum; neque modis & qualitatibus licitis Iuris Patronatus laïcalis in Fundatione appositis derogare potest, & spreto Patrono Beneficium conferre, licet vacet in Curia, aut in confirmatione Fundationis Papa sibi potestatem derogandi vel præueniendi reseruauerit, *Molin. de infirm. resign. n.* 51. nisi in casibus iuris, *b* vide suprà de Iure Patronatus.

Facultas Legati in Galliâ limitata.

SOLIER.

a Licet Papa in Gallia non deroget legibus fundationum, derogat tamen statutis Ecclesiarum, creat enim canonicos ad effectum obtinendi dignitates non obstantibus statutis Ecclesiarum, vt habetur, in concordato: nisi longa & immemoriali consuetudine, aut sacris canonibus innitantur, vel à Senatu fuerint homologata, Feuret. de abusu, lib. 3. cap. 1. n. 6. & 8.

b Isti casus sunt primò vbi iuspatronatus est mixtum,

& non conjunctim sed alternatim exercetur, tunc enim in turno Ecclesiastici derogatio Papæ recipitur, Charond. lib. 7. respons. cap. 191. Secundò cum patronus infra quadrimestre non præsentauit cap. vnic. de iurepat. in 6. Tertiò quando præsentauit sed nulliter: quia tunc valet collatio; etiam sine derogatione, Rebuff. in praxi, tertia parte signaturæ, in verb. nec non iurispat. n. 19. Quartò quando beneficia habent possessores, quos oportet per lites expellere Rebuff. d. loco n. 37. Garc. de benefic. p. 5. cap. 1. n. 590 Quintò vbi vota sunt inter plures patronos diuisa, tunc enim ad supplicationem habentis medietatem suffragiorum Papa, & Legatus pro alia parte derogare possunt, vt arbitri controuersiæ, prout obseruat auctor post alios, quos citat supra, lib. 1. tit. 19. n. 27. sed derogatio pro medietate non operatur vt qui majorem partem alterius medietatis pro se habet, vincat, vt aliqui voluerunt, nisi totam habeat: alias esset derogare majori parti nedum medietati, Sextò quando patroni debitè requisiti nolunt sine causa permutationi consentire, Rebuff. vbi supra, n. 21. & Auctor. infra, lib. 3. tit. 11. n. 8. Septimò quando subrogatio fit in beneficijs patronatis sine consensu patroni pro bono pacis, nam subrogatus repræsentat personam subrogantis à patrono iam antea præsentati, Pastor tit. seq. n. 12.

TITVLVS. XI.

De clausula extensiua in forma nouæ prouisionis & subrogationis.

INsuper additur in signaturâ clausula extensiua in formâ prouisionis gratiosæ simplicis, aut in formâ nouæ prouisionis, vel in formâ subrogationis, cum clausulâ, etiam quoad possessionem, vel in formâ gratiæ, si neutri, si nulli, vel in formâ, perinde valere, aut alio oratori vtiliore modo.

2. Est enim differentia harum formarum: noua prouisio præsupponit titulum priorem institutionis, electionis, aut collationis, de quo in supplicatione mentio debet fieri, eiusque defectum supplet, & ius quæsitum confirmat ius iuri addendo, modò alteri ius non sit quæsitum: nam in

In Beneficijs collationis plures titulos cumulare licet.

Beneficijs collatiuis, & in ijs quæ collatiua sunt, & electiua simul, plures titulos cumulare licet, modò non sint contrarij, & inuicem se impediant, *Rota decis.* 49. & 180. *in antiquis*, quod in Beneficijs quæ sunt simpliciter electiua non licet; aut enim electio confirmatur si valida sit, aut reiicitur, *Felinus in c. cum nostra, col.* 2. *de rescr. Molin. de infirmis resign. n.* 160. Tamen ex noua prouisione non est

Prouisio noua quid sit, & quid operetur

necesse possessionem de nouo *a* apprehendere, *Papon lib.* 9. *Placitorum*: & noua prouisio non obstat Regaliæ, vt diximus suprà *lib.* 1. *tit.* 3. at simplex prouisio non præsupponit alium titulum.

3. Literis subrogationis, si plures sint prouisi de eodem Beneficio, & lis sit inter eos, vel speretur esse, alter

De subrogandis collitigantibus.

subrogatur in ius alterius per cessum vel decessum illius, ex Regulâ Cancellariæ, quæ ab Innocentio VIII. condita fuit ad succidendos litium anfractus, suadente ratione iu-

ris, ne per nouos aduersarios litigia in Ecclesiarum dispendium contingat prorogari, *c. 2. Vt lite pendente nihil innouetur.*

4. Hac Regula Beneficium reseruatur collitiganti, conditionaliter, si petat subrogari intra mensem, quod tempus numeratur à die mortis, si Beneficium vacet per obitum; & si per cessum, à die præstiti consensus, *Gomesius ad d. Reg. q.* 10. *Expily ex Arresto citato, q.* 48. *Subrogationis effectus.*

5. Vnde sequitur quòd si tertius intra illud tempus prouisus fuerit de eodem Beneficio per cessum vel decessum possessoris, vel institutus ad præsentationem Patroni, & intra idem tempus collitigans petierit subrogari, per subrogationem illius prouisio tertij annulatur *b* ipso iure, nec conualescit, morte, cessione vel depositione subrogati, obstante Regulà iuris, quod ab initio non valet tractu temporis non conualescit, *c. 2. de præb. in 6. c. auditis, de præscr. Gomesius ad dictam Regulam q.* 13. *Ricius in Praxi, de Iure Patronatus, decis.* 176.

6. Et subrogatio fit, siue defunctus, aut resignans, per obitum vel resignationem prouisus esset, siue à Papa, siue ab Ordinario: nam Regula generaliter loquitur, & ratio illius, ne noui aduersarij dentur collitigantibus, vtrumque casum complectitur.

7. At si collitigans omiserit subrogationem petere intra tempus Regulæ, collatio alteri concessa non annullatur, siue à Papa siue ab Ordinario concessa sit: non enim annulatur nisi subrogatio petatur, vt testamentum in quo filius præteritus est non dicitur nullum nisi filius de præteritione queratur, *l. filio præterito, ff. de liberis præteritis vel exhæredatis*; & collatio facta spreto Patrono valet nisi de contemptu queratur; & si collitigans non petat subrogari intra illud tempus, posteà non auditur, nec restituitur in integrum prætextu absentiæ, ignorantiæ, vel beneficio ætatis, *Papon lib. 8. tit. 17. num. 3.* *Subrogatio non fit nisi petatur.*

8 Hoc iure subrogatus succedit in ius & possessionem

alterius, si clausula addita sit, etiam quoad possessionem Beneficij, *Gomesius de subrogat. q.* 2. quod cùm fiat contra Ius commune, quatenùs ius quod per cessum vel decessum resignantis videbatur extinctum, continuatur in persona subrogati, ab Ordinario fieri non potest, neque à Legato, nisi is habeat facultatem subrogandi, in mandatis, *Flaminius de resignat. lib.* 3. *q.* 3. *n.* 104. Habent autem ex stylo ordinario Legatus à Latere & Vice-Legatus eam facultatem, & in Rescriptis clausulam subrogationis inserunt.

Subrogatio à que fiat.

9. Verum effectus huius Regulæ cessat in multis casibus. Nam, *Primò*, Papa Beneficium vacans lite pendente tertio conferre potest, & Regulæ derogare; potest & Legatus si eam habeat facultatem in mandatis, siue Beneficium vacet per cessum, siue per decessum; at si per cessum, illa conditio in subrogatione adijcitur, modò non in potentiorem litis translatio fiat, iuxta Constitutiones Cæsareas, *ne liceat potentioribus patrocinium litigantibus præstare*: quâ clausulâ qui fauore aut potentiâ pollent, vt sunt Eleemosynarij & familiares Principum, arcentur.

10. Tamen apud nos tertius non subrogatur in possessionem alterius, aut instantiam motam coram Iudice sæculari, sine Diplomate *c* Regio: nam instantia & possessio sunt iura temporalia, cognitionis sæcularis: alioquin exceptione instantiæ finitæ repellitur: & si defunctus vindicias obtinuerit, superstes collitigans petere potest manum injectam leuari, vt post Paponem & Loëtium obseruauit Peleus *in Regulas Cancellariæ c.* 37.

11. Quas Literas prouisus intra annum à die suæ prouisionis debet impetrare in Regis Cancellariâ, & anno elapso non auditur, nec restituitur prętextu absentiæ, ignorantiæ, aut beneficio ætatis, vt diximus suprà; & quamuis Literis huiusmodi subrogatus succedat in instantiam motam, & possessionem defuncti, aut resignantis, non tenetur de fructibus ab eo perceptis, aut litis expensis, nisi

periculum litis in se nominatim susceperit, *Rebuff. de subrog. n.* 46.

12. *Secundò*, si de Beneficio Consistoriali agatur, in Galliâ sine Regis nominatione nullus subrogari potest, ne Concordatis fiat præiudicium, *Rebuff. de subrogandis collitigant.* Tamen subrogatio fit in Beneficijs patronatis sine consensu patroni, pro bono pacis: nam subrogatus repræsentat personam subrogantis, quem patronus iam præsentauerat. *Subrogatio non datur in certis casibus.*

13. *Tertiò*, intrusi beneficio dictæ Regulæ vti non possunt, ex eadem Regula.

14. *Quarto*, non datur subrogatio si defunctus possessione triennali esset securus, nam possessione triennali pacificâ lis omnis extinguitur, & Regula non habet locum, nisi in Beneficijs litigiosis, *Gomesius de subrogat. q.* 16.

15. *Quintò*, hæc Regula non suffragatur ijs qui spe futuræ subrogationis impetrant Beneficia viuentium, quos senio aut morbo confectos sperant breui morituros, aut metu accusationis Beneficio cessuros, vt Constit. Pauli II. & aliorum Pontif. definitum fuit, ex quibus colligitur deuolutarios hac regula vti non posse; sunt enim odiosi, quia festinant contra ius gentium, disputant de persona possessoris, non de titulo Beneficij, *Rebuff. ad d. reg. gl.* 9. & odia sunt restringenda: & si pendente lite inter possessorem Beneficij, & deuolutarium, possessor Beneficii cesserit iure suo, aut obierit, resignatarius aut prouisus per obitum illius, à Papa, vel Legato, Literis subrogatur in ius eiusdem: & si prouisus sit ab Ordinario, Literis Regijs aut libello supplicatorio subrogatur in instantiam motam inter resignantem, aut defunctum, & in possessionem quam adeptus fuerat, & deuolutarium, teneturque ad objecta deuolutarij, quæ defuncto opponebantur, respondere, *Rebuff. in praxi, tit. forma Signaturæ simplicis, n.* 13. Si verò lis sit inter duos prouisos per obitum, & alter illorum moriatur, aut renunciet iuri suo, superstes beneficio huius Regulæ intra mensem vti poterit, etiam *Deuolutarij non subrogãtur.*

contra resignatarium defuncti: & si lis esset inter tres vel plures prouisos per obitum, ex duobus collitigantibus qui supersunt qui prior est tempore subrogandus erit: & si prior negligat subrogationem petere intra idem tempus, subrogabitur posterior: illis enim Regula suffragatur, non deuolutarijs, quorum libido Constitutionibus Ecclesiasticis coërcetur, vt in Regulâ de annali suprà visum fuit: in quibus casibus fit subrogatio, etiam inuito Patrono, suprà *lib.* 1. *tit.* 9. *Ricius decis.* 156.

SOLIER.

a Major est difficultas an noua prouisio in forma dignum expedita egeat speciali executione quando prima prouisio, quæ Apostolica supponitur fuit debitè executioni demandata; in qua breuiter dico executionem veteris prouisionis communicari nouæ, & alteram alteri influere, cum mille prouisiones pro eodem oratore, & Beneficio in eadem vacatione expeditæ non constituant nisi vnicum titulum, pro quo satis est prouisum semel examinari: nam semel probatus non debet iterum probari, vt ait Auctor, infra hoc lib tit. 13. n. 2.

b Hoc non obtinet apud nos, qui regulam de subrogandus collitig. non seruamus, sed vno ex litigantibus moriente, vel cedente Papa vel etiam Ordinarius cuilibet etiam non litiganti confert, & is cui facta est collatio impetrat literas regias vt subrogetur in ius & instantiam defuncti, vel cedentis, Molin. ad Regul. de public. Resig. n. 422. Hæc autem subrogatio post annum non admittitur, quia iudicium possessorium seu interdicta possessoria sunt annalia, l. 1. ff. de interd. Molin ad dictam regul. n. 414. & 418. nisi Resignans litem semper prosequeretur, vel per annum lis non fuerit intermissa, tunc enim Resignatarius, aut alius successor subrogatur, etiampost triennium vt idem subdit ibid. & n. 416.

c Tamen superstes collitigans hodie subrogatur in possessionem defuncti libello supplici ad hoc iudicialiter porrecto, nouella Ordinat. Regia, tit. 15. art. 11. Quod an

an ad deuolutarios extendatur? hæreo, quia beneficiorum accupes spoliis viuentium inhiantes non videntur tanto fauore prosequendi: sed quia lex non destinguit, nec nos distinguere debemus, l. de pretio ff. de publiciana in rem act.

TITVLVS XII.

De clausulis, si neutri, si nulli, si alteri, & perinde valere.

1. SI de eodem Beneficio duo prouisi sint, alter qui dubitat de iure suo nouam prouisionem potest impetrare, in forma, *si alteri jus non sit quæsitum*; nam in collatiuis plures titulos cumulare licet; & eo casu orator de prouisione sibi concessa, de nomine aduersarij, & litis pendentia, in supplicatione debet mentionem facere, vt diximus suprà. Verùm prouisio huiusmodi non comprehendit modos futuræ vacationis, *Mohedan. decis.* 351.

2. Si verò inter duos pluresve collitigantes nouus aduersarius oriatur, exceptione Iuris submouetur: nam lite pendente Beneficium alteri conferri *a* non debet, ne lis protelетur, & fiat immortalis, *c.* 2. *Vt lite pendente nihil innouetur.* Cui Constitutioni Alexander III. cœpit derogare, tertium admittendo propter collusionem collitigantium, quæ frequens est in hac materia, *c. super eo, b de off. Legati*: admittitur autem tertius cum clausula, *si neutri, si nulli jus sit quæsitum*, ne fiat præiudicium iuri iam quæsito, nam Principes in Rescriptis non intendunt tollere ius alteri iam quæsitum, *c. quamuis, de Rescr. in* 6. *& d. c. super eo*: quæ sint exprimenda in supplicatione pro validitate horum Rescriptorum, suprà diximus *tit.* 7.

3. Literis, *perinde valere*, opus est, si quis in Signaturâ aut Bullâ sit defectus; putâ si orator non expresserit alia Beneficia, aut verum vacationis modum, aut qualitatem Beneficij vacantis, aut Ius Patronatus, aut reseruationem collationis Beneficij, aut in Rescripto clausula derogationis, dispensationis, vel absolutionis, fuerit omissa, vt Rescriptum priùs obtentum perinde valeat ac si omnia fuissent expressa quæ exprimi debuerant, & impedimenta remota.

4. Ea verò impedimenta hoc Rescripto tolluntur, quæ pendent ex nutu *c* Papæ, aut Legati: nam si collatio sit nulla defectu mandati ad resignandum, nouo mandato opus est; si collatio sit contra bonos mores, publicam disciplinam, Concordata, Constitutiones Regias, Statuta, consuetudines Ecclesiarum solemniter approbatas, & Senatusconsultis firmatas, Literæ *perinde valere* non admittuntur, *Rebuff. in tit. de Rescripto perinde valere, n. 19. & 54.* nec nocent iuri alteri iam quæsito, obstante clausulâ expressâ, vel tacitè contentâ in Rescripto, de non tollendo iure alteri quæsito: nec alia tolluntur impedimenta Literis *perinde valere* quàm quæ in supplicatione fuerunt expressa; vt si minor idemque spurius Ecclesiam Parrochialem obtinuerit, & in supplicatione solum defectum ætatis expresserit, Literis *perinde valere*, impedimentum ortum ex defectu natalium non censetur sublatum, & vtrumque Rescriptum irritum est & inane.

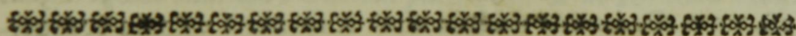
SOLIER.

a Licet Ordinarius conferre possit beneficium per alium possessum, cap. licet Episcopus, de Præb. in 6. secus tamen est si beneficium sit litigiosum, quia tunc à nemine conferri potest, cap. 2. vt lite pendente, eod. lib. Papa excepto, Clem. 1. eod. tit. in fine. Sed hæc. reseruatio non recipitur in Gallia vt supra dixi.

b Nullum est capitulum huius initij in toto titulo de offic. Legati extra nec in 6. nec video quod Innocentius III. qui centum annis ante Pontificatum Bonifacij VIII. è

viuis decesserat potuerit derogare constitutioni ipsius Bonifacij nempe c. 2. vt lite pendente in 6.

c Rescriptum perinde valere est ratificatio & conualidatio actus præcedentis & per illud suscitatur spiritus primi rescripti, ac propterea intrat ejus vis retractiua ad tempus actus ratificati, siue confirmati, l. donationes *la premiere.* ad finem, Cod. de donat. inter, virum & vxor. l. vlt. Cod. ad Maced. ita vt si lite pendente inter possessorem & deuolutarium possessor obtineat literas perinde valere, per quas prior gratia reualidetur inde remaneat elisa intentio & impetratio deuolutarij quamuis Papa ius alteri quæsitum tollere non intendat: Ratio est quia vbi Papa per rescriptum perinde valere declarat id quod tacitum vel expressum fuit, non fuisse tamen vt inde sibi deficeret mens in prouidendo, euanescit impetratio, & cessat exceptio iuris quæsiti, quia hoc casu per huiusmodi rescripta reualidatoria, Papa non intelligitur ius quæsitum tollere alicui, sed verius declarare nullum vnquam ex hæc causa fuisse jus quæsitum. Ita subtiliter deducit Melchior, Lotterius, de re Benefic. lib. 2. q. 54. à n. 59. limita nisi prior gratia non sit confirmabilis, vt in casibus ab auctore subjectis.

TITVLVS XIII.

De clausulis in forma dignum, a & missionis in possessionem.

1. ALiæ clausulæ inseruntur in Bullis aut Signaturis pro executione Rescripti: nam si de Beneficio agatur, mandatur Ordinario vt prouisum examinet, eumque si idoneus repertus fuerit admittat ad professionem Fidei, & præstationem iuramenti. In examine, de vita, moribus, & doctrinâ requisitâ ad muneris exercitium, inquiri-

tur; in professione Fidei, & præstatione iuramenti, Mysteria Fidei Catholicæ, Apostolicæ & Romanæ, continentur, & mandata Ecclesiæ, quæ prouisus iureiurando interposito ad sancta Dei Euangelia se seruaturum promittit: ab examine Graduati in Gallia non excusantur, vt notabitur Titulo sequenti.

Prouisio in forma gratiosa.

2. Verùm illa clausula omittitur in prouisione concessa in forma gratiosa, si Papæ vel Legato constiterit ex Literis commendatitijs Ordinarij, quòd impetrans ab eo priùs examinatus fuerit, & dignus repertus ad Beneficium de quo agitur obtinendum, & Fidem Catholicam professus fuerit: nam semel probatus non debet iterùm probari, ex præteritis præsumitur circa futura, *c. mandata, de præsumpt.* nisi ex temporis interuallo timeatur morum mutatio; siue illæ Literæ ad certum Beneficiũ impetrandum datæ fuerint, siue in genere ad omnia Beneficia tùm simplicia tum curam animarum habentia, Officium aut Dignitatem annexam; nam si solúm ad Beneficia simplicia concessæ fuerint, non prosunt ad Beneficia Curata, personatus, aut Dignitates: ab Episcopo loci domicilij, aut eius Vicario, huiusmodi Literæ peti debent, ex Decreto Regis Christianissimi *anni* 1589. vt obseruat Fevret *lib. 3. c. 3. n.* 28. nam Ordinarij meliùs sunt informati de vita & moribus Clericorum suæ Diœcesis, quâm extranei: & si Canonicus alicujus Ecclesiæ impetret alium Canonicatum in eadem Ecclesia, aut diuersa, à Papa, vel Legato, in forma gratiosa, non est iterùm examinandus, vt responsum fuisse in sacra Congregatione Cardinalium refert Farinacius *decis.* 32.

Ab Ordinario Literæ testimoniales dantur.

Forma dignum committitur Ordinario.

3. Mandatum huiusmodi Ordinario fieri solet; eius enim interest cui cura Beneficiorum suæ Diœcesis incumbit, *iuxta Constitutionem Blesensem art.* 12. *& Decretum Regis ad instantiam Cleri, anni* 1635. *relatum à Fevret lib. 3. c. 3. n.* 41. Ex quibus sequitur cognitionem illam esse Iurisdictionis ordinariæ, & per mandata huiusmodi non tribui nouam Iurisdictionem, sed Iurisdictionem ordinariam

excitari. Hinc etiam ſequitur Vicarios generales Ordinariorum, aut Capituli, *b* Sede vacante, idem munus poſſe exequi, tametſi de illis in mandato nulla mentio facta fuerit; & ſi Ordinarius ſit ſuſpectus, prouiſum à Sede Apoſtolica vel Legato poſſe ad Metropolitanum *c* recurrere ſine nouo mandato, ſi Ordinarius nolit abſtinere, aut recuſet impetrantem, vt deciſum fuit Placito Senatus huius Prouinciæ Pronunciante Domino du Bernet, in cauſa Præbendæ Eccleſiæ Graſſenſis: nam ſi Ordinarius ſit ſuſpectus, eius quoque Vicarius ſuſpectus intelligitur; de cauſa ſuſpicionis, & modo proponendi, dixi in Tractatu de Iuriſdictione Eccleſiaſtica: ſi verò non ſit ſuſpectus, ipſe per ſe, vel ſuum Vicarium *d* poteſt procedere, etiamſi mandatum clauſulam illam contineat, *conſcientiam tuam oneramus*, *Rota deciſ.* 752. *in nouis*; & Vicarius ipſe poteſt ſubſtituere, ſi eam habeat facultatem in mandato: at ſi Metropolitanus ſit ſuſpectus, & conſtet Papæ, vel Legato, de cauſa ſuſpicionis, ex natura negotij, mandatum alteri decernitur, Iuriſdictionis nouæ attributiuum, & tale mandatum non cenſetur factum Vicario Prælati delegati, aut Capituli, Sede vacante, niſi de illis in Literis facta fuerit mentio, *Garcias parte* 6. *c.* 2. *n.* 20. *Rota deciſ.* 443. *in nouis*.

Examen fit ab Ordinario vel eius Vicario.

4. Si verò Ordinarius non ſit ſuſpectus, eiuſque Iuriſdictionem ſine iuſta cauſa impetrans declinare voluerit, illum quamuis ab alio Prælato fuerit examinatus & admiſſus, Ordinarius poteſt accerſere, & contumacem ſuſpendere, ſi idoneus non ſit deponere: nam Reſcripto ſubreptitio vel obreptitio Iuriſdictio Ordinarij non violatur, ſiue contra Clericum ſæcularem agatur, ſiue contra Regularem, de Beneficio non exempto à Iuriſdictione ordinaria, *Concil. Trident. ſeſſ.* 24. *c.* 18.

Prouiſus debet adire Ordinarium.

5. Prætereà eiſdem Literis mandatur Prælatis, Clericis, & Notarijs, vt prouiſum mittant in poſſeſſionem Beneficij, & inductum defendant, amoto inde quolibet injuſto detentore, & contradicentes compeſcant cenſuris

Ecclesiasticis: quâ clausulâ olim Iurisdictio Commissarijs delegabatur in præiudicium Iurisdictionis ordinariæ & Regiæ: hodie verò sola executio Rescripti comittitur sine Iurisdictione, ne ius Concordatorum tot vigilijs excogitatum subuertatur.

SOLIER.

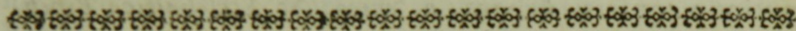
a De forma dignum antiqua & nouissima dixi ad flamin. paris. de Resig. lib. 8. q. 7. vbi vide quia alibi non inuenies.

b Nam vicario capituli sede vacante possunt de iure dirigi delegationes & rescripta, non secus ac Officiali Episcopi cum sit vicarius seu officialis iurisdictionis Episcopalis, Gloss. in Clem. etsi principalis, in verb. Episcopi, de rescript. sed in contrarium est stylus curiæ Romanæ, quæ sede Episcopali vacante non dirigit huiusmodi literas in forma dignum aut dispensationis officiali capituli, de quo non confidit, sed Episcopo viciniori seu eius officiali; & quamuis Vicarius Capituli sit Officialis iurisdictionis Episcopalis, non est Officialis Episcopi ex præallegata Gloss. vnde in Senatu Tolosano inconcusè iudicatur commissa Episcopo vel eius vicario nulliter & ab abusiuè per vicarium capituli Sede Episcopali vacante expediri, Oliueus lib. 1. notabilium quæst. cap. 13. iuxta sententiam Garciæ, p. 6. cap. 2. n. 40. contra Molin. ad Regul. de infirm. Resig. n. 271. Flamin. de Resig. lib. 3. q. 11. n. 19. & Pastor. hic.

c Quamuis Garcias dicat Papam appellandum, dicto cap. 2. n. 72. quod apud nos verum non est, quia Episcopus dum exequitur rescriptum in forma dignum, ordinaria potius, quam delegata auctoritate procedit, Fevret. de abusu, lib. 3. cap. 4. n. 16. & 17.

d Dic potius vicarium non posse se intromittere in causa seu iurisdictione Episcopo delegata, Rebuff. in praxi forma vicariat. n. 161. Cucchus; instit. lib. 2. tit. 8. n. 116. nisi Episcopus cum sibi fuerit delegata eam vicario subdelegauerit, non prius: nam causas sibi delegandas a Papa & commissiones futuras non potest committere: iurisdictio

enim nondum competens nec actu nec habitu, committi non potest, Garc. & alij per eum citati, p. *6.* cap. 2. n. 22. sicut è conuerso non potest Episcopus exequi literas in forma dignum directas vicario. Bonifac. de vital. in clem. etsi principalis, de rescript. nam delegatio seu commissio facta vicario Episcopi non censetur ab Episcopo.

TITVLVS. XIV.

De modis & conditionibus Literarum, & Annatis.

1. INter modum & conditionem est differentia: nam modus modificat dispositionem aut prouisionem, non tamen suspendit eius effectum, *l. si tibi, ff. de leg.* 3. Conditio verò suspendit effectum dispositionis, donec fuerit adimpleta: itaque in Literis Beneficialibus onera quædam adijci solent ex natura rei modaliter, *a* non conditionaliter; nam actus legitimi non recipiunt diem neque conditionem; recipiunt tamen modum iuxta Iuris dispositionem; vt si Beneficium sit Sacerdotale, prouisus intra annum debet promoueri; & si prouisus aliud Beneficium incompatibile possideat, alterutrum dimittere tenetur: & hæc onera non possunt adijci gratiæ conditionaliter; nam gratia statim suum debet sortiri effectum: possunt tamen apponi modaliter, sicut ex dispositione Iuris modaliter insunt; vt si prouisus intra annum non promoueatur, gratiâ priuetur, si Beneficium sit Sacerdotale, & si infra sex menses post adeptam pacificam possessionem non dimiserit aliud Beneficium incompatibile quod possidet, illud ipso iure vacet, vt dicemus infrà: & hæc onera licitè in Literis adijciuntur, quoniam ex dispositione Iuris exiguntur in Beneficijs huius generis, modaliter tamen,

Conditio & modus differunt.

In Literis Beneficialibus modus adijcitur, non conditio.

non conditionaliter; nam si conditionaliter adijcerentur in Literis, nouum onus gratiæ imponeretur, cùm conditio sit onerosior modo, & gratia gratis, sine alio onere extrinseco, dari debet, ad differentiam gratiæ, aut Beneficij feudalis; nam in inuestituris feudalibus conditiones & modi adijciuntur pro libito concedentis, alias non concessuri, & Beneficia Ecclesiastica sine vlla diminutione conferri debent, *c. vnico, vt Ecclesiastica Beneficia sine diminutione conferantur*

Literæ Beneficiales ab inuestituris feudalibus Beneficialibus differunt.

Olim in Literis Beneficialibus Papa sibi reseruabat Annatam *b* Beneficij concessi, ex consuetudine generali, quæ inualuerat temporibus Bonifacij IX. & Ioannis XXII. *Extrauag. suscepti, de electione*; & varijs Constitutionibus firmata fuerat, Pij II. & Innocentij VIII. quibus pœna priuationis imminebat non soluenti, *Gigas de pension. q.* 16. Verùm Concilio Basiliensi *sess.* 22. illud genus vectigalis sublatum fuit, & varijs Constitutionibus Gallicis Ludouici Pij, Caroli VI. & VII. & Ludouici XII. iuxta Constitutiones Ecclesiæ antiquas, & Cæsareas, quibus ordinationes & collationes Beneficiorum gratis fieri iubentur, sine vlla diminutione, vt diximus suprà, *& l. si quemquam, C. de Episcopis & Clericis, & Nouella* 123. *c.* 16.

Annatæ explosæ.

2. Viget tamen consuetudo in certis Ecclesijs, quòd fructus primi anni cedant Ecclesiæ, & Iure non improbatur, *c. tua nobis, de verbor. signif. & c. vlt. de ijs quæ fiunt à Prælato sine consensu Capituli, Chopinus de sacra Politia lib.* 1. *c.* 8. *n.* 12. & talis consuetudo locum habet etiam in casu permutationis: *gloss. in c. si propter, de rescr. in* 6. *Puteus decis.* 331. *&* 338. *Flaminius de resignatione lib.* 4. *c.* 5. *Garcias parte* 2. *c.* 3. & alibi consuetudo est de certa pecunia præstanda pro ingressu, ad fabricam aut ornatum Ecclesiæ, aut sustentationem ministrorum; quam consuetudinem antiquam esse constat, *ex Nouella* 56. vbi jus illud à Græcis dicitur ἐμφανίστικον, & à Latinis *insinuatiuum, & Nouella* 133. *c.* 16. qua jus illud taxatur, ne transcendat emolumentum

Annatæ permissæ;

lumentum vnius anni. Est etiam consuetudo in certis Ecclesijs huius Regni, quòd fructus primi anni cedant Archidiacono, *Loëtius lit. D. n. 62.* Quod ius vt abusiuum & abolendum reprobat *Molin. in Placitis Curiæ, n. 103.*

3. Alia onera Statuto imponi possunt ad vtilitatem Ecclesiæ in Beneficijs, si ea licita sint & honesta, & imponantur ante vacationem Beneficij: nam Statutum reprobatur si statuentes proprijs commodis inhient, aut post vacationem Beneficij onus imponant, quia Beneficia gratis & sine diminutione conferri debent, vt suprà dictum fuit, *& est textus in c. significauit, de præb.* Attamen si prouisus Statuto vel consuetudine, aut collatoris mandato coactus, aliquid soluerit, excusatur à labe simoniæ, & titulus illius non vitiatur, nam parendi necessitas excusat, *Rebuff. tit. quib. modis Beneficia amittantur, tit. 17. Garcias parte 8. c. 2. c. significante, de electionibus.*

Beneficium vacans non debet grauari.

SOLIER.

a Has Scholæ argutias negligit jurisprudentia beneficialis, & quem Auctor modum, illa non dubitat conditionem appellare & in prouisionibus beneficiorum, excepta electione, quatenus de jure inest admittere; siuè tempus præsens, vel præteritum respiciat, ut confero si beneficium vacat, gloss. penult. in cap. 2. de elect. in 6. quamuis hæc, quia non suspendit, nec resoluit non sit propriè conditio, l. conditio de condit. institution. siuè ad tempus futurum referatur & sit suspensiua, quæ propriè conditio dicitur, l. cum ad præsens cum l. seq. ff. si certum petatur, ut resigno si vnio sequatur, confero si patronus consentiat: vel resolutiua, vt confero ea lege quod infra annum promouearis; & ista non suspendit, sed suspenditur, l. 2. & per tot. de in diem adject. Molin. ad Regul. de public. Resignat. n. 180.

b Annata quæ Cameræ Apostolicæ soluitur, subrogata fuit in locum decimæ siue redecimæ, quæ olim in toto orbe summo Pontifici colligebatur, ut annotauit Baron. ad annum 1156 ad finem, & nihil aliud est quam aliqua ta-

xata quantitas fructuum eius anni, quo beneficium vacat, Lotter. lib. 3. quæst. 20. n. 1. Papæ debita in signum recognitionis vniuersalis dominii, & subuentionis gratia pro sustentando Pontifice & Cardinalibus indigentibus, Sarnensis in præfat. ad Regul. de valor. n. 6. Quod si contingant plures vacationes ejusdem Beneficii eodem anno, vnica dumtaxat exigitur annata, & vbi is qui vltimo loco prouidetur, de hoc monet officiales, isti comperta solutione semel facta per decessorem notant à tergo literarum hæc verba, *pro annata nihil*, Mandos. in opusc. de annal. n. 168. casu 371. pro quolibet autem beneficio excedente summam 24. ducat. & pro pensione etiam excedente dictam summam soluitur annata in expeditione literarum, id est medietas redituum unius anni, Flam. de confid. q. 9. n. 56.

TITVLVS XV.

De executione Literarum Beneficialium, & earum insinuatione.

Annexe. Forma dignum

1. RЕscripta Apostolica veniunt aliunde ex alia Monarchia, ex Terris summi Pontificis: quamobrem in Gallia non possunt executioni mandari, nisi priùs Senatui exhibita fuerint, & Senatus illarum executionem permiserit *par Lettres d'annexe a & pareatis*. Hac concessa licentia prouisus Apostolicus adit Commissarios Literis delegatos, regulariter autem Ordinarius deputatur, vt diximus suprà, à quo examinatur, *b* iuxta formam Literarum, & antiquum Ecclesiæ institutum, cuius meminit Lampridius in vita Seueri, dicens, quòd ille Imperator priùs Prouinciarum Rectores examinari iubebat, quàm se muneri ingererent, quòd audiuisset Iudæos & Chri-

ſtianos in ordinandis Sacerdotibus idem facere conſueuiſſe: quod etiamnùm in receptione Magiſtratuum noſtri temporis, leuiter tamen, fieri ſolet: & ſicut in muneribus ſæcularibus inquiritur de vita & moribus prouiſi, opponentibus Edicto euocatis, iuxta morem Athenienſium, τίς βούλεται κατηγορεῖν. Idem potiori iure in muneribus Eccleſiaſticis fieri deberet; & poſt examen ſi prouiſus reperiatur dignus Beneficio, fidem profitetur, & mittitur in poſſeſſionem Beneficij.

2. Excuſantur tamen ab examine præſentati aut nominati ab Vniuerſitate, *Conc. Trident. ſeſſ.* 2. *de reformat. c.* 13. Si verò nominati non ſint, gradus eos non excuſat, *Congregatio Cardinalium ad dictum Concilium ſeſſ.* 29. *c.* 19. & in Gallia nec gradus nec nominatio excuſat, vt rectè conſtitutum fuit Conſtitutione Molinenſi *art.* 75. nam gradus & nominatio plerumque gratiosè dantur: tamen nominatio & atteſtatio Ordinarij de capacitate prouiſi ſufficiunt ei ad obtinendum Reſcriptum de Beneficio impetrato, in forma gratioſa, ſine examine, cùm examen fieri debeat ab ipſo Ordinario. *Ab examine qui excuſentur, vel non.*

3. Si prouiſus non reperiatur idoneus ab examinatoribus repellitur. Verùm ſine iuſta cauſa repelli non debet, eaque ab examinatoribus eſt exprimenda, alioquin licet repulſo prouocare tanquàm ab abuſu, ex Conſtit. Gallica bleſenſi *art.* 13. quâ illa forma præſcribitur Ordinarijs: ſi verò cauſa fuerit expreſſa, & repulſus dicat eam eſſe injuſtam, aut falſam, apud nos per appellationem ad Metropolitanum recurritur: nam Ordinarius in iſtis caſibus procedit vt Ordinarius, non vt delegatus, vt ſupra dictum fuit *tit.* 14. & à Metropolitano ad Papam, aut Legatum, qui iuxta capitulum Concordatorum *de friuolis appellationibus*, dat Commiſſarios in partibus, qui cauſam appellationis iudicent, & appellantem iterùm examinent.

4. Nec priùs ad Papam quàm ad Metropolitanum licet appellare, vt Leonem Pontificem Theodoro Epiſ-

copo Forojuliensi scripsisse refert Baronius *anno 463.* Quo Iure vtimur in Gallia, *iuxta c. Concordatorum*, *de causis*, vt debitus Ordinarijs seruetur honor, ne per saltum appelletur ad Papam omisso medio, & Iurisdictio Metropolitani ludificetur, vt in causa appellationis interpositæ tanquàm ab abusu à decreto Episcopi Forojuliensis, à Sede Apostolica delegati, ad quam œconomus Monasterij Massiliensis Religiosarum Sanctæ Vrsulæ appellauerat, omisso Metropolitano, censuit Senatus huius Prouinciæ, abusum declarando.

5. Interdùm fit examen in concursu, nimirùm si de Ecclesia Parrochiali vacante agatur, edicto propositio aspirantes citantur, juxta formam præscriptam Concilio Tridentino, *sess.* 24. *de reformat. c.* 18. Die indicta examinatores procedunt ad examen, probant idoneos, & reprobant non idoneos; & ex idoneis Episcopus eligit magis idoneum; à iudicio & reprobatione examinatorum appellare non licet; à iudicio & electione Episcopi licet appellare, si ille ex pluribus idoneis electo minùs idoneo prætermiserit magis idoneum, *Garcias* 6. *parte*, *c.* 2. *n.* 74. si electio Episcopi irrationalis videatur, vt ait Ricius *decis.* 426. alioquin saluatur electio Episcopi si elegerit idoneum, nam parùm & minùs non variant speciem

6. Post examen, & professionem fidei, prouisus mittitur in possessionem Beneficij, per se, aut per Procuratorem, vel amicum, etiamsi de mandato non constet, *Anfrerius q.* 486. mittitur à Prælato, aliove Sacerdote, aut Clerico, qui omnes Literis delegari solent, adhibito Notario & testibus; qui fidem faciunt, vt Constitutione Gallica Henrici IV. cauetur; & missio fit per ingressum in Ecclesiam, sonitum campanæ, sessionem in Choro, in signum possessionis adeptæ: & si Beneficium sit Ecclesiæ Cathedralis, aut Collegiatæ, prouisus iterùm professionem fidei facere debet in Capitulo, Literis exhibitis, antequàm possessionem Beneficij apprehendat, *Constitutione Blesensi art.* 10. Capitulum verò sine vlla moratoria cognitione causæ eum debet

admittere, nisi qualitas ei desit, Statuto aut consuetudine Ecclesiæ requisita: alioquin ab injusta repulsa aut cunctatione appellare licet tanquàm ab abusu, ex dicta Constitutione, *Chopinus de sacra Politia lib.* 1. *c.* 8. *n.* 6. & ipsa repulsa aut cunctatio pro missione in possessionem habenda est, vt repulso, quasi missus fuisset in possessionem, iudicio possessorio liceat contendere, iuxta Constitut. Henrici II. *art.* 13. cùm non aliter iudicium possessorium institui possit; at si alius sit in possessione, œconomus Capituli declarat Sedem repletam esse, & causa oppositionis est discutienda.

7. Si verò hac forma omissa prouisus possessionem Beneficij inuaserit, non facit fructus suos, censetur intrusus: ius tamen quod habet non amittit, nisi vi & violentiâ vsus sit, *Ioannes Andræas in c. cum qui, de præb. in 6. Loëtius lit. P. n.* 25. *Rebuff. de pacif. possess. n.* 242.

8. Moribus tamen Galliæ nominati à Rege ad Prælaturas vacantes, si Papa recuset aut differat institutionem, ex Decreto Magni Consilij mittuntur in possessionem, & Beneficia conferunt collationis Prælaturæ: ita iudicatum fuisse in Magno Consilio pro nominato, Arresto mensis Martij anni 1646. refert Bengeus, *tit. de canonicis institutionum conditionibus*, §. 2. Insinuation.

9. Postremò Signaturæ, Bullæ, procurationes ad resignandum, nominationes, electiones, præsentationes, Concordata, Literæ Clericaturæ, Ordinum, professionis Religionis, & acta ipsa missionis in possessionem, debent insinuari c Idem statutum fuit de Literis Vicariatus ad nominandum & conferendum, de mandatis Apostolicis, de Fundationibus diuini cultus, siue actibus inter viuos, siue vltimis voluntatibus Fundatio facta sit, *ex Constitutione Gallica anni* 1553.

10. Insinuatio fit apud Actuarium Regium illius Diœcesis vbi situm est Beneficium, ad postulationem prouisi, aut Procuratoris illius speciale mandatum habentis, intra tempus eadem Constitutione præscriptum: Literæ Beneficia-

les, Signaturæ ad Beneficia aut pensiones, quæ expediuntur in Curia Romana, Concordata quibus pensio extinguitur, & mandata quæ fiunt ad resignandum & consentiendum, intra semestre debent insinuari cum ipso mandato quod fit ad insinuandum, ex dicta Constitutione *art.* 2. 7. 8. *&* 9. Literæ Legati & Ordinarij intra duos menses à Datâ illarum: & si Actuarius sit constitutus, vbi Literæ sunt concessæ, eæ insinuari debent intra dies octo, *ibid. art.* 4. Acta verò missionis in possessionem, intra mensem à die missionis elapsum, insinuanda sunt, *ibid. art.* 6. Literæ Tonsuræ & Ordinum, ante acceptationem Beneficij, aut missionem in pôssessionem, *ibid. art.* 11. Literæ Vicariatus ad præsentandum aut conferendum, antequàm Vicarius se muneri ingerat, *ibid. art.* 10. alioquin defectu insinuationis acta supradicta fidem nullam faciunt in Iudicio, ex eadem Constitutione *art.* 17. non tamen irritantur; nam illa Constitutio non tàm ad certificandos Ordinarios, & alios quorum interest, quàm ad vtilitatem Officiariorum, quos Rex ob eam causam instituit, excogitata est; & si iustum sit impedimentum, quod facilè præsumitur, cùm de iactura agatur, nisi sit suspicio fraudis & côllusionis, datur restitutio in integrum, & post præscriptum tempus insinuare licet, ex eadem Constitutione *art.* 3.

11. Post Edictum Gallicum, insinuationis Literarum Beneficialium, præallegatum, aliud Edictum emanauit anno 1638. de eisdem Literis annotandis. Quod Edicto posteriore anni 1647. & Placito Senatus sic fuit modificatum: Mandato ad resignandum in Curia Romana antequàm mittantur sunt annotanda apud Actuarium ad hoc institutum loci vbi mandata fiunt, exemplari relicto: prouisiones verò Beneficiales Papæ, Legati, vel Ordinarij, annotantur, & insinuantur intra mensem à die adeptæ possessionis Beneficij, & Concordata & mandata ad reuocandum annotantur & insinuantur intra mensem à die insinuationis numerandum, alioquin eodem Edicto Signaturæ &

Controlle. Bullæ non annotatæ intra præscriptum tempus irritæ de-

clarantur, & in Iudicio nullius ſunt momenti. Verùm hoc Edictum ex Edicto inſinuationum recipit limitationem : vt ſcilicet poſt illud tempus acta prædicta poſſint annotari iuxta formam Edicti, ſi iuſtum fuerit impedimentum; quòd Bullæ retentæ fuerint, aliaue iuſta cauſa reſtitutionem indulgeat, Literis Regijs obtentis in Cancellaria aduerſus præſcriptionem Edicti; non eſt difficilis reſtitutio, ſi ius alteri non ſit quæſitum, & in locis in quibus Officia annotationis non ſunt inſtituta, vel fuerunt ſuppreſſa, annotatio, *le Controlle*, non deſideratur, inſinuatio ſufficit.

SOLIER.

a Hoc in ſola prouincia Prouinciæ hodie obtinet, teſte Fevreto lib. 1. cap. 2. n. 18. vbi Senatus audito Regio procuratore licentiam exequendi concedit impetranti, his verbis, *ait l'Annexe ſauf l'abus.* Olim in alijs etiam Galliæ partibus reſcripta Apoſtolica arreſtabantur, & in ſuſpenſo manebant donec Commiſſarij ad hoc deputati Bullis perlectis proſpexerint an libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ vel Regiæ iuriſdictioni, & iuribus Coronæ aduerſarentur vt videre eſt apud Fevret. Dicto loco, vbi multa congerit, ex quibus conſtat hoc cautelæ remedium adhibitum, non quod in Gallia Papa tanquam in partibus ſibi non ſubjectis iuriſdictionem ſpiritualem maximè voluntariam exercere nequeat niſi ſibi à temporali poteſtate facultas fiat; quia imò tota Gallia & totus orbis, qui ei ſtat pro Diœceſi in ſpiritualibus ſubiicitur, nec quoad hæc apud nos eius eſt aliena monarchia; ſed ne reſcriptis huiuſmodi iuribus Regni aliquod præiudicium inferri contingeret. Et is fuit vſus in Gallia vſque ad tempus inuentæ prouocationis ab abuſu.

b Quamtumuis eminentis ſcientiæ & collatori notæ, quia examen eſt de forma, & de eo in Literis collationis habenda eſt mentio expreſſa vt cauetur ordinatione Bleſenſi, art. 12. alias locus eſt appellationi tanquam ab abuſu in Parlamento Toloſano iuxta præiudicia ab Oliueo relata,

lib. 1. cap. 16. quod non obtinet in Senatu Parisiensi, Feuret. de abusu, lib. 3. cap. 4. n. 17.

c Hodie annotatio seu contrarotulatio actuum Ecclesiasticorum abrogata est edicto insinuationum de anno 1646. insinuatio verò arbitrio privatorum relicta saltem in Senatu Tolosano arresto verificationis edicti hujusmodi, manet tamen necessitas insinuandi vicariatum ex antiqua constitutione.

TITVLVS XVI.

De Iudicio possessorio a & petitorio Causæ Beneficialis.

1. ANte possessionem adeptam non licet in Iure experiri de possessione Beneficij: nam sola collatio non tribuit ius possessionis, *c. cùm Bertoldus, de re iudicata*, nisi constet de injusta repulsa: tunc enim missio in possessionem facta fingitur, vtilitatis causa, vt suprà dictum fuit: nec de possessione agere licet ante insinuationem & annotationem Literarum, quia Literæ non insinuatæ nec annotatæ fidem nullam faciunt in Iudicio: his verò peractis Iudicium possessorium instituitur, Literis Saluæ-gardiæ obtentis, à Pro-Prætore eius loci vbi situm est Beneficium: quæ Literæ conceduntur saluo iure opponentium, ne cuiquam fiat præiudicium, & illa clausula resoluitur in citationem.

2. Coram Iudice Ecclesiastico de possessione agere non licet, aut vindicias petere, aut sequestrationem rei Beneficialis, *Molin. de infirmis resignant. n.* 200. nam possessio est quid temporale reale, & plerumque manu militari opus est, ad vim reprimendam, & compescendas rixas litigantium, *l. æquissimum, ff. de vsufructu, l. nam salutem, ff.* de

de off. Præfecti vigilum, nec coram Iudicibus feudatarijs: nam harum rerum cognitio Iudicibus Regijs reseruata est, à quorum Sententijs imediatè Senatus appellatur, ex Constitutione Ludouici XI. *Loiseau des Seigneuries*, *c.* 14. vt citiùs lis finiatur.

3. Deuolutarij debent priùs domicilium eligere, & satisdare pro sumptibus litis, alioquin in limine Iudicij repelluntur, vt suprà dictum fuit, *tit. de annali possessore*.

4. Si Iudici non liqueat, probatio desideratur; interim verò vindiciæ addicuntur ei qui titulum habet magis coloratum, ad solam inspectionem Literarum exhibitatum, sine inquisitione testium, ne cultus diuinus retardetur: cùm de possessione rei prophanæ agitur, sola possessio sufficit ad vindicias obtinendas: at in hac materia titulus desideratur; nam sine canonica institutione Ecclesiastica Beneficia non licet possidere, *c. de pacificis possessor. in Concordatis*, quod explicabitur infrà, vbi notabimus quando titulus dicatur coloratus, vel non: in causis prophanis consensus partium sufficit: at in hac materia, quæ publici iuris est, officium Iudicis desideratur, *Loëtius lit. R. n.* 25. *Papon lib.* 2. *tit.* 9. *n.* 14. proinde si ex consensu partium iudicetur, iudicium debet repræsentari titulis exhibitis, & à Iudice approbari.

5. Sententia vindiciarum, *recreance*, executioni mandatur: non obstante appellatione, ob rationem præcedentis articuli, ne cultus diuinus retardetur, modò forma Iuris in eâ seruata fuerit, sex assessores in consilium adhibiti fuerint, & subscripserint, quamuis illa sententia dicatur injusta, modò valida sit, ratione Iurisdictionis, & formæ requisitæ, & à Iudice medio, à quo per appellationem immediatè itur ad Senatum, lata sit, *Constitutione Blesensi art.* 85. *Papon lib.* 8. *tit.* 11. *n.* 13. *Recredentiarius debet satisdare.*

6. Tamen executio fit cautione priùs data ab eo qui vindicias obtinuit de fructibus restituendis, si illa sententia à Senatu super appellatione interpositâ fuerit reformata,

nisi Placito Senatus vindiciæ addictæ fuerint, nam authoritas Senatus à satisdatione excusat, *Papon loco cit. n.* 10. Et ob eam rationem, si sententia vindiciarum Placito Senatus fuerit confirmata, fideiussores antè dati ad postulationem partis debent liberari, *Loëtius in lit. R. n.* 18.

7. Adeoque fauorabilis est huiusmodi sententia, ne cultus diuinus retardetur, quòd appellans non auditur, nisi priùs sententiæ paruerit, vindiciario possessionem reliquerit, & sumptus litis soluerit, vt cauetur Constitutione Gallica anni 1539. & notat Loëtius *in lit. R. n.* 23.

Iudicium possessorium Beneficij.

8. Post vindicias iudicium possessorium instruitur, instrumentis & testibus productis si sit opus; & Iudicis sententiâ ille vincit qui potior est iure, & manutenetur, vt vulgò dicitur, hoc est, principali authoritate defenditur: nam per manum intelligimus potestatem Regiam. *l. 2. ff. de origine Iuris*: finito iudicio possessorio itur ad Iudicem Ecclesiasticum pro petitorio, & titulo Beneficij, nisi sententia lata super possessorio, vt sæpè accidit, rei iudicatæ exceptionem pariat in petitorio, aut nisi de Beneficio vacante in Regaliâ agatur, de quo Iudex Ecclesiasticus cognoscere non potest, nec in possessorio, nec in petitorio, *Molin. ad Edictum Henrici II. art. 1. & ad Reg. de infirmis resign. n.* 416. Idem asserit de Beneficijs Regiæ Fundationis.

Iudicium petitorium Beneficij.

Beneficij fructus à quo tempore debeantur prouiso.

9. Prouisus per obitum lucratur fructus â die mortis, nam fructus reseruantur futuro successori, nisi Regalia obstet, aliaue consuetudo particularis, quâ fructus primi anni reseruentur Ecclesiæ, vt dictum fuit suprà: qui verò ex causa resignationis prouisus est, lucratur fructus à die prouisionis, *Rebuff. de publicandis resignat. gl. 13. n. 5. Loisellus de Officijs lib. 1. c.* 8.

Fructus Beneficij diuiduntur inter hæredes,

10. In Gallia mortuo Beneficiario fructus eius anni quo mortuus est diuiduntur pro rata temporis inter nouum successorem Beneficij, & hæredes defuncti, *iuxta l. diuortio*,

ff. solut. matr. At in hac materia initium anni spectatur à primo Ianuarij; & deducuntur pro Rectore sumptus & expensæ necessariæ pro ministerio Ecclesiæ, *Loisellus loco cit. Expily c.* 28. nam apud nos Beneficiarij sunt domini fructuum, eosque transmittunt ad suos hæredes, vt diximus *lib.* 1. *tit.* 1.

SOLIER.

a Iudicium possessorium in Beneficialibus tres habet partes, sequestrum, recredentiam, & pleni possessorij definitionem. Regulariter, sequestratio tam de iure ciuili, quam canonico prohibita est, tot. tit. de prohibita sequestratione pecun. cap. 1. d. sequestra. Possess. & fructuum, cap. 1. vt lite pendente. Ab hac regula exipiuntur plures casus quos refert gloss. fin. in cap. 2. d. tit. de sequest. possess. & plenius Abbas ibid. Generaliter Iudex ex iusta causa sibi bene visa potest ex Officio apponere sequestrum in omnibus casibus, in quibus sequestratio ad instantiam partis fieri non potest, Gonzalez ad regul. 8. Cancell. §. 7. prœmial n. 27. & interdum solet apponi quando timetur, quod non possit commode fieri executio, & recuperatio fructuum, idem n. 34. Recredentia summariè expeditur, cessantibus interim, & ad causæ definitionem reiectis, & remissis partium interrogationibus, literarum recognitionibus aliisque vocalibus probationibus, & instructiuis, atque executioni demandatur quauis appellatione non obstante, cautione iuratoria præstita de restituendis functibus si in fine litis ita dictum fuerit, nec auditur appellans nisi prius iudicato paruerit nouuella Constitutione Regia anni 1667. tit. 15. art. 9. & 10. Postquam autem iudicium possessorium definitiuo Senatus decreto terminatum est non licet coram Iudice Ecclesiastico super petitorio experiri, vt iudicatum refertur, in additione ad Brodell. apud Lovetium, litera B. cap. 11.

TITVLVS XVII.

De pluribus simul prouisis.

Inter prouisos de eodem beneficio quis præferri debeat.

1. SI duo pluresve de eodem Beneficio prouisi fuerint eâdem die, distinguitur: aut enim ab eodem collatore, aut à diuersis sunt prouisi. Si ab eodem collatore, ille præfertur qui tempore prior est, si constet de prioritate horæ aut momenti, siue à Papa, aut Legato, siue ab Ordinario, vel à Rege, ambo prouisi sint. Constat autem de prioritate temporis si in vtraque prouisione hora sit expressa, & altera sit prior, altera posterior: & si in alterâ prouisione hora sit expressa, in alterà sit omissia, illa præsumitur prior in quâ fuit expressa, *Socinus cons. 67. vol.3.* modò sit hora matutina *a Rebuff. de pacif. possess. n.299.*

2. Si verò in vtrâque collatione hora sit omissa, aut constat de prioritate alterius ex Regesto Datarij, & ordine scripturæ *b Benedictus in c. Rainutius, verb. testamentum, n.18.* nam. ex ordine scripturæ probatur prioritas, *l. quoties, ff. de vsufructu, Rebuff. de pacif. possess. n. 295.* modò omnia feriatim sint de scripta, sine vlla interlineatura; aut prioritas testibus probatur, *gl. in c. si à Sede, de præb. in 6.* aut præsumitur pro eo qui prius possessionem adeptus est *gl. ib.* nam in dubio sola possessio declarat prioritatem tituli, *Molin. ad regulam de verisimili notit. n. 36. Chopinus de sacra Politia lib. 1. tit. 6. n. 1.* Et si vterque eâdem die & horâ in possessionem missus sit, sistendum est in probatione quæ colligitur ex Literis vtriusque, aut testium depositione, *gloss. in d. c. si à Sede.*

Si verò de prioritate nullo modo constet, neuter vincit, nam neutuo concursu se impediunt, *arg. l. duo*

sunt Titij, ff. de testamentaria tutela, l. si ita fuerint, ff. de rebus dub. l. 3. §. si duobus, ff. de adim. legatis, Papon lib. 2. tit. 9. n. 6. quoniam Beneficium diuisionem non patitur, *c. maioribus, c. cùm non ignores, c. dilecto, de præb.* etiamsi clausula, *anteferri*, in Literis alterutrius fuerit apposita, quæ (vt diximus suprà) apud nos nullius est effectus: sic neutrius prouisio valet ob incertitudinem, & tertius impetrans cum clausula, *si neutri, si nulli*, ob defectum tituli admittitur, quamuis alter eorum qui priùs prouisi fuerant non petat, vel etiam renunciet iuri suo in gratiam competitoris, quia neuter ius habere videtur, *Rebuff. de pacific. possess. n.* 295.

4 At si à diuersis collatoribus competitores prouisi fuerint, putà alter ab Episcopo, alter à Vicario, prouisus ab Episcopo præfertur, *Papon lib. 2. tit. 9. n. 9. Rebuff. lib. 1. tit. 34. n. 30.* nec distinguendum est si prouisus à Vicario priùs possessionem adeptus sit; nam etiam in illo casu prouisus ab Episcopo debet præferri, *c* quia Episcopo conferente suspenditur potestas Vicarij, vt diximus suprà *lib. 1. tit. 11.* Si verò alter ab Ordinario, alter à Papa vel Legato prouisus sit, prouisus à Papa vel Legato præferri debet, nisi constet de prioritate alterius, ex instrumento de hora, *d* vel missionis in possessionem, *e* vel testibus, *gloss. in d. c. si à Sede;* aut nisi alteri absenti collatio facta sit, vel vtrique absenti: eo enim casu qui priùs acceptauit præferri debet, *Rebuff. de pacif. possess. n.* 298. Tamen si alter à Papa prouisus sit ex causa resignationis, cum clausula derogatoria regulæ de viginti, & alter ab Ordinario prouisus sit per obitum eadem die, prouisus à Papa aut Legato præfertur, tametsi constet ex Literis Ordinarij de collatione ab eo factâ horâ matutinâ, tùm ob authoritatem Sedis Apostolicæ, tùm ob fauorem resignationis, *Papon lib. 2. tit. 9. n. 21.* nam resignatio præsumitur admissa viuo resignante, nisi contrarium probetur, *Rebuff. de pacif. possess. n. 296. & 300. & ad reg. de infirmis resign. gl. 12. n. 16.* Si verò constaret de obitu resignantis, ante

Si prouisi de Beneficio à diuersis collatoribus concurrant.

resignationem admissam, cessaret prærogatiua resignationis, & prouisus ab Ordinario horâ matutinâ præferendus esset prouiso à Papa vel Legato eadem die: nam præsumitur contra eum qui noluit horam quâ prouisus est in suis Literis apponi; & bonum esset, ad vitandas similes controuersis, si collatores ex officio horam apponerent.

SOLIER.

a An vt intret effectus horæ debeat esse matutina? Affirmat Rebuff. de pacific. possess. n. 299. quem sequitur auctor noster, negat Gonzalez ad regul. 8. Cancell. §. 3. prœmiali n. 103. & 104. vbi affert pulchram decisionem Crescentij 169. alias 4. de præsumpt. in qua fuit resolutum quod collatio facta à Papa eadem die ei qui in partibus hora secunda noctis eiusdem diei factus fuerat Clericus teneat: nam præsumitur posterior clericatu certam horam continente, quod verum puto.

b Nulla apud nos ex registro Datarij, & Ordine scripturæ aut alias prioritatis probatio induci potest, cum ea sit Galliæ prærogatiua vt cum primum Cursor Romam appulit, omnes illicò prouisionum, quarum memorialia aduehit Datæ captæ intelligantur, Brodel. ad Lovët. lit. M. cap. 10. n. 9. vnde cum non sit prioritas inter ipsas probari non potest, aut iuduci ex Ordine scripturæ, aut horæ appositione, aut prioritate possessionis, vel depositione testium sed omnes eiusdem diei de eodem Beneficio vt pote eodem momento admissæ penitus elisæ & nullæ existunt: nisi vna per fiat, aliæ verò per concessum signatæ sint: quia illa cæteris præfertur vt iudicatum refert Brodell. d. loco n. 3. iuxta regulam cancell. 33.

c Hoc negant Rebuff. de pacific. possess. n. 372. versic. 4. & contrarium iudicatum refert à Senatu Parisiensi anno 1589. 24. Iulij, & Gonzalez vbi supra n. 124. quia stante possessione prouisi à Vicario præsumitur anterior Vicarij prouisio quod verum puto, licet plerique nostri aliud teneant, Chopin. de sacra polit. lib. 1. tit. 6. n. 7. Charond. in respons. lib. 10. resp. 8. & Pastor hîc post Germinian. in

cap. si à sede, de præb. in 6. quem refellit Rebuff. dicto loco.

d Sed vter erit potior ex duobus prouisis eadem die de eodem Beneficio? an habens horam sine possessione, an verò habens possessionem sine hora? Auctor annuit pro habente horam, ex quo illam primo loco commemorat, & Paulò ante dixerat ad prioritatem possessionis esse recurrendum cum in vtraque collatione hora est omissa. Contrarium tamen est verius, quia præsumptio possessionis est potentior horæ præsumptione, & vti talis apponitur in d. cap. si à sede, de præb. in 6. Gonzalez d. §. 3. prœmiali, n. 64.

e Modo collatio, & possessio sint eiusdem diei, vel iam antea Collatarius esset in possessione; alias secus, Gambar de Offic., & potest. Legat. lib. 3. tit. 1. n. 667. quamuis ipse contrarium voluerit n. 69. & 666. Cassador decis. 15. de præb. & licet obscurè Loquatur, res tamen videtur clara; ex quo enim post collationem datur aliquod tempus in quo neuter est in possessione subintrat dispositio d. cap. si à sede per quam neutro possidente prouisus à Papa, vel Legato præfertur prouiso ab Ordinario propter conferentis ampliorem prærogatiuam: ergo semel extinctum ius prouisi ab Ordinario reuiuiscere non potest per superuenientem possessionem, l. qui res §. Aream, cum l. seq. ff. de solut. In contrarium tamen extat decisio Rotæ apud Puteum, lib. 1. decis. 125. pag. mihi 49. sed an virtus huius possessionis obtineat in sequenti successore cuius decessor non fuit in possessione, sed ipse in ea capienda præuenit prouisum Apostolicum? Respondetur negatiuè, quia possessio successoris venit ad suum titulum, non autem ad titulum decessoris, de quo tantum quæritur in d. cap. si à sede, Cassad. d. decis. 15. Gonzal. d. §. 3. prœm. n. 77.

TITVLVS. XVIII.

De iure optandi.

Ius optandi in Præbendis vt fuerit introductum.

1. IVs optandi Statuto vel consuetudine inducitur, *c. cùm in tua, de consuetudine; in 6.* vt Statutum valeat, consensus maioris partis Capituli & authoritas Episcopi desiderantur, *gloss. in d. c. Mohedan. decis. 46.* In consuetudine duæ vel tres optiones requiruntur, quæ fuerint sortitæ effectum nemine opponente, & præscriptio decennalis sufficit, quia consuetudo rationabilis est, *Mohedan. loco cit. Rota decis. 227. in nouis*, in Ecclesijs Cathedralibus & Collegiatis, *Rota ibid. decis. 226.* ratione Iuris id exigente, vt gradatim honores deferantur, & à minoribus ad maiores perueniatur, sicut Imperatores voluerunt in muneribus sæcularibus obseruari, *l. Vt gradatim, ff. de muneribus & honoribus.* Hoc iure qui in Capitulo prior est ordine admittitur ad Præbendam vacantem, & alteram quam habebat dimittit sequenti, & gradatim omnes sequentes optant, sine noua prouisione: nam Præbenda est accessoria Canoniæ, & accessorium sequitur naturam sui principalis; tamen si quis ex delicto vel defectu factus sit incapax, optare non potest, *Rota decis. 195. in nouis*, vbi concludit ius obtandi non cadere in excommunicatum, licet is Beneficium quod possidet non amittat: nam cùm per optionem nouus titulus acquiratur, eadem capacitas in eâ quæ in electione aut collatione desideratur: & sunt qui putant dispensatum ad certum Beneficium non admitti ad optandum in eadem Ecclesia, quoniam in dispensationibus non fit extensio ad alia Beneficia nisi dispensatio sit generalis. Verùm cùm ius obtandi sit annexum Canoniæ indistinctè Statuto vel consuetudine, dicendum est dispensatum ad certam Canoniam consequi etiam

Ius optandi in muneribus publicis.

In optione capacitas desideratur.

etiam ius optandi ad Præbendas vacaturas, nisi dispensatio limitata fuerit ad Præbendam annexam Canoniæ tempore dispensationis.

2. Optio fit cum suo onere, & cum sua causa, & optans tenetur ad pensionem & Annatam quibus Præbenda quam optat reperitur grauata: liberum enim ei est optare Præbendam pensione oneratam, aut minoris redditus; nam melior dicitur quæ plus optanti placet, *Rota decis. 227. in nouis*: nec obstat optanti quòd Præbenda quam dimittit, vt liberam obtineat, pensione onerata sit, *Gonzales ad regulam Cancellariæ octauam*, *n. 76.* nam vel illa pensio ex consensu illius constituta fuit, vel non. Si primum, Præbenda dimissa non liberatur à pensione: verúm constituens tenetur, quandiu vixerit, ad præstationem illius, & eo defuncto possessor Præbendæ pensione grauatæ eam soluere tenetur pensionario superstiti, ob rationem allatam, quia res transit cum suo onere, *Faber C. de Sacros. Eccles. def. vlt.* At si pensio ex consensu alterius constituta fuerit, Præbenda dimittitur ab optante cum suo onere. *Optio fit cum suo onere.*

3. In iure optandi, priore repudiante, vel omittente, sequens admittitur ordine successiuo, *Rebuff. de pacif. possess. n. 140.* Repudiatio fit per declarationem illius consultò factam in Capitulo, per se, aut per Procuratorem habentem speciale mandatum, *Gonzales ad regulam Cancellariæ octauam*, *n. 76.* & post repudiationem variare non licet: nam optio prima declaratione consumitur, *l. apud Aufidium*, *ff. de optione legata*, *& l. serui*, *ff. de leg.* 1. nec locus est restitutioni in integrum beneficio ætatis: nam in causis huiusmodi minores pro maioribus habentur, *c. finali*, *de iudic. in 6.* modò sint maiores annis quatuordecim, ex eodem capitulo. *Optio fit ordine successiuo.* *In optione variare non licet.*

4. Amittitur autem ius optandi nisi optio fiat intra viginti dies, ex quo notum fuit vacare Præbendam, *d. c. cùm in tua*; quo tempore præscribitur tùm contra priorem tùm contra sequentes, qui gradatim optare possunt, vt cautum fuit Edicto successorio in petenda bonorum pos- *Optio fit intra viginti dies.*

ſeſſione, *l. vnica*, *§. ſi intra*, *ff. de Edicto ſucceſſorio*, *& in retractu gentilitio*, *Tiraquellus de retractu gentilitio*, *quæſt.* 11. *gl.* 6. *n.* 1. Idem in hac materia ſeruatur, ne tempus præſcriptum ad optandum multiplicetur per diuerſas perſonas quæ optare poſſunt, *Rebuff. in Tractatu nominationum q.* 17. nam intra illud tempus ſequens poteſt interpellare priorem vt optet aut repudiet; & ſi quis in illo ordine reperiatur incapax optandi, locum facit ſequenti, vt conſtat ex ſuprà allegatis.

Caſus in quibus optio non habet locum.

5. Nunc videamus in quibus caſibus ius optandi ceſſet. *Primò*, in Beneficijs reſeruatis hoc ius non habet locum, ſi reſeruatio ſit generalis, *Gigas de penſionibus q.* 73. *Gonzales loco cit. Garcias parte* 5. *c.* 1. *n.* 1. nam reſeruatio generalis vim Legis habet, & dirimit impedimenta obſtantia. At reſeruatio particularis in mandato de prouidendo, indulto, aut priuilegio particulari, contenta, non excludit ius optandi, quoniam per mandata aut priuilegia particularia Statutis & conſuetudinibus Eccleſiarum non derogatur, *Garcias* 5. *parte*, *c.* 5. Tamen Theologus, cui reſeruatur prima vacatura, Conſtitutione generali, vt diximus ſuprà, *lib.* 1. *tit.* 3. *n.* 10. non excludit optantem in caſu vacationis, & Præbendam ab eo dimiſſam accipere tenetur, vt in Congregatione Cardinalium reſolutum fuiſſe refert. *Farinacius deciſ.* 33. Idem de Graduatis dici poteſt, ne nouus aduena præcedat antiquiorem: idem de Indultarijs & Regaliſtis eſt dicendum; Indultis enim & Regaliæ non derogatur, Statutis & conſuetudinibus Eccleſiarum, *Rebuff. de nominat. q.* 15. *n.* 16.

Optio non fit contra deuolutarius.

6. *Secundò*, ius optandi non admittitur contra deuolutarios prouiſos ob incapacitatem poſſeſſoris, aut nullitatem tituli, ob duplicem rationem. *Prima*, ne eorum diligentia retardetur in accuſando injuſto poſſeſſore Beneficij. *Secunda*, quia cæteri de Capitulo qui poſſunt optare ius illud amittunt ſpatio viginti dierum, vt dictum fuit ſuprà, *Gonzales loco cit. n.* 75. niſi alia ſit conſuetudo.

7. *Tertiò*, ius optandi ceſſat in Beneficijs vacantibus

ex causa permutationis, aut simplicis resignationis, nisi alia sit consuetudo: sunt tamen qui sentiunt contrarium, nimirùm ius optandi locum habere in Beneficijs vacantibus ex causa resignationis, nisi alia sit consuetudo, *Gigas de pensionib. q.* 73. *Rebuff. de nominat. q.* 15. Prior sententia vera est si casus resignationis non sit expressus in Statuto: nam in reseruationibus generalibus factis in gratiam pauperum & Graduatorum casus resignationis excipitur, vt diximus suprà: ergo *a* potiori iure in Statutis de optando exceptus intelligitur, nisi in eo fuerit expressus. Posterior sententia est vera si casus resignationis in Statuto fuerit expressus. Aquis-Sextijs ex Statuto ius optandi locum habet in Beneficis vacantibus ex causa resignationis; & in dubio Ecclesiæ inferiores iuxta Statuta Ecclesiæ Metropolitanæ debent moderari, *cùm olim., de censib. & c. de ijs, dist.* 12.

Optio non sit contra resignatarium nisi alia sit consuetudo.

Optio sit contra resignatoris, ex Statuto Ecclesia Aquensis Iuxta Statuta Ecclesia Metrapolitana Ecclesia inferiores debent moderari.

8. *Quartò*, Statutum de optando non habet locum in Præbendis Theologalibus, Præceptorialibus, & Pœnitentiarijs: *b* nam ex consuetudine generali, Præbendæ Theologales, Præceptoriales, & Pœnitentiariæ, non sunt subditæ iuri optandi, & qui de illis prouisi sunt alias Præbendas optare non possunt, *Garcias* 5. *parte, c.* 4. *n.* 132. vbi asserit id ita fuisse resolutum in Congregatione Cardinalium, & constat ex decisionibus relatis, *Farinacius parte* 4. *c.* 4. 268. *& seq.* Quod tamen limito, nisi alia sit consuetudo.

Optio non admittitur in Præbendis Theologagalibus & Præceptorialibus.

9. *Quintò*, Statutis & consuetudinibus optandi Papa derogare potest: sed apud nos non potest; & si deroget, locus est appellationi ab executione tanquàm ab abusu, cùm hæc consuetudo sit honesta, rationabilis, & fermè communis in Gallia, vt iudicatum fuit in causa optionis Præbendæ Ecclesiæ Cathedralis Regiensis, super appellatione interposita tanquàm ab abuso ab executione Rescripti Apostolici prouisionis Præbendæ, cum clausula derogatoria Statutorum, licèt allegaretur à centum quinquaginta annis nullam optionem fuisse factam, & Statutum optionis desuetudine fuisse sublatum, quòd non constaret de contradictione, & ea quæ sunt meræ facultatis non

Iuri optandi Papa derogare non potest.

præscribantur nisi à die contradictionis, Arresto mensis Maij anni 1625. nam raro contingit optio si casum resignationis excipias.

10. *Vltimò*, hoc ius tollitur eisdem modis quibus introducitur, nimirùm Statuto contrario & reuocatorio, & consuetudine contraria, in quâ stabiliendâ duo requiruntur, oppositio, seu contradictio, quâ optare valens fuerit repulsus ex consensu Capituli, & præscriptio quadragenaria: nam in hac materia, quæ pendet ex libito optantis, non currit præscriptio nisi à die contradictionis, *l. hæc autem iura, ff. de seruitut. prædiorum vrbanorum l. si quis alia, §. vltimom, ff. quemadmodum seruitutes amittantur, Ioannes Andræas in c. finali, de consuetud. in 6. De Selua 3. parte, q. 35. Gigas de pensionib. q. 63.* & cùm ius istud sit rationi conueniens, & iuri communi, si stabilitum fueit, non nisi longissimo tempore tolli potest.

Ius optandi Statuto & consuedine contraria tollitur.

SOLIER.

a Hæc argumentatio non rectè procedit: quia ex quo casus simplicis resignationis in priuilegijs graduatorum excipitur, non sequitur in Statutis de optando exceptum intelligi: quinimò contrarium potius sequeretur, videlicet casum hunc comprehendi, nisi excipiatur, prout in subiecta quæstione comprehendi in terminis iudicauit Senatus Tolosanus die 19. Iulij 1630. pro elemosynaria Ecclesiæ Appamiensis, Oliueus, lib. 1. cap. 21.

b Ratio est quia cuilibet officio Theologi, Magistri & Pœnitentiarij vnitus est vnus Canonicatus, & vna Præbenda & sic mutari non possunt sed immobiles remanere debent cum Officiis huiusmodi vt in cap. 1. Concil. Trid. sess. 5. cap. 8. sess. 24. & cap. 5. sess. 26. de reformat. Et sicut istæ Præbendæ non possunt optari, ita nec dimitti vt aliæ optentur, Gonzalez ad Regul. 8. Gloss. 34. n. 79. & seqq. quia idem operatur oppositum in opposito, quod propositum in proposito, l. etsi contra tabulas ff. de vulgari, Can. sciendum 8. q. 1.

FINIS LIBRI SECVNDI.

LIBER III.

DE
Vacatione Beneficiorum, & Censuris Ecclesiæ.

TITVLVS I.

De Beneficiis ipso iure & ipso facto vacantibus.

1\. BENEFICIA Ecclesiastica vacant vel ipso iure vel Iudicis sententiâ: quæ vacant ipso iure, aut vacant de iure, & de facto, si Sedes non sit repleta, nempè per cessum vel decessum possessoris, aut vacant de iure, non de facto, in casibus in quibus pœna priuationis ipso iure irrogatur, & priuatus in possessione remanet. Quod in certis tantùm casibus in Iure expressis accidit, nam in pœnalibus non fit extensio; & in cæteris casibus si crimen sit graue depositione dignum, pœna priuationis aut depositionis per Iudicis sententiam decernitur; scire autem refert casus in quibus Beneficium vacat ipso iure, & casus in quibus vacare debet per sententiam: nam cùm Beneficium vacat ipso iure, potest impe-

Beneficium vacans ipso iure potest impetrari ante sententiam.

trari ante Iudicis sententiam, qua casus vacationis declaratur, *c. licet Episcopus, de præb. in 6. c. cùm secundum Leges, de Hæreticis, in 6.* Tamen si possessor Beneficij opponat, prouisus non debet mitti in possessionem actualem Beneficij, & possessorem expellere, nisi post Iudicis sententiam declaratoriam vacationis, & iuris sibi quæsiti, *d. c. licet, Papon lib. 3 tit. 6. n. 2. Molin. de infirmis resignantibus, num.* 374.

2. Non solùm à Papa vel Legato Beneficium vacans ipso iure potest impetrari, sed etiam ab Ordinario *a* nisi Papa in Constitutione illius Iuris sibi collationem reseruauerit, vt suprà dictum fuit de reseruationibus, vbi tamen notauimus illas reseruationes generales fuisse sublatas, exceptâ reseruatione Beneficiorum vacantium in Curiâ. Hinc sequitur quòd Beneficium vacans ob delictum simoniæ, vel confidentiæ, hæresis, patricidij, aut matricidij, vel ob adeptionem Beneficij secundi, incompatibilis, vel ob defectum promotionis, vel ob matrimonium contractum, vel ob professionem Religionis, & ob aliam causam vacationis, ipso iure declaratæ, ab Ordinario conferri potest, *c. licet, de præb. in 6.* De Beneficio vacante ob crimen simoniæ, ita iudicatum fuit in Parlamento Parisiensi, *Arresto mensis Iunij anni* 1617. conuocatis Classibus, vt notatur in Libro qui inscribitur, *Pragmaticus Gallus*: de Beneficio vacante ob delictum matricidij, idem iudicatum fuit in Parlamento Tolosano, in gratiam Huet presbyteri prouisi ab Archiepiscopo Aquensi de Prioratu Sanctæ Catharinæ Alansonij vacante ob delictum matricidij à Cousono commissi, contra resignatarium illius qui post prouisionem ab Archiepiscopo concessam, à Legato prouisus fuerat, cum clausulâ, *si alteri ius non sit quæsitum*: Idem de cæteris casibus Iuris dicendum puto in gratiam Ordinariorum, maximè post Concilium Basiliense, & concordata, quibus reseruationibus sublatis Iurisdictio Ordinarij fuit restituta, nisi

Beneficia vacantia ipso iure Ordinarij conferre possunt.

Arrestum.

Beneficium vacet ob crimen falsi commissi in Literis Apostolicis, aliudue crimen commissum contra Sedem Apostolicam, vel ob defectum tituli concessi à Sede Apostolica; cui in dictis casibus vindicta & interpretatio Rescripti reseruanda est; aut nisi Beneficium vacet iure deuoluto, ob excessum aut negligentiam ipsius Ordinarij, quòd incapacem & irregularem instituerit, aut formam Iuris non secutus fuerit, aut intra semestre à die notitiæ possessorem Beneficij ipso iure depositum, ob excessum commissum, alio instituto non expulerit; aut prouisum à Sede Apostolica in Forma dignum examinatum & indignum repertum vt delegatus admiserit, & in possessionem Beneficij immiserit, vel mitti mandauerit: nam in illo casu à delegato itur ad delegantem, vt suppleat excessum delegati; iure deuoluto Ordinarius priuatur potestate conferendi pro illa vice, in pœnam excessus vel negligentiæ.

Beneficia quorum collatio est reseruata aut deuoluta Ordinarij conferre non possunt.

3. In cæteris autem casibus in quibus Beneficium non vacat ipso iure, sed per Iudicis sententiam vacare debet, Ordinarius abutitur iure suo si conferat ante sententiam priuationis & depositionis, ex Constitutionibus Caroli VII. & Caroli IX. prouisio illius nulla est, & prouisus fit indignus gratiæ, & inhabilis ad idem Beneficium cùm vacauerit impetrandum, *c. 1. de concess. præb.* Papa verò, & Legatus si eam habeat facultatem in mandatis, in illis casibus, Beneficium vt vacaturum per sententiam futuram priuationis aut depositionis, aut per cessionem in iure, vel extrà, conferre *b* possunt, ex aliorum sententia, *Gonzales ad regulam Cancellariæ octauam*, *gloss.* 15. Verùm apud nos, ex dictis Constitutionibus, huiusmodi Rescripta, quæ clausulam reseruationis important, & Iurisdictionem ordinariam lædunt, in præiudicium Concordatorum, non admittuntur, *Molin. de infirmis resignantibus, n. 378. Rebuff. de modis amittendi Beneficia, n. 52. & in Concord. in proëmio, in verb. fati.*

Beneficia vacatura per sententiam aut cessionem conferri non possunt

SOLIER.

a Gloss. pragm. sanct. in verb prouideant de pacific.

possess. Tutius tamen a Papa impetratur; primò quia non desunt qui ab Ordinario posse beneficium de facto non vacans impetrari negent cum possessio est colorata, ita Hostien. & Antonius de But. per ea quæ leguntur & notantur in cap. auditis, de elect. & in cap. inter delectos de excess. Prælat, Panorm. in cap. consultationibus de donation. Secundò quia vt plurimum collationi ordinariæ obstat deuolutio vel reseruatio quibus collationes apostolicæ non subiacent. Tertiò quia plenius & vberius prouidetur per Papam propter, clausulas, quæ omnimodas & ex cuiuscumque persona prouenientes vacationes amplectuntur & censuras ad effectum aliaque impedimenta remouent. Quartò quia cæteris paribus prouisio Papæ vel Legati præualet ordinariæ prouisioni, cap. si a Sede, de præb. in *6*.

b Non est ista propriè collatio seu prouisio, sed potius rescriptum ad lites, Gomes. ad regul. de annali possess. q. 42, & ad regul. de subrog. collitig. n 7. per quod mandatur Ordinario vt de crimine possessoris beneficij im properato auctoritate Apostolica inquirat & in euentum conuictionis beneficio priuet seu priuatum declaret & illud conferat impetranti. Sed cum huiusmodi rescripta decretis de causis & de reseruationibus sublatis in concord. aduersentur, non recipiuntur in Gallia, Molin. ad Regul. de infirm. resig. n. 381. Lovet. ad Regul. de public. Resig. n. 203. Oliueus in notis ad cap 16. lib. 1. Suarum qq.

TITVLVS

TITVLVS II.

De vacatione per obitum, & regulâ de versimil. notitiâ.

1. VArijs modis Beneficia vacant ipso iure, per obitum, renunciationem, priuationem incursam ipso iure, & per nullitatem tituli. Per obitum vacant si prouisus de Beneficio moriatur postquàm prouisus est, & gratiam sibi concessam acceptauit, etiamsi Bullas nondum leuauerit, nec possessionem Beneficij adeptus fuerit: nam gratia solâ signaturâ tribuitur, & consensu prouisi acquiritur, vt de signaturâ suprà dictum fuit: si verò ante acceptationem gratiæ prouisus moriatur, prouisio quam obtinuerat nulla est, & Beneficium vacat vt vacabat antè. *Beneficia vacant ipso iure varijs modus.*

2. Ante mortem possessoris Beneficium non debet impetrari vt vacans per obitum, mors expectanda est vt vultures expectant cadauer; quod Seneca exprobrat illis qui captant hæreditates viuentium: & si quis Beneficium viuentis impetrauerit vt vacans per obitum illius, prouisio illi concessa nulla est, & morte eiusdem possessoris non conualescit, *c. 1. de conceß. præbendar.* etiam si tempore collationis illud Beneficium vacaret per incapacitatem eiusdem possessoris, aut nullitatem tituli, & simul ille modus incapacitatis aut nullitatis tituli fuerit expressus in supplicatione, aut contentus sub clausula generali, *aut aliàs quouis modo*: nam expressio falsi modi per obitum Rescriptum vitiat, & non excusatur expressione veri modi per incapacitatem, aut nullitatem tituli, aut illam clausulam generalem, *aut aliàs quouis modo*, quòd Beneficium viuentis impetrauerit, nisi resignatarius sit, vt dictum fuit suprà *tit. ad regulam de annali*: ideò solent deuolutarij, vt hanc pœnam vitent, in suppli-

catione subjungere, *aut aliàs quouis modo Beneficium vacet, non tamen per obitum.*

Impetrans Beneficium viuentis fit inhabilis.

3. Nam non solùm prouisio illius qui impetrauit Beneficium viuentis vt vacans per obitum, *a* nulla est, sed etiam ipse fit inhabilis ad idem Beneficium vero vacandi modo, & alia Beneficia vacantia impetranda, adeò exosa est temeritas & libido istorum impetrantium, *c. 1. de concess. præb.* nisi falsus rumor eum excuset: quo casu ab impetratione aliorum Beneficiorum non arcetur, sed ab impetratione eiusdem Beneficij, quod falso modo expresso per obitum impetrauit, semper repellitur, nisi causa expressa, & impedimento sublato, dispensatione, & indulgentiâ Papæ aut Legati, admittatur, *Decius consilio 398. Panorm. in c. post electionem, de concess. præb. Molin. de public. resign.* Ordinarij verò non possunt super hoc impedimento dispensare.

Regula de verisimili notitia.

4. Nec statim post mortem possessoris Beneficium vacans per obitum debet impetrari, sed post illud tempus quo collator habere potuit notitiam de morte possessoris, vt cautum fuit Regulâ Benedicti XII. *de verisimli notitia*, ne per malignas artes Beneficia captentur: quæ Regula locum habet non solùm in collationibus Papæ, aut Legati, *b* sed etiam in collationibus Ordinariorum, *gl. pragmaticæ, in tit. de collat. §. non tamen, De Selua 3. parte, q. 46. Molin. de verisim. notit. n.* 4. alioquin collatio nulla est; & non solùm in vacatione per obitum Regula locum habet, sed etiam in vacatione per sententiam priuations & depositionis: cùm Beneficium vacat per obitum, à die obitus tempus numeratur, non à die falsi rumoris sparsi, *Molin. de verisim. notit. n.* 23. *Papon lib. 3. tit. 4. n.* 4. Cùm verò Beneficium vacat per sententiam, tempus numeratur à die latæ sententiæ, *Molin. de infirmis resign. n.* 392. & illud tempus varium est, & arbitrarium, habitâ ratione distantiæ locorum, & temporis quo per velocissimos & repetitos equos licet aduolare, vt ad notitiam collatoris notitia vacationis perueniat, *Molin. de veris. not. n.* 27. *Greg. Tolos. lib. 17. Syntagm. c.* 17.

5. Adeoque hæc Regula fauorabilis est, vt ei in Galliâ Summus Pontifex non possit derogare, propter bonos mores, & publicam vtilitatem ob quam fuit introducta; & si deroget, appellare licet ab executione Rescripti tanquàm ab abusu, *Molin. de Verisimili notitia n. 6. Papon loco cit. n. 5.*

A regula de verisimili notitia Papa non potest dispensare.

6. Et ne fiat fraus Regulæ, *Extrauagante detestandæ feritatis, de sepult.* & Constitutione Gallicâ Francisci I. *c* cautum fuit ne cadauer defuncti occultetur; alioquin subducto tempore occultationis, verisimilis notitia dumtaxat attenditur ab eo tempore quo publicè attestatione personarum publicarum fama habita fuit de obitu defuncti: & collatio facta ab Ordinario, post publicationem mortis valet, etiamsi ante publicationem Papa vel Legatus alteri conferendo eum præuenerit, *Papon lib. 3. Placitorum, tit. 4.* Nam siue prouisus conscius fuerit fraudis & occultationis, siue eo inscio parentes vel amici illius cadauer occultauerint, celantes mortem, prouisio illius nulla est, *Molin. de Verisim. not. n. 25. Peleus ad Regulam Cancellariæ, c. 33.* vt factum patris qui fecit ne testamentum mutaretur, nocet liberis, ne legata sibi eodem testamento relicta consequatur, *l. 1. ff. si quis aliquem testari prohibuerit, aut coëgerit..*

De cadaueribus Beneficiatorum non occultandis.

7. Verùm hæc Regula non ligat resignatarium; illum enim bona fides excusat, & mandatum de resignando, quod fuit causa arripiendi itineris: quamobrem si Beneficium impetrauerit vt vacans ex causa resignationis, cum clausula, *aut aliàs quouis modo*, & Beneficium per obitum resignantis vacauerit, eius prouisio sustinetur *d* clausulâ generali vacationis, & exceptione Regulæ de versimili notitiâ non infirmatur, *gloss. Pragmaticæ, in tit. de collat. in verb. faciendas, Gomesius ad eamdem Regulam, ibidem, n. 54.* nisi cadauer defuncti à resignatario, vel parentibus aut amicis illius, fuerit occulatatum, vt resignatarius alios per obitum impetraturos anteuerteret, aut vitaret Regulam de viginti.

Regula de verisimili notitia non ligat resignatarium.

Si cadauer defuncti pro resignatario fuerit occultatum.

SOLIER.

a Limitat Pastor inhabilitatem ex impetratione Beneficij viuentis inductam ad solam per obitum impetrationem, cum tamen certum sit ad quemcumque falsum vacationis modum extendi, vt probant Molin. ad Regul de verisim. not. obit. n. 64. & Roffiniac. de re Sacerdot. lib. 3. tit. 9. & patet in cap. 1. de concess. præb. vbi textus non magis loquitur de titulo per obitum viuentis, quam per assecutionem, contractum matrimonij, professionem regularem, aut aliam vacationis speciem, & in cap. 3. eod. tit. in 6. vbi omnis aspiratio ad Beneficia nondum vacantia tanquam damnabilis prohibetur quomodocumque vacatura sint, Molin. ibid. quamuis Regula Cancellariæ, de reprob. Beneficij viuentis impet. loquatur duntaxat de impetratione per obitum viuentis.

b Non autem Regis dum in Regalia confert, Brodel. ad Lovet. lit. R. cap. 47. n. 5. & lit. V. cap. 2. n. 4.

c De anno 1539. art. 55. qua celantes cadauer defuncti Beneficiarij omni iure excidunt quod in Beneficio habere possunt.

d Quid si resignatio fuerit debitè reuocata & postmodum resignans decesserit, antequam cursor Romam aduenerit, an clausula generalis quouismodo, aut specialis per obitum resignatario suffragentur? videtur quod non quia actu principali annullato, annullantur omnes clausulæ contentæ in eo, iuxta gloss. Fauianam in l. si patronus §. patronum, ff. si quid in fraudem patroni, & gloss. in cap. significantibus in fine, de offic. delegat. deinde vbi gratia est obreptitia frustra recurritur ad clausulas in ea contentas quæ cum ipsa corruunt, Puteus lib. 1. decis. 390. n. 1. & lib. 3. decis. 267. in princ. Melchior Lotter. de re benefic. lib. 3. q. 8. n. 71. patet autem esse obreptitiam in subiecto casu, quia si Papa sciuisset resignationem reuocatam non admisisset: cum admittere non intendat, nisi quatenus partes in eadem voluntate persistunt, Abb. in cap. super eo, n. 8. & in fine de condit. apposit in disp. Flamin. Paris. de resig. lib. 1. q. 12.

n. 18. Sed aduerte quia rationes adductæ æquè militare videntur in casu mortis absque alia præuia reuocatione, & vtróbique prouisus initio inspecto iustam habuit arripiendi itineris causam, nec Papa difficilius confert per obitum resignatione aliunde reuocata quam non reuocata, nec validior dari potest reuocatio quam quæ morte contingit, vnde Lotter. lib. 3. q. 8. n. 72. ait sufficere resignationem verificari de facto, licet non de iure vt intret effectus clausulæ quouismodo, & prouisus de vacante per resignationem non impediatur capere vacationem per obitum. Quid dicendum? hanc quæstionem ab aliquo tactam non inueni, in qua, salua meliori sententia, dico clausulam huiusmodi in casu solius mortis prodesse, neque enim sunt accessoriæ sed æque principales, & separatæ, Gomes. ad regul. de infirm. Resig. q. 34. omnem autem illarum vim deficere data resignationis reuocatione. Ratio differentiæ est, quia in priori casu nulla subest obreptio, cum Papa expresse conferat per resignationem, & per obitum: In secundo secus, quia non intendit conferre per resignationem vbi partes mutauerint voluntatem, vt dixi; voluntas autem per mortem non mutatur, sed cessat, & extinguitur: imò videtur semper durare nisi expresse sit reuocata, l. cum tacitum, ff. de probat. vnde si quis delegat causam donec duxerit reuocandam non expirat iurisdictio delegata per mortem mandantis, cap. si delegatus de offic. delegat. in 6. per reuocationem verò voluntas mutatur, & transit in voluntatem, Gonzalez post eos quos citat ad regul. 8. gloss. 12. n. 58. & seqq. ex cuius reticentia insurgit obreptio deficiente vt dixi Papæ intentione. Quod autem ex Lotterio dictum est intrare effectum clausulæ quouis modo si verificetur vacatio nar rata saltim de facto, intelligendum est cessante obreptione.

TITVLVS III.

De renunciatione.

1. RENUNCIATIO Beneficicij duobus modis fit, expresſè, aut tacitè, de renunciatione tacitâ dicemus infrà. In renunciatione expreſsâ multa requiruntur: nam, *Primò*, illa debet fieri in manibus Superioris habentis poteſtatem renunciationes admittendi, alioquin ſi fiat extrà, nulla eſt, quoad Superiorem *a* qui eam facultatem habet; ille enim ſic renunciantem poteſt repetere ſi velit, *c. non oportet* 7. *q.* 1. *c. mulier*, *c.* 33. *q.* 5. Nam ſicut Curialibus & Cohortalibus & militibus non licet recedere ſine commeatu, *l.* 1. *&* 2. *C. Vbi ſi quis de Curiali vel Cohortali aliaue conditione conueniatur*; ſic Clericis à Militiâ Eccleſiaſticâ cuius miniſterio aſcripti ſunt recedere non licet ſine commeatu ſeu licentiâ Superioris; alioquin repeti poſſunt, & ad ordinem ſuum aut miniſterium reduci: at talis renunciatio extrà facta quoad ipſum renunciantem valet in vim pacti, ſi Superior eam velit admittere, & Beneficij repetendi licentiam non admittit, ſi Superior Beneficium ſic vacans alteri contulerit, *Aufrerius q.* 492. Quamobrem in Literis Apoſtolicis illa clauſula inſeritur, *ſi Beneficium vacet per ceſsionem in iure vel extrà factam*: vtroque caſu Superior poteſt renunciationem admittere, & Beneficium conferre.

Renunciatio Beneficij fit in manibus Superioris.

Et ſi renuncians animo diſtrahendi Iuriſdicti nem Eccleſiæ, in manibus poteſtatis laïcalis Beneficium dimiſerit, Ordinarius eum vt indignum poteſt deponere, & excommunicare, tùm illum, tùm Laïcum, qui renunciationem admiſit, *c. quod in dubijs*, *&* *ibi gloſſ. de renunciatione.*

Pœna illius qui renunciat Beneficio in manibus Laici.

2. Verùm iusta & probabilis ignorantia renunciantem excusat, si renunciauerit in manibus alicuius Prælati quem putabat habere ius admittendi renunciationes, & conferendi, nam ignorantiæ & imprudentiæ succurritur, *l. fermè, ff. de Regulis Iuris.* Excusatur etiam renuncians si renunciationem reuocet re integra, antequàm ea fuerit admissa, *Rota decis.* 1. *de renunciatione, in antiquis; Felinus, De Selua, & alij quos refert Garcias parte* 11. *c.* 3. *n.* 227. & iuri dubio & litigioso renunciare potest in iudicio, vel extra, *c.* 2. *de in integrum restitutione, Garcias parte* 11. *c.* 3. *n.* 249. modò purè & simpliciter renunciet liti & causæ; nam si renunciatio fiat aliquo contrà dato, vel promisso, Concordatum non potest fieri nisi sub beneplacito Papæ, vt dicemus infrà: necesse autem est cùm per renunciationem factam in iudicio apud Acta, vel coram Notario, possessio mutatur, quòd Iudex summatim titulis exhibitis de causa cognoscat & pronunciet, dirimendo controuersiam iudicij possessorij pendentem, vt diximus supra *lib.* 2. *tit.* 16.

3. Renunciationem possunt admittere Prælati, qui conferre possunt, & destituere, Papa Legatus, Ordinarius, ciusque Vicarius habens mandatum de conferendo, & coadjutor datus ob infirmitatem animi: si verò ob infirmitatem corporis datus sit, non potest conferre sine mandato speciali: Capitulum Sede vacante potest resignationes admittere, sed collationes debet reseruare futuro successori, nisi agatur de Beneficio patronato, aut Ecclesiâ Parochiali, aut alia sit consuetudo, vt diximus suprà *lib.* 1. *tit.* 12. Interim verò potest Beneficium commendare ad tempus, donec futurus successor prouideat, *Felinus in c. cùm olim, de maioritate & obedient.* Rex in Regaliâ & potest admittere resignationes, & conferre, vt diximus suprà, & ad collationis effectum sufficit quòd constet de possessione conferendi, vide suprà *tit.* 9. *Qui possunt renunciationes admittere.*

4. *Secundò*, renunciatio consultò fieri debet, nam renunciatio quæ temerè & inconsultò fit, nulla est, defectu *Si renunciatio fiat inconsultò.*

validi conſenſus, maturæ deliberationis & propoſiti; & talis renunciatio reuocari poteſt à renunciante reſtituto in integrum, nam inconſultus calor excuſat, *l. fermè, ff. de Regulis Iuris, l. diuortium, ff. de diuortijs, Dominicus in c. ſi te præbendam, de renunciat. in 6.* temerè & inconſultò renuciatio

Quando renunciatio dicatur facta inij conſultò.

facta præſumitur ſi Clericus ſpe alterius Beneficij adipiſcendi, quod non obtinuit, renunciauerit, *b* aut ob aliam cauſam non ſecutam, aut grauatus ab Epiſcopo renunciauerit, *Dominicus loco citato,* vel peregrinationis causâ, vel impatiens oneris: in quibus caſibus ſi renunciatio non fuerit ad-

Renunciatio facta temerè quando poſſit reuocari.

miſſa, poteſt reuocari; Si verò fuerit admiſſa, de conſenſu Superioris qui admiſit poteſt etiam reuocari: & ſi Beneficium non fuerit collatum alteri, poteſt etiam reuocari, modò incontinenti id fiat, nimirùm opponendo dùm Bullæ reſignatarij leuantur, aut proceditur ad examen illius in Forma-dignum, aut is mittitur in poſſeſſionem Beneficij, eò vſque reſignans querimoniam ſuam poteſt exponere, & reſtitutionem in integrum petere probatâ causâ: nondùm enim ex parte reſignatarij actus dicitur conſummatus & perfectus, dùm aliquid agendum ſupereſt vt poſſeſſionem adipiſcatur, poſteà non auditur niſi infirmitas ætatis aut corporis, vel abſentia excuſet; nam perſeuerantia manifeſtat ex propoſito deliberato renunciationem fuiſſe factam, *l. quidquid calore, ff. de Regulis Iuris, l. finali, C. de errore Aduocatorum,* vbi poſt triduum pars non auditur confeſſionem erroneam ſui Aduocati in iudicio præſente ſe factam reuocare volens.

Renunciatio metu facta nulla eſt.

5. *Tertiò,* renunciatio liberè & ſine metu fieri debet; nam actiones morales quæ vi fiunt, aut per errorem, ἢ βίᾳ ἢ δι' ἄγνοιαν, inuitæ cenſentur non liberæ, ex Ariſtotele *magnorum Moralium lib. 1. c. 17.* & in his actibus plena libertas requiritur; alioquin renunciatio eſt ipſo iure nulla, & ſecuta collatio, *c. ſuper hoc, de renunciat. De Selua 3. parte, q. 452. Rota deciſ. 203. in antiquis;* quæ tamen in nouis *deciſ.* 374. tenet talem renunciationem metu extortam valere, niſi reſcindatur. Vtraque ſententia defendi

poteſt

potest; valet si renuncians non reuocet; non valet si reuocet, & nullam arguat: nam inspiritualibus metus actum nullum reddit, ob mixturam inuoluntarij, quoniam in illis plena libertas requiritur: cæteri actus valent, & actione de eo quod vi metusue causa rescinduntur. Si verò taceat, & nullitatem non arguat, cessante causa metus, liber factus, perseuerantia mentem illius declarat, vt dictum est suprà, & renunciatio facta tenet, quasi ex libero principio procedens per præsumptionem Iuris resultantem ex silentio & perseuerantia, *l. 2. C. de his quæ vi metusve causa gesta sunt.*

6. De metu iusto suprà dicta intelliguntur: nam vani timoris non est habenda ratio, *l. vani, ff. de Regulis Iuris.* *Metus iustus quis dicatur.* Iustus metus dicitur, metus mortis aut priuationis bonorum, dignitatis, honoris, verberum, aut carcerum, si iussu parentum aut consanguineorum, qui habentur loco parentum, aut Superiorum, renunciatio facta sit; aut metu damni notabilis imminentis sibi, parentibus, fratribus, sororibus, alijsue consanguineis valdè dilectis, *Rota decis. 463. in nouis*: ei autem qui metum allegat negando renunciationem sponte fuisse factam incumbit onus probandi, *c. super hoc, de renunciatione.*

7. *Quartò*, in renunciatione dolus abesse debet: nam bona fides in his actibus desideratur, *c. super hoc, & c. cùm dilectus, de renunciat.* alioquin resignanti decepto licet Beneficium repetere, siue resignatarij siue alterius arte deceptus fuerit: nam sicut vi vel metu voluntas oneratur, sic cùm dolose c aliud pro alio illi repræsentatur, decipitur & labitur: & cùm deceptis Iura subueniant, æquitate id suggerente, in integrum restituitur.

8. Si verò ipse resignans dolo vsus fuerit vt resignatarium deciperet, non est restituendus; nam deceptis non decipientibus Iura subueniunt, & resignans Beneficium dimissum repetere non potest, obstante exceptione doli: vnde si resignans consultò tacuerit Ius Patronatus Beneficij dimissi, resignatio tenet quoad ipsum; & si Patronus alium

præsentauerit, resignãti non datur *d* regressus ad Beneficium dimissum, quòd Patronum fraudare voluerit. Idem dicitur de resignatione facta à resignante, tacita reseruatione indulcti, Statuti, consuetudinis, quibus affectum est Beneficium dimissum, in quibus casibus dolus præsumitur in resignatione. Idem dicitur si reus criminis, in præiudicium accusationis institutæ coram Ordinario, & pœnæ depositionis imminentis, resignauerit in manibus Papæ aut Legati; aut si quis in senectute constitutus, vel articulo mortis, Beneficium pingue quod possidet permutauerit *e* pro tenui cum nepote aliove consanguineo: id enim fieri creditur in præiudicium Ordinarij, ne liberè conferat, vel in fraudem Patroni, aut indulctarij, aut Graduati, alteriusve expectantis: & sicut in istis casibus resignans non auditur, nec potest Beneficium repetere, obstante exceptione doli (quamuis renunciauerit in fauorem sub illa clausula, *non aliàs, aliter, aliove modo;* quæ clausula dolum aut culpam resignantis non excusat, *Molin. de infirmis resignantibus n.* 118. *&* 119. *Rebuff. in. Praxi, eod. tit. gloss.* 4.) Sic in illis casibus Ordinarij, Patroni, Indulctarij, & Graduati, iure suo vti non prohibentur. Sic iudicatum fuit in Magno Consilio pro Graduato contra resignatarium, in causa Curæ Sancti Fiacri *anno* 1653. in gratiam Arnulphi huius Prouinciæ. Similiter illa clausula quæ apponi solet in renunciatione in fauorem, non excusat simoniam aut confidentiam in renunciatione commissam, nec culpam resignantis qui sciens renunciauit in fauorem indigni & incapacis, nisi resignatarius impedimentum in supplicatione expresserit, & dispensationem aut absolutionem petierit: eo enim casu dispensatione vel absolutione negatâ resignanti, qui sub illa spe renunciauit bona fide, licet Beneficium repetere. *f*

9 *Quintò*, in renunciatione plenus consensus desideratur: quamobrem resignatio facta à furioso, vel mente capto, nulla est, defectu consensus: nam furiosi aut mente capti nullus consensus, nulla voluntas, exceptis illis qui

patiuntur dilucida interualla, qui sicut tempore furoris intermissi testari possunt, sic Beneficio renunciare possunt, *l. furiosum, C. qui testamenta facere possunt*, *l. finali*, *C. de curatore furioso dando*, *c. quamuis 7. q.* 1. Constare autem debet eum tempore furoris intermissi renunciasse Beneficio ex attestatione Ordinarij, si præsens renunciauerit, vel ex attestatione Iudicis illius loci vbi mandatum fit, si per Procuratorem renunciauerit, vt renunciatio valeat, vt de testamento dicitur *in dicta l. furiosum*: nam ei qui asserit renunciationem factam fuisse in conspectu inumbratæ quietis incumbit onus probandi, *Molin. de infirmis resignantibus n.* 348. alioquin præsumitur contra renunciationem, nam probatis extremis media præsumuntur: probationem adjuuat causa in renunciatione expressa, si resignans dicat se non esse aptum tali muneri ob morbum vel ægritudinem animi, & pensionem sibi reseruauerit: sed & si furiosus mandauerit tempore furoris intermissi, nihil agitur nisi simul constet eum in eodem statu fuisse eo tempore quo Procurator resignauit nomine illius, & resignatio fuit admissa, quòd tempore renunciationis, si furiosus esset, non habuerit liberum arbitrium ad reuocandum mandatum, nam gesta per Procuratorem non aliter valent quàm ex virtuali voluntate mandantis, quæ durare creditur tempore gestionis, nisi Procurator fuerit reuocatus. Quare difficile est saluare renunciationes huiusmodi, nisi furiosus ipse præsens tempore furoris intermissi renunciauerit, & de statu illius Superiori qui renunciationem admisit constiterit: licèt enim furiosi Beneficia acquirere non possint, quæsita tamen retinere possunt, quasi voluntatis reliquijs in furore manentibus, vt dicemus infrà, eisque curator aut coadiutor adjungitur qui seruiat, *c. quamuis*, *suprà citato.*

De furiosis renunciantibus.

Furiosi retinent Beneficia coadiutore dato.

10. Similem ob causam resignatio ebrij nulla est, *Gomesius de infirmis resignantibus q.* 10. nam qui nimis vino indulgent iacent sepulti, nesciunt quid loquantur, vt loquitur D. Ambrosius *in lib. de Patriarchis.* Idem dicitur de resignatione factâ calore iracundiæ: iratus enim à furente

Renunciatio facta ab ebrio non valet.

Renunciatio facta calore iracundiæ.

tempore solùm differt, ex sententia Catonis Censoris, & Themistius *in oratione de Amicitia* ait iram esse breuem furorem, τὴν ὀργὴν μανίαν ὀλιγοχρόνιον nisi renuncians in eadem voluntate perseueret, *l. quidquid calore, ff. de Regulis Iuris, Gomesius loco citato.*

11. In casibus suprà discussis, in quibus renunciatio dicitur nulla ob defectum validi consensus, petitur restitutio in integrum, aut iure actionis, aut Iudicis officio: verùm si coram Iudice Ecclesiastico iudicium petitorium fuerit institutum, non est opus Literis Regijs; & si iudicium possessorium pendeat coram Iudice Laïco, non est opus Literis Apostolicis, nam Literæ Regiæ restitutionis in integrum sufficiunt, siue coram Iudice Laïco lis sit, siue coram Iudice Ecclesiastico, *Molin. de publicandis resignat. n.* 241. At resignatarius si dolo vacet, & culpâ, non cogitur cedere Beneficio, nisi sumptus & expensæ Bullarum sibi restituantur.

Aduersus renunciationem minores restituantur.

12. *Sextò*, iusta ætas in renunciante desideratur; si sit impubes, renunciatio nulla est ob animi infirmitatem, nisi illa facta sit cum cognitione causæ, quòd non esset aptus muneribus Ecclesiasticis patre vel tutore authore, *Rebuff. in tit. ratione personæ vitiatur renunciatio, n.* 3. Si renuncians sit pubes, patris vel curatoris authoritas non desideratur in eo, quoniam in negotijs publicis & spiritualibus filij familias relaxantur à vinculo patriæ potestatis, *l. filius familias, ff. de his qui sui vel alieni iuris sunt*, & in spiritualibus minores habentur pro maioribus ad agendum & defendendum, *c. finali, de iudic. in 6.* & non restituuntur si iure communi vsi fuerint, *l. fin. C. de minoribus in integrum restituendis,* putà si minor Beneficium dimiserit cùm non esset aptus muneri, vt diximus suprà, vel aliud Beneficium incompatibile adeptus esset, etiamsi id fiat contra sententiam patris, aut patroni, quia fit necessitate Iuris.

13. At si minor in renunciatione dolo deceptus fuerit, aut lubrico ætatis lapsus sit, & sine iusta causa renunciauerit, in integrum restitui debet, *Rebuff. loco citato, Scholia-*

stes Loëtij in lit. B. num. 7. & pater nomine filij, aut curator, petere possunt restitutionem in integrum, vt constat ex varijs Placitis Senatus apud Loëtium *loco citato*: & quamuis patre vel curatore authore minor renunciauerit, aut mandauerit ad renunciandum, nihil ominùs petere potest restitutionem in integrum, ne illa authoritas sibi sit damnosa, *l. 2. C. si tutor vel curator interuenerit.*

14. *Septimò*, difficiliùs dimittitur Beneficium cuius intuitu possessor ad sacros Ordines promotus est; nam renunciatio huiusmodi facta coram Papa, vel Legato, non valet si renuncians tacuerit se ad titulum illius Beneficij promotum fuisse, Rescriptum est obreptitium: & si id expresserit, renunciatio non admittitur, nisi renuncians habeat aliunde ad sui sustentationem; & si admittatur, renuncians in integrum restituitur, *g* & in Beneficium dimissum redintegratur, promissione & iuramento in renunciatione appositis minimè obstantibus; quæ simul infirmantur quòd sint contra bonos mores, & dignitatem Ordinis Ecclesiastici, ne Clerici bonis temporalibus egentes officio desint, & diuagentur ad mendicandum, aut artes mechanicas exerceant, *c. 1. & seq. dist. 91. Concilium Trident. de reformatione sess. 21. c. 2.* Idem cautum fuit Constitutione Pij V. de Clericis qui sunt in Sacris, & habent Beneficia, quamuis promoti non fuerint intuitu illorum Beneficiorum, nisi habeant aliunde bona ad commodam sui sustentationem, *Garcias parte 2. c. 5. §. 1.* Si verò Clericus resignaverit coram Ordinario huiusmodi Beneficium titulum suæ ordinationis, resignatio, valet, quoniam Ordinarius scit aut scire debet qualitem resignantis: verùm Ordinarius qui talem resignationem admisit, pœnam suspensionis incurrit, & resignantem tenetur alere, donec sufficiens Beneficium ad sui sustentationem adeptus fuerit, ex Constitutione præallegatà.

Renunciatio Beneficij quo possessor promotus est ad sacros Ordines.

15. *Octauò*, requiritur resignantem ius habere in Beneficio: Indulctarij, Graduati, Mandatarij Apostolici, spem

Qui ius non habet renunciare non potest.

solam habentes, Indultis suis & priuilegijs renunciare quidem possunt; at Beneficio sperato renunciare non possunt, vt de hæreditate nondùm delatâ dicitur *in l. 1. §. Decretalis, ff. de successorio Edicto.*

Sola Data non tribuit ius resignandi.

16. Post Paruam Datam impetrans non habet ius in Beneficio, donec Signaturam obtinuerit, ideoque Datæ renunciare potest, vt locus fiat alijs; at Beneficio renunciare non potest, priuatio præsupponit habitum, *l. decem, ff. de Verborum obligat.*

An deuolutarius ante cœptam instantiam possit resignare.

17. De Signatura distinguitur: nam qui Signaturam obtinuit de Beneficio vacante certo modo, ob incapacitatem possessoris, incompatibilitatem, aut nullitatem tituli, resignare similiter potest, ante examen, & professionem fidei, & possessionem apprehensam; eoque desistente nouus deuolutarius admittitur ad accusandum possessorem, aut nullitatem tituli, cum clausula subrogationis, vel sine: at subrogatio inutilis est: nam ius à resignante dimissum conditionale erat, si possessionem Beneficij apprehenderet, & possessor Beneficij iustam causam opponendi non haberet, ex Regulâ de non tollendo iure alteri quæsito, & Regulâ de annali possessore & Constitutione Gallicâ anni 1638. ex quibus prouisi ob incapacitatem, incompatibilitatem, aut nullitatem tituli, priuantur omni iure, si possessorem Beneficij intra statutum tempus vnius anni in Ius non vocauerint, *h* vt obseruauimus suprà *lib. 2. tit. 6. n. 12.* & ius illud fuit extinctum per cessionem resignantis, ante examen, & possessionem Beneficij apprehensam, & sic antequàm possessor Beneficij teneretur in Iudicio se opponere; cùm verò deuolutarius resignat post adeptam possessionem, & Iudicium cœptum subrogatio vtilis est, quoad ius resignantis, & cœptam instantiam, vt dicemus infrà *de subrogatione.*

18. Qui verò Signaturam obtinuit de Beneficio vacante de iure & de facto, per cessum vel decessum, matrimonium, aut professionem vitæ Religiosæ, ante examen, & adeptam possessionem Beneficij, resignare potest purè, vel

in fauorem, *i* & resignatarius vtiliter subrogatur in ius illius, nam gratia per solam Signaturam, & verbum *fiat*, perficitur, vt diximus suprà *lib. 2. tit. 3.* & clausula illa quâ examen committitur Ordinario, non facit gratiam conditionalem, quoad substantiam, sed quoad eius effectum, ne prouisus possit frui Beneficio, nisi dignus repertus fuerit, & resignatario vitium, vel incapacitas, aut nullitas tituli resignantis obijci non potest; nam ius illius à collatore pendet principaliter, & iustè possidet qui Prætore authore possidet, *l. instè, ff. de acquir. possess.* siue purè siue in fauorem resignatio facta fuerit, *Molin. de public. resign. n. 203.*

Prouisus de Beneficio vacante de iure & de facto ante examen resignare potest.

19. At si Beneficium vacet ob incapacitatem. aut nullitatem tituli impetrantis, & ante examen & possessionem adeptam, aut post, deuolutarius cum præuenerit, isque examinis vitandi causâ, & deuolutarij eludendi, resignauerit, talis resignatio fraudulenta non nocet, quominùs resignans liti adesse debeat, examen subire, eiusque resignatarius litis periculum sentiat: etsi enim ius & titulus Beneficij à collatore pendeat, tamen resignatarius subrogatus in ius resignantis fraudulenter, non capit plus iuris quàm ille haberet, ne deuolutario ius iam quæsitum tollatur, & causa illius ex alieno facto fiat deterior, vt dicitur *in l. 1. ff. de alienatione iudicij mutandi causa.*

Quando resignatarius resignantem debeat in iudicio repræsentare.

20. Et si resignatio fiat ante examen, & possessionem adeptam, retenta pensione, vel ex causa permutationis, defectus examinis in mandato & resignatione debet exprimi, alioquin collator potest talem resignationem reiicere, & resignantem ad examen accersere.

defectus examinis in mandato ad resignandum exprimi debet.

21. Qui Beneficio priuatus est ipso iure, sine delicto, vel ob incompatibilitatem, aut promotionis defectum, vel defectum tituli, resignare potest, si ius alteri non sit quæsitum: qui priuatus est ex delicto ipso iure, similiter resignare potest, quia possidet, si ius alteri non sit quæsitum, vt suprà dictum est, non tamen ex causa permutationis, vel retenta pensione, nisi fuerit absolutus, ne pœnam cri

Possessor Beneficij si sit incapax ob delictum, an resignare possit retenta pensione.

minis effugiat, *l. qui pœnæ*, §. *Diuus*, *ff. de manumissionibus.*

22. Qui Beneficio priuatus est ipso iure, & ipso facto, nempè per renunciationem admissam, matrimonium, professionem solemnem Religionis, aut Iudicis sententiam, nihil habet quod cedat, aut dimittat: tamen in resignatione in fauorem conditio tacitè inest, si resignatarius acceptet, & eo recusante vel moriente ante acceptationem, resignans iterùm resignare potest: verùm in posteriori resignatione exprimere debet priorem, ob metum confidentiæ.

At resignam in fauorem possit iterùm resignare.

23. Qui depositus est Beneficio per sententiam sui Ordinarij ob crimen commissum, resignare potest cum licentia illius, vel sine licentia si appellauerit à sententia, sicut reus damnatus ad mortem pendente appellatione testari potest, *l. qui à latronibus*, *ff. de testam.* Verùm si deuolutarius Beneficium vt vacans per Iudicis sententiam impetrauerit, & resignatarium præuenerit, resignatio aut ius resignatarij erit in pendenti, si sententia depositionis à Iudice appellationis confirmetur deuolutarius vincet; si verò reformetur, & resignans à pœna depositionis absoluatur, prouisio resignatarij præualebit, vt de testamento & donatione facta à reo criminis dicitur *in l. post contractum*, *ff. de donat.* & *l. si aliquis*, *ff. de don. causa mortis.* At si deuolutarius nimis properè ante sententiam depositionis Beneficium impetrauerit, nullum ius sibi acquirit, & fit inhabilis ad Beneficia obtinenda, quòd fortunæ viuentis inhians eum ante sententiam spoliare tentauerit, *c. 1. de concess. præb.* nisi tale sit delictum pro quo pœna depositionis irrogatur ipso iure, vt dicemus infrà: nam eo casu Iudex non irrogat pœnam depositionis, sed à Iure irrogatam declarat, & in quacumque parte litis, vel etiam antè, Beneficium vt vacans potest impetrari, nisi reus priùs Beneficium dimiserit.

An depositus per sententiam appellatione pendente possit resignare.

Reus accusatus resignare potest. 24. Si reus accusetur, & coram Ordinario, in manibus illius potest Beneficium dimittere: si coram Officia-

li,

li, idem dici debet: at si Officialis non habeat potestatem conferendi, admittit resignationem, vt cessionem iuris, & Episcopo refert vt prouideat. Idem dici debet si reus accusetur coram Iudice Laïco, si verò renunciet coram Papa vel Legato, vel id fit postquàm præuentus est in Iudicio coram Iudice Laïco; & renunciatio & collatio factæ valent modò in supplicatione facta sit mentio de lite pendente; aut accusatur coram Ordinario, eiusue Officiali, & sine eius venia extrà renunciare non licet, ne fiat præiudicium Ordinario, & Concordatis, *in tit. de causis, Molin. de infirmis resignant. n.* 318 *&* 368. iuxta Constitutionem Innocentij VIII. inter Regulas Cancellariæ, quâ resignationes & prouisiones huiusmodi declarantur nullæ, vt factæ in fraudem futuræ priuationis.

25. Si sententiâ Iudicis Laïci reus ad pœnam mortis, aut triremium, aut perpetui exilij, *l* damnatus fuerit, Beneficium illius vacat, tametsi crimen commissum non ingerat pœnam priuationis ipso iure, non ob crimen commissum solùm, sed ob pœnam incursam; nam mortem aut deportationem sequitur bonorum ademptio, *l. deportatorum, C. de pœnis*: & relegatus in perpetuum Beneficium retinere non potest in quo requiritur residentia, vt dicemus infrà *tit.* 46. & post sententiam Beneficia illius sic vacantia possunt impetrari, non ante: at siue reus appellet à sententia, siue non, resignare potest, si deuolutarius non præuenerit; tamen cùm Beneficium vacat per latam sententiam, Iudex qui sententiam tulit non potest de eo prouidere, ne spe futuræ prouisionis injustam sententiam ferat, ex Constitut. Pij IV. quam refert *Gonzales, reg.* 8. *Cancell. gl.* 15. *n.* 158.

26. *Vltimò*, renunciatio fieri debet sine labe simoniæ; *Gratis accepistis, gratis date*, ait Dominus *Mat. c.* 10. Et sicut renunciatio simoniaca nulla est, sic nulla collatio, velut ex infecto principio, *c. super hoc, de renunciat. Extrauag. cùm detestabile, de simon.* & renuncianti Beneficium repetere non licet, nam ipso iure priuatur Beneficio,

& à priuatione ad habitum non datur regressus, non obstante clausulâ resignationis, *non aliâs, aliter, alioue modo*, quæ (vt diximus suprà) nec dolum excusat, nec culpam, nec crassam Iuris ignorantiam, siue resignans Beneficium dimiserit, non siue non, *m* post resignationem admissam sera pœnitentia est, idem dicitur de confidentia

27. Nunquam verò renunciatio simonica censetur, nisi ex pacto præcedente fiat: nam si in remunerationem officij spiritualis vel temporalis renunciatio sponte fiat, aut in renunciatione, collatione, vel ordinatione, aliquid sponte detur, simonia nulla est, ex Concilio Toletano, *c. quidquid, c.* 1. *q.* 1. *in verb. voluntariè oblata, & Theologorum communi sententia, quos refert Garcias parte.* 11. *c.* 3. *n.*165. quod tamen in Foro externo non vacat suspicione simoniæ, vbi ex personarum conditione, qualitate munerum, & circumstantijs temporum, fraus arguitur, vt dicemus infrà. *in tit. de simonia.*

SOLIER.

a Ergo quoad præiudicium resignantis valebit, quod tamen negat Panorm. in cap. ad aures col. vlt. de his quæ vi metusue caus. & Molin. ad reg. de infirm. resign. n.3. & 4. donec fuerit priuatus, vel resignatio per habentem potestatem re integra admissa, sed interim poterit agere, & repetere Beneficium ab intruso, vel spoliatore, & in impetratione alterius Beneficij tenebitur de Beneficio taliter resignato mentionem facere, Molin. idid. vbi in Gomesium excandescit tenentem ad eamdem regulam, q. 29. quod ad perdendum ius Beneficij admissio superioris nihil facit, quod certè verum non est, licet magna scribentim pars abeat in sententiam Gomesij, vt videre est apud Paris. de resig. lib. 7. q. 1. n. 21. vbi dixi.

b Aut obtinuit, sed sibi euictum fuit, quo casu repeitt primum eiuratum etiamsi per plures manus deambulauerit, cap. si Beneficia, de præb. in 6. aliæ verò causæ hoc eodem n. ab Auctore relatę videlicet defectus maturę deliberationis in maiore 25. annis, Peregrinatio, impatientia oneris, grauatio

Episcopi citra vim, & metum vix reciperentur in iudicio post admissam resignationem, & prouisionem etiam in forma dignum expeditam quamuis nondum executioni demandatam.

c Sacri enim Canones vim, metum, & dolum æquiparant, Can. 1. 15. q. 6. Quod autem resignatio meticulosa sit nulla probat text. in cap. ad audientiam, de his quæ vi metusue causa, & in cap. Abbas 2. cap. 3. eod. tit. & cap. accepta de restit, spoliat. Idem de resignatione dolo facta tenet gloss. in can. Suggestum, in verb. decipiat. 7. q. 1. & in cap. cum dilectus, de his quæ vi metusue caus. modo is sit metus qui cadat in constantem virum, d. cap. cum dilectus, vel dolus qui cadere possit in prudentem, Rebuff. in praxi, tit. de resig. metu ext. in fine, Flamin. de resig. lib. 13. q. 3. n. 13. & resignans illam reuocet, & nullam arguat vt ait. Auctor noster, & congruunt cumulata per Flamin. d. lib. 13. q. 2. a. n. 8. & d. q. 3. a n. 14.

d Idem tenet etiam in resignatione ex causa permutationis Lotter. de re Benefic. lib. 2. q. 14. n. 84. in pœnam ingratitudinis. Extat tamen Senatusconsultum Parisiense de die 30. May 1647. relatum per Dufresne in suo causarum publicè peroratarum diario tom. 1., lib. 5. cap. 19. & nuper additum in calce scholiorum Brodelli ad Lovetium lit. B. cap. 13. quod locum facit regessui ad Beneficium sine consensu Patroni Laici resignatum etiam contra postmodum prouisum ab Ordinario ad præsentationem Patroni, propter clausulam non alias, aliter, nec alio modo, vnde distinguendum puto: aut enim resignatarius possessionem adeptus est tempore præsentationis Patroni: aut non est adeptus. Priori casu obtinet sententia Auctoris, quia tunc demum purificatæ sunt resignationis conditiones. Secundo casu locus est Senatusconsulto, quia ius à resignante non fuit abdicatum, Flam. de resig. lib. 1. q. 7. n. 10. Sic Rex non confert apertâ regaliâ resignatum in curia Romana ante captam à resignatario possessionem, nisi postquam resignans à possessione per resignantem deiectus fuerit, Dufresne, & Brod. dd. Locis.

e Solemne placitum Henerici 2. quod infirmis resignantibus sanitati restitutis regressum indulget locum non habet in permutatione: quia deceptis, & non decipientibus subuenire intendit, l. si quis, Cod. si minor se major dixer. in dolo enim cessat Beneficium iuris, l. 2. ff. si quis testamento liber esse iuss. fuer. vt plenius dixi ad Flamin. de consed. q. 25. sed cum permutans infirmus paulò post moritur vult Auctor quod Ordinarij, Patroni, & Expectantes possint iure suo vti, idest de fraude permutationem impugnare, & conferre, præsentare, vel acceptare per obitum. quod quidem de Expectantibus verum est: de cæteris verò secus dicendum, modo fuerit hinc inde adimpleta, Lovet. ad regul. de infirm. resig. n. 111.

f Idem si resignatarius incapax possessionem non sit adeptus, Brod. ad Lovet. lit. B. cap. 13. n. 10.

g Istud vix recipitur in Gallia seclusa fraude, vel minori ætate, quamuis resignatio tituli sit de iure prohibita, Can. Sanctorum. dist. 70. Concil. Trid. sess. 21. cap. 1. nisi facta mentione de duobus: scilicet quod resignans ad illud Beneficium fuerit promotus, & quod habeat vnde viuere, vt probatur in d. cap. 1. Sed apud nos parùm attenditur reticentia vtriusque.

h Quia impetrantes seu deuolutarij nec quidem creduntur, habere titulum sed simplicem actionem, siue facultatem implorendi officium Iudicis, Lotter. de re Benefic. lib. 2. q. 44. n. 4. itaut potius dicendi sint impetratores actionis cuiuspiam quam Beneficij; sic enim iudicium impetrari, id est actionem, dicit textus in l. fundus §. 1. ff. Famil. ercisc. & ius iniquum in l. 3. §. sed etsi impetrauit, ff. quod quisq. iur. Quamobrem literæ Apostolicæ quæ desuper expediuntur hanc habent Clausulam *Vocato N. & aliis qui fuerint vocandi*, quæ imponit necessitatem citandi, cap. exhibita, de iudic. & efficit vt ij quibus diriguntur non censeantur meri sed mixti executores vbi scilicet Ecclesiastici Iudices de causis Beneficialibus cognoscunt; quod in Gallia non obtinet.

i Aduerte: nam habens gratiam in forma dignum ante eius executionem non habet ius in re, sed tantum ad rem, Mandos. de sign. grat. tit. de mandat. de prouidendo ad finem, Gonzalez ad reg. 8. gloss. 15. §. 2. n. 1. & n. 56. Garc. de Benef. p. 4. cap. 3. n. 60. Lotter. lib. 3. q. 14. n. 58. qui autem habet tantùm ius ad rem potest quidem renunciare simpliciter, sed non in fauorem Flam. Paris. de resig. lib. 2. q. 23. cum ius illud non sit tantæ potentiæ vt in alium transferri possit vt pote personale, vt ibi dixi. Et quod habens talem gratiam in forma dignum ante eius executionem non possit ad fauorem renunciare tenet idem Flamin. lib. 3. q. 1. n. 149. Praxis tamen theoriæ Pastoris nostri adstipulatur.

k Non Solum accusato resignare licet, sed etiam damnato, qui prouocauit, l. qui à latronibus, §. fin. ff. de testam. Coras. in Paraph. Sacerdot. p. 3. cap. 6. n. 14. loquens de homicida: Et ita iudicatum in supremo Consilio refert Rebuff. in tract. de pacific. possess. n. 262. negat. verò Molin. ad regul. de infirm. resign. n. 370. accusatum de crimine quo venit priuandus resignare posse in fauorem, etiam antè sententiam, & in contraria Canonistarum opinione euertenda toto nixu insudat, sed incassùm per ea, quæ ad eundem Molin. ibidem notauit Louetius, n. 366. & 367. vbi reiecta Molinei sententia tenet post alios, quos citat resignationem in fauorem esse licitam, nedum ante sententiam, sed etiam post, si modo ab ea fuerit appellatum. Et hanc esse Senatus Parisiensis obseruantiam testatur.

l Condemnatio ad exilium vel carcerem perpetuum non extenditur ad priuationem Beneficij nisi exprimatur, Gonzalez ad regul. 8. gloss. 15. n. 137. vel nisi Beneficium residentiam requirat, vt subdit Auctor, & iudicatum in Senatu Tolosano referunt, Rebuff. in praxi, tit. de modis amitt. Benefic. n. 57. & Papon. lib. 1. Collectionis decretorum, tit. 6. n. 1. propter impossibilatatem eidem inseruiendi. Quid autem de relegato ad tempus vel damnato ad triremes? dicetur infra, tit. 46.

m Hoc verum de simonia reali, id est, hinc inde adim-

pleta saltem pro parte: secus dicendum de conuentionali, per, hanc enim ius non abdicatur à resignante Garc. de Benefic. p. 8. cap. 1. n. 34. & quamuis possit inde priuari, antè priuationem tamen Beneficium non vacat, nec potest impetrari, nisi possessionem dimiserit resignatario, Molin. ad regul. de infirm. resign. n. 206. de confidentia idem dicendum quod de simonia reali. vt statimatque per confidentiam deuentum fuerit ad renunciationem, & collationem nullo alio spectato vacet Beneficium ipso iure, & incurrantur aliæ pœnæ contra cōfidentiarios introductæ etiamsi promissum non fuerit solutum, Nauarr. in manuali, cap. 23. n. 100.

TITVLVS IV.

De renunciatione in fauorem.

Renunciationes in fauorem primò permissa.

1. Renunciatio fit purè, vel in fauorem alicuius. Olim Episcopi sibi successores eligebant, vt legitur de Beato Petro, qui finem vitæ suæ presentiens Clementem sibi successorem in Pontificatu ordinauit, *c. 1. & 2. causa 8. q. 1.* Verùm in Concilio Antiocheno vetitum fuit Episcopis sibi successores eligere, *c. Episcopo, ibid.* Et iuxta illud Decretum, varijs Constitutionibus Pontificijs renunciationes in fauorem fuerunt prohibitæ, vt constat apud Gratianum *eod. tit.* ne ius successionis hæreditariæ in Ecclesiam introducatur, ne sit locus acceptationi personarum, & ne libertas conferendi collatoribus adimatur; & simoniacæ censentur, velut ex pacto inito inter resignantem, & collatorem ipsum, vt definitum fuit Constitutionibus Pij IV. & Pij V. *Garcias parte 11. c. 3. n. 154.*

Renunciationes in fauorem simoniaca censentur.

2. Quamobrem nec Ordinarij *a* nec Legati possunt resignationes huiusmodi admittere, quia, Legato non censetur data potestas supra Ius, *Mol. de infirmis resign. n. 10.* & siue conferant nominato, conditione admissâ, siue non,

conditione reiectâ, collatio nulla est: nam si conferant conditione admissâ, species simoniæ est: velut ex contractu *facio vt des*: si verò conferant non nominato, conditione reiectâ, falso vacandi modo conferunt, quia resignans sub illa conditione non censetur renunciasse quoad alterum cui Beneficium fuit collatum; & vtroque casu Beneficium potest repetere, siue alteri Beneficium fuerit collatum, nam cùm renunciatio non sit admissa cum sua conditione, resignans non videtur renunciasse, siue Beneficium fuerit collatum nominato in renunciatione, etsi enim talis collatio sit nulla ob rationem suprà allatam, renuncians non debet priuari Beneficio, quòd bonâ fide in manibus Ordinarij aut Legati renunciauerit, authoritas Superioris excusat, vt dicitur *in l. furti, ff. de his qui notantur infamia*, & vel retinendus est in possessione Beneficij, vel restituendus, *Rebuff. in Tractatu de pacif. possess. n.* 154. *Papon. lib.* 2. *tit. de resignat. n.* 20. nisi dolus obstet.

Si Procurator fuerit constitutus ad resignandum in fauorem.

3. Idem dicitur de mandato ad resignandum in fauorem coram Ordinario vel Legato, si Procurator resignauerit iuxta formam mandati, in gratiam nominati, & is prouisus fuerit iuxta formam resignationis, resignatio nulla est, & prouisio irrita; & si conditione omissâ Procurator renunciauerit purè, & Beneficium alteri collatum sit, renunciatio non valet, nec collatio, quia Procurator excessit fines mandati, *l. diligenter, ff. mandati*; & vtroque casu resignans potest Beneficium repetere, cui exceptio doli obijci non potest, ob rationem suprà allatam.

4. At si Procurator renunciauerit purè, idemque Beneficium impetrauerit, & obtinuerit, in gratiam illius quem habebat in mandatis, renunciatio & collatio valent; nam conditio in mandato adjecta non obest quoniam mandatum non est resignatio, sed destinatio ad resignandum; & renunciatio purè facta non admittit repetendi licentiam, cùm eo modo desiderium mandantis

fuerit adimpletum, *Parisius consil.* 15. *vol.* 4. *Rebuffus in tit. de resignatione conditionali*, *n.* 26.

5. Et si enim Ordinarius & Legatus conditionibus appositis in mandato in fauorem nominati, non possint adstringi, tamen rogari possunt nomine resignantis vt Beneficium conferant nominato in mandato; nam precibus collatoris libertas non oneratur *l.* 3. *ff. si quis aliquem testari prohibuerit vel coëgerit*, *Rebuff. tit. de resignatione conditionali n.* 23. *Garcias parte* 11. *cap.* 3. *n.* 16. & clausula in mandato apponi potest de rogando *b* Ordinario vel Legato vt conferant nominato.

Resignationes in fauorem admittuntur à Papa & à Rege in Regaliâ.

6. Verùm à Papa resignationes in fauorem admittuntur per modum conditionis, sine qua non; nam in his quæ coram ipso fiunt dolus præsumitur abesse, eius authoritate Iuris impedimentum tollitur & suspicio simoniæ diluitur, *c. cùm pridem*, *de pactis;* admittuntur etiam à Rege, Sede vacante, in Regaliâ, vt diximus suprà, ob libertatem Regaliæ, & Regis authoritatem; & siue à Papa siue à Rege renunciatio huiusmodi fuerit admissa, Beneficium sic vacans alteri conferri non potest quàm nominato; & si conferatur alteri, resignans illud potest repetere, quoniam quoad alterum non videtur renunciasse, *Faber C. de Sacros. Eccles. def.* 55. Idem Iuris est si renunciatio fuerit reiecta, aut fuerit admissa, conditione nominationis reiectâ, quia conditio est pars inseparabilis renunciationis, *vide Loëtum in notis nouis*, *lit. B. n.* 13. Idem actus non potest diuidi contra mentem disponentis, nisi renuncians sciens resignauerit in fauorem indigni & incapacis, tunc enim resignatio admitti potest conditione reiectâ; collator Beneficium sic vacans digno conferre potest, regressus negatur resignanti, & reseruatio pensionis, obstante exceptione doli, quòd furtim indignum in Ecclesiam intrudere voluerit, *Garcias parte* 11. *c.* 3. *n.* 38. nisi in suppllicatione factâ Papæ impedimentum fuerit expressum, eo enim casu spes dispensationis vel absolutionis, & bona fides, resignantem excusant, *c. innotuit*, *de electione.*

SOLIER.

SOLIER.

a De resignatione in fauorem facta coram Ordinario dixi plenè ad Flam. Paris. lib. 14. q. 3.

b Quia inde non arctatur Collator, cap. tua, & ibi dd. de sim. & sola porrectio precum non facit simoniam, Gloss. in cap. tuam, de ætat. & qualit.

TITVLVS V.

De alijs conditionibus quæ in resignationibus coram Papa apponuntur.

1. ALiæ conditiones apponi possunt in resignationibus quæ fiunt coram Summo Pontifice, scilicet de certâ pensione annuâ in gratiam resignantis, vel alterius ab eo nominati, de regressu aut reseruatione fructuum, de soluendo ære alieno contracto nomine Beneficij, aut Bullarum expensis: nam Papa est supra ius positiuum, ex Canonistarum sententiâ, *c. proposuit, de concess. præb.* & tollendo in suprà dictis casibus prohibitionem Iuris, facit licitum quod alioquin esset illicitum. *a*

Renunciatio debet admitti cum suis conditionibus.

2. Et hæ conditiones in resignatione apponuntur, non ad restringendam potestatem Papæ, quæ semper excipitur, siue illa clausula sub beneplacito Summi Pontificis fuerit adjecta in mandato, siue non, *c. venientes, de iure iurando*, sed ad limitandam dispositionem resignantis, vt resignatio soluatur conditionis defectu, sicut in cæteris dispositionibus conditionalibus obseruatur, *l. 1. ff. de lege commissoria*. Quamborem aut resignatio reiici debet aut admitti cum sua conditione, cùm resignans aliter resignare noluerit: illa conditio non potest scindi aut reduci *b* à collatore contra mentem resignantis, vt obseruatur in cæteris dispositionibus, *l. cui fundus, ff. de cond. & de-*

monstr. alioquin conditione reiectâ aut reductâ collatio nulla est: nam collator non censetur aliud ius conferre, quàm quod à resignante fuit dimissum; & si resignatio sit nulla, nullus est collationis effectus, contra Rebuffum *ad regulam de public. resign. gl.* 4. vbi asserit collationem in supra dictis casibus valere conditione reiecta, vel eadem reducta.

Collatio facta conditione in renunciatione apposità omissâ ve reiecta an valeat.

3. Sed ne penitùs à sententia Rebuffi discedere videar, distinguendum existimo: aut enim resignans collationem huiusmodi ratam habet, spontè dimissa possessione Beneficij, alioue modo, perseuerando in renunciatione, aut eam reuocat cùm primùm potest; si primum, collatio valet ex mente expresßâ aut tacitâ resignantis, vnde colligitur quòd etiam sine vlla conditione purè resignasset: si verò resignans de tali collatione conqueratur, & renunciationem reuocet, ob conditionis defectum, collatio nulla est, *Papon lib. 2. tit.* 8. *n* 7. Quæ distinctio probatur ex ijs quæ diximus suprà de querela Patroni aduersus collationem spreto se factam, & de renunciatione facta per metum, si cessante causa metus, non reuocetur. Idem dicendum est si Procurator excedendo fines mandati conditionem ascriptam mandato omiserit, aut reduxerit, *c. cùm dilecti, de Rescriptis, Papon loco cit.*

4. Apud nos conditio de soluendo ære alieno contracto nomine Beneficij admittitur; conditio de soluendis Bullarum expensis, si resignans nullos perceperit fructus ex Beneficio dimisso, similiter admittitur, modò fraus absit, vt dicemus infrà *de Concordatis*: reseruatio pensionis in gratiam resignantis admittitur; in gratiam alterius ius non habentis in Beneficio dimisso non admittitur, vt dicemus infrà *de pensionibus*: reseruatio fructuum & regressus redolent confidentiam, vt dicemus infrà *de pensionibus*: & tales conditiones illicitæ censentur, & collationem vitiant, *Papon loco cit. n.* 3. *&* 6. materiam præbent appellationis tanquàm ab abusu, nisi ad iustum modum pensionis reducantur ex consensu resignantis, cui tamen liberum est, si consentire nolit reductioni, Beneficium repetere: nam licet collatio con-

In renunciatione quæ conditiones illicitæ censeantur.

tinens illicitam conditionem sit nulla, resignans non censetur priuatus iure suo retinendi aut repetendi, ob bonam fidem ipsius, & authoritatem Papæ qui talem conditionem admisit, *c. cùm pridem, de pactis, iuxta l. furti, ff. de his qui not. inf. Papon loco cit. n.* 7. Et si resignans Beneficium repetat, illud resignare potest in gratiam alterius; repetere autem potest sine noua prouisione, non obstante prouisione sui resignatarij, quæ cùm sit nulla non præstat Iuris impedimentum: si verò resignans moriatur ante repetitum Beneficium, aut conditionem reductam, illud ab alio impetrari potest, vt vacans per obitum illius, siue resignatarius Regulæ de publicandis resignationibus satisfecerit, siue non, siue intra sex menses, quo tempore resignatio publicari debet, siue post, resignans mortuus sit, vt constat ex arresto à Papone relato *loco cit. n. 6.* nam ob abusum prouisio illius nulla est, & abusus non purgatur publicatione prouisionis, sed reductione reseruationis factâ ex consensu resignantis, ad modum iustæ pensionis. At si de fraude, simoniâ, vel confidentiâ occultâ in resignatione commissâ constet, resignans non potest Beneficium repetere, vt diximus suprà *tit.* 3.

Renuncians non priuatur iure suo ob conditionem illicitam, si coram Papa renunciauerit.

5. Valet etiam conditio in resignatione filijfamilias, aut minoris, si patri vel patruo placuerit, *Rota decis. 6. in antiquis*, modò fraus absit & confidentia: & rennnciatio non debet admitti sine consensu patris *c* aut patrui: verùm collatio purè debet fieri, quia non debet pendere ex alieno arbitrio; & in eâ nulla conditio potest adijci quàm quæ inest ex natura actus, *gl. in c. in electionibus, verb. incerta, de elect. in 6.*

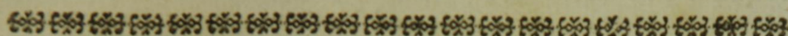
SOLIER.

a Potest enim adæquare quadrata rotundis, vt ait Hostien. in cap. cum conuenissent, de iudici cum habeat plenissimam potestatem in Beneficialibus, cap. 2. in princ. de præb. in 6. cap. proposuit, eod. tit. Clem. vnic. vt lite pend. ita vt potestate ordinaria possit etiam sine causa beneficium vni auferre & dare alteri, Gemin. Consil. 99. n. 7. gloss. in Can. omnis qui gemebat 7. q. 1. in verb. coactè. Quia facit vnum consistorium cum Deo, c. quanto, de transl. Episc. quare non potest ei dici cur ita facis: non secus ac non po-

test dici ipsi Deo, Gloss. in Can. quamuis 23. in verb. Deo, de pœnit. dist. 3. si enim terreno Principi licet sibi arrogare cœleste arbitrium, l. 2. ad finem, Cod. de summa Trinit. multò magis summo Dei vicario, cui ideò facilius rerum naturam immutare, vt docet gloss. in d. cap. quantò in verb. veri Dei. Quapropter in his quæ sunt juris positiui nihil vltra in Papa quæritur, quàm an ita voluerit: Felin. in cap. quæ in Ecclesiarum. n. 44. de constit.

Imò conditiones appositæ, quæ vel impossibiles, vel per se illicitæ sunt, pro non adjectis habentur, l. obtinuit, & l. multa §. fin. & l. si conditiones, ff. de condit. & demonst. vnde, quia in Gallia omnes fructus vel regressum reseruare non licet, fuit judicatum resignationem inde non viciari, sed reservationem pro non adjecta haberi, Tournet, in compilat. placitorum, lit. P. n. 67. cumque aliàs dato procuratorio ad resignandum in fauorem reseruata pensione cum facultate transferendi Datarius clausulam translationis à supplicatione cassasset & procurator sine dicta clausula consensisset, pronunciauit Rota validam esse resignationem, Caputaquen. decis. 89. lib. 3. quia sufficit seruare mandata in concessibilibus, Flam. de Resig. lib. 9. q. 17. n. 142.

Minor annis 25. non potest resignare sine consensu patris, Brodel. ad Love. lit. B c. 7. vbi plura præjudicia commemorat. Limita nisi sit major annis 18. ad id malis artibus non inductus, & ab statu clericali alienus, ibid. n. 5. & 7. vel nisi curatum, vel vnum, aut alterum ex duobus vel pluribus simplicibus resignet, quorum reliquum aut reliqua sufficiant ad congruam sui sustentationem; quia tunc non damnificatur sed exoneratur, Panorm. in c. ex parte, n. 15. de restit. spoliat. vbi autem vnicum simplex resignasset, quamuis de expresso patris consensu id egerit, illud repetere potest, Major verò 25. annis quamuis in sacris paternis constitutus inscio & inuito parte liberam habet resignandi facultatem, quia in spiritualibus cessat patria potestas, cap. fin. de Iudic. nisi beneplacitum patris sit in mandato expresse reseruatum vt supponit Auctor.

TITVLVS. VI.

De mandato ad resignandum.

1. AVt renunciatio fit per ipsum renunciantem, aut per Procuratorem: si fiat per Procuratorem, speciale mandatum ad hoc negotium desideratur; & de mandato in ipsa renunciatione constare debet, alioquin Procurator non admittitur; & si fuerit admissus mandato non exhibito, renunciatio nulla est, & collatio facta super tali renunciatione irrita iudicatur, ex Constitutione Gallica Henrici II. *art.* 11. & Edicto anni 1638. *art.* 9. Et ratihabitione mandantis, aut mandato post renunciationem & collationem exhibito, talis renunciatio & collatio non conualescunt, *Molin. de public. resignat. n.* 394. Et si Procurator habens potestatem substituendi alium substituerit, substitutus renunciando non solùm suum mandatum substitutionis debet exhibere, sed etiam mandatum Procuratoris à quo fuit substitutus, *Molin. loco citato, n.* 402. siue coram Papa, aut Legato, siue coram Ordinario renunciatio facta sit, siue purè, siue ex causa permutationis, *Molin. ibidem.* Quod optimo iure cautum fuit, vt collationes sint certæ, & collusio & confidentia, quæ frequens est in hac materia, vitetur. Constat autem de exhibitione mandati ex ipsis Signaturis *a* aut Bullis, vel ex Regestis Trapezitarum, in quibus ipsi obseruant quo tempore mandata huiusmodi miserint, & à suis Procuratoribus Romæ agentibus responsa acceperint; & vt certior fides habeatur, nouo Edicto *du Controlle*, de quo suprà diximus *art.* 9. cauetur quòd mandata ad resignandum in Curia Romana priùs annotentur penes Actuarium Diœcesis loci vbi mandatum fit an-

Resignantis Procurator debet exhibere mandatum.

tequàm mittantur Romam, & penes Actuarium exemplar mandati à Notario & testibus signatum relinquatur, sub pœna nullitatis, ad hoc vt si de annotatione quæratur quæ summatim concipitur, ex ipso exemplari veritas innotescat, ex eodem Edicto *art.* 10. Quo tamen mandata quæ fiunt ad resignandum coram Legato, non comprehenduntur, ex alio Edicto modificatiuo; fraus enim faciliùs committitur in partibus remotis: & vbi Officia Annotationum non sunt instituta, vel suppressa sunt, mandatum ad resignandum insinuatur, & exemplar relinquitur penes Actuarium Insinuationum.

2. In mandatis huiusmodi multa sunt obseruanda. *Primò*, resignans debet mandare per se, aut per Procuratorem ad hoc institutum; & Procurator ad resignandum non potest substituere nisi habeat substituendi licentiam *b* ex quibus causis renunciatio infirmatur defectu validi consensus resignantis: mandatum etiã ad resignandum infirmatur, eadem enim voluntas & idem consensus in mandato desiderantur.

Procurator generalis non potest substituere.

3. *Secundò*, mandatum dari debet personæ non prohibitæ; nam nec mulieres ad hæc negotia admittuntur, nec furiosi, muti, aut surdi, nec excommunicati, nec infames, nec Religiosi sine Superioris licentia, nec Laïci, si resignatio sit in fauorem, eisque data sit facultas eligendi, nisi renunciando dixerint se Laïcos, *c* nec minores octodecim annis, *Speculator lib.* 1. *de Procuratore, vers. item quòd est minor, & seq.* Tamen si renunciatio facta à Religioso sine Superioris licentia à collatore fuerit admissa, non retractatur. Idem dicitur de excommunicato, de Laïco, de minore octodecim annis, modò sit pubes, & intelligat id quod agit, & sequatur formam mandati, nam in istis casibus Procurator est velut nuncius, & nudus minister, & renunciatio vires sumit ex virtuali voluntate mandantis, de quâ constat in mandato, quæ durare creditur si non fuerit reuocata, *gloss. in Clementina vnica de renunciatione, iuxta l. si pater, ff. de manumissis vindicta, Rota decis.* 418. *in antiquis, idem asserit de renunciatione facta ex causa permutationis.* Verùm si in manda-

Procurator ad resignandum qualis esse debeat.

to data sit Laïco facultas eligendi, exprimere debet in renunciatione se Laïcum, ad obtinendam eligendi licentiam in re spirituali, quia non est nudus minister; electionem addit de suo, ne Rescriptum sit obreptitium, & dispositio rei spiritualis ex arbitrio Laïci pendere videatur, quod est in Iure prohibitum, *c. Sacrosancta, & c. Messana, de electione, Molin. contra paruas datas, art.* 1. & non conceditur Patronis nisi ex indulgentia Iuris.

4. *Tertiò*, mandatum debet esse speciale, expresso nomine resignantis, & resignatarij, & Beneficij resignandi, qualitatis, tituli, loci & Diœcesis, *ex Cōstitutione Gallica suprà citata.*

5. *Quartò*, cætera mandata per epistolam & scripturam priuatam fieri possunt, *l.* 1. *l. Procuratorem, ff. de Procurat.* Verùm hoc genus mandati non fit sine scriptis, nec sine Notario *d* publico: dubitabatur an esset inserendum in Regestis Notarij, propter Constitutionem Molinensem, quæ in instrumentis publicis eam formam requirit. Verùm cùm hodie huiusmodi mandata priùs annotentur in Regestis publicis Actuarij annotationis Literarum Beneficialium quàm exemplar Romam mittatur, & in Regestis Trapezitarum inserantur, & post expeditionem Literarum insinuentur in Regestis Insinuationum: quæ repetitio fit ad obuiandum fraudibus; dici potest illam repetitionem sufficere vt suppleatur defectui Regesti Notarij iuxta desiderium plurium qui nolunt voluntatem suam resignandi citiùs publicari, quo Iure vtimur: tamen exemplar mandati à resignante & testibus subscriptum penes Notarium relinquitur, ad tollendam omnem controuersiam, siue coram Papa siue coram Legato resignatio fieri debeat *Quæ in mandato ad resignandum sint obseruanda.*

4. *Quintò*, vt tale instrumentum valeat requiriturm uòd nomen Procuratoris exprimatur, vt si mandans velit q andatum reuocare ei possit reuocationem significare, *Rebuff. loco cit. n.* 7. *Loisellus de Officijs lib.* 1. *c.* 2. *n.* 4. Tamen in mandatis ad resignandum in Curia Romana nomen Procuratoris in specie exprimitur, aut locus vacuus albus relinquitur in quo exprimatur: & generaliter omnes Procuratores & Expeditionarij eiusdem Curiæ consti-

tuuntur, & eorum quilibet, cum clausula, *quod si non omnes*, vt locus vacuus occupantis nomine repleatur, ne certo tantùm Procuratore constituto, eoque defuncto, mandatum fiat irritum; & destitutum, *Boërius decis.* 274. *Rebuff. in Praxi, tit. de Procuratore ad resignandum.*

5. *Sextò*, requiritur quòd in mandato post publicationem mandans subscribat; aut si subscribere non possit, Notarius cum testibus adhibitis eodem instrumento fidem faciat eum subscribere non potuisse, *e* ex Constitutione Gallica præallegata.

6. *Septimò*, duo saltem testes adhibendi sunt, qui cum Notario subscribant, ex eadem Constitutione Gallica *art.* 23. qui sint omni exceptione maiores; non consanguinei resignantis aut resignatarij in proximo gradu patris, vel aui, fratris, aut auunculi, aut sobrini, nec domestici, & domicilium habeant vbi fit mandatum, nisi illud fiat ruri, vt cauetur eadem Constitutione.

7. *Octauò*, in Notario potestas desideratur, non solùm coram Notarijs Regijs, sed etiam coram Notarijs Apostolicis, & Domanialibus constitutis à Dominis Feudatarijs in suis Præfecturis, hæc mandata fieri possunt, *Loisellus de Officijs l.* 1. *c.* 1. *n.* 41. quorum omnium in ijs par est fides, ex eadem Constitutione, modò extra suam Præfecturam aut territorium vbi constituti sunt non egrediantur: eorum enim singulorum potestas limitatur, ne cæterorum iura lædantur: & instrumentum extra Præfecturam non valet in vim publici instrumenti, nec publicam fidem facit, nisi agnitum sit in iudicio, parte vocata, vt de cæteris scripturis priuatis dicitur: tamen si instrumentum huiusmodi fiat in pagis in locis vicinis vbi Notarij non sunt, potestas Notariorum vicinorum locorum, vtilitatis causâ, ad ea loca prorogatur. Inter Notarios Regios & Apostolicos hæc differentia est, quòd Notarij Regij à Rege, & Notarij Domaniales à Dominis Feudatariis instituuntur; Notarij Apostolici à Sede Apostolica ad actus Ecclesiasticos, qui singulis annis mandata quæ fiunt coram ipsis ad resignandum in Curiâ,

Notarij Apostolici qui sint.

Curiâ, eorumque reuocationes, Episcopo referre tenentur, ex Constitutione præallegatâ: hodie apud nos Actuarijs Annotationis Literarum Beneficialium, ex Edicto *du Controlle* idem onus injungitur: Constitutiones nouæ nouam dant formam negotijs.

8. Permutantes eumdem Procuratorem habere possunt ad resignandum, *Bellamera de permutatione parte* 8. *q.* 1. Sic in postulatione omologationis concordiæ idem Procurator sufficit.

9. Vt renunciatio Procuratoris valeat requiritur quòd tempore renunciationis eius potestas duret; nam finito mandato potestas Procuratoris finitur: & mandata huiusmodi ad resignandum varijs modis finiuntur, tùm in Beneficijs tùm in sæcularibus Officijs. *Primò*, reuocatione tempestiuè factâ & intimatâ vel Procuratori, vel collatori, vel resignatario, si mandatum sit in fauorem, *Clem. Vnic. de renunciatione*; quæ licet non loquatur de resignatario, quòd eo tempore resignationes in fauorem minùs frequenter fierent: de eo tamen est intelligenda cùm mandatum factum sit in gratiam ipsius, *Rebuff. tit. de reuocat. Procuratoris, n.* 5. *&* 6. Idem dicitur de mandato ad resignandum ex causa permutationis; intimatio reuocationis facta compermutanti sufficit, *Rebuff. loco citato, Molin. de publ. resign. n.* 265. quo casu mandato reuocato ex parte vnius compermutantium, mandatum alterius (vterque enim mandat) reuocatum intelligitur, ex natura correlatorum, quorum vno sublato aliud cessat, *l. cum te, C. de pactis inter emptorem & venditorem compositis*, vt obseruatur in testamentis ἀλληλοκληρονομίας inter conjuges aut commilitones factis mutuis affectionibus, altero reuocato aliud quoque tollitur, *l. captatorias, ff. de hæredibus instituendis, l. licet, C. de pactis.*

10. Si reuocatio resignatario seu nominato in mandato fuerit intimata, non est necesse quòd intimetur Procuratori, aut collatori; & si Procuratòr ignorans reuocationem renunciet iuxta formam mandati, nihil agit, nam mutatâ voluntate mandantis, eius potestas expirauit, *l. si pater,*

Reuocatio mandati ad resignandum debet intimari.

ff. de manumissis vindicta. Si Papa conferat resignatario, similiter nihil agitur, quòd resignatarius reuocationem mandantis sibi intimatam tacuerit, & collatorem deceperit: & si reuocatio fuerit intimata collatori, non est necesse quòd intimetur Procuratori mandantis, aut resignatario, nam collator certioratus de reuocatione non potest conferre Beneficium viuentis: intimatio facta alterutri sufficit, ex dicta Clementina, ne altero latitante, aut copiam sui facere nolente, mens & intentio reuocantis eludatur; & si malitiosè fiat per ipsos, aliosve, quominùs notitia reuocationis ad eos, vel alterum illorum, perueniat, declaratio mandantis de reuocatione & mutata voluntate coram Notario & testibus publicè facta sufficit, ex dicta Clementina, *ob rationem l. si pater, ff. de manum. vind.* nam intimatio reuocationis principaliter desideratur, vt obuietur fraudi, ne post resignationem admissam, & Beneficij collationem, mandans causari possit reuocationem, & mutationem voluntatis antè factam, ad repetendum Beneficium; quæ ratio cessat si fraus ex parte collatoris aditum mandanti præbere nolentis, aut Procuratoris, vel resignatarij latitantis, interuenerit.

11. Et si plures Procuratores generaliter constituti fuerint, non sufficit reuocationem mandati alteri illorum intimare; nam omnes habent potestatem in solidum, præoccupantis conditio fit melior, ex clausula, *quod si non omnes*, & renunciatio ab eo facta valet, licet mandati reuocatio alijs intimata fuerit, nisi collatori aut resignatio significata sit: similiter si sint plures collatores habentes ius conferendi, reuocatio mandati debet singulis vel vicarijs illorum intimari, nisi Procuratori intimata sit: & si Procuratori habenti substitutum intimata sit, non est necesse quòd intimetur substituto; & si collatori intimata sit, vicario illius intimata videtur; sicut è cõuerso, si vicario, vel substituto intimata fuerit, videtur intimata principali, ob necessitatem & coniunctionem muneris & officij.

12. Ad reuocandum mandatum huiusmodi, reuocatio ipsius mandantis facta apud Acta, & intimata, sufficit,

aut contrarium mandatum ipsius reuocatorium primi, publicè factum coram Notario & testibus, vt de mandato ad resignandum diximus suprà: quod mandatum reuocatorium debet annotari in Regesto Actuarij Annotationis Literarum Beneficialium, antequàm Romam mittatur, cùm agitur de mandato facto ad resignandum in Curià, ex eodem Edicto *du Controlle* suprà allegato, ad vitandam fraudem regressus & confidentiæ; nec obest reuocationi si in mandato ad resignandum clausula à mandante apposita sit de non reuocando, & talis clausula iuramento firmata fuerit: nam talis clausula est contra substantiam mandati, quod fit in gratiam mandantis solius, gratuitò; & illud iusiurandum contra bonos mores onerans libertatem in his actibus requisitam, pro non adjecto haberi debet, *l. cùm precarium, ff. de precario, Bart. ibidem.* Tamen si Procurator aut resignatarius bonà fide aliquos sumptus fecerint ob eam causam, à resignante possunt eos repetere, *l. si pecuniam, ff. de condictione ob causam datorum.*

In mandato reuocatorio quæ sint obseruanda.

13. Eodem Iure, si Patronus constituerit Procuratorem ad præsentandum, & illum reuocet, antequàm præsentatio fuerit admissa, reuocatio debet intimari, aut Procuratori quem constituit, aut collatori, aut præsentato; nam licet Clementina suprà citata loquatur de Procuratore ad resignandum, etiam de Procuratore Patroni ad præsentandum intelligenda est, quia non statuit ius nouum, sed commune declarat, quo potestas Procuratoris durare creditur, donec reuocatio fuerit intimata, *l. si Procuratorem, ff. de Procuratoribus.*

Patronus potest reuocare procuratorem constitutum ad præsentandum.

14. *Secundò*, mandatum ad resignandum finitur aut tacitè reuocatur, si mandans, re integra, seu antequàm mandatarius resignauerit coram eodem collatore, vel diuerso potestatem habente, Beneficio renunciauerit; vt si mandauerit ad resignandum coram Papa vel Legato, re integra, antequàm resignatio fuerit admissa à Papa vel Legato, potest resignare coram Ordinario iuxta sententiam Felini *in c. ex parte Dec. de Res.*; à qua discrepat Paponius *lib. 2.*

Mandatum ad resignandum finitur variis modis.

tit. 8. *n.* 15. allegando Arrestum contrarium, & opinionem quorumdam Doctorum existimantium quòd ex quo mandans Procuratorem constituit ad resignandum in Curiâ, Papa manum imposuit: quæ omnia sunt contra rationem Iuris, & Praxim: nam manus non dicitur apposita nisi post renunciationem admissam, & ante, sicut mandans liber est ad reuocandum mandatum de resignando, sic liber censetur ad resignandum coram Ordinario, etiamsi in mandato clausula de non reuocando cum iuramento apposita sit, vt diximus suprà: fides Arrestorum suspecta est: nisi illa ratione nitantur.

15. *Tertiò*, mandatum huiusmodi finitur anni lapsu, si Procurator intra illud tempus à datâ instrumenti mandati numerandum, non functus sit officio Beneficio dimisso, ex Constitutione Gallicâ suprà citatâ, quæ noluit mandata huiusmodi diutiùs pendere, ob metum confidentiæ. Et si post anni lapsum resignatio fiat ex tali mandato, & mortuo resignante, resignatarius Beneficium obtinuerit ex causa resignationis, aut alio quouis modo, & alius de eodem Beneficio per obitum prouisus sit, obituarius vincit, ob fraudem præsumptam resignantis & resignatarij, ex dicta Constitutione, quæ annullat actum. Sic iudicatum refert Fevret *lib.* 2. *c.* 3. *tit.* 17.

16. *Quartò*, finitur morte naturali aut ciuili vel mandantis vel mandatarij, vel nominati in mandato, *l. mandatum, C. mandati*, §. *item, Instit. de mandato*, etiamsi tempore renunciationis Procurator ignoret mortem mandantis, renunciatio nulla est, & Beneficium vacat per obitum, non per renunciationem, ob finitum arbitrium mandantis tempore renunciationis: nam (vt dictum est suprà) renunciatio vires sumit ex voluntate mandantis durante tempore renunciationis, *Rebuff. in tit. de reuocatione procurationis*, *n.* 11.

SOLIER.

a An mandatum ad resignandum fuerit, nec ne, in manibus procuratoris tempore datæ resignationis admissæ

iuxta edictum Henrici II. contra paruas datas nuncupatum, nequit probari ex ſignatura velBulla deſuper expedita:ratio eſt, quia vt primum Curſor memoriale reſignationis aſportans Romam aduenit, data reſignationis illicò accipitur, procuratorio nequaquam oſtenſo, & poſtmodum, pluribus ſæpe diebus vel etiam menſibus interpoſitis, concipitur, porrigitur, & ſignatur ſupplicatio & conſenſus extenditur & datatur de data iam anteà capta ipſius reſignationis&tunc ſolum exhibetur & conſignatur procuratorium ita vt Bacharij, qui fraudibus, quòd abſit, inſeruire non verentur, illud non mittant niſi poſt datam captam, aut capi mandatam, cum ſcilicet tempus expediendi accidit, & non aliàs. Coniectura tamen paruæ datæ (id eſt captæ antequam procurator mandatum receperit) ſumi poteſt ex die miſſionis ad regiſtrum, quæ tergo ſignaturæ annotatur, vt ſi quinque, vel ſex menſibus diſtet à data ſignaturæ, hæc dilatio vera expectatio incerti euentus mortis reſignantis præſumatur, vt ex Lovetio lib. 2. tit. 1. lit. A ſupra monuimus.

b Procurator ad reſignandum conſtitutus vti exiſtens in Romana curia non poteſt ſubſtituere niſi facultatem hanc habeat in mandato; exiſtens vero in partibus hac facultate non eget: Ratio differentiæ eſt quia in primo caſu eligitur perſona ad reſignandum per ſeipſum: In ſecundo ſecus: neque enim intendit conſtituens Pariſiis commorans quod procurator Toloſæ degens Romam ſe conferat ad reſignandum, ſed quod in vim mandati aliud procuratorio nomine faciat & Romam mittat; mandatum enim ad reſignandum reſignatio vulgò dicitur licet inpropriè, Molin. ad Regul. de infirm. Reſig. in princ. & verba in contractibus ſecundum communem intellectum ſunt accipienda per iura vulgaria.

c Contrarium tenet Molin. male hic ab Auctore pro ſua opinione laudatus, in commentario ad edictumHērici II. contra paruas datas art. 10. gl. 2. n. 13. & 14. duplici ratione: prima quia in iure non eſt prohibitum qua ratione arguit & concludit textus in cap 1. in princ. de procurat. in 6. Se-

cunda quia non est verum, inquit, quod dependeat à mero arbitrio solius laici sed principaliùs ab arbitrio superioris & sic de suo non addit electionem: quia superior, habet etiam delectum personæ, nisi enim ei placeat non admittit resignationem, quod confirmat quia etiam in causis spiritualibus potest laicus esse arbiter vna cum clerico, cap. per tuas de arbit. & ibi Panorm. ampliando etiamsi superior putet procuratorem esse clericum cum Laicus sit. Sed certè magis placet opinio Auctoris, quia supposito quod electus sit idoneus tenetur superior illum admittere, ergo nullum in eo arbitrium in non admittendo.

d Regio scilicet, vel Apostolico, alias mandatum esset nullum ut cavetur edicto insinuationum de anno 1646. art. 9. vnde videtur quod hodie Notarii domaniales non possint mandata huiusmodi recipere, quamuis aliàs possent, Loysell. de offic. lib. 1. cap. 11. n. 41. sed contrarium verius, ut Auctor hìc & probatur ex verbis eiusdem edicti, art. 8. ibi. *Enioignons à tous Notaires Royaux, Apostoliques & autres, &c.* Quæ autem requirantur vt mandatum à Notario Apostolico confectum fidem faciat, vid. quæ ad Flam. de resig. lib. 9. q. 7 adiecimus.

e Et tunc debent testes subscribere sub pœna nullitatis mandati ex dispositione Edicti contra paruas datas, art. 3. atque ita necesse est hoc casu quod testes signare & subscribere sciant & valeant vt ibidem notat Molineus.

f Imò discrepat tota Scribentium Schola cum nostratum tum exterorum, vno excepto Felino, quem communiter reprobari testatur Flamin. Paris. de Resig. lib. 9. q. 25. n. 53. hunc tamen sequitur Auctor noster, & contrariam sententiam esse contra rationem iuris & praxim asserit. Sed pace illius dixerim à recto veri tramite deuiat in vtroque: Ratio enim iuris Doctorum sententiæ non aduersatur, sed quam maximè adstipulatur, & inseruit: cum certũ sit reuocationem mãdati ad resignandum non prodesse, nisi fuerit intimata, vt apertè dicitur in Clem. vnica, de renunciat. in his verbis, *antequàm ad ipsius vel illius notitiam reuocatio hu-*

ius modi sit deducta. Ergo reuocatio primi procuratoris in Romana curia constituti inducta per constitutionem secundi coram Ordinario factam non suffragabitur nisi intimetur,quod fieri non solet; & in his terminis, seclusa scilicet intimatione secundi mandati, intelligitur quæstio. Nec audiendus esset qui in expressa reuocatione intimationem necessariam concederet; in tacita verò negaret, quasi tacita reuocatio plus debeat operari quam expressa, contra l. cum quid, ff. si certum petatur. Sed hæc distinctio euertitur ex verbis dictæ Clem. ibi: *quomodolibet, duxerit reuocandum* verbum enim *quomodolibet* importat omnem modum, per quem possit directa, vel indirecta via reuocari, cap. cum ex eo,de sent. excom.Clem. si summus eod.tit. Tum variatio & illusio sunt prohibitę maximè personis ecclesiasticis d. Clem. vnic. de renunciat. variatur autem turpiter hoc casu, & procuratori, ac Resignatario, nec non ipsi Papæ, quod nefas, illuditur, neque enim debet quis simulatione beneficii homines deludere, nec liberalitatem suam propalàm iactare, vt grati animi officia interim recipiat, & posteà munificentiam suam clanculùm subducens Resignatarium vana spe lactatum decipere, vt ad rem ait Roffiniac. de re Sacerdot. lib. 3. tit. 22. & istæ sunt viuæ rationes memoratæ Doctorum sententiæ, non autem quæ de manus Papæ appositione ab Auctore ex Paponio adducitur.

Quò verò ad praxim, contrariam Auctor non probat, sed supponit: at conformem demonstrant arresta quæ desuper lata testantur Ioan. de Selua, de benefic. p. 3. q. 16. Boer. decis. 207. & Papon. loco citato, quibus eo major fides adhibenda, quod non vno teste probentur, & multâ iuris ratione fulciantur.

TITVLVS VII.

Ad Regulam de infirmis resignantibus, seu de viginti.

Resignatio fit irrita si resignans moriatur intra viginti dies.

1. DIximus suprà ex quibus causis resignatio nulla dicatur, aut rescindatur; nunc videamus ex quibus causis fiat irrita ipso iure: irritum enim in Iure dicitur quod ab initio est iustum, & ex postfacto, ob defectum alicuius conditionis requisitæ, vel casum superuenientem, fit irritum & caducum: sic renunciatio canonicè facta & admissa à Papa vel Legato, fit irrita, si resignans moriatur intra viginti dies, ex Regula Cancellariæ à Sixto condita, ad restringendam licentiam resignandi: ob eamdem causam resignatio Officij sæcularis & Regij apud nos ex Constitutionibus Regijs fit caduca, si resignans moriatur intra quadraginta dies: quod tempus olim currebat à die resignationis, ex dicta Regula; hodie verò currit à die consensus à collatore *a* præstiti, & resignationis admissæ, ex Constitutione Iulij, II. *Molin. de infirmis resignant. n.* 10. *Flaminius de resignat. lib.* 12. *q.* 8. *n.* 4. eoque elapso resignatio soluitur, & collatio defectu conditionis, si resignans non superuixerit viginti dies, post admissionem resignationis; & non obstante collatione facta resignatario Beneficium dicitur vacare per obitum resignantis.

2. Quæ Regula locum habet in resignationibus purè factis, & in ijs quæ factæ sunt in fauorem, in infirmis qui tempore rasignationis laborant morbo lethali, & intra viginti dies post resignationem admissam fatis concedunt, at non habet locum in ijs qui sani sunt tempore resignationis, aut leui febricula laborant, & post resignationem admissam ictu vulneris, aut apoplexiâ, aut peste, alioue casu repentino & improuiso moriuntur, *Gomesius ad d. regulam q.* 9.

&c. II

& 11. Regula non inuitat eos qui sani sunt, aut leui febricula laborant, ad resignandum; sed hortatur eos qui morbo lethali laborant, vt dùm vires suppetunt, & libera mens est, resignent si velint, non in mortis angustijs, ne resignatio fiat arbitrio cognatorum & familiarium; & in illa controuersia facti qui allegat morbum fuisse lethalem tempore resignationis admissæ, & resignantem eo morbo occubuisse, id probare tenetur ex attestatione Medicorum, *Gomesius loco cit. Mol. loco cit. n.* 295. alioquin pro resignatione præsumitur.

3. Non obstante Clementis VII. Constitutione, quâ voluit prorogare dictam regulam ad eos qui sani sunt tempore resignationis, post eam admissam morbo alioue casu superueniente diem supremum obeunt; quæ vsu recepta non fuit, *b* ob rationem suprà allatam, nisi in Indulcto Cardinalium, vt dicemus infrà.

4. Verùm in resignationibus factis coram Ordinario hæc Regula non habet locum, quoniam non solùm ob rationem suprà allatam condita creditur in Gallia, sed maximè ad restringendas resignationes quæ fiunt extrà coram Papa vel Legato, ne Iurisdictio Ordinariorum nimis distrahatur: vnde sequitur eam non habere locum contra Ordinarios, quia quæ sunt introducta in fauorem alicuius, non debent retorqueri in eius odium, *Molin. ad d. Reg. q.* 1. *Loëtus lit. I. n.* 5. *Papon Placit. lib.* 3. *tit.* 2. *n.* 1. *Regula de infirmis non habet locum corã Ordinario.*

5. Tamen Papa & Legatus huic Regulæ derogare possunt, & derogare solent, etiam in Gallia, in præiudicium Ordinariorum, nisi priuilegio nitantur vt Cardinales: nam cùm Legatus in Gallia admittatur ne certis Regulis in hoc Regno vsu receptis possit derogare, nimirùm Regulæ de verisimili notitia, & Regulæ de publicandis resignationibus, tacitè ei conceditur vt Regulæ de viginti possit derogare, exceptio firmat Regulam, & derogandi licentiam in casibus non exceptis, *Molin. de public. resign. n.* 208. *&* 330. siue in ipsa collatione deroget, siue in Rescripto *perinde valere*, modò viuo resignante id fiat: nam post mortem resignantis re- *Derogatio regulæ de viginti.*

gula suum effectum sortitur, resignatio soluitur, collatio facta ex causa resignationis fit irrita, & Beneficium vacat per obitum, non per resignationem.

6. Quin etiam inter Gallos Papa & Legatus ad preces resignatarij derogare tenentur; nam ex stylo Curiæ clausula derogatoria dictæ regulæ in Literis Beneficialibus apponi solet, & quæ sunt moris & consuetudinis sunt obseruanda: & si derogatio fuerit petita, & negetur, resignatarius appellare potest à negatione signaturæ, aut Bullæ, tanquàm ab abusu, *Rebuffus in Tract. de nomination. q.* 18. nam Gallis impetrantibus ius quæritur concursu, & Papa & Legatus sine mora eis conferre tenentur, nisi obstet legitimum impedimentum, vt diximus suprà *tit.* 1. Sic iudicatum fuit in hac Patria, pronunciante Domino du Vair Præside primario nunquàm satis laudato, super appellatione interposita à resignatario, cui post resignationem admissam Legatus Auenionensis conferre noluerat Beneficium cum clausula derogatoria dictæ regulæ de viginti, & differebat conferre donec sibi constaret resignantem superuixisse viginti dies post resignationem admissam: quo Iudicio Senatus abusum tollendo resignatarium ad Ordinarium dimisit qui Beneficium ei contulit. In hoc casu neque nouo mandato resignantis opus est, nam resignatio facta coram Legato sufficit, siue ea fuerit admissa à Legato, siue non, nisi illud mandatum rebus integris fuerit reuocatum, vt diximus suprà: neque in Literis Ordinarij clausula derogatoria regulæ de viginti desideratur, quia apud illum hæc regula non habet locum, vt diximus suprà, siue iure ordinario siue extra ordinem conferat, ijs enim mandatis Iurisdictio ordinaria excitatur, de quibus in Literis mentio facienda est: tamen si in supplicatione factâ Papæ vel Legato clausula huiusmodi derogatoria regulæ de viginti non fuerit petita, non suppletur; suppleri tamen potest Literis *perinde valere*, si ius alteri non sit quæsitum.

Arrestum.

7. Et derogatio toleratur non solùm in præiudicium Ordinariorum, vt iam diximus, sed etiam in præiudicium Graduatorum & Indulctariorum expectantium, *Molin.*

Regula de viginti Papa & Legatus derogant.

loco cit. Rebuff. in Concord. §. præfatique, Charond. lib. 1. Responsorum. Verùm derogatio non nocet Cardinalibus in Beneficiis ad eorum collationem ſpectantibus, obſtante Indulcto à Paulo IV. conceſſo Collegio Cardinalium, in Galliâ ſolemniter approbato, quo Papa promiſit ſe dictæ Regulæ minimè derogaturũ in reſignationibus quæ fiunt in Curiâ in præjudicium Indulcti Cardinalium. Vnde ſequitur quòd licet Papa derogauerit Regulæ in reſignatione facta apud ipſum, Cardinalis ad quem iure ordinario pertinet collatio eiuſdem Beneficii, non obſtante derogatione, ſi reſignans moriatur intra viginti dies, illud Beneficium vt vacans per obitum conferre poteſt, ſiue reſignans tempore reſignationis admiſſæ teneretur morbo lethali, ſiue ſanus eſſet: nam illud Indulctum ampliatur in gratiam Cardinalium, & comprehendit vtrumque caſum, vt obſervavit *Loëtius*, ex tenore Indulcti inſinuati in Magno Conſilio, in quo fit mentio Regulæ de viginti, non Regulæ de infirmis. *Vide ſuprà lib. 1. tit. de præuentione.*

Regula de viginti in Regaliâ Rex poteſt derogare.

8. Rex ſimiliter apud nos dictæ Regulæ poteſt derogare, ſi reſignatio fiat in Regaliâ, *Rebuff. ad d. Regulam, gloſſ. 1. n. 6. Molin. ibid. n. 416.* quia Regalia dictis Regulis non reſtringitur *c* niſi Rex conferendo eam conditionem adiiciat, collationem ex hujuſmodi cauſa factam reſignatario irritam fore ſi reſignans moriatur intra viginti dies, ad reſtringendam libertatem reſignandi, *Pelæus ad eamdem Reg.*

SOLIER.

a A reſignante: neque enim collator, dicitur conſentire reſignationi, ſed illam admittere, Reſignans autem habet reſignationi, literarumque expeditioni conſenſum præſtare per ſe vel per procuratorem ſuum iuxta Regulas Cancellariæ & ſtylum Romaniæ curiæ omnibus notum: & quia præſtatio conſenſus ſequitur admiſſionem reſignationis pluribus ſæpe diebus & menſibus interjectis (quamuis hodie eadem ſit vtriuſque data) voluit Iulius II. quod 20. dies Regulæ de infirm. Reſig. non currant niſi à die præſtiti conſenſus huiuſmodi, non autem à die reſignationis admiſſæ, vt antea fiebat & hoc dicunt Molin. & Flamin. viſi minùs ab Auctore percepti.

b Clemens VII. Regulam de 20. diebus ad resignationes in sanitate factas dummodò in infirmitate præstetur consensus, si ab eo infra viginti dies resignans moriatur, extendit per quandam suam constitutionem, Gomes. in præfat. ad hanc Regul. vnde hæc verba Regulæ addita *etiam vigore supplicationis dum esset sanus signatæ*, Flam. de resig. lib. 12. q. 6. n. 5. Hanc Clementis constitutionem, quam subsecuta est similis Pauli III. vult Auctor vsu non receptam fuisse. Sed imò receptam & recipiendam testantur Gomes. ad ipsam Regul. q. 12. in fine, & Molin. ad eandem n. 16. vt pote libertati Ordinariorum fauorabilem & ad fraudes paruarum datarum, inquit, Molin. restringendas, vtque veteres sacri Canones minùs corrigantur & fraudentur minusque pateat via successionis carnalis in beneficiis vtiliter editam tenendam & practicandam, ita vt quemadmodum hi 20. dies non veniunt computandi à data procuratorii, nec ab admissione resignationis, sed ne quidem à collatione citra dictum consensum, sed tantum à data consensus si vltimus sit, vel à data collationis si dictum consensum secuta sit, ita non requiratur principium infirmitatis esse vel eam adesse tempore datæ procuratorii, sed sufficiat infirmitatem incepisse die ipsa præstiti consensus, etiamsi postremò loco sit secutus, vel tempore datæ Bullæ vel collationis, si post datam consensus secuta sit. In indulto verò Cardinalium nullo tempore requiritur infirmitas, sed ex quo resignans infra 20. dies à præstito consensu moritur siue antea fuerit infirmus, siue non, subintrat dispositio Regulæ & beneficium vacat per obitum quauis derogatione non obstante: Ratio non petitur ex constitutione Clem. VII. quæ extra casum infirmitatis saltē tempore consensus non disponebat, sed ex eo quod aliàs ante Bonifacium 8. Regula de infirmitate mentionem non habebat, ideòque de viginti diebus, non autem de infirmis resignantibus denominabatur, sed additis à Bonifacio VIII. infirmitatis verbis cœpit promiscuè de 20. diebus seu infirmis resignat. nuncupari, vt obseruat Lovet. ad lit. B. c. 5. Quia verò indultum Cardinalium regulam vocat de 20. diebus, non autem

de infirmis resignantib. intelligitur de antiqua illa, cui aliàs locus erat etiam extra casum infirmitatis, vt & hodie sit ei locus ad fauorem Cardinalium, nec in eorum præiudicium derogari possit.

c Ideòque non est opus derogatione.

TITVLVS VIII.

Ad Regulam de publicandis resignationibus.

1. SEquitur alius modus quo resignatio & collatio facta ex eâ causâ fit irrita si Regulæ de publicandis resignationibus resignatarius non paruerit: hæc Regula condita fuit à Papa Bonifacio, ab Innocentio VIII. firmata, in hoc Regno vsu recepta, ad vitandas resignationes occultas, quæ sub spe regressus fieri solebant; quâ resignatarius, si prouisus sit à Papa intra sex menses, & si prouisus fuerit à Legato, vel Ordinario, intra vnum mensem, quod tempus numeratur à datâ literarum, aut signaturæ, prouisionem suam publicare tenetur apud Diœcesanum; alioquin si resignans moriatur post illud tempus, Beneficium vacat per obitum illius vt si non resignasset, & resignatarius prouisus non fuisset. *Regula de publicandis resignationibus cur condita sit.*

2. Publicatio fit Literis exhibitis, & insinuatis Ordinario, & missione in possessionem Beneficij; publicatio & missio in possessionem simul *a* desiderantur: sic enim Regula concepta fuit, si resignationes publicatæ non fuerint, & possessio ab his quos id contingit petita, vt obseruauit Rebuffus, ex Regestis Curiæ Parisiensis, contra Gomesium ad eamdem Regulam *q.* 8. asserentem publicationem & exhibitionem Literarum non desiderari, si resignatarius missus fuerit in possessionem Beneficij: nam Literæ Apostolicæ Sedis, aut Legati, priùs exhiberi debent Ordinario, vt is *Vt fiat publicatio.*

sciat quis sit prouisus de Beneficio, & an sit idoneus, iuxta Constitutionem Gallicam Henrici II. *art.* 14. & prouisus debet mitti in possessionem intra tempus certum, ad vitandam confidentiam, & regressum inter eum & resignantem.

3. Possessio in resignatario vera *b* requiritur: nam si postquàm resignatarius in possessionem missus est sinat resignantem in possessione Beneficij, confidentiæ argumentum est, ex Constitutione Pij IV. vt dicemus infrà *in tit. de simonia*, nisi resignans fructus & redditus Beneficii ab eo conduxerit, *Papon lib. 3. Placitorum, tit.* 1. *n.* 1. Sed hoc fraudem sapit, addit Rebuffus ad eamdem Regulam *gl.* 3. nisi Papa fructus resignanti reseruauerit: sed hæc conditio de reseruatione fructuum arguit etiam confidentiam, & non admittitur in Gallia, vt ostendimus suprà.

4. Et si agatur de Beneficio alicuius Ecclesiæ Collegiatæ, aut Cathedralis, resignatarius non censetur satisfecisse Regulæ, nisi intra idem tempus Literas suas Capitulo exhibuerit, & admitti petierit.

5. Post illud tempus resignatarius est in mora, & ius sibi collatum periculo subest si resignans moriatur, & resignatarius ante mortem illius, publicata prouisione, & possessione apprehensa, non purgauerit moram, viuente resignante, Beneficium vacat per obitum resignantis, in pœnam resignatarii morosi, & colludentis cum resignante, ad excludendam confidentiam, ex eadem Regula, *Molin. de public. resig. n.* 20. 21. & 95. & ex Edicto nouissimo *du Controlle, art.* 17. publicatio facta post illud tempus, viuo resignante, non aliter suffragatur resignatario quàm si duobus *c* diebus integris ante mortem resignantis publicatio facta sit, diebus publicationis & adeptæ possessionis non imputatis; & Beneficium vacare declaratur per mortem resignantis, etiamsi adhuc eo viuo publicatio facta sit, ad tollendam fraudem, quæ frequens est in hac materia: nam mora resignatarij differentis publicare resignationem vsque ad extremum diem resignantis, post tempus Regulæ est suspecta confidentiæ, iuxta ea quæ tradit Rebuffus, ad eamdem Regulam, *gl.* 13. *n.* 10. asserens se vidisse

reprobari in Magno Consilio resignationem & publicationem factam die mortis resignantis, quamuis probatum fuisset publicationem factam fuisse ante mortem.

Publicatio facta die mortis resignantis est inutilis.

6 Et si post tempus Regulæ, viuo resignante, resignatarius differat purgare moram, resignationem publicare, & possessionem Beneficij apprehendere, sinens resignantem possidere, post triennium ex patientia & tolerantia illius crescit suspicio confidentiæ, & Beneficium vacat *d* tùm contra resignantem tùm contra resignatarium, ob confidentiam vtriusque, nec resignatarius potest purgare moram, nec resignans iterùm resignare, *Papon tit. de public. resignat. n.* 8. *Peleus actionum forensium lib.* 1. *c.* 29. *Rebuff. de pacif. possess. n.* 291. *Molin. de public. resign. n.* 29. & iuxta eam sententiam Edicto nouo *du Controlle*, *art.* 20. ita statutum fuit; quo Edicto cauetur ne resignans priuatus iure suo possit amplius resignare in fauorem eiusdem resignatarij cum quo per illud tempus collusit directè vel indirectè, seu per personam interpositam: nec resignare potest in gratiam alterius, quòd iam omne ius quod habebat dimiserit, *Rebuff. de public. resign. gloss.* 18. *n.* 4.

7. Quod de morte resignantis dictum fuit, ad casum depositionis & priuationis illius extenditur, si post tempus Regulæ resignans Beneficio priuetur per Iudicis sententiam, ante publicationem resignationis: licet enim Regula de casu mortis solùm loquatur, ad casum depositionis extenditur, vt in casu Legis Veleiæ ad similitudinem mortis, deportatio, quæ mors ciuilis est, admittitur, *l. Gallus*, §. *& quid si tantum*, *ff. de liberis & posth.* Et ea est sententia Gomesii & Molin. *ad d. reg.* Rebuffus *ad eamd. reg. gl.* 14. ait Regulam non habere locum in morte ciuili. Verùm æquè suspecta est mora resignatarij, si casum depositionis, vt si obitum resignantis, expectauerit, & eadem pœna in vtroque casu esse debet.

8. Et si resignatarius ante publicationem resignationis & prouisionis suæ resignauerit purè, vel in fauorem alterius, ius quod habet transmittit cum onere suo; resignatarius illius, viuo primo resignante, publicare debet suam resignatio-

nem, & resignationem authoris sui; alioquin mortuo primo resignante, post tempus Regulæ, incurrit pœnam Regulæ; Beneficium vacat per obitum primi resignantis, ex Gomesio & Molineo, ad eamdẽ Regulam: nam resignãs non censetur penitùs exclusus quãdiu toleratur in possessione Beneficij; manet autem donec possessio à resignatario fuerit apprehensa, vt continuatio possessionis inter resignantem & resignatarium fieri videatur iure dictæ Regulæ, ne Beneficium vacet: vnde arguit Molineus *e* resignantem post tempus Regulæ posse resignare in præiudicium prioris resignationis: sed id fieret contra mentem Regulæ, quæ libertatem resignandi restringit, non ampliat, & permittit resignatario purgare moram post tempus Regulæ, modò viuo resignante & intra triennium id fiat. Nec obest quòd resignans sit in possessione Beneficij, donec ea per resignatarium fuerit apprehensa; & eo moriente post tempus Regulæ, antequàm possessio à resignatario sit apprehensa, Beneficium vacet per obitum illius: nam illa possessio quam retinet post resignationem est fiduciaria sine titulo quem post resignationem admissam amisit, non tribuit illi ius resignandi, & post tempus Regulæ, eo moriente ante publicationem resignationis, Beneficium vacat pet obitum illius, in pœnam resignatarij morosi, qui Regulæ non paruit, nam Regula irritat resignationem & collationem, ob conditionis defectum, quòd viuo resignante publicata non fuerit: ergo siue intra tempus Regulæ, siue post, resignatarius potest resignare, absque vllo impedimento resignantis, & secundus resignatarius viuo resignante, vtramque resignationem suam & authoris sui, & vtramque collationem debet publicare, Literis exhibitis Ordinario, vt is sciat per quorum manus Beneficium de quo agitur ambulauerit: & ea est sententia Gomesij & Molinei, *ad eamdem Regulam*; alioquin mortuo resignante post tempus Regulæ, Beneficium vacat contra secundum resignatarium vt vacaret contra primum.

Resignatarius potest resignare ante publicationem & adeptam possessionem.

Casus in quibus cessat regula de publicandis resignationibus.

9. Tamen varij sunt casus in quibus Regula non habet locum.

Primo

Primò, si resignatarius alio vacandi modo prouisus fuerit : nam hæc Regula resignationem solam respicit, non alios vacandi modos, quos resignatarius explicitè vel implicitè sub clausula generali complecti potest, *Molin. & Rebuff. ad illam Regulam, gl.* 13. *n.* 14.

Secundò, hæc Regula non procedit in simplici cessione iuris factâ in Iudicio, vel extrà, *Gomesius ad eandem Regulam quæst.* 26.

Tertiò, in Beneficijs Consistorialibus non habet locum, quia in ijs quæ fiunt in Consistorio Principis cessat suspicio fraudis, *l. omnium, C. de testamentis*, vt dicitur de Regiis nominationibus ad Prælaturas, *Molin. ad Regulam de infirmis resignantibus.*

Quartò, Papa potest huic Regulæ derogare, aut tempus prorogare : verùm in Galliâ derogatio non admittitur, quòd ob bonos mores, ad vitandum regressum, Regula condita sit, *Molin. ad d. Reg. n.* 3. nec temporis prorogatio, nisi iusta causa subsit, *Papon lib.* 3. *de public. resign. n.* 5. *Rebuff. ad eamdem Regulam gloss.* 4.

10. *Quintò*, resignatarius excusatur ob iustum impedimentum, nimirùm si resignans Literas prouisionis haberet, & noluerit expedire, aut non passus sit resignatarium possidere, prætextu absentiæ, vel ignorantiæ, aut beneficio ætatis, si sit minor, aut metu reuerentiali, non excusatur, nec prætextu belli aut pestis, *Molin. ad eamdem Regulam n.* 232. *Rebuff. ibid. gl.* 3. *n.* 16. nam si tutus ad Ordinarium non sit accessus, aut Capitulum nolit admittere, coram Notario & duobus testibus publicatio & protestatio facta sufficit, *ex Edicto Gallico de paruis datis, art.* 13. *Molin. loco cit. n.* 242. *Rebuff. ad eamdem Reg. gl.* 9. absentes aut minores non restituuntur, quod minores in huiusmodi negotiis pro maioribus habeantur, & absentes per Procuratores publicare possint.

11. *Sextò*, hæc Regula non habet locum si resignans intra tempus Regulæ vxorem duxerit, *Rebuff. ad eamdem Regulam gloss.* 14. aut Religionem professus sit, cùm in illis ca-

sibus Beneficium dimissum vacare dicatur per factum ipsius contingens post tempus Regulæ, sicut vacare diximus per obitum, vel depositionem, & Iudicis sententiam latam post tempus Regulæ; nam Regula solum casum obitus comprehendit, & interpretatiuè casum sententiæ depositionis : in cæteris casibus resignans possessionem Beneficii deserit, suspicionem confidentiæ excludit, & post tempus Regulæ, & recessum resignantis, resignatarius potest purgare moram, Literis exhibitis, & possessione apprehensa ex authoritate Superioris, ne habeatur pro intruso.

12. Cæterùm, licet resignatarius Regulæ paruerit Literis Ordinario exhibitis, & possessione ex authoritate illius apprehensa, non vitat pœnam Constitutionibus Gallicis de insinuandis & annotandis *f* Literis statutam, non solùm contra resignatarios, sed etiam alio modo prouisos, si intra tempus eisdem Constitutionibus præscriptum suas Literas insinuari & annotari non curauerint, vt diximus suprà *lib. 2. n. 15.*

SOLIER.

a Si Resignans infra semestre vel mensem à die resignationis admissæ moriatur, cessat Regula de public. resig. & beneficium indistinctè vacat per Resignationem, siue possessio capta vel petita & reggnatio publicata fuerint vel non: quia regula nihil disponit nisi cum resignans post tempus regulæ decessit in possessione : & hoc vno casu vult Beneficium vacare per obitum & non per resignationem : nisi ea resignatio interim publicata fuerit & possessio beneficij petita ab eis, quos id contingit. Vides regulam supponere possessionem non concessam vel non adeptā fuisse. Si enim adepta sit, viuo scilicet resignāte, non opus fuit publicatione non solum quando possessio fuit aliquandiu per actus reales continuata & in publicam notitiam abiit, sed etiam si fuerit momentanea, quam iuris possessionem vacant, nec continuata per aliquos actus reales, sed tantum ciuiles & fictos, contra distinctionem Molinei ad hanc regulam n. 264. quam nos aliàs secuti fuimus, & nec quidem per actus ciuiles & fictos

propter breuitatem temporis aut alias, dummodo ſeria, & antè obitum Reſignantis publicè aſſecuta. Ratio eſt quia tunc deficit conditio Regulæ ex quo Reſignans non moritur in poſſeſſione vi.d. ſequentes additiones.

b Hinc videtur quod poſſeſsio ciuilis, quæ auctoritate Iudicis ſæcularis ſuſcipienda permittitur citra incurſionem vitij intruſionis iuris iam quæſiti ſeruandi cauſa dum expectatur prouiſio iam Romæ admiſſa non ſufficiat ad elidendam regulam de public. reſig. cum non ſit vera, ſed ficta poſſeſsio ex quo ius non tribuit adminiſtrandi beneficij; niſi a ſupremis Iudicibus fuerit indulta, Bengeus de benefic. cap. de Canonic. inſtitutionum condit. §. 2. n. 71 & 72. Contrarium eſt verius, Brodel. ad Lovet. lit. P. cap. 25. & lit. v. cap. 2. n. 4. quia tantum operatur fictio in caſu ficto, quam veritas in caſu vero. Conſulerem tamen quod poſſeſsio huiuſmodi publicetur: quia non eſt propriè poſſeſsio ſed potius quædam petitio poſſeſsionis, quæ ſine publicatione non ſuffragatur ex textu regulæ.

c Hæc diſpoſitio videtur immutata per edictum inſinuationum de anno 1646. art. 14. ex quo ſatis eſt reſignatario ſi poſſeſſionem intra triennium viuo reſignante aſſequatur quod verificatur in poſſeſsione etiam momento temporis antè obitum reſignantis adepta, modo de hoc conſtet: cogita tamen, quia non caret difficultate.

d Hoc vno numero caue à multiplici Paſtoris lapſu: nam primò dum ait omiſſa per reſignatarium poſſeſsionis adeptione beneficium vacare poſt triennium ob confidentiam, pace illius dixerim, mihi videtur loqui contra omnem iuris rationem & praxim, nemo enim cogitur beneficium ſibi collatum aut conferendum acceptare, cap. ſi tibi, abſenti, de præb. in 6. quia non confertur in inuitum, can. vbi iſta, cum ſeq. diſt. 74. Secundò ex repudiatione tacita huiuſmodi nil peccauere reſignans aut reſignatarius; non quidem reſignans, quia acceptatio vel repudiatio eſt factum alienum; non reſignatarius cum repudiatio etiam expreſſa ſit ei licita, d. cap. ſi tibi abſenti, ceſſante ſcilicet pacto,

quod non præsumitur, Flamin. de confid. q. 53. n. 15. sine quo imposibile est confidentiam committi, idem ibid. q. 1. n. 60. & q. 26. per totam, Garc. de Benefic. p. 11. cap. 3. n. 165. Tertiò cum resignatio fuerit conditionalis & ea lege facta vt Beneficium acquireretur resignatario: alias non, manifestè sequitur ex defectu conditionis totum ius remansisse penes resignantem, ipsumque post triennium liberè resignare posse, non quidem ad fauorem eiusdem resignatarij obstante decreto Vrbani VIII. de anno 1834. & Edicto contrarotulationis, art. 20. sed ad fauorem alterius, cum prima resignatio pro infecta habeatur, & nullius sit roboris vel effectus, vt cauetur Edicto insinuationum. art. 14. in fine; esset autem alicujus & quidem magni effectus si secundam resignationem indistinctè valeret impedire, ideóque posset iterum fieri in fauorem primi resignatarij nisi hoc expresè fuerit prohibitum maximè per dictum art. 20. ex quo sequitur ad fauorem alterius quam primi resignatarij secundò resignare licitum. Quartò Auctores in aduersum Laudati loquuntur & sunt intelligendi dum prima pendet & durat resignatio, Pastor autem intelligit etiam postquam est resoluta, quod dici non potest & aduersatur praxi quotidianæ.

e Cuius sententiam validisimis argumentis refellimus ad Flamin. de resig. lib. 11. q. 2.

f Nulla est hodie necessitas insinuandi & annotandi actus Ecclesiasticos, saltem in ditione Senatus Tolosani, cum edictum annotationis *du cotrorolle* fuerit revocatum per edictum insinuationum, & arresto lato in istius verificatione insinuatio cujuslibet arbitrio relicta. Parisiis tamen non statur revocationi resignationis non insinuatæ ad vitandas fraudes.

TITVLVS IX.

De regressu.

1. ALijs modis resignatio fit irrita, & datur regressus resignanti ad Beneficium dimissum. *Primò*, remedio restitutionis in integrum, ob dolum, metusve causam, aut infirmitatem ætatis: etsi enim suprà dictum sit renunciationem esse ipso iure nullam, ob dolum, metusve causam, tamen non datur restitutio nisi petatur, aut libello aut Literis Regiæ Cancellariæ, si Iudicio possessorio agatur coram Iudice Laïco, in quibus casibus non est opus prouisione noua, *Molin. de public. resignat. n.* 24. *Secundò*, euicto Beneficio compermutato, vel euicto Beneficio retento, si resignans aliud incompatibile dimiserit, *c. si Beneficia a, de præb. in* 6. *Rebuff. in Concordatis*, §. *de collat. verb. duas. Tertio*, ex clausula *b* regressus, si resignatarius non soluat pensionem reseruatam resignanti. *Quartò*, si resignans in infirmitate constitutus *c* resignauerit, & conualescat, Beneficium potest repetere, ex tacitâ conditione Iuris de regressu, tametsi non fuerit expressa, ne Beneficium multis laboribus quæsitum sine magna causa resignasse videatur, *c. Gonsaldus* 17. *q.* 2. *c. super hoc, de renunciatione*, & cùm conualuerit bonis sibi necessarijs ad vitam sustentandam careat.

2. Quo casu resignanti datur regressus post valetudinem recuperatam, aut cessationem periculi mortis, siue purè resignauerit, siue in fauorem, aut simpliciter, aut reseruata pensione, coram Papa vel Legato, vel coram Ordinario, *d* vt declaratur Edicto nouissimo *anni* 1638. *art.* 20. non solùm contra suum resignatarium, sed etiam contra resignatarium illius, si resignauerit; vt in causa Gansardi Præcentoris Ecclesiæ Cathedralis Sancti Saluatoris Ciuitatis Aquen-

Arrestum.

sis, euocata, Senatus Tholosanus iudicauit; in qua Gansardus metu accusationis criminis capitalis Beneficio renunciauerat in fauorem, reseruata pensione, & Beneficium à resignatario in gratiam alterius dimissum fuerat: non enim minùs grauis est metus accusationis criminis capitalis quàm mortis metus in ægritudine.

3. Datur autem regressus in illo casu, si constet de accusatione instituta, vel ægritudine resignantis, siue illa ægritudo esset lethalis, siue sit sine periculo, vt donatio causâ mortis revocatur, licet donator levi febricula tempore donationis laboraret, *l. Fulcinus, ff. de donat. causa mortis.* Constat de ægriditudine ex attestationibus Medicorum, Pharmacopolarum, & Chirurgorum, quibus in ijs adhibetur fides. Verum resignans cessante ægriditudine, vel absolutus ab accusatione, cùm primùm potest debet Beneficium repetere; alioquin perseverantia mentem eius declarat, quòd sine spe regressus resignaverit: tamen etiamsi in illo casu resignanti regressus denegetur, pensio ei Iudicio Senatus adjudicatur à Superiore constituenda super fructibus Beneficij, ex consensu resignatarij, *FeVret lib. 2. c. 4. n.* 10. Sic judicatum fuit in causa Henrici Canonici Ecclesiæ Sancti Salvatoris Civitatis Aquensis, Arresto Senatus Burdegalensis.

Regressus peti debet post valetudinem recuperatam.

Arrestum.

4. Olim resignanti ob causam infirmitatis nova provisione opus erat, vt in causa celebri judicata in Consistorio Galliæ, à Papone relata, Regi placuit, resignatarius jubebatur Beneficium dimittere, & resignans prouisionem novam ab Ordinario obtinebat: ante aliquot annos Ius illud inualuerat, quòd etiam sine vlla resignatione & prouisione, Iudicis sententiâ, vel ex solo consensu partium, resignans in possessionem Beneficij dimissi redintegrabatur, quo prætextu confidentiarij frequenter vtebantur; hodie verò ex novo Edicto *du Controlle, art. citato*, resignans post resignationem admissam censetur priuatus Beneficio, siue sanus, siue infirmus esset tempore resignationis, eique regressus denegatur, sine noua prouisione: itaque libello oblato Iudicem Laïcum,

Resignans in infirmitate non habet regressum sine noua provisione.

coram quo agitur de possessione, adire debet, resignatarium in Ius vocare, probare infirmitatem, vt dictum est suprà, aliamve causam, ob quam regressus dandus est, vt Iudex iubeat resignatarium Beneficium resignare in manibus Ordinarij, vel ipsa sententia resignationis loco sit, ad hoc ut Ordinarius noua prouisione concessa restituat, & redintegret resignantem in Beneficium dimissum: si verò ex dolo, vel metu, vel infirmitate ætatis, aliaue legitima causa, nullitas renunciationis arguatur, Iudex ex officio, & mandato Regis in Literis Cancellariæ contento, resignantem in possessionem Beneficij restituit; & ex hac aliaue causa resignans restitutus non tenetur vectigal, quod pro ingressu solui solet, præstare, *Loëtius in lit. B. n. 13. Fevret lib. 2. c. n. 26.* cùm sit regressus Iustitiæ. Sic in Officijs sæcularibus resignanti in infirmitate constituto subuenitur, nisi pretium acceperit, *Charondas Resp. 1. c. 26.*

SOLIER.

a Lovetius ad Reg. de public. n. 196. hoc capitulum verum regressuum seminarium appellat, & miratur Molineum eius dispositionem approbasse, summa tamen æquitate niti fatetur, ne iure suo clerici fallaci opinione priuentur, sed in suis terminis limitandum, cum regressus sit per Concilia generalia & concordata damnatus, ideòque negat esse locum regressui in duobus exemplis ab eo ibid. relatis n. 129. his verbis; Monachus expresse professus habens Prioratum aut Claustrale Officium, aliud per resignationem aut per obitum obtinet à Summo Pontifice, sub ea clausula Ordinaria; antequam secundi Beneficij possessionem accipere possit, primum dimittere teneatur. Primum resignauit vt irritanti decreto satisfaceret: postea secundo euictus non poterit primum repetere, & tamen sub tacita, imò expressa conditione dimiserat Beneficium. In sæculari, Petrus canonicus Ecclesiæ Parisiensis aliam Præbendam Romæ obtinuit cum decreto, cujus virtute primum resignauit, postea obtento euictus Beneficio à quodam Regalista, aut alio fortuito casu non sua culpa aut negligen-

tia, primum non poterit repetere Beneficium: In his enim casibus renuntianti iuri suo non datur regressus, cap. quam periculosum 7. q. 1. & si hi regressus admitterentur fraudibus via aperiretur: saluo tamen speciali casu cap. si Beneficia, de Præb. in *6.* omni extensione reiecta. At in duobus præmissis casibus mihi non videtur extensio sed dispositio ipsius capituli: nihil enim mutat causa ex qua Beneficium est euictum & eadem vbique viget ratio regressus, ergo idem ius statuendum cessante fraude.

b Clausulam de resoluenda resignatione & reuertendo ad beneficium resignatum ob non solutionem pensionis nullam & abusiuam asserit, Molin. ad Regul. de infirm. n. 14. & de public. n. 276. sed malè quia tacitè inest.

c Vel peste infectus quamtumuis sanus, Oliueus, lib. 1. quæstionum notabilium cap. 19.

d In simplici resignatione seu dimissione coram Ordinario in infirmitate facta locum esse regressui negat Loetius ad regul. de infirm. n. 9. & ita est expresse cautum edicto contrarotulationis art. 20. affirmat Pastor hîc, cui adhærendum per ea quæ nos ad Flamin. de resig. lib. 1. q. 14. adnotauimus: & praxis hæc est ut resignans etiam de nouo non prouisus indistinctè admittatur ad regressum, abrogato quoad hoc per contrarium vsum præfato edicto: quod etiam obtinet in resignatione ad fauorem facta coram Papa, & à resignatario acceptata, quamuis & hoc casu dictus articulus 20. absque noua prouisione regressum excludat.

TITVLVS X.

TITVLVS X.

Quando Beneficium vacet ex causa resignationis, & vbi vacet.

1. BEneficium non vacat per renunciationem, nisi ea fuerit admissa: nam sicut militibus sine commeatu Ducis recedere non licet, nec Præsidibus Prouinciarum sine venia Cæsaris imperium abdicare, *l. Legatus, ff. de off. Præsidis*, sic prouiso sine licentia Superioris Beneficium dimittere non licet, *c. admonet, de renunciatione.* Quamorbem nec per solum mandatum de resignando Beneficium vacat, quia mandatum non est resignatio, sed destinatio ad resignandum, nisi ad actum peruentum fuerit; nec per resignationem factam in manibus Superioris: nam Superior potest admittere resignationem, vel non. Ergo desideratur consensus Superioris acceptantis dimissionem, qui includit licentiam datam resignandi, & admissionem resignationis, *Molin. de infirmis resignat. q. 1. n. 3.*

Beneficium non vacat per resignationem nisi sit admissa.

2. Et si resignatio facta sit in fauorem, Beneficium non vacat resignatione admissa, & collatione secuta, resignans licitè possidet, & facit fructus suos, donec resignatarius gratiam acceptauerit: nam conditio insita in resignatione suspendit eius effectum, donec fuerit adimpleta per acceptationem resignatarij, in cujus fauorem fit, *l. absenti, ff. de donat. Molin. de Verif. not. n. 95. & de public. resign. n. 246.* post acceptationem ius censetur quæsitum resignatario: & si Beneficium vacet, ex capite illius vacare dicitur, non ex capite resignantis, nisi fictione *a* Iuris vacare dicatur per obitum resignantis, si non superuixerit viginti dies post resignationem admissam, ex Regula de infirmis resignantibus, aut resignatarius intra statutum tempus resignationem non publicauerit viuo resignante, ex Regula de publicandis resignationibus, vt suprà diximus.

Prouisus acceptat: Beneficium expressè, aut tacitè.

3. Acceptatio Beneficij fit à resignatario duobus modis, expressè, vel tacitè, verbo, aut facto, quo consensus probatur, *l. de quibus, ff. de Legibus, l. 6. ff. ad Trebell.* & fit per se, aut per Procuratorem, *c. quia propter, de elect. & c. penult. de concess. præb. in 6.* & resignatario non acceptante, si nolit, aut non possit, resignans retinet ius suum sine noua prouisione, *Duarenus de Benef. c. 7. Fevret lib. 2. c. 5. n. 17.* Ex Placito Magni Consilij 13. *Augusti anni* 1638. modificatiuo Edicti eiusdem anni, resignans in fauorem non censetur priuatus iure suo donec resignatarius in possessionem Beneficij missus fuerit, & facit fructus suos; tamen non potest resignare ampliùs *b* in præjudicium resignationis admissæ; resignatario verò non acceptante potest, modò fraus absit; fraus enim arguitur ex resignationibus repetitis, ex eodem Placito.

Arrestum.

4. Si à Papa renunciatio fuerit admissa, Beneficium censetur reseruatum Curiæ per appositionem manus, ne locus sit præuentioni: sed hæc reseruatio duobus modis expirat, lapsu mensis, *c. statutum, de præb. in 6.* quod tempus currit à die resignationis admissæ, etiam vacante Sede, *Molin. de infirmis resignationibus, n.* 182. & obitu resignantis intra viginti dies: nam per Regulam de infirmis non solùm collatio irritatur, vt voluit Romanus *cons.* 342. sed ipsa etiam resignatio defectu conditionis insitæ in admissione illius; tamen si Beneficium purè dimissum fuerit in manibus Papæ, & intra mensem Papa non conferat, collatio facta ab Ordinario intra illud tempus valebit: *c* nam reservatio Iuris non facit collationem Ordinarij irritam, sed irritandam, si Papa eâ vtatur, & conferat intra mensem, *Molin. de public. resign. n.* 177.

Resignatione admissa intra mensem Ordinarius qui admisit non potest præueniri.

5. Si coram Ordinario resignatio facta & admissa sit, Papa non potest eum præuenire: nam per admissionem res desijt esse integra, & præuentio non habet locum nisi rebus integris. Verùm vt reseruatio Beneficij vacantis in Curiâ post mensem expirat, sic reseruatio Beneficij vacantis ex causa resignationis admissæ ab Ordinario eodem tempo-

dem tempore finitur, & eo elapso Ordinarius à Papa potest præueniri, aut Legato: expedit enim reseruationes huiusmodi breui tempore præscribi, ne diutiùs Ecclesiæ vacent: verùm cùm resignatio fuit admissa à Papa vel Legato, eodem tempore Data sumitur pro resignatario, cui datur semestre vel mensis ad publicandam resignationem, & intra illud tempus Signaturam & Bullam potest obtinere eiusdem Datæ.

6. Sunt qui sentiunt quòd si Ordinarius non conferat intra mensem Beneficium apud se vacans ex causa resignationis, ius deuoluitur ad Papam, *Garcias parte* 21. *c.* 3. *n.* 274. allegans Constitutionem Gregorij XIII. sed apud nos illa Constitutio non est in vsu, ius non deuoluitur nisi post tempus Concilij Lateranensis, saluo iure præuentionis, vt diximus suprà.

SOLIER.

a Imò veritatem & non fictionem operantur Regulæ de infirm. & de publicand. ita vt vera & non ficta contingat vacatio per obitum ex illarum dispositione, vt probat Molin. ad Regul. de infirm. Resig. n. 283. & ad Regul. de public. n. 106. in his enim quæ sunt iuris positiui lex non fictè, sed verè & mero iure agit, Bart. & alij in L. si is qui pro emptore, de vsucap. & in L. gallus §. & quid si tantum, de liber. & posth. Et Ordinarius per obitum liberè conferre poterit, Molin. d. n. 283.

b Durante scilicet triennio, sed eo elapso potest: quia per hanc secundam resignationem non præiudicatur primæ, quæ amplius non est, vt supra diximus.

c Si Ordinarius infra mensem Papæ reseruatum conferat Beneficium quod in curia vacauerit, & infra eundem mensem Papa non prouideat, valebit collatio Ordinarij vt vult Molin. ad Regul de infirm. resig. n. 176. Ordinarius enim, inquit, non minus habet iuris in prouisione Beneficij hoc mense durante, quam durante quadrimestri spectante ad Patronum Laïcum, quo non conquerente collatio Ordinarij intermedia rata manet & firma. Sed melius sentit

Rebuff. consil. 185. collationem Ordinarij factam infra mensem de Beneficio vacante in curia non valere etiam si Papa illud non contulerit : quia interim Ordinarius habet manus ligatas, Ioan. de Selua, de benefic p. 3. q. 6. Fevret. de abusu lib. 2. cap. 7. n. 11. etiamsi Papa medio tempore contulerit incapaci contra Fevret. quia non conferre, aut nulliter conferre idem sunt.

TITVLVS XI.

De resignatione ex causa permutationis.

1. OLim solus Papa poterat admittere resignationes ex causa permutationis, quoniam (vt diximus suprà) resignationes in fauorem redolent simoniam; hodie verò *ex c. Vnico de rerum permutat. in 6.* Legatus à latere potest eas admittere, & Ordinarius, *a* si habeat authoritatem Episcopalem, *Nauarrus consil. 97. n. 4. de simonia*, *Rebuff. de permutat. n.* 20. necnon Vicarij Episcoporum habentes speciale mandatum, *Ballamera Tract. de permut. c. tertiò quæritur*: cæteri verò Prælati inferiores qui non habent authoritatem Episcopalem, quamuis habeant ius conferendi, non possunt conferre in fauorem ex causa permutationis, nisi consuetudine aut privilegio ius illud acquisierint, *Bellamera loc. cit.*.

2. Capitulum verò, Sede vacante, potest quidem admittere resignationes quæ fiunt ex causa permutationis; at collationem debet reseruare futuro successori, nisi priuilegio aut consuetudine ius illud acquisierit, *Bellamera loco cit. Garcias parte* 11. *c.* 4. *n* 75. Sed hæc quæstio est Iuris ambigui; & Chopinus *de sacra Policia lib.* 1. *tit.* 6. refert suffragia Senatus Parisiensis super ea fuisse diuisa : mihi probabilius *b* videtur, Capi-

tulum Sede vacante posse resignationes huiusmodi admittere, & conferre quoniam Capitulum succedit Episcopo in omnibus ijs quæ sunt Iurisdictionis Episcopalis necessariæ, vt est institutio præsentatorum à Patronis: ergo succedit eodem iure in collatione Beneficiorum vacantium ex causa permutationis, quæ similiter fit necessitate Iuris in gratiam compermutantium, *ex eod. c. Vnic. de permutat. in 6.* & Capitulum facit id quod successor in Sede Episcopali facere teneretur, *Rebuff. de deuolut. n. 96.*

3. Et si Beneficia compermutata sita sint in diuersa Diœcesi, authoritas vtriusque collatoris desideratur: verùm ob commoditatem compermutantium alter collator alteri potest vicem suam, seu potestatem admittendi resignationem & conferendi committere, vt coram vno eodemque collatore fiat permutatio, *gl. in c. Vnico de rerum permut. in 6.* *Si compermutata Beneficia sint in diuersa Diœcesi.*

4. Si verò sine Superioris authoritate permutatio fiat, nulla est, & permutantes ad sua Beneficia redire volentes exceptione doli excluduntur, quòd Ordinarium fraudare voluerint, & Beneficia vt vacantia per dimissionem compermutantium ab Ordinario alijs conferri possunt: nam licet resignatio extrà facta sit nulla quoad Superiorem non admittentem, quoad ipsos resignantes & compermutantes tenet ex sententia communi *Soaris, & aliorum quos citat Garcias parte 11. c. 4. n. 59. iuxta c. quæsitum, & c. cùm olim, de rerum permutat. Hadrianus quæst. quodlibetica 9.* *Permutatio facta extra munus Superioris nulla.*

5. Vt permutatio canonica sit, hæc requiruntur.

Primò, quòd illa fiat ob necessitatem, aut maiorem Ecclesiæ vtilitatem, *gl. in c. cum Vniuersorum, de rerum permut.* Si fiat ob solam commoditatem partium, Ordinarius non tenetur eam admittere; tamen permutantes nullam pœnam incurrunt quòd sub authoritate Superioris conuenerint, *l. furti, ff. de his qui notantur infamia*, & ad sua Beneficia redire possunt. *In permutatione quæ requirantur.*

Secundò, in permutatione res desideratur, *l. ex placito, & l. quoniam assueras, C. de rerum permut.* & quòd res

ea fiat de mea, tua; ea enim est natura contractus. Vnde sequitur nullam esse permutationem, si permutantes ius solùm habeant ad rem, non in re, *Panorm. in c. cùm olim, de rerum permutat.* Sic nulla est permutatio expectatiuæ nominationis aut præsentationis cum Beneficio, *e* vt diximus de renunciatione. Idem dicitur de Beneficijs manualibus, & Commendis temporalibus: at si Commendæ sint ad vitam, permutatio valet, *Panorm. loco citato, Dominicus c. 1. de rerum permut. in 6.*

6. Tertiò, in permutationem rerum spiritualium, aut mixtarum, conformitas requiritur; sic Beneficium cum altero Beneficio simplici, vel Curato, rectè permutatur, vel vnum cum pluribus, præstimonium cum præstimonio (quod quid sit diximus suprà *lib. 1. tit. 2.*) Ius Patronatus cum Iure Patronatus, at præstimonium cum Beneficio permutari non potest, *Nauarrus in Manuali c. 21. n. 3. per c. cùm essent, &c. querelam, de simonia, &c. finali de rerum permutat.* Ob eamdem rationem non licet permutare Ius Patronatus cum Beneficio, nisi illud accessoriè veniat in permutatione Beneficij cui est annexum: nam si principaliter & intuitu Iuris Patronatus permutatio fiat, simonia est, ob mixturam temporalitatis in Iure Patronatus. Constat autem de mente permutantium ex actuum connexitate, si quis iuxta tractatum permutationis Capellaniam fundauerit, *d* seu Beneficium *de Pertica*, vt loquuntur Itali, retento Iure Patronatus, & mox idem Beneficium dimiserit cum Iure Patronatus in gratiam alterius permutationis causa pro alio Beneficio: aut si permutatio fiat de Beneficio fundato pro Beneficio fundando, quod alter se fundaturum promisit: ius enim illud promissum est quid temporale, & tempore permutationis extrema non sunt habilia: quod genus simoniæ in Curiâ Romanâ admittitur ad augendum patrimonium Ecclesiæ, & scala pietatis malè nuncupatur, sed in Parlamentis Franciæ reprobatur, vt nuper in causa Vicariæ Parrochiæ Oliolensis, quam possessor dimiserat ex causa permutationis pro Capellania quam resignatarium se funda-

Permutatio de Iure Patronatus cum Beneficio non valet.

Permutatio de Beneficio ficto, aut fundando, cum fundato, non valet.

turum spoponderat, cum Iure Patronatus, Senatus huius Prouinciæ judicauit in gratiam deuolutarij qui eamdem Vicariam impetraverat contra resignatarium, vt vacantem per simoniam, & à Rescripto Legati appellauerat tanquàm ab abusu, juxta Decreta Concilij Calcedonensis, & Rescriptum Alexandri Pontificis, quo simile vitium quod in Ecclesia Lucensi irrepserat damnatur; & constituitur, quòd nullus pro Ecclesiæ beneficio audeat aliquid dare, aut fabricæ, vel donarijs Ecclesiarum, seu etiam quod pauperibus sit tribuendum, quoniam mala est intentio, *c. ex multis, c.* 1. *q.* 3. τὸ καλὸν ἁπλῶς παντοδαπῶς δὲ κακόν: bonum ex integra causa, malum verò ex quouis defectu, ex Aristotele & Diuo Dyonisio: tales permutationes reprobantur Constitutione Pij V. *Fevret lib.* 2. *c.* 5. *n.* 22.

7. *Quartò*, in renunciatione quæ fit ex causa permutationis, nomen & qualitas Beneficij exprimi debent, vt in cæteris renunciationibus: verùm expressio aliorum Beneficiorum quæ possident supplicantes non desideratur vt in cæteris supplicationibus, quia collator admissa renunciatione ex causa permutationis compermutantibus illa conferre e tenetur, *Ioannes Gallus, & ibi Molin. q.* 170.

8. *Quintò*, si Beneficium sit Regiæ nominationis in permutatione consensus Regis desideratur; & si Iuris Patronatus, inscio Patrono fieri non potest; eodem tamen inuito, vel e iam contradicente, licitè fit, *Rebuff. de permut. n.* 21. *Gracias part.* 11. *c.* 3. *num.* 16. *Faber, C. de iure Patronatus, definit.* 2. modò resignatarius sit idoneus, Patronus fuerit requisitus, & fraus absit: nam si fieret permutatio Beneficij pinguis pro Beneficio ficto, vel tenuis redditus, ad eludendum collatorem, aut Patronum, iusta esset querela patroni, & alium præsentare posset; at judicare an resignatarius idoneus sit, vel non, collatoris est, non patroni.

9. In permutatione pacta apponuntur, quorum alia sunt licita, alia illicita. Licita sunt, si conuentum fuert inter permutantes de soluendo ære alieno contracto nomine Beneficij compermutati: nam successor in Beneficio soluere *In permutatione Beneficiorum quæ pacta sint licita.*

tenetur debita contracta ab antecessore, suo nomine, Beneficij, & Ecclesiam exonerare, *c. 1. de solutionibus*, vel de soluendis expensis Bullarum, modò in prædictis casibus permutatio fiat coram Papa, & talis conventio admittatur, ad tollendam suspitionem simoniæ, *Nauarrus cons. 7. & 14. de simonia*; aut si alter compermutantium sibi reseruauerit in Beneficio dimisso pensionem annuam ad compensandam inæqualitatem redditus alterius Beneficij quod sibi datur, modò fraus absit: nam si talis permutatio & reseruatio fiat in mortis articulo, ex causa senectutis decrepitæ, vel ægritudinis, cum consanguineo, aut familiari, fieri videtur in fraudem Ordinarij, vel Patroni, vt dictum est suprà: & si inæqualitas non sit in Beneficijs, vel vterque sibi reseruet pensionem in Beneficio à se dimisso, talis reseruatio facta videtur animo negotiandi, non compensandi, permutationem vitiat, & præbet materiam appellandi tanquàm ab abusu, ad irritandas collationes, *Molin. de public. resig. n.* 283. & super alio Beneficio non permutato pensio constitui non potest, *Rebuff. de pacif. possess. n.* 12. Ordinarius etiam potest *f* in permutatione resignatarium obligare ad præstationem pensionis annuæ ad compensandum valorem fructuum; sed non potest bona Beneficij nec successores obligare, sicut Papa. Idem dicitur de Legato, nisi Legatus eam habeat facultatem in mandatis, Legatus Auenionensis habet.

In permutatione pacta illicita.

10. Pacta quæ apponuntur in gratiam tertij ius non habentis in Beneficio, vt Beneficium à compermutante dimissum tertio conferatur nullum ius habenti in Beneficijs dimissis, aut pensio assignetur Studiorum gratiâ, licita censentur authoritate Papæ interpositâ, *Lessius, de Iustitia & Iure, lib. 2. dub. 26. Azorius Instit. Moral. c.* 25. hoc est, si conclusio tractatus sub beneplacito Papæ facta fuerit, siue illa clausula, *sub beneplacito*, in supplicatione sit expressa, siue non, modò ex supplicatione factâ Papæ de conuentione constet, *Soares, de statu Religionis c. 32. n. 7. Nauarrus cons.* 47. Nam Summus Pontifex admittendo conuentionem, & conferendo, dispensat, & tollit Iuris impedimentum.

Verum

Verùm in Galliâ illud genus permutations triangularis, quâ Beneficium dimittitur vt tertio conferatur, aut pensio assignetur, non admittitur, & ab executione Rescripti appellare licet tanquàm ab abusu, *Molin. de public. resignat. n.* 278. *Rebuff. in concord. de collat. verb. ex causa permut.* Tamen venia datur permutanti vt possit Beneficium repetere, ob authoritatem Papæ interpositam, *iuxta l. furti, ff. de ijs qui notantur infamia, versic. qui iussu.*

11. Resignatione admissa ex causa permutationis Beneficia alijs quàm permutantibus conferri non possunt *c. vn. de rerum permut. Clement. vn. eod. tit.* Et si alijs conferantur, permutantes ad sua Beneficia dimissa redire possunt, quoniam quoad alios non videntur resignasse, & Beneficia non vacant nisi collatione & acceptatione secuta eorum in quorum gratiam dimissa sunt. Vnde colligunt moderni, mortuo alterutro permutantium ante acceptationem gratiæ, superstitem gaudere de bona fortuna, hoc est Beneficium dimissum retinere, quòd resignatarius cujus gratiam resignauerat non acceptauerit, & mortuus sit, & Beneficium sibi collatum, ex causa resignationis ab eodem viuente factæ, & admissæ, assequi, *Loetus in lit. B. num.* 13. Sed hæc sententia reprobatur à Molineo, *de pubcliandis resignat. n.* 19. asserente id fieri contra intentionem defuncti, & collatoris, & speciem esse furti nam nec defunctus Beneficium dimisisset in gratiam illius, si talem casum præuidisset; nec collator ei contulisset Beneficium vt vacans per obitum, etiam si vt vacans ex causa permutationis, quæ non est sortita suum effectum, contulerit: fit etiam contra naturam permutationis, quæ non nisi re contrahitur, vt diximus suprà: & sic Beneficium dimissum vacat, & repeti aut retineri non potest à resignante superstite, cùm ob eam causam alterum adeptus fuerit. Et juxta hanc sententiam placuit Regi ex consilio peritorum hanc quæstionem soluere, explodendo eorum sententiam qui existimabant in casu suprà relato superstitem gaudere de bona fortuna, *Edicto du Controlle, art.* 21. quod prodest

In permutatione Beneficia solis compermutantibus conferuntur.

In permutatione superstes non gaudet de bona fortuna.

in decisoriis, tametsi Officia suppressa sint.

In permutatione euicto Beneficio an detur regressus.

12. Euicto Beneficio dato ex causa permutationis, datur regressus ad Beneficium dimissum: nam illa dimissio tacitam conditionem habet, si Beneficium datum non fuerit euictum, *Rota decis. 9. in antiquis, Rebuff. de pacif. possessor. n.* 145. *Papon Placitorum lib. 2. tit. 7. n. 2. Faber C. de Sacros. Eccles. def.* 53. Datur autem regressus sine noua prouisione, modò sententia Iudicis declaratoria euictionis præcesserit, *Papon & Faber locis citatis, Duarenus lib. 8. c. 3.* Nec solùm datur regressus contra permutantem ipsum, sed etiam contra successorem illius in eodem Beneficio ex causa resignationis, aliaue causa, ex natura permutationis, ex quâ re euictâ datur actio de euictione ad recuperandam rem permutatam contra quemcumque possessorem, *l. cum precibus, C. de rerum permutatione, Rebuff. de permutatione Benef. n.* 13. At non datur regressus ei qui vi deiectus est, aut priuatus Beneficio ob dolum vel culpam, *Bellamera Tract. de permut. part.* 10. Nec si decreto Superioris ob causam emergentem post permutationem Beneficium permutatum suppressum sit, vel vnitum alteri Beneficio, aut Capitulo; in quibus casibus authoritas Superioris semper excepta intelligitur, *l. fin. C. de actionibus empti, & l. Lucius, ff. de euictionibus.*

An permutatio Beneficij ex causa læsionis rescindatur.

13. Ex causa læsionis permutatio rescindi non potest, quoniam titulus non pendet ex conuentione partium, sed ex placito Superioris, *Decius cons.* 210. nisi tanta sit læsio vt resignans non habeat necessaria ad victum; quo casu resignatarius cogendus est constitutioni pensionis congruæ consentire, aut permutatione rescisa per Iudicis sententiam Beneficium dimitere; aut nisi inconsulta facilitas vel beneficium ætatis restitutionem indulgeat, *l. verum, ff. de in integrum restitutione minor. Imola in c. ex parte, de restitutione spoliatorum*: aut nisi dolo metusue causa permutatio facta sit, vel per errorem; vt si alter onera Beneficij tacuerit, aut falsum valorem expresserit; tunc enim alter cogitur onera Beneficij soluere, aut congruæ pensioni consentire, ad compensandum valorem redditus Baneficij dimissi, aut Beneficium

dolo quæsitum dimittere, *Papon lib. 2. tit. 7. n. 4.*

14. In quibus casibus coram Iudice Ecclesiastico rescisio aut restitutio in integrum debet postulari, *Imbertus in Enchirydio*, *Papon lib. 2. tit. 7. n. 6.* non est opus Literis Regiis, vt diximus suprà: & quamuis eæ fuerint obtentæ in Regis Cancellariâ, eisque causæ cognitio Senatui aut Proprætori fuerit commissa, Iudex Ecclesiasticus in petitorio potest de causa cognoscere, vt post Molineum notat Loisellus, *tit.* des Seigneuries, *c.* 14. *art.* 59. *& sequent. Vide suprà de renunciatione fraudulenta tit. 3. n.* 8. nisi iudicio possessorio agatur coram Iudice sæculari.

SOLIER.

a Inferior Episcopo non admittit permutationes, gloss. Clem. vnic. in verb. conferantur, de rerum permut. nisi jurisdictionem haberet Episcopalem, aut quasi, cap. Abbates in fine, de priuileg. in 6. veluti Abbas Cistercien. Cluniacensis, aut alius exemptus, ad quem cum Ecclesia pleno iure pertineat, gloss. clem. attendentes, versic. 1. de statu Monach. in eius Monasterio Episcopus nihil exercet, cap. ea quæ, vbi Pan. de stat. Monach. alij autem talem jurisdictionem non habentes permutationes auctorare non valent: cum enim concilium Turonense permutationes prohibeat, cap. majoribus, de præb. contra id non dispensat, nisi cui permissum est, d. gloss. clem. vnic. de rerum permut. non inuenitur autem permissum nisi Episcopo, cap. quæsitum, de rerum perm. dicta clem. vnic. eod. & per consequentiam habenti jurisdictionem quasi Episcopalem, vt dixi.

b Contrarium tamen de jure verius, quia in collatione Beneficiorum nunquam vacante sede succedit capitulum, nisi vbi lege nominatim cauetur, cap. illa, ne sede vacant. in jure autem non est expressum quod possit Beneficia conferre ex causa permutationis: nec verum est Regulariter quod capitulum possit facere collationes necessarias, nisi in quantum sibi à jure expressim indulgetur, Coras. in paraph. Sacerdot. p. 2. cap. 7. n. 4. quamuis contrarium multi ve-

ſint quos refert & ſequitur Garc. de benefic. p. 5. cap. 7. n. 55. & ſeqq. nec valet argumentum poteſt inſtituere præſentatos cap. 1. de inſtit. in 6. & electos confirmare, cap. cum olim. de major. & obed. ergo poteſt facere alias collationes neceſſarias: quia eſt ſpecialis ratio in inſtitutione & confirmatione ex quo præceſſit præſentatio & electio, in quibus quaſi inchoatur proviſio beneficij.

c Licitè tamen renunciatur literis ad Beneficia pro Beneficio, cap. ad audientiam, de reſcript. & ſicut Beneficium poteſt permutari cum alio Beneficio, ita poteſt ex pacto quis renuntiare literis vt conſequatur aliud Beneficium, Pan. in d. cap. ad audientiam n. 6.

d Non arridet ſententia exiſtimantium licitè fundari Capellaniam aut aliud beneficium ad effectum permutationis poſtmodum ex pacto ineundæ, ſicut quotidie ex conſilio quorundam Moralium Theologorum fieri videmus: vix enim hinc vitari poteſt Simonia ſaltem mentalis: quare dum tale beneficium erigitur, auctoritate Apoſtolica ad effectum & animo permutandi vt purgetur vitium, id non exprimitur in ſupplicatione, ſed practicatur vt Dominus Datarius ſupplicationem porrigendo ſummo Pontifici ſuper permutatione beneficiorum quæ petitur, factum illi aperiat verbo tantum, qui libenter ſuper hoc annuit. Et hanc eſſe praxim curiæ Romanæ teſtatur Pyrrhus Corradus in praxi diſpenſat. Apoſt. lib. 5. cap. 9. n. 11. & 12. ex qua infero id agere nefas inſcio Papa.

e Ceſſat enim impetratio & collatio ſimpliciter facta, & ſic ambitio. *Bellam. de permutat. p. 3. q. 2.*

f Imò ſolus Papa, tum quia in permutatione interuenit tractatus partium & conuentio, ex qua nequit imponi penſio ab Epiſcopo, cap. niſi eſſent de præb. ibi: *Non quidem ex pactione partium*; tum etiam quia hodie extra Papam vix conſtituitur penſio in hoc Regno, *Rebuff. de pacif. poſſeſſ. n. 105. Molin. in cap. 3. de colluſ. deteg. Fevret. de abuſu, lib. 2. cap. 5. n. 5.* niſi ex cauſa vnionis reſeruaretur, vel permutationis, quæ non procederet ex affectu, vel arbitrio

privatorum, sed Diœcesani decreto ex causa vtilitatis, vel necessitatis Ecclesiæ causa cognita interposito juxta formam juris in cap. quæsitum de rerum permut. Molin. ad regulam de public. resignat. n. 175. quamuis Fevret. Hoc ipsum indistinctè affirmet in omni permutatione ex Molineo, sed malè, his junge quæ dixi supra, lib. 1. tit. 13. litera. *A*

TITVLVS. XII.

De pensionibus.

1. QVoniam de pensionibus in superioribus Titulis dicere cœpimus, opportunum erit hic de ea materia breuem Tractatum subnectere. Pensio alia est temporalis, alia spiritualis. Temporalis est ea quam Patronus sibi reseruat in Fundatione super fructibus bonorum oblatorum Ecclesiæ, *Benedictus in c. Raynutius, in verb. si absque liberis*, 2. *n.* 56. & ea quæ pro temporali officio in stipendium alicui constituitur à Capitulo, Aduocato, Procuratori, aut Medico; & ea quæ alteri ius non habenti in Beneficio à Papa reseruatur: *Pensio laicalis* harum pensionum Laïci sunt capaces. Spiritualis verò duplex est; altera perpetua, quæ constituitur in titulum Beneficij, venit nomine Beneficij, & transit ad successores; Altera, *a* quæ constituitur loco Beneficij dimissi, in gratiam ius habentis, vel ad vitam, vel ad certum tempus, de qua agimus hic. *Pensio spiritualis.*

2. In omnibus Beneficijs pensio constitui potest, exceptis Vicarijs Ecclesiarum Parrochialium, in quibus pensio non admittitur, ne cultus diuinus minuatur; exceptis etiam Præbendis Theologalibus & Præceptorialibus, ne diligentia eorum qui illis Officijs funguntur in Ecclesia retardetur, vt spes præmiorum publici certaminis oppignorari non potest, *l. spem, C. quæ res pignori oblig. non poss. Loët. in lit. P. n.* 46 *Papon lib.* 3. *tit.* 5. *n.* 1. Sic judicatum de Præbenda Theologali *Pensio in omni Beneficio non admittitur.*

refert Bengeus, *de qualitatib. ordinand.* §. 9. *& seq.* In Beneficijs Curatis difficiliùs admittitur, ob eamdem rationem: admittitur tamen si centum Ducati supersint Rectori, *b* non computatis incertis oblationibus, *Concil. Trident. de reform. sess.* 12. *c.* 24. Admittitur etiam in Episcopatu, si mille Ducati supersint possessori, *Garc.* 1. *parte*, *c.* 5. §. 3. *n.* 37. Quod de Beneficijs Curatis dicto Concilio statutum fuit, ad Vicarias perpetuas, & Præbendas Theologales & Præceptoriales, extendi potest. Si Beneficium consistat in solis distributionibus, pensio non admittitur, nec si consistat in solis oblationibus incertis, ob rationem suprà allegatam, *ex l. spem, & l. commoda*, *ff. de re iudicata.* Et ita definitum fuit in Congregatione Cardinalium, *ad c.* 3. *Concilij Tridentini sess.* 21. *de distributionibus*, ne grauentur. Idem videtur dicendum de oblationibus ob incertitudinem. Tamen si pensio fuerit admissa in illis Beneficijs, & casibus exceptis, inter resignantem & resignatarium tenere debet: nam graue est fidem fallere, & resignatarius qui consensit reseruationi, & sub ea conditione Beneficium acceptauit, cogitur soluere, aut Beneficio cedere, in odium perfidiæ, hoc jure vtimur in Galliâ, *Loëtus in lit. P. n.* 46. *Papon lib.* 3. *tit.* 5. *n.* 8. Interdùm Senatus pensionem moderatur, *Loëtus ibid. in notis.* Cæteri successores resignatarij per appellationem interpositam tanquàm ab abusu possunt petere pensionem tolli, si de Beneficio Curato agatur, *Scholiastes Loëti lit. P. n.* 30. Idem dici potest de Præbenda Theologali & Præceptoriali, nisi fraus adsit in dimissione.

Pensione dupli-ci Beneficium grauari potest.

3. Si Beneficium sit alia pensione grauatum, in supplicatione facta pro pensionario id debet exprimi, ne Rescriptum sit obreptitium, quia nouum onus imponitur, *Reb. de pac. poss. n.* 123. *Gigas de pens. q.* 39. *Mol. de publ. resign. n.* 279. potest enim nouum onus imponi, si duæ illæ pensiones non excedant justum modum, seu tertiam partem fructuum Beneficij.

4. In Beneficijs patronatis sine consensu Patroni pensio constitui potest, si causa sit justa & rationabilis, *Gigas de pensionib. q.* 23. *Ricius de pensionib. decis.* 201. *Rebuff. de permu-*

tat. n. 22. At si Beneficium sit Regiæ nominationis, sine consensu Regis pensione grauari non potest, alioquin est abusus, *Mol. de publ. resign. n. 280. Chopinus de sacra Politia lib. 1. c. 2. n. 11.* Verùm si in Literis Apostolicis consensus Regis fuerit enunciatus, & resignatarius pensionem iam spontè soluerit, verba enunciatiua fidem faciunt, de consensu Regis, resignatarius cogitur soluere, aut Beneficio cedere, vt ex Placitis Senatus Parisiensis probat *Chopinus loco citato.*

5. In imponenda pensione libera est potestas Summi Pontificis: ille enim reseruare potest resignanti fructus integros Beneficij, ad tempus, vel ad vitam, aut quotam fructuum, aut certam pensionem, vel in gratiam illius vel alterius ius non habentis, fructus Beneficij oppignorare in securitatem pensionis, resignatarium & successores obligare ad solutionem, & clausulam regressus apponere, vt intra semestre, aliudve tempus præscriptum, pensio soluatur, quo elapso liberum sit resignanti redire ad Beneficium dimissum, *Lessius de Iustitia & Iure lib. 2. dubitat. 16. Azorius Instit. Moralium c. 30. Felinus in c. 2. de Rescriptis, Gigas de pensionibus q. 1. n. 4.*

6. Verùm in Galliâ reseruatio fructuum non admittitur, quòd sit species regressus & confidentiæ, *Molin. ad reg. de infirmis resign. n. 323. Loetus in lit. P. n. 31.* in gratiam ius non habentis constitui non potest *Imbertus in Enchyridio, Molin. de publ. resign. n. 277.* nec in quota fructuum, ne Beneficium videatur diuisum: tamen si pensio in dimidiâ, aliaue quotâ fructuum, fuerit constituta, non annullatur, sed ad iustum modum reducitur, *l. pecuniæ, ff. de Vsur. Rebuff. in Praxi, lib. 1. tit. 13.* Et si resignans vineæ quam plantauit, aut olìueti, aut domus quam construxit in areâ Ecclesiæ, sibi reseruet vsumfructum, talis reseruatio toleratur, *ex Concilio Toletano, in c. fin. de peculio Clericorum, & l. Vlt. C. de alluuionibus,* ne diligentiam suam sibi damnosam esse doleat.

Qua pensio aut resignatio non admittatur in Gallia.

7. In certa pecunia, vel quantitate fructuum, pensio rectè constituitur, modò non excedat trientem fructuum Beneficij dimissi, non computatis distributionibus quoti-

dianis, nec incertis oblationibus: is enim censetur iustus modus pensionum beneficialium, ratione petita ex Constitutione Ludouici IX. Galliarum Regis, qui voluit fructus Beneficij in tres partes distribui, vnam Prælato, alteram fabricæ Ecclesiæ, tertiam pauperibus, iuxta consuetudinem Ecclesiæ antiquam, vt notauimus *lib.* 1. *in principio*, *Molin. de public. resign. n.* 274. *Loëtus in lit. P. in notis*, *n.* 46. Tamen si supra illum modum pensio fuerit constituta, Rescriptum non annullatur, vt diximus suprà, sed conquerente possessore Beneficij, & appellatione interposita ab executione Rescripti tanquàm ab abusu, pensio ad iustum modum reducitur, habita solùm ratione fructuum decimalium, non oblationum incertarum, *Loëtus in lit. P. n.* 46. & causa grauaminis & appellationis cessat, si pensionarius consentiat pensionem ad iustum modum reduci, *Molin. de infirmis resign. n.* 323. *Chopinus de sacra Politia lib.* 3. *c.* 7. *n.* 14. Nec obstat appellanti, quòd constitutioni pensionis consenserit, & annis retroactis soluerit: nam ius publicum pactionibus priuatorum violari non potest, *l. ius publicum*, *ff. de regulis Iuris*, *Chopinus loco citato*, *in margine*, *Gigas de pension. q.* 36. Verùm resignatario obijci potest, *solue, aut cede*: *idem Gigas n.* 34. *Flaminius lib.* 6. *c.* 21. *Vide suprà n.* 2. Et pendente lite solutio pensionis non debet retardari, *idem Gigas de pensionib. loco citato*, *q.* 35.

Quæ pensio admittatur in Gallia.

Pensio immodica vt reducatur.

Pensio lite pendente debet solui.

8. In tribus tantùm casibus pensio constituitur apud nos in Beneficijs Ecclesiasticis. *Primò*, si Beneficium dimissum sit ex causa permutationis retentâ pensione ad conpensandum valorem fructuum Beneficij dimissi, vt diximus suprà *in tit. de permutatione. Secundò*, si resignatio fiat retentâ pensione, ne resignans patiatur nimium dispendium, *c. super hoc*, *de renunciatione. Tertiò*, si in Iudicio, vel extra, de iure dubio & litigioso transactum sit retentâ pensione, *Rebuff. de pacificis possessoribus n.* 110.

Pensio in quibus casibus constitui possit.

9. In duobus c casibus prioribus etiam à Legato vel Ordinario pensio constitui potest, *Ancharanus cons.* 280. *Oldradus cons.* 226. at illi possunt quidem resignatarium

obligare

obligare ad solutionem pensionis, quandiu beneficium possederit; sed non possunt fructus beneficij oppignorare, & successores resignatarij eiusdem beneficij obligare: Ordinarius enim non potest, nam Ordinarij non sunt domini sed dispensatores beneficiorum; Legatus non potest sine speciali mandato, quia id fit contra ius, & ea quæ sunt contra ius non veniunt in mandato generali, *Molin. de public. resign. n.* 29. *Chopinus de sacra Politia lib.* 3. *c.* 2. At Summus Pontifex potest futuros successores beneficij obligare, & fructus beneficij oppignorare, quod nostri dicunt, *realizer la pension*, quoniam ipse est supra Ius positiuum humanum, *c. proposuit, de præb.*

10. Quamobrem si quis coram Legato vel Ordinario resignauerit retentâ pensione, & velit fructus beneficij sibi oppignorari ad vitam, & futuros successores resignatarij per cessum vel decessum obligari, debet adire Papam, qui reseruationem pensionis cum iure pignoris ad sui vitam sibi confirmet, cuius petitioni resignatarius debet consentire; & nisi consentiat per se, aut Procuratorem ad hoc constitutum, vel si Summus Pontifex ius illud in beneficio constituere recuset, resignatio soluitur conditionis defectu, & collatio à Legato vel Ordinario facta infirmatur: nam renunciatio huiusmodi & collatio sunt actus correlatiui, quorum ea est natura, vt vno sublato tollatur & alius, *l Venditor, ff. de seruis exportandis, l. quidam, ff. de peculio legato, Chopinus de sacra Politia lib.* 3. *c.* 2. *n.* 14. *Papon lib.* 2. *Placitorum, tit.* des reserues de pension, *n.* 11.

11. In tertio casu transigere non licet de iure dubio beneficij retentâ pensione, sine placito Summi Pontificis, aut Legati, si eam habeat facultatem in mandatis, ob suspicionem simoniæ, *c. cùm pridem, de pactis, & c. nisi essent, de præb.* & reseruatio pensionis non admittitur nisi transactum sit de iure quæsito, & probabilis *d* sit causa timoris, ne vanus timor consentientis noceat successori, *Molin. de publ. resign. n.* 181. & non obstantibus clausulis obligatorijs & fulminatorijs in creatione pensionis appositis, si locus sit extinctioni, *De pensione concordatum non fit nisi sub placito Papa.*

reductioni, pensio extinguitur, aut reducitur, ob vitium obreptionis: nam Papa valorem Beneficiorum & statum causæ ignorat.

12. Pensionarius non tenetur recitare solemne Officium, sed Officium paruum Beatæ Mariæ singulis diebus recitare tenetur, ex Concilio Lateranensi vltimo, & Constitutione Pij V. quo iure possessor Beneficij statim atque prouisus est, & Beneficium possidet, tenetur recitare Preces Horarias, si sciat, alioquin mortaliter peccat, si verò nesciat, habet inducias sex mensium ab adepta possessione Beneficij vt discat, quibus elapsis si non recitet mortaliter peccat, & tenetur ad restitutionem fructuum, nisi iusta causa eum excuset: idem de pensionario statuitur, *Garcias 1. parte, c. 5. n. 67.* & ob maiorem negligentiam possessor Beneficij priuatur Beneficio, & pensionario pensio denegatur, nam Beneficium datur propter officium, *c. Presbyter, dist. 91.* & pensio cedit loco Beneficij: tamen si Beneficium sit redditus tenuioris non sufficientis ad sustentationem possessoris, ille non tenetur ad recitationem Officij solemnis, nisi sit in Sacris, ex communi Doctorum sententia, *Ricius decis. 387.*

Pensionarij onora.

13. Et licet Beneficium requirat residentiam, vel Ordinem Sacrum habeat annexum, pensionarius non tenetur ad residentiam, aut promotionem, *Gigas de pension. q. 30. & 31.* nec tenetur ad onera procurationis quæ debentur Episcopo pro visitatione, *idem Gigas q. 38.* Verùm tenetur ad collectas, quæ debentur Episcopo pro charitatiuo subsidio, ad decimas Regias, aliaue subsidia, pro rata pensionis, *Molin de public. resign. n. 289. Papon lib. 3. tit. 5. n. 2. Gigas q. 26. Rebuff. de pacif. possess. n. 220.* siue pensio sit in quota, siue in quantitate, *Papon loco cit.* nisi pensio sit constituta immunis ab illis oneribus in specie designatis: nam immunitas expressa in genere pensionarium quidem liberat à solitis & ordinarijs oneribus, quæ singulis annis exiguntur; at non liberat ab insolitis & extraordinarijs, vt est charitatiuum subsidium, Regi vel Episcopo debitum in casu necessitatis, de quibus in imponenda pensione non fuit cogitatum, vt sunt casus inso-

liti *l. sed si quis*, *§. quæsitum*, *ff. si quis cautionibus in iudicio sistendi causa factis non obtemperauerit*, *Bart. ibidem*, *Gigas de pension. q. 66. Mainardus lib.* 1. *c.* 43. & 44. nisi de ijs expresse conuentum sit. *e*

14. Si bebitor pensionis conueniatur pro pensione currente, & à pensionario aliquid sibi debeatur, non potest opponere compensationem eius quod sibi debetur, pensionem debet soluere, & quod sibi debetur petere: nam cùm pensio cedat alimentorum loco, non patitur dilationem, nec compensationem, *l.* 3. *C. de compensat. Gigas de pension. q.* 91. at si conueniatur pro reliquis decursis, compensatio admittitur.

15. Non solùm possessor Beneficij conueniri potest pro reliquis à se debitis pensionario, sed etiam pro reliquis antecessoris sui, vt nouus possessor vectigalia præteriti temporis præstare tenetur, *l. Imperatores*, *ff. de publicanis*, *c.* 1. *de solut. Garcias* 1. *parte*, *c.* 25. At pensionarius submouetur si contra debitorem nullas diligentias fecerit, *Ricius decis.* 435. & ex aliorum sententia, quæ æquior est, pensionarius nullam habet actionem pro reliquis pensionis contra nouum possessorem Beneficij per obitum, aut per resignationem, nisi in mandato ad resignandum reseruata fuerit, nam pensionarius non habet jus in Beneficio, sed in fructibus Beneficij, *Loetus lit. A. n.* 15. *ex Arrestis*, *Faber. C. de Sacros. Eccles. def.* 86. & resignatarius nomine proprio non obligatur ad solutionem pensionis donec Beneficium acceptauerit, *Mohedan. tit. de locato*, *decis.* 295.

16. Cæterùm post moram & interpellationem, si possessor Beneficij decreto de soluendo non pareat, priuatur Beneficio ipso facto, si clausula regressus in Literis apposita fuerit, & concepta verbis priuationem denotantibus, & pensionarius petat priuationem declarari: nam si pensionarius post moram solutionem receperit, ex toto, vel ex parte pœnam remisisse videtur: & si debitor celeri satisfactione, hoc est, antequàm pensionarius conquereretur, solutionem obtulerit, purgat moram, & pœnam vitat, *c. potuit*, *de locatione*. Si verò clausula non importet priuationem ipso

facto, possessor non censetur priuatus ipso facto, sed Iudicis Ecclesiastici sententiâ venit priuandus: apud nos quibuscumque clausulis præceptum de soluendo & constitutio pensionis sit concepta nunquam regressus datur pensionario, nisi debitor contumax Iudicis sententiâ priuetur; & cùm Beneficio priuatur, à reliquis pensionis à se debitis liberatur, quia pœna succedit loco eius quod interest, *l. apud celsum*, *§. Labeo*, *ff. de doli exceptione*, *Gigas de pensionibus*, *q. 75. & sequent.* Qui timent moras & subterfugia debitoris, quæ solent esse longiora apud Iudices Ecclesiæ, ob appellandi licentiam, & delegationes in causa appellationis, judicium condemnationis petunt coram Senatu, juxta Rescriptum Apostolicum pensionis, vt ex mandato Senatus post terminum solutionis debitor compellatur, & constringatur per captionem bonorum, & sequestrationem fructuum: solent etiam fidejussores Laïci ad majorem securitatem adhiberi; nam in causis ciuilibus Clerici apud nos possunt renunciare priuilegio Fori.

17. Varijs modis pensiones huiusmodi extinguuntur. *Primò*, morte naturali pensionarij, sicut vsusfructus finitur morte vsufructuarij, & cæteræ seruitutes personales; pensio primi anni debetur purè, & pensiones annorum sequentium conditionaliter, si pensionarius viuat *l. si in singulos, ff. de annuis leg.* Si non sit expressum qua anni parte pensio solui debeat, inspicitur caput anni, *l. nec semel*, § 1. *ff. quando dies legati cedat*, nisi pensio in certâ specie fructuum consistat; eo enim casu terminus intelligitur quo fructus percipiuntur, *l. Firmio*, *§. pater*, *ff. quando dies legati cedat*, nam multa in sermone excipiuntur, *l. si cui ff. de seruitutibus.*

Quando pensio debeatur.

18. Annus autem pensionis incipit non à primo Ianuarij, vt cùm agitur de diuidendis fructibus Beneficiji inter nouum Rectorem, & hæredes defuncti, *Loetus lit. F. n.* 12. ne pensionarius qui cessit antè iure suo frustretur: sed incipit, vel ab adepta possessione, à resignatario, vel à die intimationis Rescripti pensionis factæ possessori Beneficij, *Rebuff. de pacif. possess. n.* 126. *in additione.*

19. Si verò in conuentione, vel Rescripto pensionis, dies sit adjecta, vel adijcitur obligationi, & mortuo pensionario ante diem, non debetur pensio hæredibus illius, ob defectum conditionis non impletæ, mortuo pensionario ante diem, *Rebuff. de pacif. possess. n.* 130. vel dies adijcitur differendæ solutionis gratiâ, ne possessor Beneficij initio sui ingressus fructibus nondùm perceptis, aut redditibus exactis, ad solutionem vrgeatur: & eo casu, mortuo pensionario ante terminum solutionis, pensio debetur hæredibus illius, pro rata temporis eiusdem anni quo vixit; & integra debetur, si post terminum mortuus fuerit, *Gigas de pension.* Et si pensio diuisa sit in duas solutiones per semestria, mortuo pensionario post primum semestre, pensio illius semestris integra debetur hæredibus; pensio verò alterius semestris debetur pro rata temporis quo pensionarius vixit in illo semestri: at si dies non sit adiecta initio cuiuslibet anni, cedit dies, & venit, & pensio integra debetur hæredibus pensionarij totius anni, tametsi ante finem anni obierit, vt dicitur de legatis annuis *in l. à vobis, l. in singulos, & l. filiæ meæ, ff. de annuis leg.*

20. *Secundò*, pensio finitur capitis diminutione, si pensionarius degradetur: alia enim ratio est harum pensionum à pensione temporali alimentaria: nam pensio temporalis etiam deportatis relinquitur, & non perit capitis diminutione, *l. is qui, ff. de alim. & cibarijs legatis*: hæ verò pensiones quæ loco Beneficij subrogantur, spirituales *f* sunt, Laicis non constituuntur, nec Clericis irregularibus, *g Nauarrus cons. 63. de simonia, Garcias 1. parte, q, 5.* Degradatione tolluntur, *Gigas de pensionib. c. 13. & 16.* & non restituuntur, tametsi degradatus aut capite minutus fuerit restitutus, & rehabilitatus; nam restitutio non tollit ius quæsitum possessori per consolidationem, aut liberationem, *l. quod si minor, §. Scæuola, ff. de minorib. l. finali, C. de sentent. pass.* vt nuper iudicatum fuit in causa Sacerdotis qui ad triremes damnatus pēsionem quam obtinuerat super Vicaria loci de Gardane amiserat, & à Principe in integrū restitutus & à Papa rehabilitatus, Iudicio Senatus à petitione solutionis pensionis quam intenderat cōtra possessorē Beneficij submotus est.

Pensio deportatione finitur, & restituto non redintegratur.

Arrestum.

Pensio ex certis delictis finitur.

12. *Tertiò*, per delictum hæresis, *c. ad abolendam, de Hæreticis*, Læsæ-Maiestatis, aut Sedis Apostolicæ, *c. fœlicis, de pœnis, in 6.* si quis percusserit Cardinalem, *d. c. fœlicis*, aut Episcopum in cuius Diœcesi pensionem habebat, *Clement. 1. de pœnis.* Per cætera delicta, simoniæ, aut confidentiæ, *h* pensio non simoniacè adepta non extinguitur. Sic homicida non meretur pensionem, tamen pensionem retinet ante homicidium obtentam, *Ricius in Praxi irregularitatis, decis.* 524. ex sententia Theologorum & Iureconsultorum quos citat.

22. *Quartò* pensio extinguitur per matrimonium, aut professionem Religionis in Ordine Mendicantium, *Gigas de pensionib. q.54. & 57. Garcias 1. parte, c.5.* At licet Beneficium vacet per adeptionem Episcopatus, pensio non finitur, *i* quia nomine Beneficij non comprehenditur simplex pensio: & si Clericus pensionem habens huiusmodi in Beneficio sæculari, in Religionem non Mendicantium ingressus sit, in quâ Beneficia possidere & pensiones habere licet, eam non amittit, k ob eamdem rationem, quamuis in illo statu Beneficia sæcularia in titulum aut pensionem in illis acquirere non possit: amittit autem si profiteatur Religionem Mendicantium, ob votum paupertatis.

23. *Quintò*, pensio finitur consolidatione, si pensionarius idem Beneficium adipiscatur, nam res sua nemini seruit, *l. Vti frui, ff. Vsufructuarius quemadmodum caueat.* Et quamuis idem Beneficium dimittat, pensio ei non redintegratur, si illud Beneficium pacificè possederit, & sponte dimiserit, quia dùm Beneficium acquisiuit, absolutè & irreuocabiliter pensionem amisit, vt dicitur de vsufructu *in l. si tibi fundi, ff. quibus modis Vsusfructus amittatur.* At si Beneficium euincatur sine dolo & culpâ illius, pensio non videtur extincta, *Gigas de pensionib. q. 49.* & pensionario redintegratur, sicut actiones actiuæ restituuntur hæredi hæreditate euicta, quæ per aditionem confusione perijsse videbantur, *l. debitor, ff. ad Trebellianum.*

24. *Sextò*, pensio finitur liberato possessore Beneficij,

interposita Papæ authoritate: alteri verò pensio cedi non potest, quoad ius, quod personale est, licet commoditas pensionis, seu solutio, post lapsum termini, vel ante, à pensionario dùm viuit alteri cedi possit, vt de vsufructu dicitur *in l. arboribus, ff. de Vsufructu.* Sine Papæ authoritate, pensioni eiusdem authoritate constitutæ renunciare non licet, siue renunciatio fiat gratis, siue aliquò dato, vel promisso: nam si gratis fiat, authoritas Superioris requiritur, *l* quia pensio cedit alimentorum loco, & de futuris alimentis sine authoritate Superioris transigere non licet, *l. de his, ff. de transact.* Si aliquo dato vel promisso fiat, authoritas Papæ requiritur, ob metum simoniæ; & quia plerumque prætextu pensionis mox certa pecunia redimendæ in resignatione Beneficij simonia committitur, occasio delinquendi sic coërcetur, ne possessor Beneficij pensionis debitor ampliùs possit pro luitione pensionis soluere, aut promittere pensionario, quàm quod ille ex quinque *m* pensitationibus annuis redigere potest; vt si pensio sit centum librarum, pretium luitionis sortis non potest excedere quingentas libras; & difficilè admittitur conuentio inita inter debitorem & pensionarium, nisi post triennium *n* à constitutione pensionis elapsum, ex stylo Curiæ. *Et pensio possit extingui, quæ requirantur.*

25. *Septimò*, translatio pensionis de Beneficio onerato in aliud Beneficium debitoris, authoritate Summi Pontificis fieri potest, aut de pensionario in gratiam alterius ex consensu pensionarij, *Garcias parte* 1. *c.* 5. Verùm postremum illud genus quo pensio transfertur in alium ius non habentem in Beneficio, apud nos non admittitur, & pensionarius ius pensionis alteri cedere non potest.

26. *Octauò*, pensio extinguitur vel minuitur interitu rei, si iura aut prædia Ecclesiæ euicta sint, vel incendio, ruina aut inundatione perierint, & aucto redditu Ecclesiæ pensio redintegratur, vt de censu emphyteuticario dicitur *in l.* 1. *C. de iure emphyteutico, Rebuff. de pacif. possess. n.* 123. *Pensio extinguitur interitu rei.*

27. *Vltimò*, remissio pensionis ob easdem causas propter quas fit remissio mercedis in locatione, si calamitosa *Pensionis remissio quando fiat.*

tempestas in fructibus acciderit, *l. licet, & l. ex conducto, ff. de locatione*, habita ratione non mercedis conuentæ inter possessorem Beneficij, & colonum, sed justæ mercedis, quæ in ineunda ratione pensionis spectanda est.

28. Cùm verò possessor Beneficij priuatur fructibus, excommunicatione, aut suspensione, Ecclesia cui fructus applicantur pensionem soluere tenetur, vt cætera onera fructuum, *l. si proponis, C. de bonis proscriptorum, l. penult. C. de sentent. passis & restitutis, l. vnica, C. pœnis fiscalibus creditores præferri*: nam quibuscumque clausulis pensio constituatur, nunquàm Papa præsumitur voluisse obligare possessorem Beneficij vt soluat de suo, *Ricius in Praxi, decis.* 434. *Gracias* 1. *parte, c.* 5. *n.* 226.

29. At si possessor Beneficij resignet, liberatur à pensione: nam pensio est onus impositum rei, non personæ; tamen adhuc tenetur, & conueniri potest ad solutionem, donec ostenderit resignatarium acceptasse Beneficium, *Mohed. de locat. de c.* 295.

SOLIER.

a Tantum abest quod pensio super fructibus Beneficij clerico assignata etiam ex causa resignationis sit spiritualis, vt ne quidem rei spirituali sit annexa: quia vt quid annexum spirituali dici possit requiritur vt ei sit intimum & adeò permistum vt separari nequeat absque sui destructione, sed in eo recipiatur, & viuat veluti forma in subjecto, vt omnium optimè deducit in terminis Lotter. de Benefic. lib. 3. q. 29. n. 78. & seqq. dando exemplum in iurepat. vndè ait sola jura incorporalia huius mixtionis seu annexionis spiritualis esse capacia. Sed pensio quamuis sit jus incorporeum, quia tamen non est intima Beneficio, sed tantum contigua & cohæsiua, Beneficio non insidet sed fructibus Beneficij, nec extinguitur, sed durat Beneficio per vnionem vel suppressionem extincto, consequens est pensionem huiusmodi esse quid merè temporale & profanum ab omni spiritualitate prorsus alienum, *Panorm. in cap ad audientiam de rescript. dixi plenè ad Flamin. de resig. lib. 6. q. 4.*

b Hodie

b Hodie apud nos vt pensio admitti possit in Beneficijs curatis & quibuscumque præbendis cujusuis sint redditus pensionarij debent Beneficio per quindecim annos vti eius possessores inseruiisse & Beneficiato trecentarum librarum summa ab oneribus libera superesse, oblationibus & manualibus distributionibus non imputatis vt duplici Regia declaratione nuper edita fuit stabilitum.

c Idem in tertio casu vult Molin. in cap. 3. de collus. degend. per textum in cap. nisi essent, de præb. Sed hæc vetus jurisprudentia jamdiu exoleuit, ita vt in nullo casu (exceptis de quibus dixi supra tit. proximo litera *F*) liceat hodie ordinarijs pensiones creare Beneficiales.

d Pensio ex simplici cessione juris est admodùm de fraude suspecta, & ideò multum est inuigilandum, cap. audiuimus, de collus. deteg. Et pensionarius tenetur, si non justificare, saltim docere de aliquo jure cessibili, Lotter. de re Benefic. lib. 1. q. 35. n. 48. & 49.

e Hoc non est perpetuò verum, nam pensionarius tenetur in Gallia pro rata pensionis ad donum Regium, quod gratuitum vocant, licet aliud partes conuenerint, quia Rex cum Clero Gallicano contrahens huic priuatorum conuentioni expresè derogat.

f Sunt Ecclesiasticæ non spirituales, per ea quæ supra hoc tit. lit. *A* diximus

g Clericus enim, qui non habet clericatum exequibilem, non est capax pensionis, Lotter de re Benefic. lib. 1. q. 36. n. 21. contra Nauar. consil. 11. de temp. ordin.

h Imò Confidentiarij priuantur ipso jure non solum omnibus ante confidentiam canonicè obtentis Beneficijs, sed etiam omnibus fructuum reseruationibus, & pensionibus etiam anteà sibi legitimè concessis, alijsque rebus Ecclesiasticis, vt est expressum in constitutione Pij V. contra confidentiarios, §. sed ne quisquam, & ibi Flam. de confid. q. 59. n. 60.

i Ita judicatum in Senatu Parisiensi die 14. Ianuarij 1661. refert *Dufresne* in suo causarum Diario, *lib. 4. cap. 2. & no-*

tatur in noua additione ad Louet. lit. P. *cap.* 30. contra communem Scribentium sententiam & stylum Romanæ curiæ, Gigas de pensionib. q. 56. Caputaquen. decis. 304. p. 2. Flamin. de resignat. lib. 6. q. 2. n. 121. His adde à nobis dicenda infra hoc lib. tit. 14. lit. *b.*

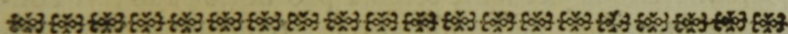
k Contrarium est verius, Gigas de pensionibus, q. 57. quia per professionem cujusuis ordinis vacant Beneficia, & conferri possunt, cap. Beneficium, de regul. in 6. & ibi DD. Pensio autem ijsdem modis amittitur quibus Beneficium, Flamin. de resig. lib. 3. q. 1. n. 13. tum verbum Beneficium positum in d. cap. intelligitur largè de quocumque Beneficio, Ioan. And. & Philipp. Franchus ibib. & sic de pensione quæ venit appellatione Beneficij latè sumpto vocabulo, Gigas d. q. 57. sententia tamen Auctoris procedere potest in pensionibus alijs ab Ecclesiasticis seu beneficialibus per ea, quæ tradit post alios, quos citat Fevret. de abusu, lib. 2. cap. 5. n. 38.

l Ad hæc cum aliàs magister Raimundus Lambert reseruatarius ex causa resignationis tertiæ partis fructuum Parrochialis Ecclesiæ Beatæ Mariæ de Projan Auxitan. Diœcesis reseruationi huiusmodi proprio scripto inconsulto Papa gratis renunciasset, post aliquot annos sopitam pensionem lite suscitauit aduersus Samuelem Thausia per renunciationẽ Resignatarij ab Ordinario de eadem Ecclesia prouisum, Senatusconsulto Tolosano desuper lato die vltima Augusti 1644. in prima inquæstarum classe, relatore domino Lebrun, & M. de Boissiere scribente, qui ista, vt & alia, mihi variæ eius & summæ eruditionis obseruantissimo beneuolè credidit; cumque postmodùm Ioannes Tinerage per obitum memorati Samuelis in beneficio successor, decretum hoc per viam oppositionis labefactare tentasset, stare iussit Senatus posthabita oppositione altero decreto in publicis causarum actionibus prolato die 9. Augusti 1659. quamuis per plures annos ab abdicata pensione præfactus Raymundus tacuisset, haberetque abundè in beneficijs vnde viueret & vterque possessor, qui succubuit per puram renunciatio-

nem vel obitum via ordinaria fuisset prouisus. Ratio iudicati duplex est: prima quia, vt ait Auctor pensio cedit loco alimentorum quibus renunciari non potest absque Iudicis auctoritate, l. cum hi in princ. ff. de transact. l. alimentis, Cod. eod. tit. altera est vt vitentur fraudes, & arceatur simoniæ occasio. Doctores tamen communiter, tenent pensionem posse gratis remitti per pensionarium absque auctoritate superioris, Gomes. ad Regul, de infirm. q. 16. Corras. p. 1. cap. 4. n. 4. Flamin. Paris. de Resig. lib. 6. q. 2. n. 123 Gigas de pensionib. q. 64. & alij, quos citat & sequitur Garcias, de benefic. p. 1. cap. 5. n. 39.

m Imò sex vel etiam septem annorum solutio pensionis potest licitè anticipari ad effectum cassationis auctorante Papa, Tornet. lit. P. n. 93.

n Nullam vnquam in prosequenda cassatione pensionis ex breuitate temporis ab eius creatione effluxi fuimus in Romana curia experti difficultatem, nec solet id tempus exprimi, nec expressio desiderari.

TITVLVS. XIII.

De Concordatis.

1. PEnsiones Concordatis reseruari interdùm, supra diximus: quare non erit alienum à nostro instituto, in quo nobis proposuimus totam materiam Beneficiariam breuiter complecti, juxta desiderium Clericorum, cæterorumque supellectilem necessariam Librorum non habentium, de Concordatis agere. Concordatum est transactio de re spirituali aut mixta dubia & litigiosa, qua alter cedit aut renunciat iuri suo, in gratiam alterius qui pensionem ob eam causam, à cedente vel renunciante sibi reseruatam,

vel sumptus litis, aut Bullarum expensas, vel æs contractum nomine Beneficij, se soluturum promittit.

Concordatum sine placito Papæ non valet.

2. Conuentiones hujusmodi apud Ordinarium vel Legatum fieri non possunt: nam omnis pactio de re spirituali, vel mixta, redolet simoniam, *a* & Iure prohibetur, *c. cùm pridem, de pactis*, & Legatus non potest dispensare in iis quæ Iure prohibita sunt, nisi eam facultatem habeat in mandatis: at Summus Pontifex potest prohibitionem Iuris tollere, aut limitare, & facere licitum quod ob prohibitionem Iuris *d* est illicitum, *c. cùm pridem, iuxta l. furti ff. de his qui notantur infamiâ.*

Concordati iusta conditiones.

3. Ea verò conventio solet approbari quæ fit promissione honecta pro jure quæsito: nam si promissio sit contra bonos mores, aut fiat pro jure quærendo, nominatione, vel præsentatione ad Beneficium, conventio non admittitur in Curia; & si admittatur, appellatur ab executione Rescripti tanquàm ab abusu. Censetur autem honesta promissio quæ fit de sumptibus litis moderatis, aut Bullarum expensis, aut ære contracto nomine Beneficij, aut de certa pensione annua à cedente retenta pro bono pacis, vt constat ex supradictis de permutatione, & pensione, & conditionibus in resignatione appositis.

Concordatum non valet donec fuerit confirmatum.

4. Quamobrem nulla in judiciis harum conuentionum ratio habenda est, donec eæ à Papa fuerint approbatæ, *b* vt solemni Decreto Senatum Parisiensem statuisse refert Dominus Loëtus optimus Author, *in lit. C. n.* 40. nec pensio nec pecunia *c* promissa ante approbationem factam Rescripto Apostolico solui potest, *Gigas de pensionib. q.* 34. pecuniam tamen promissam penes Actuarium, aliumve sequestrum, ex consensu partium licet deponere, à quo cedens justum valorem sumptuum possit recipere, juxta modũ taxandum à Commissario qui fuerit Rescripto confirmatario Concordati delegatus, quo deposito res non redintegratur.

Concordatum confirmatum in forma communi non obligat successores.

5. Concordatum confirmatum à Papa, vel à Principe, aut Senatu, cum cognitione causæ, visis actis, & partibus auditis per se, vel suos Procuratores, obligat successores,

c. Veniens, de transactionib. Rota decis. 230. Quod verò confirmatur sine cognitione causæ, obligat quidem contrahentes, & eorum hæredes, vi stipulationum: at non obligat successores eorum in munere vel officio, ne ex facto illorum deterior fiat conditio successorum, *d. c. Veniens*, nisi vsu & & consuetudine centenariâ in muneribus publicis illud præscriptum sit.

Quibus modis Concordatum soluatur.

6. Varijs autem modis Concordatum soluitur: *Primò*, commmuni partium consensu, si Rescripto Apostolico nundùm confirmatum sit: nam post Placitum confirmationis obtentum, ab eo sine nouo Rescripto resilire non licet. At quæri solet, an ante placitum obtentum liceat alteri altero inuito à Concordato recedere, nam à Concordatis quæ fiunt de re temporali sub beneplacito Curiæ sæcularis, ante Placitum Curiæ non licet recedere, vt constat ex Placitis Senatus Parisiensis, apud Ioannem Gallum *q.* 210. Sed diuersa est ratio Concordatorum quæ fiunt de re spirituali, aut mixtâ: nam quæ fiunt de re temporali, solo placito & consensu partium firmantur, & Placitum Curiæ non desideratur per modum conditionis, sed per modum solemnitatis extrinsecæ ad roborandum actum, nisi aliud constet de mente contrahentium: sed Concordata de re spirituali, aut mixtâ, facta sub beneplacito Papæ, conditionalia sunt, si Papæ placuerint; & imperfecta, donec à Papa fuerint approbata: ideòque ante placitum obtentum alter altero inuito à Concordato potest recedere, quamuis jam Procuratorem constituerit ad consentiendum in Curiâ, & clausulam de non reuocando in mandato apposuerit, quæ clausula aduersatur mandato, & pro non adjectâ habenda est, *l. cùm precarium, ff. de precario*, modò reuocatio mandati fiat tempestiuè, & intimetur parti, vt diximus suprà de reuocatione mandati ex causa permutationis, quo casu sumptus alteri præstari debent, quos fecit ante intimationem, *l. si pecuniam, ff. de condict. causa data causa non secuta*: & ex nouo Edicto *du Controlle, art. 7. & 9.* & alio Edicto modificatiuo anni 1647. mandata quæ fiunt ad consentiendum vnioni, aut dissolutioni vnio-

nis, creationi vel extinctioni pensionis annotanda sunt apud Actuarium intra mensem ab intimatione Rescripti numerandum, aliter nulla declarantur, & fidem nullam faciunt in Iudicio.

7. *Secundò*, Concordatum soluitur conditionis defectu, si à Papa reijciatur *d* aut intra certum tempus non approbetur, si clausula resolutoria fuerit adjecta; vt si intra tempus designatum approbatum non fuerit, nullius momenti sit: si verò certum tempus non sit adjectum, finito mandato aut morte Procuratoris constituti ad consentiendum, vel anni lapsu (his enim modis mandata huiusmodi finiri suprà diximus lib. 3. tit. 6.) concordatum durare creditur: & alter ad postulationem alterius, de nouo mandare tenetur, ad consentiendum approbationi nisi malit Concordatum solui.

8. *Tertio*, Concordatum finitur morte naturali aut ciuili alterius, antequàm illud à Papa fuerit approbatum; vtroque enim modo potestas Procuratoris qui debet consentire, expirat. Vnde si pensio fuerit reseruata in concordiâ, mortuo resignatario ante homologationem, resignans non potest petere confirmationem, quia mandatum resignatarij est finitum, vt iudicatum fuit in hâc Patriâ, *Arresto Aprilis Anno*, 1622.

Arrestum.

9. *Quartò*, officio Iudicis, restitutione in integrum, si causa iusta sit, vel appellatione emissâ ab executione Rescripti Apostolici tanquàm ab abusu, si Concordatum illud sit contra bonos mores, Constitutiones Regni, & Concordata; quo casu idem ipse qui consensit admittitur ad appellandum, ob publicam vtilitatem.

Concordatum soluitur, per rescisionem, aut restitutionem in integrum, vel appellationem ab abusu.

10. *Quintò*, Concordatum soluitur si Beneficium de quo agebatur ab alio fuerit euictum, sine dolo aut culpâ promissoris.

11. In quibus casibus, siue Concordatum dicatur nullum, siue rescindi petatur, cognitio est Iudicis Ecclesiastici, *Faber C. de Iurisd. omn. Iudicum*, *def.* 4. etiamsi Literis Regiis, Rescisionis, aut restitutionis, Iudex Regius fuerit

Rescisio Concordati apud quem petenda sit.

delegatus, nisi per appellationem tanquàm ab abusu cognitio causæ ad Senatum fuerit deuoluta.

SOLIER.

a Si tamen ille, cui debebat cedi beneficium vigore concordiæ reperiatur in possessione & non constet de beneplacito Papæ, ex hoc non præsumitur simonia, Flamin. de confid. q. 40. n. 60.

b Vt autem ex confirmatione Apostolica pacta hujusmodi circa beneficialia labe simoniæ expurgentur, duo requiruntur; primò vt non solum reseruetur sed omnino obtineatur beneplacitum Papæ; alterum vt nihil possit videri contra Papæ mentem extortum, sed fuisse omnia bene explicata, ita vt non sufficiat narrare aliqua pacta illicita si magis illicita taceantur, nec potest prætendi eorum narratiuam suppleri ex clausula relatiua ad instrumentum Concordiæ cum clausula *quorum tenores*, quia non trahitur ad majora expressis, Lotter. de re benefic. lib. 3. q. 23. n. 177.

c Nihilominus vt Concordia fiat & recedatur à lite, licet ratione expensarum aliquid detur, simoniacum non dicitur, Gomes. ad Regul. de annali poss. q. 2. circa medium, pag. mihi 488.

d In totum vel pro parte, nam si aliqua clausula fuerit cancellata, aut conditio vel modus rejecti, sub quibus, & non aliter, partes concordare voluerunt, licet in reliquis sit supplicatio signata, euanescit tota Concordia ex defectu consensus contrahentium, Gonzal. ad Regul. 8. Cancell. gloss. 12. n. 86.

TITVLVS XIV.

De tacita renunciatione, per matrimonium, & adeptionem Episcopatus.

1. TAcitâ renunciatione in certis casibus Beneficia vacant ipso iure, & ipso facto. *Primus* est, si Clericus habens Beneficium matrimonium contraxerit: nam Sacerdotium cum matrimonio retineri non potest, juxta mores antiquos Romanorum, *l. vitricus, ff. de donat. inter vir. & vx.* electoque statu conjugali Clericus renunciasse videtur Beneficio, *c. 1. c. diuersis, c. cùm decorem, de Clericis coniugatis*, quia, vt ait Pontifex *in d. c. diuersis*, cythara cum Psalterio malè concordat, vbi per Cytharam intelligit vitam Laïcalem; & per Psalterium vitam Clericalem.

Per matrimonium renunciatur Beneficio.

2. Nec obstat quòd in dictis Constitutionibus dicatur Clericos qui duxerint vxores esse compellendos ad Beneficia dimittenda: id enim de dimittenda possessione intelligitur, non de dimittendo Beneficio, cui ipso facto ducendo vxorem tacitè Clericus renunciat, & post illam tacitam renunciationem ampliùs renunciare non potest, vt probatur *ex c. Literas, & c. cùm nostra, de concessione praebend.*

3. Hoc iure Beneficia vacant, siue matrimonium sit consummatum, siue non, etiam si vxor in domum mariti nondùm deducta sit, vel mutato propositio in Religionem ingressa fuerit, & Clerico remanenti in sæculo ad Beneficium redire non licet, *Panormit. in d. c. cum nostris.* At per sponsalia de futuro, aut per matrimonium inualidum, Beneficia non vacant ipso iure: nam Constitutiones suprà allegatæ loquuntur de matrimonio, & de matrimonio rato & valido intelliguntur: vnde si matrimonium nondùm

Per matrimonium ratū Beneficium vacat.

contractum

contractum fuerit coram Parrocho, & duobus testibus, iuxta formam Concilij Tridentini; vel si ob aliquod Iuris impedimentum reperiatur nullum, Beneficium non censetur vacare ipso iure, *Molineus de publicandis resignat. n.* 389. *Garcias parte* 11. *c.* 81. quoniam in pœnalibus verba cum effectu sunt intelligenda: tamen in istis casibus Iudicis sententiâ Clericus priuandus est Beneficio, ob suspicionem incontinentiæ, & Ordini illatam injuriam, ex eorumdem sententiâ: ex aliorum sententiâ, licet matrimonium sit nullum ob aliquod Iuris impedimentum, Beneficium ipso iure vacat, & ipso facto, *a Rota decis.* 103. *in antiquis*, *Rebuff. de pacif. possess. n.* 187. *Ricius decis.* 240. quam iustam esse arbitrarer si matrimonium fuerit consummatum; necdùm ob injuriam Ordini illatam, & mulieri, sed ob scandalum, cùm sit manifestũ per talem actum Clericum Beneficio renunciare voluisse.

4. Secundus casus est *in c. cùm in cunctis*, §. *cùm verò*, *de electione*, vbi dicitur quòd si Clericus habens Beneficium in Episcopum electus fuerit, eiusque electio fuerit confirmata, & is bonorum Ecclesiæ administrationem assecutus sit, decurso tempore de consecrandis Episcopis à Canonibus definito, is ad quem spectat collatio Beneficiorum quæ Episcopus habebat, de illis liberam habet disponendi facultatem: quod de Beneficijs cuiuscumque generis intelligitur, siue sint Dignitates, aut Beneficia Curata, aut simplicia, siue in titulum, siue in Commendam concessa sint. Idem de pensionibus ipsis quæ habentur loco Beneficij dimissi intelligendum putat, *Garcias parte* 11. *c.* 6. *& Gigas de pensionib. q.* 56. Verùm pensiones non veniunt nomine Beneficij, & Constitutiones suprà allegatæ de beneficijs solùm loquuntur, non de pensionibus. *b*

Beneficia vacant per adeptionem Episcopatus.

5. Eodem iure beneficia Abbatis post confirmationem & adeptam pacificam possessionem vacant, quamuis is nondùm fuerit benedictus, *Decius in d. c. cùm in cunctis*, *Oldradus cons.* 14. Idem dicitur de eo qui ad Dignitatem Cardinalatus *c* electus est, *Marcus* 1. *parte*, *q.* 1345.

6. Excusatur autem eisdem Constitutionibus Episco-

Kk

pus, si nondùm possessionem pacificam bonorum Ecclesiæ in quam electus est fuerit adeptus aut saltem majoris partis eorumdem bonorum, ob motam controuersiam de eisdem bonis, in iudicio, vel extra; aut si nondùm sit consecratus, modò non sit in morâ petendi cõsecrationem: censetur enim esse in mora post trimestre elapsum à confirmatione, si nullum fuerit legitimum impedimentum, *c. ordinationes, d.* 75. *& c. quoniam quidam, d.* 100. Excusatur etiam si à Papa fuerit dispensatus ad retinenda Beneficia, *gloss. in c. si quis* 21 *q.* 2. Idem de Abbatibus *d* & Cardinalibus dici potest: quod de Abbate diximus, locum habet siue sit prouisus in titulum, siue in Commendam ad vitam: nam talis Commenda æquiparatur titulo in multis, secùs si ad tempus Commenda sit.

SOLIER.

a Veluti si contrahens fuerit sacris initiatus vel consanguineam duxerit, vel non seruata forma Concilij Trid. non enim decet vt stultus melioris, quam peritus conditionis existat, cap. cum qui, de præb. in 6. & nemo de improbitate sua consequitur actionem, l. itaque fullo §. 1. ff. de furtis.

b Quia priuatio imponenda non est nisi in casibus à jure expressis, gloss. notabilis in cap. vlt. de jurepat. & in cap. cum vos, in verb. minus idoneæ in fine de offic. ordin. & in clem. 2. in verb. suspensus, de vita & honest. cleric. text. in §. cum igitur in Auth. de non elig. secund. nub. ibi: *Nec est lex aliquid tale dicens.* His motiuis idem quod Auctor noster in subjecta quæstione tenet Hoieda de incompat. benef. p. 1. cap. 4. n. 5. vid. à nobis dicta supra hoc lib. tit. 12. lit. *i*.

c Per promotionem ad Cardinalatum vacant indistinctè omnia Beneficia curata, dignitates, & officia per cap de multa de præb. vt resoluit Panorm. in cap. Ecclesia vestra, le 2. de elect. non autem Beneficia simplicia, Hoieda, de incompat. Benefic. p. 1. cap. 2. n. 15. quia de his non loquitur capitulum de multa, sed possunt simul retineri cum Cardinalatu etiamsi residentiam requirant vt in d. cap. Ecclesia

vestra le 2. quia is qui in seruitio Romani Pontificis est, à residentia excusatur, cap. cum dilectus, cap. ad audientiam & cap. de cætero, de cleric. non resid. imò postquam quis fuerit creatus Cardinalis poterunt eidem prædicta Beneficia simplicia conferri, non tamen ea quæ residentiam requirunt, nam hæc conferenda non sunt eis qui residere non possunt, cap. quia nonnulli, cap. relatum & cap. cum ad hoc, d. tit. Et hæc intelligenda sunt de Cardinale Diacono seu presbytero; non autem de Cardinale Episcopo nam hic nulla potest retinere Beneficia curata vel simplicia, cap. cum in cunctis §. cum verò de elect. Pan. & Hoieda vbi supra.

d Nam Episcopatus & Abbatiæ à jure parificantur, vt obseruat Rebuff. de mandat. Apostol. §. statuimus in verb. Monasteria in concordat. & probatur in cap. ne pro defectu §. statuimus juncta gloss. in verb. regulares & text. in cap. dilectus filius in fine, de concess. præb. can. nullus Monachus 28. q. 2. cap. decerimus, de iudic. vbi Abbates nominantur inter Episcopos, & Archiepiscopos, & in cap. 2. & ibi Archidiaconus, de præb. in 6. non tamen eo modo vacant Beneficia promoti in Episcopum quo vacant Beneficia promoti in Abbatem nam Beneficia Episcopi non vacant nisi possessio adepta sit, & Episcopus sit consecratus, vel saltim sit lapsum spatium trium mensium concessum ad obtinendam consecrationem cap. cum in cunctis, §. cum vero, de elect. At Beneficia Abbatis vacant statim post obtentam pacificam possessionem etiamsi non fuerit benedictus, Pan. in d. §. cum verò, & in cap. quanto de offic. ordin. ratio differentiæ est, quia Abbas ante benedictionem, dicitur Abbas, electus autem in Episcopum, Episcopus non est ante consecrationem, Pan. in cap. inter Monasterium, de re iudic.

TITVLVS XV.

De vacatione Beneficij per adeptionem secundi incompatibilis.

1. TErtius casus est, si possessor Beneficij adeptus sit aliud Beneficium incompatibile cum primo: primum vacat ipso iure, non tamen ipso facto: nam in hoc, & in casibus suprà relatis, in quibus diximus, per adeptionem Episcopatus, Abbatiæ, vel Cardinalatus, Beneficia antè adepta vacare ipso iure, & alijs casibus quos referemus infrà, possessor eorumdem Beneficiorum non prohibetur ea dimittere, vt purè, vel in fauorem, modò alteri non sit ius quæsitum: nam licet Beneficia illa quæ dimittere tenetur, ipso jure vacent, non vacant ipso facto, vt per cessum vel decessum, per matrimonium, & per professionem vitæ Religiosæ: in quibus casibus possessor tacitè Beneficijs videtur renunciasse, & in eum statum transit vt renunciare non possit iuri quod habere desijt per tacitam renunciationem. Sic distinguntur casus in quibus Beneficium vacat ipso iure tantùm, in quibus possessori renunciare licet, si Beneficium alteri nondùm collatum sit, & casus in quibus vacat ipso jure & ipso facto, in quibus cessat renunciandi licentia.

2. Olim prouisus de Beneficio incompatibili cum primo, quod obtinebat, alterum illorum dimittere tenebatur, & alterum quod mallet poterat retinere, ex Concilio Turonensi, *c. referente*, *& c. prætereà*, *de præbendis*. Verum Concilio Lateranensi cautum fuit, post adeptam pacificam possessionem Beneficij incompatibilis vacare primum, *c. de multa, de præbendis*: ipso iure vacat si qualitas Beneficij sit notoria; & si qualitas Beneficij sit occulta, post tempus à Iudice præstitutum, *Dominicus in d. c. susceptum*, posterioribus Constitutionibus cautum fuit post adeptam pacificam possessionem

secundi incompatibilis possessorem teneri alterutrum dimittere intra mensem, eoque tempore elapso vtrumque vacare, *Extrauag. execrabilis, de præbendis*; quæ Constitutio nimis seuera visa est, & novissimè in Concilio Tridentino *sess. 7. de reformat. c.* 4. Ius Concilij Lateranensis fuit renouatum.

3. Ad hoc autem vt possessor incompatibilium ad dimissionem primi obligetur ex Concilijs suprà allegatis, sufficit si possessionem pacificam secundi adeptus sit: nam si primum sit litigiosum, eò citiùs dimitti debet, & vacare censetur post adeptam pacificam possessionem secundi, *Rebuff. in tit. de tacita renunciatione, vers. 3. Nauarrus cons. 14. n. 1. de præb. Garcias parte 11. c. 5. n.* 107.

4. Beneficia incompatibilia sunt, Dignitates, personatus, & officia quæ requirunt residentiam, *c. de multa, de præb.* Ecclesiæ Parrochiales, si Cura sit eis actu annexa, *c. quia in tantum, de præb.* secùs si Cura sit eis habitu annexa, & per Vicarium exerceatur, aut si illæ Ecclesiæ, vt Prioratus rurales, sine Cura per spatium quadraginta annorum rectæ fuerint, quo tempore status Beneficiorum mutatur, vt diximus suprà *lib.* 1. Sunt etiam incompatibiles Vicariæ perpetuæ, *Clement. vn. de off. Vic.* idem enim non potest duplici fungi militia, *l. 5. C. qui militare non possint, lib.* 12. nec duas habere vxores, vt aiebat Guillelmus Parisiensis Episc. *Absit vt cum Ecclesia mea sponsa habeam concubinam*, referente Cosma *in Pragmatica Sanctione.* Incompatibilia etiam dicuntur Beneficia simplicia, si sint conformia sub eodem tecto, *c. Literas, de concess. præb.* vt Præbendæ & Semipræbendæ, ne idem videatur duorum vicem sustinere, Beneficia confundantur, & cultus divinus minuatur; & Rector Ecclesiæ Parrochialis Vicariam perpetuam eiusdem Ecclesiæ sine dispensatione habere non potest, *c. vlt. de inst. & ibi Abbas*; & Clericus Regularis duo beneficia simplicia eiusdem Ordinis in diversis Ecclesijs diuersorum Monasteriorum obtinere non potest sine dispensatione in titulum, *Clem. vn. de sup. negl. Prælat. Loëtus lit. B. n.* 8. cùm sit mancipatus & adscriptus vni. Præterea quædam beneficia simplicia, ex fundatione, Statuo, vel consue-

Kk 3

tudine, requirũt residentiam, & incompatibilia censentur: sic Beneficia alia sunt incompatibilia ratione Curæ, alia ratione residentię. In quibus omnibus decretũ Concilij loco citato locum habet. Verùm in duabus Dignitatibus, aut personatibus, aut Parrochialibus Ecclesijs, vacatio inducitur ipso jure, & in duobus Beneficijs simplicibus incompatibilibus vel vno simplici cum Parrochiali, vel Dignitate, vel personatu, vacatio non inducitur ipso jure, *a* sed per Iudicis sententiam, monitione præmissa, *Garcias parte* 11. *c.* 5. *num.* 67.

5. Excipiuntur Beneficia vnita, *c. dudùm, de elect. c. eam te, de ætate & qualitate Ordinandorum*: & Beneficia data in Commendam, si Commenda sit temporalis; *b* nam si Commenda sit perpetua, supradictis Constitutionibus continetur; & Iura loquentia de Beneficijs titulatis locum habent in Commendis perpetuis, *Molineus de publicandis resignationibus n.* 106.

6. Possessio pacifica dicitur ex quo prouisus Ecclesiam & redditus illius, aut majorem eorum partem, cœpit possidere, sine vllâ controversiâ mota in Iudicio, vel extra, *c. si tibi concesso, de præb. in 6. Dominicus in c. commissa, de elect. in 6.* nam si ex consuetudine vel Statuto prouisus non percipiat fructus primi anni, non tenetur Beneficium incompatibile dimittere nisi post annum primum elapsum, *Garcias partte* 11. *c.* 5. *n.* 123. nec dicitur pacificus cui statim controuersia mouetur, *d. c. commissa, & ibi gl. Clement. gratiam, de Rescr. c. si quis iam translatus* 21. *q.* 2. *Mascardus de probat. concl.* 183. nisi lis sit affectata: nec dicitur possessio pacifica nisi duret, vt non dicitur in rem versum quod non durat versum, nam in successiuis duratio requiritur.

7. Non tamen statim post adeptam pacificam possessionem secundi incompatibilis, primum vacat ipso iure: possessor enim habet aliquas temporis inducias ad deliberandum & eligendum quod dimittere debeat, nempè decendium, *ex c. si pluribus, de præb. in 6.* quo elapso primum vacat, *c* & à Papa vel Legato aut ab Ordinario dari potest, *d. c. de multa, & c. licet, de præb. in 6.* de Ordinario idem statui-

tur Edicto Gallico *anni* 1638. *art.* 22. siue ab ipso ordinario siue à Papa possessor prouisus sit, reseruationibus explosis, vt diximus suprà *lib.* 1. *c.* 15. nisi ius ab eo sit deuolutum post semestre elapsum: idem de vacatione ex delicto simoniæ, & alijs causis, eodem Edicto statuitur, iuxta ea quæ notauimus suprà *tit.* 1. Et quoniam angusta est Iuris dilatio, à Papa vel Legato ad postulationem oratoris solet ampliari ex causa, vel gratiose: ab Ordinario verò non nisi ex causa potest ampliari, vt dicemus infrà.

8. Cæterùm licet possessor incompatibilium Vicarium in altero Beneficio constituat, aut illud permutet cum Beneficio simplici, non satisfacit Canoni, quo dimittere tenetur, nisi ad id fuerit dispensatus, *Rota decis.* 329. *in nouis*, *Rebuff. de dispensatione ratione ætatis*, *n.* 8. Vicarium instituere non permittitur ob eam causam; & si permitteretur, esset abusus, id enim fieret in fraudem Concilij: permutare verò permittitur cum dispensatione, *d* sicut in fauorem resignare licet: & si in resignatione factâ causâ resignationis, aut permutationis, quæ est incompatibilitas, fuerit expressa Papæ, dispensatio censetur concessa.

9. Ad retinendum duo plurave Beneficia incompatibilia ad vitam ex causa, Papa dispensat, *Rota decis.* 286. *in nouis.* Causa iusta dispensationis, est, si possessor sit Nobilis, aut Literatus, & redditus Beneficiorum sint tenues, *d. c. de multa*, *de præbendis*: nam si alterum illorum Beneficiorum sufficiat ad sustentationem possessoris, nec qui dispensat nec qui dispensatur quoad Deum tutus est, *Panorm. in c. conquerente*, *de Clericis non residentibus*: dispensatio ad duo, vel tria, plurave, conceditur: dispensatus ad duo non potest obtinere tertium; nam dispensationes extra casum non extenduntur; & si tertium obtineat sine noua dispensatione, duo priora vacant, *e* ex mente *dicti c. de multa*; & ad duo incompatibilia sub eodem tecto, *f* speciali dispensatione opus est, *Rebuff. in Concord. de collat.* §. *Volumus.*

10. Ad tempus Legatus dispensare potest, non ad vitam possessoris: nam Legatus non potest *g* dispensare in ijs

quæ Iure prohibita sunt, nisi eam habeat facultatem in mandato: dispensat autem ad tempus certum, vel incertum, provt necessitas rei exigit: regulariter in collatione Beneficij incompatibilis, ad postulationem oratoris, illa clausula adijcitur gratiose, *dummodò prouisus intra sex menses alterum dimittat*; quibus elapsis Beneficium collatum vacare decernitur; quod tempus non currit nisi post adeptam pacificam possessionem Beneficij incompatibilis, vt diximus suprà: currit autem, litibus fictis non obstantibus; nam hominum malitijs non est indulgendum; & eo tempore elapso Beneficium vacat, non vi decreti in Literis appositi de dimittendo, sed ipso iure: quod eo decreto declaratur, & ab Ordinario conferri potest, vt suprà diximus.

11. Dispensatur autem ad tempus incertum, si Beneficium adeptum sit obæratum, vt prouisus ex redditibus illius æs alienum possit luere antequàm alterum Beneficium cogatur dimittere, vel ob aliam justam causam, nam necessitas interdùm facit licitum quod aliàs esset illicitum, *c. si quis, de furtis*, *Rebuff. tit. de dispensatione ad plura Beneficia, n. 31.* quo casu sublatâ causâ dispensatio cessat: & si possessor Beneficiorum incompatibilium monitus alterum non dimittat, Ordinarius ipse primum conferre potest vt vacans, ex dicto Concilio: nam suprà diximus, quòd Ordinarij conferre possunt Beneficia quæ ipso iure vacant, reseruationibus in Rescriptis Apostolicis appositis non obstantibus.

12. Similiter Episcopi dispensare possunt ad tempus certum vel incertum, si ratio id exigat, si prouisus post adeptum Beneficium incompatibile petat breue temporis interuallum ad dimittendum alterutrum, ob litis timorem, aliamve causam probabilem, Vicario interim substituto: nam, vt ait D. Bernardus ad Eugenium, quando necessitas vrget tolerabilis dispensatio est, quando vtilitas prouocat laudabilis dispensatio est. Et vt Prætoris est asperitatem Legum mitigare, & in ijs quæ Legi desunt supplere, *κατὰ τὸ ἐπιεικὲς* juxta doctrinam moralem Philosophi *Politicorum 3. c. 16.* sic Episcoporum munus est in dictis casibus dispensare,

ſare, gl. *in c. Sanctorum, d. 70. De Selua 4. parte, q. 7. Verſ. primo diſpenſat, Rebuff. loco citato, n. 31.*

13. Nec obſtat quòd in Concilio Lateranenſi diſpenſatio circa pluralitatem Beneficiorum Sedi Apoſtolicæ reſeruata fuerit, *d. c. de multa*: nam in dicto Concilio facultas diſpenſandi ad vitam, quam Epiſcopi ſibi vindicabant, ex Concilio Placentino illis adempta eſt, ob indiſcretas diſpenſationes, vt notat *gloſſa in d. c. de multa*, & Papæ reſeruatur: at diſpenſatio temporalis iuſta & probabilis non reſeruatur.

14. In Capellanijs ſub eodem tecto, tàm Legatus quàm Ordinarius *h* diſpenſare poteſt ad vitam, ſi ſingulæ non ſufficiant ad ſuſtentationem Rectoris, & conferendo diſpenſat: hoc Iure vtimur; nam in Concilio Lateranenſi, & Tridentino, quibus diſpenſatio ad vitam ſuper incompatibilitate Sedi Apoſtolicæ reſeruatur, de Beneficijs Curatis, Dignitatibus, & perſonatibus, agitur; & ex interpretatione, de Canonicis & Semi præbendatis idem intelligitur, qui omnes per ſe ſeruire & reſidere tenentur: Ricius tamen & alij quos citat *deciſ.* 401. idem intelligunt de Beneficijs ſimplicibus, & Capellanijs ſub eodem tecto, ſed id nullo Iure probant: quin imò *ex d. c. de multa* contrarium conſtat: nam, vt dictum eſt, cùm Epiſcopi ante Concilium Later. ex Concilio Placentino haberent poteſtatem diſpenſandi ad vitam, ſuper incompatibilitate Beneficiorum quorumcumque; & Concilio Lateranenſi, circa Beneficia Curata, perſonatus, & Dignitates, illis adempta ſit, eis cenſetur relicta circa Capellanias ſub eodem tecto; & ſic vſus interpretatur, qui in Legum explicatione eſt attendendus: ea eſt communis Doctorum ſententia *Rebuff. de diſpenſat. ad plura Beneficia, n.* 25. *Farinacius ex deciſ. Cardinalium, num.* 825. Tamen ſi ſingulæ Capellaniæ ſufficiant vni Rectori ſuſtentando, fraudatur intentio fundatorum ſi vni eidemque conferantur; at prouiſio non irritatur niſi in fundatione id ita cautum ſit.

SOLIER.

a Imò & in his vacationem induci ipso jure concludit ipse Garcias ab Auctore pro struenda negatiua laudatus ibid. à n. 79. ex concilio Tridentino, sess. 7. cap. 4. de reformat. & multis declarationibus sacræ Congregationis concilij, quas refert. Idem tenet Hoieda de Benefic. incompatib. p. 1. cap. 9. n. 5. dicens quod textus in cap. de multa, de præb. qui loquitur in curatis & dignitatibus, extenditur ex dicto decreto Concilij ad quæcumque Beneficia incompatilia, & idem vult cap. 11. in fine, & ista est veritas.

b Dic indistinctè commendam, siue temporalem, siue perpetuam cujusuis curati vel dignitatis esse compatibilem cum quouis Beneficio in titulum obento, vt clarè probatur in can. qui plures, ca. relatio & c. illud 21. q. 1. cap. dudum le 2. de elect. quatenus præfata iura indistinctè loquuntur de commenda, non facta mentione de commenda temporali, vel ad vitam illius, cui conceditur, vnde sunt intelligenda potius in famosiori significatu, ita vt comprehendant commendam perpetuam, arg. l. 1. §. vlt. cum ll. seqq. ff. si ager vectigalis, ita Hoieda de Benefic. incompat. p. 2. cap. 4. n. 7. & cum Papa vult habenti vnum in titulum de alio incompatibili prouidere, tunc in commendam hoc secundum Beneficium dare solet, vt in cap. dudum, de elect. duo tamen incompatibilia non possunt in commendam obtineri, cap. nemo deinceps, de elect. in 6. concil Trid. sess. 7. cap. 4. de reform.

c In Gallia primum Beneficium non vacat per assecutionem secundi nisi post annum, Louet. lit. G. cap. 5. in fine, nec ideò interim poterit conferri, cap. licet, de præb. in 6.

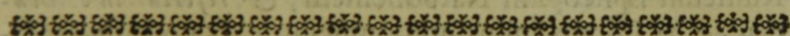
d Imò inoleuit vsus, vt pendentibus inducijs ad primum dimittendum à jure indultis, possit interim liberè pro simplici permutari, aut in fauorem resignari, nulla desuper obtenta, vel petita dispensatione.

e Collatio tertij incompatibilis habita possessione pacifica facit vacare duo prima, clem. si plures de præb. & nihilominus ipsa collatio est nulla, cap. Ordinarij, de offic. Ordin. in 6.

f Sed an opus sit dispensatione in Beneficijs dissimilibus vt in Canonicatu & Capellania in eadem Ecclesia, vel tantum in vniformibus, seu conformibus vt in duabus Præbendis? Negat Rebuff. in praxi, tit. de non promotis intra annum n. 76. & in concord. de mandat. Apost. §. 1. in verb. ita tamen, & alij quos citat & refellit Hoieda de incompat. p. 1. cap. 20. n. 25. affirmant gloss. in cap. dudum le 2. de elect. & Hoieda loco citato, & probatur per textum in cap. literas, de concess. præb. ita vt quamuis regulariter primum Beneficium simplex ipso jure non vacet per obtentionem alterius incompatibilis, hoc tamen fallit quando obtinetur secundum simplex sub eodem tecto, text. in d. cap. literas in fine, & in clem. vlt. de præb.

g Imò Legatus à latere potest ea quæ Papa specialiter sibi non reseruauit, cap. quod translationem, de offic. Legat. sed fallit in dispensatione contra concilium, cap. dilectus le 1. & ibi gloss. in verb. cum se facultas, de præb.

h Non tamen Episcopo inferior, is enim dispensare nequit ex defectu jurisdictionis. Si tamen Capellaniæ sint profanæ possunt à quouis collatore etiam laico plures vni sub eodem tecto fundatæ conferri, & licitè sine dispensatione ab eodem possideri, quia non sunt Beneficia, nisi lex fundationis obstet.

TITVLVS XVI.

De vacatione ob defectum promotionis.

1. QVartus casus est, si prouisus de Beneficio Sacerdotali non promoueatur intra annum ad Ordinem Presbyteratus: olim anno elapso prouisus monebatur ab Ordinario vt promoueretur; & si monitioni non pareret, deponebatur; hodie verò cùm satis interpelletur sacris Canonibus, & officij necessitate, si non promoueatur, post annum *Beneficium Sacerdotale vacat ob defectum promotionis.*

Beneficium Sacerdotale ipso iure vacat, ex Concilio Lugdunensi, & Lateranensi, *c. cùm in cunctis, de elect. & c. licet Canon, eod. tit. in 6.* Verùm post illud tempus, per promotionem potest purgare moram, aut renunciare Beneficio, si ius alteri non sit quæsitum; nam possessionem retinet, & titulum, donec Beneficium alteri fuerit collatum.

2. Eadem pœna irrogatur Abbatibus *a* Constitutione Blesensi, *art.* 8. Episcopis verò & Archiepiscopis breuior dilatio est; nam si intra tres menses à die prouisionis ordinari non curent, eâdem Constitutione tenentur ad restitutionem fructuum; & crescente contumaciâ, post illud tempus Beneficio priuantur, ex eadem Constitutione, *ibid. & art. seq.*

3. Tempus datum ad promotionem non currit nisi post annum primum ab adepta pacifica possessione numerandum: nam primo anno post possessionem adeptam prouisus possidet cum formidine, non dicitur pacificè possidere, & non debet cogi ad promotionem intra illud tempus, ne euicto Beneficio sit adstrictus muneribus & officijs Ecclesiasticis, sine Beneficio, & fortè sine patrimonio: quod cauendum esse monent Canones, ne Ordo Clericalis vilescat, & mendicet infœlix in plateis Clericus, & ex eo magis despiciatur à cunctis quò miser & desolatus justè putetur ad hanc ignominiam deuenisse vt scribebat D. Hieronymus ad Rusticum Episcopum Narbonensem, *& refertur in c. Diaconi, d. 93.* Primus annus non numeratur, & post illud tempus habet annum vt promoueatur, quo elapso Beneficium vacat: sic ex æquitate Senatus Parisiensis interpretatus est Canones de promouendo, suis Arrestis, vt referunt *Rebuffus in tit. de non promotis intra annum, n.* 44. *& Papon lib.* 3. *tit.* 15.

Beneficia Sacerdotalia quiæ sint.

4. Beneficia Sacerdotalia sunt Ecclesiæ Parrochiales quibus cura animarum est annexa, *d. c. licet Canon*; Vicariæ perpetuæ, *Clement. vn. de off. Vicarij*; Prioratus Conuentuales, *Clement. ne in agro, §. cæterùm, de off. Vicarij*: & alia Beneficia, quibus fundatione, Statuto, vel consuetudine, Ordo Sacerdotalis actu vel aptitudine est annexus. *b*

5. Si Ordo sit annexus actu simplici Beneficio, Lege

fundationis, Statuto, vel consuetudine, ordo desideratur in impetrante tempore collationis, ne Statuentium aut Fundatoris intentio eludatur, alioquin collatio nulla est: & si Papa aut Legatus deroget conditioni, Statuto, fundatione, vel consuetudine requisitæ, est abusus, *Ruzeus in Tractatu Iuris Regaliæ, priuil.* 49. nisi ex consensu Patroni id fiat, vt diximus suprà *de iure Patronatus*: tamen per promotionem collatio conualescit, si ius alteri non sit quæsitum, *infrà tit. vlt. sub finem.*

Beneficia Sacerdotalia actu.

6. Si verò Ordo sit sola aptitudine annexus Beneficio, sola aptitudo desideratur tempore prouisionis, vt intra annum prouisus possit promoueri, vt in Ecclesijs Parrochialibus, in quibus pœna irrogatur ipso jure, etiam si nulla monitio præcesserit, nam Iuris ignorantiam prouisus non potest causari: si verè fundatione vel Statuto Ordo sit aptitudine annexus Beneficio, prouisus non obligatur ad promotionem, & non incurrit pœnam nisi monitio præcesserit, *Innocentius in c. extirpandæ, de præb. Rebuff. de non promotis, n.* 61. *&* 62. *Loëtus in lit. B. n.* 4. *sub finem*: nam ignorantia iuris publici non excusat: at ignorantia iuris priuati & facti alieni excusat. Vnde sequitur quòd prouisus de Beneficio in quo ex lege fundationis promotio desideratur intra annum sub pœna priuationis, nullam incurrit pœnam, si monitus non fuerit, & quandocumque potest purgare moram, licet deuolutarius eum præuenerit, & de eo Beneficio prouisus fuerit, vt vacante ob defectum promotionis, vt constat ex Arresto relato in Scholijs Loëti, *loco citato*, de possessore Capellaniæ qui intra annum à die prouisionis ad Presbyteratum debebat promoueri ex lege fundationis, & septemdecim annos id Beneficium iam possederat sine promotione, & lite pendente super possessorio eiusdem Capellaniæ contra deuolutarium promotus fuerat, quo Arresto deuolutarius inhibitus fuit possessorem turbare, solemni Iudicio, conuocatis Classibus, Referente Domino Pastoureau Senatore, vt notatur *loco citato* à Domino Brodeau viro multæ eruditionis. Idem dicitur de Dignitatibus, Canonicatibus, & Semipræbendis, in quibus ex Statuto prouisus in-

Beneficia Sacerdotalia aptitudine.

tra annum debet promoueri, vt non currat tempus nisi monitione præmissa: nam prouisus ignorantiam Statuti caussari potest, vt causatur ignorantiam fundationis, cum Statutum sit jus priuatum *Ricius decis.* 564. At monitione præmissa prouisus post annum Beneficio priuari potest, si ex Statuto vel fundatione teneatur promoueri, & justam caussam excusationis non habeat, nam ex varijs causis excusari potest, vt dicemus infrà de possessore Beneficij Curati: verùm hoc interest, quod Beneficium Curatum post annum conferri potest, saluis exceptionibus possessoris; & cætera Beneficia in quibus ex Statuto possessor intra annum debet promoueri, non possunt conferri nisi monitione præmissa. Tàm Parrochiales Ecclesiæ quam cætera Beneficia in quibus prouisus tenetur promoueri, ab Ordinarij etiam conferri possunt ob promotionis defectum, *ex Concilio Tridentino sess.* 24. *c.* 12. Omnes Canonicatus & Semipræbendæ habent annexum Ordinem Presbyteratus, Diaconatus, vel Subdiaconatus, & saltem media pars Canonicorum debet Presbyterari cæteri debent esse Diaconi, vel Subdiaconi: hoc Iure in Ecclesijs in quibus Concilium fuit receptum; Episcopi Canonicos obligare possunt ad promotionem, & contumaces priuare Beneficijs, *Ricius ex decisione Cardinalium, decis.* 564. tùm in Ecclesijs Cathedralibus, tùm in Collegiatis: multi enim sunt qui prouisi de illis Beneficijs, aliud in animo habentes quàm seruitium Ecclesiæ, ea diu possident, & ditati de bonis Ecclesiæ vxores ducunt.

An Canonici obligentur ad promotionem.

7. Pœna priuationis ob defectum promotionis non incurritur si prouisus fuerit dispensatus; dispensatur enim à Papa vel Ordinario ex causa justa & rationabili, interdùm ad tempus, Vicario substituto. Verùm Concilio Tridenteno, *de reformat. c.* 12. *sess.* 7, statutum fuit dispensationes de non promouendo in longum tempus concessas, post annum, non valere præterquàm in casibus in Iure expressis: quæ limitatio subjicitur quoniam *ex c. quoniam ex eo, de elect. in* 6. Episcopi & alij Superiores habentes jus conferendi dispensare possunt vsque ad septennium, Studiorum gratiâ,

Super defectu promotionis Episcopi dispensare possunt ad tempus.

modo dispensatus intra annum ad Ordinem Sacrum promoueatur, ne de Christi patrimonio sublimatus à statu Clericali recedere valeat, vt loquitur ibi Pontifex.

8. *Secundò*, iusta ignorantia excusat prouisum, ne ante monitionem hanc pœnam incurrat, si vsu contrario qualitas Beneficij obliterata sit: vt si Ecclesia Parrochialis diu manserit deserta, & vt Beneficium simplex à Clericis simplicis Tonsuræ recta fuerit, *Rebuff. tit. de non promotis, n.* 34. *&* 70. vel si prouisus causetur ignorantiam fundationis, vel Statuti, vt dictum est.

9. *Tertiò*, prouisus excusatur, si valetudine aduersa, aliaue iusta causa, belli, aut pestis, fuerit impeditus, aut sine dolo vel culpa irregularitatem incurrerit: eo enim casu toleratur in Beneficio,&perVicariũ abOrdinario institutum seruit,*c.* 2. *de Clerico ægrotante vel debilitato*:si oculum amiserit tempus prorogatur, vt super eo impedimento dispensationem possit obtinere; & interim Vicarius ei adiungitur. Idem de cæteris casibus similibus dici potest, in quibus Clericus non priuatur Beneficio, ne afflicto detur afflictio, *c.* 1. *de Clerico ægrotante vel debilitato*: at si suâ culpâ aut dolo in eum casum inciderit irregularitatis vt non possit promoueri, Beneficio priuatur, *c.* 1. *de ætate & qualitate ordinandorum, Ricius decis.* 564. de se queri debet: quod tamen intellige, si factum vel delictum commissum in quo casus ille accidit sit priuatione dignum, alioquin monendus est vt Beneficium dimittat retenta pensione, aut Vicarius ei adjungitur assignata portione congrua de fructibus Beneficij.

10. In Prioratibus ruralib. & Capellanijs, Ordo non requiritur actu, vel aptitudine: talia Beneficia sunt simplicis Tonsuræ, non requirunt residentiam, nec officium personale, Rector per alium à Superiore approbatum seruire potest, *Ricius dec.* 202. *cum multis*, nisi lex fundationis obstet, in qua si dictum fuerit quòd prouisus de tali Beneficio sit Sacerdos, & per seipsum Missam celebret, & resideat, Beneficium alij quàm Sacerdoti conferri non potest, si redditus sit sufficiens Rectori sustentando: nam pacta fundationis sunt

Beneficia simplicia & Sacerdotalia.

seruanda, vt dictum est suprà de Iure Patronatus; si dictum fuerit quòd Rector celebret statutis diebus, & resideat, aptitudo sufficit in prouiso vt intra annum promoueatur, vt in Ecclesiijs Parrochialibus: si fundatio ferat quòd Rector celebret statutis diebus, Ordo non requiritur in prouiso actu vel aptitudine; nam verba potiùs referuntur ad actum celebrationis, quæ per alium fieri potest, quàm ad Rectorem, & ex tritâ Iuris regulâ, *qui per alium facit per seipsum facere videtur*: sic resolutum fuisse à Cardinalibus sacræ Congregationis refert Ricius *loco citato*: si fundator vsus sit verbo denotante solum celebrationis actum, quòd Missa celebretur, est Beneficium simplicis Tonsuræ; & in dubio si non constet de fundatione; si redditus sit sufficiens Rectori sustentando, & Beneficium rectum fuerit per Sacerdotes, aptitudo ad Presbyteratum desideratur in prouiso tempore prouisionis, sin minùs simplex Tonsura sufficit, nam vsus & consuetudo declarat titulum, & præualet titulo in hac materia, si redditus Beneficij fuerit diminutus, seruitium simul minuitur.

SOLIER.

a Idem de prioribus Conuentualibus disponit eadem ordinatio Blesensis d. art. 9. Prior tamen Commendatarius non tenetur intra annum à die prouisionis promoueri sed tantum à die ætatis ad Sacerdotium requisitæ, Brodel. ad Louet. lit. B. cap. 4. n. 6. Sed vana est distinctio cum ipsos Titularios præfata constitutio non arctet ad Sacerdotium nisi ætatem legitimam attigerint, & jure merito quandoquidem potest quis apud nos in 23. ætatis suæ anno constitutus & sic duobus annis antequam Presbyterari valeat ad Monasteria & Prioratus conuentuales assumi, §. Monasterijs, de Regia ad Prælat. nomin. in Concordat.

b Beneficium potest constitui Sacerdotale altero de tribus modis; primò disponendo vt non possit conferri nisi sacerdoti; secundò vt prouisus teneatur fieri sacerdos alias priuetur; tertiò disponendo vt teneatur fieri sacerdos, alias non faciat fructus suos, Lotter. de re Benefic. lib. 2. q. 47. n. 47.

n. 47. Primò modo dicetur Sacerdotale beneficium per annexionem ordinis actu; secundo modo dicetur Sacerdotale aptitudine tantum; tertio modo non dicetur Sacerdotale neque actu neque aptitudine simpliciter, id est per annexionem ordinis, adeò vt nec hoc casu requiratur ætas in promouendo, sed solummodò sic dicetur secundum quid, id est causatiuè propter fructus, vt dicitur de residentia præcisa, quæ non potest separari à Beneficio, & de causatiua, quæ est adjecta propter fructus juxta doctrinam Innocentij in cap. vltim. n. 1. de cleric. non resid.

c Explosa penitus in Gallia professione tacita, vt sæpius judicatum refert, Brodel. ad Louet. lit. c cap. 8. n. 26.

TITVLVS XVII.

De vacaione per professionem vitæ Religiosæ.

1. QVintus casus est, si post collationem prouisus votum Religionis solemniter profiteatur in aliquo Monasterio Ordinis à Sede Apostolica approbati; nam per votum paupertatis in sua professione contentum Beneficio renunciare videtur, *c. Beneficium, de regularibus, in 6.* & idem non potest duplici fungi militia, *l. his quidem, C. qui militare non possunt, lib.* 12. *Beneficia vacant per profesionem Religionem.*

2. Vt professio solemniter facta dicatur, requiritur probatio præcedens per annum continuum non interpollatum, qui dicitur Nouitiatus in Monasterio approbato, ad probationem, vt varijs Bullis Pontificijs à Quaranta relatis definitum fuit: iusta ætas desideratur, quæ est sexdecim annorum completorum, in Monasterijs tàm masculorum quàm fœminarum, vt definitum fuit Concilio Tridentino *sess.* 25. *c.* 15. *& Constitutione Blesensi. Tertiò*, requiritur promissio vouentis matura & deliberata, Paupertatis, Castitatis, Obe-

Mm

dientiæ, & obseruantiæ Regulæ Ordinis cui se
Quartò, præsentia Superioris Monasterij vbi votum
tur licentiam habentis, & promissionem acceptantis non
Ordinis & Monasterij: tali voto vouens obligatur Ordini,
& Ordo reciprocè obligatur voventem alere & sustentare
quandiu vixerit: si verò aliquid desit eorum quæ dicta sunt,
si probatio non præcesserit in Monasterio approbato per
annum continuum, aut vouens non haberet iustam ætatem,
aut coactus fuerit metu parentum minis adhibitis, aut Superior non haberet eam facultatem votum acceptandi, votum est nullum. Verùm ad præscindendas frequentes querimonias Religiosorum ad statum sæcularem redire tendentium, Concilium Tridentinum *sess.* 25. *c.* 19. quinquennium præscripsit à professione numerandum, quo elapso professus non auditur, nisi post lapsum quinquennij Rescripto Papæ vel Legati restituatur aduersus lapsum temporis vt audiatur; quod ei non denegatur si intra illud quinquennium querimoniam suam coram Superiore Monasterij proposuerit, & si metu Superioris aut parentum fuerit impeditus: Iure veteri duplex professio distinguebatur; expressa, quæ fit vt jam diximus; & tacita, quæ inducebatur ex susceptione spontaneâ & triduanâ gestione habitus quem professi gestare solent: apud nos professionis solemnis expressæ dumtaxat habetur ratio, & ex Constitutione Molinensi *art.* 55. non aliter probatur quàm ex Libro ipso Conuentus in quo professiones hujusmodi inseruntur, testibus adhibitis.

Professus Religionem intra quod tempus queri possit.

Professio Religionis probatur Literis.

3. Ante professionem, *a* nec Beneficia professi vacant, nec possessor illis renunciare potest nisi cum licentia Episcopi, vel eius Vicarij, renunciatio fiat; non initio probationis, quo casu renunciatio non admitteretur; sed intra duos menses proximos ante professionem, eo enim casu renunciatio permittitur: nam, vt dici solet, proximè cingendus habetur pro cincto. Verum talis renunciatio non debet admitti, nec suum sortiri effectum, nisi professione secutâ, ex Concilio Tridentino *sess.* 25. *c.* 16. & renunciatio valet etiamsi per

aliquot menses possessio dilata fuerit, *Farinacius decis.* 122. Interim verò Ordinarius, aut Capitulum, Sede vacante, deseruiri curat Ecclesiæ per Vicarium, aut Coadjutorem, assignata portione congrua de prouentibus illius, *c. Beneficium, de Regularibus, in 6.* nam Nouicius durante probationis anno debet stare in silentio & solitudine, muneribus Ecclesiæ quam deserit non potest se ingerere, *c. Monachos, & c. si cupis 16. q. 1. gloss. in d. c. Beneficium*: at si renunciatio fiat ante ingressum in Religionem, & susceptionem habitus prohibitio Concilij in illo casu non habet locum, quamuis renuncians habeat animum ingrediendi in Religionem, *Farinacius decis. 92. & 237.* nisi renunciatio aut donatio fiat intuitu Religionis in quam renuncians est ingressurus, *Farinacius ad dictum Concilium, loco cit. in verb. renunciatio.*

Ingressus in Religionem quo tempore Beneficio debeat renunciare.

4. Nec solùm Beneficia professi vacant, sed etiam pensiones extinguntur quas habebat super Beneficijs, si transeat in Religionem Mendicantium: si verò transeat in Religionem non Mendicantium, quibus Beneficia sæcularia possidere in Commendam & pensiones habere licet, Beneficia sæcularia quidem vacant ob mutationem status, at pensiones non extinguntur *b* nam nomine Beneficiorum quæ vacare dicuntur pensiones non comprehenduntur, vt diximus suprà de pensionibus.

Professi Religionem pensiones an extinguantur.

5. Sed quæritur an si Clericus sæcularis prouisus de Beneficio alicujus Ordinis in Commendam, Religionem eiusdem Ordinis professus fuerit, Commenda cesset, aut conuertatur in titulum: hanc quæstionem discussam in Senatu Parisiensi refert Loëtus *in lit. B. n.* 12. & judicatum fuisse Commendam cessare post professionem ipso jure, & in titulum non posse conuerti sine noua prouisione. Verùm Loëtus loco citato dubius hæret in solutione hujus difficultatis, in qua duæ quæstiones implicantur. Prima est, an Commenda conuerti possit in titulum sine noua prouisione. Secunda, vtrùm Commenda cesset. Quod attinet ad primam, respondetur Commendam non posse conuerti in titulum sine noua prouisione: nam causam possessionis nemo sibi

mutare potest, *l. cùm nemo, C. de acquirenda possess.* vt de depositario fiat dominus & titularius. Quod attinet ad secundam, humaniùs est Commendam continuari, *c* & Clericum sæcularem factum Regularem idem Beneficium retinere in Commendam, quod in statu Regulari potest habere in titulum, ex præsumpta mente collatoris: nam qui Beneficium potest habere in titulum, non prohibetur illud habere in Commendam; & summa ratio est quæ pro Religione facit, *l, & si quis, ff. de Religiosis & sumptibus funerum.*

6. Quid si Religiosus professus reuertatur in sæculum, an Beneficia dimissa recuperabit; & si egrediatur è Monasterio non Mendicantium, in quo Beneficia Regularia possidebat, aut pensiones super illis obtinuerat, an ea Beneficia aut pensiones retinebit. Circa primam quæstionem respondeo, quod si Religiosus ob infirmitatem aliamve causam superuenientem post professionem gratiose dispensatus exeat è Monasterio non potest Beneficia liberè antè dimissa recuperare, nam à priuatione ad habitum non datur regressus; nec potest Beneficia obtinere in sæculo, aut pensiones super illis, nisi ad hoc fuerit rehabilitatus Rescripto dispensationis, *Rebuff. in tit. de dispensatione cum Regularibus, n. 70.* Si verò Religiosus redeat in sæculum ob nullitatem professionis suæ per sententiam Iudicis Ecclesiastici declaratam cum Superiore Monasterij vbi professus fuerat adjuncto, restituitur in integrum vt possit Beneficia acquirere, & pensiones, & bona temporalia, nec non Beneficia & pensiones, aliaque jura spiritualia quæ abdicauerat, recuperare, nisi in Beneficijs sibi obstet exceptio *d* triennalis possessoris pacifici: nam si professio sit nulla, renunciatio simul bonorum temporalium & mixtorum, vt sunt Beneficia quæ professus deseruit in sæculo, nulla est: & sicut jura successionum quibus renunciauerat, infirmatâ professione, ei repetere licet, sic & Beneficia quæ simul abdicauerat ex causa professionis, eâdem sublatâ repetere permittitur condictione sine causa, *l. 1. ff. eodem*: nam professione sublatâ, causa recidit in non causam, ex Concilio Tridentino *loco suprà citato*, quo constituitur renunciationem nullum sortiri effectum nisi

Si professio declaretur nulla, professus recuperat Beneficia dimissa, secùs si dispensetur.

professione secutâ. Vnde sequitur vim & effectum renunciationis pendere à professione, & collationes factas ab Ordinario, vel à Papa, Beneficij vacantis ob professionem vitæ Regularis, conditionales esse, si professio sit valida; & solui conditionis deffectu si professio declaretur nulla, & professus reuertatur in sæculum: tamen si prouisus de tali Beneficio per triennium illud pacificè possederit, poterit se defendere exceptione regulæ de triennali pacifico possessore, quòd iustum titulum habeat, & conditio illa quâ titulus poterat resolui fuerit purificata per silentium triennale professi. Verùm si professus post triennium reuersus in sæculum in statu Clericali perseueret, & inopiâ laboret, æquum est vt ei modica pensio assignetur ad sui sustentationem, arbitrio Ordinarij, super fructibus Beneficij dimissi. Idem dicitur si professus per dispensationem in sæculum reuersus sit: etsi enim dispensatio non habeat effectum retrò ad repetendum Beneficium, tamen habet effectum ad futura, vt subueniatur inopiæ dispensati super fructibus Beneficij à se dimissi, si sine dolo aut culpa egressus sit, ex tacita conditione resignationis, vt in donatione, *l. fin. C. de reuoc. donat.*

7. Ad alteram quæstionem in præcedenti articulo propositam, respondetur, quòd si Regularis habens Beneficia Regularia in Regulâ laxiori, aut pensiones super illis, dispensetur à Regulâ, & transeat ad vitam sæcularem, Beneficia illa vacant, & pensiones finiuntur: nam renunciando Regulæ censetur etiam renunciare bonis sibi concessis intuitu eiusdem Regulæ, quæ non nisi Regularibus eiusdem Ordinis debentur, & militiæ desertor stipendia non meretur, *l. non dicas, C. de re militari, lib.* 10. nisi simul fuerit dispensatus ad retinendum illa Beneficia in Commendam in forma nouæ prouisionis.

SOLIER.

a Beneficium Nouitij ante professionem non vacat, cap. Beneficium, de regul. in 6. vbi dicitur Beneficium illius qui Religionem ingreditur non esse intra annum pro-

bationis alicui conferendum nisi ad id ipsius accedat assensus: hodie verò jure Concilij non potest à nouitio nisi infra duos menses ante professionem Beneficium renunciari nec alteri conferri nisi professione secuta. Sed an novitio Beneficium conferri possit? Gloss. in d. cap. negat de Beneficio regulari, quia statu dubius non potest militiæ nomen dare, l. qui statu, ff. de re milit. & l. qui de libertate, ff. de liber. caus. affirmat autem de regulari. At Geminianus & Franchus ibid. glossæ aduersantur in vtroque: negant enim de regulari; affirmant de seculari: quia nouitius adhuc sui juris est & proprium habere potest; ergo est capax Beneficij secularis, non autem Beneficij regularis, cum solis professis conferendum decernat Clem. quia regulares, de suppl. neglig. prælat. & Clem. ne in agro, §. sane prioratus, de stat. Monach.

b Imò dic extingui cum pensio eisdem modis amittatur quibus Beneficium, Flamin. de resig. lib. 3. q. 1. n. 13. dixi supra hoc lib. tit. 12. lit. *k*

c Hoc dictum aduersatur, Senatusconsulto Parisiensi de quo hic, & juris rationi, nam commenda illa secularis est ad fauorem secularis vti talis concessa, non conditionaliter vel ad tempus vt deficiente conditione, vel tempore elapso de seculari fieret regularis, quia litera commendæ aliud cantat, & cum sit actus legitimus non recipit diem neque conditionem, sed purè & ad vitam commendatarij: non poterit ergo in commendam regularem transire, nedum sine facto, verum etiam contra mentem Papæ commendantis, nec secularis ipsa in persona regulari perseuerare, cum respectum habeat essentialem ad statum commendatarij secularem, in quo radicatur & viuit, & cum quo cessare & extingui necesse est per professionem regularem, quæ vera mors ciuilis est, & idem operatur quod mors naturalis quoad vacationem Beneficij, Brodell. ad Louet. lit. B. cap. 12. in fine.

d Quam obstare non credimus vbi per viam justitiæ, & non gratiæ professio intra quinquennium à Concilio Trid. præfixum, fuit nulla debitè declarata; cum induciæ juris

omnem sistant temporis exceptionem. Et sicut possessio triennalis non obest ad regressum resignanti in infirmitate constituto cum tandiu durauit infirmitas, Brodel. ad Louet. lit. B. cap. 13. n. 12. ita non obest professio dum stante professione impeditur quominus Beneficium repetere possit, juxta decretum de pacif. possess. in concordat. cumque impedimentum sit publicum, non debuit intimari, nec citius remoueri, ex quo totum quinquennium ad hoc relinquitur liberum, indultumque à jure Beneficium nemini est auferendum.

TITVLVS XVIII.

De simonia & confidentia.

1. DE renunciatione expressa & tacita Beneficij suprà diximus; sequitur vt agamus de priuatione Beneficij, quæ inducitur ipso iure ob delictum & excessum commissum in certis casibus in Iure expressis: nam extra illos casus pœna depositionis aut priuationis ipso iure non irrogatur: casus autem in quibus pœna ipso iure irrogatur, sunt, Simonia, Confidentia, Hæresis; Si quis Clericum ceperit, captumve detinuerit vt cogeret eum dimittere Beneficium; si quis injustè se intruserit in Beneficium Curatum; homicidium qualificatum, falsi crimen commissum in Literis Apostolicis, crimen Læsæ-Maiestatis, & sodomiæ.

2. Simonia est species ambitus in rebus spiritualibus aut mixtis: sicut enim Lex Iulia prohibuit ambitum in muneribus ciuilibus, ne candidati congiarijs & largitione pecuniæ ea appeterent, sic Lex Ecclesiastica in rebus Ecclesiæ ambitum prohibuit. Dicta est simonia à Simone Mago, qui, vt refertur *Actorum c.* 8. impiè æmulatus gratiam Apostolorum, iactitabat Dona Spiritus Sancti se pecuniâ venundare. Quo *Simonia ambitus rei spiritualis.*

Simonia olim Gallia diffamata.

crimine Gallia fuit olim diffamata, vt constat ex Epistola Sancti Gregorij 117. lib. 7. scripta Regi Theodeberto, in hæc verba, *Fertur simoniæ hæresis in vestris Regni partibus dominari:* & ex Concilio Aluerniæ *relato in c. quæsitum, c. 1. q. 31.* Verùm Constitutionibus nouissimis simonia & confidentia ab hoc Regno eliminatæ sunt, nam simonia est contra Ius Naturæ & Gentium: si quidem res sacræ, sanctæ, spirituales, & mixtæ, non recipiunt æstimationem, sunt extra commercium, *§. sacræ res, Inst. de acquirendo rerum dominio.* Contra Ius Diuinum, *Mathæi c. 7. Gratis accepistis, gratis date*: vt memorabili exemplo ostensum fuit in Episcopo huius criminis reo, qui in Synodo iussus ab Hildebrando *b* Præside dicere *Gloria Patri*, prolatis illis verbis, *Gloria Patri & Filio,* obmutuit in sequentibus, pronunciare non potuit, *& Spiritui Sancto*, vt refert Baronius *Annalium* 1055. Est contra Ius Ecclesiasticum, vt constat ex Concilijs, & Constitutionibus Pontificijs, relatis à Gratiano, *causa 1. q. 3. & sequentib. & in titulis Decretalium de simonia*; & contra Ius Cæsareum, *vt patet ex l. quemquam, C. de Episcopis & Clericis, & Nouella 6. c. 1. §. 9.*

Simonia contra omne Ius.

Simonia in ordinatione.

3. Hoc crimen committitur, si pro Ordinibus suscipiendis ordinanti quid datum promissumve sit, *c. 1. & c. ex tuæ, de simonia*: apud Gentiles reus erat ambitus ex Lege Iuliâ qui largitione pecuniæ Sacerdotium obtinuisset, *l. 1. ff. de Lege Iulia ambitus, l. si quis, ff. de pollicitationibus, l. 16. §. 1. ff. de muneribus*: & Constitutione Gallica Blesensi distinctè prohibentur Episcopi pro collatione Ordinum, aut Literis dimissorijs, au Sigillo, quidquam exigere, quouis colere, directè, vel indirectè; & tàm dantes quàm accipientes simoniaci censentur: graphario tamen, si non habeat stipienda congrua, pro Literis Ordinum decimam nummi partem licet exigere, ex eadem Constitutione, juxta Concilium Tridentinum *sess. 21. de reformatione c. 1.*

Pro Literis Ordinum salarium datur graphario.

4. Munusculum datum ordinanti ante vel post ordinationem non est prohibitum, *c. & si quæstiones, de simonia,* nisi adsit in ordinatione aliquod Iuris impedimentum, alio-

quin

quin ordinans non censetur inductus traditione aut spe rei modici pretij, nisi constet de mente illius aliter Ordines conferre nolentis: eo enim casu etiam in re leui c simonia committitur tùm ex parte dantis tùm ex parte accipientis, *c. ex tuæ, de simonia*, sicut in vsura, *c. consuluit, de Vsuris*. Idem dicitur de præsentante, *ibidem*, & de institutione, electione, & collatione Beneficij.

5. *Secundo*, simonia committitur in administratione Sacramentorum, si ministrans aliquid petat aut accipiat pro ipso Sacramento, vel pro ministerio: si verò quid petat aut accipiat pro suâ operâ & labore ad sui sustentationem, nulla simonia est, *Toletus lib.* 5. *c.* 88. nam Clerici qui seruiunt Altari debent viuere de Altari, *c. alia causa* 16. *q.* 1.

Simonia non est pro operâ ministrantis Sacramenta aliquid dare.

6. *Tertiò*, simonia committitur in Monasterijs, si quid detur vt vouens admittatur ad professionem voti, pro suffragio Religiosorum, & Superioris admittentis, ad priuatam eorum vtilitatem, vt pecunia data inter eos diuidatur: pro tali suffragio pecunia dari non potest, vt liberum sit suffragium, ne indigni & incapaces ad Religionem admittantur, *c. tua nos, de simonia*: idem cautum fuit *c.* 140. *Legis Franciæ, Molin.* in *Arrestis Curiæ Parisiensis, n.* 103. *Chopinus de sacra Politia lib.* 1. *c.* 8. *n.* 12. Verùm si quid detur pro necessitate vel vtilitate Ecclesiæ, reparationibus, aut mensa communi, si Monasterium sit inops, nulla labes simoniæ est, & conuentio facta de ea re inter œconomum & parentes professi aut professæ, licita est, & efficaciter obligat, ex sententia eorumdem Doctorum, & Theologorum, *Toletus loco citato*: etsi enim suprà dictum sit, quòd apud veteres pro obtinendo Sacerdotio aliquid dare non licebat; tamen vt est apud Suetonium in Claudio *c.* 9. pro nouo Sacerdotio expensa fieri solebat.

An sit simonia dare pecuniam pro ingressu in Monasterium.

7. *Quartò*, simonia committitur in electionibus, collationibus institutionibus, renunciationibus, nominationibus, & præsentationibus: in quibus tamen casibus aliquid dari solet pro Literis Beneficialibus, visâ, & formâ dignum; & Constitutione Gallicâ suprà citatâ modus ille taxatur, ne

Simonia in electione & collatione Beneficij.

transcendat nummum, quem modum Ordinarijs non licet sine labe simoniæ; & consuetudo conti turpis & illicita, non excusat. Tamen quamuis in casibus supradictis sit excessus, & accipiens peccet, & teneatur ad restitutionem, qui coactus soluit non peccar, nec simoniacus censendus est, *Rebuff. tit. quibus modis Beneficia amittantur, num.* 13. Ante collationem, electionem, vel institutionem, aliquod onus imponi potest Beneficio pro necessitate Ecclesiæ; at si in ipsa electione aut collatione imponatur, simonia est, *c. significatum, de præb. D. Thomas* 2. 2æ. *q.* 100. *art.* 4. *Ricius decis.* 567.

8. *Vltimò*, in rebus spiritualibus & mixtis simonia committitur, in quibus spiritualitas præualet temporalitati; nimirùm in Beneficijs, Iure Patronatus, & alijs rebus similibus: si verò temporalitas præualeat spiritualitati, res eæ vendi possunt sine labe simoniæ, vt si vasa aut vestimenta sacra venundentur, habita ratione solius materiæ & formæ corporeæ; nam si qualitas spiritualis in æstimationem deducatur; simonia est, *Toletus loco citato, c.* 87.

Non est simonia in venditione vasorum sacrorum.

9. Varijs autem modis simonia committitur. *Primò*, si pecunia aliaue res temporalis cedat loco pretij ex pacto convento, *c. cùm essent, de simonia*; vt si pecunia data promissaue sit, vel debitor liberatus, *l.* 1. *&* 2. *ff. de calumniatoribus*: Si soror aliaue consanguinea resignatarij valdè dilecta detur in vxorem resignanti, aut fratri, aut nepoti eiusdem, alijue familiari, vel amico, ex pacto resignationis vt plerumque fieri solet: at si nullum pactum præcesserit, nulla simonia est, *c. & si quæstiones, & c. tua nos, de simonia*: tamen in Foro externo ex conjecturis & circunstantijs temporis & consanguinitatis personarum pactum præsumitur præcessisse, licet in Foro interno conjecturæ non attendantur.

Simonia variis modis committitur.

10. *Secundò*, simonia committitur si res spiritualis aut spirituale obsequium detur loco pretij; vt si Beneficium pro suffragio electionis ad Ecclesiasticam Dignitatem promissum sit, vel contrà, *c. de hoc, de simonia*, conuerso in pretium Deo, vt ait Poëta, si ex pacto id fiat, secùs si gratis, & per

liberalitatis, *c. tua nos, de simonia*, vbi notat Panormitanus intentionem secundariam dantis non nocere, vide suprà *n.* 4.

11. *Tertiò*, si in renunciatione, præsentatione, collatione, vel institutione, alia conditio adijciatur quàm quæ inest actui secundum sui naturam, vt de renunciatione & collatione suprà diximus. Sic presentatio simoniacè facta videtur, si Patronus in eâ eam conditionem adijciat, vt præsentatus aliquid eroget in vtilitatem Ecclesiæ, vel augeat seruitium Ecclesiæ, *Ricius cum multis quos citat decis.* 225. vbi etiam illam quæstionem soluit de presentatione facta à pluribus Patronis, an vox siminiaca vnius vitiet totam præsentationem, respondendo non vitiare si Patroni præsentauerint vt singuli; & vitiare si presentauerint vt vniuersi. Verùm si simonia spectetur ex capite præsentati, vel parentum aut amicorum illius, qui muneribus vocem illius Patroni obtinuerunt, siue præsentato sciente, siue eo ignorante, talis simonia vitiat præsentationem, & institutionem subsecutam; vt sic inutile sit distinguere si Patroni præsentauerint vt singuli, vel vt vniuersi, cùm vtroque casu respectu præsentati præsentatio vnus idemque actus conferi debeat, & simoniaca sit. *An simonia ab vno ex Patronis commissa vitiet præsentationem.*

12. Quando pecunia, aliaue res temporalis, aut officium temporale, datur aut promittitur pro re spirituali, vera simonia est: cùm verò res spiritualis aut spirituale obsequium datur pro re spirituali, vel in renunciatione, præsentatione, electione, collatione, vel institutione, aliqua conditio adijcitur præter naturam actus, est simonia interpretatiua. Sic duæ species simoniæ distingui possunt; vera, & interpretatiua. Prima prohibetur, quia simoniaca est in suo genere. Altera censetur simoniaca, quia prohibita est in sua specie. Simonia vera semper ligat, quia Iure Diuino prohibita est, non solùm in Ordinibus, sed etiam in Beneficijs Ordinibus annexis, alijsque rebus spiritualibus & mixtis, *c.* 1. *caus.* 1. *q.* 3. Et si tale pactum inaduertenter admittatur in Rescriptis Apostolicis, appellare licet ab executione *Simonia vera, & interpretatiua.*

tanquam ab abusu, *Molin. de publicandis resignant. n.* 19.

Simonia interpretatiua cessat authorite Papæ interpositâ.

13. At simonia interpretatiua cessat in casibus in Iure permissis: nam cùm hæc species oriatur ex sola prohibitione Canonis, in casibus Iure Canonico permissis argui non potest. Sic permutatio Beneficiorum rectè fit authoritate Papæ vel Ordinarij interpositâ, quoniam nouis Constitutionibus prohibitio Iuris antiqui, quæ tali permutationi obstabat, sublata est. Sic resignationes in fauorem, & cessiones Beneficiorum, cum retentione pensionis, aliisve conditionibus licitis & honestis, quæ commercium redolere videbantur, licitè fiunt coram Summo Pontifice, quoniam eius authoritate prohibitio Iuris tollitur

Simonia vera triplex est.

14. Rursus simonia vera triplex est mentalis, conuentionalis, & realis. Mentalis in sola mentis intentione consistit nondùm deductâ in pactum & conuentionem. Conuentionalis, in sola conuentione nondùm deductâ ad actum & executionem. Realis dicitur si ad executionem deducta sit, vel ex parte vtriusque, vel ex parte alterutrius, *d* & res integra esse desierit.

Simonia intentionalis.

15. Sola intentio simoniaca non nocet in Foro externo quoad pœnam temporalem: at nocet in Foro interno quoad peccatum, & pœnam æternam, *Ioannes Andreas in c. tua nos, de simonia.*

Simonia conventionalis.

16. Sola conuentio simoniaca non inducit vacationem Beneficij ipso iure, quoniam in pœnalibus verba cum effectu sunt accipienda, *l.* 1. *ff. quod quisque iuris, Adrianus quæst. quodlibetica* 90. *Caietanus, Soto, & alii quos refert Toletus lib.* 5. *c.* 93. *Molin. de infirmis resignant. n.* 206. Tamen reus qui conuentioni simoniacæ consensit, non debet impunis abire, quia Canones non solùm prohibent executionem, sed etiam ipsam conventionem.

Simonia realis.

17. De simonia reali distinguitur: aut enim peruentum fuit ad dimissionem Beneficij & collationem factam resignatario, electionem vel institutionem factam ad præsentationem Patroni, & solutionem pecuniæ, aut præstationem muneris promissi. & in reos hujus criminis variæ pœnæ

decernuntur : nam renunciatio, nominatio, electio, collatio, & institutio, simoniacæ, sunt nullæ; Beneficium de quo agitur ipso iure vacat, *Extrauag. cùm detestabile, de simonia*: possessor simoniacus Beneficij tenetur ad restitutionem fructuum, *ibidem*: dantes & accipientes excommunicantur, *ibidem*; deponuntur non solùm Beneficio simoniacè adepto, sed etiam alijs non simoniacè obtentis post simoniam commissam, *ex Constitutionibus Pii IV. & Pii V.* in hoc Regno vsu receptis: nam fiunt inhabiles ad alia Beneficia, & munera Ecclesiastica, *c. statuimus, & c. erga simoniacos* 1. *q.* 1. siue pecunia numerata fuerit, siue promissa sit, *c. cùm super, de confessis, Toletus loco citato*: cæteris verò Beneficijs ante simoniam commissam obtentis non priuantur ipso iure; nam pœnæ non sunt extendendæ, *c. odia, de regulis Iuris*; & in quo quis peccauerit, debet puniri: at cætera Beneficia ab eodem obtenta post simoniam commissam, licet non simoniacè obtenta sint, vacant ob incapacitatem illius, & excommunicationem incursam si absolutus non fuerit à Papa, vt dicemus infrà, *iuxta Extrauag. cùm detestabile, de simonia.* *Simonia pœna.*

18. Prætereà dantes actionem nullam habent quâ repetant pecunias ob eam causam datas : nam causa turpis est, *l. Vbi autem, ff. de condict. ob turpem causam, Papon lib.* 3. *Placitorum, tit.* 12. *n.* 2. accipiens eas non facit suas, nec potest pauperibus erogare, *c. non est, c.* 1. *q.* 1. & Constitutionibus Ciuilibus tenetur in duplum : idem de Proxenetis dicitur, *Auth. si quemquam, C. de Episc. & Cler. Nou.* 123. *c.* 2. & illud distribuitur Ecclesiæ cui injuria illata est, vel ab Ordinario aut Confessario pauperibus erogatur, *Totelus loco citato.*

19. Aut Beneficium nondùm fuit dimissum, & neque dans nec accipiens incurrit pœnam depositionis, excommunicationis, & irregularitatis, nec Beneficium de quo agitur ipso iure vacat, tamen vterque mortaliter peccat; accipiens tenetur ad restitutionem, vt dictum est suprà; & ob eam causam, si delictum sit notorium & scandalosum, Beneficio de quo agebatur Iudicis sententiâ priuari debet,

c. super. hoc, verb. pecuniæ, de renunciatione. Molin. de infirmis resignantibus, n. 206.

An simonia ad aliis commissa noceat prouiso.

20. Tamen in supradictis casibus ignorantiæ parcitur, non iuris ignorantiæ, sed ignorantiæ facti si delictum ab alio commissum fuerit: nam ambitio parentum obest quidem filio ad Ecclesiæ munus adipiscendum, *c. si quis insaniens, caus.* 15. *q.* 1. & prouisio simoniaca non simoniaci nulla est, si per simoniam à suis parentibus vel amicis commissam ipse ignorans prouisus fuerit, *c. nobis, & c. ex insinuatione, de simonia*, nisi per insidias ab alio simonia commissa fuerit, vt eius electio, collatio vel institutio irrita foret, *d. c. nobis.* At simonia ab alijs commissa non imputatur ignoranti ad pœnam excommunicationis, priuationis aliorum Beneficiorum, irregularitatis, *f* & restitutionis fructuum, si prouisus simul atque certus factus est de simonia ab alijs commissa in prouisione sua, Beneficium dimiserit, *d. c. si quis insaniens, & c. præsentium* 1. *q.* 5.

An simonia interpretatiua afficiat cætera Beneficia.

21. Idem dicitur de simonia interpretatiua, quæ committitur, contra prohibitionem Canonis, in renunciationibus & transactionibus initis de Beneficio litigioso, sine authoritate Summi Pontificis; & titulum vitiat, sed reis non imputatur ad pœnam, & priuationem aliorum Beneficiorum, *c. constitutus, de transact. & ibi gloss. & Molin. in verb. audiatis, Duarenus de sacris Ecclesiæ ministeriis, lib. 6. c. 2. Garcias parte 8. c. 1. n. 38.*

Confidentia germana simoniæ eisdem pœnis obnoxia.

22. Idem de confidentijs videbatur dicendum: sed Pius IV. pœnas latas contra simoniacos extendit contra confidentiarios, quòd confidentia sit germana simoniæ, & species ejusdem generis, quod ambitus appellatur in rebus Ecclesiæ, vt enim simoniacus ambit Beneficia largitione pecuniæ, aliorumve rerum, sic confidentiarius ambit Beneficia datâ fide de custodiendo & dimittendo ad libitum resignantis, vel intercessoris, vel certa pensione præstanda: at in hoc differunt, quòd simonia sapit naturam emptionis; & non solùm in Beneficijs, sed etiam in alijs rebus spiritualibus & mixtis locum habet. Confidentia sapit naturam depositi,

quod fit ad custodiam; aut locationis, quæ fit sub certa mercede, & pensione annua: nec minùs damnosa est Ecclesiæ confidentia, quâ per interpositas personas Laïci & interdùm Hæretici disponunt de rebus Ecclesiæ; & miseri confidentiarij, vt serui, ab eorum nutu pendentes, & diabolo mancipati, pro modica mercede negligunt res Ecclesiæ. Idcircò cùm Sanctus Ludouicus Constitutione sua sanctissima *anni* 1288. edixit, *Simoniæ crimen pestiferum Ecclesiam labificans à Regno nostro penitùs eliminandum esse volumus & iubemus*, putandum est nomine simoniæ confidentiam eum comprehendisse: & Constitutiones nouæ, quibus regula de publicandis resignationibus obseruari videtur in Galliâ, ad confidentiam arcendam factæ sunt; & juxta Constitutionem Pij IV. confidentia eisdem pœnis *g* quibus simonia punitur.

23. Simonia & confidentia arguuntur indicijs & præsumptionibus Iuris nempè ex mutuo contracto paulo ante resignationem, vel pòst, si ex actuum simultaneitate, intuitu resignationis, mutuum contractum esse constet, aut debitorem liberatum: nam modicum temporis interuallum non inducit actuum diuersitatem, *l. si ventri*, *§. fin. ff. de priuil. credit.* ex retentione possessionis, *l. sicut*, *§. superuacuum*, *ff. quibus modis pignus vel hypotheca soluitur*: quâ conjecturâ regula de publicandis resignationibus declarauit Beneficium resignatum vacare per obitum resignantis, si post sex menses à die resignationis admissæ elapsos resignans in possessione decesserit, vt diximus suprà, ex pactis collationem, electionem aut præsentationem præcedentibus, aut breui pòst secutis, *Innocentius in c. quæsitum, de rerum permutat. Ancharanus in c. cùm olim, eod. tit. Mohedan. de simonia decis.* 1. si talia pacta sint relatiua ad electionem, collationem, resignationem, aut præsentationem factam, vel faciendam; & alijs conjecturis quibus fraus & dolus & simulatio arguitur *Flaminius de resignatione lib.* 14. *c.* 7. *Garcias parte* 11. *c.* 37. *n.* 170. Et Constitutionibus Pij IV. resolutum fuit has conjecturas admittendas esse ad probandam confidentiam, si resignans post cessam à se Ecclesiam, Mona-

Simonia & confidentia probantur indicijs.

sterium, vel Beneficium, & publicatam resignationem, seu cessionem, captamque à successore possessionem, sese in illa, illoue, aut rebus illius, per se, vel alium, de facto ingesserit, aut fructus perceperit, aut quicumque successor resignanti, vel eius propinquis, illos fructus aut partem aliquam remiserit eorumdem; si resignatarius constituerit resignantem, vel eius parentes, aut propinquos, Procuratores ad percipiendum vel locandum fructus Beneficij dimissi; & illi, vel illis, de fructibus perceptis aut percipiendis donationem fecerit; si vel sola Procuratoris depositione, vel Libris rationum mensariorum, ex parte resignantis expeditio, quæ resignatarium concernit, prosecuta sit, simulque expensæ ab eo factæ fuerint. Denique, si quis pro concessione alicui factâ quacumque authoritate, de Beneficio Ecclesiastico, per se, vel alium, seu alios intercessores, vel aliàs in negotio concessionis se immiscuerit quocumque modo; deinde de fructibus talis Beneficij aliquid de facto, etiam per manus possessoris, ac etiam simplicis donationis titulo perceperit, seu de illo ad voluntatem intercessoris postmodùm quomodocumque dispositum fuerit; testes autem de quaque re singulares probare valeant, præsumptiones & conjecturæ plenam probationem faciant in prædictis; cæterùm criminosi, & cæteri omnes qui ad perhibendum testimonium recipi non possunt, ad prædicta omnia admittantur: hæc sunt Constitutionis verba.

Ad probandam simoniam testes singulares & criminosi admittuntur.

24. Ex quibus constat satis esse in hac materia quòd ex opere constet de intentione resignantis, aut resignatarij, quamuis occulta sit intentio alterius, *Garcias parte* 11. *c.* 3. depositionem Procuratoris, vel alterius qui particeps est sceleris, facere plenam fidem, *h* tametsi regulariter in criminibus depositio socij contra socium non faciat plena fidem, sed solùm indicium ad torturam, *Papon Placitor.* 24. *tit.* 8.

25. Quod de concessione fructuum aut solutione pensionis dicitur, etiam in præstatione aut solutione facta per colonum locum habet, *Gigas de pensionib. q.* 49. juxta regulam, *qui per alium facit per se facere videtur.* Verùm hæc præsumptio

ſumptio ceſſat ſi ex circunſtantijs perſonarum & rerum, præſtationem illam ſponte & gratuitò factam eſſe conſtet ob ſingularem affectionem perſonarum, & memoriam beneficij accepti, nam ſine pacto ſimonia aut confidentia non committitur.

26. Tamen ſi quis alterum ſimoniæ aut confidentiæ accuſare volens, vt Beneficium ab eo injuſtè poſſeſſum obtineat, alteri pecuniam dederit aut promiſerit vt ſibi documenta exhibeat, ſimonia nulla eſt, nec turpitudo ex parte dantis vel accipientis, *l.* 4. *ſub finem*, *ff. de condict. ob turpem cauſam*; nec turpiter datur vt accipiens nunciet mortem poſſeſſoris Beneficij vacaturi, *ex eadem l.* §. 4. vbi dicitur indicium datum alteri ad furem indicandum repeti non poſſe; quo loco nomine indicij ſignificatur pecunia data ad indicandum furem. Verùm qui dat pecuniam teſti vt contra ſimoniacum deponat, incidit in crimen falſi, & teſtis depoſitio reijcitur: & pactio ſimoniaca dici non poteſt, ſi agatur de re temporali Eccleſiæ conſeruandâ, aut recuperandâ; nec ſi agatur de jure ſpirituali Beneficij conſeruando, lite vitandâ, aut ſopiendâ. Sed in vltimo caſu, pactio ſimoniæ ſuſpecta cenſetur in iure niſi facti ſpecie propoſitâ, à Papa fuerit approbata, vt dictum eſt ſuprà *tit.* 13.

Simonia non eſt dare pecuniam pro literis ſimoniam probantibus recuperandis.

Simonia non eſt vexationem redimere.

27. Quod autem de teſtibus criminoſis dicitur in Conſtitutione Pij IV. admittendis ad probandam ſimoniam, intelligi debet de his qui ſe emendauerunt, qui zelo iuſtitiæ ſine animo calumniandi depoſuerunt, qui perjuri non ſunt, quorum fides alijs adminiculis adjuuatur, & qui rei non ſunt inimici, *c. licet Heli, & c. per tuas, de ſimonia.*

28. In Galliâ, ſi ſimonia aut confidentia literis probetur, accuſator aut deuolutarius quandocumque admittitur, non obſtante regulâ de triennali pacifico poſſeſſore, in quâ ſimonia & confidentia excipiuntur, & præſcriptione vicennali, quâ querelæ criminum extinguntur, *l. quiſquis, C. de falſis*: nam ſimoniaci & confidentiarij, cùm ſint irregulares, & excommunicati, in ſpiritualibus beneficio Iuris vti non poſſunt, ab Eccleſia ſemper repelluntur. At ſi hæc crimina

Simonia & confidentia quandocumque literis probari poſſunt.

non probentur literis, post vicennium querela admitti non potest, obstante Constitutione Ciuili, quæ etiam in causis Ecclesiasticis locum habet ob publicam tranquillitatem, tùm quia reus intra decursum longi temporis, si nocens esset, fuerit absolutus in Foro interno, pœnitentiam egerit, & resipuerit: & si esset innocens, probationes quibus accusatoris testimonia repellere poterat intra idem tempus amiserit: & calumniari præsumitur accusator qui differt accusare in id tempus quo probatio perijt, *l. cùm quidam C. de fide instrumentorum.* Si verò querela proponatur intra vicennium, aut nititur conjecturis validis, semiplenam probationem facientibus, ex actis vel instrumentis causæ resultantibus, & in supplementum probationis testes admittuntur, & monitorijs vti licet ad testes cogendos, *Fevret lib. 7. c. 2. n. 3.* aut desunt conjecturæ, & deuolutarius non auditur simoniam aut confidentiam testibus probare volens, *ex Constitutione Molinensi, art.* 54. qua cauetur ne si de summa pecuniaria maiori centum libris agatur, res aliter probetur quàm instrumento publico, aut scriptura priuata à parte scripta & signata: quæ procul dubio in causis Beneficialibus locum habere debet in quibus apud nos in Foro sæculari non agitur criminaliter de Beneficio, sed ciuiliter: alioquin tanta hodie est Clericorum & parentum eorundem libido, & testium facilitas, quod si criminaliter per inquisitionem possessores Beneficiorum impetere liceret, pauci sanè essent securi. Ita iudicatum fuit in magno Consilio, in gratiam Ruffi Canonici Sancti Saluatoris Aquensis, contra deuolutarium offerentem probare confidentiam testibus: Et alio Arresto Parlamenti huius Prouinciæ, mensis Nouembris anni millesimi sexcentesimi quadragesimi sexti, contra deuolutarium arguentem confidentiam possessoris, licet haberet leuem conjecturam, ex epistola resignantis scripta possessori, & testibus confidentiam probare vellet. At si non agatur de Beneficio in Foro sæculari, sed de delicto simoniæ commisso in Beneficio, vel ordinatione, in Foro Ecclesiastico agitur criminaliter per inquisitionem testium intra vicen-

Simonia non probatur testibus.

Arresta.

Oo

nium; & si de crimine constet ex testium depositione, accusatus accusatione pendente suspenditur à solemni celebratione Missæ, & conuictus deponitur, *c. accusatum*, *de simonia*: quo casu Beneficium illius impetrare non licet donec de crimine constet ex confessione illius, aut Iudicis sententiâ: de possessione Beneficij coram Iudice sæculari agitur; & si de simonia aut confidentia agatur, ad eum spectat cognitio horum criminum, quoniam illa non solùm titulum afficiunt, sed etiam possessionem Beneficij, *Molineus ad regulam de publicandis resignat. n. 31.*

29. A simonia & confidentia solus Papa absoluit, *c. nobis*, *de simonia*: quod regulariter fit dimissis Beneficijs; fit etiam gratiosè eisdem retentis sub certa eleemosyna, si persona sublimis pro oratore intercesserit: Legatus verò absoluere non potest nisi eam habeat facultatem in mandatis, aut crimen sit occultum: tunc enim ex mandato Legati, aut Episcopi, cui Concilio Tridentino datur potestas absoluendi in casibus occultis, excepto homicidio voluntario, & alijs deductis in Forum contentiosum, Confessarius potest absoluere; aut nisi simonia ab alio sit commissa, quo casu prouisus simoniacè, si simoniacus non sit, post liberam resignationem potest ab Episcopo dispensari vt in eamdem Ecclesiam admittatur; vel à Papa aut Legato impetrare Literas *perinde valere*, si ius alteri nondùm sit quæsitum, *c. ex insinuatione, de simonia*, *c. si alicuius*, *de elect.* Verùm absolutio Legati vel Episcopi in casibus occultis prodest reo tantùm in Foro interno, non in Foro externo, si post absolutionem illam reus postuletur & accusetur eiusdem criminis in Iudicio, *Ricius decis. 518. Vide infrà titulum 39. sub finem.* Et si simonia ab alio fuerit commissa, absolutio Legati vel Episcopi prodest etiam in Foro externo, ex capitulis suprà citatis.

A simonia & confidentia absoluere qui possint.

SOLIER.

a Quadraginta duos casus, in quibus beneficia vacant ipso iure cumulat, Gonzal. ad Regul. 8. gloss. 15. à n. 3. vsque ad n. 133. & centum & quatuor effectus & discrimina

vacationis seu priuationis ipso iure, vel per sententiam ponit Tiraquel. in l. si vnquam, verb. reuertatur, ex n. 168.

b Is Hildebrandus, qui postmodùm fuit Romanus Pontifex, Gregorius VII. dictus vir magni ingenij, & animi, ac eximiæ Sanctitatis, quicquid in contrarium nefariè latret Liuidus Molineus, fuit Cardinalis creatus à Leone IX. & Legatus à latere in Gallias missus à Victore II. ad corrigendos simoniacos & alios Ecclesiæ Gallicanæ abusus, vbi Synodo habita in Prouincia Lugdunensi, cum Episcopus de simonia accusatus crimen confiteri detrectaret repente, iussus ab Hildebrando dicere, *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto*, Patrem & Filium expeditè pronunciauit. Sed Spiritum sanctum in quem peccauerat, nequaquam potuit; cumque diuino se iudicio conuictum cerneret simoniam confessus est, & deposito Episcopatu mox Spiritum quoque sanctum liberè pronunciauit, eoque miraculo in tantum perterriti fuere cæteri simoniaci, vt viginti septem inferiores Prælati: Episcopi verò quadraginta quinque se simoniacos fuerint confessi & spontè dignitates suas abdicauerint, cuius rei plures extant testes relati à Baronio & Spondano ad annum Christi 1055.

c Vt de summa sex solidorum est gloss. vlt. in §. vlt. prœm. decret. & in cap. etsi quæstiones in verb. æquum de simon. quia in his paruitas rei non attenditur, sed affectus & intentio, gloss. in d. §. vlt.

d Imò per subsecutam ex altera tantùm parte pacti simoniaci executionem non dicitur simoniæ conuentionalis terminos egredi nec in realem abire nisi hinc inde saltim pro parte fuerit executioni demandatum vt firmat post alios quos citat Flamin. de confid. q. 1. n. 141. & 142. contra Caietanum & Sotum tenentes simoniam ex vna tantum parte executam transire in realem si complementum fiat ex parte illius, qui promisit spirituale & secus esse in implemento promittentis temporale, quam distinctionem latè refellit Nauarrus in manuali, cap. 23. n. 4. vnde

ante resignationem simoniacam à neutra parte incurritur excommunicatio, nec vacat Beneficium ipso iure licet pecunia promissa soluta fuerit, vt ipse docet Auctor hoc tit. n. 19. quamuis ècontrà post resignationem huiusmodi & secutam collationem vacet eo ipso etiamsi pecunia non fuerit soluta, text. est apertus in c. ea quæ 1. q. 3. Garc. de Benefic. p. 8. cap. 1. n. 25. quia in primò casu ingressus non est vitiosus, in secundo sic. Non tamen incurruntur aliæ pœnæ nisi soluta pecunia ex quo non habent locum nisi in simonia reali vt est communis sententia.

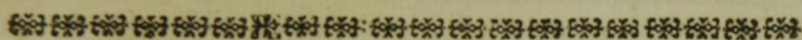
e Vult Auctor simoniacum realem non priuari ipso iure beneficiis ante simoniam legitimè obtentis, & idem tenet Lotter. de re Benefic. lib. 3. q. 29. n. 61. & 62. Sed magis placet sententia affirmatiua, quam tenet Garc. p. 8. cap. 1. n. 20. per extrauag. cum detestabile, de simon. inter commun. quæ omnes pœnas anteà contra simoniacos à summis Pontificibus quomodolibet latas, aliàs tantum per sententiam imponendas, ipso iure incurri decernit. Et quamuis Lotterius neget sacros Canones aliquid vnquam decreuisse in articulo priuationis beneficiorum ante simoniam obtentorum, tamen contrarium conuincitur ex cap. 2. de confessis, ibi; *ipsum per definitiuam sententiam duximus ab omni Beneficio & officio Ecclesiastico deponendum*, aliisque iuribus per Garc. allegatis, ibid.

f Supponit Auctor hìc & num. præcedenti quod simoniacus realis sit irregularis: & tenet etiam Flamin. de resignat. Benefic. l. 14. quæst. 2. num. 11. quod tamen nullo iure cauetur, & sic contrarium est tenendum, cum certum sit irregularitatem non incurri nisi in casibus à iure expressis, cap. is qui de sent. excom. in 6 vnde iuremeritò irregularem negant Nauarrus consil. 91. de simon. Suarez de Religion. eod. tit. cap. 56. n. 20. Garc. de Benefic. p. 8. cap. 1. à n. 66. dixi ad Flamin. de confid. q. 61.

g Et pluribus alijs, nam primò præter excommunicationem Papæ reseruatam, priuationem obtentorum & inhabilitatem ad obtinẽda, quas ipso iure æquè incurrunt simonia-

cus realis & confidentiarius, iste insuper priuatur ipso iure omnibus fructuum reseruationibus & pensionibus etiam antea legitimæ concessis, aliisque rebus Ecclesiasticis, vt cauetur cõstitutione Pij V. contra confidentiarios ad constitutionem Pij IV. accessoria. Secundò de omnibus officiis Romanæ curiæ ac temporalibus ipso iure iacturam facit eâdem constitutione. Tertiò Beneficia per confidentiam vacantia sunt Sedi Appostolicæ reseruata vtráque pianâ constitutione. Quartò fructus malè percepti ob confidentiam spectant ad Cameram Apostolicam eisdem constitutionibus, quas tamen quoad Galliam modificauit Sixtus V. per suam constitutionem 66. incipientem, *pastoralis officij*, voluitque Beneficia ob confidentiam in Regno Galliæ posse conferri ab Ordinariis collatoribus, perinde ac si reseruata non essent & fructus malè perceptos ab eisdem posse applicari in vsum & reparationem Ecclesiarum, in quibus cõfidentia fuit commissa, & denique dat facultatem Nuncio ibi existenti & Legato Auenionensi ab ea absoluendi. Cæterum aduertendum est. 1°. solum realem simoniacũ in ordine vel Beneficio ipso iure excommunicari extrauag. cum detestabile, de simon. ex communi Scribentium interpretatione: quamuis idem velit in conuentionali Duarenus, de Benefic. lib. 8. cap. 6. 2°. conuetionalem esse inhabilem ad obtinenda, constitutione Pij V. incipiente *cum primum* à Flamin. relata, de Resig. lib. 14. q. 2. n. 11. si executa fuerit simonia quoad spiritualia, alias secus, Garc. de Benefic. p. 8. cap. 1. n. 71. non tamen esse priuatum obtentis sed priuandum, cap. cum super, de confessis, nec excommunicatum vt dixi modo sit alius à confidentiario. 3°. similitudinarium seu interpretatiuum titulum non habere sed tamen non esse priuatum nec priuandum aliis Beneficijs, Abbas per illum text. in cap. constitutus, de transact. & ibi gloss. & Auctor hîc n. 21. nec aliquam inhabilitatem aut excommunicationem contrahere, Garc. loco cit. n. 38. 4°. mentalem nulli pœnæ subiici sed debere Deo satisfacere per pœnitentiam, cap vlt. de simon.

h Depositio procuratoris vel cujusuis testis singularis non plenè probat confidentiam, sed tantum conjecturam confidentiæ; vna autem conjectura ad plenam probationem non sufficit, sed plures requirit constitutio Pij V. Flamin. contentatur duabus in tract. de confid. q. 73. sed dico tres esse necessarias dictio, enim plures, tres ad minus importat, gloss. & Bart. in auth. de trient. & semss. §. & hoc sæpe in verb. filiorum, text. in c. Christiano, dist. 34. & Regulare est vt concursu trium præsumptionum fraus & simulatio conuincatur, Molin. ad Regul. de public. Resig. n. 363.

TITVLVS XIX.

De alijs delictis vacationem Beneficij inducentibus.

1. SEquitur vt de alijs delictis agamus, quibus commissis reus ipso iure, antequàm accusetur, priuatur Beneficio. Olim Clerici suspecti de hæresi destituebantur ob solam suspicionem, vt refertur de Macario Episcopo Hierosolimitano, qui ob solam suspicionem Dogmatum Origenis destitutus est, *Euagrius lib.* 4. *c.* 36. Verùm post Concilium Nicænum cum Hæreticis mitiùs agebatur: non enim ob suspicionem deponebantur, nec si constaret de crimine, sed eis Coadjutores adjungebantur, vt si erigerentur à lapsu, pristinæ Dignitati restituerentur: Iure nouo non destituuntur. Verùm si conuincantur, & pertinaces sint in suo errore, & moniti ad Fidei vnitatem non reuertantur, excommunicantur, Ordine & Beneficio deponuntur, & irregulares censentur, *c. ad abolendam, de Hæreticis, & c. cùm secundum Leges, c. commissa, eod. tit. in* 6. Hoc Iure vtimur in Galliâ, *Papon lib.* 3. *Placitor tit.* 6. *n.* 3. etiamsi in temporalibus cum Hæreticis Iura nobis communia sint ex Edicto Nantensi, ob publicam Regni tranquillitatem: an Hæretici Iura

Ob hæresim Beneficium vacat.

Patronatus laïcalia amittant, *vide suprà de Iure Patr.* Cum Hæreticis conjunguntur Schismatici, de quibus *in c. ad succidendos, de Hæret. in 6.* qui deficiunt ab vnitate Ecclesiæ sicut Hæretici, excommunicantur, fiunt irregulares, & Beneficijs obtentis ipso iure priuantur, quoniam Beneficium non meretur qui authoritatem sui benefactoris nititur expugnare. Easdem pœnas incurrunt magi, sed grauiores, nempè extremi supplicij, de quibus agitur *in c. non oportet, c. 16. q. 5.* At cum Hæreticis non agitur criminaliter in Regno Galliæ, ad vitanda mala, clades & ruinas quas olim Edicta Principum, quibus Hæretici cogebantur hæresim abjurare, & Fidem Catholicam profiteri, sub pœnis indictis, in omnibus partibus Galliæ, & in hâc Prouinciâ temporibus Valdensium, excitarunt: *Bacchæ bacchanti si velis aduersarier, ex insanâ insaniorem facies*, ait Plautus. Illa vertigo non potest minis & sæuitie sanari: Hæretici, vt ait Tertulianus, potiùs suasionibus alliciuntur quàm metu, vel ratione doceri debent, vel oratione conuerti, vel patientiâ tolerari, vt ait Marcilius Ficinus *in suo Libro de vera Religione.*

Schismatici priuantur Beneficijs.

Magi priuantur Beneficijs.

Contra Hæreticos non agitur criminaliter in Gallia.

2. Quid dicemus de liberis Catholicis Hæreticorum? si pater in eo errore decesserit, filij & nepotes sunt irregulares ad Ordines, & Beneficia *a* obtinenda; si mater eorum hæretica decesserit, filij solùm illius in primo gradu irregulares sunt, *c. statutum, de Hæret. in 6.* Non fiunt irregulares ex delicto, sed ex defectu iustæ originis, quòd ex parentibus Hæreticis orti sunt ex radice infectâ, ideò non promouendi ne alijs sint scandalo, nisi fuerint dispensati. Quod Ius etiam inter nos debet obseruari: nam ordinatio & distributio Beneficiorum pendet à potestate Clauium. Quidam etiam scripserunt Hæreticorum liberos Beneficijs obtentis ante lapsum parentum ipso iure priuari, *Ricius cum alijs quos citat, decis. 674.* Sed id nullo iure probant; & contra rationem est quòd pro delicto patris filius Beneficijs & proprijs bonis priuetur, *c. satis peruersum, d. 56. & l. 3. ff. de interdictis & relegatis.*

Hæreticorum liberi Catholici, irregulares.

3. Ob crimen Læsæ-Majestatis reus fit irregularis, & Beneficijs

Beneficijs obtentis priuatur ipso iure, *Rebuff. de pacificis possessor. n.* 201. *ex c. fœlicis, de pœnis, in 6.* nam cui ipso iure bonorum administratio adimitur, *ex l. quisquis, C. ad l. Iuliam Maiestatis*, Beneficiorum simul administratio, quæ temporalis est, videtur adempta; & qui ex eadem Lege fiunt infames, ad honores & munera publica non possunt aspirare, fiunt etiam irregulares ad munera Ecclesiastica. Filij quoque & nepotes reorum huius criminis, tametsi sint innocentes, fiunt infames, & irregulares ad Ordines & Beneficia adipiscenda: nam cùm ex dicta *l. quisquis* fiant infames ad honores & munera publica obtinenda, fiunt etiam inhabiles ad Ordines & Beneficia assequenda, non ex delicto proprio, sed ex defectu, velut orti ex radice infectâ, vt dictum est suprà de liberis Catholicis Hæreticorum. Idem dicitur de crimine læsæ Potestatis Ecclesiasticæ; si quis in personam Papæ, vel Statum Ecclesiæ, attentauerit, qui vt Hæretici & Schismatici puniendi sunt, Beneficijs ipso iure priuantur: & eorum liberi inhabiles fiunt & irregulares ad Beneficia obtinenda, *ex d. c. fœlicis. & c. statutum, de Hæret. in 6.* Eamdem pœnam Bonifacius VIII. in *d. c. fœlicis* irrogauit aduersus eos qui Cardinalem hostiliter & injuriose persequuntur, res Ecclesiæ gerentem: & contra liberos & nepotes illorum. Sed hoc addidit ampliùs supra *legem quisquis*, ad cujus exemplum Constitutionem suam formauit: quòd liberi & nepotes rei hujus criminis non solùm fiant infames & irregulares ad Ordines & Beneficia obtinenda, sed etiam Beneficijs obtentis ipso iure priuentur. Verùm in iudicando pro diuersitate circunstantiarũ Constitutiones mitigantur: quid enim si filius aut nepos seorsùm à patre habitaret tempore delicti commissi, & inscius fuerit sceleris & criminis paterni? Secundum præcepta Iuris, pro delicto patris filius non priuatur bonis proprijs, nec Beneficijs, *l. 3. ff. de interdictis & relegatis, & c. satis peruersum, d. 56.* Et ex Constitutionibus Cæsareis, pro crimine Læsæ-Maiestatis filius non priuatur bonis proprijs, licet fiat infamis, & excludatur ab omni successione: & hæc de crimine Læsæ-Maiestatis, in primo

Filii rei Læsæ-Maiestatis fiunt irregulares, licet sint innocentes.

Pp

capite, dicta intelliguntur, seu in Principem iura imperij in suis terris habentem, vel Statum publicum Regni, vel Reipublicæ crimen perduellionis commissum fuerit: nam si in Principes subalternos, aut Regis Officiarios, crimen commissum sit, morte rei crimen extinguitur, & pœna non extenditur ad filios, *l. finali, ff. ad legem Iuliam Maiestatis.*

Episcopum percutiens priuatur Beneficijs ipso iure.

4. Eodem genere pœnæ punitur crimen commissum contra Episcopum, si quis eum injuriose percusserit, ceperit, aut bannierit, vel id fieri mandauerit, excommunicatur, & ipso jure priuatur officiis & Beneficiis, eiusque filij & nepotes fiunt irregulares ad obtinenda Beneficia in Ciuitate & Diœcesi in quibus idem Episcopus qui talem injuriam passus est præsidet: *b* nam, vt scribit Diuus Hieronimus ad Marcellam, Episcopi Apostolorum locum obtinent; & vt ait Diuus Ignatius ad Trallianos, Episcopos venerari debemus sicut Christum: Christus enim est primus Episcopus, & solus naturâ Pontifex, alij verò Episcopi sunt Christi loco vicariâ functione, vt ait idem Sanctus scribens ad Magnesianos. Tamen in illa Clementina filij illius rei si non sint sceleris participes, non priuantur Beneficiis obtentis, & in alia Diœcesi ministrare & Beneficia obtinere non prohibentur.

Priuatur Beneficijs cogens Clericum resignare.

5. Si quis Clericum ceperit, captumve detinuerit vt cogeret eum resignare, vel impediret ne citatus ad Sedem Apostolicam veniret; si sit Prælatus, suspenditur à Beneficio per triennium; & si sit humilioris conditionis, Beneficijs ipso iure priuatur, *Clement. multorum, de pœnis, ex Concilio Viennensi.*

Priuatur Beneficio qui BeneficiumCuratum vi occupat.

6. Qui Beneficium cui cura animarum imminet vi occupat, priuatur Beneficio quod cum Cura simili primitùs obtinebat, & ius amittit quod habebat in Beneficio sic occupato. Eodem Iure, qui vi vel authoritate propria, Dignitates, personatus & alia quæcumque Beneficia occupant, jus quod in illis habebant amittunt, *c. eum qui, de præb. in 6.* Et sic resolutum fuisse in Congregatione Cardinalium notat *Farinacius decis. 4. parte, n. 56.*

7. Homicidium simplex non inducit vacationem ipso iure, *c. ex Literis, de excessibus Prælatorum, c. Clerici, ne Clerici vel Monachi*, tametsi homicidia per sententiam priuari debeat: idcircò ante sententiam nec Beneficium potest impetrari, nec post sentectiam si reus ab ea appellauerit; & interim resignare non prohibetur, *Rebuff. de modis amittendi Beneficia, n.* 50. *Anfrer. decis. q.* 436. At homicidium qualificatum *c* facit vacare Beneficium ipso iure: homicidium qualificatum dicitur assassinium, *c.* 1. *de homicidio, in* 6. *ex Concilio Lugdunensi*, ex quo assassini & madantes interficere excommunicantur, & Beneficijs ipso iure priuantur. Idem in casu matricidij fuisse iudicatum suprà diximus *tit.* 1. Idem de patricidio, & infanticidio, dicendum est. Et si Patroni, Advocati, seu Protectores, Vicedomini, & Beneficiati, Rectorem aut Clericum Ecclesiæ cui patrocinium præstant, vel in qua Beneficium obtinent, occidant aut mutilent per se, vel per alios, Patroni Ius Patronatus eo ipso amittunt, Feudatarij Feudum, & Beneficiati Beneficium; & liberi Patronorum, aut Feudatariorum, vsque ad quartam generationem fiunt inhabiles ad Beneficia in eadem Ecclesia obtinenda, *c. in quibusdam, de pœnis*.

8. Falsi crimen commissum in Literis Apostolicis reum irregularem facit, eumque priuat ipso iure Beneficijs adeptis, *c. ad falsariorum, de crimine falsi*: & si ab alio delictum sit commissum, & Clericus sciens eisdem Literis vtatur, Iudicis sententiâ deponitur; eidem verò parcitur si vitio comperto illis Literis vti desinat, *c. accedens, eod. tit.* *Crimen falsi.*

9. Et Constitutione Gallicâ Henrici II. anni millesimi quingentisimi quinquagesimi, *art.* 6. qui falsum committit in Iudicio, vel extra, ad obtinendum Beneficium, priuatur omni jure prætenso in dicto Beneficio, & fit inhabilis in hoc Regno ad alia Beneficia obtinenda: quo Iure, contra Clericum qui simulaverat epistolam missam Patrono ad extorquendum consensum illius præsentationis, Senatus vsus est, anno millesimo sexcentesimo vicesimo, mense Iunio, pronunciando in causa possessionis. *Vide Rebuff. de pa-* *Arrestum contra falsarium.*

cificis possessor. n. 20. *& Loëtum lit. R. n.* 48. *in Scholijs.*

Priuantur Beneficiis sodomitici, & obrutescentes.

10. Fiunt etiam irregulares sodomitici, & Beneficijs obtentis ipso iure priuantur, *c. Clerici, de excessibus Prælatorum, Nauarrus in Manuali c.*27. *n.* 249. *ex Bulla Pij V. Ricius decis.* 353. Idem de obrutescentibus dici debet; his enim criminibus violantur Leges Naturæ, *c. mulier* 5. *q.* 1. Constantinus in reos horum criminum Leges armari iussit, *l. cùm vir, C. ad legem Iuliam, de adulterijs*; quem secutus est Iustinianus *Nouella* 141. iuxta Legem Diuinam, *Leuitici c.* 20.

Priuatus Beneficio ob contumaciam intra quinquennium auditur.

Arrestum.

11. Verùm in casibus supradictis, etsi Beneficium vacet ipso iure, & de eo alter prouisus fuerit, possessor non est expellendus, nisi fuerit auditus, & conuictus in Iudicio: & si ob solam contumaciam iussus sit Iudicis sententiâ deuolutario cedere, innocentiam purgare potest, respondendo ad obiecta in Iudicio, & Beneficium repetere, *Molin. de infirmis resignant. n.* 395. Admittitur autem innocentiam purgare volens, intra quinquennium à die condemnationis; imò etiam pòst, si iusta sit causa restitutionis in integrum aduersus lapsum temporis, ex Constitutione Gallica Molinensi *art.* 28. vt in causa Præcentoris Aquensis suprà relata *tit.* 9. vidimus obseruari, refusis expensis contumaciæ.

Priuatus Beneficio facit fructus suos quandiu toleratur.

12. Et quamuis ex causis supradictis Beneficium vacet, tamen reus non tenetur ad restitutionem fructuum à se perceptorum, post delictum commissum: nam licitè fruitur quandiu à suis Superioribus toleratur, fructus facit suos ratione ministerij nisi crimen sit tale, quòd titulum reddat retrò nullum, vt de simonia, confidentia, & crimine falsi, suprà diximus, *Innocentius & alij in c. cum nostris, de concessione præbendarum, Molineus in Consuetudines Parisienses, tit.* 1. *gl.* 31. *n.* 49. Idem dicitur de eo qui Beneficium injustè vi occupat, qui tenetur de fructibus perceptis ab injusta detentione: & qui attentat lite pendente, tenetur etiam de fructibus percipiendis, *Rota decis.* 24. *&* 26. *in nouis.* Et electiones, collationes & præsentationes factæ ab illis, qui munere eligendi, conferendi aut præsentandi, priuati erant, valent quandiu suspensio eorum aut depositio est occulta, & suf-

pensi aut depositi in eo munere tolerantur, *arg. l. Barbarius, ff. de officio Præsidis: De Selua, Corrasius, & alij quos refert Garcias 5. parte, c. 4.*

13. Cætera crimina, homicidium simplex, sacrilegium, adulterium, raptus, incendium, perjurium, & similia, quamuis atrocia sint, & reum irregularem *d* faciant, & consequenter gratias expectatiuas, indulta, nominationes & præsentationes extinguant, vt docet *Molineus, de infirmis resignantib. n. 397.* tamen non inducunt vacationem Beneficij ipso iure; nam pœnæ Iuris extra casus expressos non extenduntur, *c. odia, de reg. Iuris, in 6.* & non omnia quæ ordinandum impediunt ordinatum deiiciunt, *c. vlt. c. 15. q. 1. Felinus & alij in c. ex parte, de Rescriptis*: sed interdùm ob delicti enormitatem, aut rei incorrigibilitatem, in cæteris casibus pœna depositionis Iudicis sententiâ decernitur, vt dicemus infrà.

SOLIER.

a Filij hæreticorum sunt inhabiles ad Beneficia vsque ad secundam generationem, cap. 2. §. hæretici, de hæretic. in 6. videlicet primi & secundi gradus ex linea paterna, & primi tantum ex linea materna, cap. statutum le 2. eod. tit. & lib. nisi parentes hæretici emendati fuerint, & reincorporati Ecclesiæ vnitati, d. c. statutum, vel filij Beneficia obtinuerint ante lapsum parentum, Rebuff. in praxi, tit. de modis amitten. Benefic. n. 25. Barbos. de offic. & potest. Episc. allegat. 57. n. 229. Pyrrhus Corrad. in praxi dispens. Apostol. lib. 3. cap. 4. n. 6. & 7. sed de inhabilitate ad ordines controuertitur. Negatiuam defendit Sayr. de censur. lib. 6. cap. 10. n. 40. versic. cæterum, ex quo nullo iure filij hæreticorum ordinari prohibentur, sed tantum Beneficiari: affirmatiuam tenent Nauarr. in manuali cap. 27. n. 205. §. tertiò dico, Corrad. vbi supra à n. 2. & alij communiter, obstante scilicet infamia paterna, quæ filios afficit, cap. vergentis, de hæretic. Sed hæc infamia non habet locum apud nos in hæresi Caluiniana, & ideò quoad hanc opinio Sayri obtinet in Gallia.

b Clem. 1. de pœnis, quæ filios non priuat obtentis, nec inhabilitat ad obtinenda nisi dumtaxat in ciuitate vel diœcesi læsi Episcopi, & nullatenus ad ordines susceptos vel suscipiendos, vnde nequaquam dici possunt irregulares.

c Mihi autem, vt & Hieronymo Gonzal. ad Regul. 8. gloss. 15. n. 80. magis placet opinio Hieronymi Gabriëlis, Consil. 196. lib. 1. vt nec in homicido qualificato inducatur vacatio Beneficij ipso iure, nisi quatenus expressum reperitur in iure, ita vt textus in cap. 1. de homicid. non sit extendendus extra suos terminos, Rebuff. de pacific. possess. n. 263. in impressis in 4. Flamin. de Resignat. lib. 3. q. 16. n. 32. vbi cum Hieron. Gabriële tenet quod Beneficium non vacat ipso iure ob crimen parricidij, nec per consequens matricidij, fratricidij aut infanticidij.

d Hoc non est perpetuò verum nisi quatenus in jure reperitur expressum, cap. is qui, de sent. excom. in 6.

TITVLVS XX.

De vacatione Beneficij ob defectum tituli.

Institutionis canonicæ qualitates.

1. Sine canonicâ institutione Ecclesiastica Beneficia non licet obtinere, *c. Beneficium, de reg. Iuris, in 6.* In institutione canonicâ tria requiruntur, potestas in collatore vel eligentibus, habilitas seu capacitas in prouiso, & solemnis electionis, collationis vel institutionis forma. De potestate conferendi & eligendi, & formâ electionis & collationis, suprà diximus; nunc superest agendum de habilitate seu aptitudine requisita in prouiso tempore electionis aut collationis, vt pars essentialis actus, aut conditio sine qua titulus nullus est, & tractu temporis non conualescit, *l. quod ab initio, ff. de regulis Iuris*, tametsi post electionem aut collationem prouisus fiat habilis; nam quæ desiderantur ad essentiam

Prouisus debet esse aptus tempore prouisionis.

actus, eodem contextu debent adhiberi, *l. hæredes palam, ff. de testam. & c. ex Literis, de transact.*

2. Ad Beneficia Ecclesiastica obtinenda, desideratur aptitudo ad Ordines tempore prouisionis: nam Beneficia sunt stipendia militiæ Clericalis, cæterisque qui ad illud munus apti non sunt non debent erogari, *c. 1. & 2. d. 49.* Sufficit autem talis aptitudo tempore prouisionis, nisi Beneficium sit tale ex fundatione, Statuto, vel consuetudine, quòd Ordinem ipsum aliamve qualitatem requirat actu, *c. 1. de filijs Presbyterorum, & c. in quibusdam, de pœnis.*

3. Qui ad Ordines apti non sunt, irregulares dicuntur, à regula quam in ordinatione Episcopi præscribit Apostolus, *ad Timotheum 3.* & refertur *in c. vnum orarium, d. 75. & c. quoniam, d. 28.* Cæteri verò qui non habent actu Ordinem, aliamve qualitatem specialiter requisitam in Beneficio obtinendo, dicuntur inhabiles & incapaces eiusdem Beneficij. *Irregulares cur dicantur.*

4. Irregularitas trifariàm distingui potest: alij enim irregulares sunt ob impedimentum Naturæ, vt muti, & surdi, furiosi, infantes, qui non intelligunt id quod agunt. Alij ob impedimentum Iuris Diuini, vt non baptizati, *a* & mulieres, nam Baptismus est ianua ad alia Sacramenta, *c. Presbyter, & c. veniens, de Presbytero non baptizato.* Et in Concilio Nicæno *c. 14.* & Synodo Laodicena *c. 11.* definitum fuit mulieres χειροτονίαν seu manus impositionem & characterem non habere. Alij arcentur ob impedimentum Iuris humani: eam enim potestatem Christus dedit Vicario suo, Papæ, vt legitimum Sacramentorum vsum possit dispensare, & præscribere. Impedimenta Naturæ & Iuris Diuini impediunt effectum ordinationis, & Ordinis susceptionem: at impedimentum Iuris humani non impedit Ordinis susceptionem, nec simpliciter Ordinis vsum, quominùs Clericus sic ordinatus contra regulas Ecclesiæ recipiat characterē, & possit in susceptis Ordinibus ministrare; sed solùm impedit legitimum Ordinis vsum, ne sic ordinatus possit impunè & sine peccato in susceptis Ordinibus ministrare, neue promoueri possit *Irregularitatis triplex genus.*

ad maiores, quoniam forma Sacramenti est ex instituto Christi stabili, & immutabili; vsus verò legitimus Sacramenti, ex dispensatione Ecclesiæ: at in Beneficijs indistinctè impedimentum Iuris humani impedit prouisionem, & susceptionem tituli, quia forma prouisionis ab eodem Iure pendet. Impedimenta Iuris humani dispensatione tolluntur, at impedimenta Iuris Naturæ Iure humano tolli non possunt: nam Ius Naturæ immutabile cùm sit, eamdem semper vim habet, τὸ δικαίον φυσικὸν ἀκίνητον πανταχοῦ αὐτὴν ἔχει δύναμιν, *Aristoteles lib.* 4. *Eudemiorum c.* 5.

Irregularitatis causa duplex.

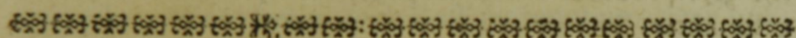
5. Duplex causa irregularitatis distinguitur; defectus qualitatis requisitæ, & delictum; irregularitas quæ oritur ex delicto *b* sine dispensatione tolli non potest; quæ verò oritur ex defectu sublatâ causâ tollitur, vt notabitur infra.

SOLIER.

a Per baptismum autem nedum tollitur illa irregularitas, sed & omnis alia insurgens ex licito vel illicito homicidio siue mutilatione, quia jura, quæ occidentibus siue mutilantibus irregularitatem imponunt loquuntur de iis qui occidunt vel mutilant post baptismum, gloss. in cap. si quis viduam, in verb. post baptismum dist. 50. Tolet. in summa, lib. 2. cap. 8. n. 2. vbi improbat contrariam sententiam, quia irregularitas ista oritur solum ex illo horrore occisionis qui tollitur per baptismum: dum homo, qui prius erat quasi lupus, per regenerationem baptismi depositâ feritate fit ouis mansueta & nouus homo, arg. cap. 1. dist. 26. Irregularitas tamen ex bigamia contracta, baptismo non aboletur, cap. acutius, dist. 26. quia non reparatur diuisio carnis, estque prærogatiua Sacerdotij vt ad illud vnius vxoris viri assumantur, Sayr. Thes. cas. consc. lib. 6. cap. 3. n. 26. & 27. Item nec irregularitas proueniens ex defectu natalium, Ioan. Franc. Leo. in thes. fori Eccles. part. 3. cap. 9. n. 52. ingressu verò religionis tollitur omnis irregularitas excepta bigamiæ & homicidij voluntarij injusti, cap. scripturæ, de voto, cap. 1. de filiis Presbyt.

b Irregularitas ex delicto proueniens non multiplicatur licet

licet iteretur delictum, & vna tantum incurritur & non plures, non solum ob celebrationem iteratam in excommunicatione seu alia censura, verum etiam ob homicidium, rebaptisationem, siue aliquod aliud delictum iteratum, Garc. de Benefic. p. 8. cap. 3. n. 80 & seqq. quamvis secus sit in censuris, quæ multiplicantur transgressionibus, Garc. ibid. Ratio diuersitatis, est quia irregularitas est inhabilitas per modum habitus permanentis, & ita non multiplicatur multiplicatis actibus ejusdem rationis seu generis: Censura vero est quædam pœna per modum permanentis, cum sit de se absolubilis, seu vinculum dissolubile, ibid. n. 87. Bellet. p. 1. tit. de discip. cleric. §. 5. n. 168.

TITVLVS XXI.

De defectu Clericaturæ.

1. LAïci sunt irregulares defectu Clericaturæ: nam per primam Tonsuram, qui destinantur ad sacra ministeria priùs à plebe secernuntur, & in sortem Domini eliguntur, vt olim Levitæ: vnde Clerici dicuntur ἀπὸ τοῦ κλήρους: quod æquiuocum nomen est apud Græcos sortem & hæreditatem significat, nam per Tonsuram bona temporalia abdicare videntur, & cum Psalmista dicunt, *Dominus pars hæreditatis meæ, & calicis mei, tu es qui restitues hæreditatem meam mihi*, quoniam animos diuinâ obseruatione deuinctos non decet desiderijs patrimoniorum occupari. *Irregulares sunt Laici.*

2. Hoc impedimentum est ex præcepto Ecclesiæ, *c. in nouatione, c. 16. q. 7. c. 2. de institutionib.* consequenter impedit electionem & collationem Beneficij, & legitimum Ordinis vsum: at non impedit Ordinis susceptionem, nec ejus effectum, quominùs non tonsuratus, quamuis quoad se, cùm sit suspensus, ministrando peccet, D. *Thomas* 4. *Sen-*

tentiarum, *q.* 23. *art.* 5. *Panormit. in c.* 1. *de Clerico per saltum promoto.*

3. Clericatura non probatur apud nos testibus, sed exhibitione Literarum, nisi Literas & Regesta in quibus inseruntur amissas esse constet, ex Constitutione Gallica Molinensi, *art.* 55. Idem de Literis professionis Monachalis cauetur *ibid.* & Literæ huiusmodi in Iudicio fidem non faciunt nisi fuerint insinuatæ, vt notauimus suprà: & quamuis Clericatura sit præambula Ordinum, & in Ordinibus præsupponatur præcessisse, vt necessarium antecedens, non probatur solâ exhibitione Literarum eorumdem Ordinum, nisi Literæ Clericaturæ in illis fuerint enunciatæ, *b Ricius decis.* 317. probatur autem enunciatione, ob fidem debitam ordinanti.

SOLIER.

a Cum Antiocheni verticem capitis Diui Petri Apostoli ignominiæ causa abrasissent, ipse deinceps de abrasione ea Gaudens, perpetuò eam in gloriæ signum retinuit; in cujus facti memoriam abradendi capitis consuetudinem in clericis induxit Ecclesia, Tostat. q. 25. in cap. 19. leuitic.

b Ordinatio probatur per sigillum Episcopi si notum sit, cap. extraneo, dist. 71. l. si qua per calumniam in fine, Cod. de Episc. & Cleric. & si quis perdiderit literas, probet amissionem, & tenorem ipsarum, & quod sine vitio fuerint, cap. cum olim in fine, de priuileg. vel per testes, cap. tuæ fraternitatis, de Cleric. pereg. vel per enunciationem in literis Superiorum Ordinum, vt Auctor hîc. Quod verum est vbi non est magnum præjudicium, vt in peregrinante, de quo dubitatur an sit Clericus vel Sacerdos; sed in Beneficialibius dicendum non posse probari Tonsuram nisi per Scripturam, si non probetur ejus amissio, Rebuff. in praxi tit. forma liter. Tonsuræ n. 25. vnde Tonsuræ litera producenda venit in qualibet parte possessorij Beneficialis, Probus ad gloss. Prag. de pacific. possess. §. Ordinarij, in verb. inquirant n. 23.

TITVLVS XXII.

De defectu iustæ ætatis.

1. SEcundò, irregulares sunt defectu ætatis iustæ, infantes, non solùm ad Ordines, sed etiam ad Clericaturam, & consequenter inhabiles ad Beneficia cuiuscumque generis sint, donec ad iustam ætatem peruenerint: nam ad primam Tonsuram septennium completum desideratur, *c. fin. de temporibus ordinandorum, in 6.* Post septennium, intra quinquennium, Clericus, Ostiarius, Lector, & Exorcista, fieri potest, exinde Acolitus anno decimo quarto *a*, *c. cum singula, d. 77.* *In Ordinatione ætas requisita.*

2. Quoad sacros Ordines, Iure veteri ad Subdiaconatum ætas annorum viginti sufficiebat, *c. Subdiaconus, d. 77.* ad Diaconatum ætas annorum viginti quinque requirebatur, & ad Presbyterarum triginta, *c. Episcopus. ibidem.* Sed in Concilio Viennensi placuit ad Subdiaconatum annum decimum octauum sufficere; ad Diaconatum, vigesimum; & ad Presbyteratum, vigesimum quintum, *Clement. generalem, de ætate & qualitate ordinandorum.* Et postremò in Concilio Tridentino, *sess. 23. c. 12.* Ius illud fuit correctum in Subdiaconatu & Diaconatu, vt nullus ad Subdiaconatum ante annum vigesimum secundum, nec ad Diaconatum ante annum vigesimum tertium promoueatur, quo Iure vtimur: nam post Concilium Tridentinum, apud nos Constutioni Aurelianensi, quæ annum requirebat trigesimum ad Presbyteratum, derogatum fuit per Constitutionem Blesensem *art. 19.* & iuxta Concilia suprà allegata annus vigesimus secundus in Subdiaconatu, vigesimus tertius in Diaconatu, & vigesimus quintus in Presbyteratu requiritur: que Iura de anno cœpto intelliguntur, vt Constitutio Blesensis loco

citato declarat, *iuxta c. cùm in cunctis, §. inferiora, de electione.*

3. Sic in Beneficijs iusta ætas requiritur; in Beneficijs simplicibus, quæ non sonant in nomen Rectoriæ, vt sunt Capellaniæ, septennium completum sufficit, nam cùm homines illius ætatis ad Tonsuram admittantur, eodem iure ad Beneficia simplicia sunt admittendi, *De Selua 3. parte, de Beneficio, q. 5. Rebuffus de pacificis possessor. n. 175.* In Beneficijs simplicibus, quæ sonant in nomen Rectoriæ per se stantis, ætas annorum quatuordecim requiritur: nam ante illam ætatem impuberes non sunt capaces curæ quæ in exercitio & administratione illorum munerum desideratur, *c. indecorum, de ætate & qualitate ordinandorum, & c. super inordinata, de præbendis*: & nouo Iure in omnibus Beneficijs simplicibus indistinctè annus decimus quartus exigitur, *Concil. Trident. sess. 24. de reformatione, c. 6.* idque de anno cœpto Patres sacræ Congregationis intellexerunt, *Ricius decis. 392. Garcias parte 7. c. 4.* Apud nos in Beneficijs simplicibus septennium sufficit, vt dictum est suprà: nam Concilium Tridentinum in ijs quæ pertinent ad reformationem nondùm fuit in Gallia in omnibus receptum.

In Beneficiis ætas requisita.

4. In Canonicatibus Ecclesiæ Collegiatæ decennium completum sufficit, & in Canonicatibus Ecclesiæ Cathedralis annus decimus quartus completus desideratur, iuxta regulam Cancellariæ decimam septimam, *De Selua loco citato, Rebuffus de pacificis possessorib. n. 178.* tametsi Ecclesia Parrochialis per Vicarium exerceri solita, sit vnita Canonicatui, nam accessorium sequitur naturam sui principalis, *Garcias de Benef. parte 12. c. 2. n. 24. Ricius dec. 490* Varijs Arrestis collationes præbendarum Ecclesiarum Cathedralium impuberibus factæ in Regaliâ habitæ fuerunt irritæ, *refert Bengeus in §. de qualitatibus ordinandorum, n. 7.* Verùm nec in Collegiatis nec in Cathedralibus Ecclesijs Canonici vocem habent in Capitulo nisi sint in Sacris, *b Clement. Vt ij qui, de ætate & qualitate ordinandorum.*

Ætas Canonicorum & Dignitatum.

5. In Dignitatibus, Personatibus, & Parrochialibus Ecclesijs, annus vigesimus quintus cœptus exigitur, *d. c. cùm*

in cunctis. Idem statuitur in Prioratibus Claustralibus habentibus Curam annexam, *Clement. ne in agro, § finali, de statu Monachorum*: si verò per Vicarium Cura exerceatur, annus vigesimus sufficit, *ex dicta Clement. §. cæterùm*: hodie verò ex Concordatis, quamuis Cura sit annexa, in Prioratibus electiuis annus vigesimus tertius incœptus sufficit, *ex Concordatis de Regia nominatione, §. Monasterijs, Rebuff. ibid.* Et in Dignitatibus & Personatibus non habentibus Curam annexam, annus vigesimus secundus, *Concil. Trident. sess. 24. de reformatione, c. 12.* Quod similiter de anno cœpto est intelligendum, licet Concilium dicat non minores viginti duobus annis, nam in Honoribus annus cœptus habetur pro completo. Et in Parrochialibus Ecclesijs Ius antiquum seruatur, nisi per Vicarium Cura exerceatur, quo casu annus decimus quartus sufficit: ea enim ætas semper desideratur in illis, *c* ob curam & administrationem rerum temporalium, nisi Prioratus sit annexus Canoniæ Ecclesiæ Collegiatæ, in quâ decennium sufficit, vt dictum est suprà.

6. Olim in Episcopatu ætas quinquaginta annorum requirebatur ex Constitutionibus Apostolorum, quæ ætas dicitur constans & prouecta, & ab ea homo videtur dilabi, moderatis passionibus libidinis & superbiæ, καθήκων τῇ ἡλικίᾳ, *Clemens Romanus Constitutionum Apostolorum c. 1.* Posteà placuit annum trigesimum quintum sufficere, *Nou. 123. c. 1.* quoniam Concilijs & præceptis Euangelicis motus iuueniles coërcentur, & passiones reprimuntur, vt de Thimotheo scribit Apostolus, qui non ætate, sed sapientiâ & prudentiâ prouectus erat, τὴν νεότητα οὐκ προβεβηκὼς τῷ χρόνῳ: non enim spectatur ætas in eo qui virtutibus fulget, & bonis moribus pollet, vt ajebat Valerianus, *teste Vopisco.* Postremò post annum trigesimum completum Episcopi ordinari cœperunt, juxta Decreta Synodi Neocæsariensis, *c. 11.* & Concilij Lateranensis *in c. cùm in cunctis, de electione*, quoniam in illa ætate Christus fuit baptizatus, & cœpit docere. Demùm in Concordatis, *tit. de Regia ad Prælaturas nominat. §. in Monast.* & Constitutione Blesensi *art. 2.* visum fuit annum vigesi- *Ætas I. porum.*

mum septimum sufficere. In Abbatibus verò annus vigesimus quintus sufficit, *d. c. cùm in cunctis*, *Lessius & alii quos citat Garcias parte* 7. *c.* 4. *n.* 42. Quæ omnia de anno cœpto intelliguntur, *Rebuffus in Concordatis*, *loco citato*, §. 1. *versic. constitutum.*

Ætas Abbatum.

7. In Beneficijs defectus ætatis impedit & irritat provisionem, *d c. licet Canon, de electione, in* 6. *cum similibus suprà citatis*, siue ætas requiratur Iure communi, siue Iure speciali, ex Statuto vel Fundatione, in Literis Papæ, vel Ordinatarij, in Beneficio dato in titulum, vel in Commendam, *Mohedan. de concess. præb. n.* 7. Et in Ordinibus defectus ætatis non impedit susceptionem Ordinis, sed legitimum eius vsum, ex Theologorum sententia, quos refert Toletus *lib.* 1. c. 55. Tamen non possum assentiri sententiæ illorum qui asserunt Ordines majores, etiam Presbyteratum, infanti nondùm habenti rationis vsum posse conferri: nam defectus rationis, legitimi consensus, in infante & furioso, est impedimentum Naturæ; & forma Sacramenti ex instituto Christi præsupponit habilitatem Naturæ, dispositionem subjecti, & consensum recipientis; alioquin ordinatio & collatio facta dormienti valeret, quod ridiculum esset dicere.

8 Nec obstat capitulum vnicum *de Clerico per saltum promoto*, quod inducitur ad probandam illorum sententiam: ibi enim agitur de Clerico qui infra annos discretionis Subdiaconatum susceperat: & ne inde resultet prauus intellectus, debemus supponere in hypothesi tempore ordinationis illum majorem fuisse septennio, & minorem annis quatuordecim: nam à decimo quarto anno ætatem pubertatis & discretionis masculorum Ius Ciuile metitur, & fœminarum à duodecimo: citiùs pubescunt fœminæ ob votorum festinationem, vt ait Macrobius *in somnium Scipionis*, aut quia res minùs perfectæ in ordine Naturæ citiùs maturescunt, vt ait Petrus Venetus: eamdem regulam Ius Canonicum seruat in rebus spiritualibus, in matrimonijs & Ordinibus, *c. puberes, de desponsatione impuberum, & c. cum singulis, d.* 77. *c. pueri, c.* 1. *q.* 1. Ergo cùm Clericus ait in dicto capitulo

unico se Subdiaconatus Ordinem suscepisse infra annos discretionis, annum decimum quartum intelligit, quo nondùm annos discretionis attigerat; & in eo non reiteratur Ordo Subdiaconatus, quod tempore ordinationis septennium expleuisset, & rationis capax esset: nam eo tempore Ordo Subdiaconatus *e* inter sacros Ordines non censebatur, & post annum decimum quartum conferri poterat, *c. à multis, de ætate & qualitate ordinandorum.*

9. Similiter non obstaret dicere, quòd Tonsura Clericalis infanti intranti in Religionem juxta votum parentum, ab Episcopo conferri potest, *c. nullus, de temporibus ordinandorum, in 6.* nam prima Tonsura non est Ordo, sed dispositio ad Ordines; & in eâ consensus parentum sufficit pro infante, vt in cæteris negotijs ciuilibus, *l. si infanti, C. de iure deliberandi.* At in ordinatione consensus recipientis est de forma essentiali actus, nemo potest stipulari vel acceptare pro ipso, vt in Baptismo licet, & quæ sunt de forma & essentia actus eodem contextu debent interuenire, *l. hæredes palam, ff. de testamentis.*

10. Ergo defectus ætatis in infante non habente rationis vsum est impedimentum Naturæ ad Ordines, & consequenter ad Beneficia; & Papa non potest cum eo dispensare; & si dispenset, non est parendum dispensationi, *Anfrerius q. 488.* In cæteris verò habentibus vsum rationis, defectus est impedimentum Iuris positiui, & Papa cum illis dispensare potest ad Ordines & Beneficia; vt in causa Præpositi Ecclesiæ Grassensis Senatus censuit super clausula dispensatoria ætatis ab eo obtenta in signatura prouisionis ejusdem Beneficij, *Arresto mensis Februarii anni millesimi sexcentesimi vigesimi octaui.* Verùm in ijs quæ Concordatis statuta sunt Papa non potest derogare sine placito Regis: & si defectus ætatis sit biennio major, ex regula Cancellariæ Papa non solet dispensare; & dispensatio obreptitia censetur nisi regulæ supradictæ derogatum fuerit: quo Iure potestas reuocatur quæ data fuerat Episcopis *in c. vnico de qualitate ordinandorum, in 6.* dispensandi cum majoribus viginti annis ad Dignitates &

An Beneficium conferri possit infant.

Super defectu ætatis quis dispensare possit.

Arrestum.

Personatus quibus cura animarum non est annexa: & sententia Rebuffi aliud sentientis, *lib.* 1. *Praxis Beneficialis, de collat c.* 16. *n.* 41. non est tuta in Galliâ, vbi Constitutiones Bonifacij non seruantur *f* nisi prout sunt conformes Concilijs: nam neque potest Episcopus dispensare supra Concilia, nec derogare Statutis Ecclesiarum solemniter approbatis, certam ætatem aut qualitatem requirentibus in Beneficio, sine consensu Capituli; nec legi fundationis Beneficij, sine consensu Patroni: *Vide suprà lib.* 1. *tit.* 19.

SOLIER.

a Tamen ætatem idoneam ad Ordines minores suscipiendos esse eam quæ sequitur post infantiam affirmat Suarez tom. 5. disp. 51. sect. 1. n. 22. Idem tenet Azor. instit. moral. p. 2. lib. 6. cap. 5. q. 7. 8. & 9. Vgolin. de offic. & post. Episc. cap. 26. §. 7. n. 2. vbi dicit non solum primam tonsuram, sed & minores post septennium & ante decimum quartum annum suscipi posse, & ita sentire ait Trid. Synodum sess. 23. cap. 6. de reform. ibi *aut etiam in minoribus Ordinibus constituti*; non enim circa ætatem primæ tonsuræ & minorum Ordinum aliquid est innouatum à Concilio, Garc. de Benefic. parte 7. cap. 4. n. 7.

b Nihilominibus poterit Canonicus non constitutus in sacris conferre per hebdomadas sicut alij. Nec obstat clem. vt hi qui, de ætat. & qualit. quia ibi priuatur tantum suffragio & sic electione, non autem nominatione vel collatione seu præsentatione. Ita se consuluisse asserit Rebuff. in tract. nomin. q. 8. n. 4.

c Idem tenet le Prestre cent. 2. cap. 73. sed Bengeus de Benefic. cap. de divis. Benefic. §. 29. n. 6. innuit ætatem septem annorum ad Prioratus seculares simplices sufficere, quamvis ad regulares exigatur annus vigesimus, clem. 1. §. cæterum, de statu monach. quod verum arbitramur.

d Cum hoc de jure sit certissimum in tantum quod dispensatus vt celebret ante ætatem, non censetur dispensatus ad curatum, gloss. in clem. 2. in verb. constitutus, de ætate & qualitate, obstupui cum in nouella additione ad Scholia Louetij

Louetij lit. B.cap. 4.& in continuatione Darij Francis. Iamet. lib.4.cap.34.vidi judicatum in Senatu Parisiensi die 25.Ianuarij 1661. ætatem 25. annorum ad obtinendam Parrochialem Ecclesiam non requiri, sed sufficere quod prouisus possit intra annum ad Sacerdotium promoueri. Sed vtuum legibus, an verò exemplis sit judicandum? Determinat lex nemo Iudex, Cod. de sent. & interloc.

e Olim ante Innocentium III. Temporibus Vrbani III. ordo Subdiaconatus creditus est inter sacros non recenseri, cap. fin. dist. 60. cap. à multis, de ætat. & qualit. cap. miramur & ibi gloss. de seruis non ordin. sed hodie contrarium videtur fuisse declaratum ex indice librorum prohibitorum post Concilium Trid. edito, & libello purgatorio glossarum Decreti fol.2. ad finem, expungi iubetur gloss. dist. 21. in princ. in verb. Subdiaconos vna cum margine è regione posita, quæ ait, *Subdiaconatus tempore Apostolorum non erat sacer.*

f Constitutiones Bonifacij VIII. etiam Concilijs non innixæ recipiuntur in Gallia quando fauent potestati & juribus Ordinariorum, vt appositè obseruat Brodel. ad Louetium, lit. V. cap. 1. n. 3. inficiari autem non potest quin fauorabile sit Ordinarijs dispensare, & eorum subditis commodum ab eisdem dispensari posse ad dignitates & personatus sine cura in vicesimo ætatis anno expleto juxta cap. vnicum, de qualit. ordin. quod ideò, licet sit Bonifacij, seruari in Gallia dicendum est.

TITVLVS XXIII.

De conjugatis.

Regulares iugati.

1. TErtiò, irregulares sunt conjugati, *c. 2. & c. cùm decorem, de Clericis conjug. c. nam sicut, & c. si Laicus, d. 31.* ne per ordinationem matrimonio fiat præiudicium: nam est in matrimonio mutua seruitus; vir non habet potestatem sui corporis, sed mulier, vt ait Apostolus, eâque inuitâ ordinari non potest, aut in Religionem *a* ingredi, nec inter Latinos, nec inter Græcos, vt notat glossa *in c. quoniam d. 31.* Quod impedimentum Iuris Diuini est; & Iure humano, consuetudine contrariâ, aut dispensatione, non potest tolli, *Mathæi 5. & Marci* 10.

2. At matrimonium nondùm consummatum non impedit ordinationem sponsi, si ipse aut sponsa, mutato consilio, ante copulam carnalem in Religionem ingrediatur: nam per desponsationem, aut sponsalia de præsenti, matrimonium non perficitur, & res non desinit esse integra nisi corporum commixtione secutâ, *c. in omni, c. 27. q. 2.* & vinculo Religionis, quæ est vis maior, θεοῦ βία, desponsatio soluitur, *c. desponsatam, c. 27. q. 1. & §. sponsalibus, Nouella* 123.

3. *Secundò*, matrimonium licet sit consummatum, non impedit ordinationem accedente dispensatione, si bonâ gratiâ, vt loquitur Iure consultus *in l. vitricus, ff. de donat. inter virum & vxorem*, seu sponte ex communi placito & consensu partium fiat separatio thori, & vxor ingrediatur in Religionem, aut vetula sit, manens in sæculo, de libidine minimè suspecta, *c. Agathosa, & c. si vir, c. 27. q. 2.*

4. *Tertiò*, si vxor adulterij damnata sit, eâdem inuitâ fit separatio thori à Iudice Ecclesiastico cum cognitione cau-

ſæ; nam ſolus partium conſenſus non ſufficit, *c. multorum*, *c. 25. q. 6.*

5. In quibus caſibus poſt ordinationem conjugati debent abſtinere à conuerſis, ſeu à ſuis vxoribus quæ continentiam promiſerunt, γύναικας ἔχοντες, ὡς μὴ ἔχοντες, vxores habentes, vt non habentes, vt ait Apoſtolus: Græci verò ſolùm abſtinent tempore oblationis, iuxta Canones Concilij Nicæni, *c. Nicæna*, & *c. quoniam*, *d.* 31. nam in Ordinibus continentia eſt de præcepto Eccleſiæ Latinæ, Orientales verò noluerunt ſe ad continentiam obligare, *c. aliter*, *d.* 31. Tamen nec Latini nec Græci poſſunt nubere poſt Subdiaconatum, iuxta Canones eiuſdem Concilij, *c. ſi quis*, *d.* 32. Nam cùm inter Græcos mos contrarius inoleſceret, & liceret Presbyteris intra biennium à Conſecratione nubere, vt conſtat *ex d. c. aliter*, & *Nouella Leonis* 3. inter eos prohibitio Concilij renouata fuit eâdem Nouellâ Leonis, & Conſtitutione Iuſtiniani *in l. ſacris*, *C. de Epiſcopis & Clericis.*

Matrimonium Religioſus & Sacerdos an poſſit contrahere cum diſpenſatione.

6. Cumque continentia ſit de præcepto Eccleſiæ Ordini annexa, ſequitur Papam cum Monachis *b* & Clericis conſtitutis in ſacris Ordinibus diſpenſare poſſe vt nubant, *gloſſ. in c. de illo*, *d.* 32. quod non niſi ob grauem cauſam & publicam vtilitatem fieri ſolet, *D. Thom.* 4. *Sentent. d.* 38. *q.* 1. *art.* 4. *Anchar. conſil.* 336. *Felin. in c. inter cætera*, *de Reſcrip.* vbi refert exemplum cuiuſdam Monachi & Sacerdotis, Remigij nuncupati, de ſtirpe Regiâ Arroganum, qui maſculis deficientibus diſpenſatus fuit vt reuerteretur in ſæculum, & duceret vxorem, ob publicam Regni vtilitatem; nam licet ex voto Religioſorum & promiſſione Sæcularium oriatur obligatio ad Deum, Summus Pontifex in Terris Chriſti Vicarius, pro poteſtate ſibi conceſſa, poteſt eam obligationem ſoluere ob publicam vtilitatem. Idem tamen non poteſt facere, quòd conjugatus poſt conſumationem matrimonij ordinetur inuita vxore: nam Chriſtus illius vinculi Sacramentalis ſe protectorem & defenſorem exhibuit, dùm dixit, *quos Deus conj. homo non ſep.* Clericus autem nubens poſt Conſecrationem fit irregularis, vt conſtat ex ſupradictis.

SOLIER.

a Idem de muliere, quia cum ſit conjugata non eſt habilis ad transferendum ſui Dominium in Monaſterium, cap. quidam, de conuerſ. conjugat. & ſi Religionem ingrediatur cogitur ad virum redire, cap. chariſſimus d. tit. vt debitum ſoluat conjugale, non etiam vt exigat: quamuis alias Iuſtinianus alteri ex Coniugibus facultatem fecerit, altero inuito, à conjugio recedendi, & vitam eligendi ſolitariam, l. Deo nobis, de Epiſc. & cleric. quam poſtea reuocauit, Auth. hodie, de repud. conceſſo tantum vt de mutuo conſenſu Monachari poſſint, quod de jure Canonico etiam obtinet, cap. vxoratus & cap. ad audientiam, de Conuerſ. Conjugat. niſi copula carnalis non interuenerit, tunc enim alter altero inuito continentiam vouere poteſt & religionem ingredi, cap. ex publico, eod. tit. non tamen domi remanere vt Religionem ſeruet, gloſſ. ibid in verb. Religionem.

b Textus in contrarium videtur apertus in cap. cum ad Monaſterium, de ſtatu Monach. vbi Innocentius III. ſic ait. *Abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia caſtitatis adeò eſt annexa regulæ Monachali vt contra eam nec Summus Pontifex poſsit licentiam indulgere.* Sed legitima ejus capituli interpretatio eſt non poſſe Summum Pontificem iſta duo componere, ſcilicet proprium retinere, caſtitatem non ſeruare cum ſtatu Religioſi, id eſt indulgere licentiam vt cum proprio & ſine caſtitate viuens Monachus ſit; cum tria vota ſint de ſubſtantia ſtatus Religioſi, Innoc. & Panorm. in d. cap. cum Monaſterium.

TITVLVS XXIV.

De bigamis.

1. QVartò, irregulares sunt bigami: nam ex Apostolo *ad Titum c.* 1. Episcopus esse debet vnius vxoris vir. Quod de cæteris etiam Presbyteris Concilium Nicænum intelligendum esse declarauit, *c. cognoscamus, d.* 34. At sententiam Apostoli calumniantur Hæretici, asserentes Apostolum non matrimonium sed poligamiam Episcopis prohibuisse, vt voluit Illiricus in Apologia Confessionis Antuerpiensis *c.* 19. quo nihil ineptius: nam, vt ait Clemens Romanus, *lib. de Constitutionibus Apostolorum*, Apostolus ibi loquitur de eo qui vnam vxorem solùm habuit, & vni soli nupsit, de quo in ordinatione priùs inquirebatur, vt constat *ex Nouella Iustiniani* 123. *c.* 1. si vnicam vxorem habuisset, admittebatur; si plures, repellebatur: nec permitit Apostolus Episcopis vnam vxorem habere, vt voluit idem Illiricus: nam conjugati ordinari non possunt ob impedimentum matrimonij, & continentiam in ordinatione requisitam, vt ostendimus suprà. Hoc ergo solùm voluit, quòd qui plures habuerint vxores, non ordinentur, ob duplicem causam. Prima est, quia bigami sunt suspecti incontinentiæ: vnde apud Grecos primæ nuptiæ Legis erant; secundæ, indulgentiæ; tertiæ, trasgressionis; & quartæ, manifestæ libidinis, ex Gregorio Nazianseno *in Mathæum c.* 19. & trigamia dicebatur moderata fornicatio, εὐπρεπὴς μοιχεία, *Athenagoras in oratione pro Christianis*, & sine veniâ Principum non permittebantur, *Balsamum in Nomocane c.* 4. Secunda, ne violetur symbolum Sacramenti matrimonij, quo nobis repræsentatur vnitas Christi cum Ecclesia ab Apostolo dicente de matrimonio, *Porrò hoc Sacramentum magnum est,* *Irregulares bigamis.*

ego autem dico in Christo & Ecclesia, seu in Christum & Ecclesiam, quia est symbolum seu figura vnitatis Christi cum Ecclesia: quod symbolum in bigamo repræsentari non potest, quia carnem suam diuisit in plures vxores, factus est plurium vxorum vir, & irregularis ex defectu, *c. cognoscamus, cum sequent. d. 34. & c. dubitum, de bigamis non ordinandis.*

2. Et quoniam diuisio carnis in figura matrimonij non solùm fit ex capite viri, sed etiam ex capite mulieris, & vtroque casu symbolum Sacramenti violatur, & vir fit irregularis, triplex bigamiæ species distinguitur; propria, interpretatiua, & similitudinaria, seu exemplaris. Propriè bigamus dicitur qui fuit plurium vxorum vir, duas pluresve vxores habuit successiuè diuersis temporibus Interpretatiuè bigamus dicitur qui viduam à marito defuncto cognitam, aut meretricem duxit in vxorem, & carnaliter cognouit, siue matrimonium in casibus prædictis sit validum, siue non: nam vt vir dicatur irregularis, sufficit copula in figura matrimonij, *c. si Laici, d. 34. & c. proposuisti, d.* 82. Dicitur etiam bigamus qui vxorem adulteram cognouit, *d. c. si Laici, & c. si cuius, d. eadem.* In casibus supradictis vir fit irregularis ob diuisionem carnis vnius cum pluribus; in propriâ bigamiâ caro diuiditur ex parte mariti cum pluribus vxoribus; & in bigamiâ interpretatiuâ caro diuiditur ex capite vxoris cum pluribus viris: vtroque casu symbolum Sacramenti matrimonij violatur, & vir fit irregularis ex defectu.

3. Tamen maritus adulterando cum alijs non fit irregularis, *c. quia, de bigamis non ordinandis.* Ratio discriminis ex iam dictis colligi potest: nam maritus adulterando carnem suam diuidit, sed non diuidit in figura matrimonij, quoniam copula adulterina fit extra figuram matrimonij: cùm verò cognoscit vxorem quæ ab alio antè cognita fuerat, vel post matrimonium alteri se prostituit, violat figuram matrimonij, *b* quia per talem copulam factam in figura matrimonij fit vnum corpus cum vxore, quæ facta est alterius, ante matrimonium, vel post, etiamsi ignoret adulte-

rium commissum, aut sciens reddat debitum conjugale, vt libidinis æstum temperet, vel à Iudice iussus fuerit cum eâ habitare; quoniam non delictum, aut culpa, in illis casibus, sed defectus qualitatis in symbolo matrimonij requisitæ cum irregularem facit.

4. Bigamia exemplaris, quam Theologi similitudinariam vocant, contrahitur à Clerico in Sacris constituto, aut Religioso professo qui virginem duxit in vxorem, eamque cognouit in figura matrimonij: talis enim Clericus inter bigamos censetur, quòd cum per ordinationem Ecclesiæ sit alligatus; velut per matrimonium spirituale, matrimonium carnale contrahere voluerit: at cæteri fiunt irregulares ex defectu; hic verò fit irregularis ob delictum commissum, & Ordini illatam injuriam, *c. nuper de bigamis non ordinandis*, *& c. quotquot 27. q. 1.* *Clericus ordinatus si irregularis nubat.*

5. Bigamia in ordinatione est impedimentum Iuris positiui, & dispensatione *c* tolli potest. Cum bigamis propriè vel interpretatiuè solus Papa dispensat ad Ordines & Beneficia, *c. si quis viduam d. 50. c. à nobis, de bigamis non ordinandis, c. altercationis, de bigamis, in 6.* Quibus Constitutionibus corrigitur Ius antiquum, quo Episcopis ad Ordines minores, & exigente necessitate ad Subdiaconatum cum bigamis dispensare licebat, *c. vidua, & c. si Subdiaconatus, d.* 34. At cum bigamis similitudinarijs, seu Clericis in Sacris constitutis, qui matrimonium contraxerunt post longam pœnitentiam, & laudabilem vitæ consuetudinem, Episcopus dispensare potest vt in susceptis Ordinibus ministrent, non vt ad majores promoueantur, *c. si qua virgo 27. q. 1. c. sanè, de Clericis conjugatis.*

6. Duo casus excipiuntur, in quibus Episcopus non potest dispensare; si Laïcus post mortem vxoris ordinatus, de facto vxorem duxerit; aut Clericus ordinatus viduam aut meretricem sibi matrimonialiter junxerit: hi enim inter bigamos habentur, quamuis bigami non sint, non ob defectum Sacramenti, sed ob affectum intentionis, & à solo Papa possunt dispensari vt in Ordinibus susceptis mini-

strent, & ad maiores promoueantur, *c. nuper, & c. à nobis, de bigamis non ordinandis,* nisi delictum sit occultum: nam Concilium Tridentinum dedit Episcopis facultatem dispensandi in omni irregularitate & suspensione proueniente ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario, & alijs delictis deductis in Forum contentiosum, *c. 6. de reformatione, sess.* 24. An talis dispensatio ab Episcopo concessa prosit si delictum deducatur in Forum externum, dicemus infrà *tit. 32.*

SOLIER.

a Sed quare Apostolus præcipit vnius vxoris virum eligendum in Episcopum seu Presbyterum potius quam qui nullam vxorem duxerit? Respondet Baronius ad annum 50. n. 14. quia in Creta de cujus agebat Ecclesia nullum Cœlibem, qui numquam duxisset vxorem erat possibile reperiri, cogentibus nimirum antiquis Cretensium legibus vt omnes homines à puero vxores ducerent teste Strab. lib. 10.

b Alias rationes allegat gloss. in cap. debitum, in verbo cognitam, de Bigam. quas elegantissimè confutat Diuus Thom. 4. d. 27. q. 3. ar. 1. aliam assignans videlicet quod actus contrahendi matrimonij non cadit super seipsum, sed super alium, vnde si mulier esset ordinis susceptiua recipiendo corruptum efficeretur bigama. Sed aduersus hanc rationem fortissimè insurgit Bellarm. lib. 1. de Cleric. cap. 24. ad finem; nam duo matrimonia consummans cum duplici virgine est verè bigamus, cum tamen in fœmina non sit vitium, sed in ipso viro, & ideò concludit virum contrahens cum corrupta non esse irregularem irregularitate bigamiæ, sed quod ita statuerit Ecclesia ob dignitatem ordinum, cum nulla differentiæ ratio possit assignari. Tum quia capitulum si quis viduam le 2. dist. 34. æquè prohibet ordinari qui duxit ancillam vel comædiarum actricem, vbi nulla cadit bigamia, ac qui duxit fornicariam. Quam sententiam in puncto juris puto verissimam licet communiter à Theologis & jurisperitis ducens corruptam aut cognoscens adulteram vxorem inter bigamos interpretatiuè numeretur. Sed num reincidit

difficultas

difficultas quare Ecclesia virum corruptæ licet virginem prohibet ordinari, non autem virum incorruptæ corruptum? Ratio mihi videtur quia quoad famam major requiritur honestas in fœminis, quam in masculis, l. palam §. quæ in adulterio & ibi Gloss. de ritu nupt. a communi tamen sententia non est recedendum.

c In qua impetranda non est opus facere mentionem, ternarum vel quaternarum nuptiarum, aut vlteriorum, sed satis est referre binas nuptias; quia nullus textus trigamiæ meminit, & æquè est incapax ordinis suscipiendi ac repræsentandæ coniunctionis Christi cum Ecclesia bigamus, ac trigamus, Nauarr. lib. 1. consil. 1. de Bigam. Sed necessariò facienda est mentio bigamiæ veræ, & interpretatiuæ, ac simi litidinariæ, si simul concurrant, quia sunt diuersæ species, Sanchez de Matrim lib. 7. disp. 86. n. vltim.

TITVLVS XXV.

De defectu natalium.

1. QVintò, irregulares sunt qui non legitimè nati sunt, ob suspicionem incontinentiæ, *nam patri similis filius esse solet*, ob detestationem criminis pa-erni & dignitatem Ordinis Ecclesiastici, *c. si gens Anglorum, d. 56. c. 1. & vlt. de filijs Presbyterorum, in 6. Concilium Trident. de reformatione, sess.* 22. *c.* 20. Idem statuitur de exposititijs, *a* quia ex complexu illicito nati creduntur, *Toletus Institutionum Sacerdotalium lib.* 1. *c.* 52. Idem dicitur de natis ex complexu vetito conjugum, si facta separatione thori ex consensu vxoris maritus Religionem professus vel ordinatus eam cognouerit, *c. Literas, de filiji Presbyterorum, Rebuff. tit. de dispensatione super defectu natalium, n.* 40. *Irregulares sunt bastardi, & filij expositij.*

2. Tamen liberi nati in figura matrimonij, pro legitimis

habentur, si parentes eorum, vel ambo, vel alteruter fuerit in bonâ fide ignorans in pedimentum tempore complexus, *c. ex tenore, qui filij sint legitimi, l. qui contra Legum præcepta, C. de incestis nuptijs.* Verùm hæc Iura loquuntur de successionibus, non de muneribus publicis sæcularibus aut spiritualibus, in quibus obstat defectus natalium, nisi principali Rescripto fuerit purgatus; & tale Rescriptum non habet effectum retrò in præiudicium iuris alteri iam quæsiti, *l. quod si minor, §. Scæuola, ff. de minoribus.* Vnde cùm quæstio mihi proposita fuisset de quodam Clerico nato in figura matrimonij, nempè pater & mater cùm essent consanguinei in tertio & quarto gradu Rescriptum dispensationis obtinuerant super quarto tantùm gradu quem solùm expresserant; & à Parrocho qui sciebat impedimentum repulsi, in pagis coram Sacerdote non habente potestatem matrimonium contraxerant, ex quo filius natus & factus adultus, admissus ad primam Tonsuram, Semipræbenda prouisus fuerat; moxque parentes aliud Rescriptum dispensationis obtinuerant super tertio & quarto gradu consanguinitatis, quo viso coram Parrocho commisso matrimonium celebratum & reualidatum fuerat; contra filium natum ex tali complexu illicito, tonsuratum, & prouisum de Beneficio, ante dispensationem à parentibus obtentam super impedimento matrimonij, deuolutarius illud Beneficium impetrauerat vt vacans ob defectum tituli, quòd tempore prouisionis suæ irregularis esset, & incapax Beneficij, vt illegitimus: ex aduerso opponebatur eum habilem factum fuisse per legitimationem, & matrimonium subsecutum, dispensatione obtenta super impedimento consanguinitatis: Respondi non dubitari quin per matrimonium subsequens filius natus ex complexu illicito factus esset legitimus ad Ordines & Beneficia obtinenda in futurum; Tonsuram validam non *b* esse, & Semipræbendam quam obtinuerat ante legitimationem ab eo sine iusto titulo possideri, quòd tempore suæ Clericaturæ & prouisionis non esset aptus ad illa munera, & dispensatio obtenta super impedimento

matrimonij non haberet effectum retrò ad validandam Tonsuram, & prouisionem Semipræbendæ quæ non fuerunt expressæ Legato: dispensationes enim strictè sumuntur, multò minùs extenduntur ad extrinseca, vt est Tonsura, & prouisio Beneficij, in quibus principium est attendendum, vt ait *glossa in c. ex Literis, sub finem, de transactionibus.*

3 Non legitimi tribus modis fiunt legitimi, vt docetur apud Iustinianum, *in §. finali, Instit. de nuptiis. Primò*, per matrimonium subsequens, *c. tanta, qui filii sint legitimi*: quod de filijs naturalibus & matrimonio valido intelligitur: spurij enim per matrimonium subsequens legitimari non possunt quod non habeant patrem certum, *Couarruuias, & alii quos refert Garcias parte 7. c. 2. n. 33.* & si matrimonium legitimum non sit, non prodest ad legitimationem liberorum, nisi dispensatione, impedimento sublato, illud ratum & legitimum factum sit, *Garcias loco citato c. 2. n. 4.* *Legitimatio fit tribus modis.*

4. *Secundò*, legitimatio fit per dationem Curiæ, aut per oblationem factam Monasterio, & professionem voti solemnem, *c. nisi, d. 56. & c. 1. de filiis Presbyterorum*: at legitimatus per subsequens matrimonium fit habilis ad Ordines & Beneficia; qui verò per professionem Religionis legitimatus est, fit habilis ad Ordines dumtaxat, non etiam ad Beneficia, nisi fuerit dispensatus, *c. 1. de filiis Presbyt.* aut nisi in eâ Religione Beneficia Regularia habere liceat, *Rebuff. tit. de dispensatione super defectu natalium, n. 75.* At si professus sit irregularis ex delicto, per professionem non absoluitur, *Rebuff. ibid n. 71.*

5. *Tertiò*, defectus natalium tollitur aut relaxatur Rescripto legitimationis aut dispensationis: nam Rescripto legitimationis fit velut regeneratio, παλιγγένεσις, ad ciuiles effectus, plenum jus tribuitur ad Ordines & Beneficia, & alia bona temporalia; & Rescriptum dispensationis operatur ad fines expressos; dispensatus ad Ordines non censetur dispensatus ad Beneficia, & dispensatus ad Beneficia simpliciter non censetur dispensatus ad Beneficia Curata, Dignitates, aut Personatus, *Rota decis. 408. in antiquis Rebuff. tit. de*

dispensatione super defectu natalium, Garcias 1. parte, c. 6. n. 69. & dispensatio generalis non sufficit his quibus speciali dispensatione opus est, vt filius nepósue Sacerdotis illegitimus dispensatus ad Ordines & Beneficia, non potest obtinere Beneficium quod pater vel auus immediatè antè, vel mediatè possidebat, obstante Constitutione Clementis VII. nec pensionem habere in eodem Beneficio, nec aliud Beneficium in eâdem Ecclesiâ habere, in quá pater vel auus Beneficium qualecumque etiam dissimile obtinet, vel obtinuit, nec in eâdem Ecclesiâ ministrare, vt cauetur Concilio Tridentino, *sess. 25. c. 15. iuxta c. cùm decorem, de filijs Presbyterorum*, speciali dispensatione opus est.

Qui legitimare possint & dispensare cum bastardis.

6. Papa legitimare & dispensare potest in Terris Ecclesiæ ad spiritualia & temporalia, & in Terris Principum sæcularium ad spiritualia dumtaxat, non etiam ad temporalia, *c. nimis, de filijs Presbyterorum*; & Principes sæculares in Terris suis legitimare possunt ad temporalia, non etiam ad spiritualia, *c. per Venerabilem, qui filij sint legitimi, Benedictus in c. Raynutius, uerb. & Vxorem, n.* 198. *Rebuffus loco suprà citato*: Legatus Papæ potest dispensare ad Ordines minores, & ad Beneficium simplex, non etiam ad Ordines maiores, Beneficia Curata, Dignitates, & Personatus, nisi illud habeat in mandatis: Episcopi similiter dispensant ad Ordines minores, & Beneficium simplex, *c. 1. de filiis Presbyter. in 6. Rebuff. lib. 1. Praxis, tit. de Clericis*; ad Canonicatum Ecclesiæ Collegiatæ, non ad Canonicatum Ecclesiæ Cathedralis, *Garcias parte 7. c. 3. n. 19.* nec ad Beneficium simplex quod pater obtinet, aut obtinuit, vel in eá Ecclesiâ in quâ pater aliud Beneficium obtinet; id enim Concilio prohibetur, *c. cùm decorem, suprà citato*, & sine dispensatione Sedis Apostolicæ non debet admitti, *c. 1. de filijs Presbyterorum, in 6.* in illis verbis, *Dummodò sit tale super quo per Episcopum possit dispensari.* Verùm dispensatio Episcopi vix sufficeret apud nos, cùm non alio Iure nitatur quám prællegatâ Constitutione Bonifacij, cuius Constitutiones nisi Concilijs nitantur non seruantur in Galliâ.

7. Vt Literæ legitimationis vel dispensationis valeant, qualitas partus exprimi debet, si sit incertus, incestuosus, aut adulterinus, quia non ita facilè dispensatur cum spurijs, incestuosis, aut adulterinis, vt cum natis ex soluto & soluta, *De Butrio in d. c. per Venerabilem, Decius cons.* 55. *Vol. I.*

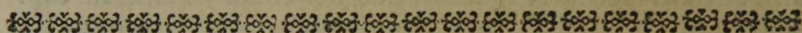
SOLIER.

a Imò secus dicendum quicquid dicat Tolet. quem iure reprobat Sayr. Thes. cas. consc. lib. 6. cap. 10. n. 39. quia expositi præsumuntur legitimi, & ideò possunt admitti ad ordines etiam sacros & quæcumque beneficia, Felin. in cap. cum deputati n. 10. de iudic. Siquidem veterum exemplis patet multos expositos fuisse filios, qui tamen ex matrimonio nati erant, vt de Moyse, Semiramide, Paride, Cyro, OEdipo, & alijs Historiæ testantur, quos parentes metu alicuius periculi, aut alijs de causis exponebãt: Et huiusmodi expositi sunt etiam capaces successionum quarumcunque, DD. in d. cap. cum deputati, Ioan. de Anan. in cap. 1. de infant. expos.

b Graues vrgent in contrarium rationes: primò prior dispensatio quæ valida fuit expresso tantum propinquiori gradu, cap. vltim. de consang. & affin. constitut. Pij V. de die 26. Augusti 1566. Incipiente Sanctissimus, etiam non obtentis Literis declaratorijs super propinquiori, de quibus in d. constitutione; tum quia exorbitant a iure communi in Gallia recepto; tum etiam quia non requiruntur ad validitatem despensationis, sed ad vitandum scandalum vbi contraria est consuetudo, Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 24. n. 28. Secundò consensus præstitus coram Parrocho quantumuis renuente & inuito; scire enim, non etiam velle is debet, nam etiam eo inuito, rectè fit, vt ait in casu simili l. coram Titio 209. ff. de verb. oblig. & tenet post alios quos citat Sanch. lib. 3. disp. 39. n. 9. Tertiò matrimonium subsequens, quod purgat omnia præcedentia. Et quamuis hoc vltimum in subiecto casu deficeret, sufficiunt duo priora ad labefactandam Auctoris sententiam, cum primum matrimonium ac prior dispensatio fuerint valida per prædicta.

c Liber Sextus decretalium non facit ius in Gallia, Brodel. ad Louet. lit. P. cap. 43. n. 5. & alij per eum citati. Sed

contrarium verius, quia imò vsu receptum est vt jus faceret, Mornac. ad l. 8. ff. de just. & jure, maximè in iis, quæ Concilijs innituntur, vt ait Auctor, vel favent potestati & jurisdictioni Ordinariorum, Brodel. ibid. lit. v. c. 1. n. 3. prout c. 1. de filijs presb. eod. lib. quod Ordinariis potestatem facit dispensandi cum illigitimis ad minores ordines & Beneficia simplicia & dispensandos relevat ab impensis in adeundo ad id Summo Pontifice exponendis, ideòque juremeritò in Gallia recipiendum quidquid velit Auctor.

TITVLVS XXVI.

De filijs Presbyterum legitimis. a

1. Filius Presbyteri, si legitimus sit, natus ex legitimo matrimonio, antequàm pater ordinaretur, non est irregularis ad Ordines & Beneficia obtinenda: verùm inhabilis est ad obtinenda Beneficia in quibus pater immediatè antè præfuit, *c. ad extirpandas, & c. dilectus, de filijs Presbyterorum,* ne illa Beneficia iure hæreditario videatur habere, nisi Papa cum eo dispenset, *d. c. dilectus*: solet autem Papa dispensare expresè per clausulam dispensatoriam in Literis expressam; aut tacitè, per collationem factam de Beneficio quod pater immediatè antè possidebat, vel si in supplicatione filius dixerit Beneficium vacare per cessum aut decessum patris, quod ille immediatè antè possidebat: nam Papa sciens impedimentum ex narratis, conferendo dispensat, vt dominus instituendo seruum manumittere creditur, §. 2. *Instit. quibus ex causis manumittere non possunt.* Sic iudicatum fuit in magno Consilio, in causa Blaini, qui Prioratum de Torues quem pater immediaté antè possidebat, vt vacantem per renunciationem illius factam in fauorem sui, impetraverat, *Arresto anni millesimi sexcentesimi quadragesimi quinti. Vide suprà lib. 2. tit. 8.*

In Beneficiis successionem hæreditariam abhorrent Canones.

Arrestum.

2. Tamen filius legitimus Presbyteri alia Beneficia in eâdem Ecclesiâ in quâ pater ministrat, & Beneficium possidet, obtinere non prohibetur sine dispensatione, *c. ad hæc, de filiis Presbyterorum*: quod illegitimis, quamvis legitimatis, sine dispensatione, scandali vitandi gratiâ, non conceditur, vt diximus suprà.

3. Eodem Iure nepotes repelluntur à Beneficijs in quibus auus paternus vel maternus immediatè antè præfuit, si auo mortuo in proximo sint gradu successionis: nam si pater aut mater sit in medio, *b* & succedat, nepos à successione excluditur, & Beneficium aui obtinere potest, *Garcias parte* 7. c. 3. *n.* 27.

4. Verùm pater non repellitur *c* à Beneficio quod filius immediatè antè obtinebat: nam parentes ad bona liberorum ratio miserationis admittit, turbato ordine mortalitatis; liberos verò ad successionem parentum vocat ordo Naturæ, & parentum commune votum, *l. scripto*, § *non sic, ff. vnde liberi.* Sic decisum fuisse in Congregatione Cardinalium notat Farinacius *Decisionum parte* 4. *n.* 128. *Pater Beneficia filij obtinere potest.*

SOLIER.

a De materia hujus tituli dixi supra, lib. 2. tit. 8.

b Imò indistinctè nepos ad Beneficium aui admittitur quia turbatur ordo mortalitas cum pater moritur auo superstite, & prætereà sumus in pœnialibus & exorbitantibus quæ non sunt amplianda, ita tenet gloss. in cap. Apostolica 8. q. 1. Nec distinctionem admittit sed potius rejicit Garcias loco ab Auctore citato, n. 23.

c Pater tamen impediendus est ab acquisitione Beneficij in Ecclesia in qua filius illegitimus aliud obtinet: cum enim Concilium Trid. in cap. 15. sess. 25. præcipiat filium resignare Beneficium vbi tempore concilij pater & filius reperiebantur obtinere Beneficia in eadem Ecclesia, satis vult ne vnquam pater & filius habeant simul Beneficia in eadem Ecclesia: nec in casu proposito filius est cogendus resignare, quia nihil peccavit, sed potius pater qui de nouo intrat in Ecclesiam, & certat de lucro captando; filius verò de damno vitando, Garc. p. 7. cap. 3. n. 31.

TITVLVS XXVII.

De corporis vitio laborantibus.

Irregularita ex defectu corporis.

1. SExto, irregulares sunt qui corporis uitio laborant, *c. hanc etenim, d. 49. c. non confidat, d. 50. toto tit. Decretalium, de corpore vitiatis*; si tale vitium inducat deformitatem *a* & abominationem in Ordinis exercitio; vt de cœcis, claudis, *b* nasum deformem habentibus, aut pedes fractos; de mancis, lippis, gibosis, albuginem in oculo habentibus, aut iugi scabie laborantibus, statuitur *in d. c. hanc etenim*; de habentibus manum mutilam, aut aridam, vel digitos abscisos, *in c. exposuisti, de corpore vitiatis, & c. 2. de Clerico ægrotante vel debilitato*; de tremulis, & morbo sontico laborantibus, *c. communiter, d. 33.* de leprosis, *c. de Rectoribus, de Clerico ægrotante vel debilitato*; & de cæteris aliud vitium vel corporis difformitatem habentibus: nam malum omen erat Antiquis Sacerdos non integri corporis, *Seneca controuersia 2. lib. 4.* & imperfecta in sacrificijs non offerebantur, τὰ κόλυρα ἐν ταῖς ἱερουργίαις οὐ θύεται καὶ κατόλου ὅπερ ἂν ᾖ μὴ τέλειον, καὶ ὑγιὲς οὐ θύεται τοῖς θεοῖς, *Aristophanes in Acharnanibus.* Idem Lege diuinâ cautum fuerat, *Exodi c. 29.*

Irregularis non bibens vinum.

2. At si vitium corporis sit latens, est distinguendum: vel enim illud impedit Ordinis exercitium, & tale vitium irregularem facit; vt si promouendus non bibat vinum, *gloss. in c. ipsi Apostoli 2. q. 7.* etiamsi de simplici Tonsura vel Beneficio simplici agatur: nam Tonsura est dispositio ad Ordines, & omnes Ordines tendunt ad Presbyteratum: aut vitium illud non impedit Ordinis exercitium, & non obstat promotioni ad Ordines & Beneficia, vt de eunuchis & spadonibus dicitur *in c. & eunuchus; d. 55.* nam & qui cum vno testiculo natus esset, illumve amisisset; Iure mili-

tabta

tabat, *l. qui cum vno, ff. de re militari*, nisi vitium illud procedat ex delicto: *c* etenim quibus ex delicto corporis partes extremæ amputantur, aut ipsi sibi amputant, à Græcis dicti *ἀκροτηριάζοντες*, illi irregulares sunt; vt qui sibi virilia amputant carnis aculeis resistere non valentes, vt fecit Origenes tempore persecutionis Ecclesiæ, vt liberiùs mulieribus prædicaret; & Constitutionibus Apostolorum damnantur, vt belli refugæ, *c. si quis absciderit, & c. ij qui, d.* 55. Idem de alia mutilatione spontanea cauetur *ibidem*, vt fertur de Marco qui sibi pollicem præscidit ne dignus Sacerdotio videretur; & de Ammonio Monacho, qui sibi aurem abscidit ne Episcopus ordinaretur, *Historia Tripertita, lib.* 8. cæteri verò sunt irregulares ex defectu.

3. Cum corpore vitiatis solus Papa *d* dispensat, mandando Episcopo vt corporis defectum inspiciat, & si tale vitium non impediat Ordinis exercitium, nec graue scandalum pariat, cum oratore dispenset: difficiliùs dispensatur si vitium sit in oculo sinistro, quàm si sit in oculo dextro: nam sinister est oculus Euangelij, & faciliùs legit orbatus dextro quàm sinistro, qui vix legere potest sine reuolutione capitis, *Toletus lib.* 1. *c.* 57. *Rebuff. de dispensatione cum corpore vitiatis, n.* 7.

Cum irregularibus ex defectu corporis Papa dispensat.

4. Sine dispensatione in Gallia *e* admittuntur claudi, *Rebuff. loco citato*, nisi tanta sit difformitas vt in Altari scandalum pariat; & dispensatione non egent qui morbo sontico *f* laborabant, aliove corporis vitio, si sanitati fuerint restituti: nam irregularitas quæ oritur ex defectu: sublatâ causâ tollitur, censentur autem qui laborant morbo sontico conualuisse post cessationem triginta dierum, si morbus non esset formatus, *c. nuper, c.* 7. *q.* 2. Idem dicitur de alijs laborantibus morbo continuo: si verò morbus esset formatus, qui laborabant morbo sontico non censentur liberati nisi post interuallum vnius anni integri non interpollati, *d. c. communiter, d.* 33. Idem de furiosis, cæterisque patientibus dilucida interualla, dici potest.

Irregularitas prouenìens ex defectu corporis eo sublato tollitur.

5. Et Clerici qui post ordinationem sine suo dolo aut

culpâ corporis vitio deformantur, tolerantur in exercitio Ordinis iam suscepti, si vitium non impediat Ordinis exercitium, nec graue scandalum pariat; & consequenter Beneficia adipisci possunt quibus exercitium Ordinis illis permissum sufficit: nam non omnia quæ impediunt Clericum ordinandum, eumdem si fuerit ordinatus ante irregularitatem incursam deiiciunt, *c. vlt. c.* 15. *q.* 1. *Toletus Instit. Sacerdotalium c.* 57. *lib.* 1. *Soares & alij quos refert Garcias parte* 7. *c.* 11. Iidem tamen ad maiores Ordines non possunt promoueri, nec Beneficia adipisci in quibus exercitium maiorum Ordinum desideratur.

Si irregularitas accidat post ordinationem.

SOLIER.

a Aliàs si vitium sit modicum tunc corpore vitiatus potest sine dispensatione fieri clericus, cap. 2. vbi gloss. in verb. visum fuerit, de corp. vitiat. quod autem dicatur modicum vitium, quæ notabilis deformitas remittitur consideranda arbitrio Episcopi, d. cap. 2. & ibi gloss. penult. & vltim.

b Verum claudus potest ad ordines promoueri, cap. si quis in infirmitate, dist. 55. nisi sit talis quem oporteat cum baculo accedere ad altare, cap. nullus Episcopus, vbi gloss. in verb. cum baculo, de consec. dist. 1. gloss. in d. cap. si quis in infirmitate.

c Proprio scilicet; aliàs à barbaris, aut medicis, aut per insidias excisus potest fieri clericus, & si jam sit, potest in susceptis ordinibus ministrare cap. si quis à medicis, cap. Eunuchus, cap. si quis pro ægritudine, dist. 55. cap. ex parte Bartholomei, & cap. ex parte M, de corpore vitiat. neque necesse habet is, cui virilia fuerunt amputata, secum in puluerem redacta aut sicca portare, vt vulgares putant gloss. 1. in d. cap. Eunuchus.

d Imò etiam Episcopus dispensat in leuibus vitijs cum causæ cognitione, quæ in Papa non est necessaria, Seraph. decis. 625. n. 7. & 8. Riccius in praxi resolut. 271. alias si vitium sit notabile solus Papa dispensat, Innoc. in cap. significauit, de corp. vit.

e Non est hoc speciale Gallis sed jus commune vt Paulò supra hoc tit. litera *b* diximus.

f Contrarium verius vt qui semel morbo sontico reciderunt ordinari non possint (Prout nec obsessi Dæmonibus quamuis liberati) licet in iam susceptis possint post annum a liberatione ministrare, cap. maritum, & cap. communiter & ibi Gloss. 1. dist. 33. Nauar. consil. 35. n. 1. & 2. de temp. ordin. Et collatio beneficij illis facta est ipso iure nulla, Hostien, & alij in cap. cum inter Canonicos, de elect. si videlicet Beneficium requirat ordinem; secus si Beneficium sit simplex, quia tunc collatio non redditur ipso iure nulla, Ricius in praxi. p. 1. resolut. 590.

TITVLVS XXVIII.

De energumentis, amentibus, & furiosis.

1. SEptimò, irregulares sunt energumeni, *c. maritum*, & *c. Clerici, d. 37.* & quamuis liberati fuerint à spiritu maligno, irregulares manent, διὰ τὴν ἀνανδρίαν, vt loquitur Diuus Dionysius Areopagita, seu animi pusillanimitatem, quòd terroribus dæmonis succubuerint, nisi per ægritudinem aut melancholiam obsessi fuerint à spiritu maligno: illis enim casus aduersus pendens ex prauâ corporis temperie, non debet imputari, si liberati fuerint; vt difinitum fuit in Concilio Nicæno: censentur autem liberati post interuallum vnius *a* anni, *c. communiter, d. 33.* *Irregularitas ex anni vitio.*

2. *Octauò*, amentes & furiosi irregulares sunt, *c. si quis 15. q. 1.* qui tamen Beneficia de quibus ante contractum illud animi vitium prouisi fuerant retinere possunt, ex eodem Canone, quasi voluntatis reliquijs in furore manentibus, vt loquitur Vlpianus *in l. patre furioso, ff. de his qui sui vel alieni iuris sunt*; qua ratione magistratum, potestatem & dominium rerum suarum retinent, vt ait idem Iureconsultus *in l. qui furere, ff. de statu hominum*, & Beneficia quæ an-

re animi lapsum obtinuerant, Vicario aut Coadjutore ab Ordinario interim dato, cui assignatur portio congrua. super redditibus Beneficij, qui seruiat donec mentis compotes facti sint, nisi spes omnis resipiscentiæ perierit, post longum temporis interuallum: quo casu, si necessitas Ecclesiæ id exigat, Ordinarius alteri Beneficium conferre potest, reseruatâ furioso pensione congruâ, *d. c. si quis, & c. quamuis 7. q. .1*

3. Et si furiosus resipuerit, amoto Vicario, in susceptis Ordinibus ministrare potest; verùm ad Ordines maiores non potest aspirare, nec ad maiora *c* Beneficia, ob animi infirmitatem, & metum recidiuæ, nisi casualiter, non ex defectu Naturæ, sed ex ægritudine aut melancholiâ, illud animi vitium ei contigerit, vt dictum fuit suprà de energumenis: eo enim casu, post resipiscentiam, ad Ordines maiores, & maiora Beneficia, promoueri potest; quoniam sublatâ causâ morbificâ phantasiæ cessat metus recidiuæ. Constat autem de resipiscentia ex cessatione triginta dierum, si morbus nondùm formatus esset; & si formatus esset, cessatio anni integri expectanda est, *c. communiter, d. 33. & c. nuper 7. q. 2.*

SOLIER.

a Hic annus datur ad verificandum an verè fuerint vexati cum de hoc alias non constat, si verò constet datur ad videndum an sint liberati: priori casu si per annum sani extiterint possunt ordinari vt vult Auctor. Secundo casu non possunt, sed tantum in susceptis ministrare, vt supra litera proxima diximus.

b Quod probandum est, nam præsumitur in eodem furore præseuerare, Gloss. in cap. fin. de Success. ab intest.

c Poterit tamen factus sanæ mentis præsentari ad beneficium simplex, Ricius in praxi p. 1. resol. 588.

TITVLVS XXIX.

De seruis, curialibus, & neophitis.

1. NOnò, irregulares sunt serui, & promoueri non possunt *a* ad Ordines, nisi ex consensu suorum dominorum: *dist.* 54. *per totam, & tit. Decretalium, de seruis non ordinandis.* Censentur autem domini consentire si sint præsentes, & non contradicant, *c. nulli, eadem dist.* aut si seruum ordinatum intra annum non reuocent, *c. si seruus, eadem dist.* In quibus casibus seruus fit liber fauore Religionis, manumissione tacitâ; & extra illos casus *b* remanet in potestate domini à quo vindicari potest: & quamuis habeat characterem Ordinis suscepti, irregularis manet quoad exercitium illius Ordinis, & alios Ordines non susceptos: nam Domino seruire tenetur, ne per Euangelica consilia Dominis fiat injuria, *c. frequens, ead. dist.* nisi seruus sic ordinatus Vicarium dare Domino paratus sit, qui vice eius seruiat: quod similiter admittitur fauore Religionis, *c. ex antiquis, ead. dist. & c. miramur, de seruis non ordin.* ne delicta maneant impunita. Quæ de seruis dicta sunt, etiam in seruis ascriptijs, libertis, & tributarijs, locum habent, *c. si quis, & c. prohibendum, ead. dist.* ob eamdem rationem, ne Dominis aut Patronis fiat injuria: ascriptitij enim tenebantur seruite Dominis in operis rusticis, villæ aut glebæ ascripti; tributarij certum tributum annum Dominis præstare tenebantur, *d. c. si quis*: liberti quamuis per manumissionem libertatem nacti essent, suis Dominis à quibus manumissi fuerant, retento Iure Patronatus, obsequia præstare tenebantur, & certas operas quas Dominus manumittendo sibi reseruauerat: eisque sine liberis morientibus Patronus succedebat. Plura alia traduntur in Iure Ci-

vili de potestate Dominorum in seruos, & Patronorum in libertos, quæ hodie apud nos non sunt in vsu: nam vna est Christianorum conditio, omnes liberi sunt, & serui Christi, qui fuit ἀντίλυτρον seu pretium Redemptionis nostræ, vt ait Apostolu *ad Thimotheum c.* 2. quo nomine serui sumus Christi seruitute voluntariâ & amabili, ἑκουσίως ὑποταγοντες, *Theophilactus in Matheum c. vltimo.*

Irregulares Curiales & Officiales.

2. *Decimò*, Curiales & Officiales *c* non debent ordinari, *c. præterea, dist.* 15. *Auth. sed neque, C. de Episc. & Clericis*: nec obligati ad ratiocinia Reipublicæ tutelæ, vel curæ *d* nisi priùs deposito Officio rationes reddiderint, *c. vnico, de obligatis ad publica ratiocinia*: alioquin sic ordinati Clero momoventur, & pristinæ fortunæ restituuntur, *d. Auth. sed neque*: at si rationes reddiderint, non mouentur Clero, tametsi debitores existant: verùm Fori privilegio vti non possunt. Et Episcopus eos sciens, & creditore reclamante, ordinauerit, tenetur eidem ad interesse, quòd eos ordinando occasionem negotiandi & lucrifaciendi vt satisfacerent creditori abstulerit, *gloss. in c. vnico, de obligatis ad publica ratiocinia.* Sed quod de Curialibus & Officiarijs suprà diximus, apud nos non est in vsu: nam Curiales & Officiales Regij ordinantur etiam retentis Officijs, si ea cum muneribus Ecclesiasticis sint compatibilia, *Gothof. ad Auth. sed neque, C. de Episc. & Cler.*

Neophita.

3. *Vndecimò*, repelluntur Neophitæ, seu Catechisati, & nouiter in Ecclesiâ implantati, *c.* 1. *& c. dist.* 48. *& c. qui in aliquo, dist.* 51. ne illis objiciatur quod Diuus Hieronymus succensebat cuidam, *heri Cathecumenus, hodie Pontifex*: periculosus enim est ille transitus, & repentina mutatio. *e*

SOLIER.

a Debet enim esse immunis ab alijs, qui diuinæ militiæ est aggregandus, vt à castris Dominicis quibus ascribitur, nullis necessitatis vinculis abstrahatur, can. nullus dist. 54.

b Adde & alium videlicet quando Episcopus scienter seruum alterius ordinat, tunc enim licet ordinans Domi-

no serui satisfacere teneatur, nihilominus seruus jugum euadit seruitutis, cap. per venerabilem, qui filij sint legitimi.

c Intelligendum est de his qui exercuerunt sæua, & turpia, siue vilia, vt sunt nuntij, lictores, & id genus, seu qui fuerunt Officiales in causa sanguinis propter dignitatem ordinum: secus dicendum de illis, qui honesta, & nobilia procurant Officia, Bellet. in disquisit, Clerical. p. 1. tit. de Discipl. clerc. §. 11. n. 6.

d Obligatus ad reddendam rationem alicujus administrationis publicæ non potest fieri clericus nisi deposito onere & ratione reddita, cap. non confidat, dist. 50. cap. designata, cap. seq. & ibi gloss. 1. dist. 51. cap. magnus, dist. 54. cap. 1. de obligat. ad ratiocin. l. Officiales, Cod. de Episc. & cleric. nec obligatus ad reddendam rationem ex aliquo Officio priuato; vt sunt procuratores, actores, executores, curatores & tutores si illis fuerit mota actio, d. cap. magnus dist. 54. & d. cap. 1. & ibi Abbas: nisi administratio fieret causa pietatis & eleemosynæ, Hostin. in d. cap. 1. Item nec falsi decoctores, qui ea pœna qua fures ipsi puniri debent, prout sanciuit Pius V. in sua constitutione 116. quæ incipit, postquam.

e Qui enim formam discipuli nondum assumpsit, non debet assumi in magistrum, nec est præficiendus qui subesse non nouit, cap. cum in magistrum, de elect. cap. ordinatus, dist. 59.

TITVLVS XXX.

De defectu Literaturæ.

1. DVodecimò, irregulares sunt illiterati, *Oseæ c. 4. Quia tu scientiam repulisti ego te repellam, ne Sacerdotio fungari mihi*, ait Dominus. Qui suscipit primam Tonsuram, scire debet rudimenta Fidei, & peritiam legendi scribendique habere, *c. qui in aliquo, dist. 5. c. nullus, de temporibus ordinationum, in 6. Concilium Trident. sess. 23. de reformatione, c. 4.* Qui minores Ordines desiderat Linguam Latinam non debet ignorare, *Concilium Trident. sess. cit. c. 11.* Qui minores Ordines petit scire debet ea quæ ad exercitium illorum necessaria sunt, *ibidem c. 11. Toletus lib. 1. c. 58.* Qui verò Episcopatum desiderat, magnum opus petit, vt ait Apostolus, disciplinis Ecclesiasticis debet esse instructus, *c. qui Ecclesiasticis, dist. 36.*

2. Iure nouo in Episcopo gradus Doctoratus aut Licentiæ in Theologia aut Iure Canonico requiritur, *Concilium Trident. sess. 22. c. 2.* In Scholasterijs, seu Præbendis Præceptorialibus, eadem qualitas desideratur *Concil. Trident. sess. 23. c. 18.* Idem statutum fuit in Archidiaconatu, & primis Dignitatibus Ecclesiæ Cathedralis, aut Collegiatæ, vbi id commodè *b* fieri potest, *Conc. Trid. sess. 24. c. 12.* In Præbenda Theologali gradus Theologiæ requiritur ex Constitutione Gallica Aurelianensi *art.* 8. & Blesensi *art.* 33. ex quibus Constitutionibus in Præbenda Præceptoriali gradus non desideratur. In casibus prædictis gradus requiritur tempore prouisionis, alioquin prouisio nulla est defectu qualitatis requisitæ: & si Papa dispenset in ijs quæ Concordato vel Constitutionibus Gallicis statuta sunt, est abusus, vt si dispensauerit cum prouiso de Præbenda Theologali ad

vitam

vitam vel ad tempus, prouisio nulla censetur, locus est appellationi ab abusu ab executione Rescripti, vt iudicatum fuisse Arresto Senatus Parisiensis refert Bengeus *de dispensat. n.* 22. Tamen non esset abusus si prouisio talem aut similem clausulam contineret in Forma dignum, *dummodò dignus repertus fuerit*, & prouisus gradum Doctoratus requisitum obtinuerit tempore examinis: nam vis & effectus Rescripti committitur arbitrio Commissarij delegati, & tempus examinis refertur ad diem prouisionis obtentæ.

3. Ecclesiæ Parrochiales Ciuitatum & Villarum muratarum, in quibus plebs est numerosior, non nisi Clericis qualificatis Literaturâ conferri debent Doctoribus in Theologia, vel altero Iurium, aut Baccalaureis in eisdem Facultatibus, vel Artium Magistris, aut qui saltem studuerint in Theologia, vel altero Iurium, per triennium, §. *statuimus, in Concordatis, de collationibus*, siue de Prioratu agatur in quo Rector residere & Curam exercere tenetur, siue de Vicaria perpetua, iuxta Constitutionem Aurelianensem *art.* 4. qua Ordinarij Beneficia huiusmodi personis vitæ probæ & Literatis conferre iubentur, & Concilium Tridentinum, quo monitione præmissa in casu vacationis Beneficia huiusmodi dantur dignioribus, vt diximus suprà *lib.* 1. *tit.* 14. Verùm apud nos, ne libertas Ordinariorum minuatur, sufficit quòd qualificatis huiusmodi Beneficia conferantur: quod Ius habet locum non solùm in Ecclesijs Ciuitatum & Villarum muratarum, sed etiam in oppidis numerosæ plebis; vt in causa Vicariæ Alansonij huius Prouinciæ, in gratiam Baccalaurei, contra alterum non graduatum priùs prouisum, Senatus nostris temporibus iudicauit.

4. In hoc articulo gradus non requiritur præcise; studium triennij sufficit *c* Theologiæ, aut Iuris Ciuilis, vel Canonici, in Vniuersitate priuilegiata: nam Vniuersitates quæ sunt extra Regnum, & quæ Diplomate Regio confirmatæ non sunt, non habent apud nos hoc priuilegium, *vt notat Rebuff. in d.* §. *stat.* nisi à Rege illud obtinuerint, vt Vniuersitas Auenionensis, & aliæ Vniuersitates Prouinciarum

confœderaitum. Studium illud probatur Literis Professorum earumdem Facultatum Vniuersitatis illius, authenticis, & Sigillo Vniuersitatis munitis, vt diximus suprà de priuilegio Graduatorum, *lib.* 1. quibus est adhibenda fides: tamen huiusmodi Literæ prouisum ab examine non excusant, neque gradus, vt diximus suprà *lib.* 2. *tit.* 13. Si quis prouisus fuerit ab Ordinario, vel à Papa, aut Legato, in forma gratiosa, tempore prouisionis de gradu aut Studio constare debet: si verò in Forma dignum prouisus sit, sufficit constare tempore examinis vt diximus suprà *art.* 2.

Indultarij non admittuntur ad Ecclesias Parrochiales nisi iuxta formam Concordati.

5. Sed nec Indultarij à Rege nominati, nec prouisi à Papa, cum clausulis derogatorijs, admittuntur ad Ecclesias supradictas, nisi sint Graduati, aut per triennium studuerint: nam Papa non potest derogare Concordato, nec Rex censetur Iuri publico per Indulta derogare, *Molin. de publicandis resignat. n.* 273. tamen in hoc articulo Concordati priuilegio Graduatorum ibidem stabilito non derogatur; & Graduatus qui gradum insinuauit, licet in impetratione sit posterior, Clericum non graduatum, aut qui gradum non insinuauit, excludit, *Rebuff. in §. statuimus, verb. saltem, sub finem.*

Possessor triennalis Ecclesiæ parrochialis sine gradu sit securus.

6. Verùm qui per triennium Ecclesiam Parrochialem cum titulo colorato pacificè possedit, iuuatur *d* regulâ de pacificis possessoribus, tametsi gradum non habeat, nec attestationem Studij, modò sit vitæ probæ, & aptus muneri, *Rebuff. de pacificis possessoribus, n.* 83. Sic iudicatum fuit Placito Senatus huius Prouinciæ, in gratiam Curionis Ecclesiæ Cathedralis Forojuliensis, in Auditorio publico, *anno* 1646. iuxta Concilium Tridentinum *sess.* 25. *c.* 6. vbi Ordinarij monentur vt Rectoribus Ecclesiarum Parrochialium illiteratis Coadjutores deputent pro tempore, cum portione congrua; non tamen destituant, si alioquin sint vitæ probæ & honestæ.

Arrestum.

7. In cæteris Ecclesijs Parrochialibus viculorum aut oppidulorum gradus vel attestatio Studij triennalis non requiritur, ob plebis paucitatem, & redditus exiguitatem: nam

neque vbi Concilium Tridentinum seruatur, in casu vocationis illarum, concursus expectatur, *Ricius decis.* 421. in illis peritia Linguæ Latinæ, administrationis Sacramentorum, & Diuini Officij sufficit.

8. In Beneficijs quæ actu vel aptitudine Sacerdotalia sunt ex Statuto vel Fundatione, peritia Linguæ Latinæ, & notitia eorum quæ ad Ordinis exercitium necessaria sunt, requiritur: & in Beneficijs simplicibus, quæ à Clericis simplicis Tonsuræ possunt obtineri, peritia legendi scribendique sufficit, cum notitia rudimentorum Fidei, & spe eruditionis, *Rebuff. de pacificis possessoribus n.* 215. *Beneficia simplicia.*

9. Defectus Literaturæ non impedit ordinationem, sed Ordinis exercitium, & promotionem ad Ordines majores, *gloss. in c. illiteratos, dist.* 36. At prouisio Beneficialis illiterati, aut nulla est, si spes eruditionis non sit; aut venit annullanda si prouisus erudiri non curauerit, vel per inertiam Scientiam quam didiscerat obliuioni tradiderit, vel dato Coadjutore sustinetur, vt diximus suprà *n.* 6. Et si gradus sit annexus Beneficio, vt in casibus suprà relatis, defectu gradus prouisio nulla est, vt definitum fuit Concilio Tridentino *sess.* 23. *c.* 18. §. *deinde*: tamen gradus est qualitas extrinseca Beneficij: & si prouisus graduetur, ejus prouisio conualescit, vt suprà diximus de non promoto, modò jus alteri nondum quæsitum fuerit. Molineus contrarium sentire videtur, *tit. de infirmis resign. n.* 399. *& de publicandis resign. n.* 18. Sed in dubijs fauendum est possessori; & non graduatus per possessionem pacificam triennalem fit securus, vt diximus suprà *n.* 6. *An prouisio facta non graduato sit nulla.*

10. Sunt aliæ qualitates in certis Beneficijs requisitæ quæ ad Literaturam reducuntur: in Semipræbendis, & alijs minoribus Beneficijs, quæ in Ecclesijs Cathedralibus & Collegiatis pro mercede Cantorum sunt instituta, peritia cantandi desideratur: & si prouisus sit imperitus, sine spe eruditionis, prouisio nulla est, aut venit annullanda si non curet erudiri, *Chopinus de sacra Politia lib.* 1. *c.* 3. Et ex regula Cancellariæ 19. Beneficia Curata non debent exteris conferri *Beneficia Cantorum.*

nisi calleant idioma loci vbi illa sita sunt. Idem de Vicarijs perpetuis statuitur, *Gomesius de idiomate q. 11.*

SOLIER.

a Quod tamen relinquitur arbitrio Episcopi, concil. Trid. his verbis: *minores ordines iis saltem qui Latinam linguam intelligant per temporum interstitia, nisi aliud Episcopo magis expedire videretur, conferantur.* Neque enim ex verbis Concilij Colligi potest ratio quare arbitrio Episcopi relinquatur potius dispensatio super interstitiis, quam super Grammatica, cum verbum conferantur, sub quo stant illa duo, post arbitrium collocetur, Bellet. p. 1. tit. de discip. Cleric. §. 4. n. 2.

b Verba ergo Concilij sonant in monitionem, & non in conditionem; ita vt collatio dignitatis post Pontificalem majoris in Cathedrali, aut principalis in Collegiata non sit ex eo nulla, quod non graduato facta fuerit: secus tamen apud nos ex ordinatione Henrici IV. de anno 1606. art. 31. quæ cum per verba prohibitiua concepta sit *nul ne sera pourueu des dignités des Eglises Cathedrales ny des premieres dignités des Collegiales s'il n'est gradué en Theologie, ou droit Canon*, necessitatem & pœnam nullitatis importat, cum legislatori prohibuisse sufficiat, & quæ lege fieri prohibentur, si fuerint facta, non solum inutilia, sed pro infectis habeantur, l. non dubium, Cod. de legib.

c Contrarium tenet Molin. ad Regul. de infirmis resig. n. 280. & probat Ordinatione Ludouici XII. de anno 1499. art. 6. & edicto Henrici II. dato Rhemis 9. Martij 1531. ac decreto Senatus Parisiensis de anno 1536. quod hodie pro indubitato habetur, vt scilicet studium sine gradu non sufficiat.

d Ex his quæ proxime diximus sequitur non graduatum esse inhabilem ad Ecclesiam Parrochialem in villa murata obtinendam, & collationem ei factam esse inualidam & nullam; titulus autem inualidus habetur pro non titulo, l. nec vllam 13. §. omnibus etiam, de petit. hæred. & tandiu durat tituli nullitas, quandiu durat incapacitas titularij, vt obseruat Louet. ad Regul. de public. resignat. n. 32. atque ita dicendum possessione triennali non juuari, quæ inhabilitatem personæ non tollit.

e Licet collatio Beneficij facta illiterato sit ipso jure nulla, Innoc. & Abbas in cap. cum in nostris de concess. Præb. Felin. in cap. per tuas 1. n. 1. de Simon. Molin. ad Reg. de idiomate n. 145. & seqq. si tamen ille posteà literas addiscat, & collatorem non pœniteat pristinæ collationis, tacita quadam collatione reuiuiscit, Bellet. p. 1. tit. de discipl. Cleric. §. 4.

TITVLVS XXXI.

De infamibus.

1. DEcimò tertiò, repelluntur *a* infames, *c. infames, c. 6. q. 1.* siue causâ quâ notantur irregulares sint, siue non. Alij enim sunt infames censurâ Iuris, alij censurâ hominum. Censura Iuris irrogatur ex varijs causis, ex genere delicti, ex genere pœnæ, & genere facti, *c. infames*, *§. porrò, c. 3. q. 7.* Ex delicto publico reus fit infamis, si delictum per Iudicis sententiam fuerit declaratum, siue ageretur criminaliter, siue ciuiliter, *l. infamem, ff. de publicis iudiciis.* Si verò de delicto priuato agatur, aut reus conuenitur ciuiliter, & non fit infamis, nisi famosa sit actio, vt est actio furti, vi bonorum raptorum, injuriarum, doli mali, expilatæ hæreditatis, & sepulchri violati, *l. athletas, ff. de his qui notantur infamiâ, l. si te expilasse, C. eod. l. 1. ff. de sepulchro violato;* aut conuenitur criminaliter, & fit infamis, vt constat ex locis citatis.

2. Ex genere pœnæ reus fit infamis, si fuerit deportatus, aut ad triremes damnatus, vel relegatus, aut fustibus cæsus, vel stigmate notatus, aut iussu Iudicis publicam pœnitentiam egerit; nam post actam pœnitentiam manet nota infamiæ, *d. c. infames, sub finem.* Idem cautum fuerat de illis qui sponte pro expiatione delicti publicè pœnitentiam age-

bant, ne qui fuerant vasa vitiorum essent instrumenta Sacramentorum gerendorum, *c. illud quoque, cum similibus, dist.* 50. Solebant enim peccatores, sacco induti, nudis pedibus, vultu in terram demisso, ante fores Ecclesiæ Episcopo se offerre, & absolutionem humiliter deprecari, juxta formam præscriptam *in c. quadragesimæ, ead. dist.* Quod tamen Clericis non erat permissum, ne Laïci scandalizarentur, vt ibidem notatur.

Forma pœnitentia publicæ.

3. Ex genere facti infamia Iuris irrogatur in certis casibus: nam in Iudicijs reus fit infamis actione directâ, mandati, depositi, titulæ, & actione pro socio, ob suspicionem doli, *l. furti, §. mandati ff. de his qui notantur infamiâ*: & Histriones, qui artis ludicræ causa in scenam prodeunt: & Gladiatores, qui in arenam descendunt, infames fiunt Iure Canonico & Ciuili: omnes enim Iure Canonico censentur infames qui Iure Ciuili sunt infames, *c. omnes 6. q. 1.*

Infames ad Sacerdotium non admittentur.

4. Censurâ hominum à muneribus publicis arcentur; alij ob inhonestam improbamque viuendi rationem; alij ob vilia exercitia: inhonestum enim est vile hominum genus ad munera publica admitti, *l. vt gradatim, ff. de muneribus & honoribus*: & ex Aristotele *Politicorum 7. c. 9.* nec agricola neque artifex quisquam vilis, Sacerdos est deputandus οὔτε γεωργὸν οὔτε βάναυσον ἱερέα καταστατέον: qui locus ostendit quantus honor & dignitas esset Sacerdotij apud Antiquos.

Infames si fuerint ordinati tolerantur.

5. Hos igitur Ordinarius potest repellere, siue notentur censurâ Iuris, siue hominum censurâ: qui tamen si fuerint ordinati, aut prouisi de Beneficijs, tolerantur in Ordinis exercitio, & Beneficio, nisi ob delictum vel defectum irregulares sint tempore ordinationis aut prouisionis, vt post Nauarrum & alios docet Garcias *parte 7. c. 8.* nam non omnia quæ ordinandum impediunt ordinatum deiiciunt.

Infamia purgatur varijs modis.

6. Infamia Iuris à Principe tolli potest per restitutionem in integrum: Princeps sæcularis in suis Terris restituit quoad bona temporalia, honores, & munera publica: Papa verò, quoad bona spiritualia, Ordines, & Beneficia, *Pa-*

normit. in c. cum te, de sententia & re judicata. Infamia facti tollitur sine Rescripto vel Iudicis sententiâ, quâ reus innocens declaratur, & absoluitur; vel purgatione canonica, *c. ipsi Apostoli 2, q. 7. & c. cum P. de purgatione can.* quæ fit per testes, aut jusjurandum: purgatio verò vulgaris quæ fiebat apud Hebræos per aquam candentem, apud Æthiopes per laminam ardentem, vt legitur apud Heliodorum, apud Gallos & cæteras Nationes per duellum, reprobatur *c. 1. & seq. de purgatione vulgari*: vel fit purgatio successu temporis emendatione morum, & cessatione ab operis illicitis quibus fama vilescit.

SOLIER.

a Scilicet à Clericatu, quia infamibus portæ dignitatum patere non debent, cap. infamibus, de regul. juris in 6. ordo autem clericalis est dignitas, & honor, cap. admittuntur, dist. 54. cap. 1. de obligat. ad ratiocin. l. Officiales, Cod. de Episc. & Cleric. quod intelligendum est de criminosis, & infamibus manifestis, & publicis; non autem de occultis, hi enim, si promoveri voluerint, non debent aliqua ratione prohiberi, cap. ex tenore, de tem. ordinat. cap. fin. de furtis; nec accusatus de aliquo crimine admittitur ad ordines nisi prius se purgauerit, cap. fin. de testib. cap. omnipotens, de accusat. quinimò accusatus de Simonia debet pendente accusatione ab administratione prohiberi donec se purgauerit, cap. accusatum & ibi gloss. fin. cap. quoties, de simon.

b Infamia omnis siue juris siue facti tollitur per Baptismum, gloss. in cap. sine pœnitentia, in verb. in Baptismate dist. 4. de consecrat. quia per Baptismum tolluntur peccata, & quæ sequuntur ex illis sub ratione qua sunt peccata, cujusmodi est infamia, Syluest. in verb. Baptismus 6. q. 2. an autem & quæ irregularitas tollatur dixi sup.

TITVLVS XXXII.

De irregularitate quæ oritur ex delicto.

1. DEcimò quartò, irregularitas oritur ex delictis quæ inducunt ipso jure vacationem Beneficij, quamuis illa sint occulta, & reus pœnitentiam egerit: nam in Foro externo reus actâ pœnitentiâ non desinit esse nocens, *c. Vt constitueretur, d.* 50. Ex cæteris delictis quæ non faciunt vacare Beneficium ipso jure reus non fit irregularis, nisi illa sint enormia & notoria: non enim sola delicti enormitas irregularem facit reum, sed scandalum surgens ex notorietate delicti resultante ex operis euidentia, vel confessione rei, aut Iudicis sententiâ, *c. ex tenore, de temporibus ordinationum, & ibi gloss. c. qui in aliquo, dist.* 52.

Homicidium licet occultum, verum facit irregularem.

2. Homicidium excipitur, quod licet non inducat vacationem Beneficij ipso jure, nisi qualificatum sit, reum tamen irregularem facit, *a* quamuis occultum sit, & reus pœnitentiam egerit, *c. quæsitum, de temporibus ordinationum, Concil. Trid. sess.* 24. *c.* 6. Sacerdotes enim mites & mansuetos esse oportet, non percussores, vt præscripsit Apostolus *ad Timotheum c.* 4. & Deus noluit Dauidem Templum sibi ædificare, ob homicidium jussu ejus commissum in persona Vriæ, etiamsi de tali delicto pœnitentiam egisset, vt obseruauit Glossa *in c. si quis omnem, c.* 1. *q.* 7.

Mutilatores irregulares.

3. Et ex sententia Apostoli non solùm irregularis est qui occidit, sed etiam qui percussit, si mutilauerit, membrum absciderit, aut debilitauerit, & tale membrum abscisum aut mutilatum haberet functionem corporis separatam, *c. in Archiepiscopatu, de raptoribus, Clement. si furiosus, de homicidio.* At si solùm sanguis fuerit effusus, aut digitus *b* abscisus, percussor non fit irregularis, quoniam vnus solus digitus

digitus non habet functionem corporis separatam, *Panormit. in c. 1. qui Clerici vel vouentes*, *Capella Tholosana q.* 207. Eodem Iure irregulares fiunt qui sibi manus violentas inferunt, membrum abscindunt aut mutilant, *c. si quis absciderit*, *d.* 55. vt diximus suprà *tit.* 27. nam idem in alios creditur ausurus qui hoc aduersus se audet, *l. cùm autem*, §. *excipitur*, *ff. de ædilitio Edicto.*

4. Tamen non omne homicidium irregularem facit: triplex enim homicidium distinguitur: voluntarium, casuale, & mixtum, *gloss. in c. sicut dignum*, §. *Clericus*, *de homicidio voluntario & casuali.* Per homicidium voluntarium reus fit irregularis, vt constat ex supradictis. *Homicidium triplex.*

5. De casuali distinguitur: nam vel reus dabat operam rei illicitæ, vel licitæ. Si primum, indistinctè fit irregularis, siue immediatè vel mediatè mors aut membri mutilatio inde acciderit; aut propter verbum injuriosum, adulterium, stuprumve commissum, aliudve opus illicitum, etiamsi improuisò mors alterius aut membri mutilatio hinc contigerit, *c. continebatur*, *de homicidio voluntario & casuali.* At si daret operam rei licitæ, non fit irregularis, nisi culpæ reus sit, *d. c. continebatur*, & *c. Presbyterum*, *eod. tit.* Culpæ reus censetur qui non adhibuit omnem diligentiam vt vitaret casum, tametsi culpa leuissima sit, *c. significasti*, *de homicidio voluntario & casuali*: nam culpa leuissima Legis Aquiliæ actionem parit, *l. in Lege Aquilia*, *ff. ad Legem Aquiliam*, & in similibus reum irregularem facit, *c. hi qui arborem*, & *c. sæpè contingit*, *d.* 50. Qui Canones videntur traducti ex titulo Digestorum & Institutionum de Lege Aquilia, §. *item si putator.*

6. Opera illicita est quæ prohibita est in suo genere vel specie, habitâ ratione personæ, loci, temporis, instrumenti, vel alterius circumstantiæ: nam in moralibus circumstantiæ variant speciem, vt est casus *in d. c. continebatur* de ludo & instrumento vetito, & *in c. tua nos* de Clerico exercente Artem Medicam aut Chirurgicam, qui licet omnem artem adhibuerit exustione vel incisione, irregularis fit, *Clerici exercentes Artem Medicam aut Chirurgicam fiunt irregulares.*

si mors aut membri mutilatio hinc acciderit, quoniam Ars illa est Clericis *c* prohibita : Laïci verò quibus Ars illa permissa est, non fiunt irregulares, secùs si sint imperiti : nam imperitia culpæ annumeratur, *§. imperitia, Instit. de Lege Aquilia.*

7. De homicidio aut mutilatione necessariâ similiter distinguitur : aut enim agitur de defensione bonorum, aut de tuitione personæ : pro defensione bonorum Lex Ciuilis permittit furem nocturnum aut agrorum depopulatorem occidere, & diurnum si se telo defendat, *l. 1. C. quando liceat vnicuique sine Iudice se vindicare*, cuius Legis meminit D. Augustinus *lib. 2. quæstionum supra Exodum.* At quamuis in illis casibus reus Legis Corneliæ pœnam vitet, Iure Canonico fit irregularis, *c. suscepimus, & c. perfodiens, de homicidio volunt. & casuali.*

De homcidio commisso pro defensione persona.

8. Si verò de defensione personæ agatur, aut agitur de salute propria, aut de salute proximi. Si de propria salute agatur; & reus non possit aliter sibi consulere quàm occidendo aggressorem, & occidat aut mutilet, non fit irregularis, *c. interfecisti, & c. sequenti, de homicidio volunt. & casuali*: nam Iure Naturæ vim vi repellere licet, adhibito moderamine inculpatæ tutelæ, *l. vt vim, ff. de Iustitia & Iure*; si verò periculum vitare possit non occidendo, & occidat vel mutilet, irregularis fit : nam ex præcepto Euangelico & Canonico Iure præstat injuriam pati, declinare à via, aut fugere, quàm gladium distringere, & hostem occidere aut mutilare, tametsi fuga aut tolerantia sit ignominiosa apud sæculares, habitâ ratione personarum, *c. de eo autem, d. 50.* Sic enim Christus instruxit Petrum *Math. c. 26.* ordinans ipsum in Politiam Euangelicam, cùm iussit vt conuerteret gladium in locum suum, *Theophilactus ibidem.*

De homicidio commisso pro defensione proximi.

9. At si de tutela proximi agatur, irregularitas semper incurritur, siue salus proximi aliter defendi posset, siue non, siue ex munere & officio injuncto id fieret, siue non : nam quamuis in illis casibus ineuitabilis necessitas, munus injunctum, vel etiam imperium Ducis, in bello iusto excuset à

peccato, non excusat ab irregularitate, quæ etiam sine peccato, & interdùm cum merito, incurritur, vt aduertit Glossa *in Clementinâ vnicâ, de homicidio.* Qui verò negant auxilium proximo in periculo mortis, non fiunt irregulares, nisi ex Iustitia & munere iniuncto teneantur auxilium præstare: eo enim casu irregulares fiunt si vim repellere possint, & sine graui periculo id facere valeant, N*auarrus in Summa c.* 27. *Toletus lib.* 1. *c.* 8.

10. Nec solùm irregulares fiunt qui per se occidunt aut mutilant, sed etiam illi qui mandant, *d* opem ferunt, consilium dant, & qui hortatu suo alios audaciores faciunt vt delictum committant, *c. sicut dignum*, §. *qui verò, de homicidio voluntario & casuali, & c. fin. de homicidio, in* 6. Et qui ratum habent homicidium, aut mutilationem commissam, si spe ratihabitionis delictum commissum sit, *Nauarrus in tit. de simonia*, *c.* 27. & 133. Nec non socij qui adfuerunt habentes animum occidendi, *c. sicut dignum*, §. *item illi, de homicidio.* Sed & quamuis animum occidendi non habuerint: si delictum sit in turmâ commissum, & incertus sit author, omnes fiunt irregulares qui arma habuerint; *c. significasti, de homicidio*, sicut omnes tenentur Lege Aquiliâ, de damno dato, aut seruo occiso vel vulnerato in turmâ, quoniam singuli fiunt suspecti, *l. item Mela, ff. ad Legem Aquiliam*; tamen si Clericus fuerit in conflictu contra prædones, in quo nonnulli fuerint occisi ab alijs, ipse non fit irregularis quamuis arma gesserit, aut lapides proiecerit, si nullum percusserit, *c.* 3. & 4. *de Clerico percussore.* At in exercitu solâ armorum gestione in bello irregularis fit, & dispensatione indiget à gestione armorum, vt promoueatur quam potest obtinere à Legato: hoc enim ipso quòd arma sumpsit, & exercitum secutus est animo belligerandi, mansuetudinem illam in Ordinibus requisitam amisisse videtur; tamen excusantur Eleemosynarij exercitus, à suis Ordinarijs aut Superioribus licentiam habentes, ob salutem animarum; secùs si vagentur sine licentia, vt cupidini potiùs seruiant, quàm Deo, & saluti animarum.

De homicidio in turma commisso.

Iudices ob sententiam sanguinis irregulares fiunt.

11. Ipsi etiam Iudices, assessores, scribæ, & satellites, irregulares fiunt, si reus ad mortem, aut membri mutilationem, damnatus fuerit, & pœnam passus sit, *c. si quis viduam d.* 50. *c. clericis, & c. sententiam sanguinis, ne Clerici vel Monachi sæcularibus negotijs se immisceant.* Idem de testibus, accusatoribus, Procuratoribus, & Aduocatis, asserit *e* Toletus post alios quos citat *lib.* 1. *c.* 80. Sed de testibus id nullo Iure cautum reperitur; imò contrarium probatur *in c. tua nos*, §. *ad vltimum, de homicidio*, vbi testis qui contra latronem deposuerat, & indicia dederat, quibus latro conuictus, Iudidicis sententiâ damnatus, pœna corporali affectus & doloris impatientia defunctus fuerat, ad susceptionem sacrorum Ordinum admittitur sine vlla dispensatione. De accusatoribus est distinguendum: aut enim illi pœnam mortis vel mutilationis corporis in Iudicio persequuntur contra reum, & fiunt irregulares, *d. c. sententiam sanguinis*; siue sint Clerici, siue Laïci: idemque de Advocatis & Procuratoribus eorum dici debet: aut illi mulctam pecuniariam & satisfactionem ciuilem persequuntur pro damno & injuria illata; non fiunt irregulares, etiamsi per imperitiam, aut motus grauitate criminis, instante Procuratore Fisci, Iudex reum ad mortem aut membri mutilationem damnauerit, vt probatur *in c. tua nos, & c. postulasti, de homicidio, & c. Prælatis, de homicidio, in* 6. nemo enim à persecutione propriæ injuriæ vel suorum est repellendus, *c. de cætero, de testibus*; vbi quamuis fiat mentio de Clericis, Constitutio de Laïcis etiam est intelligenda, cùm ratio sit generalis, ne malis detur materia alios trucidandi, vel eorum bona deprædandi *d. c. Prælatis*: vbi tamen ad vitandam irregularitatem protestatio exigitur ab accusatore quòd non intendit ad pœnam sanguinis. Verùm moribus nostris talis protestatio inutiliter fieret: nam priuatis dumtaxat ciuiliter agere licet, pro reparatione injuriæ illatæ, mulcta pecuniaria, & litis expensis; & Procurator Regius aut Iurisdictionalis Domini Feudatarij pro publica vindicta petit pœnam mortis, mutilationis, verberum, deportationis aut exilij, &

Testes in causa criminali an fiat irregulares.

Pars ciuilis an fiat irregularis.

pœnam pecuniariam Fisco vel Domino Iurisdictionali applicandam.

12. Hinc sequitur quòd Procurator *f* accusatoris, qui litem persecutus est contra reum criminis, ex quo conuictus reus ad mortem damnatus & pœnam passus est, non fit irregularis, & deposito Officio ad Ordines & Beneficia sine dispensatione promouetur, vt vidimus nostris temporibus in Procuratore nuncupato Autheman, qui plures annos Procuratorio Munere in Senatu functus fuerat, in causis capitalibus pro reis interuenerat, mortis iudicium secutum fuerat, & pœna depensa; cumque ille Procurator deposito Officio Prioratum obtinuisset, à deuolutario in Ius fuerat accersitus super possessorio illius Beneficij, asserente titulum illius esse nullum ob irregularitatem incursam in Munere Procuratorio quo functus fuerat, & Iudicijs capitalibus in quibus interuenerat, à qua non fuerat dispensatus; verùm ille deuolutarius meliùs consultus à lite destitit, & Iudicio Senatus Autheman fuit manutentus in possessione Beneficij, audito Regio Procuratore.

Procurator partis ciuilis non fit irregularis.

Arrestum.

13. Tamen sola intentio *g* reum irregularem facit, *d. c. Prælatis*, *& similibus*; vnde sequitur quòd si accusator intendat ad mortem rei, aut corporis mutilationem, sit irregularis. Idem dicitur de Procuratore illius, & de testibus. Verùm vt intentio quæ non prodijt extrà est occulta, sic irregularitas illa est occulta, de qua in foro externo non est habenda ratio; & ab ea irregularitate Episcopus aut Confessarius ex authoritate illius absoluit, vt dicemus infrà.

14. Iudices Laïci fiunt irregulares sine delicto; nam munus injunctum & necessitas officij eos excusat à peccato, *c. non est crudelis*, *c. qui malos*, *c. Iudex*, *c.* 23. *q.* 5. imò cum merito Legum ministerium exercent, *c. homicidas*, *ibidem*; Clerici verò qui in causis eiusmodi interueniunt, vt Iudices, Assessores, aut Scribæ, irregulares fiunt ex delicto: illis enim Iudicium sanguinis interdictum fuit, non Lege Mosaïca, quæ Iudicibus Ecclesiæ gladij potestatem dederat, *Leuit. c.* 20. *&* 24. *Num. c.* 21. quo Iure Iudæi vsi sunt, donec Iudæa à Ro-

manis in Prouinciam redactâ gladij potestas illis adempta fuit, vt constat ex illo loco Ioannis *c. 28. nobis non licet interficere quemquam.* Sed Lege Evangelica, & Constitutionibus Ecclesiasticis, Iudicium sanguinis fuit Clericis interdictum, *Mathei c. 26. c. cùm à Iudæis 13. q. 8. c. Clericis, & c. sententiam sanguinis, suprà citis*, vt alienum à mansuetudine in Clericis requisita.

15. Excusantur infantes, siue occiderint aut mutilauerint, & furiosi, *c. aliquos, & c. illa, c. 15. q. 1.* illi enim dolo vacant & culpa; & in casu Legis Aquiliæ de occiso aut vulnerato non tenentur, *l. sed & si, ff. ad Legem Aquiliam.* Ebrij *h* verò non excusantur ab irregularitate, quia in illis culpa præcessit casum, *c. sanè, & c. inebriauerunt, c. 15. q. 1.* Et si furiosus tempore furoris intermissi percusserit, non excusatur, *c. 1. & c. illud relatum 15. q. 1. Clementina vnica de homicidio.*

16. Ab irregularitate proueniente ex delicto notorio, aut deducto in Forum contentiosum, solus Papa dispensat, propter scandalum ortum ex notorietate delicti: si verò delictum sit occultum, Episcopus Diœcesanus dispensare potest, vel Confessarius ex mandato illius, verbo vel epistola data, in Foro pœnitentiæ, *Concilium Trident. sess. 24. c. 6.* excepto homicidio voluntario, à quo Episcopis dispensare non licet, quamuis occultum sit, *Concil. Trident. loco citato*, siue illud delictum opere, mandato, vel consilio, commissum sit, *Toletus lib. 1. c. 82.* Secùs si præter intentionem mandantis homicidium commissum sit, vt si quis mandauerit verberari, & mandatarius occiderit; aut si mandauerit Petrum occidi, & mandatarius Ioannem occciderit: in quibus casibus Episcopus vel eius Vicarius dispensare potest, *Ricius decis. 516.* & à mutilatione voluntariâ occultâ dispensat: nam Concilium homicidium excipit, non mutilationem, *Toletus lib. 1. c. 82. n. 6.*

17. Dispensationes Episcoporum, vel Confessariorum ex mandato illorum, in casibus occultis prosunt dumtaxat in Foro conscientiæ, *Ricius loco cit.* vt reus absoluatur à pec-

cato, & in susceptis Ordinibus possit ministrare sine peccato, & metu nouæ irregularitatis: sed non habilitant eum ad alios Ordines aut Beneficia obtinenda, nec remittunt pœnam priuationis incursam ex delicto: nam reus acta pœnitentia non desinit esse nocens, vt dicitur de fure *in l. qui ea mente, ff. de furtis*: verbis Concilij loco citato potestas datur Episcopis absoluendi, *in quibuscumque casibus occultis etiam Sedi Apostolicæ reseruatis in Foro Conscientiæ*: voluit enim Concilium saluti animarum consulere ob impedimenta & casus repentinos: & licet neget Episcopis potestatem dispensandi ab irregularitate incursa ex homicidio voluntario occulto, non negat potestatem absoluendi à peccato, imò permittit in illis verbis, *quibuscumque casibus occultis Sedi Apostolicæ reseruatis*, quibus homicidium voluntarium continetur. At aberrare videntur à sensu Concilij qui asserunt Episcopos posse absoluere Clericos sibi subditos à simonia occulta, & rehabilitare ad Ordines & Beneficia tàm obtenta quàm obtinenda, *Farinacius in suis notis ad Concilium loco citato*: nam sic Episcopi possent habilitare reos in omni casu occulto, cùm delicta in sua origine sint occulta; & ansa delinquendi cresceret ex spe & facilitate obtinendæ dispensationis & rehabilitationis ab Episcopis, quam Pontifices sibi eam potestatem reservando coërcere voluerunt. Nec placet sententia illorum qui asserunt Episcopos non habere eam potestatem dispensandi in occultis in partibus in quibus Concilium non fuit receptum, *Ric. post Garciam loco cit.* nam in ijs quæ pertinent ad salutem animarum Concilium vbique fuit receptum inter Catholicos.

18. Cum Clericis *i* pugnantibus in duello, Episcopi, & eorum Vicarij, & Sede vacante Vicarius Capituli dispensat, si mors aut membri mutilatio non sit secuta, *c. 1 de clericis pugnantibus in duello*; & dispensatio prodest etiam in Foro externo, ex eodem capitulo. Vnde inferunt nonnulli eos etiam posse dispensare cum Clericis qui arma gesserunt in castris & exercitu, si non occiderint aut mutilauerint. Verùm in Praxi aliud observatur, Papa aut Legatus dispensat:

nam in militia, latrocinia, cædes & mutilationes committuntur; & ob delicta hujusmodi in turmâ commissa singuli fiunt irregulares, *c. significauit, de homicidio*, licet imperium Ducis excuset à peccato: tamen non est negandum Episcopos cum Clericis à gestione armorum in istis casibus dispensare posse in Foro interno veritas inspicitur: sed illa dispensatio non prodest in Foro externo, vbi præsumptiones Iuris attenduntur. *Vide infrà tit. 37. sub finem.* Verùm Eleemosynarij qui castra sequuntur non fiunt irregulares, si licentiam à Superiore obtinuerint, & officij fines non excedant, vt suprà diximus.

19. Cæterùm Literæ Principum sæcularium, gratiæ, vel abolitionis criminis, prosunt reo vt liberetur à pœna in Foro sæculari, non in foro Ecclesiæ vt admittatur ad Ordines & Beneficia, nisi ab Ecclesia fuerit absolutus *k* & ab irregularitate dispensatus, vt de Rescriptis legitimationis suprà diximus *in tit. de defectu natalium.*

SOLIER.

a Ratio est quia cum omnes ordines referantur ad Eucharistiæ Sacramentum, in quo repræsentatur passio Christi, qui fuit mitissimus, & sanguinem pro hominibus fudit, ministri altaris ipsum repræsentantes potius parati esse debent proprium Sanguinem effundere, quam aliorum, & sacerdos homicida magis repræsentat interfectores Christi, quam ipsum Christum, Diuus Thom. 22. q. 40. art. 2.

b Digitus non est membrum, sed officium siue pars membri, nempe manus siue pedis, l. non sunt liberi, vbi gloss. ff. de statu homin. quare si quis mutilet digitum alicui, non est irregularis, gloss. in cap. 3. in princ. de homicid. in 6. neque si quis amputaret auriculam; quamuis enim auris propriè sit membrum, membrana tamen illa, quæ auricula dicitur non est membrum, sed potius tutela & ornamentum auris, Bellet. p. 1. tit. de discipl. Cleric. §. 5. n. 104. Limita nisi pollex artifici fuerit amputatus, ibid. n. 105.

c In sacris constitutis: secus verò si tantum Clericali charactere essent initiati, aut etiam in minoribus constituti,

cap. sententiam, ne Clerici vel monach. nisi essent Beneficiati, vel monachi, Panorm. ibid. isti enim, vt & sacris initiati, artem Chyrurgicam exercentes fiunt irregulares, si mors vel mutilatio ex illorum operatione sequatur, licet periti sint, & omnem diligentiam adhibuerint, cap. tua nos, de homicid. quia vacant rei illicitæ vsurpando officium alienum, vt ait text. in eod. cap. simplices verò Clerici etiam ad minores promoti nullam incurrunt irregularitatem, si artis præcepta seruauerint, licet ex aliqua incisione absque eorum culpa ægrotus perierit: ratio diuersitatis est, quia illis non autem istis Chyrurgia est à jure prohibita, d. cap. sententiam, ne Clerici, vel monach. & ibi DD.

d Nisi re integra mandatum reuocauerint, quia tunc mandantes effugiunt irregularitatem, quamvis mandatarius posteà interficiat, Innoc. in cap. ad audientiam, de homicid. In consulente verò non satis est consilium reuocare, sed debet insuper consulens insinuare illi, qui erat occidendus, vt sibi caueat, Innoc. Pan. & Hostien. in d. cap. ad audientiam, Felin. in cap. sicut dignum n. 12. de homicid. & facere quantum in se est vt dissuadeat, Anani. in d. cap. ad audientiam; Ratio differentiæ est, quia mandatum datur, & suscipitur in gratiam mandantis, consilium verò in gratiam eius, cui datur. Cæterum mandans licitè & justè capi possessionem Beneficij, licet cum strepitu armorum non dicitur irregularis, etiamsi sequatur mors, vel mutilatio, Henriquez de irregul. lib. 14. cap. 16. §. 1. in annot. lit. G. quemadmodum cum pater, magister, vel Dominus disciplinæ gratia mandaret percuti filium, discipulum, vel seruum, & mandatarius mutilet aut occidat, mandans non fit irregularis, gloss. in cap. fin. in verb. culpa, de homicid. in 6.

e Idem tenet Hostien. in cap. ad audientiam n. 11. de homicid. & post eum Bellet. in disquisit. Cleric. §. 5. n. 109. quibus accedimus, quia testes sunt causa proxima mortis in causa sanguinis; nec Scholaris de quo in cap. tua nos §. ad vltimum, de homicid. testimonium aduersus furem dederat

ſed tantum interſignia. Et multò magis clerici teſtes fient irregulares, quibus eſt prohibitum teſtificari in hujuſmodi cauſis, cap. teſtimonium & ibi gloſſ. 11. q. 1.

f In Gallia Procuratores & Aduocati accuſatorum, licet Rei vltimo ſupplicio afficiantur, nullam incurrunt irregularitatem, cum ipſi accuſatores illam euitent, ex quo vindictam publicam non proſequuntur, ſed tantum privata damna & intereſſe: nam licitè poſſunt Clerici querelam judicibus deferre ciuiliter de furibus, & de iniuriis ſibi, ſeu eorum bonis illatis, cap. poſtulaſti, cum ibi not. per Hoſtien. & Boich, de homicid. cap. Prælatis eod. tit. in 6. quod verum eſt in Gallia, etiamſi nulla præceſſerit clerici proteſtatio quod pœnam ſanguinis non intendat, quæ de jure communi neceſſaria eſt, d. cap. Prælatis.

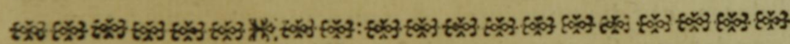
g Nimis à vero aliena eſt aſſertio hujuſmodi, neque enim ex ſolo propoſito aliquem occidendi quantumvis firma contrahitur irregularitas, niſi actu homo interficiatur, ſeu mutiletur, gloſſ. fin. in cap. ſi aliquis, vbi Panorm. & alij, de homicid. vnde Iudex qui judicauit in cauſa mortis ſiue mutilationis, non ſecuta morte vel mutilatione, non fit irregularis, Panor. in cap. ſententiam, n. 34. 35. & 101. ne cleric. vel monach. Syluest. in verb. homicidium 3. q. 2. Navarr. in manuali, cap. 17. n. 191. neque ad rem facit cap. Prælatis, de homicid. in 6. ab Auctore in aduerſam partem citatum. Aptius allegaſſet cap. periculosè, & cap. homicidiorum, de pœnit. diſt. 1. vbi habetur quod talis dicitur verus homicida, nec minus dicitur reus, nec minori pœna puniendus, quam ſi reuera occideret & gloſſ. fin. in d. cap. periculosè, quæ diſertè pronuntiat irregularem eum, qui habuit animum occidendi, licet non occiderit. Sed iſta procedunt in irregularitate latè ſumpta pro illa, quæ contrahitur ex quolibet peccato mortali, non autem in illa quæ ſumitur ſtrictè, quæ non contrahitur ex ſola voluntate, ſed ex facto, Bellet. p. 1. tit. de diſcip. cleric. §. 5. n. 145. fallit in aſſinatu c. 1. de homicid. in 6.

h Ebrius non incurrit irregularitatem ſi occidat vel mu-

tilet, nisi se inebriauerit vt aliquem percuteret, vel sit solitus se inebriare, & in ebrietate in alios furere: quia debet ab ebrietate cauere, Panor. in Clem. si furiosus n. 3. de homicid. Beller. d. loco n. 115.

i Laici verò non indigent dispensatione: nam duellum non facit laicum irregularem, nisi sequatur mors vel mutilatio membri, Decisionib. Diversorum p. 3. lib. 3. decis. 23. & decis. 51. licet sit excommunicatus, Concil. Trid. sess. 25. cap. 19. de reformat.

k Sed an hæc Papæ absolutio sufficiat ad ordines & Beneficia absque venia Principis secularis? Dicendum est vtramque requiri saltem in Gallia, vbi Rex solus pœnam remittit, Chassan. ad consuet. Burg. §. *des Iustices.* In verb. *s'il n'a grace*, & famæ restituit, Ioan. Ferald. priuil. 14. Fevret. de abusu lib. 8. cap. 4. n. 13. nisi de crimine merè Ecclesiastico, nullamque juris Regij cognitionem habente admixtam ageretur, tunc enim Clericus degradatus, suspensus, priuatus, aut alia pœna canonica mulctatus non eget venialibus Regis codicillis sed potest à Papa absolui, in integrum restitui, & ad ordines & Beneficia habilitari, Chopin. de Sacra polit. lib. 2. tit. 2. n. 17. Fevret. loco citato.

TITVLVS XXXIII.

De irregularitate orta ex delicto commisso in susceptione Sacramenti.

Rebaptizati irregulares.

1. DEcimo *quintò*, irregulares fiunt in susceptione Sacramenti, *Primò*, rebaptizati: vel ex defectu, si ignorantes *a* aut inuiti rebaptizati fuerint: vel ex delicto, si scienter & sponte rebaptizati sint; id enim Constitutionibus Ecclesiasticis & Cæsareis vetitum fuit, *c. qui bis, de Cons.*

d. 4. vbi qui ſponte rebaptizantur dicuntur Chriſtum iterùm crucifigere, *& tit. Codicis, de Baptiſmo non iterando*; etiamſi apud Hæreticos baptizati fuerint, non poſſunt ſine injuria Eccleſiæ *b* rebaptizari, ſi in nomine ſanctæ Trinitatis baptizati ſint, *c. rebaptizare, loco citato*: nam Hæreticorum intentio eſt dùm baptizant facere quod facit vera Eccleſia, etiamſi in eo fallantur quòd exiſtiment ſe eſſe in vera Eccleſia. Sacramentum Confirmationis ſimiliter non debet iterari; tamen ſi iteretur, irregularitas non contrahitur: nam extra caſus in Iure expreſſos hæc nota non irrogatur, *Soares de Sacram.* 38. *ſect.* 1. *Secundò*, irregulares fiunt ex delicto qui ſponte ab Hæreticis baptizari patiuntur, ſi doli ſint capaces, *c. qui in qualibet* 1. *q.* 7. Baptiſmus tamen valet, & iterari non debet. *Tertiò*, qui in ætatem adultam aut periculum mortis baptizari diſtulerunt, *c.* 2. *diſt.* 57. *Quartò*, irregulares ſunt qui ſcienter ab Epiſcopo depoſito, excommunicato, vel ſuſpenſo, ordinantur, ſi cenſura illa ſit notoria: ſi verò ſit occulta, ſic ordinati ſuſpenduntur dumtaxat ab exercitio Ordinum ſuſceptorum, & à ſuis Epiſcopis abſolui poſſunt, *c. fin. de ordinatis ab Epiſcopo qui renunciauit Epiſcopatui*. Idem ſtatuitur de ordinatis ab Epiſcopo qui renunciauit Epiſcopatui, *ibidem. Quintò*, excommunicati & ſuſpenſi ſunt irregulares, *c* vt dicemus infrà, & nouo vinculo irregularitatis innodantur, ſi contra interdictum Diuinis ſe ingerant, à quo ſi caſus ſit notorius à ſolo Summo Pontifice abſolui poſſunt, ob contemptum Clauium, *c. cum illorum, de ſententia excommunicationis, c. is qui, eod. tit. in 6. c. cum æterni, de re iudicata, in 6.* nam idem ex varijs cauſis multifariàm irregularis fieri poteſt, *c. Engeltrudam* 3. *q.* 4. Vide infrà *tit.* 42. *n.* 6. *& ſeqq.* alios caſus in quibus ſuſpenſio irrogatur ob defectum ordinationis.

Irregulares qui ordinantur ab Epiſcopo depoſito vel ſuſpenſo.

SOLIER.

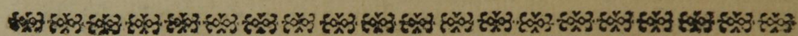
a Negant eſſe irregularem rebaptiſantem aut rebaptiſatum quando adeſt probabilis ignorantia facti Couar. in clem. ſi furioſus, p. 1. in princ. n. 8. de homicid. & Sayr. atteſtans de veriori & communiori opinione in Theſau. caſ.

consc. lib. 7. cap. 8. n. 8. secus quando adest ignorantia culpabilis, vt iidem subdunt, aut ignorantia juris, gloss. in cap. qui bis, in verb. ordinari, de consecrat. dist. 4. multò minus erit censendus irregularis qui inuitus rebaptisatur per motiua à glossa ibidem adducta. Ordines verò siue chrisma bis suscipiens siue conferens non efficitur irregularis, Bellet. post alios quos citat in disquisitione Clericali, p. 1. tit. de discip. cleric. §. 5. n. 78. quia non est in jure expressum, licet alij quos refert aliud sentiant.

b Magna olim in Ecclesia Dei fuit agitata controuersia num qui ab hæreticis baptisati erant, cum ad Ecclesiam catholicam se conferrent, essent denuò rebaptisandi? Primum in oriente insurrexit nouitas affirmatiuæ, ex quo Iconium in Phrigia conuenientes finitimarum Prouinciarum Episcopi in odium Montanistarum, qui asseclas suos rebaptisabant, statuissent nihil eorum quæ ab hæreticis facta essent ab Ecclesia recipiendum esse, non Ordinationes, non baptismum, non manuum impositionem. Secundo loco nutauit Ecclesia Affricana, & tandem cum suo celeberrimo Antistite Diuo Cypriano, malo Tertulliani exemplo qui ad Montani errores defecerat, in eandem sententiam de iterando hæreticorum baptismo ferè tota abiit; ita vt de ea quæstione Episcopi Affricani consulti ab Episcopis Numidiæ ad Synodum coacti Carthagine definierint baptismum nullo modo reperiri extra Ecclesiam: Cujus rei per Synodicam Epistolam certior factus Stephanus Papa rescripsit vt si quis à quacumque hæresi ad Ecclesiam veniret nihil innouaretur nisi quod traditum esset, nempe seruaretur vt manus illi imponeretur in pœnitentiam. Exarsit hoc audito & ex humana imbecillitate in amara verba prorupit Diuus Cyprianus, aliamque numerosiorem Synodum Episcoporum ex Affrica, Numidia, & Mauritania Carthagine celebrauit, in qua firmatum est prius ipsorum decretum de rebaptisatione hæreticorum. Stephanus verò hujus nouæ opinionis Sectatores præsertim Firmilianum Cæsareæ Capadociæ Episcopum ejus erroris propugnatorem acerrimum communione priuauit;

vnde tanta ingruit tempestas & tentatio in Ecclesia vt ejus firmissimas turres veluti quodam vehementissimo turbine quassatas fuisse testentur annales Ecclesiastici ad annum Christi 285. Sed tandem auctoritate sedis Apostolicæ, & traditionis prævaluit definitio Stephani Papæ, quam latè & scitè propugnat Diuus Augustin. de Baptism. contra Donat. lib. 2.

c Hoc negant Nauar. in Manual. cap. 27. n. 191. & consil. 91. de Simon. Suarez de Relig. eod. tit. cap. 56. n. 20. Garc. de Benefic. p. 8. cap. 1. n. 60. & jurememeritò per ea, quæ nos ad Flamin. de confid. Benefic. q. 61. diximus.

TITVLVS XXXIV.

De irregularitate ex delicto commisso in ministerio Sacramentorum, & Ordinis exercitio, & interdicto.

DEcimò-sextò, ex delicto commisso in ministerio Sacramentorum fiunt irregulares. *Primò*, qui scienter rebaptizant; & Acolithi qui eis ministrant, si delictum sit notorium, *c.* 2. *de Apostatis, & Baptismum iterantibus*: cùm verò dubitatur de facto an præsentatus fuerit baptizatus, Baptismus conditionaliter celebrari potest, sine metu irregularitatis, *si non sis baptizatus ego te baptizo in nomine Patris, &c. Secundò*, ex delicto commisso in Ordinis exercitio, irregulares fiunt ministrantes, si ordinati non sint, *c.* 1. *de Clerico non ordinato ministrante*; aut si depositi sint, *c.* 1. *de Clerico deposito ministrante*: vel excommunicati, vel suspensi à Diuinis, ob contemptum Clauium, vt diximus suprà. *Tertiò*, irregulares fiunt ex delicto qui scienter celebrant in loco interdicto, *a* palàm, vel altâ voce, *c. postulasti*, §. *quæsiuistis de Clerico ministrante.*

2. Nam si delictum ab vniuersitate aut collegio sit commissum, quoniam vniuersitas aut collegium non potest excommunicari vel suspendi, ne innocens pro noxio patiatur, locus interdicto supponitur, ne cuiquam liceat ibi celebrare siue sit nocens siue innocens, aut extraneus, *c. non est vobis, de sponsalib. Speculator in tit. de dispensatione*; & indistinctè omnes qui scienter violant interdictum suspenduntur; & si post monitionem non desistant, deponuntur ob contemptum Clauium, *c. latores, & c. fraternitati, de Clerico excommunicato ministrante.*

Interdicto locali omnes tenentur.

3. Excusantur tamen qui interdictum ignorant, *c. Apostolicæ, de Clerico excommunicato ministrante*: Nam in delictis ignorantiæ & imprudentiæ parcitur, *l. fermè, ff. de regulis Iuris*, & qui priuilegium habent celebrandi in loco interdicto: nec non illi qui clausis ianuis & voce submissâ ibi celebrant, *c. finali de sententia excommunicationis, in 6.*

In loco interdicto ianuis clausis celebrare licet.

4. Cæterùm quamuis Ecclesia sit polluta, non censetur interdicta; & licet Clerici scienter ibi celebrantes peccent, tamen non fiunt irregulares, nisi edicto prohibitionis proposito locus sit interdictus, *c. tuarum, de priuilegiis, Speculator in tit. de dispensatione, §. sed quæritur.* Polluitur enim Ecclesia, vel per effusionem sanguinis: etiam ex nece Martyris, aut per effusionem seminis etiam ex coïtu conjugali, *gloss. & Dominicus in c. Vnico de consecratione, in 6.* aut per sepulturam excommunicati notoriam, *c. consuluisti, de consecratione Ecclesiæ*; & pollutâ Ecclesiâ cæmeterium quoque si sit contiguum polluitur, non tamen polluto cæmeterio Ecclesia polluitur, nam principale non regitur ab accessorio, *h d. c. Vn.* Et si leuis sit effusio sanguinis, aut sine injuriâ contigerit, locus non censetur pollutus, *Panormit. in c. proposuit, de consecratione Ecclesiæ.* Locus aut pollutus reconciliari debet ab Episcopo proprio, aut alieno, cum licentiâ illius, juxta formam præscriptam in Rituali.

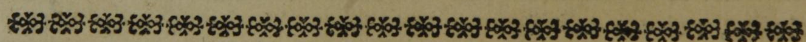
Quibus modis Ecclesia polluitur, & reconciliatur.

SOLIER.

a Celebrantes scienter in locis interdicto suppositis nisi super hoc priuilegiati existant, irregularitatem incurrunt, à

qua nequeunt nisi per Papam liberari, efficiunturque adeò ineligibiles vt nec ad eligendum cum aliis debeant admitti, cap. is qui §. fin. de sent. excom. in 6. Tamen laïcus violando interdictum locale non erit irregularis. Nec etiam efficiuntur irregulares clerici, qui præsentibus majori excommunicatione innodatis etiam denunciatis scienter celebrant, quamuis in hoc agant temerariè, d. cap. is qui & ibi gloss. in verb. nodatis. Licet ipso jure incurrant pœnam interdicti ab ingressu Ecclesiæ, cap. Episcoporum, de privileg. in 6. nam quando excommunicatus ingreditur Ecclesiam debet Sacerdos desistere à missa, nisi incepisset communionis officium, siue canonem, gloss. in clem. grauis in verb. inexpleta, de sent. excom.

b Quamobrem neque polluitur Ecclesia per actus qui fiunt vel supra tectum, vel in turri campanaria, vel in simili loco cum illa conjuncto, & extra illam existente, Suarez de virtut. & stat. religion. lib. 3. cap. 9. n. 7. licet quoad immunitatem comprehendantur tectum, & tota Ecclesiæ fabrica, & campanile, Abb. in cap. Ecclesiæ, de immunit. Eccles. n. 10. Suarez d. n. 7.

TITVLVS XXXV.

De Excommunicatione, & alijs Censuris Ecclesiæ.

1. DEcimò-septimò, irregulares sunt, Censurâ Ecclesiæ, excommunicati, suspensi, & depositi, de quibus breuiter nobis est agendum.

Excommunicatio duplex est, major, & minor, *c. ad mensam, c.* 11. *q.* 3. Excommunicatio minor priuat reum solâ perceptione Sacramentorum, sicut olim apud Druydes à Sacris arcebantur qui eorum Decretis non parerent, *Cæsar. lib. 6. de Bello Gallico.* Eâdem Censurâ cæteræ Nationes vtebantur

bantur, vt testantur Poëtæ; Virgilius, *procul ô procul este profani.*

Calimachus, Ἕκας ἕκας ὅστις ἀλίτρος.

Orpheus, φθέγζομαι οἷς θέμις ἐστὶ θύρας δὲ πιτέσται βεβήλοις.

Procul, procul quisquis nocẽs. Canam quibus iustum est, ianuas claudite scelestis.

2. Excommunicatio maior dicitur ab Apostolo Anathema, *a* quia per eam reus repellitur non solùm à participatione Sacramentorum, sed ab omni communione Fidelium; nam cum eo *b* non licet communicare in oratione, cibo, potu, osculo, seu salutatione, *c. excommunicatos* 11. *q.* 3. Idem non potest esse Iudex, Aduocatus, Procurator, aut testis, *c. ad probandum, de re iudic. c. decernimus, de sentent. excommunicationis*: non potest testari contrahere, stare in iudicio, alioue iure Ciuitatis vti; summum pœnæ genus, versari inter homines, & hominum carere suffragijs, vt ait Imperator *in l. 3. C. de Apostatis*: apud Romanos à testimonio repellebantur, vt constat ex illo loco Senecæ, *lib.* 1. *Controuersiarum*: *Non sunt testes idonei quibus clausa sunt Templa.*

Excommunicatus Beneficio quando priuetur.

2. Et si excommunicatus insurduerit per annum, seu non curauerit absolui, deponitur Beneficio, aliaue pœnâ mulctatur: Nam si delictum sit tale, quod inducat ipso iure priuationem Beneficij, excommunicatus ex tali delicto post annum habetur pro conuicto, *c* & censetur ipso iure priuatus: & si ex tali delicto deponi debeat, per sententiam deponitur, sin minùs pœnâ pecuniariâ mulctatur; si verò post lapsum anni indurato corde sustineat excommunicationem, Hæreticus censetur ob contemptum Clauium, & indistinctè deponitur, *Anfrerius q.* 132. *in additionibus.* Idem dicitur de eo qui authoritate Apostolicâ suspensus est, *c. cum bonæ, de ætate & qualitate ordinandorum.*

3. Verùm in Galliâ excommunicati non sunt vitandi, nisi expresè fuerint denunciati, vt dicemus infrà *tit.* 38. retinent testamenti factionem actiuam & passiuam; testari possunt, succedere, contrahere, stare in iudicio, iure gentilio vel dominico vti ad retrahendum prædia alienata, & alio iure ciuitatis vti in temporalibus, *Tiraquellus de retractu*

Exceptio excommunicationis non admittitur in Iudicijs rerum temporalium.

n.27. Ferrerius ad Guid. Pap. c. 212. Molineus ad l. 1. C. de iuris & facti ignorantia; & de generali consuetudine Regni, in judicijs rerum temporalium non admittitur exceptio excommunicationis, *Aufrerius quæst.* 132.

4. At in rebus spiritualibus vtimur iure communi, excommunicati non admittuntur ad Ordines; si fuerint ordinati, non possunt ministrare in susceptis Ordinibus, nec promoueri ad Majores; eorum tamen ordinatio valet quoad characterem: electio verò eorum, collatio, præsentatio, & institutio nulla est, *c. postul. de Cler. excom. minist.* & si ante excommunicationem Præbendam in aliquâ Ecclesiâ, vel expectatiuam obtinuerint, durante excommunicatione optare, non possunt vt contra Toletum sentiunt Soares & Lessius, quos citat Garcias *part. 7. c. 13.* quorum sententia probatur ratione Iuris Ciuilis; nam in hærede extraneo habilitas succedendi requiritur tempore conditi testamenti, & tempore mortis, & tempore adeundæ hæreditatis, *§. in ext. Inst. de hæred. qualitate & differentia.* Ergo pari iure, si de Præbenda agatur, habilitas vtroque tempore est attendenda, tempore concessionis expectatiuæ, vel Indulti concessi, & tempore vacationis Præbendæ, quo Indultarius eam debet acceptare, vel aptare; alioquin sicut impetrare volens repelli potest defectu qualitatis requisitæ, sic volens acceptare præbendam Indulto suppositam, vel optare vacantem, ob eumdem defectum repelli potest: & hæc locum habent in excommunicato, siue sciat se esse excommunicatum, siue ignoret, *gloss. in c. Apostolicæ, de Clerico excommunicato ministrante. De Selua de Beneficiis 3. parte q. 4.*

Excommunicatus repellitur licet ignoret se excommunicatum.

5. Excommunicatus majori, celebrando, nouo vinculo excommunicationis innodatur, vt diximus suprà *in tit. de irregularitate ex delicto commisso in susceptione aut ministerio Sacramentorum.* At excommunicatus minori quamuis celebrando peccet, non fit irregularis, *c. si celebrat, de Clerico excommunicato vel deposito ministrante*; nec eligere prohibetur, vt dicitur ibi; tamen si fuerit electus, talis electio est irritanda, seu declarari debet irrita, quoniam ad susceptionem eo-

rum eligitur, seu Sacramentorum administrationem, à quibus excommunicatione priuatus est tempore electionis, vel collationis, vt habetur in dicto capitulo: ex quo patet verbum illud *irritanda*, intelligendum esse de sententia qua electio aut collatio irrita declaratur, siue collator aut electores ignorauerint defectum qualitatis requisitæ, siue sciuerint, vt explicat *gloss. ibidem, in verb. scienter*, ob rationem generalem, quia æquè impedit reum excommunicatio minor ab administratione & perceptione Sacramentorum, ac excommunicatio maior; & illud impedimentum obstat electioni collationi, siue oriatur ex maiori excommunicatione, siue minori, *Azorius lib. 6. c. 7. dub. 8. Ricius decis. 184. post Couarruuiam, & alios quos citat*: tamen collatio, electio, vel institutio facta ab excommunicato, valet quandiu excommunicatio est occulta, ratione publici officij, *l. Barbarius, ff. de officio Prætoris, De Selua de Beneficijs 3. parte, q. 4.*

SOLIER.

a Quamuis anathemata frequentissimè pro majori excommunicatione vsurpetur verum est tamen vnum ab altero differre: anathemata enim rescindit & auellit ab ipso corpore Christi ex decreto Iuonis p. 14. cap. 51. relati in can. Engeltrudam 4. q. 4. adeòque segregat ab ipso Deo tanquam impium, can. certum est 24. q. 3. Major verò excommunicatio simpliciter separat à fraterna societate vt in d. can. Engeltrudam, & proinde anathema dicitur perditio & maledictio, gloss. in extrauag. 1. in verb. anathematisantes, de sent. excom. inter comm. vt hinc nutet eorum sententia, qui existimauerunt nihil differre anathematismum à majori excommunicatione præterquam in solemnitate; verius enim est nedum majori solemnitate fulminari anathema, de qua in can. debet 11. q. 3. sed per anathema aggrauari excommunicationem, id est augeri maledictionibus, & execrationibus, Lotter. de re Benefic. lib. 3. q. 33. n. 82.

a Etiam dormiente, aut verso in furorem, Naldus in verb. excommunicatio n. 29. quin & mortuo, Abbas &

Felin. in cap. à nobis, de ſent. excom. cæterum nulla pœna major excommunicatione in Eccleſia reperitur: Primò enim excommunicatus priuatur commercio hominum, 11. q. 3. per totam, & 24. q. 1. fidelium tamen quamuis excommunicatorum, contra gloſſ. in cap. deuotam 27. q. 1. quia lex de vitandis excommunicatis neminem Eccleſiæ ſubjectum excludit, vt habetur in can. ſicut Apoſtoli 11. q. 3. ita vt excommunicatum etiam tacentem non liceat alloqui, vel nullo dato reſponſo loquentem audire: etiamſi allocutio fieret ſecretò, vel tantum per nutus & ſigna, Ricciullus lib. 4. de jure perſon. extra Eccleſ. cap. 46. nec ipſum ſalutare ſiue verbo, ſiue ſcripto, Couar. in cap. alma mater p. 1. §. 1. n. 1. juxta illud Beati Ioannis, *nec aue ei dixeritis.* Neque illi debita ſoluere, etiamſi fas ſit ab eo exigere, gloſſ. in cap. nos Sanctorum 15. q. 6. non in vno loco, ſed vbilibet, can. ſi quis Presbyter 7. q. 1. quia excommunicatio eſt ſicut lepra, quæ non clauditur territorio, ſed perſonam ſequitur, Panorm. in cap. 1. de treuga & pace, ita vt ſicut truncus inter homines verſetur. Secundò priuatur communicatione in ſacris vt non poſſit Sacramentum aliquod, matrimonio excepto, ſuſcipere, cap. cum illorum, & cap. ſi quem, de ſent. excom. vel illud miniſtrare, cap. latores, de cleric. excom. vel Sacrificio miſſæ aſſiſtere, cap. Epiſcoporum, de priuileg. in 6. nec aliis diuinis Officiis intereſſe, videlicet horis canonicis, publicis orationibus, benedictionibus & Proceſſionibus, Theoph. Rayn. de monit. p. 2. n. 21. nec ipſe ſacrificare, cap. ſi celebrat, de cleric. excom. vel ſolemniter officia celebrare cap. illud eod. tit. & cap. nuper de ſent. excom. nec concionari quia eſt ſpiritualiter leproſus, qui in lege os habere opertum jubebatur: peccatori etiam dixit Deus; quare tu enarras juſtitias meas & adſumis Teſtamentum meum per os tuum. Quamuis poſſit concioni intereſſe, quia non eſt officium; nec de Beneficio prouideri, cap. poſtulaſtis: nec eligere, cap. cum inter, R. cap. illa quotidiana, de elect. & cap. cum delictus, de conſuet. etiam cum aliis, quia participaret cum illis, Lambert. de

jurep. quia licet excommunicatus acquirat juspat. tamen exercitium ejus consequi non potest, & sic præsentare, Processionaliter honorari; & in egestate alimentari: quia ista sunt ejus exercitium & fructus, gloss. in cap. piæ mentis 16. q. 7. neque ipse præsentari, per regulam vulgatam quod jura loquentia in electione habent locum in præsentatione, cap. fin. juncta gloss. de elect. in 6. priuatur etiam communibus Ecclesiæ suffragiis, cap. sacris, & cap. à nobis, de sent. excom. Item indulgentiis, ac speciali Dei & Angelorum protectione, Raynaud. de monit. p. 2. n. 37. & 38. Tertiò post mortem punitur in corpore, cui negatur sepultura, d. cap. sacris, & in anima negatis suffragiorum communium subsidiis donec absoluatur, etiamsi in gratia decesserit Raynaud. cap. 3. n. 8. Alias excommunicationis pœnas vide longo ordine relatas per Rebuff. in concord. tit. de excom. non vitand.

c Quia intra annum excommunicationis quis auditur: eo vero elapso quasi contemptor ab audientia reiicitur, can. rursus 11. q. 3. & elapso anno tenetur Episcopus priuare hunc insordescentem, Bonacin. de cens. disp. 2. punct. vltim. in 2. proposit. n. 3. Imò debet expectari triennium, cap. cum bonæ, de ætat. & qualit. cujus dispositione circumscripta, nullibi jure cautum reperitur, ex perpessione censurarum incurri pœnam priuationis Beneficij per sententiam juris aut hominis: textus enim in d. can. rursus non loquitur in terminis simplicis excommunicationis, sed excommunicationis indictæ ad purgandum delictum, pro quo imminebat priuationis pœna, Cardin. in repet. cap. perpendimus n. 26. versic. ego dico, & post eum Lotter. de re Benefic. lib. 3. q. 33. n. 98. & in his terminis loquitur & intelligendus est Auctor noster. Alias ex perseuerentia in simplici excommunicatione per annum citra aliud delictum non debet quis priuari Beneficio, quia non est in jure cautum: nisi per triennium insorduerit.

TITVLVS XXXVI.

De Sententia Excommunicationis, & Literis monitoriis.

1. ALia est excommunicatio latæ Sententiæ, alia Iuris. Prior Iudicis Sententiâ decernitur posterior ipso Iure irrogatur. Excommunicatio latæ Sententiæ regulariter de majori intelligitur, vt excommunicatio Iuris, si nulla restrictio addita fuerit, quoniam nomine excommunicationis in genere, omnis species continetur.

In sententia excommunicationis potestas Iudicis requiritur.

2. Vt Sententia excommunicationis valeat hæc requiruntur. *Primò*; potestas Iudicis; nam extra territorium *a* aut Præfecturam Sententia ferri non potest pro vindictâ propriæ injuriæ Iudex Ecclesiasticus gladio Ecclesiæ vti non potest, vt Gregorius Pontifex rescripsit Ianuario Episcopo Calaritano, his verbis: *Pro vindictâ propriæ injuriæ maledictionem anathematis non esse ferendam, &c. si tale aliquid feceris, in te scias potest eà vindicandum*, *Baronius Annalium* 592. nisi Dignitati injuria illata sit, *c. dilectio Filio, de Sententia excommunicationis, in 6.* Iudex notoriè excommunicatus, vel suspensus, non potest alios excommunicare, vel suspendere: in exemptum aut priuilegiatum ratione Fori sententia ferri non potest: Iudex inferior non potest Ius dicere, vel sententiam decernere in præjudicium appellationis emissæ, *b* vel instantiæ à supperiore euocatæ: nam per appositionem manuum Iudicis superioris, ligantur manus Iudicis inferioris; in illis casibus sententia excommunicationis vel suspensionis nullá est defectu potestatis, *c. quanto, de priuil. c. nullus, de Parrochiis, gl. in c.* 1. *q.* 3.

3. *Secundò*, debita forma seruanda est, sententia in

scriptis debet ferri, causa excommunicationis expressa, & reo exemplum dari debet intra mensem, si requisierit vt deliberet sententiæ ne parere debeat, an verò ad superiorem provocare, *c. 1. de sententia excommunicationis, in 6.* tamen sententialis ligat, quamuis sine scripto lata sit, *gl. in d. c. 1.* *Forma sententiæ excommunicationis.*

4. *Tertio*, justa causa *c* requiritur: non enim temerè & leuibus ex causis gladius spiritualis est distringendus; sed sobriè, & cum magna circumspectione, ne magis contemnatur quàm formidetur, & pernicem potiùs pariat quàm salutem, *Concilium Trident. de reformatione c. 3. sess.* 25. Ex stylo Romanæ Curiæ non dantur Monitoria in causis ciuilibus, si interesse de quo agitur sit minus quinquaginta nummis, *Ricius decis.* 276. Apud nos pro re modicâ non dantur, *ex Constitutione Aurelianensi*, & arbitrio Ordinarij id relinquitur: ex stylo Romanæ Curiæ non dantur Monitoria pro causa criminali, nisi vt agatur ciuiliter, *Ricius decis.* 278. Apud nos dantur etiam in causis criminalibus, *d* vel ad instantiam partis, vel ad instantiam solius Procuratoris Regij, pro publica vindicta, si de graui excessu agatur, aut scandalo vitando, *c. multi 2. q. 1. c. nullus 11. q. 3. c. tàm Sacerdotes, c. corrigantur, & c. ecce autem 24. q. 3.* secùs si de leui excessu agatur, dictis Constitutionibus & Constitione Aurelianensi suprà citata: & si spes sit correctionis, reus non debet excommunicari, *c. nemo 11. q. 3.* nec si ob iracundiam vel contumaciam rei Iudex viderit excommunicationem inutilem fore; nam Ecclesia non distringit gladium spiritualem vt occidat, sed vt viuificet *c. inter hæc 23. q. 2.* gladius ille medicinalis est non mortalis, disciplinans, non eradicans *c. 1. de sententia excommunicationis, in 6.* sicut enim Medici ferrum & ignem applicant infirmis ad salutem, non ad mortem, & Deus doloribus, & laboribus, quos Simplicius appellat amabilem Dei medicinam, ἀγαπητὴν τοῦ θεοῦ ἰατρείαν, cruciat peccatores vt resipiscant, & conuertantur; sic sancta Mater Ecclesia his censuris flectit discolos, & contumaces; & si viderit hæc remedia inutilia fore, & spes correctionis sit, eos etiam non petentes & inuitos absoluit, *c. prod.* *Causa sententiæ excommunicationis.*

23. q. 6. Sanctus Thomas 4. Sententiarum dist. 18. q. vltima, Anfrerius q. 298.

Excommunicatio non laxatur in debitorem.

5. Si verò de soluendo aut restituendo agatur, reus non debet excommunicari vel suspendi à Diuinis, sed captis pignoribus aut carceribus coërceri, *c. Odoardus, de solutionibus, Concilium Trid. loco cit.* alioquin à concessione Monitorij aut publicatione, in Gallia appellatur tanquàm ab abusu, *Molin. in collectione Placitorum Curiæ Parisiensis, n. 12. 5. Loëtus lit. C. num. 31.*

Sententia excommunicationis ligat licet ob iniustam causam.

6. Tamen sententia Pastoris est semper timenda, siue ob justam siue ob injustam causam lata sit, *ex D. Gregorio c. causa 11. q. 3.* & semper ligat nisi intolerabilis sit error, aut pro indebitis exactionibus lata sit, *c. per tuas, de sententia excomm. & c. ad quorumdam, de excessu Prælatorum.*

Monitio debet præcedere sententiam.

7. *Quartò*, monitio debet præcedere, siue ad finem reuelationis aut mandati executionem agatur; si causa sit leuis, trina *e* monitio requiritur, *c. in Audientia, & c. contingit, de sententia excomm. c. de illicita, c. 24. q. 3.* Si verò causa sit grauis ratione excessus, periculi, scandali, vel tuendæ Dignitatis gratiâ, vnica monitio & prohibitio sub pœna excommunicationis sufficit, vt post terminum elapsum, vel excessum commissum, sine alia monitione, denunciatione, aut declaratione, reus innodetur vinculo excommunicationis, vel suspensionis; si monitio ei fuerit intimata tempestiuè, *c. Venerabilis, §. porrò, de sententia excomm.* & verbis excommunicationem aut suspensionem incursam ipso facto denotantibus monitio aut prohibitio facta fuerit: at si monitio non fuerit ei intimata, vel intempestiuè facta sit, excommunicatio non ligat, *c. sacro, de sent. excomm.* Idem dicitur de suspensione & interdicto, *c. statutum, de sent. excomm. in 6.*

8. Monitio generalis publicatione fieri solet in Ecclesia, diebus festis inter Missarum solemnia, vel edicto proposito in valvis Ecclesiæ. Monitio particularis Romæ eodem modo fieri solebat, edicto proposito in valvis Ecclesiæ sancti Petri, quo reus monebatur, aut in Ius vocabatur; & nisi

nisi tempore designato veniret, sine vlla alia denunciatione damnabatur vt contumax, ex Constitutione Bonifacij VIII. quam Clemens V. in Concilio Viennensi limitauit, restringendo illam denunciandi formam in illis qui citationem vel denunciationem impediunt, & quorum domicilia tutè adiri non possunt, *Clement.* 1. *de iudicijs.* Et iuxta Constitutionem Clementis, ad postulationem Caroli IX. Francorum Regis, Pius IV. Pontifex reuocauit Edictum quo Ioanna Labretana Regina Nauarræ in Ius accersebatur Edicto comminatorio, quòd nisi intra sex menses Romam veniret, vt de Hæresi conuicta, damnaretur, vt refert Thuanus *Hist. Gallicæ tom.* 2. Nam huiusmodi Edicta, vt in re graui, reo ipsi debent intimari, *Ricius decis.* 454. si periculosus non sit accessus.

9. Alia insuper requiruntur in Literis monitorijs ad finem reualationis, quæ hic breuiter attingemus: nam, *Primo*, huiusmodi Literæ non nisi post cœptam instantiam decerni solent, alioquin à decreto & eius executione licet appellare tanquam ab abusu, *Molin in c. ex parte, de Verborum significatione*; vbi notat hinc ortas fuisse appellationes ab abusu tempore Philippi Valesij, postulante Cognerio Aduocato Regio. *Secundo*, si de lite mota coram iudice sæculari agatur, sine eius veniâ *f* Iudicem Ecclesiasticum adire non licet ad impetrandum Literas monitorias ad finem reuelationis: nam cùm hoc remedium sit extraordinarium, non licet eo vti nisi ob probationis inopiam, cùm deficit remedium ordinarium; & testes aliter cogi non possunt ad testificandum. *Tertiò*, hæ Literæ in quibus facti series exponitur, tacitis nominibus partium dari debent, ne fama rei vel alterius sugilletur. *Quartò*, his Literis partes aut testes à Iurisdictione sæculari ad Forum Ecclesiæ euocari non possunt, ne Iurisdictio sæcularis distrahatur: nam lites incidentes in huiusmodi causis sunt Iurisdictionis sæcularis, vt causæ à quibus pendent, *Chop. de sac. Pol. lib.* 2. *c.* 3. *n.* 4. *Quinto*, hæ Literæ dantur exceptâ parte, & eius consilio, ne quis cogatur se prodere, aut secretum mandantis vel

Quæ requiruntur in Literis monitorijs ad finem reuelationis.

Aaa

clientis manifestare, *Faber. C. de probat. def.* 54. *Sexto*, qui inuiti in testimonium euocari non possunt, his Literis cogi non possunt, vt cognati, affines, liberti, & vassalli; nam his Literis non derogatur Constitutionibus ciuilibus, quæ etiam in foro Ecclesiæ sunt obseruandæ, alioquin locus est appellationi ab abusu. *Septimò*, contra instrumentum publicum Monitorijs vti non licet, nisi inscriptio falsi præcesserit, alioquin est abusus, vt judicatum refert Fevret *lib. 7. c. 2. n.* 28. nam in casibus in quibus ex Constitutionibus Civilibus probatio vocalis non admittitur, Monitoria non permittuntur. *Octauò*, non licet procedere ad regrauationem post promulgationem, sine noua licentia Iudicis, alioquin est abusus, ex Arrestis citatis à Domino Fevret *lib. 7. c. 2. n.* 33. & in regrauatione non licet Commissario Ecclesiastico pro re leui candelas accensas extinguere, & sonitu nolarum excommunicatū dyris devouere.

A quo dentur Litteræ monitoriæ.

10. Dantur autem hujusmodi Literæ à Papa aut Legato, ab Episcopo, vel ejus Vicario, aut Officiali, aut Vicario Capituli, Sede vacante, ab Officiali foraneo non dantur, nisi id sit expressum in mandato, *Ricius dicis.* 270. Et si Episcopus dare recuset, Decreto Senatus hortari potest vt eas concedat, cogi tamen non potest, multò minùs si de causa ingerente pœnam sanguinis agatur, *Faber C. de Iurisdict. omnium Iudicum, def.* 38. Apud nos Hæreticis & excommunicatis hujusmodi Literæ non negantur, quibus etiam competit jus agendi, vt suprà diximus alibi verò negantur, *Ricius decis.* 685.

11. A sententia excommunicationis appellare licet ad superiorem, vel ad Senatum, si sit abusus: Rex enim Ecclesiæ protector est, & vindex Ecclesiasticæ disciplinæ, tamen à Rescripto Papæ non appellatur, quia à Rescripto Principis appellare non licet; sed appellatur ab executione Rescripti, si sit abusus, vt scripsimus in Tractatu de Iurisdictione Ecclesiastica.

12. Si sententia sit nulla defectu potestatis, vel formæ, non est opus absolutione; nam sententia nulla non ligat; tamen absolutio peti potest ad cautelam, appellatione pen-

dente, sine approbatione sententiæ,& præjudicio appellationis; & absolutio non negatur appellanti, citatâ parte, & visis actis, si caueat se sententiæ pariturum, si illa à superiore confirmata fuerit, *c. Venerabilibus, de sentent. exc. in 6.* Idem dicitur de suspensione, *Felinus in c. Apostolicæ, de except.* Et si appellatum sit ab abusu, decreto Senatus, vel Literis appellatorijs, mandatur Iudici Ecclesiastico vt appellantem absoluat ad cautelam cautione datâ, vt suprà dictum est; si recuset absoluere, alius deputatur in eum finem.

13. At si sententia sit valida, semper ligat, *g* siue illa sit justa, siue injusta: nam in correctorijs jus deuoluitur, non suspenditur, vt Constitutione Gallicâ Caroli IX. definitur *art.* 5. & non datur absolutio ante judicium appellationis finitum, quo vel sententia rescinditur, & Iudex ipse appellationis absoluit, *d. c. Veneralibus*, §. *si verò*, sententia confirmatur, & reus remittitur ad Iudicem à quo, vt absoluatur, quem idem Iudex tenetur absoluere si sententiæ pareat; & si absoluere recuset, Iudex ipse appellationis absoluit, aut alium delegat qui absoluat, *d. c. Veneralibus*: datur tamen absolutio ad cautelam pendente lite, vt suprà diximus.

SOLIER.

a Excommunicatio vt liget & valeat, debet ferri à proprio Prælato existente intra suam iurisdictionem & contra existentes in suo territorio, cap. vt animarum §. statuto, vbi gloss. in verb. territorium, de constit. in 6. Limita primò in Beneficiatis non residentibus, ipsos enim vbilibet existentes possunt Episcopi excommunicare, Navar. in manuali, cap. 27. n. 6. Concil. Trid. sess. 23. cap. 1. circa finem, de reform. Limita secundò in absolutione excommunicationis quam Episcopus subdito suo vbique impertiri potest, quia id fit sine strepitu judicij, quo casu jurisdictio potest exerceri extra territorium, Innoc. & Abb. in cap. nouit, de offic. Legati. Limita tertio in Superioribus regularibus qui subditos suos quamuis extra Monasterium & Prouinciam existentes possunt excommunicare: Ratio est quia Religiosi

non habent territoria diuisa sicut Episcopi, sed eorum jurisdictio est in ordine ad personas, Syluest. in verb. excom. 2. n. 15. vbi refert quosdam dicentes totum mundum esse territorium regularium.

b Et ideò excommunicatus post appellationem non tenetur desistere à diuinis, quia excommunicatio est nulla, cap. dilecti, de appellat. cap. per tuas, de sent. excom. nec celebrando efficitur irregularis, gloss. in cap. præsenti, eod. tit. in 6. si verò sententia excommunicationis præcesserit appellationem, tunc appellatio non habet effectum suspensiuum sed tantum devolutiuum, cap. ad hæc, & cap. pastoralis §. verum, de appellat. cap. is cui §. fin. de sent. excom. in 6. quia excommunicatio, suspensio, & interdictum secum trahunt executionem, d. cap. ad hæc, d. cap. is cui & ibi gloss. nisi ex die vel sub conditione sit lata & ante diem vel conditionis euentum appellatio emissa, cap. præterea 2. de appellat. vel nisi appellatum sit à sententia declaratoria excommunicationis ipso jure incursæ, Abb. in cap. peruenit 1. de appellat. Ratio est quia hæc sententia habet annexum factum, super quo potuit Iudex decipi, Bellet. in disq. cleric. tit. de fauor. cleric. §. 5. n. 26. vel nisi tempore appellationis emissæ appellans ignoraret se excommunicatum, Philipp. Franch. in d. cap. is cui, §. sanè de sent. excom. in 6.

c Causa autem excommunicationis debet esse peccatum mortale, aut contumacia non parendi præcepto facto præcedente mora, culpa aut offensa, can. nemo 11. q. 3. cap. sacro. §. caueat, de sent. excom. cap. 1. §. quisquis eod. tit. in 6. nam pro veniali peccato nullus excommunicari debet, can. nullus 11. q. 3.

d Quod & juri consonat, quo varijs in locis cauetur vt testes veritatem promere compellantur, vtique si opus sit interposita quoque excommunicatione etiam super criminalibus, vt in crimine falsi, cap. cum contra & cap. super his, de testib. cog. In crimine Simoniæ & adulterij, cap. peruenit 1. eod. tit. In probanda conjuratione aduersus Epis-

copum inita, cap. vlt d. tit. in furto, cap. qui cum fure, de furt. In crimine vsurarum, cap. ad nostram, de jurejur. In causa incendij, cap. pessimam 23. q. 8. & expresè traditur in Concil Trid. sess. 25. cap. 3. de reform. nec obstat cap. dilectorum, de testib. cog. quia ibi cum agitaretur ciuilis causa vni Abbati & cuidam Canonico delegata, noluit Summus Pontifex vt delegati compellerent testes per censuras ad deponendum de criminibus vtrinque objectis quorum discutio & punitio ad eos non attinebat cum esset causa omninò diuersa & separata non quod intenderet generaliter prohibere monitoria in criminalibus, & quamuis Pius V. per constitutionem, quæ incipit sanctissimus, id prohibeat suis Officialibus & Vicarijs, liberum tamen relinquit cæteris Præsulibus: nec inde timenda est aliqua irregularitas quia modus ille cooperandi ad effusionem humani sanguinis est remotus non autem proximus vt requiritur ad contrahendam irregularitatem, gloss. in cap. de cætero de homicid.

e In prima monitione seu citatione præfigitur terminus ad quid faciendum, vel non faciendum: In secunda verò alius terminus ad diendum & allegandū causam quare non debeat excommunicari, seu excommunicatus declarari: in tertia vt compareat ad videndum & audiendum se excommunicari, & successiuè excommunicatum declarari cedulo nos decerni & affigi per loca solita Ciuitatis, Bellet. in disq. cleric. tit. de fauor. cleric. can. §. 4. n. 22.

f Non etiam auctoritate aut jussione: ait enim Concilium Trid. sess. 25. cap. 3. de reform. cauendum esse ne Episcopus ad has literas monitorias concedendas cujusuis secularis etiam Magistratus auctoritate adducatur, subjungens nefas esse seculari cuilibet Magistratui prohibere Ecclesiastico Iudici nequem excommunicet aut mandare vt latam excommunicationem reuocet sub prætextu quod contenta in decreto hujusmodi non sint obseruata, cum non ad seculares, sed ad Ecclesiasticos hæc cognitio pertineat. Sed nihilominus jamdiu præualuit apud nos contrarius vsus, vt late deducit Laurentius Bouchel in Bibliotheca juris Gallici

in verb. *monitorie*: & ad easdem literas monitorij in criminalibus concedendas posse cogi Officiales Episcoporum per arrestationem temporalium decernit recens ordinatio Regia de anno 1670. tit. 7. art. 2. vnde expunge quod Auctor noster hoc ipso tit. n. 10. ait, Episcopum has literas dare recusantem decreto Senatus hortari posse vt det, cogi autem non posse, maximè in causa sanguinis: nisi mavis non ipsum Episcopum, sed ejus Officialem, de quo tantum ordinatio memorata loquitur, compellendum,

g Triplex est excommunicatio scilicet *justa*, injusta, & nulla. Prima ligat apud Deum & Homines. Secunda ligat quoad Homines non quoad Deum, & licet injusta timenda est, id est obseruanda, can. cum ergo, d. q. 3. Tertia verò nec apud Deum, nec apud Homines ligat, ideò obseruanda non est, & non obseruans irregularis non efficitur vt diximus supra.

TITVLVS XXXVII.

De Iuris excommunicatione occultâ & notoriâ & potestate absoluendi.

Excommunicatio non ligat ante promulgationem sententia, vel Legis.

1. EXcommunicatio latæ sententiæ ligat post promulgationem sententiæ, non ante, *c. venerabilem, de electione, c. exceptionem, de exceptionib. & c. pia, eod. tit. in 6.* Idem dicitur de excommunicatione Iuris, post promulgationem Concilij, Constitutionis; vel Statuti: Leges enim tùm communes tùm particulares non ligant nisi fuerint promulgatæ, *c. in istis, d. 4. c. vt animarum, de Constit. 6.*

2. In promulgatione sententiæ mandatum Iudicis desideratur, & intimatio facta parti, aut Procuratori illius, vel domesticis in domicilio; aut si latitet, vicinis, vel in valuis Ecclesiæ in quâ ministrat: & in promulgatione Concilij aut

Constitutionis Pontificiæ mandatum Papæ requiritur, quo Concilium aut Constitutio diuulgari iubetur per omnes populos & prouincias Iudicum programmate, *l. 3. C. de Legibus* ne Princeps subditis insidiari videatur, vt Caligula, qui (teste Tranquillo) suas Leges minusculis literis proponebat vt difficiliùs legerentur, & minùs cauti & expertes in laqueos inciderent.

3. Nec sufficit Legis promulgatio nisi illa à populo fuerit recepta, *c. in istis, dist.* 4. nam rectum & politicum imperium accommodatur Reipublicæ, Leges populi communi consensu firmantur, & dissensu infirmantur: *Quid Leges sine morib. Vanæ proficiunt* ait Poëta, post Aristotelem *Politic. 2. c. 8.* asserentem Legem vim nullam habere nisi ex more, & Demetrium qui dicere solebat Legem esse consuetudinem scriptam, & consuetudinem esse Legem non scriptam: *συνήθειαν νόμον εἶναι ἄγραφον, νόμον δὲ συνήθειαν ἔγγραφον.*

4. Post promulgationem ignorantia facti in Constitutione propositi excusat, putà si percutiens ignoret eum quem percutit esse Clericum, aut victualia quæ retinet Romam exportari, aliudue factum simile Constitutionibus Ecclesiasticis prohibitum, *c. si verò, de sentent. excomm. in 6.* nisi sit ignorantia crassa & supina: nam culpa lata causa illius ignorantiæ æquiparatur dolo, *l. quod Nerua, ff. depositi.* Idem dicitur de ignorantia iuris, si sit probabilis si jus sit obscurum, non omnibus notum *Toletus lib. 1. c. 8.* tamen in Foro externo omnes præsumuntur scire Leges post publicationem, & non admittitur exceptio ignorantiæ, vt electio aut collatio Beneficij facta excommunicato valeat, *Panormitanus in c. penult. de Clerico excommunicato vel deposito ministrante, Toletus lib. 1. c. 13.*

A pœna excomm. ignorantia facti excusat.

5. Aut delictum ex quo irrogatur excommunicatio est notorium, aut occultum: si primum, reus ligatur quoad se, & quoad alios, *c. cùm non ab homine, de sentent. excommunicat.* Si verò delictum sit occultum, excommunicatio ligat reum quoad se, non quoad alios, *c. statuimus, in Concordatis, de non vitandis excomm.* Hoc Iure electio aut collatio facta

Collatio facta excommunicato nulla quamuis delictum sit occultum.

excommunicato nulla est etiamsi delictum sit occultum, *Azorius lib. 6. c. 7. dub.* 8. Tamen collatio facta non excommunicato ab Episcopo excommunicato aut suspenso, valet, si excommunicatio aut suspensio sit occulta, *ex d. c. statuimus*: etsi enim Episcopus sit suspensus quoad se, non est suspensus quoad alios, in his quæ sunt ordinis & Iurisdictionis, quandiu suspensio aut delictum est occultum, ne is cogatur delictum & turpitudinem suam manifestare, aut priuati qui eum adeunt juris aut gratiæ obtinendæ causa, publicâ fide decipiantur, *l. Barbarius, ff. de officio Præsidis.*

6. Vt delictum sit notorium, *a* notitia priuata non sufficit, notitia publica desideratur: sic prouisio concessa ab Episcopo suspenso valet quamuis prouisus sciuerit eum esse excommunicatum, vel suspensum, si tempore prouisionis publicè eo munere fungeretur, & cæteri eum adirent ad eumdem finem: nam necessitas excusat prouisum, & notorium non inducitur ex scientia priuata, sed ex notorietate facti, quod nullâ potest tergiuersatione celari, seu operis euidentiâ, vel ex confessione rei, aut Iudicis sententiâ, §. *statuimus, in Concordatis, de non vitandis excomm.* Et si reus excommunicatus à Iudicis sententia appellauerit, delictum non censetur notorium, donec à Iudice appellationis sententia fuerit confirmata.

A sententia excommunicationis qui possint absoluere.

7. A sententia excommunicationis Iudex qui excommunicauit potest absoluere, aut ejus successor, potest etiam superior absoluere per concursum, aut per appellationem: nam à sententia excommuninationis Archidiaconi aut Abbatis non exempti Episcopus absoluere potest per concursum, aut per appellationem, si ab ea fuerit appellatum, quoniam ipse est Ordinarius in tota sua Diœcesi, *c. per totum, c. 1. q. 1. gloss. in c. Pastoralis, de officio Ordinarij*. Eadem est potestas Papæ *b* in toto Orbe, à cujus obedientia nullus subtrahitur, *c. omnes, dist.* 22. Idem dicitur de Legato in prouincia sibi commissa super Prælatos eiusdem prouinciæ: Archiepiscopus verò non potest concurrere cum suis Suffraganeis, nec de causis ad eorum Iurisdictionem pertinentibus

tibus cognoscere, nisi per appellationem cognitio ad eum fuerit deuoluta, *c. Romana, de appellat. in 6.*

8. Tamen Episcopus excommunicatum ab Archidiacono vel Abbate non debet absoluere, nisi satisfactione præmissa, aut satisfactione oblata, vel iuratoria cautione, ne Prælato inferiori, aut parti ad cuius instantiam sententia lata est, fiat injuria. Quid si absoluerit satisfactione aut cautione omissa? absolutio valet, & appellatione emissa non retractatur, fauore libertatis, exemplo manumissionis, quæ licet facta fuerit à minore ex falsa causa, apud Prætorem non potest retractari, *§. semel autem, Instit. qui & quibus ex causis manumittere non possunt, l. 1. & seq. C. si aduersus libertatem, Anfrerius q. 231.* *An valeat absolutio sati sfactione omissa.*

Et quoties in Gallia Papa vel eius Legatus appellatur, datur Commissarius in partibus vicinis, ad discussionem causæ, ne partes distrahantur extra domicilium vltra bidui spatium, vt statutum fuit in Concordatis, *tit. de causis*, iuxta Rescriptum Innocentij *in c. nonnulli, de Rescriptis*, Bonifacij *in c. statutum, de Rescr. in 6.* Concilium Basiliense; & Pragmaticam Sanctionem. *Episcopi possunt absoluere à Iuris excommunicatione, nisi casus sit reseruatus.*

9. Si verò excommunicatio sit Iure lata, Episcopus in vtroque Foro potest excommunicatum absoluere, & proprius Sacerdos in Foro conscientiæ, nisi casus sit reseruatus: nam in casibus in quibus conditor Canonis non reseruauit sibi absolutionem, Episcopis eam relaxasse censetur, *c. nuper, de sententia excommunicationis.*

10. In casibus reseruatis Sedi Apostolicæ adeundus est Summus Pontifex, aut eius Legatus, si eam habeat facultatem in mandatis; & in casibus reseruatis Episcopo adeundus est Episcopus, aut ejus Vicarius: vel in Foro conscientiæ Confessarius, si eam habeat facultatem ab Episcopo absoluendi in casibus illi reseruatis, excepto mortis articulo, quo casu quilibet Sacerdos omnimodam facultatem habere censetur absoluendi in omni casu, non obstante quauis reseruatione, nam in extremis prompta & parata esse debent remedia. Verùm reus absolutus in Foro conscientiæ actâ pœniten-

tiâ non desinit esse nocens, & de eodem delicto queri potest in Foro externo, siue de electione illius aut collatione agatur, *c. Vt constitueretur, dist.* 50. aut nisi casus sit occultus: nam Concilium Tridentinum *sess.* 24. *c.* 6. etiam in reseruatis Apostolicæ Sedi, dedit Episcopis facultatem absoluendi, si casus sit occultus, vt diximus suprà: an verò absolutio in illis casibus ab Episcopo, vel ejus Vicario, cui eadem facultas competit, vi generalis mandati exceptâ Hæresi, prosit reo in Foro externo, diximus suprà *tit.* 32.

Episcopi absoluunt in reseruatis, si casus sit occultus.

11. Extra Diœcesim Episcopus absoluere potest, si absolutio causæ cognitionem non requirat, *Innocentius in c. nouit, de officio delegati*, *Decius in l. extra territorium, de Iurisd. omn. Iud.* Tamen non licet Episcopo extra Diœcesim excommunicationis sententiam ferre: nam excommunicatio non potest decerni sine cognitione causæ; & quæ causæ cognitionem requirunt extra Tribunal non possunt expediri, si per viam judicij cum cognitione causæ reus ab Episcopo aut ejus Vicario fuerit absolutus, absolutio prodest illi in Foro externo, sin minùs ei prodest tantùm in Foro interno, *c. de his, de accusat. & ibi gl. juncto, c. admonere* 33. *q.* 2. *Vide infrà tit.* 39. *sub finem, & suprà tit.* 32. *sub finem.*

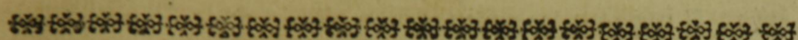
Episcopo non licet extra Diœcesim excommunicare, licet absoluere.

SOLIER.

a Notorium ex tribus insurgit, ex sententia, ex confessione facta in judicio, & ex operis euidentia, quæ nulla tergiuersatione celari potest, Abbas in cap. vestra & cap. tua nos, de cohabit. cleric. & ad inducendum notorium non requiritur scientia populi sed sufficit scientia viciniæ, vel decem hominum, gloss. juncto textu in cap. de manifesta 2. q. 1. cap. cum dilectus, de purgat. canonic.

b Nec temerè nec facilè passa est Ecclesia Gallicana excommunicationes suas inconsultis Episcopis à Pontificibus solui, sunt verba Francisci Florentis in parat ad tit. de rescript. quid dicendum? Credo apud nos judicialiter & nominatim excommunicatum ab Episcopo, maximè ad instantiam partis per Papam non exsolui alia quam appellationis via medio non omisso juxta decretum de friuolis appellat. in

concord. nisi forsan ad effectum prouisionis vel alterius gratiæ Apostolicæ duntaxat consequendum: secus vero de extrajudicaliter excommunicato in vim generalis constitutionis Episcopalis, cum Papa sit supra omne jus positiuum.

TITVLVS XXXVIII.

Ex quibus causis excommunicatio ipso Iure irrogetur: Et de casibus reseruatis.

1. MInor Excommunicatio irrogatur ipso Iure, in vno casu, cùm quis scienter communicat cum excommunicato Excommunicatione majori, in oratione, aut cibo, potu vel osculo, aut salutatione, *c. excommunicatos* 11. *q.* 3. *& c. nuper, de sententia excommunicationis*, à qua proprius Sacerdos potest absoluere: at si quis communicet in Diuinis cum excommunicato majori Excommunicatione per Sententiam Papalem, excommunicatur Excommunicatione majori, ob majorem contemptum Clauium, & ab ea excommunicatione solus Papa potest absoluere, vt dicemus infrà.

2. Verùm communio cum excommunicato non nocet nisi notoria sit excommunicatio, vt definitum fut in Concordatis *de non vitandis excommunicatis.* Notoria dicitur, si excommunicatus expressè fuerit denunciatus ex præcepto Ecclesiæ: & quamuis excommunicatus fuerit denunciatus, necessitas excusat servos, ancillas, filios, vxores, viatores, peregrinos, pauperes, mendicantes, qui ab excommunicato eleemosinam petunt, vel auxilium. Excusantur similiter qui excommunicato miserationis causâ eleemosinam erogant, vel auxilium dant, *c. quoniam* 11. *q.* 3.

3. Major verò excommunicatio in multis casibus decernitur, Concilijs, & Constitutionibus Pontificis, quorum

alij reseruantur, & in cæteris facultas absoluendi Episcopis relinquitur, quas hic breuiter attingemus. *Primo*, in decreto, *in c. si quis suadente diabolo, c.* 17. *q.* 4. Excommunicantur qui in Clericum vel Monachum manus violentas injiciunt, vel id fieri mandant, aut facientibus auxilium vel consilium dant, & qui non impediunt cùm possunt, & ex officij necessitate impedire tenentur, *c. mulieres, & c. quanto, de sententia excommunicat.* quod Ius etiam in Fratribus Conuersis locum habet, *Ricius decis.* 653.

2. Excipiuntur illi qui non animo injuriandi, sed corrigendi, vel ioco, vel inconsulto calore, vel se suosve defendendo, vel casu percutiunt; nam excommunicatio pœnalis est, & in istis casibus in quibus non est dolus non habet locum. Excipiuntur etiam qui Clericum degradatum, vel arma gerentem, vel in habitu laïcali incedentem percutiunt: nam talis quis præsumitur qualis reperitur in habitu, *l. item apud, §. si quis virginem, ff. de injurijs, c. in Audientia, de sent. excommunic.* Clericus enim in istis casibus priuilegio clericali vti non potest, *c. contingit; de sent. excomm. & c. ex Literis, de vita & honestate Clericorum.* Tamen qui percutit Clericum excommunicatum, non excusatur, propter Ordini illatam injuriam, absolutio in isto casu reservatur Papæ, *d. c. si quis suadente*, nisi injuria sit leuis, aut casus sit occultus, vel delictum sit commissum in Collegio aut Claustris Monasterij inter Clericos collegialiter viuentes, aut Monachos; aut nisi infirmitas ætatis, vel fragilitas sexus, vel debilitas corporis, aut paupertas excuset reum, ob difficultatem itineris, & sumptus majores: in quibus casibus Episcopus diœcesanus potest absoluere, vel Confessarius ex mandato illius, *c. peruenit, de sent. excomm. c. de Monialibus, ibid.* & Monachos absoluit Abbas, *c. Monachi, ibid Concilium Trident. sess.* 24. *c.* 6. *Toletus Instit. Sacerdotalium lib.* 1. *c.* 32.

3. *Secundo*, Iure Decretalium excommunicantur falsarij *a* Literarum Apostolicarum, nec non illi qui eis scienter vtuntur, *c. ad falsariorum, de crimine falsi.*

4. *Tertio*, excommunicantur majori, & non nisi à Pa-

pa absolui possunt Cleric scienter communicantes in Diuinis cum excommunicato à Papa per sententiam *c. significauit, de sententia excommunicationis.*

5. *Quartò*, excommunicati à Legato Papæ per sententiam, ab eo possunt absolui; at si per annum insurduerint in tali excommunicatione, ob majorem contumaciam, & contemptum Clauium, non nisi à Papa absolui, possunt, *c. studuisti, de off. Legati.*

6. *Quintò*, excommunicantur incendiarij: & si denunciati sint, à solo Papa absolui possunt, *c. tua nos, de sent. excomm.* Cùm dicimus, à solo Papa vel Legato absolui, intellige, vel à Confessario ex mandato Papæ vel Legati in epistola vel Literis ad Confessarium directis contento, ad postulationem oratoris: verùm talis absolutio quæ non fit per viam judicij prodest tantùm in Foro interno.

7. *Sextò*, idem statuitur de sacrilegis, & effractoribus Ecclesiarum, *c. conquesti, eod. tit.*

8. *Septimus*, casus specialis est *in c. fundamenta, de electione, in 6.* de electionibus Senatorum, & Vrbis Romæ Rectoris, quæ sine Sedis Apostolicæ licentia fiunt.

9. *Octauo, in c. Clericis, de immunit. Eccles. in 6.* excommunicantur qui Clericis vectigalia imponunt sine Sedis Apostolicæ licentia; & ipsi Clerici qui ea sponte soluunt: sed nouo Iure soluentes excusantur *in Clement. quoniam, de immunitate Ecclesiarum.*

10. *Nono, in c. fœlicis, de pœnis, in 6.* excommunicantur omnes qui Cardinales hostiliter insequuntur, & sceleris participes, vt diximus sprà *tit.* 19.

11. *Decimo, in c. quicumque, de sent. exc. in 6.* excommunicantur qui occidunt, vexant, aut id fieri mandant, eos qui sententiam excommunicationis promulgant, vel eos, quorum nomine sententia profertur, vel eos qui excommunicatum vitant ne sententiam excõmunicationis incurrant; qui casus reseruatur Papæ nisi intra duos menses post pœnam incursam excommunicati ab Episcopo curent absolui.

12. *Vndecimo, in Clement. 1. de Hæreticis, in 6. in §. verum*

excommunicantur inquiſitores *b* hæreticæ prauitatis, qui per ſordes aut gratiam in officio præuaricantur.

13. *Duodecimò*, Religioſi non priuilegiati, qui ſine licentia Parrochi Sacramentum Extremæ Vnctionis vel Euchariſtiæ miniſtrant, aut Matrimonia ſolemnizant, vel in Foro conſcientiæ excommunicatos à Canone abſoluere præſumunt, excommunicantur *in Clement. Religioſi, de priuilegijs.*

14. *Decimò tertiò*, qui Epiſcopos percutiunt, capiunt, aut relegant, *c* excommunicantur *in Clement. ſi quis, de pœnis.*

15. *Decimò quartò*, Clerici & Religioſi qui viuentium aut morientium deſideria captant, vt ſepulturam in ſuis Eccleſijs vel Monaſterijs eligant, alioſve auertunt ne in alijs locis aut Monaſterijs ſepeliantur, excommunicantur, *Clement. cupientes, de pænis.*

16. *Decimò quintò*, Domini temporales, cæterique qui loci interdictum violant, Sacerdotes cogunt ibi miniſtrare, aut populum Sacra audire, *d* excommunicantur, *Clement. grauis, de ſent. excommun.*

17. *Decimò ſextò*, qui ſimoniacos, *e* occiſores, aut mutilatores Clericorum exiſtentium in Sacris, aut violatores Eccleſiaſticæ Libertatis, alioſve contentos in Bulla Cœnæ, abſoluere præſumunt, aut ſuper voto Caſtitatis, Religionis, vel Peregrinationis tranſmarinæ, ad ſanctum Sepulchrum, Ædem Sancti Iacobi, aut Limina ſanctorum Apoſtolorum Petri & Pauli, diſpenſant prætextu facultatis ſibi conceſſæ, niſi in Literis conceſſionis expreſſè derogatum fuerit Conſtitutioni Extrauaganti, quæ incipit, *etſi dominici gregis de pœnitentijs*, quâ abſolutio in prædictis caſibus reſeruatur Papæ excommunicantur.

18. *Decimo ſeptimò*, excommunicantur *in Extrauagante, deteſtandæ, de ſepulturis*, illi qui cadauera humana elixant, *f* aut diſſecant in fruſta, vt ea transferant, & in alijs locis ſepeliant; quod tamen in cadaueribus Principum toleratur, & Nobilium.

19. *Decimò octauò*, excommunicantur qui pecunias aliaue munera ex pacto dant aut accipiunt pro ingressu in Monasterium, *Extrauag. sanè, de simonia*, nisi id sponte detur, aut pro dote Monialis aut Religiosi detur ad illius sustentationem, si Monasterinm sit inops, *Toletus loco citato*: *vide suprà tit.* 18.

20. *Decimò nonò*, simoniaci in Ordine aut Beneficio, Mediatores & Procuratores eorum, excommunicantur, *Extrauag. cùm detestabile, de simonia.* Vide suprà *tit.* 18.

21. *Vigesimo*, excommunicantur Religiosi, cuiuscumque sint Ordinis, qui transeunt in aliam Religionem sine licentia Sedis Apostolicæ; & qui eos recipiunt, exceptis his qui migrant in Religionem Carthusianorum, *Extr. viam ambitiosæ, de Regular.*

22. *Vigesimo primo*, excommunicantur Concionatores, cæterique qui asserunt eos esse Hæreticos, aut mortaliter peccare, qui affirmant vel negant Virginem Deiparam conceptam fuisse in peccato originali, cùm neutra sententia sit de fide, & vtraque defendi possit, *Extrauag. graue nimis, de Reliq. & veneratione Sanctorum.* Idem statuitur Concilio Tridentino, *sess.* 5. *in fine.*

23. *Vigesimo secundo*, eodem Concilio *suss.* 22. *c.* 21. excommunicantur omnes, tàm Laïci quâm Clerici, cujuscumque sint Dignitatis, qui alicujus Ecclesiæ Sæcularis, vel Regularis, alteriusve loci pij, bona vel jura vsurpant, eosve quibus jus competit molestant in possessione illorum.

24. In omnibus casibus suprà dictis absolutio reseruatur Papæ, excepto mortis articulo, in quo quilibet Sacerdos habet de jure potestarem absoluendi sine vlla exceptione; exceptis etiam casibus occultis, in quibus facultas absoluendi relaxatur proprijs Episcopis in Foro pœnitentiæ, *Concilium Trident. sess.* 24. *c.* 6. Vide infrà *sub finem.*

SOLIER.

a Apud nos falsarij quarumcumque literarum in causa Beneficiali excidunt omni jure sibi in Beneficio, de quo agitur, quomodolibet competenti & per eos prætenso edicto

Henrici II. de anno 1550. Rebuff. in tract. de pacific. possess. n. 252. Charond. in pandect. lib. 1. cap. 10. ad finem.

b Inferiores Episcopis: nam Episcopi & Superiores non excommunicantur, sed suspensioni ab officio per triennium ipso jure subjacent, Clem. multorum §. vltim. de hæreticis.

c Item mandatores, consiliarij & fautores ac officiales qui in aliquo prædictorum fuerint culpabiles. Ciuitas verò, quæ præmissa vel eorum aliquod in Episcopum suum commiserit interdicto subjicitur donec satisfecerit, d. Clem. si quis, de pœnis.

d Item illi qui excommunicatis publicè, aut interdictis prohibent ne exeant de Ecclesijs dum missarum solemnia aguntur à celebrantibus monitis vt exeant, nec non ipsi excommunicati publicè & interdicti, qui in ipsis nominatim à celebrantibus vt exeant moniti, remanere præsumpserint, de Clem. grauis, de sent. excom.

e In ordine scilicet, vel Beneficio: de istis enim simoniacis dumtaxat loquuntur extrauag. cum detestabile, de simon. & extrauag. etsi dominici, de pœnit.

f Aut truculentur exenterant, vt consueuerunt miseri vitâ functorum Beneficiatorum occultatores, qui non solum excommunicantur per d. extrauagantem detestandæ, sed etiam apud nos omni jure cadunt, quod in Beneficio seu ad illud habere possent, vel prætendere, vt cauetur ordinatione Francisci I. de anno 1539. art. 55.

TITVLVS XXXIX.

De alijs casibus reseruatis in Bullâ Cœnæ.

a. HÆc Bulla post Concilium Tridentinum condita fuit à Xisto V. & Bulla Cœnæ dicitur quoniam singulis

gulis annis die Cœnæ Dominicæ Romæ publicari solet, in qua excommunicantur *primo* Hæretici, eorumque receptatores, fautores, & defensores.

2. *Secundo*, Imprimentes, vendentes & sine licentia Sedis Apostolicæ legentes Hæreticorum Libros in quibus de Religione tractatur.

3. *Tertiò* Schismatici, quique à Romani Pontificis obedientia se subtrahunt, & qui ab eius Sententijs seu Decretis appellant ad futurum Concilium.

4. *Quarto* pyratæ, cursarij maritimi, eorumque receptatores & fautores, & qui Christianorum naufragantium bona in nauibus vel littore eiecta diripiunt.

5. *Quinto* qui sine iussu Principis vectigalia noua imponunt, vel augent. & qui ea exigunt.

6. *Sexto* qui per se vel alios falsificant Literas Apostolicas, *iuxta c. ad falsariorum, de crimine falsi suprà citatum.* Idem dicitur de ijs qui falsificant sensum Literarum, mutatâ literâ aut puncto, vt aduertit Toletus.

7. *Septimò* qui Infidelibus arma deferunt, opem dant vel consilium, aut cum illis tractant in perniciem Reipublicæ Christianæ, *iuxta c. ita quorumdam, & c. ad liberandum, c. quod olim, de Iudæis.*

8. *Octauo* qui impediunt ne victualia aliaue necessaria Romam exportentur.

9. *Nono* qui Romipetas proficiscentes ad Sedem Apostolicam, aut ab eo recedentes, interficiunt aut mutilant, capiunt, spoliant, vel id agentibus auxilium dant.

10. *Decimo* qui non habentes Iurisdictionem ordinariam, aut delegatam à Papa, vel eius Officialibus, cognoscunt de causis commorantium in Curia.

11. *Vndecimo* qui Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Legatos Sedis Apostolicæ interficiunt, percutiunt, capiunt, hostiliter insequuntur, vel id facientibus auxilium dant.

12. *Duodecimò* qui occidunt, percutiunt, bonisve spoliant recurrentes Romam ob negotia causasve proprias, vel

eorum Aduocatos, Sollicitatores, & Procuratores.

13. *Decimo tertio* qui friuolam appellationem prætexentes à grauamine aut executione Literarum Apostolicarum Gratiæ vel Iustitiæ, ad laïcam potestatem recurrunt. *a*

14. *Decimo quarto* Iudices sæculares cuiuscumque sint Dignitatis, qui personas Ecclesiasticas aut rerum spiritualium vel temporalium Ecclesiæ cognitionem ad sua Tribunalia, Concilia & Parlamenta euocant, seseque de illis Iudices interponunt præter Iuris dispositionem, *iuxta c. quoniam, de immunitate Ecclesiarum in 6.*

Dicitur, præter Iuris dispositionem; sunt enim varij casus in quibus de excessibus Clericorum, & rebus eorum, & de bonis Ecclesiæ Iudices sæculares possunt cognoscere, quos distinguemus infrà, tractando de casibus communibus & priuilegiatis, & de appellationibus ab abusu.

15. *Decimo quinto* excommunicantur omnes qui Iudices Ecclesiasticos impediunt in functione Iurisdictionis suæ, *iuxta c. quoniam, suprà citatum.*

16. *Decimo sexto*, qui Iurisdictionem, fructus & redditus, ad Sedem Apostolicam & personas Ecclesiasticas pertinentes ratione Ecclesiæ aut Monasterij, vsurpant, aut sine licentia sequestrant

17. *Decimo septimo*, qui collectas, decimas, taleas, & alia onera, Clericis, Prælatis, aut proprijs eorum bonis, aut Ecclesiarum vel Monasteriorum bonis, sine Sedis Apostolicæ expressa & speciali licentia imponunt, & qui ea exigunt, *iuxta c. Clericis, de immunitate Ecclesiarum, & c. quanquam, de censibus in 6.*

18. *Decimo octauo*, Magistratus sæculares, scribæ, & executores, qui in causis criminalibus contra personas Ecclesiasticas, sine licentia Sedis Apostolicæ, se Iudices interponunt.

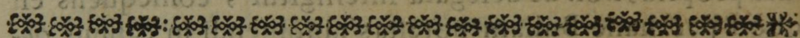
19. *Postremo* excommunicantur hostes qui Romam, aliasve Ciuitates Ecclesiæ Romanæ subjectas, immediatè vel mediatè inuadere, destruere vel occupare præsumunt, aliaue iura vsurpare ad eamdem Ecclesiam pertinentia.

20. In quibus casibus Papa sibi reseruat absolutionem, excepto mortis articulo, reuocando omnia priuilegia etiam data in Concilijs generalibus, quibus absolutio ab alio quàm à Summo Pontifice poterat impetrari; quâ clausulâ facultatem datam Episcopis absoluendi in casibus occultis esse reuocatam Toletus asserit. Verùm iure proprio Episcopus potest absoluere in omnibus casibus non reseruatis Apostolicæ Sedi, *c. nuper, de sent. excommunicationis*, eam potestatem habet ratione Dignitatis. Ergo cùm in casibus occultis potestas absoluendi reseruata non sit Apostolicæ Sedi, vt constat ex verbis Concilij Tridentini, *sess. 24. c. 6.* vbi non datur Episcopis potestas absoluendi in casibus occultis, authoritate Apostolicâ, sed dicitur licere; quod de authoritate propriâ, non de delegatâ intelligitur; consequens est quòd per hanc Bullam potestas absoluendi in casibus occultis annexa authoritati Episcopali, non tollitur, & Episcopi eâ vti possunt etiam in partibus in quibus Concilium nondùm fuit receptum, vt diximus suprà *tit. 32. sub finem.* Apud nos in Gallia hæc Bulla non fuit publicata, nec ligat nisi in ijs quæ Concilijs & Constitutionibus Ecclesiasticis in hoc Regno receptis nituntur.

SOLIER.

a Hæ sunt quæ apud nos frequentissimæ appellationes tanquam ab abusu nuncupantur, de quibus sileo quia vix aliquid de his vel asseri vel negari potest saluo omni iure vero vel prætenso vtriusque potestatis. Pavendum tamen anathema omnibus Iudicibus quod contra perturbantes jurisdictionem Ecclesiasticam Romæ quotamuis solemniter intorquetur seu intortum declaratur: Ecclesia enim jurisdictionem habet ex se, non autem Beneficio alieno vt pluribus comprobat Auctor Historiæ jurisdictionis Pontificiæ lib. 4. cap. 1. certum est autem vnicuique licere suam jurisdictionem tueri etiam pœnali judicio, & sicut Regia Tribunalia à Iudice Ecclesiastico causas secularis notionis quotidiè vindicant inflicta etiam in vsurpatorem emendæ pœna, quid vetat pariter summum Pontificem spirituali gladio jura

Ecclesiæ deffendere? An deest potestas, vel causa rationabilis? Certe de neutro ambigi potest: quamvis enim speciali privilegio Officiales Regij in munijs suis excommunicari non possint hoc intelligendum est quando jura Regia conseruant, non autem vbi Ecclesiastica vsurparent, Fevret. de Abusu, lib. 1. cap. 6. n. 10. quod & Chopinus satis agnouit de sacra polit. lib. 3. cap. 1. n. 17. dum ait Pontificij Fulminis diploma sanctissimum, quod in Ecclesiasticam jurisdictionem conturbantes quotannis recitatur & promulgatur Dominica Cœna solemni, non pertinere ad pios Reges, eorumque magistratus, qui Apostolicæ sedi obsequentissimi jurisdicam Ecclesiæ potestatem tuentur juxta sacros Canones, contrarium insinuans si secus agerent.

TITVLVS XXXX.

De casibus non reseruatis.

1. Svnt plures alij casus qui non reseruantur, in quibus Episcopi & eorum Vicarij absoluere possunt, siue casus sit occultus, siue notorius. *Primus* est *in c. administratores 23. q. 5.* in quo administratores sæcularium Dignitatum excommunicantur si tertiò moniti tutelam pupillorum aut viduarum & refrænationem rapacium negligant.

2. *Secundus in c. licet deuitanda, de elect.* peculiaris est, de electione Summi Pontificis, aduersus eos qui electi à minori numero quàm duarum partium de tribus Cardinalium, sibi Episcopi nomen vsurpant, & cæteros qui eum talem agnoscunt.

3. *Tertius in c. non minus, & c. aduersus, de immunitate Ecclesiarum*, quibus Consules & Ciuitatum Rectores, qui Ecclesias & Ecclesiasticas personas taleis, collectis & alijs exactionibus aggrauant, excommunicantur, eorumque successores in eo regimine, & fautores, nisi Ecclesiam sub-

leuent; nec non illi qui Iurisdictionem Prælatorum euacuant, seu distrahunt: qui casus reseruantur in Bullâ Cœnæ: *suprà n.* 14. *&* 17. apud nos non reseruantur.

4. *Quartus in c. non magnopere, & c. super specula, ne clerici vel Monachi sæcularibus negotijs se immisceant*; vbi excommunicantur Religiosi Professi qui ex suis Claustris exeunt ad audiendum vel docendum Leges Ciuiles aut Medicinam in publicis Auditorijs, nisi moniti intra duos menses à die exitus ad Claustra reuertantur. Idem statuitur de Clericis Dignitatem vel Personatum habentibus, & de Sacerdotibus *in d. c. super specula.*

5. *Quintus in c. Clericis, ne Clerici vel Monachi*, vbi excommunicantur Sacerdotes qui Vicecomitis aut Præpositi sæcularis Officium exercent, si moniti non se abstineant: excusantur tamen qui in Consilium Principis accersiti sunt, *Toletus lib.* 1. *c.* 37.

6. *Sexto, in c. excommunicationi, de raptoribus*, excommunicantur pyratæ & cursarij maritimi qui Christianos spoliant, aut eorum naufragantium bona diripiunt; qui casus hodie reseruatur in Bullâ Cœnæ.

7. *Septimo, in c. nouerit. a de sentent. excomm.* excommunicantur violatores Ecclesiasticæ Libertatis, Statuta condentes sine licentia Summi Pontificis, vel inducentes consuetudines contrarias in perniciem Ecclesiæ.

8. *Octauo, in c.* 1. *de Schismaticis*, excommunicantur qui consentiunt ordinationi Schismatici, & qui Beneficia aut bona Ecclesiæ ab eo scienter acquirunt.

9. *Nono, in c. vbi periculum, de electione, in* 6. excommunicantur qui in Conclaui dùm agitur de electione Summi Pontificis cum aliquo Cardinalium ad fines electionis ibi congregatorum, de eo negotio secretè tractant.

10. *Decimo, in c. sciant, de electione, in* 6. excommunicantur qui Clericos aut Religiosos, eorumve consanguineos vexant, Beneficijs aut bonis temporalibus priuant, quòd electioni quam ambiunt suffragari recusent.

11. *Vndecimo, in c. generali, de elect. in* 6. excommunican-

tur qui prætextu Regaliæ, aduocationis vel defensionis Ecclesiæ vacantis bona vsurpant: quâ tamen Constitutione jus quod ab ipsarum Ecclesiarum Fundatione fuit constitutum, vel antiquâ consuetudine introductum, non aboletur, *a* vt de Regaliâ in Franciâ suprà diximus.

12. *Duodecimo, in c. indemnitatibus, eod. tit.* excommunicantur deputati ad directionem Monialium qui inter eas discordiam pariunt in electionibus, directè, vel indirectè, non abstinendo ab ijs quæ sunt causa discordiæ; & statuitur electionem Abbatissæ esse nullam nisi à duabus partibus de tribus electa sit, & Moniales quæ in contraria vota abjerant posse post publicationem *c* antequàm ad alios actus diuerterint, accedere, ob frequentes discordias quas fragilitas sexus parit inter eas.

13. *Decimo tertio, in c. hæc Constitutio, de officio Iudicis delegati, in 6.* excommunicantur qui procurant Iudices sibi datos ad alia negotia potestatem sibi delegatam prorogare.

14. *Decimo quarto, in c. Vnico de iis quæ vi metusve causa fiunt, in 6.* excommunicantur qui pro se vel pro aliis, per se vel per alios, per vim & metum extorquent absolutionem Ecclesiasticæ Censuræ; talis absolutio est nulla, reus novo vinculo excommunicationis innodatur; & si non curet absolui intra bimestre, casus reseruatur Papæ, *c. quicumque, de sent. excomm. in 6.*

15. *Decimo quinto, in c. mulieres, de iudiciis, in 6.* excommunicantur Iudices qui prætextu testimonij recipiendi, visitationis & libidinis gratiâ intrant in Monasteria mulierum.

16. *Decimo sexto, in c. hoc consultissimo, de rebus Ecclesiæ non alien. in 6.* excommunicantur Laïci qui Prælatos Ecclesiæ aliasve personas Ecclesiasticas compellunt vt profiteantur se tenere ab ipsis aliqua bona Ecclesiæ titulo patrocinij vel aduocationis, feudi vel emphyteusis, ad redditum annuum in certum tempus, vel in perpetuum, sine Apostolicæ Sedis licentia; & qui ex contractibus sic initis cum licentia Sedis Apostolicæ vltra legitimum modum aliquid

exigunt : quod capitulum desumptum fuit ex Concilio Lugdunensi ; & Gallis nominatim scriptum videtur, vt patet ex illo verbo, *auoir*, *b* ibi apposito : hâc enim formulâ in recognitionibus vti solemus, *Confesse de auoir & tenir sous la main directe & Seigneurie de*, *&c.* ad relegandam simoniam & confidentiam, quæ illis temporibus in Galliâ pullulabant, vt diximus suprà *de simonia*.

17. *Decimo septimo, in c. Vnico de Religiosis domibus, in 6.* excommunicantur qui nouum Ordinem Religionis sine licentia Sedis Apostolicæ instituunt : in Gallia noui Ordines non admittuntur sine Regis licentia, quæ non conceditur nisi Bullis exhibitis, audito Procuratore Regio, ex Decreto Ludouici XIII. *Nouembris anni* 1629. & Monasteria construere non licet sine licentia Episcopi diœcesani, auditis Ciuitatis Rectoribus *Feuret lib. 2. c. 1.* vbi refert varia Arresta Senatus Parisiensis, quibus modus dotationis Monialium intrantium in Monasteria taxatur, ne Familiarum patrimonia exhauriantur, Monasteria nimis ditescant, & luxu vitæ sumptuosæ & voluptuosæ, vinculum Religionis dissoluatur aut relaxetur, vt in multis Monasterijs accidisse videmus.

18. *Decimo octauo, in c. eos, de immun. Eccl. in 6.* excommunicantur Domini temporales qui violando Ecclesiæ libertatem subditos suos impediunt ne Prælatis aliisve personis Ecclesiasticis quidquam vendant, aut ab eis emant, vel ne illis bladi molendi aut panis coquendi in suis furnis & molendinis copiam faciant.

19. *Decimo nono, in c. Vt periculosa, ne Clerici vel Monachi sæcularibus negotijs se immisceant, in 6.* excommunicantur Religiosi professi qui habitum temerè dimittunt; & qui sine licentia Prælati ad quæuis Literarum Studia accedunt; eamdemque Censuram incurrunt Professores qui eos dimisso Habitu in suis Scholis scienter admittunt.

20. *Vigesimo, in c. quicumque, de Hæreticis, in 6.* excommunicantur qui Hæreticos, eorum receptatores & fauores tradunt Ecclesiasticæ sepulturæ : excommunicantur etiam Laïci qui cum Hæreticis publicè vel priuatim disputant de

Catholica Fide: ad nihil enim hujusmodi disputationes prosunt nisi ad subuersionem audientium, vt ait Apostolus ad Timotheum *c.* 4. & Constitutionibus Cæsareis prohibitæ sunt, *l.* 4. *C. de summa Trinitate & Fide Cath.*

21. *Vicesimo primo, in c. Vt inquisitionis, de Hær. in 6.* excommunicantur Iudices sæculares qui cognoscunt de crimine Hæresis; & qui Episcopis aut inquisitoribus de eo crimine cognoscentibus impedimentum præbent.

22. *Vicesimo secundo, in c.* 1. *de homicidio, in* 6. excommunicantur assassini qui per insidias necem Christiani moliuntur, & qui illorum operâ vtuntur, tametsi mors inde non sit secuta.

23. *Vicesimo tertio, in c.* 1. *de Vsuris, in 6.* excommunicantur vsurarij manifesti, nec non Domini temporales qui eos in suis terris scienter admittunt, quique eis domos locant, nisi eos intra tres menses expellant.

24. *Vicesimo quarto, in c. Vnico de injuriis, in 6.* excommunicantur Principes *f* temporales qui contra personas Ecclesiasticas, vel earum bona: repræsalias concedunt, aut generaliter concessas ad eas vel earum bona extendunt, nam æquitati canonicæ repræsaliæ aduersantur, quæ non patitur quemquam pro alio grauari, inhonestæ & odibiles sunt, *Nou.* 25. Et sicut Constitutione Gregoriana in dicto capitulo, Clerici ab illis immunitatem obtinuerunt, sic Fridericus ab illis Scholasticos voluit esse immunes, *Authent. habita, C. ne filius pro patre.*

25. *Vicesimo quinto, in c. fœlicis, de pœnis, in 6.* excommunicantur Iudices, & Ciuitatum Rectores, qui quæ in illa Constitutione decernuntur contra persecutores Cardinalium non curant obseruati.

26. *Vicesimo sexto, in Clementina Vnic. de sequestr. possessionis & fructuum*, excommunicantur qui sequestrationem impediunt, & fructus occupant Beneficij, quos Ordinarius post Sententiam latam apud Sedem Apostolicam, vel à Commissarijs ab ea delegatis, in petitorio, vel possessorio, jussit sequestrari, nisi illud Beneficium ante Sententiam

per

per triennium pacificè possessum fuerit.

27. *Vicesimo septimo, in clement.* 1. *de sepulturis, & c.* 1. *eod. tit Decretalium*, excommunicantur qui sepeliunt in cæmeterijs tempore interdicti; & qui in cæmeterio aut loco sacro sepeliunt publicè excommunicatos aut vsurarios manifestos.

28. *Vicesimo actauo, in Clementina* 1. *de decimis*, excommunicantur Religiosi vsurpantes decimas alijs Ecclesijs debitas, & qui fraudibus exquisitis Ecclesiam frustrant decimis à colonis suis vel emphyteotis illi debitis, vel à pastoribus habentibus pecora Monasterij in societatem aut locationem; ex quibus causis Religiosi Beneficium habentes suspenduntur; & si Beneficium non habeant, excommunicantur, nec relaxantur nisi satisfecerint Ecclesiæ læsæ.

29. *Vicesimo nono, in Clement. ne in agro, de statu Monachorum*, excommunicantur Monachi & Canonici Regulares vagantes per Curias Principium sine licentia suorum Prælatorum, vt eisdem Prælatis aut Monasterijs negotium faciant.

30. *Trigesimo, in ead. Clement.* excommunicantur Monachi intra septa Monasterij arma tenentes sine licentia Prælati, Regulares arma gerentes sine licentia, excommunicantur ipso facto: Clerici verò sæculares excommunicantur si moniti non desistant, *c.* 2. *de Vita & honostate Clericorum.*

31. *Trigesimo primo, in Clement. attendentes, de statu Monachorum*, excommunicantur illi qui Prælatos eorumve Commissarios impediunt in visitatione Monialium, si moniti non desistant.

32. Tri*gesimo secundo, in Clement.* 1. *de consang. & affinit.* g excommunicantur qui scienter Matrimonia contrahunt in gradu prohibito consanguinitatis vel affinitatis, sine dispensatione.

33. *Trigesimo tertio, in ead. Clement.* excommunicantur Religiosi & Religiosæ Professæ, nec non Clerici in Sacris constituti qui Matrimonia contrahunt.

34. *Trigesimo quarto, in Clement. nolentes, de Hæret.* excommunicantur Episcopi, eorum Vicarij, & inquisitores hæreticæ prauitatis, qui prætextu inquisitionis modis illicitis pecunias exigunt.

35. *Trigesimo quinto, in Clement. Vn. de Vsuris*, excommunicantur illi qui Statuta condunt de soluendis vsuris, nec non Iudices qui in iudicijs illa Statuta obseruant.

36. *Trigesimo sexto, in Clement. cupientes, de pœnis*, excommunicantur Religiosi qui sine licentia Papæ loca de nouo recipiunt ad habitandum, aut recepta mutant. Verùm huic Constitutioni priuilegijs contrarijs Mendicantibus concessis derogatum fuit, vt aduertit Toletus: *Vide suprà n. 17.*

37. *Trigesimo septimo, in ead. Clement.* excommunicantur Religiosi qui in suis Sermonibus publicis aut priuatis audientes à solutione decimarum retrahere intendunt.

38. *Trigesimo octauo, in Clement. 1 de sent. exc.* excommunicãtur, Religiosi tàm exẽpti quàm non exẽpti, qui non seruãt interdictũ generale, quod sciũt seruari à matrice Ecclesia.

39. *Trigesimo nono, in Extrauag. super gentes, de consuetudine*, excommunicantur qui Legatos vel Nuncios Apostolicæ Sedis impediunt ne Regna aut Prouincias ad quas delegati sunt ingrediantur. *h*

40. *Quadragesimo, in Extrauag. ambitiosæ, de reb. Ecclesiæ non alienandis*, excommunicantur *i* qui extra casus licitos, & Iure permissos, alienant bona immobilia Ecclesiæ, aut mobilia pretiosa: & qui eadem bona immobilia vltra triennium locant; nec non illi qui easdem res sic alienatas sinè iusta causa, aut necessitatis, aut euidentis vtilitatis, recipiunt.

41. *Quadragesimo primo, in Extrauag. quia nonnulli, de sent. excomm.* excommunicantur qui Literas Papæ electi impugnant, etiamsi nondum fuerit coronatus. *k*

42. *Quadragesimo secundo, in Concilio Trid. sess. 4.* iuxta Concilium Lateranense secundum, *sess.* 10. excommunicantur imprimentes & imprimi mandantes Libros de rebus sacris sine nomine Authoris.

43. *Quadragesimo tertio, eod. Concilio, sub finem, in Regulis Librorum prohibitorum*, excommunicantur habentes & legentes Hæreticorum Libros ob Hæresim damnatos, aut ob falsa dogmata suspectos, quo loco absolutio non reseruatur; sed in Bulla Cœnæ reseruatur, si Libri de Religione tractent ex professo, & Hæresim contineant: at, vt notauimus suprà, illa Bulla non fuit in Galliâ publicata, neque Concilium Tridentinum: tamen ob morum honestatem, & periculum animarum, à lectura illorum Librorum debent abstinere imperiti cæterique in controuersijs minùs exercitati.

44. *Quadragesimo quarto, eodem Concilio, sess.* 1. *c.* 11. excommunicantur prædicantes, docentes & pertinaciter asserentes Confessionem sacramentalem non esse necessariam ad sacrosanctam Synaxim existentibus in peccato mortali, & habentibus copiam Confessarij.

45. *Quadragesimo quinto, eod. Concilio, sess.* 1. *c.* 11. excommunicantur raptores mulierum matrimonij contrahendi gratia, & qui eis auxlium dant vel consilium.

46. *Quadragesimo septimo, eod. Concilio & sess. c.* 9. excommunicantur qui violant libertatem matrimonij, directè, vel indirectè, impedientes aut cogentes suppositos potestati suæ, aliosve quoscumque mares aut fœminas nuptias contrahere.

47. *Quadragesimo septimo, eod. Concilio, sess.* 25. *c.* 5. excommunicantur qui clausuram Monialium infringunt sine licentia Episcopi; & Magistratus qui Episcopo auxilium petenti ad restituendam aut conseruandam illam clausuram auxilium negant.

48. *Quadragesimo octauo, eod. Conc. sess.* 25. *c.* 18. excommunicantur qui virginem aliamve mulierem quomodocumque cogunt vt Monasterium ingrediatur, & velum Religionis suscipiat, & qui ad hoc auxilium vel consilium dant, nisi mulier adulterij damnata sit, & detonsa, inuitaque in Monasteriũ detrudi debeat, *iuxta Authẽt. sed hodie, ad legẽ Iuliam, de adulterijs.* Excõmunicantur etiam eodem

Concilio qui piam virginis vel alterius mulieris voluntatem auertunt, & impediunt ne in Monasterium ingrediatur, & velum suscipiat.

49. *Quadragesimò nonò, eod. Conc. sess. 25. c. 19,* excommnnicantur pugnantes in duello, eorumque patrini, opem dantes aut conalium; nec non spectatores, Reges & Principes detestabiliter duellorum vsum in suis Terris permittentes: olim enim permittebatur ad probationem veritatis in causis dubiis, vt constat ex Constitutione Philippi Pulchri, & forma postulandi duelli *apud Molin. in Stylo curiæ Parisiensis, c.* 16. Verùm posterioribus Constitutionibus Pontificijs & Gallicis districtè prohibetur.

50. *Quinquagesimò.* Sunt & aliæ Constitutiones generales & particulares, quibus in alijs casibus *m* Ecclesiastica Censura irrogatur; in quibus omnibus vsus est attendendus: nam Constitutiones Bonifacij VIII. quæ sunt in 6. Decretalium, non sunt receptæ in hoc Regno, ob multa capita quæ potestatem Ordinariorum lædere videbantur, vt testatur Imbertus *Instit. Forens. lib.* 4. *c.* 5. *in notis*, Duarenus *de sacris Ecclesiæ ministeriis*; idem asserit de Constitutionibus sacri Concilij Tridentini ad Statutum Politicum Ecclesiæ & morum reformationem pertinentibus, *Loëtus in lit. P. n.* 6. De Bulla Cœnæ diximus suprà *tit.* 37.

SOLIER.

a Hoc capitulo, quod est Honorij III. excommunicantur primò omnes, qui seruari fecerint statuta & consuetudines, quæ sunt contra Ecclesiæ libertatem: secundò qui dicta statuta deleri non fecerint de Capitularibus suis intra duos menses à publicatione constitutionis hujusmodi: Tertiò ipsi statutarij & Scriptores statutorum: Quartò Potestas, Consules, Rectores, & Consiliarij locorum, vbi hujusmodi consuetudines & statuta edita fuerunt & servata: Quintò omnes judicantes secundum hæc, vel redigentes judicatum in publicam formam.

b Quin potius expresse approbatur, & sic Regalia nostra constitutione conciliari canonisatur: habet enim saltem

antiquam consuetudinem & circa fructus tantum percipiendos, & tutamen Ecclesiæ tempore vacationis tota versatur, salua omni bonorum ejus manente substantia ad fructus vel reditus non spectante, juxta constitutionem hujusmodi. Cum autem collationes Beneficiorum sint in fructu, gloss. in cap. cum olim in verb. capitulo, de Majorit. & Obed. consequens est ipsas, vacante Sede, ad Regem jure pertinere.

c Quod aliàs est contra jus commune, cap. publicato, de elect.

d Non est legendum *auoir* habere, sed *aduoüer*, confiteri, recognoscere, verbum enim hoc Gallicum peculiare est recognitionis feudalis teste Molineo ibid. vnde *adueu*, *reconnoissance*.

e Aut assassinos recipiunt, deffendunt, vel occultant, d. cap. 1. de homicid. in 6.

f Et quicumque alij, si sint personæ singulares: si autem sit vniuersitas Ecclesiastico subjacet interdicto, d. cap. vnic. de injuriis in 6.

g Per istam Clementinam tria personarum genera excommunicantur. Primò matrimonium scienter ineuntes cum consanguinea, vel affine in gradu prohibito, vel cum Moniali. Secundo Religiosi aut Moniales matrimonium contrahentes. Tertiò Clerici in sacris constituti. Fœmina verò nubens professo, aut in sacris constituto non excommunicatur (cum de ea nulla fiat mentio in d. Clem.) nec contrahens cum cognata legali vel spirituali, vel cum impedimento publicæ honestatis, quia de his nihil dicit clementina, Sanchez de matrim. lib 7. disp. 48. n. 2 juncto n. 14.

h Iste casus est hodie reseruatus per Bullam Cœnæ Domini, Barbosa de offic. & potest Episc. p. 3. alleg. 50. n. 173.

i Hanc extrauagantem receptam esse quoad nullitatem contractus, non autem quoad excommunicationem, & alias pœnas extrinsecas resoluunt Molina de instit. tract. 2. disp. 466. n. 10. Quaranta in summa Bullarij, verb. alienatio rerum Eccles. n. 48. Cenedus ad Sextum, collectan. 32. n. 1.

k Quia eodem momento, quo quis in Papam canonicè eligitur, confirmatur immediatè à Deo, & potest ante coronationem exercere officium suum, Barbos. d. loco.

l Nisi primum examinati probatique fuerint ab Ordinario: Et si Auctores regulares fuerint, vltra Ordinarij approbationem requiritur etiam proprij superioris recognitio & licentia d. sess. 4.

m Quos vid. apud Syluest. in Summa in verb. excommunicatio 7. 8. 9. & Barbos. loco citat. n. 174.

TITVLVS XXXXI.

De Suspensione.

Suspensi irregulares. 1. CVm suspensi non habeant suscepti Orrdinis execitium, consequens est eos esse irregulares *a* ad Ordines majores & Beneficia, quia Beneficium datur propter officium, *c. dilectus, de consuet. c. cum bonæ, de ætate & qualitate ordinandorum, Toletus Instit. Srcerdotalium lib.* 1. *c.* 43. *Rebuff. de pacif. possess. n.* 206. in quo suspensi excommunicatis æquiparantur; à quibus tamen differunt, quòd excommunicati arceantur à participatione Sacramentorum, & communione fidelium; suspensi verò privantur vsu dumtaxat Ecclesiastici officij, & Beneficij.

Suspensio major & minor. 2. Hæc Censura duplex est, major, & minor: major, quâ reus suspenditur ab officio Ecclesiastico, & Beneficio: minor, quâ suspenditur ab alterutro. Rursus minor fit varijs modis: nam interdùm reus suspenditur solùm à Diuinis, id que fit vel quoad se & quoad alios: *b* quæ etiam dicitur suspensio major habito respectu ad minorem; vel suspenditur solùm quoad alios, non quoad se, & dicitur suspensio minor: & interdùm suspenditur ab exercitio omnium Ordinum, interdùm à certi Ordinis exercitio; putà à Pontifica-

libus si sit Episcopus, vel à celebratione Missæ si sit Sacerdos, aut ab administratione aliorum Sacramentorum, vel ab officio cantandi in Choro solemniter cum cæteris, vel vbique vel in certa Ecclesia, vel ad tempus, vel in perpetuum: interdùm non suspenditur à Diuinis, sed à Beneficio, aut alijs officijs annexis Beneficio, aut disjunctis; putà à Iurisdictione, vel parte Iurisdictionis, à potestate conferendi Beneficia, vel confirmandi electiones, præsentandi, vel instituendi, à potestate eligendi actiuâ vel passiuâ, ab ingressu Capituli, à licentia concionandi vel docendi, & alijs muneribus, vt notat glossa *in c. cupientes, de pœnis, in 6.* His suppositis hæ Regulæ traduntur.

2. Suspensus majori priuatur vsu Ecclesiastici Officij, & Beneficij, & consequenter fit inhabilis ad Ordines & Beneficia: at suspensio minor operatur ad fines expressos: nam in pœnalibus non fit extensio, *c. statutum, de electione, in 6. & c. odia, de reg. Iuris, in 6.*

3. Suspensus à Beneficio non videtur suspensus ab officio, c nec à perceptione distributionum quotidianarum, quæ debentur ratione officij, quoniam officium non est accessorium Beneficij, & distributiones quotidianæ sunt accessoriæ officij, debitæ propter officium: idem tamen suspenditur ab alijs officijs, quæ sunt accessoria Beneficij; vt Canonicus suspensus à Beneficio suspenditur à potestate eligendi actiuà & passiuâ, ab ingressu Capituli, à iure optandi, *Decius in c. Apostolicæ, de exceptionibus*; & Episcopus suspensus ab Episcopatu suspenditur à potestate Clauium, & Pontificalibus.

Suspensus à Beneficio.

4. At dubium est an suspensus ab officio sit suspensus à Beneficio, nam Beneficium datur propter officium; tamen mihi placet sententia Toleti suspensum ab officio non suspendi à Beneficio, siue sit suspensus à Iure, siue Iudicis Decreto: nam species taxationis gratiâ censetur adjecta, vt dicemus infrà: idem tamen non potest percipere distributiones quotidianas, aliaue commoda debita ratione officij.

Suspensus ab officio.

5. Suspensus à Diuinis quoad se, & quoad alios, non

Suspensus à Diuinis quoad se. potest ea quæ sunt ordinis exercere, Missam celebrare, Sacramenta ministrare, Horas Canonicas solemniter cum alijs recitare, distributiones quæ eo nomine dari solent percipere, ad majores Ordines promoueri, nec Beneficia adipisci: idem tamen tenetur priuatim recitare Horas Canonicas, si sit in Sacris, aut Beneficium habeat, vt dicitur de excommunicato: nam honoribus prohibitus nihilominùs impendia debet præstare, *l. sed honore, ff. de interd. & relegatis*: at non censetur suspensus à Beneficio, nec ab alijs officijs annexis & accessorijs Beneficij.

Suspensus à diuinis quoad alios. 6. Suspensus à Diuinis quoad alios, non quoad se, non prohibetur priuatim celebrare janiuis clausis: non enim potest aliis Sacramenta ministrare, nec dicere *Dominus vobiscum*, *Dominicus in c. cum æterni de sent. & re iud.* Et si sit constitutus in minoribus Ordinibus, non repellitur à majoribus, & ad Beneficia eligi potest in quibus non requiritur exercitium ordinis interdicti.

Suspensus à Pontificalibus. 7. Episcopus suspensus à Pontificalibus non potest solemniter celebrare in Pontificalibus, *d* Ordines conferre, virgines benedicere, Chrisma conficere, Ecclesias & Altaria consecrare: verùm non prohibetur Missam simpliciter celebrare, Sacramenta ministrare conferre Beneficia, & alia quæ sunt muneris Episcopalis exequi: nam cui interdicitur Clavis ordinis, non interdicitur Clauis Iurisdictionis; & cui interdicitur Clauis Iurisdictionis, Clauis ordinis non videtur interdicta.

Suspensus ab Ordine Sacerdotali. 8. Suspensus ab Ordine Sacerdotali non est suspensus ab exercitio Ordinum minorum: at suspensus à minoribus censetur suspensus à majoribus, nam majoribus prohibitus minores petere non prohibetur; at prohibitus minoribus non potest aspirare ad majores, *l. relegatorum, sub finem, ff. de interd. & relegatis, l. qui indignus, ff. de Senatoribus.*

Suspensus ab [in]gressu Ecclesiæ. 9. Suspensus ab ingressu Ecclesiæ non potest in eâ ministrare, *e* aut in eâ Beneficia adipisci, durante suspensione; alibi verò potest, *Toletus loco cit. c. 45. sub finem, Rebuffus in Praxi, tit. declaratio nouæ prouisionis.*

10. Nam

10. Nam in pœnalibus species posita post genus censetur adjecta restringendi gratiâ, *ex doctrina Bartoli in l. quæsitum, §. si quis, & l. cùm de Lanionis, ff. de fundo instructo legato*: & in fauoralibus & gratiosis species post genus adijcitur declarationis non taxationis gratiâ, juxta Iuris regulam odia restringi & fauores conuenit ampliari, *c. odia, de regulis Iuris, in 6.* siue suspensio sit ad tempus, siue ad vitam, *c. cum æterni, de sententia & re iud.* At si nulla species post genus addita sit, nomine suspensionis omnis species continetur, *l. qui vinum, §. cùm dulcia, ff. de tritico, vino & oleo legato, l. si quis, ff. soluto matrimonio*, vt nomine excommunicationis venit excommunicatio major.

Quando species videatur adiecta taxatiuè.

11. Suspensus à Divinis nouo vinculo irregularitatis *f* innodatur, si Diuinis se ingerat, ob contemptum Clauium, à qua solus Papa potest eum absoluere, *c. cùm æterni, suprà allegato, & c. is cui, de sent. excomm. in 6.* Idem enim potest pluribus Censuris irretiri, vt de excommunicatione suprà diximus: cæteri verò suspensi ab alijs muneribus, eisdem se ingerentes, peccant quidem, & inutiliter agunt, sed aliud genus irregularitatis non contrahunt.

Pluribus irregularitatibus idem potest innodari.

12. Aliâ pœnâ mulctantur suspensi authoritate Apostolicâ, per Sententiam aut Decretum: nam si intra annum non pareant, & curent absolui, crescente contumaciâ, vt suspecti de Hæresi, ob contemptum Clavium, & viuæ vocis oraculi, deponuntur, & Beneficio priuantur, *c. cum bonæ, de ætate & qualitate ordinandorum, Extrauag. ambitiosæ, de rebus Ecclesiæ non alienandis.*

SOLIER.

a Non propterea dicendi sunt irregulares per easdem rationes quibus simpliciter excommunicatus irregularis non est, quas deduxi ad Flamin. Paris. de confid. Benefic. q. 61. & negat. Nauar. in manual. cap. 27. n. 152. irregularitatem esse suspensionem: tum quia non est censura, cap. quærenti, de verb. signif. tum quia est priuatio & inhabilitatio ad ordinem obtinendum vel exercendum, at suspensio simplex est impedimentum exercitij, juxta mentem Panorm. in cap. at si, de judicijs.

b Illa diuisio suspensorum, scilicet quod quidam sint suspensi quoad se solùm, & alij quod alios solùm, & alij quoad se & quoad alios licet sit Panormitani in cap. si celebrat de cleric. excom. n. 4. non est tamen vera, nisi accipiendo vocabulum suspensum in lata significatione pro impedito ex quolibet peccato mortali, non autem accipiendo strictè & propriè pro impedito per suspensionem speciem censuræ Ecclesiasticæ, Navar. in manual. cap. 27. n. 153. Ista autem vera suspensio triplex est: officij & Beneficij simul, cap. tuarum, de priuileg. officij tantum vel partis ejus: & Beneficij vel rei pertinentis ad illud tantum, vt colligitur ex exemplis positis per gloss. in clem. cupientes, de pœnis quam Auctor noster ad capitulum cupientes de pœnis in 6. quod nullum, est malè Collocauit.

c Suspensus à Beneficio non ob id suspensus est ab officio, puta ordine, & jurisdictione, gloss. in cap. cum Vintoniensis, de elect. & ibi Panorm. vbi dicit officium esse latum vocabulum & claudere vtrumque; vnde suspensus simpliciter ab officio suspenditur ab ordine & jurisdictione, gloss. in cap. cum dilectus, de consuet. non tamen à Beneficio, gloss. in clem. cupientes. In verb. suspensi, de pœnis, contra gloss. in cap. quia sæpe in verb. Beneficijs, de elect. in 6. simpliciter verò suspensus intelligitur ab officio & Beneficio, Syluest. in verb suspensio 5. Et suspensus ab ordine simpliciter est suspensus à quolibet ordine, & per consequens ab omnibus fundatis super ordine, & sic à jurisdictione spirituali & similibus, Panorm. in d. cap. cum dilectus, n. 20. denique suspensus à minori suspenditur etiam à majori; sed non è contrà, Hostien. in cap. dilectus filius, de temp. ordin.

d Aliàs incurreret irregularitatem, vt vult Nauar. in manual. cap. 27. n. 163. quia est actus peculiaris ordini Episcopatus, quem esse verum ordinem distinctum ab aliis significat Concilium Trid. sess. 23. cap. 2. 3. 4. & 7. de Sacram. Ordin. & colligitur ex can. 1. juncta gloss. dist. 32. negat incurrere irregularitatem Tolet. lib. 1. cap. 43. n. 3. post Couar.

var. resolut. lib. 1. cap. 10. n. 15. nam licet Episcopatus sit ordo non tamen est ordo vt Sacramentum.

e Suspensus ab ingressu Ecclesiæ si celebret in ea fit irregularis, quia suspensus est ab ordine exercendo in ea, cap. is cui, de sent. excom. in *6*. sed quamuis peccet ibi audiendo diuina, non tamen est irregularis, quia audire non spectat ad ordinem, Tolet. lib. 1. cap. 45. n. 2.

f Tota materia suspensionis in quantum est censura Ecclesiastica in isto titulo confunditur, nam suspensus à diuinis quoad se solum propter peccatum mortale celebrando non fit irregularis, quia non violat suspensionem strictè acceptam pro vna specie trium censurarum Ecclesiasticarum; ideòque, vt superflua & quæ nihil nisi ad intricationem & confusionem conducunt excutiantur, meminisse oportet triplicis veræ suspensionis à nobis supra relatæ, videlicet ab officio & Beneficio simul, ab officio tantum, & à Beneficio tantum, in toto vel parte. Celebrans in prima & secunda suspensione, vel exercens aliquem actum peculiarem alicujus ordinis, siue majoris, siue minoris irregularitatem incurrit, cap. 1. de sent. excom. & cap. 1. de re iudic. eod lib. secus si exerceret alium actum etiam ecclesiasticum, & ad officia diuina pertinentium qualis est psallare etiam in choro cum alijs, canere responsa defunctorũ, vel litanias, baptisare sine solẽnitate, vt alius laïcus, & alia id genus, quæ nõ sunt peculiariter alicui ordini deputata, Nauar. in manual. cap. 27. n. *163*. non autem concionari; quia actus prædicandi est lege diuina, vel humana, vel consuetudine actus peculiariter diaconatui deputatus, Nauar. ibid. nisi non solemniter nec ex suo officio prædicaret, Tolet. lib. 1. cap. 45. n. 4. tunc enim licet prædicans suspensus à prædicatione sit ipso facto excommunicatus, clem. cupientes §. quibus, circa finem, de pœnis, non tamen est irregularis, Tolet. ibid. De suspenso à diuinis idem dicendum quod dictum est de suspenso ab ordine vel officio, Bellet. in disquisitione cleric. tit. de discipl. cleric. §. 5. num. *94*. celebrans verò in tertia suspensione, quæ est à Beneficio tantum irregularis non efficitur, gloss. in cap. latores in verb. officio, de cleric. excom., Bellet. in

disq. Cleric. tit de discipl. Cleric. §.5. n. 62. in fine. Præterea suspensus ab actiua collatione Sacramentorum, si conferat efficitur irregulares, quia conferre ordinis est, Syluest. in verb. suspensio 5. suspensus verò a passiua non fit irregularis, quia suscipere non est actus ordinis, ibid. Item suspensus ab administratione Ecclesiæ tam in temporalibus, quam in spiritualibus celebrans non est irregularis, quia non est suspensus ab ordine, Panorm. in cap. si quorundam. n. 8. de solut.

TITVLVS XXXXII.

Ex quibus causis pœna suspensionis ipso Iure irrogetur.

POena suspensionis aut irrogatur per Sententiam vel Decretum Superioris, in quibus eadem sunt obseruanda quæ diximus suprà de Sententia excommunicationis; aut irrogatur ipso Iure in variis casibus contentis in corpore Iuris, Extravagantibus, & Concilio Tridentino, quos obseruare est necesse, vt de excommunicatione suprà diximus, quoniam in illorum resolutionibus tota fermè doctrina Iuris Canonici continetur, & ex illis soluuntur difficultates occurrentes circa Clericorum incapacitatem ad Ordines aut Beneficia aspirantium.

1. *Primus* casus est *in c. quæsitum, de cohabitat. Cleric. & mul.* in quo Clerici concubinarij suspendutur; quem textum intelligere debemus de publicis concubinarijs, *iuxta titulum Concordat. de publicis concub.* vbi publici concubinarij dicuntur non solùm ex Sententia aut confessione eorum in Iure facta, sed ex notorietate facti, & rei euidentia; & qui mulierem de incontinentia suspectam & diffamatam tenent, & per suum Superiorem admoniti ipsam cum effectu non

dimittunt; qui primò à perceptione fructuum suorum Beneficiorum trium mensium spatio sunt ipso facto suspensi; quos fructus Superior ad fabricam vel Ecclesiæ necessitatem debet conuertere, & concubinarios monere vt intra breuissimum terminum concubinas dimittant; si non dimiserint, aut alias publicè resumpserint, eos suis omnibus Beneficijs priuare debet; & ipsi concubinarij manent suspensi, & inhabiles ad susceptionem quorumcumque honorum, Dignitatum, Beneficiorum, & Officiorum, donec post concubinarum dimissionem, manifestamque vitæ emendationem, à Superiore fuerint absoluti, *a* & dispensati. Si verò delictum sit occultum, concubinarius incurrit solùm suspensionem minorem, quoad se, non quoad se alios, *Toletus lib.* 1. *cap.* 47. vbi notat hanc Censuram incurrere etiam Clericos in minoribus Ordinibus existentes, ex Nauarro, & alijs. Idem dici potest de Clericis simplicis Tonsuræ in seruitio Ecclesiæ existentibus, aut Beneficia Ecclesiastica habentibus, vt constat ex Constitutione Leonis, in illis verbis, *Clericus cujuscumque conditionis.* Cum publicis concubinarijs Episcopi dispensare possunt ad Ordines & Beneficia: at si post dispensationem recidiuo vomitu in publicum concubinatum recidant, spes dispensationis eis denegatur, ex Constitutione prææallegata; seu Episcopi dispensare non possunt; Papa vel Legatus adeundus est; & sine dispensatione, electiones, collationes & institutiones eorum sunt nullæ, cùm sint irregulares; tamen Beneficia ab illis priùs obtenta non vacant nisi per Sententiam depositi fuerint, ex eadem Constitutione, in verbo, *priuet.*

2. Secundus casus est *in c. sæpè, de temporibus ordinandorum in 6.* in quo suspenduntur Clerici citramontani; qui sine licentia Papæ aut Literis dimissorijs proprij Episcopi ab Episcopo Italo *b* ordinantur; & absolutio & dispensatio Papæ reseruatur: quam Decretalem etiam in minoribus Ordinibus habere locum Toletus asserit.

3. Tertius *in cap. eos qui, de temporibus ordinand. in 6.* vbi Episcopus qui Clericum alienum *c* ordinauit sine licen-

tia Papæ, aut Literis dimissorijs sui Episcopi, suspenditur per annum à collatione Ordinum; interim verò Clericis Episcopi suspensi, sine ejus licentia, vicinos Episcopos adire permittitur, à quibus tempore debito, seruatis interstitijs, & præhabito examine, ordinentur: vt verò succurratur Clericis qui sine licentia proprij Episcopi ab alijs fuerint ordinati, dicemus infrà *num.* 35.

4. Quartus *in c. cùm quidam, de tempor. ordin.* vbi ordinati extra tempora suspenduntur ab exercitio Ordinum susceptorum; & casus reseruatur; ordinantes verò suspenduntur à potestate ordinandi, *c. sanè, eod. tit. Vide Rebuff. de Clericis malè promotis, gloss.* 1. *num.* 16. Nam ad sacros Ordines *d* non nisi Quatuor Temporibus, aut Sabbatho Sancto, vel Sabbatho ante Dominicam de Passione, nulli Episcoporum præterquam Romano Pontifici licet Clericos ordinare sine ejus licentia; & Ordines minores diebus Dominicis & festiuis vni & alteri dumtaxat conferri possunt, *d. c. cùm quidam.*

5. Quintus *in c. fin. de temporibus ordin. in* 6. vbi Episcopus suspenditur per annum à collatione primæ Tonsuræ, qui eam contulit infanti minori septennio, vel illiterato, vel homini alterius *e* Diœcesis, sine licentia proprij Episcopi, nisi infans à patre fuerit oblatus Monasterio, *ex dicto capitulo.*

6. Sextus *in c. Vel non est, de tempor. ordinand.* vbi Clericus promotus ad sacros Ordines ante legitimam ætatem suspenditur donec ad legitimā ætatem peruenerit *f* si probabiliter crederet se habere legitimam ætatem: nam si sciret defectum ætatis suspenditur donec à Papa fuerit absolutus: Episcopus verò qui scienter ordinauit non habentem legitimam ætatem, suspenditur donec à Papa absoluatur, *c. Literas, de tempor. ord. juncta Constitutione Extrauag. Pij II. à Toleto citata, Rebuff. de Clericis malè promotis, gl.* 4.

7. Septimus *in c. Vn. de clerico per saltum promoto,* vbi Clericus per saltum promotus suspenditur ab exercitio Ordinis sic suscepti: quod etiam habet locum in eo qui omissis

Ordinibus minoribus promotus est ad maiores, *Panormit. ibidem*: tamen Clericus per saltum promotus ad Ordines maiores, non est irregularis respectu Ordinum minorum quos canonicè obtinuerat, nec respectu Beneficiorum quibus exercitium Ordinum canonicè obtentorum sufficit, *Soares de Censuris disput.* 46. *sect.* 3. *n.* 38. *Ricius decis.* 318.

8. Octauus *in c.* 1. *&* 2. *de eo qui furtim Ordines suscepit*, vbi qui furtim Ordines suscipiunt, sine præuio examine, suspenduntur ab exercitio illorum, si priùs *g* sub interminatione anathematis prohibiti fuerint accedere sine præuio examine, *c.* 1. *de eo qui furtim Ordines suscepit*: tamen sic ordinati tolerantur in minoribus Ordinibus, & si migrent in Religionem, dispensantur ad maiores, *c.* 2. *&* 3. *eod. tit.*

9. Nonùs *in c. Literas*, *de temporibus ordinand.* vbi Clericus qui plures Ordines sacros simul suscepit, ab executione eorumdem Ordinum suspenditur, & Episcopus etiam suspenditur á collatione, & absolutio & dispensatio Sedi Apostolicæ reseruatur. Verùm illa prohibitio in minoribus Ordinibus non habet locum, Ordines maiores non licet suscipere nisi gradatim, seruatis temporis interstitijs vnius anni à susceptione prioris, vt ordinandi intra illud tempus magis se exerceant, *Conc. Trid. sess.* 23. *c.* 11. nisi ab Episcopo ex causa fuerint remissa interstitia, vt si Clericus prouisus de Ecclesia Parrochiali intra annum debeat promoueri ad Presbyteratum; eamdem habet potestatem Vicarius Capitali Sede vacante; tamen Clericus ordinatus omissis interstitijs non fit irregularis, *h* id enim nullo Iure cauetur, & pœnæ non sunt extendendæ.

10. *Decimus in c.* 1. *&* 2. *de ord. ab Episc. qui renunciauit Episcopatui*, Clericus promotus ad sacros Ordines ab Episcopo qui renunciauit Episcopatui, suspenditur; & absolutio reseruatur si sciret renunciationem, si verò ignoraret, à proprio Episcopo potest dispensationem obtinere: tamen hæc prohibitio in minoribus Ordinibus non habet locum, qui ab Episcopo post renunciationem & ab Abbatibus conferri possunt, *c. cùm contingat*, *de ætate & qualitate ordinan-*

dorum. De eo qui ab Episcopo suspenso, deposito, vel. excommunicato, ordinatus est, diximus suprà *tit.* 32.

11. Vndecimus est *in c. Sanctorum, dist.* 70. vbi ordinatio irrita declaratur, non quoad characterem, sed quoad eius executionem, si Clericus sine Beneficio, aut patrimonio sufficiente ad sustentationem sui, fuerit ordinatus. Verùm Iure nouo illa pœna sublata est, *i* id enim Episcopi culpâ fit, qui prius inquirere debet de qualitate ordinandi, alioquin Clericum sic ordinatum pauperem & egenum tenetur alere donec Beneficium aut patrimonium congruum adeptus fuerit, ne Clericus sic ordinatus cum dedecore Ordinis Clericalis cogatur mendicare, aut vili arte sordidum quæstum quærere, *c. cùm secundum, de Præbendis*; *Conc. Trid. sess.* 21. *c.* 2. Nec excusatur Episcopus, si Clericus mentitus sit se Beneficium habere, aut patrimonium sufficiens, *Concil. Trident. loco citato*; aut quòd sit Graduatus, *Garcias parte* 2. *c.* 5. *sub finem.* Verùm in Religiosis Professis *k* nec Beneficium nec patrimonium requiritur: nam non mendicantes alit Monasterium: & mendicantes charitas Fidelium, nihil habentes, & omnia possidentes, vt ait Apostolus *ad. Corinth.* 2. *c.* 6.

Beneficium verò aut patrimonium, quo Clericus ordinatur, æquiparatur doti: nam nec Beneficium resignari potest nisi speciali iure, mentione facta in resignatione quòd eo nomine resignans ordinatus fuerit, & habet aliunde ad sui sustentationem: quod si verum non sit resignatio reuocari potest, vt diximus suprà de resignatione: nec patrimonium alienari potest nisi idem Clericus Beneficium sufficiens adeptus fuerit, ex eodem Concilio Tridentino *loco citato*, & Constitutione Aurelianensi *art.* 12.

12. Duodecimus est *in c. si quis ordinauerit, de simonia*, vbi si Clericus non habens Beneficium aut patrimonium ordinatus fuerit, pacto conuento cum ordinante, aut præsentante, ne quidquam ab illis ex Constitutionibus suprà allegatis possit petere ad sui sustentationem, tale pactum nullum declaratur, quòd sit contra Ius publicum: Episco-

pus sic paciscens suspenditur à collatione Ordinum; ordinatus etiam suspenditur ab exercitio Ordinis sic suscepti, donec super hoc à Sede Apostolica fuerit dispensatus; & præsentator sit sit Clericus suspenditur per triennium: est enim præsentator velut collaudator, cuius bona priùs sunt discutienda antequàm Episcopus conueniatur ad sustentationem Clerici inopis ordinati sub assertione præsentatoris, vt de Magistratu conueniendo in iudicio tutelæ dicitur *in §. sciendum, Instit. de satisdat. tutorum.*

13. Decimus tertius *in c. cùm in cunctis, de elect.* vbi scienter eligentes indignum ad Episcopatum, Dignitatem, aliamve curam animarum, suspenduntur pro illa vice à potestate eligendi, & à Beneficijs Ecclesiasticis, *l* per triennium; & Episcopus qui tali electioni consensit suspenditur ab ingressu Ecclesiæ per mensem.

14. Decimus quartus *in c. cum medicinalis, de sent. excomm. in 6.* Iudex qui excommunicat, suspendit, vel interdicit, sine scripto, causa non expressa, & reo petenti exemplum non præbet intra mensem, *m* suspenditur per mensem ab ingressu Ecclesiæ.

15. Decimus quintus *in c. sacro, de sent. excomm.* Iudex qui sententiam tulit excommunicationis, ob contumaciam, sine præuia admonitione competente, testibus præsentibus, suspenditur per mensem ab ingressu Ecclesiæ.

Verùm *in dd. c. sacro, & c. cum medicinalis*, Episcopi non comprehenduntur: nam *ex Constit. quia periculosum, de sent. excomm. in 6.* Episcopi non incurrunt pœnam excommunicationis, *n* ex vllâ Constitutione Ecclesiæ, Sententiâ Papæ, Decreto, vel mandato, nisi in illis de Episcopis expressè facta fuerit mentio.

16. Decimus sextus *in c. quia sæpè, de elect. in 6.* Capitula & personæ quæ defuncti Prælati bona Ecclesiæ applicanda, aut futuro successori reseruata, occupant, ab officio & Beneficio suspenduntur, donec ea plenè restituant, vbi nomine bonorum emolumenta Iurisdictionis & Sigilli con-

tinentur futuro successori reseruata, *Clement. statutum, de electione.*

17. Decimus-septimus *in c. præsenti, de officio Iudicis ordinarii, in 6.* suspenduntur ab ingressu Ecclesiæ Episcopi & Abbates qui vacantium Ecclesiarum bona vsurpant, donec ea restituerint, nisi priuilegio aut consuetudine legitimo tempore præscriptâ sint muniti: cæteri verò qui eadem bona vsurpant, suspenduntur ab officio & Beneficio.

18. Decimò octauò, *in c. cum æterni, de sent. & re iud. in 6.* suspenduntur per annum ab officio Iudices Ecclesiastici ordinarij qui judicant per sordes, aut per gratiam: qua Constitutione Episcopi non continentur, quia de illis in ea nulla fit mentio, *iuxta capit. quia periculosum, de sent. excomm. in 6.*

19. Decimò nonò, *in c. prouida, de elect. in 6.* confirmationes & consecrationes Episcoporum quæ fiunt in inquisitione omissa, declarantur nullius esse firmitatis quantùm ad executionem, vt declarat ibi glossa; & ipsi confirmantes & consecrantes ab eo munere suspenduntur per annum.

20. Vigesimò, *in c. exigit, & c. fœlicis, de cens. in 6.* Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi, qui nomine procurationis aut visitationis plus iusto exigunt, in victualibus, aut pecunia, duplum eius quod receperunt Ecclesiæ læsæ intra mensem restituere iubentur; quo elapso si non paruerint, ab ingressu Ecclesiæ suspenduntur; & inferiores qui eo munere funguntur: vt Archidiaconi, & Vicarij, ab officio & Beneficio suspenduntur, etiamsi sponte solutio facta fuerit.

21. Nam singulis annis, aut saltem de biennio in biennium, Episcopi suos Parrochianos visitare tenentur per se, vel suos Vicarios, *c. inter cætera, & seq. c.* 10. *q.* 3. ad exhortantum Fideles, instaurandam Ecclesiasticam disciplinam, & prouidendum diuino cultui, & reparationibus Ecclesiarum. Idem cauetur Constitutione Gallica Blesensi *art.* 32. Plura diximus *in lib. de Iurisdictione Ecclesiastica*; & ex dictis Constitutionibus sumptus moderatos debent exigere, ha-

bita ratione dignitatis & familiæ, *c. cum Apostolus, de censibus*: siquidem alia est ratio Episcopi per se visitantis, alia Vicarij; vnaque portio sufficit, etiamsi eadem die plures ecclesias visitauerit, *d. c. fœlicis.*

22. Vigesimò primò, *in c. non solum, & c. Constitutionem, de Regularib. in 6.* Superiores Mendicantium suspenduntur ab officio recipiendæ Professionis qui ante legitimam ætatem, & probationis annum completum, alicuius Professionem admittunt, ipsaque Professio nulla & irrita declaratur.

23. Legitima ætas erat olim quatuordecim annorum, *d. c. non solum*, hodie verò in nulla Religione Professio fieri potest ante annum decimum sextum completum, tùm in Monasterijs virorum, tum mulierum, *concil. Trid. sess. 25. c. 15.* cui suffragatur Constitutio Gallica Blesensis *art.* 28. Multa enim ex eodem Concilio in illam Constitutionem transcripta fuerunt, tamen ob alia capita quæ libertatem ecclesiæ Gallicanæ infirmare videbantur, illud Concilium in Parlamentis Galliæ nondum fuit receptum.

24. Olim ad probationem triennium requirebatur, *c. 2. de Monachis, in authenticis.* At nouis Constitutionibus definitum fuit in quacumque Religione virorum & mulierum annum completum sine vlla interruptione sufficere, *concil. Trid. loco cit.* quo corrigitur capitulum, *constitutionem, de Regul. in 6.* quod permittebat intra annum Professionem fieri in Religione non Mendicantium.

25. Iure communi Professio expressè vel tacitè fieri potest, suscipiendo & gerendo per triduum habitum Professorum, vbi habitus Nouiciorum sunt diuersi, at moribus nostris expressè fieri debet, nec aliter probatur quàm Litterarum p exhibitione; vt Constitutione Gallicâ suprà allegatâ definitum fuit & non nisi in Monasterio approbato fit, ex varijs Bullis à Quaranto relatis.

26. Vigesimò secundò, *in c. fin. de off. Iud. del. in 6.* Iudices Conseruatores qui alijs se immiscent non pertinentibus ad officium, suspenduntur per annum ab officio, & consequenter à Beneficio, si sit annexum officio, *gloss. ibidem.*

27. Vigesimò tertiò, *in c. quia in omnibus, de vsuris,* suspenduntur Clerici qui oblationes accipiunt à manifestis vsurarijs: nam apud Prophetam Micheam Deus ait, *Ponam idola eius in perditionem, quia de mercedibus mœretricis congregata sunt*: & Apostoli, vt testatur Clemens Romanus *lib.* 4. *c.* 5. respuebant oblationes cauponum & latronum. Eodem capitulo qui vsurariorum cadavera tradunt Ecclesiasticæ sepulturæ suspenduntur ab officio, donec ad arbitrium sui Episcopi satisfecerint.

28. Vigesimò quartò, *in c.* 3. *de clandest. despons.* Parrochi suspenduntur per triennium ab officio qui conjunctiones matrimoniales illicitas scienter admittunt.

29. Vigesimò quintò, *in Clem.* 1. *de statu Mon.* præcipitur Monachis quòd habitum decentem gerant, à venatione abstineant; & secùs facientes, si sint Abbates, suspenduntur per annum à collatione Beneficiorum; inferiores verò suspenduntur ab officio, vel administratione sibi commissa; & si nullam administrationem habeant, inhabiles fiunt per idem tempus ad vllum officium, aut administrationem obtinendam.

30. Vigesimò sextò, *in c.* 1. *de Clerico venatore*, venatio saltuosa & clamorosa q Clericis prohibetur: & si Episcopus ab ea non abstineat, suspenditur per tres menses à Communione: Presbyteri per duos menses: & Diaconi ab omni officio suspenduntur.

31. Vigesimò septimo, *in c.* 2. *de sortil.* Clerici qui sortibus vtuntur ad detegendum res occultas, aut diuinandum futuras, ab Altaris ministerio per annum r abstinere iubentur.

32. Vigesim octavo, *in Clem. multorum, de Hær.* Episcopi & alij Superiores qui per gratiam procedere cessant contra Hæreticos, aut odio & animo calumniandi insontes vexare præsumunt, per triennium ab omni officio suspenduntur. Verùm hæc Constitutio apud nos non habet locum, ob Constitutionem Regni, quâ Hæretici tolerantur: habent nobiscum iura communia: adeò enim inter nos hæc pe-

stis virus suum effudit, vt non sine magna Regni conuulsione possit expelli.

33. Vigesimo nono, *in Clem.* I. *de rebus Eccl. non alien.* Regulares qui præsunt Monasterio, aut Prioratui, sine necessitate aut vtilitate, Monasterij res alienare non possunt ad vitam accipientis, aut aliud certum tempus: alioquin suspenduntur ab officio, nullumque ex tali concessione ius acquiritur accipienti: locare tamen possunt, & fructus vendere ad modicum tempus: quod olim erat varium, & arbitrarium, hodie verò est triennij, *Extrauag. ambitiosæ, de rebus Ecclesiæ non alienandis.*

34. Trigesimo, *in Clem. quoniam, de vita & honest. Cleric.* Clerici qui partitis & virgatis vestibus aut diuersi coloris vtuntur, si sint Beneficiati, eo ipso suspenduntur per sex menses à perceptione fructuum: & si non sint Beneficiati, fiunt inhabiles per idem tempus ad Beneficia assequenda: qui verò Dignitatem, Personatum aut Beneficium Curatum obtinent, suspenduntur per annum à perceptione fructuum: & Sacerdotes non habentes Beneficium fiunt inhabiles per annum ad Beneficium obtinendum, nisi causa rationabilis eos excuset: vt si sit probabilis causa timoris ne cognoscantur ab hostibus; aut si Clericus ad gradum Doctoratus promoueatur, & Vniuersitatis Insignibus vtatur, *Toletus lib.* I. *c.* 48.

35. Trigesimo primo, *in Extrauag. cùm detestabile, de simonia*, ordinatores & ordinati suspenduntur à collatione & executione Ordinum ob simoniam in ordinatione commissam.

36. Trigesimo secundo, *in Conc. Trid. sess.* 6. *c.* 5. Episcopi celebrantes in Pontificalibus in aliena Diœcesi sine Ordinarij eiusdem Diœcesis expressa licentia, suspenduntur per annum ab exercitio Pontificalium.

37. Trigesimo tertio, *in eod. Conc. sess.* 24. *c.* 2. Episcopi titulares qui homines alterius Diœcesis ordinant sine Ordinarij sui expressa licentia, ad Ordines minores, aut maiores, in loco etiam exempto, & nullius Diœcesis, suspenduntur

per annum ab exercitio Pontificalium: Clerici verò sic ordinati ab Episcopo non suo, sine licentia proprij Episcopi, suspenduntur ab exercitio Ordinum susceptorum, donec à suo Prælato fuerint absoluti.

38. Trigesimo quarto, *in eod. Conc. sess. 7. c. 10.* qui Sede vacante intra annum vacationis petunt dimissorias à Vicario Capituli vt ordinentur ab Episcopis non suis, priuilegio clericali vti non possunt, si sint in minoribus Ordinibus; & si ad majores promoti fuerint, ab eorum exercitio suspenduntur, donec à Prælato futuro fuerint absoluti: Capitulum verò Ecclesiastico subjacet interdicto, nisi occasione Beneficij recepti aut recipiendi Clericus ad Ordines festinare coactus fuerit; quo casu tàm Clericus qui Literas hujusmodi obtinuit, quàm Capitulum quod concessit, excusatur, *Concilium Trident. ibidem.*

39. Trigesimo quinto, qui ordinantur ab Episcopo non suo, sine Literis commendatitijs proprij Episcopi, quibus eorum probitas & capacitas commendatur, suspenduntur ab exercitio Ordinum sic susceptorum, quandiu Ordinario videbitur expedire, non obstante prætextu cujusvis generalis aut specialis Rescripti: *t* Episcopus verò qui eos sic ordinauit suspenditur per annum à collatione Ordinum: quo decreto prima Tonsura non continetur, vt ex decreto sacræ Congregationis Toletus asserit *loco citato*: tamen ex eodem Concilio Episcopus potest ordinare Clericum alterius Diœcesis, qui secum moratus est per triennium, si ei conferat Beneficium, *sess. 23. c. 9.*

40. Proprius Episcopus dicitur ratione originis Clerici ordinandi ibi domicilium habentis; & si in peregrinatione natus sit vbi domicilium non habet, locus originis & domicilij patris attenditur, *Faber. def. 2. de Verb. signific. post alios quos citat*: & si Clericus à loco originis alibi domicilium sortitus fuerit, non originis *u* sed domicilij locus est attendendus: censetur autem alibi domicilium elegisse, aut professione expressa aut tacita per habitationem decennalem, cum animo ibi perpetuo habitandi, *l. 2. C. de incolis, lib. 10.* aut

si Beneficium ibi possideat, & resideat, *c. cùm nullus, de tempor. ordin. in 6.* aut aliud munus publicum ordinarium exerceat Ecclesiasticum, aut Ciuile, Iuris dicendi, aut docendi, non discessurus, *Guid. Pap. decis. 631. quem citat Ricius decis. 299.* Et si Clericus habeat domicilia in locis diuersis, alterum hyemale, & alterum æstiuale; Episcopum à quo primò ordinatus fuerit, pro cæteris Ordinibus adire tenetur, *vt post Archidiaconum docet Ricius decis. 306.*

41. Trigesimo sexto, *ex eod. Conc. & sess. c. 10.* Abbates Clericis Regularibus sibi non subditis, aut sæcularibus, Tonsuram & Ordines minores conferre non possunt, nec dare Literas dimissorias vt ordinentur ab alijs, alioquin suspenduntur *x* per annum ab officio & Beneficio.

42. Trigesimo septimo, *ex eod. Conc. sess. 24. c. 1.* suspenduntur Parrochi & alij Sacerdotes qui alterius Parrochiæ sponsos sine licentia proprij Parrochi desponsant, donec ab Ordinario ejusdem Parrochi absoluantur.

43. Trigesimo octauo, *ex eod. Conc. sess. 24. c. 14.* suspenduntur Episcopi *y* concubinarij, si moniti in Synodo Prouinciali non se emendent: de cæteris concubinarijs diximus suprà. Aliæ sunt suspensiones ex varijs Constitutionibus & Statutis Ecclesiarum, in quibus visus attendi debet.

Hæc Censura absolutione tollitur, vt excommunicatio; *z* vel cessat lapsu temporis, aut causa sublata, si ad certum tempus vel incertum lata sit, his verbis, *quandiu, quousque, donec,* & similibus: in quibus casibus suspensio habet effectum resolutiuum, *gloss. in c. quia sæpe, verb. donec, de elect. in 6. & c. cùm medicinalis, de sent. exc. ibid. cap. Thol. dec. 297.*

SOLIER.

a De jure tamen hujusmodi suspensio fornicarij aut concubinarij notorij ipso jure tollitur per pœnitentiam, gloss. in Can. si qui sunt in verb. emendati dist. 81. quia canon ille ipsum suspendit donec pœniteat: sed secus est jure nostro, tit. de public. concubin. in Concordat. imò etiam jure communi, Syluest. in verb. irregularitas 15. nota. 27. & habetur in Can. peruenit dist. 50. plus dico quod non solum

indiget absolutione à suspensione, sed etiam dispensatione ab irregularitate; vtramque enim incurrit vt vult Toletus lib. 1. cap. 47. n. 6. per cap. at si Cleric, de judic. & cap. quæsitum, de temp. ordin. vbi tales etiam peracta pœnitentia indigent dispensatione vt ministrent, & tamen in pœnitentia habuerunt absolutionem, & per cap. quia circa, de Bigam. vbi datur facultas dispensandi cum fornicarijs; at dispensatio non est nisi super irregularitate, vt dixi ad Flamin. de confid. Benefic. q. 61. ad hæc concordatum nostrum ad quæcumque Beneficia inhabiles vult vsquequo cum eis per suos Superiores post concubinarum dimissionem, manifestamque vitæ emendationem fuerit dispensatum.

b Hanc decretalem non habere locum in conuerso casu, vbi scilicet Italus ab Episcopo Citramontano fuerit ordinatus tenet gloss. in verb. Italiæ: tum quia pœnalis est, tum etiam quia cessat ratio, vt ibi.

c Nam si conferret alieno laïco primam Tonsuram non haberet locum pœna, Gemin. in d. cap. eos, de temp. ordinat. n. 3. vnde Clericis in casu dicti cap. licet adire vicinos Episcopos, non autem laïcis, Ioan. And. & Anchar. ibid. quia non consideratur tanta necessitas in laïcis ad Clericatum ascendere volentibus, quanta in Clericis volentibus promoueri ad superiores.

d Episcopus sex anni diebus ordines sacros conferre potest, videlicet in Sabbato Quatuor Temporum & in Sabbato ante Dominicam Passionis, & in Sabbato Sancto, Concil. Trid. sess. 23. cap. 8. ordines verò minores potest qualibet Dominica & Festo de præcepto conferre, ad text. cum gloss. in cap. de eo, de Temporib. ordin. an autem possit Quatuor Minores & Subdiaconatum simul conferre eadem die? Negant Hostien. & alij relati ab Angelo in summa, in verb. ordo. q. 7. affirmat. Couarr. lib. 1. variar. resolut. cap. 10. n. 10. vbi scilicet ea est consuetudo, quam à Concilio Trid. sublatam non esse dicit. Prima verò Tonsura quolibet die conferri potest & tam in Diœcesi quam extra, Rebuff. in praxi ad Regul. de Cleric. ad Sacros Ordines male promot. n. 4.

e Sed

e Sed an suspensus sit qui sic ab alieno Episcopo Tonsuram suscipit sine dimissoriis proprij Episcopi? Negant Guid. Pap. q. 449. & Lapus allegat. 139. n. 12. & 31. affirmant Ferrerius in d. q. & alij communiter, & habetur cap. vltim. de temp. ordinat. cap. priuatus dist. 71. toto tit. de temp. ordinat. in 6. Concil. Trid. sess. 23. cap. 8. de reformat.

f Quamuis de jure communi ordinati ante legitimam ætatem sint ad tempus suspensi, videlicet donec ad legitimam deuenerint ætatem, d. cap. vel non est compos, de temp. ordinat. cap. ex ratione, de ætat. & qualit. DD. per illum text. in Clem. generalem, eod. tit. hodie tamen perpetuo sunt suspensi constitutione Pij II. incipiente cum ex sacrorum Ordinum, Flamin. de resignat. Benefic. lib. 4. q. 2. n. 104. quam vt pote exorbitantem non credo jus facere in Gallia.

g Imò indistinctè suspenduntur ita tamen vt vbi præcesserit prohibitio sub excommunicationis interminatione à solo Papa veniant absoluendi, vbi verò non præcesserit, possint ab Episcopo vel Abbate dispensari, d. cap. 1. de eo qui furtim ordines suscepit.

h Scio in hoc passu impegisse non semel Iudices subalternos & eorum judicio causa Beneficiali cecidisse tanquam irregulares ordinatos non seruatis interstitiis nec ab Episcopo super illis expressè dispensatos. In causa fuerunt præscriptum Concilij sess. 23. cap. 11. & cap. 13. de reform. Constitutio Sixti V. incipiens Sanctum & salutare, & Sententia Henriquez in summa, lib. 6. cap. 10. §. 3. & Azorij instit. moral. ..... sed vana sunt hæc fundamenta: primò enim Concil. Trid. id totum remittit arbitrio Episcopi qui neminem ordinat quin arbitretur ordinandum & eo ipso satis dispensat, Stephan. Quaranta post alios quos citat in summa Bullarij in verb. ordo, Ampliando etiamsi ab alio Episcopo ordinetur. Tum Concilium nullam suspensionem, irregularitatem, aut aliam pœnam imponit: ergo nulla incurritur, cum suspensio non incurratur nisi in casibus à jure expressis, Bellet in disquisit. Cleric. tit. de discipl. Cleric. §. 5. n. 80. nec

irregularitas, cap. is qui, de sent. excom. in 6. neque alia pœna, gloss. vltim. in cap. fin. de iurepat. Secundò memorata Constituto Sixti V. fuit reuocata per aliam Gregorij XIV. & reducta ad terminos juris communis ad vitandam illaqueationem, teste Zerola in praxi Episcop. in verb. ordo, quam tamen non inueni in Bullario meo, ac per aliam Clementis VIII. incipientem Romanum Pontifem de anno 1596. Tertiò Henriquez & Azorius freti dumtaxat dicta, quam allegant, tunc vigente Sixti Constitutione scripsere juxta illam ordinatos omissis interstitiis esse suspensos & irregulares: ergo, circumscripta Constitutione hujusmodi, secus dixissent. Vnum obesse videtur nempe Concilium Prouinciale Tolosanum habitum anno 1590. p. 2. cap. 6. n. 1. vbi Constitutionem Sixti seruari intendit & quotannis in Synodo Diœcesana pridie ordinationum promulgari præcipit. At Concilium nihil roboris Decreto Apostolico adjecit, aut adjicere potuit, & impedire quominus à posterioribus summis Pontificibus postmodùm reuocaretur.

i Promotus ad ordines Sacros sine titulo Beneficij aut patrimonij non est per hoc suspensus, neque aliquam pœnam incurrit; prout declarauit sacra Congregatio Concilij super cap. 2. sess. 21. de reform. §. Concilium renouauit, & §. ordinatus, Gonzal. ad Regul. 8. gloss. 5. §. 10. n. 23. cum seqq. idem de ordinato cum patrimonio ficto, Gonzal. ibid n. 27. & seqq. licet aliquam pœnam euadere nequeat ratione fraudis & doli commissi, l. 1. §. quibus nulla, de effractor. l. 1. ff. de extraod. crimin. Gonzal. d. §. 10. n. 31. & 32.

k Verumtamen nullus Religiosus Professus ordinari potest etiam in proprio Monasterio sine licentia Diœcesani in cujus districtu ejus Monasterium est situm, exceptis his qui à suis Abbatibus ordinantur ex instituto suæ Religionis, Concil. Trid. sess. 6. cap. his sess. 23. cap. 10. de reform.

l Quæ scilicet habent in Ecclesia ad quam fuit facta electio, ad alia enim Beneficia suspensio non extenditur vt notat Panorm. in §. fin. d. cap. cum in cunctis, per cap. si compromissarius, de elect. in 6.

m A die latæ sententiæ, non autem à petitione exempli computandum, gloss. in d. cap. cum medicinalis in veb. requisitus, de sent. excom in 6. si verò exemplum post mensem petatur cessat pœna quamuis exemplum dari debeat, gloss. ibid.

n Constitutio *quia periculosum* non loquitur nisi de interdicto & suspensione, non etiam de excommunicatione, in hac enim Episcopi non sunt priuilegiati, quia noluit Papa tollere quoad eos can. si quis suadente, & alios similes, vt notat gloss. in d. cap. quia periculosum in verb. suspensionis: atque ita generali excommunicatione ligantur ipsi Episcopi, etiamsi de illis mentio expressa non habeatur, prout & quacumque alia pœnali constitutione, gloss. in cap. sciant in cap. cupientes §. cœterum in verb. suspensos, de elect. in 6.

o Laxior est hæc locutio, Concilium enim Trid. in Gallia recipitur in omnibus quæ ad fidem spectant, vt declarauit Henricus III. Louet. lit. *m* cap. 6. in fine, & ejus Scholiastes ibid. n. 10. Fevret. de abusu lib. 1. cap. 5. n. 9. cum autem Concilium nihil nouum quoad jurisdictionem & politiam Ecclesiasticam constituat, sed tantummodò jus commune repetat & confirmet, Ambian. in fascic. jurisd. Episcop. pag. 8. vix est vt nisi quoad pauca dici possit apud nos nondum esse receptum.

p Quia scriptura facit votum solemne, can. omnes fœminæ 27. q. 1. cui consonat ordinatio Molinensis art, 55. quæ solam professionem expressam & scriptam admittit, tacitam vero aut testibus probandam rejicit, vid. Molin. ad consuet. Blesen. art. 147. & Brodel. ad Louetium lit. c. cap. 8. à n. 25. vnde cum Moniales Ciuitatis Vaurensis quendam nobilem virum lite pulsassent ad sibi solvenda duo librarum millia, quibus se obstrinxerat pro dote filiæ Monasterium illarum & postmodum viam vniuersæ carnis ingressæ, de cujus professione scripto non constabat, respondi testibus probari non posse & reum ab impetitione hujusmodi absoluendum, prout etiam posthac fuit absolutus per Sententiam

Seneschalli Tolosani à qua fuit ex parte Monialium emissa ad Senatum appellatio quæ adhuc pendet indecisa.

q Secus de venatione quieta, quæ sine strepitu exercetur, & vtilitatis causa, seu recreationis ad excitandum appetitum, vel calorem naturalem arg. cap. dilectus filius, de homicid. cap. etsi Christus §. penult. de jureiur. & cap. sit tibi, de consecrat. dist. 5. qualis est venatio cum laqueis, pedicis, atque retibus, & etiam cum canibus modo cum modestia & silentio fiat, Sayr. in cla. Reg. lib. 11. cap. 9. n. 7. item venatio coturnicum seu quallearum, quæ cum cane & retibus exercetur. Quinimo venatio saltuosa, si rarissimè fiat causa recreationis non erit illicita Clericis, arg. cap. 1. de Cleric. venat. vbi habentur hæc verba. *In hac voluptate sæpius detentus*. Si igitur rarissimè fieret non erit prohibita Clericis, Bellet. Disquis. Cleric. p. 2. tit. de pœnis Cleric. §. 19. n. 3.

r Clericus qui bono zelo & simplicitate ductus sortilegio vsus fuerit aut incantationes, superstitiones & diuinationes commiserit, suspendendus est à diuinis per annum & vltra arbitrio Iudicis d. cap. 2. de sortileg. si verò non bono zelo, sed dolo malo sortilegia confecerit est suspendendus à diuinis, omnibus Beneficijs priuandus, & in Monasterium ad agendam pœnitentiam perpetuo detrudendus, cap. cum oportet & cap. si quis Episcopus cum seq. 26. q. 5. & ita in Concil. Lateran. statuit Leo X. Constit 7. quæ incipit supernæ §. 41.

ſ Episcopus etiam cujusuis priuilegij prætextu Pontificalia in alterius Diœcesi exercens sine ordinarij loci expressa licentia aut etiam cum ea exercens in alias personas quam ipsi ordinario subjectas ab exercitio Pontificalium ipso jure est suspensus & alieni sic ordinati ipso jure ab ordinum executione sunt suspensi, Concil. Trid. d. cap. 5. per Pontificalia vero non intelliguntur ea quæ sunt jurisdictionis vt excommunicare, suspendere interdicere, judicare, sed quæ ad ordinem Episcopalem & ipsius consecrationem spectant, vt ordinare, chrisma conficere, Clericos deponere virgines

benedicere Ecclesias, & altare consecrare & similia. Ceterum licitum est eidem Episcopo etiam suos subditos nec non alienos à proprio Episcopo ritè dimissos, in aliena Diœcesi de consensu & licentia ordinarij ipsius Diœcesis liberè ordinare, Tolet. lib. 1. cap. 49. n. 1. & alij communiter.

t Habens priuilegium vel rescriptum vt etiam à non suo Episcopo ordinari possit non eget literis dimissoriis licentiam sui ordinarij continentibus, sed tantum testimonio quo ipsius ordinandi mores & vita commendentur, Concil. Trid. sess. 23. cap. 8. de reform.

u Imò triplex locus, originis, domicilij, & Beneficij æquè attenditur ad effectum vt à cujusuis loci ordinario quis valeat odinari, vel ordinandus dimitti cap. cum nullus, de temp. ordinat. in tantum vt Episcopos trium locorum hujusmodi possit circa ordinum susceptionem variare, cum possit quis ea quæ sunt facultatis pluries variare & tantummodo speciale sit in ordinato à Papa vt nequeat ab alijs inferioribus promoueri, cap. cum in distribuendis, vbi Abb. de temp. Ordinat. Corrad. in praxi dispens. Apost. lib. 4. cap. 5. n. 39. sed Auctor. noster intelligendus est de commendatitijs, non autem de dimissorijs obtinendis, vt illæ ab Episcopo domicilij debeant impetrari: quod satis placet.

x Capitula verò etiam Cathedralium Ecclesiarum similes dimissorias Clericis secularibus sede vacante infra annum concedentia interdicto subjiciuntur, Conc. Trid. sess. 7. cap. 10.

y De suspensionibus contra Episcopos & Prælatos tractat Sayr. in Thesaur. cas. consc. cap. 12. Contra Iudices Ecclesiasticos & Religiosos cap. 13. Contra simplices Clericos ob receptos ordines cap. 14. Contra eosdem ob alias causas cap. 15.

z Excommunicatio ob certam causam lata, licet cesset causa, non tollitur nisi fiat absolutio: secus est in suspensione vel interdicto, gloss. in Clem. 1. in verb. donec, de decimis, & in Clem. 1. de pœnis, Innoc. in cap. cum bonæ, de ætat. & qualit.

TITVLVS XXXXIII.

De degradatione.

1. VLtimò irregulares sunt degradati: illi enim Ordine mouentur & Beneficijs, ac priuilegijs sibi concessis ratione Ordinis priuantur. Ordine moti dicuntur quantùm ad exercitium, & legitimum Ordinis vsum, non quoad characterem, nec simpliciter quoad vsum: nam semper retinent characterem etiam in inferis, ex Theologorum sententia, & quandiu sunt in viuis celebrare possunt licet celebrando peccent, *c.* 2. *de Cler. excomm. vel depo. ministr. sanctus Thomas* 4. *Sent. dist.* 18. *q.* 1. *art.* 2. quo nomine tenentur recitare Horas Canonicas, ne sint melioris conditionis quàm sapientes, *l. sed honore, ff. de interdit & releg.*

Degradati si sint in Sacris non excusantur ab Horis Canonicis.

2. Clericus ipso iure deponitur, aut Iudicis sententiâ: nam cùm in iure dicitur deponi, aut depositus, ipso facto id intelligitur, *vt in c. ad falsariorum, de crimine falsi, & similibus*: cùm verò præcipitur quòd deponatur, *vt in c.* 1. *de Clericis pugnantibus in duello, & similibus*, Iudicis Sententia desideratur vt deponatur, nisi præceptum Iuris referatur ad declarationem aut pœnæ executionem, vt in pluribus casibus quos notauimus suprà.

Depositio fit ipso iure aut Iudicis sententia.

3. Iudicis Sententiâ reus verbaliter vel actualiter degradatur. Verbalis degradatio fit juxta formam præscriptam *in c. degradatio, de pœnis, in* 6. Actualis fit actu, & re ipsa: nam vt militi ob delicti atrocitatem militaria detrahuntur insignia, & sic exauthoratus à militia & castris ejicitur, sic Clericus degradandus insignibus sui Ordinis induitur, eisdemque exuitur, Ordine mouetur, & priuilegio clericali priuatur, & brachio sæculari traditur vt ex Legibus Ciuilibus puniatur; aut si à Iudice ad mortem damnatus sit, ad suum

Depositio verbalis, & actualis.

Prælatum remittitur vt degradetur antequàm puniatur, *Nou.* 85. & 123. Et si Episcopus eum degradare nolit, eâ formâ omissâ punitur, ne delicta maneant impunita, & status Reipublicæ, qui continetur authoritate rerum judicatarum, conturbetur: omittitur etiam in Gallia *a* illa forma, si reus à Senatu damnatus sit, ob illius authoritatem, *Molin. ad quæst. Ioannis Galli q.* 82. *Scholiastes Loëti in lit.* D. *n.* 59.

4. Nam Clericus ex certis delictis, quæ dicuntur priuilegiata, accusatur coram Iudice sæculari, Læsæ-Majestatis, infractæ Saluæ-Gardiæ Regiæ, vis publicæ; *b* vel à Iudice Ecclesiastico remittitur ad potestatem sæcularem, si delictum sit tale quod pœnis canonicis non possit expiari: Ecclesia enim non nouit sanguinem, vt de hac materia scripsimus in Tractatu de Iurisdictione Ecclesiastic. *Delicta priuilegiata.*

5. Verbalis *c* degratio ab Episcopo vel ejus Vicario fieri potest: actualis à solo Episcopo fit, sex Assessoribus adhibitis in Dignitate constitutis, *Concilium Trid. sess.* 13. *c.* 4. quo Ius vetus corrigitur, quod in degradatione Sacerdotis sex Episcopos requirebat, & in degradatione Diaconi vel Subdiaconi tres, *c. degradatio, de pœnis, in* 6.

6. Degradatio verbalis non adimit priuilegium Clericale respectu fori, & Canonis, tametsi adimat officium & Beneficium: actualis verò adimit omne priuilegium, *gloss. in c. ad abolendam, de Hæreticis.*

7. Verbaliter degradatus ab Episcopo qui eum degradauit, restitui potest; qui verò actualiter degradatus est, debet adire Papam, nisi ob falsam causam degradatus sit, quo casu probatâ innocentiâ ab Episcopo restitui potest, *Toletus loco citato.* *Degradatus actualiter à Papa restituitur.*

8. Olim ex quaqumque causa lethifera Clerici Ordine mouebantur: sed ætas posterior, qua non solùm corpora hominum sed etiam merita defecerunt, districtionis illius censuram mitigauit, *c. fraternitatis, dist.* 34. Hodie enim Clericus non deponitur ipso iure nisi in certis casibus; Hæresis cum pertinacia, *c. ad abolendam, de Hæreticis*; quo no-

mine magia vetita continetur; falsi commissi in Literis Apostolicis, *c. ad falsariorum, de crimine falsi*; Schismaticis, *c. de Liguribus* 23. *q.* 5. *& c. ad succidendos, de Schismaticis*; criminis Læsæ-Majestatis, quod Schismati æquiparatur, *Rebuff. in tit. de modis amittendi Beneficia*, *n.* 33. Homicidij qualificati, *Doctores in c. cùm non ab homine, de iudicijs*; Simoniæ & confidentiæ, de quibus dictum est suprà; Sodomiæ, *c. Clerici, de excessibus Prælatorum*, *Rebuff. loco citato*; Si reus hostiliter persecutus sit Cardinalem, *c. fœlicis, de pœnis, in* 6. aut Episcopum, *Clement.* 1. *de pœnis*: ex quibus causis Beneficia ipso iure vacant, vt diximus suprà.

9. Alia sunt crimina quæ non inducunt ipso jure vacationem Beneficij, sed Iudicis animum mouent vt reum deponat, ob enormitatem delicti, vel rei incorrigibilitatem, vt si Clericus cum nupta aut cum virgine fornicatus fuerit, *c. si quis Clericus, dist.* 81. *c. lator* 2. *q.* 7. Si cum consanguinea, *ibid.* aut cum filia spirituali, vel ea quam recepit ad pœnitentiam, *c. non debet* 30. *q.* 1. Si cum Moniali, *c. quis Episcopus* 37 *q.* 1. vel si Monachus cum sæculari fornicatus sit, nam Monachus etiam ob simplicem fornicationem deponitur; grauis siquidem est delictum Monachi quàm Clerici sæcularis, quòd Monachi ex voto abstinere teneantur à fornicatione, & Clerici non ex voto sed ex præcepto Ecclesiæ abstinere debeant, *De Selua de Beneficio* 3. *part. q.* 43. Idem dicitur de publicis concubinarijs, si moniti non se emendent, *c. si qui sunt Presbyteri, d.* 81. *c. sicut ad extirpandum de cohabitat. Cleric. & mul. & c. de publ. concub. in Concordatis*: De publicis vsurarijs, *c. dist.* 47. De Clericis tabernas vel ergasteria exercentibus, *c. nulli, dist.* 44. De his qui aleæ vel ebrietati dediti sunt, si incorrigibiles sint, & moniti non desistant, *c. commessationes, & c. Clerici, ead. dist.* De Clericis excommunicatis vel interdictis ministrantibus, si moniti non desistant, *c.* 3. *de Clerico excomm. vel deposito ministr.* De Clericis pugnantibus in duello, *c.* 1. *eod. tit.* De homicida, *c.* 1. *de homicidio vol. & cas.* De sacrilegio, *c.* 2. *de rap.* De perjuro, *c. querelam, de iureiur.* De incendiario, *c. pessimam,*

c. 23. q. 8. l. capitalium, §. *incendiarij*, *ff. de pœnis*: Et de cæteris delictis excedentibus potestatem Canonis, aut scandalosis, aut repetitis, vel continuatis, si reus sit incorrigibilis, aut irregularis, & non curet absolui, *Panorm. in c. at si Clerici, de iudicijs*: ex quibus reus verbaliter degradatur: Et si Ecclesia non habeat pœnas condignas delicto, degradatur etiam actualiter, vt Legibus Ciuilibus satisfiat.

SOLIER.

a Hinc ad annotationem meam super Lanceloti Instit. lib. 1. tit. 20. §. Clericus in verb. degradatus te remitterem, nisi præceps & lucro inhians conductitius Typographus totam continuis mendis deformasset; sed vide ibi citatos, præter Molin. & Louetium, Choppin. de sacra polit. lib. 2. cap. 3. & Mornac. ad l. 2. de his qui not. infam.

b Alia adde à nobis relata in notis ad Lancelot. Instit. Lib. 3. tit. 1. §. Laïcus in verb. similes.

c Verbalem appellant degradationem quando Iudex sententiam pronunciat contra Clericum eum suspendendo Clericalibus Ordinibus seu illorum executione, quæ proprie depositio potius, quam degradatio appellatur, cap. Sacerdos dist. 18. cap. 2. de pœnis in 6. actualis est quando clericus non modo per sententiam sed etiam personaliter priuatur, exauctorizatur, exuitur & spoliatur Ordinibus Ecclesiasticis per distractionem Clericalium insignium, sicque à clericali militia remotus Clericus reiicitur, priuatus consortio & priuilegio Clericali, d. cap. 2. de pœnis. Quando autem simpliciter imponitur pœna degradationis intelligitur de leuiori & sic de verbali, Bellet. disq. Cleric. p. 1. tit. de fauor. cleric. person. §. 10. n. 5. & potest degradari clericus in minoribus constitutus, can. si Episcopus 11. q. 5. & d. c. 2. de pœnis in 6. Alias inter vtramque differentias vid. apud Toler. lib. 1. cap. 5. vtraque priuat officio, & Beneficio Ecclesiastico.

TITVLVS XXXXIV.

De alijs impedimentis ad Beneficia.

1. IRregularitas obstat ordinationi, & consequenter impetrationi Beneficij: sunt alij qui licet irregulares non sint, & ordinari possint, tamen inhabiles sunt, ob defectum qualitatis, aliudve Iuris impedimentum, ad certa Beneficia, vt de filijs legitimis Presbyterorum diximus *tit.* 25. qui licet irregulares non sint, ad Beneficia paterna aspirare non possunt: de defectu gradus & Ordinis, & imperitia idiomatis, *tit.* 29. de eo qui impetrauit Beneficium viuentis, *tit.* 2. de intruso & violento possessore; *lib.* 2. *tit.* 7. superest vt de peregrinis & Regularibus agamus.

Exteri in Gallia Officia aut Beneficia obtinere non possunt sine venia.

2. Nam exteri in hoc Regno nec Beneficia nec Officia possunt obtinere, obstantibus Constitutionibus Principum, Caroli VII. Ludouici XII. & Henrici III. Constitutione Blesensi *art.* 4. nisi ius Ciuitatis à Principe obtinuerint: eorum tamen filij in Regno nati pro Regnicolis habentur, vt obseruabatur inter Hebræos, ex Lege Mosaïca, *Nicolaus de Lyra in Ezechielem c.* 47. *versic.* 22. *Bacquet du droict d'aubaine c.* 32. dicuntur apud nos Albini, quasi alibi nati, à Græcis ἀπόλιδες, à Latinis perigrini: ius Ciuitatis solus Princeps concedit, & prouisio Beneficij vel Officij à peregrino obtenta ante Principis Rescriptum, nulla iudicatur, ob defectum qualitatis requisitæ, nec conualescit *a* post eam obtentam

Exteri qui pro Regnicolis habentur.

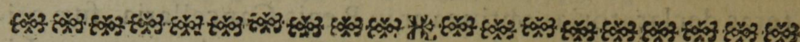
3. Sunt tamen ex Prouincijs vicinis alienigenæ, qui pro Regnicolis habentur in Gallia ad Officia obtinenda vel Beneficia; vt qui orti sunt ex Batauia, Brabantia, Holandia, Zelandia, Luxemburgo, Comitatu Artensi, & Burgundia, ex fœdere inito inter Franciscum I. & Carolum V. *Bacquet loco cit. c.* 8. *n.* 21. & ex nostris vicinis pro Regnicolis habe-

tur qui orti sunt ex Comitatu Nicensi & Veneisinensi, quòd hæc Prouincia olim, scilicet ante quingentos annos, ambitu suo vtrumque Comitatum contineret. Illi igitur Officia & Beneficia obtinere possunt in hoc Regno, modò Literas declaratorias obtineant in Regis Cancellaria, suæ originis, siue ante Beneficium vel Officium obtentum eas Literas obtinuerint, siue post, pendente lite; vt judicatum fuit in causa Figuiere, Presbyteri; pro Præbenda Theologali Grassensis Ecclesiæ, & in alia causa Tontudi Nicensis, Vicarij generalis Episcopi Glandetensis, Arresto mensis Octobris, anno 1626. qui pendente lite Literas declaratorias originis obtinuerant: his enim Litteris non tribuitur ius novum, sed declaratur quæsitum, *Fevret lib.* 1. *c.* 3. *n.* 14. Litteræ verò quibus ius Ciuitatis conceditur, prosunt solùm ad futura: tamen Avenionensibus cæterisque Comitatus Veneisinensis non est opus Literis declaratorijs ad Officia & Beneficia obtinenda in hoc Regno: id enim ad postulationem vniuersitatis singulis concessum fuit, Rescriptis nostrorum Principum; & quod semel in perpetuum concessum fuit, non est per singulos concedendum, *l. quæ sub conditione, ff. de cond. instit.* Graduati Vniuersitatis Avenionensis gaudent privilegio Graduatorum in Regno, sicut cæteri qui Graduati sunt in Vniuersitate famosa Regni, vt iudicatum fuit in gratiam Arnulphi, in magno Consilio, *anno* 1653. pro Cura Sancti Fiacri. Pro confœderatis etiam habentur Iudæi baptizati in hoc Regno, *Rebuff. tit. de pacificis possessoribus, num* 217. nam in Baptismo fit παλιγγένεσις, regeneratio, omnis macula diluitur. *Arresta.* *Arrestum.*

SOLIER.

a Contrarium tradit Rebuff. in tract. de pacific. poss. n. 266. & 267. vbi dicit ita fuisse iudicatum in Senatu Parisiensi die 14. Maij 1522. ad fauorem exteri qui de nouo Literas naturalitatis impetrauerat, subditque notanter Iudæum baptisatum in Regno non esse exterum quia ibi renatum, per ea quæ notat Bald. in l. & l. assumptio, ff. ad municipalem & c. cùm nullus, de temp. ord. in 6. DD. in c. cam te, de Rescr. nec

potest summus Pontifex quantumcunque in Beneficijs habeat potestatem, de eo peregrinitatis vitio alicui gratiam facere, Fevret. de abusu lib. 3. cap. 1. n. 15.

TITVLVS XXXXV.

De Regularibus & Commendis.

Mendicantes.

1. REgulares sunt in duplici differentia, Mendicantes, & non Mendicantes. Mendicantes sunt inhabiles ad Beneficia ob votum paupertatis, *Clement. exiui de Paradiso, de verb. signif. c. cùm ad Monasterium, de statu Regularium.* Idem cautum fuit in Gallia, Constitutione Ludouici Pij.

Apostata.

2. Cum Regularibus solus Papa dispensat vt inter sæculares vitam agant ob corporis infirmitatem, aut migrent in Regulam laxiorem non Mendicantium, & Beneficia obtineant: qui verò sine dispensatione exeunt, apostatæ censentur, excommunicantur, & inhabiles remanent ad Ordines & Beneficia, *Extr. viam ambitiosæ, de Regularib. & trans. in Relig.* quam pœnam vitant qui migrant in Regulam æqualem, ob iustam causam, cum licentia Abbatis: nam si iusta causa non sit, Papæ licentia desideratur; & qui transeunt in Regulam arctiorem, qualis censetur respectu omnium Regula Carthusianorum, ob solitudinem, silentium, & perpetuam abstinentiam ab vsu carnium, modò illi licentiam transeundi à suo Prælato postulauerint, tametsi ex proterua indiscreti Prælati contradictione eam non obtinuerint, vt dicitur *in c. licet, de Regularibus.*

Carthusianorũ Regula austerior.

3. Cæteri Regulares sunt habiles ad Beneficia Regularia, & inhabiles ad Sæcularia, sicut Sæculares sunt inhabiles ad Beneficia Regularia, *c. Monachi, de statu Monachorum, c. placuit 16. q. 1. §. volumus, in Concordatis, de collation.* ne iura confundantur, *§. codicillis, Instit. de codicillis.*

4. Tamen Beneficium Sæculare Regulari, vel contrà, Regulare Sæculari in Commendam dari potest; nam temporalis mutatio non mutat ius Beneficij, vt dicitur de iure Prouinciæ, si Prouincia Cæsaris data esset Proconsuli ad certum tempus, vel Prouincia Senatus data esset Præsidi, *in l. temporalis, ff. de regulis Iuris*: commendare enim nihil aliud est quàm deponere, *l. commendare, ff. de Verb. significat. l. Lucius, ff. depositi*, siue ad tempus siue ad vitam Commenda data sit. *Commenda.*

5. Ordinarius & Capitulum Sede vacante commendare possunt ad tempus, *c. nemo, de elect. in 6. Rebuff. de Commendis n.* 54. siue Beneficium vacet, siue Rector illius laboret infirmitate animi vel corporis; in quibus casibus non est necesse recurrere ad Papam, *Molin. de public. resign. n.* 308. At si Beneficiũ cõmendetur ob absentiam vel infirmitatem Rectoris, Cõmenda durat tandiu quandiu illud impedimẽtum durat: & si Ecclesia vacet, Ordinarius non potest commendare vltra sex menses, ne fraus fiat Concilio Lateranensi, quo post semestre ius deuoluitur ad Papam, *c. nemo, de elect. in 6.* Papa verò, & Legatus de Latere, commendare possunt ad tempus, vel ad vitam commendatarij. *Papa & Legatus commendant vitam.*

6. Si Beneficium vacans commendetur ad tempus, in gratiam Ecclesiæ id fieri creditur, & commendatarius de fructibus Beneficij tenetur rationem reddere, vt custos & depositarius, §. 1. *Instit. depositi*, nisi in Commenda clausula fuerit adjecta, quòd commendatarius de fructibus Beneficij possit disponere: si verò Beneficium commendetur ad vitam, in gratiam commendatarij id fieri videtur, vt de fructibus Beneficij possit disponere, renunciare in fauorem, permutare, & sine causa legitima destitui non possit, *c. satis peruersum, dist.* 56. Cùm Beneficium commendatur ad vitam, Commenda cessante, cessione, morte, vel depositione, collatio reseruatur Papæ, à quo processit: apud nos reseruationibus sublatis Ordinarius vti potest iure suo. *b* *Commendatarius ad vitam fructus facit suos vt titularius.*

7. Abbates tàm titularij quàm commendatarij ius habent suffragij in Comitijs generalibus Cleri Gallicani, *Loëtus* *Iura Abbatum.*

lit. B. n. 12. *Loiseau des Offices Ecclesiastiques c.* 6. Verùm Abbates Regulares ius habent correctionis in Monachos, institutionis & destitutionis, translationis, & successionis in peculio illorum, *Chopinus lib.* 1. *Monasticon*, *Ferrerius ad Guid. Pap. q.* 559. Quod ius Abbatibus sæcularibus non conceditur, nisi fulgeant Dignitate Cardinali: Cardinalibus enim ob eminentiam Dignitatis ius illud tribuitur, quòd per se vel suos Vicarios exerceant, debent tamen Regulares adbibere in ijs quæ sunt Regulæ, in corrigendo & admittendo professiones Regularium, proindeque si Abbas commendatarius Beneficium Monachale alterius Monasterij Monacho contulerit; habent enim Abbates commendatarij ius conferendi, at non habent ius transferēdi, vt suprà dictum est, translatio Monachi à Priore Claustrali fieri debet, *vt iudicatum refert Fevret lib.* 2. *c.* 5. *n.* 29.

8. Abbates sæculares in Gallia cognatos habent hæredes: at Abbates Regulares Monasteriū habent hæredē; illos enim Dignitas à voto paupertatis non dispensat vt dispensat Regulares in Episcopatum electos, & Cardinales, vt notauimus *lib.* 1. *tit.* 1. Quibus tamen, cognatis succedere non licet, vt nostris temporibus iudicatum fuisse in magno Consilio contra Dominum d'Attichy ex familia Minimorum electum Episcopum Regiensem, *notat Bengeus lib.* 1. *c.* 43.

9. Nec solùm Regulares inhabiles sunt ad Beneficia sæcularia, sed etiam ad Beneficia Regularia alterius Regulæ, vel Monasterij eiusdem Ordinis; Religio eodem loco tenet Religiosos, ne inde se mouere possint, ait Vlpianus de suis Sacerdotibus, *in l.* 1. *ff. de in Ius vocando*; & Seneca *de tranquill. vitæ*. Quamobrem licet Clericus sæcularis diuersa Beneficia simplicia possit habere in titulum in diuersis Ecclesijs, Clericus Regularis in diuersis Monasterijs diuersa Beneficia habere non potest, nisi dispensetur, nec dispensatur vt vtrumque Beneficium habeat in titulum in suo Monasterio, & alterum in Commendam, *Rebuff. de dispensat. cum Regul. n.* 8. & 9. nam Regularis Beneficium in alio Monasterio habere non potest in titulum; nisi transferatur, vt de trans-

latione diximus *lib.* 1. Possunt autem Regulares Beneficijs de quibus prouisi sunt renunciare sine licẽtia Abbatis, siue ab eo siue à Papa prouisi sint, & ab Abbate cogi non possunt vt renuncient: nam licet ei ex voto teneantur obedire, tamen quo ad hoc non tenentur, *De Selua 3. parte, de Beneficio, q. 69.* exceptis Beneficijs manualibus quæ prouisus habet precariò amobilis ad nutum Superioris.

SOLIER.

a Inferior Episcopo non potest Ecclesiam seu Beneficium commendare, Garc. de Benefic. p. 4. cap. 4. n. 8. Ratio est, quia dispositio omnium Beneficiorum in diœcesi pertinet ad Episcopum, cap. nouerint 10. q. 1. cap. omnes Basilicæ 16. q. 7. si autem inferiori competit collatio, illud est consuetudine, vel priuilegio: ergo priuilegium vel præscriptio dans ius conferendi, non dabit ius commendandi quia tantum præscriptum quantum possessum, Gambar. de offic. & potest Legat. lib. 4. tit. de potest. Legati in commendando Beneficia, n. 165. quamuis contrarium velit Hoieda de incompatibilitate Benef. p. 2. cap. 4. n. 6. Capitulum tamen sede vacante commendare potest donec fuerit prouisum de Pastore, cap. bonæ vbi Panorm. de appellat. cap. fin. de statu Monach. hoc enim necessarium est propter moræ & diutinæ vacationis periculum, Coras. de Benefic. p. 2. cap. 17. num. 4.

b Id est per obitum Commendatarij conferre, Rebuff. de pacific. possess. n. 56. probus in cap. nemo, de elect. in 16. Gonzales gloss. 5. §. 8. a. n. 48. licet de iure secus, can. obitum & can. Catinensis dist. 61.

c Regularia non possunt conferri Clericis Regularibus diuersi ordinis & Religionis, cùm non conueniat vt homimines disparis professionis vel habitus simul in eisdem Monasterijs associentur, Clem. I. de elect. nec Religiosis etiam ejusdem ordinis diuersi tamen Monasterij, cap. cum singula. §. prohibemus, de præb. in 6. laudabilis namque est consuetudo, quod beneficia non conferantur, nisi vni de gremio Capituli, alias collatio sit nulla, text. in cap. cùm

dilectus & ibi gloss. in verb. constitutum, de consuet. quod adeò verum vt Regularis non possit dispensari ad duo à diuersis Abbatibus dependentia, quia teneretur duobus dominis eodem tempore obedire, quod in iure reprobatur can. 1. 21. q. 1. Fevret. lib. 3. cap. 4. n. 9. Monachus tamen vnius Monasterij potest eligi in Abbatem alterius Monastetij, cap. cum Monasterium, de elect. modò Monasterium ad quod vocatur sit ejusdem Religionis & habitus, Clem. 1. eod. tit. aliàs non potest eligi, sed debet postulari; gloss. in d. cap cum Monasterium.

TITVLVS XXXXVI.

De vacatione Beneficij per priuationem, & Iudicis Sententiam.

1. POstremò beneficia vacant per Iudicis Sententiam, qua possessor beneficio priuatur, & destituitur, cum cognitione causæ: nam non nisi ob iustam causam destitui debet, *c. satis peruersum, dist.* 56. Iusta causa destitutionis, est, si Clericus ob delictum Ordine moueatur per Iudicis Sententiam, eodem enim Iudicio expresse vel tacitè beneficio deponitur, nam beneficium datur propter officium.

2. Secundò si Clericus in perpetuum relegetur, non potest retinere beneficium in quo residentia desideratur, *Rebuff. in tit. de modis amittendi Benef. n.* 57. *Papon lib.* 3. *Placit. tit.* 6. *n.* 1. *Riccius decis.* 690. Si verò ad tempus sit relegatus, retinet beneficium, Vicario interim dato: at si damnetur ad triremes in perpetuum, vel ad tempus, fit servus pœnæ, à jus Ciuitatis amittit, & beneficium retinere non potest, nec restituitur in integrum ad beneficium amissum, licet à principe pœna sibi fuerit remissa, in præjudicium iuris alteri iam quæsiti, vt de pensione suprà diximus.

3. Tertiò, si post adeptum beneficium clericus fiat irregularis

gularis dolo vel culpa, & non curet absolui, Beneficio priuari potest; vt diximus suprà de excommunicato & suspenso: si verò sine dolo aut culpa irregularis fiat defectu animi aut corporis, retinet Beneficium, vt suprà dictum fuit *tit. 26. & 27.*

Irregulari non curant absolui.

4. Quartò, ob ingratitudinem Clericus Beneficio priuandus est si ex causa resignationis prouisus fuerit, & manibus impijs aut calumnijs resignantem fuerit insecutus, aut eius curam neglexerit cùm laboraret infirmitate animi vel corporis, vel egestate; tamen si resignans non conqueratur injuriam videtur remisisse, & alius non admittitur ad querelam, *l. finali, C. de reuoc. donat. Molin. de Verif. not. n. 56.*

Resignatarius ob ingratitudinem.

5 Quintò, Ob eam causam Clericus Beneficio priuari potest, si collatoris à quo prouisus est potestatem expugnet: non enim debet ab eo fructum consequi cuius authoritatem nititur expugnare, *c. eo, de Reg. Iuris, in 6.* Idem dicitur de illis qui Iura Ecclesiæ in qua Beneficium obtinent impugnant, *c. fin. de postulando, Ioannes Gallus q.* 223. nisi necessitate muneris & officij id fiat, *l. Vlt. ff. de postulando, l. cùm quidam, C. eod tit.* At qui Papæ authoritatem expugnat, vt Hæreticus & Schismaticus, priuatur ipso Iure: qui verò Prælati sui authoritatem conuellere tentat, priuatur per Sententiam, eo conquerente: nam sicut Feudum, quod est Beneficium temporale, non amittitur ipso iure per feloniam, nisi in Principem delictum sit commissum, *Molin. in consuet. Par. tit.* 1. § 43. *glo.* 2. *n.* 34. Idem de Beneficio Ecclesiastico dici debet; tamen reus qui suum Episcopum hostiliter insequitur, ipso iure deponitur, vt notauimus suprà *tit.* 18.

Qui collatoris authoritatem aut Ecclesiæ iura expugnat.

6. Sextò Clericus priuandus est Beneficio, si illud requirat residentiam, & non resideat: nam sicut qui matrimonium contrahunt indiuiduam vitæ consuetudinem ineunt, si Clerici residere debent in Beneficijs quæ requirunt residentiam, cuiusmodi sunt Beneficia Curata, Dignitates, Personatus, *b* Canonicatus, & Semipræbendæ in Ecclesijs Cathedralibus & Collegiatis, non obstante consuetudine

Ob non residentiam Clericus priuatur Beneficio.

Quæ Beneficia requirant residentiam.

contraria, quæ vt irrationabilis reprobatur in Concilio Tridentino, *de reformat. sess.* 24. *c.* 12. nisi status Ecclesiæ sit mutatus: cætera verò Beneficia non requirunt residentiam, nisi speciali iure, Statuto, vel Fundatione, id cautum sit, *Panorm. in c. fin. de Clericis non residentibus.*

7. Hæc verò requiruntur ante Sententiam priuationis; notabilis absentia, quòd saltem per sex menses Clericus abfuerit, & post illud tempus à Superiore tribus Edictis fuerit euocatus; quòd illa Edicta ei vel domestico in domicilio aut vicino fuerint intimata, aut in valuis Ecclesiæ fuerint proposita, datis dilationibus competentibus ad comparendum, *c. ex tuæ, de Clericis non resident. Clem.* 1. *de iudicijs*: quibus dilationibus elapsis, si Clericus non pareat, Edicto peremptorio possessione Beneficij priuari potest, & crescente contumacia omni iure priuatur, *d. c. ex tuæ*: & nouo Iure, ex Concilo Tridentino, *de reform. sess.* 6. *c.* 1. Prælati absentes sine legitima causa, si moniti non redeant, post primum semestre elapsum, quartæ partis fructuum vnius anni Beneficij fabricæ Ecclesiæ vel pauperibus loci applicandorum pœnam ipso iure incurrunt; si per alios sex menses in eadem negligentia perseuerent, aliam quartam partem fructuum similiter applicandorum eo ipso amittunt, & crescente contumacia authoritate Sedis Apostolicæ deponuntur: cæteri verò in minoribus Dignitatibus constituti, aut alijs Beneficijs, in quibus requiritur residentia, vltra tres menses abesse non possunt: & si moniti non veniant, primo anno priuantur dimidia parte fructuum eorumdem Beneficiorum, si in eadem negligentia perseuerent priuantur omnibus fructibus, & crescente contumacia à Superiore deponuntur, ex eodem Concilio, *sess.* 24. *de reform. c.* 12. idemque depositus condemnatur ad restitutionem fructuum post monitionem perceptorum: nam desertor militiæ stipendia non meretur; *l. non dicas, C. de re mil. lib.* 10. Et si à monitione appellatum fuerit, competens datur dilatio appellanti ad persequendum iudicium appellationis, Vicario interim constituto, cum portione congrua de redditibus Beneficij, *c. peruenit*,

de appellationibus : in Gallia vtimur Iure Decretalium.

8. Fructus autem quibus priuantur absentes, acquiruntur Ecclesiæ, vt apud nos Constitutione Blesensi *art.* 14 definitum fuit ; vel mensæ communi, si procedant ex bonis destinatis ad mensam communem. Idem dicitur de distributionibus, si eæ sint diuisæ: nam si non sint diuisæ, non decrescunt interescentibus, *gl. in Clement. Vt iij qui, §. illi verò, de ætate & qualitate ordinandorum, Rebuff. in Praxi de dispensatione de non residendo, n.* 10. *q.* 11.

9. Excusantur tamen qui ex legitima causa absunt, *Concil. Trid. loco citato*; vt si quis absit ratione officij, vel ob negotia publica Papæ, vel Episcopi, *c. de cætero, de Clericis non resid.* vel ob negotia Regis, aut Reipublicæ, *Rebuff. in Concordatis, tit. de collat. §. si verò, De Selua de Beneficio part.* 1. *q.* 6. *n.* 24. vt qui ministrant in Capellâ Regis, & Senatores, *Boër. dec.* 17. *Loëtius lit. C. n.* 24. vel ob ægritudinem vel debilitatem corporis, *c.* 1. *de Clerico ægrotante vel debilitato,* ob incarcerationem, suspensionem, interdictum, iustum metum, pestilentiam, & aëris intemperiem, *Garcias* 3. *parte, c.* 2. Excusantur etiam qui Studiorum causa absunt, *c. tuæ fraternitati, & c. cùm ex eo, de elect. in* 6. *c. fin. de Magistris*: quo capitulo ob Studiorum causam permittitur abesse per quinquennium. Excusantur etiam Lectores Theologiæ aut Iuris Canonici in publica Vniuersitate, *Farinacius ex decis. Congregationis Cardinalium part.* 4. *decis.* 137. quamuis Præbenda sit alibi, *ibidem.*

Ex quibus causis absentes excusantur.

Absentes Studiorum causa.

Lectores Theol. aut Iuris Can.

10. Si absentia sit necessaria, licentia Superioris non desideratur, si verò sit spontanea, requiritur, tametsi causa absentiæ sit probabilis, & ob eam causam licentia non debeat negari, putà si studēdi aut litigandi causâ petatur: debet autē de licentia scripto constare, vt definitum fuit in Concilio Tridentino, *sess.* 23. *de reformat. c.* 1. & *Constit. Blesensi art.* 14 vbi hortantur Prælati vt adsint in suis Ecclesijs in Aduentu, Quadragesima, Festis Natalitij Domini, Paschæ, Pentecostes, & Corporis Christi: alioquin absentia non excusat, & licentia ab Episcopo, vel eius Vicario, & Sede vacante à

Capitulo petenda est, *Garcias 3. p. c. 2. n. 425.* Et si negetur, ad Superiorem licet prouocare, velut à negata iustitia: tamen in beneficijs non Curatis licentia non requiritur, *Rebuff. tit. de disp. de non resid. n. 25.*

11. Clerici ægrotantes vel debilitati habentur pro præsentibus lucrantur fructus; & distributiones c quotidianas, *c. 1. de Clerico ægrotante vel debilitato.* Idem dicitur de Clerico injuste incarcerato, *Farinacius parte 4. decis.* 124. Idem etiam dicitur de illis qui absunt ob negotia Beneficij, aut Capituli: qui verò sunt in seruitio Episcopi, aut Papæ, aut Regis, aut absunt Studiorum causa, quorum absentia probabilis est, non necessaria, non lucrantur distributiones quotidianas quæ interessentibus dari solent, nisi redditus beneficij in illis solis distributionibus consistat; quo casu qui Studiorum causa absunt lucrantur distributiones integras, qui verò absunt ob aliam iustam causam, eas lucrantur, deducta tertia parte quæ interessentibus accrescit, vt ex responsis Congregationis Cardinalium refert *Garcias part. 3. c. 2. n. 51. & 353.* Idem de absentibus Studiorum causa ait *Ricius decis.* 495. Neutro tamen casu absens lucratur emolumenta quæ pro Missis aut Anniuersarijs dari solent, siue absentia sit necessaria, siue probabilis. Canonicus Theologalis diebus quibus legit aut concionatur habetur pro præsenti pro tota die, ex Bulla Gregorij XIII. *Ricius loco cit.* Cæteris verò diebus Canonici Theologales si absint non lucrantur distributiones quotidianas, *Ricius ibidem*: Capitulum autem non potest sine iusta causa absentibus distributiones quotidianas donare, aut remittere, *Farinacius decis. p. 4. n. 43.*

Distributiones quotidianæ.

12. Si verò iusta causa absentiæ nõ sit absens, non excusatur, etiamsi Vicarium reliquerit: nam per se, non per Vicarium, debet seruire, *c. quia nonnulli, de Cler. non resid. c. extirpandæ. §. quia verò, de præb.* nisi à Papa vel Episc. Vicarius datus sit: Papa enim Vicariũ instituere potest in tit. benef. & beneficium Curatũ in simplex conuertere, assignata Vicario portione congr. nam si portio assignata non sit, titulus dici non potest, & per cessum vel decessum Vic. Vicariæ nomen cessat, & be-

neficium recipit curam animarum, *ex Conc. Trid. sess. 25. c. 16.* Episc. verò potest Vicariũ dare ad tempus, vel etiam ad vitã, si duret impedimentũ, & legitima causa sit: at non potest Vicariũ instituere in titulũ Benef. in perpetuũ, quia non potest Beneficiũ diuidere, nisi illud Beneficiũ sit vnitum Collegio, aut Capitulo: nam quia Collegiũ aut Capitulũ per se seruire non potest, necesse est quòd ibi Vicarius instituatur ab Episc. assignata portione cõgrua, *c. ad hæc, de off. Vic. & c. de Monac. de præb.* Et apud nos Iure ordin. Papa ipse non potest Beneficium Curatũ in simplex conuertere instituto Vic. nisi illud vniatur Collegio aut Capitulo fauore vnionis: alioquin locus est appellationi tanquàm ab abusu, & tale Beneficium sic possessum vt simplex potest impetrari contra prouisum, ob nullitatem tituli, vt judicatũ fuit in magno consilio in causa Prioratus de la Mote, & Vauginæ, contra possessorẽ & Vic. *anno* 1647. Tamen post 40. annos de hujusmodi instit. à Papa factis queri non licet, vt iudicatum fuit eod. Arresto magni Conc. contra Chabert, in causa Prioratus Cucuroni, quòd à 40. annis Vicarius in eo institutus fuisset, & vt Beneficium simplex regeretur: nam præscriptione quadragenariâ status Beneficij mutatur, *c. cùm de Beneficio, de præb. in 6.* *Arrestum.*

13. Portio congrua quæ Vicario assignanda est, dicitur quarta pars decimarũ, immunis ab omni onere, & Ecclesiæ reparationibus, non computatis incertis oblationibus quæ ratione ministerij integræ debentur Vicario, siue in Ecclesia Parrochiali, siue in Capella ab ea dependente eæ factæ sint, nisi fuerint reseruatæ, nam portio hæc debet esse certa, *Rebuff. de portione cong. n. 9. Loëtus in litt. D. num.* 8. de qua si controuersia sit coram Iudice sæculari, causa remitti debet ad Iudicem Eccl. interim verò Iudex sæcularis debet prouidere Vicario pro sui sustentatione, & seruitio Eccl. iuxta modum fructuũ decimaliũ: hodie tamen in Gallia ex Arrestis magni Consilij querelæ Vicariorum pro supplemento portionis congr. non admittuntur, si portio eorũ accedat ad summã ducentarũ lib. non cõputatis incertis oblat. at si Vic. non habeat redditum ducent. libr. immunẽ ab omni onere, & partẽ habeat decima- *Portio congrua Vicarii.*

rum, eam partem decimarum remittendo Priori, admittitur ad petendum redditum ducentarum librarum, tametsi exiguus sit redditus Beneficij: nam in hoc potior est causa Vicarij, & diuini Officij.

14. In institutione Vicarij Patronus Ecclesiasticus vocari debet; vocantur etiam Consules Ciuitatis, tamen etiam eisdem inuitis, si causa sit rationabilis, institutio fit, *gl. in c. ad hæc, de off. Vic.* At consensus Patroni laïci requiritur, vt suprà diximus de vnione, *lib.* I. *tit.* 4. Vicariam autem institutam Prior obtinere non potest sine dispensatione, ne iura confundantur, *Abbas in c. vlt. de instit.*

SOLIER.

a Cum hodie nemo ingenuè natus fiat seruus pænæ, Auth. hodie Cod. de donat. inter virum & vxor. idem de damnato ad triremes quod de bannito dicendum videtur.

b Quid autem de Officijs an residentiam requirant? Videtur quod sic; quia dignitas personatus & Officium eodem jure reguntur, vt in cap. I. de consuet. in 6. & videntur quasi Synonyma vt cernere est in textu cap. cùm accessissent, de constit. vbi idem officium appellatur, dignitas & personatus. Hinc duo officia sunt incompatibilia, cap. cum singula dist. 89. aut vnum cum dignitate, vel personatu, cap. I. de consuet. in 6. vel cum Canonicatu, Clem. vltim. & d. cap. I. in quo ratione consuetudinis permittitur vt quis possit habere dignitatem seu Officium, vel personatum in eadem Ecclesia, quæ consuetudo viget in omnibus ferè Gallicanis Ecclesijs, & ita cessante hac consuetudine sequitur, quod de jure communi officium est incompatibile cum Canonicatu, & ita tenet gloss. in d. cap. I. & Hoieda de incompatib. p. I. cap. 8. & cap. II. n. I. & 2. & alij per eum citati quamuis non desint qui aliud sentiant relati in d. cap. 8. n. I. maximè cum officium est nudum ministerium sine prærogatiua præ alijs, Panormit. in cap. de multa n. 23. de præb. quin & idem dicendum est de quibusuis seruitorijs Beneficijs vt scilicet residentiam requirant, cap. conquerente & ibi gloss. de Cleric. non resid. Garc. p. II. cap. 5. §. 3. Hurtado de resid. lib. 6. resol. 2.

c Prouentus Canoniæ aut portionis sunt in duplici differentia: alij enim dicuntur fructus assignati beneficiatis pro titulo iusto & canonico Beneficij & de jure communi dantur etiam absentibus, & dicuntur grossa beneficij aut vestiarium, Hurtado de Resid. lib. 5. resolut. 3. n. 1. & isti sunt quorum valor exprimi debet in impetratione beneficij juxta Regul. cancellariæ 21. 60. & 62. & soli pensione onerantur, non autē distributiones quotidianæ, nisi aliud exprimatur, gloss. in cap. vnic. de Cleric. non resid. in 6. vel nisi ipsa quantitas fructuum beneficij partita sit in distributiones quotidianas, quæ non dicuntur propriæ distributiones, sed impropriæ, gloss. in cap. licet in verb. distributiones, de præb. & in d. cap. vnico, in verb. receperint. Alij verò Canoniæ prouentus sunt ipsæ distributiones quotidianæ propriæ scilicet, quæ nihil aliud sunt quam illa pars pecuniæ aut æquiualentis, quæ distribuitur singulis horis inter præsentes etiamsi solutio non fiat dietim sed post longum tempus, Garc. de Benefic. p. 3. cap. 2. n. 440. siue soluantur ex mensa capitulari, siue ex legato pio aut ex alio capite, & definiri possunt stipendia quædam personalia, quæ ex redditibus Ecclesiæ (præter Præbendam aut portionem certam pro beneficio competentem) Canonicis & beneficiarijs seu Clericis Cathedralium diuinis Officijs interessentibus siue realiter, siue fictione juris pro diuino Officio in choro dicendo distribuuntur, Hurtado d. loco n. 20. Ad distributiones propriè dictas spectant manualia, quæ originantur ex anniuersarijs & Missis pro Defunctis, ex processionibus, & festiuitatibus, & etiam pro sepeliendis Defunctis, ex candelis & aliis rebus, quæ ex dispositione testatoris distribuuntur interessentibus. Absentes sine causa grossam dumtaxat lucrantur, absentes verò ex causa necessaria, aut aliàs priuilegiata recipiunt etiam distributiones improprias, gloss. in d. cap. licet de præb. non autem proprias, text. in d. cap. licet & cap. ad audientiam, de Cleric. non resid. cap. cum non deceat, de elect. in 6. Concil. Trid. sess. 24. cap. 12. de reform. nisi alia sit consuetudo, d. cap. vnic. de Cleric. non residen. in 6. cætera supple ex Auctore.

TITVLVS FINALIS.

De exceptione triennalis possessoris pacifici.

Exceptiones quæ opponuntur actori in causis ciuilibus.

1. EXceptiones quæ in causis Beneficialibus opponuntur, vel petuntur ex defectu tituli auctoris; quod irregularis, vel idoneus non sit, vel à non habente potestatem prouisus fuerit, vel non seruatâ formâ; quod sine præuio examine & professione Fidei in possessionem Beneficij missus fuerit; quòd Litteras suas non insinuauerit, & annotauerit; & si deuolutarius sit non satisdederit, & domicilium elegerit vbi lis disceptatur, juxta Constitutiones Galliæ, vt constat ex supradictis.

Exceptio triennalis possessoris titulum coloratum requirit.

2. Altera exceptio hic proponitur, quæ petitur ex triennali pacifica possessione habentis titulum validum, aut saltem coloratum: nam ne diu litibus Ecclesia vexetur, Regula Cancellariæ ab Innocentio VIII. condita fuit, de triennali pacifico possessore non molestando, quæ ob eam rationem in Consilio Basiliensi fuit celebrata, & Constitutione Leonis firmata in Concordatis, *tit. de pacificis possess.* Quæ Regula locum habet in omnibus Beneficijs cujuscumque sint generis, siue in titulum data fuerint, siue in Commendam, si Commenda sit perpetua, & in pensionibus cedentibus loco Beneficij dimissi, vt fuse scribit Rebuffus *in tit. de pacif. possess.*

Habet locum in pensionibus.

Vtilitas huius exceptionis.

3. Huius Regulæ magna vtilitas est, nam lites ante trienniũ motæ triennali silentio finiuntur, instantiâ peremptâ lis ipsa petit, *a* ex integro litigare non licet, vt licet in cæteris iudicijs, si actio principalis non sit præscripta, *l. & post edictum, ff. de iud.* Præterea per hanc Regulam vindiciæ transeunt in vim Sententiæ definitiuæ, seu si quis recredentiam per Iudicis Sententiam obtinuerit, & ab ea Sententia per triennium

triennium Beneficium pacificè possederit, lite perempta fit securus: quod in cæteris judicijs possessorijs non obseruatur, in quibus post Sententiam recredentiæ lis prorogatur in petitorio vsque ad triginta annos, donec actio sit præscripta, *Papon lib.* 8. *tit.* 9. *n.* 3. ius enim triennalis possessoris pacifici ope huius Regulæ firmatur, vt in posterum nec in possessorio nec in petitorio possit molestari: quamobrem motâ controuersiâ in iudicio Literas Regias potest impetrare in Cancellariâ, quibus mandatur Iudici vt possessorem triennalem pacificum actore submoto manuteneat in possessione Beneficij: dantur enim à Rege huiusmodi Literæ Iure ordinario in quauis Cancellaria, quoniam Rex protector est Ecclesiæ & Concordatorum. Huic Regulæ conuenit Constitutio Gallica, de possessore pacifico in Officijs Regijs post quinquennium non molestando.

In Officijs secularibus quinquennio possessor fit securus

4. Verùm vt Regulæ sit locus, duo desiderantur; titulus validus, aut saltem coloratus; & triennalis possessio pacifica: solus titulus non sufficit si de possessione agatur: nec sola possessio sine titulo, vt in rebus temporalibus sola possessio prodest ad obtinendum interdictum, *Vti possidetis*, vel *Vnde vi*: nam Beneficia Ecclesiastica sine institutione canonicâ non licet possidere, *c. Beneficium, de reg. Iuris, in.* 6 Quamobrem intrusi titulum non habentes hac Regula arcentur, cuiusvis temporis detentione minimè suffragante.

Intrusi non fiunt securi triennali possessione.

5. Possessor triennalis titulum exhibere debet; nam illa possessio non tribuit titulum licet illum adjuuet, *Papon Placit. lib.* 8. *tit.* 9. alioquin habetur pro intruso: verùm si titulum amiserit, instrumenti amissio probari potest alijs Literis vel instrumentis, putà per Bullam aut signaturam pensionis à resignante retente, *Gomesius ad eamdem Regulam*, aut per Literas in formâ dignum, aut per instrumentum missionis in pocessionem: difficilè autem huiusmodi Literæ amittuntur, cùm inserantur & annotentur in tot Regestis: probatio vocalis in ijs actibus non sufficit.

Possessor tenetur titulum exhibere.

6. Si possessor causam habeat à resignante pacifico possessore Beneficij, non tenetur exhibere titulum resignan-

An resignatarius debeat exhibere titulum resignantis.

tis: titulus enim eius censetur validus, licet de iure resignantis, non constet, quoniam resignantius ius habet à collatore, non à resignante, *Molin. de publicandis resig. n.* 43. & 203. Si verò resignans non possideret pacificè, resignatarius docere debet de iure resignantis, nisi ipse à morte resignantis per triennium pacificè possederit: nam in hac præscriptione tempora non conjunguntur, vt dicemus infrà: at si intra illud trienniũ in ius vocetur à collitigante sui resignantis eumdem resignante debet repræsentare, aut eius titulum exhibere & defendere, quoniam licet à collatorius habeat, tamen cùm fuerit subrogatus in ius resignantis, non censetur ius firmius aut potentius habere quàm quod ille habuit in cuius vocem subrogatur est.

An possessor decennalis teneatur titulum exhibere.

7. At qui per decennium pacificè possedit Beneficium, excusatur ab exhibitione tituli: nam possessio longi temporis inducit præsumptionem tituli, si bona fides & fama publica suffragetur: credibile enim est illum canonicè fuisse prouisum quem Ordinariùs visitando Diœcesim per decursum decennij passus est possidere, *Cassiodorus ad eamdem Regulam, Ricius decis.* 393. & 681. Vnde infero possessorem decennalem iuuari exceptione huius Regulæ, etiam sine titulo, contra Rebuffum *loco cit.* nam talis possessio iunctâ fide, & publicâ approbatione, habetur pro titulo saltem præsumpto, *ex l. cùm de in rem verso, de vsuris*: secùs si constet de malo principio, mala fide, vitio intrusionis; quo casu possessor amouendus est, cuiusvis temporis detentione minimè obstante: hinc etiam infero possessionem decennalem sufficere, cùm excuset ab exhibitione tituli, & sit titulus præsumptus, contra Gomesium, & alios, qui vltra decennium requirunt triennium vt possessor iuuetur exceptione dictæ regulæ.

Quando titulus censeatur coloratus.

8. Titulus coloratus dicitur qui iusti & canonici tituli figuram habet, sed inutilis est & inefficax ad iuris attributionem, ob aliquod Iuris impedimentum amobile: interdùm enim titulos non habet figuram veri tituli, quod aliquid desit

ad illius essetiam requisitum, aut aliquid adsit ejus productionem impediens: interdùm solus effectus tituli impeditur figura tituli manente, vt per Macedonianum Senatusconsultum in mutuo contracto à filiofamilias obligatio ciuilis impeditur naturali obligatione manente, *l. quia naturalis, ff. ad Macedonianum*: in duobus casibus prioribus titulus nullus est; in posteriore titulus est non validus & efficax, sed coloratus.

9. Itaque vt in collatione verâ illa tria requiruntur jus conferendi ex parte collatoris, habilitas ex parte impetrantis, & solemnis institutionis forma sic in collatione illa tria attenduntur vt colorata dicatur: idem de electione & institutione dicitur: titulus coloratus exceptione hujus Regulæ firmatur, quia per eam Iuris impedimentum quod impediebat ejus effectum remouetur, at titulus nullus tractu temporis conualescere non potest.

10. Sic facilè distinguemus casus in quibus hæc Regula locum habet, vel non: nam si collator jus non habeat conferendi, aut si depositus sit, vel renunciauerit Beneficio, collatio ab eo facta nulla est & Beneficio huius Regulæ non confirmatur, at si collator sit suspensus, titulus ab eo concessus censetur coloratus, & prodest prouiso ad finem hujus Regulæ, modò ipse non sit suspensus, aut fuerit absolutus: nam suspensio non adimit collatori ius conferendi, vt depositio vel renunciatio. *Collatio facta ab Ordinario suspenso est colorata.*

11. Licet Beneficium concessum sit reseruatum generaliter aut specialiter in gratiam alterius collatoris, vel mandatarij, aut indultarij, collatio facta ab Ordinario in gratiam alterius est colorata: nam in Beneficijs reseruatis Ordinarius retinet habitu jus conferendi initio inspecto, & reseruationi censetur derogatum Beneficio hujus Regulæ. *Collatio facta ab Ordinario de Beneficio reseruato est colorata.*

12. Hoc Iure prouisus ab Ordinario de Beneficio familiaris aut domestici alicujus Cardinalis, eidem reseruato indulto generali, contra aduersarium ab eodem Cardinali posteà prouisum vti potest, si per triennium pacificè possederit: idem de cæteris reseruationibus, indultis & priuile-

Exceptio triennalis contra reseruationes habet locum.

gijs generaliter aut specialiter concessis Prælatis, aut Capitulis, dici potest, non obstantibus clausulis derogatorijs irritantibus in priuilegio vel indulto contentis; nam per illas clausulas exceptio huius Regulæ non excluditur.

Exceptio triennalis contra Regalistas.

13. Idem jus in Gallia Principes nostri sibi præscripserunt: nam cùm olim ius Regaliæ ab hac Regula esset liberum, vt ab alijs Regulis Cancellariæ, & Constitutionibus Pontificijs formam prouisionum Beneficialium præscribentibus; & reseruatio Beneficij vacantis in Regaliâ duraret triginta annos, vt Constitutione Ludouici XII. statutum fuerat, *vt notat Rebuff. ad eamd. Reg. & Papon Placit. lib. 3. n.* 1. tandem placuit Henrico IV. fœlicis & immortalis memoriæ, Edicto anni 1606. hanc Regulam in Regaliâ admittere, & prouisum ab Ordinario post triennium pacificæ possessionis contra Regalistam fieri securum, *vt notat Scholiastes Loëti in lit. V. num.* 2.

Collatio facta à Capitulo Sede vacante beneficio huius Regulæ conualescit.

14. Eodem iure prouisus à Capitulo *d* Sede vacante aduersarium à successore prouisum potest repellere, contra Rebuffum *loco citato*: nam Sede vacante Iurisdictio Episcopalis generaliter transit in Capitulum: & quamuis collatio libera Beneficij vacantis reseruetur futuro successori, tamen ratione Iurisdictionis generalis in Capitulum transfusæ collatio Capituli censetur colorata, & reseruatio sublata pro illa vice beneficio hujus Regulæ.

Prouisus à Vicario Episcopi habente mandatum generale.

15. Idem dici debet prouiso à Vicario Episcopi habente generale mandatum, sine clausula speciali de conferendo, si Episcopus passus sit eum conferre, & prouisum ab eo per triennium pacificè possidere; nam qui patitur mandare videtur, *l. qui patitur, ff. mandati.*

Restitutio in integrum non admittitur post triennium.

16. Eâdem Regulâ derogatur regressui *e* ex permutatione, aliave causa, resignanti concesso; nam regressus non datur nisi volenti, & resignans per silentium triennale censetur renunciasse iuri suo.

Præsentati, indultarij, & graduati.

17. Denique eadem Regula præsentati à Patronis, nominati, indultarij, mandatarij Apostolici, & ipsi Graduati, repelluntur si per triennium tacuerint; & prouisus de Ec-

clesia Parrochiali in villa murata fit securus etiam si Graduatus non sit, vel non habeat attestationem Studiorum requisitam, modò alioquin idoneus sit ad muneris exercitium, vt diximus suprà *tit.* 30. Idem dicendum de cæteris Beneficijs in quibus gradus est annexus *f* modò possessor ad muneris exercitium idoneus sit: nam cùm dicta Regula excipiat solam reseruationem clausam in Corpore Iuris, in gratiam Apostolicæ Sedis, cæteræ reseruationes omnes tùm generales tùm particulares quæ in gratiam Apostolicæ Sedis non sunt, & quæ non sunt clausæ in Corpore Iuris, sed in alijs Constitutionibus Extrauagantibus, vel in Regulis Cancellariæ continentur, censentur inclusæ, nam exceptio firmat Regulam in casibus non exceptis: sic sola reseruatio Beneficiorum morientium in Curia, vel intra duas diætas à Curia, quæ sola includitur in Corpore Iuris, *c.* 2. *& c. præsenti, de præb. in 6.* hac Regula excipitur; & in cæteris reseruationibus cuiuscumque generis sint Regula habet locum.

Non graduatus in villa murata, aut Beneficio qualificato.

18. Similiter ex capite prouisi titulus nullus est, aut coloratus: nam si is laïcus aut conjugatus aut degradatus sit tempore prouisionis, titulus coloratus dici non potest: illi enim non gaudent priuilegio clericali, censentur intrusi in Beneficijs; intrusi autem hac Regula arcentur: at si prouisus habeat priuilegium clericale, titulus quem obtinuit in Beneficio censetur coloratus ad finem huius Regulæ, tametsi tempore prouisionis irregularis esset, aut inhabilis ad Beneficia, vt habilis factus possessione triennali pacifica fiat securus exceptione huius Regulæ, nam, vt ait Gomesius, in hac Regula duo solùm casus excipiuntur, simoniacus & violentus ingressus: ergo in cæteris casibus Regula locum habet, exceptio probat Regulam in casibus non exceptis: sic minor prouisus de Beneficio quod per defectum ætatis non poterat obtinere postquàm iustam ætatem attigerit, & per triennium pacificè possederit, hac Regula vti poterit: idem de furioso si resipuerit, de illiterato si eruditus fuerit, de non graduato si graduatus fuerit,

Irregularis tempore prouisionis sublato defectu fit habilis ad retinendum hac Regula,

de spurio si legitimatus sit, de excommunicato vel suspenso si absolutus sit, & de alijs irregularibus ex delicto vel defectu si habiles facti sint, & per triennium pacificè possederint, sublato impedimento, antequàm ius esset alteri quæsitum, contra Rebuffum, asserentem irregulares nullo tempore exceptione huius Regulæ iuuari: nam verum quidem est possessorem quandiu irregularis est, vel inhabilis ad Beneficium, hac exceptione vti non posse: at si habilis fiat intra triennium, vel post, & ab eo tempore per triennium pacificè possederit, tempore retracto, ejus prouisio quæ nulla erat initio inspecto, confirmatur *g* hujus Constitutis adminiculo, modò jus alteri non sit quæsitum: hæc enim Regula vim habet Literarum *perinde valere*, quibus prouisio quæ nulla erat ob aliquem defectum, confirmatur, modò prouisus sit habilis eo tempore quo Regulæ Beneficium implorat: nam Regula non habilitat personam, sed purgato defectu fingit eam talem fuisse tempore prouisionis, qualis fuit per triennium quo habilis factus Beneficium Regulæ sibi conciliauit.

Regula de triennali vim habet Literarum perinde valere.

19. Forma verò prouisionis semper cencetur colorata, modò constet de placito collatoris, nisi aliquid obstet quod eam decoloret: sic enim titulus censetur coloratus, etiamsi Literæ sint obreptitiæ vel subreptitiæ, quamuis verus titulus aut valor Beneficij non fuerit expressus, aut jus Patronatus, aut reseruatio, aut nomen, & tempus possessoris annalis pacifici, aut verus vacationis modus fuerit omissus, aliaue quæ exprimi debuerant, vt post Cassiodorum obseruat *Gomesius q.* 51. *Vide tamen Ricium q.* 611. *multa contrà allegantem.*

Obreptionis vel subrebtionis vitium purgatur Regula de triennali.

20. Idem dici debet si sit defectus nominationis, aut præsentationis, aut resignationis: nam titulus principaliter pendet à collatore; & nominatio, præsentatio, aut resignatio, non nisi per modum conditionis desiderantur, cujus defectus suppletur exceptione hujus Regulæ: idem dicendum est si sit defectus annotationis & insinuationis Literarum Edictis Gallicis requisitæ, aut examinis, vel profes-

sionis Fidei, de quibus singulis post triennium non est curandum : nam hæc Regula solùm excipit intrusionem quæ fit sine titulo, aut per violentum ingressum.

21. Hæc verò sunt quæ titulum decolorant, & impediunt effectum hujus Regulæ; simonia quæ dictâ Regulâ excipitur; & Regula intelligitur tàm de simonia quæ prouiso scienter ab eo vel ab alio ejus nomine committitur, quàm de ea quæ à parentibus vel amicis eo nesciente ad Beneficium obtinendum committitur : nam licet ignorantia prouisum excuset à pœna personali irregularitatis, excommunicationis, tamen non excusat à defectu aut nullitate tituli simoniacè acquisiti, *c. si quis insaniens*, *c.* 15. *q.* 1. *c. nobis*, *de simonia* : & titulus simoniacus non prodest ei ad effectum huius Regulæ, ne post triennium possit molestari, contra Gomesium, & Rebuffum, asserentes non simoniacum prouisum simoniacè, titulum coloratum habere, & post triennium esse secutum : quorum sententia Regula aduersatur, qua indistinctè ingressus simoniacus arcetur, & Iura suprà citata quibus ingressus simoniacus damnatus siue prouisus conscius sit sceleris, siue non, ne per malignas artes Ecclesiastica Beneficia captentur; vt contra Laurentium Canonicum Ecclesiæ Barjolensis, quem de Canonicatu prouisum fuisse constabat per simoniam à parente commissam, dùm ipse adhuc iuuenis Studiorum causâ à patria abesset, Senatus huius Provinciæ ante aliquot annos iudicauit, pronunciante Domino Du Chaine Præside meritissimo, post triennum pacificæ possessionis sæpiùs repetitum.

Simonia non purgatur hac Regula.

Non simoniacus prouisus simoniacè non fit securus possessione triennali.

Arrestum.

22. Vt simonia, sic confidentia à Regulâ excepta intelligitur, *Molin. de publicandis resign. n.* 29. *Charondas Respons. liu.* 5. Vnde sequitur resignatarium non posse iuuari dicta Regulæ de publicandis resignationibus non paruerit intra triennium, quoniam ille defectus post triennij decursum arguit confidentiam, ex eodem Molineo *loco citato*, cuius sententia Edicto nouo annotationis Literarum Beneficialium confirmata fuit, vt notauimus suprà *tit.* 8.

Confidentiarius non iuuatur Regula detriennali.

23. *Secundò*, excipitur vis & violentia commissa ad titu-

Vis & violentia non purgatur Regula de triennali.

Vis & violentia non purgatur Regula de triennali.

lum obtinendum, aut possessionem adipiscendam; & sicut simonia ab alijs commissa titulum decolorat & obest prouiso etiam ignoranti, sic vis aut violentia ab alijs adhibita obest prouiso etiam ignoranti ad Beneficium optinendum, & ne possit vti beneficio huius Regulæ, qua simoniacus & violentus ingressus arcetur: nam vt per largitionem, sic per vim & violentiam in Muneribus & Beneficijs adipiscendis ambitus committitur, & vtroque casu damnantur, *c. sunt quidam*, *c.* 1. *q.* 1.

Abusus non præscribitur Regula de triennali.

24. *Tertiò*, absus qui contra Ecclesiasticam discip linam committitur non solùm titulum Beneficij, sed etiam Statum Ecclesiæ decolorat, & impedit effectum Regulæ: nam Regula possessorem pacificum requirit; qui verò per abusum Beneficium obtinuit, non potest pacificè possidere: nam conscientia & lex publica semper reclamant, possessorem interpellant: tamen alij sunt casus in quibus per abusum vtilitas publica Ecclesiæ principaliter offenditur; in quibus si damnum Ecclesiæ reparabile non sit, abusus semper durat, nulla præscriptione obstante, vt si Vicariatus alicuius Ecclesiæ Parrochialis vnitus Ecclesiæ Cathedrali Collegiatæ pro Præbenda alicuius Dignitatis, aut Canonici: id enim fit in perpetuum dispendium Ecclesiæ Parrochialis: vel illud damnum est reparabile, vt si Ecclesiæ Parrochialis sit vnita Capitulo, aut Collegio, aut Seminario, instituto Vicario in ea, qui seruiat cum portione congrua: & licet sit peccatum in forma, vel solemnitate omissa, abusus præscribitur spatio quadraginta annorum, vt diximus suprà *lib.* 1. *tit.* 4. Alij sunt casus in quibus primariò offenditur vtilitas priuatorum, & secundariò vtilitas publica, in quibus abusus præscribitur eodem tempore quo priuatorum quærela præscribitur, vt si collatum sit Beneficium spreto Patrono, post semestre, si Ius Patronatus sit Ecclesiasticum, aut quadrimestre, si laïcale sit Patronus non auditur, nec alius quisquam, quoniam eo tempore querela Patroni præscribitur.

Abusus contra priuatorum vtilitatem præscribitur.

25. Quæsitum fuit an Regularis cui Beneficium sæculare aut Regulare alterius Ordinis collatum fuit sine disper-

fatione

Ordinis collatum fuit sine dispensatione, aut translatione, post triennium possessionis pacificæ dictâ Regulâ iuuari possit: Rebuffus existimat posse; sed verius est non posse: abusus enim est quòd iura confundantur, quæ inter sæculares & Regul. & inter ipsos Regul. diuersi Ordinis aut Monasterij diuisa sunt; vt Placito Senatus Parisiensis solemniter definitum fuit contra Regularem Augustinianum qui de Beneficio alterius Ordinis prouisus fuerat post possessionem pacificam annorum septemdecim, *teste Brodeo in notis ad Loëtum lit. B. n.* 12. Idem de sæculari dicendum est si de Beneficio Regulari prouisus fuerit in titulum, nisi statu Beneficij præscriptione quadragenaria sit mutatus, *cùm de Beneficio, de præb. in* 6. aut illud per sæculares & Regulares regi solitum sit, aut prouisus credatur dispensatus: nam si Papa sciens qualitatem Beneficij eidem contulerit, dispensasse creditur, & dispensatio tacita sufficit ad obtinendum titulum coloratum, vt Regulæ sit locus.

26. *Quartò*, falsi crimen similiter titulum reddit nullum, & impedit effectum Regulæ, siue prouiso sciente siue ab amicis eo ignorante commissum sit, *Rebuff. loco citato, num.* 204. Titulus falsus nunquàm præscribitur, etiamsi prouisus ignoret, & sit in bona fide: nam error falsæ causæ non parit vsucapionem, §. *error autem, Instit. de Vsucap.* Abusus contra publicam vtilitatem Ecclesiæ similiter non præscribitur, vt diximus suprà; ingressus simoniacus aut violentus præscribi non potest, si prouisus sit conscius & particeps sceleris, quoniam possessor malæ fidei nunquàm præscribit, *c. possessor, de reg. Iuris, in* 6. & excommunicatio quæ in prædictis casibus irrogatur, *c. sciant de elect. in* 6. *Extrauag. cùm detestabile, de simonia*, impedit præscriptionem.

Falsarius non iuuatur hac Regula.

27. At non simoniacus prouisus simoniacè, non excommunicatur, vt diximus suprà: & quamuis titulus illius sit nullus ob vitium simoniæ ab alijs eo ignorante commissum, & coloratus non sit ad effectum huius Regulæ, tamen si per decennium pacificè possederit bona fide, fit securus: nam ad vsucaptionem sufficit bona fides possessoris, cum titulo

Non simoniacus prouisus simoniacè, per decennium fit securus.

putatiuo, *k* seu quem possessor validum esse putat, sine labe simoniæ, alioue vitio, licet vitiosus sit, & vitium ipsum lateat, vt probari potest *ex l. sequitur*, §. *situ*, *& l. non solùm*, §. *si dominus*, *ff. de vsucap.* vbi dicitur quòd possessor bonæ fidei vsucapit fundum de cuius possessione verus dominus vi, & violẽtia deiectus fuerat: nam quod ibi dicitur de vi & violentia, de simonia rectè dici potest, cùm in hac Regula ingressus simoniacus & violentus parificentur: probatur etiam ex ijs quæ suprà diximus de possessore decennali, in principio; plus iuris habet possessor decennalis beneficio Iuris, quàm triennalis beneficio huius Regulæ: & cùm graves Authores suprà citati existiment non simoniacum simoniacè prouisum exceptione huius Regulæ post triennium fieri securum; quorum sententiæ accedit Ricius *decis.* 225. licet illa sententia sit contra mentem Regulæ, quæ ingressum simoniacum penitùs arcet; nos saltem in eam sententiam debemus inclinare, vt putemus eum post longi temporis decursum, quod est decennium, esse securum.

28. Mala fides superueniens ante præscriptionem completam nocet: nam si durante decennio possessor Beneficij deprehendat simoniam ab alijs fuisse commissam, vt ipse illud Beneficium obtineret, sine mora tenetur illud dimittere, *c. præsentiam* 1. *q.* 5. *c. de Regularibus*, *& c. ex insinuatione*, *de simonia*: alioquin si vitio deprehenso possideat illud Beneficium, reus fit criminis, & præscribere non potest, ob excommunicationem & irregularitatem quam incurrit illud Beneficium malis artibus acquisitum retinendo contra Ecclesiæ præcepta; & post decennium eo Beneficio priuandus est; vt in causa suprà ralata de Canonicatu Ecclesiæ Barjolensis, contra possessorem post tredecim annos possessionis pacificæ, Senatus iudicauit: tamen in illis casibus possessor non priuatur alijs Beneficijs non simoniacè obtentis: nam pœnæ late contra simoniacos non sunt exasperandæ extra suum casum: vt non simoniaco prouiso simoniacè prouideatur, diximus suprà *tit. de simonia.*

Non simoniacus prouisus simoniare vitio delicto debet Beneficium dimittere.

Arrestam.

29. At si post decennium transactum pacificè possessor Beneficij detegat vitium prouisionis suæ ab alijs commissum

per simoniam aut violentiam, non tenetur Beneficium dimittere: nam mala fides superueniens post præscriptionem legitimi temporis, & ius quæsitum, non nocet nec in Foro externo nec in foro interno; Iura præscriptionibus non solùm lites sed etiam scrupulos conscientiarum tollere voluerunt, *Felinus post Abbatem in c. vigilanti, de præscr. Rebuffus de pacificis possessoribus, num.* 2.

30. Secundò, vt Regulæ sit locus, possessio triennalis desideratur, quod tempus numeratur ex quo prouisus adeptus est possessionem Beneficij, aut moiorem eius partem, quæ consistit principaliter in officio, & Curæ exercitio, eamque pacificè cœpit possidere: nam in hac præscriptione tempora non conjunguntur vt in materiâ profanâ: ratio diuersitatis est, quia in materiâ profanâ possessor ius habet à suo authore, ideoque vtitur accessione temporis, *l. Ponponius, §. cùm quid, ff. de acquir. possess.* At in Beneficijs possessor ius habet à collatore; possessio defuncti fuit interrupta morte aut resignatione illius, & conjungi non potest cum possessione successoris, siue successor per simplicem resignationem vel per resignationem in fauorem, vel ex causa permutationis prouisus fuerit, *gl Pragmaticæ, in tit. de pacificis possessor, Gomesius in eamd. Reg. q.* 13. Contra tamen Rebuffus *ad eamd. Reg. n.*158 asserit successorem vti posse accessione temporis possessionis sui prædecessoris, si fuerit prouisus ex causa resignationis in fauorem, vel permutationis, ob clausulam subrogationis, quem sequitur Loisellus *de Off. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 22. Hæc quæstio breui distinctione soluitur, si resignatario opponatur vitium resignantis, tempora conjunguntur, vt si resignans per biennium pacificè possederit, & post resignationem resignatarius per annum pacificè possederit, accessione temporis vti possit, vt clausulæ subrogationis in Literis appositæ, vel etiam subintellectæ in resignationibus in fauorem, & ex causa permutationis, ad puniendam negligentiam collitigantis, & litem finiendam, cui fini Regula hæc condita est: idem dicendum existimo cum Loisello, si de Officio sæculari agatur, & resignatarius juncto tempore

Tempora in Regula de triennali non conjunguntur.

possessionis suæ cum tempore possessionis resignantis, vtatur Constitutione Gallica de quinquennali possessore pacifico in Officio Regio non molestando: at si resignatario opponatur defectus proprij tituli, vel ex suo capite, vel ex defectu collatoris aut formæ, exceptionem proponere debet ex proprio iure, non ex iure aut possessione resignantis: & hoc voluit Rebuffus confuse *loco citato, versic. licet contrarium.*

Possessio pacifica quæ sit.

31. Possessio pacifica dicitur si possessor nullam in iudicio possessorio, aut petitorio de Beneficio seu titulo Beneficij controversum patiatur, etiamsi de certa re Beneficij lis sit, *Guid. Pap. quem refert Rebuff. in dicto Tract. n.* 168. Et si lis fuerit, tēpus numeratur à die litis finitæ aut peremptæ: nam instantiâ peremptâ in hac materia lis ipsa perit, vt diximus suprà.

Possessio vt interrumpatur.

32. Continua est, si non fuerit interrupta: interrumpitur autem per citationem, si de titulo Beneficij aut possessione eius agatur: at si plures sint competitores eiusdem Beneficij, & alter earum interrumpat, interrumptio illi soli prodest non alijs competitoribus qui tacuerunt; quibus possessor Beneficij obijcere potest *quod ad vos, liberas ædes habeo*, vt in simili dicitur *in loci, §. penult. ff. si seruitus vendicetur, Rebuff. in dicto Tract. n.* 162. contra Gomesium. Eodem Iure, si quis Beneficium dimiserit, illudque de nouo adeptus fuerit, possessio antiqua non prodest illi, nec conjunguntur cum noua, ob interrumptionem, nisi is rescisa resignatione, aut permutatione, in possessionem Beneficij dimissi fuerit restitutus, *Rebuff. in dicto Tract. n.* 195.

An detur restitutio aduersus præscriptionem triennalem.

33. Tamen aduersus hanc præscriptionem triennalem alteri subuenitur, si iustum fuerit impedimentum, & non potuerit agere, nimirùm tempore hostilitatis, pestis, captiuitatis, infirmitatis, & necessariæ absentiæ, si priuatum sit impedimentum, protestatio requiritur iuris conseruandi causa; eaque fit coram Iudice loci, vel coram Notario, & duobus testibus; & talis protestatio debet intimari aduersario, alioqui inutilis est ad præscriptionem interrumpendam *clem. causam de electione, & l. cùm quidam, ff. de appel-*

Protestatio debet intimari.

lationibus. Si verò impedimentum sit publicum, protestatio non desideratur; minoribus autem post annum decimum quartum non datur restitutio in integrum aduersus hanc præscriptionem, tùm quia minores in spiritualibus pro maioribus habentur, *c. si annum, de iudicijs, in* 6. tùm quia negotia geruntur per procuratores, *Rebuff. loc. cit. n.* 38. hæc *& seq.* *An subuenia- tur minoribus.*

34. Cæterùm hæc Regula non prodest possessori ad præscribendam querelam criminis; quæ non nisi viginti annorum silentio præscribi potest, *l. querela falsi, C. ad legem Cornelium, de falsis*: & si ex eo delicto reus excommunicatus vel suspensus sit, non potest vti exceptione huius regulæ nisi fuerit absolutus: verùm si absoluatur, vtilitatis causa absolutio habet effectum retroactiuum, si ius alteri non sit quæsitum, *l. fin. C. de sent. passis & restitutis.* De absolutione vide suprá *tit.* 37. *Querela criminis non præscribitur triennio.*

35. Eâdem Regula pœna priuationis aut depositionis, quam prouisus incurrit, non remittitur, nam vel is Sententiâ priuatur Beneficio, vel ipso iure: si primum non potest iuuari dictâ Regulâ, quia per Sententiam titulus funditùs euertitur, *Molin. ad Reg. de public. resign. n.* 27. modò Sententia valida sit, & transierit in vim rei iudicatæ. *Pœna priuationis per sententiam silentio triennali non remittitur.*

36. Si verò prouisus depositus sit ipso iure, distinguitur: aut enim disponitur ex delicto, aut sine delicto: si primum, non potest iuuari dictâ Regulâ, quia per priuationem titulus euertitur & annullatur, & à priuatione ad habitum non datur regressus, vt aiunt Philosophi, nisi is fuerit absolutus, retento Beneficio, vt diximus suprà de simonia.

37. Si deponatur sine delicto, subdistinguendum est: aut enim id fit tacita renunciatione, nimirum per contractum matrimonij, aut professionem voti solemnem in Religione, & similiter titulus annullatur, non prodest ad effectum Regulæ, vt ex soluto matrimonio, aut absolutus à voto Religionis, gratiose possit Beneficium retinere, vel recuperare; secùs si professio declaretur nulla, quo casu renuntiatio Beneficij remedio restitutionis in integrum simul

annullatur, si iusta causa subsit, & Beneficium recuperatur, vt diximus *tit.* 17. & de matrimonio *tit.* 14.

Quando liceat possessori purgare moram.

38. Aut Clericus Beneficio priuatur defectu conditionis insitæ prouisioni, putà quòd Regulæ de promouendo infra annum non paruerit, vel adepta pacifica possessione Beneficij incompatibilis alterum non dimiserit; & si ventum sit ad pœnæ executionem per Sententiam declaratoriam priuationis, aut collationem Beneficij alteri factam, possessor Beneficij non potest iuuari dicta Regula, quamuis post Sententiam, aut collationem alteri factam, Beneficium per triennium possederit; non enim potest pacificè & sine formidine posidere, vt contra Gomesium sentiunt *Rebuff. in dicto Tract. n. 159. Molin. de publ. resig. n. 29.* At si res integra sit, seu si nondùm processum sit ad pœnæ executionem, possessor Beneficij quandocumque potest purgare moram intra triennium, vel post, satisfaciendo conditioni, antequàm ius fuerit alteri quæsitum, vt emphyteota vitat pœnam commisi post terminum soluendo canonem antequàm pœna fuerit declarata, *c. potuit, de locatione.*

SOLIER.

a Etiam in ipso Senatu & processu omnino instructo, ita vt per partes non steterit sed tantum per Supremos Iudices quominus iudicium infra triennium fuerit latum, prout iudicasse Senatum Tolosanum circa annum 1661. ad fauorem Gabriëlis Gibert, pro Parrochiali Ecclesia S. Antet Riuen. Diœces. aduersus Carolum Delpech, mihi testis est vir eruditæ æquè ac amœnæ conuersationis D. de Boisiere causarum Patronus à quo numquam vacuus, sed aliquo semper rei literariæ incremento ditior factus recessi. Ratio est quia lex in rem scripta, vt de Regula de public. resignat. pronuntiauit Molin. n. 239 & 244. nec in subiecto casu impedimentum actorem excusat, nisi de illo fuerit protestatus, & illud intimauerit, vt ipso decreto de pacific. possess. in concordato cauetur, reiecta distinctione Pastoris infra aduectæ inter impedimentum publicum & priuatum, vt ibi dicam.

b A prophanis ad spiritualia mala illatio, in illis sola possessio stat pro titulo in istis secus, quia Beneficia Eccle-

siastica sine Canonica institutione obtineri non possunt, cap. 1. de Regul. iuris in 6. nec possessio longi temporis habilitat incapacem, cap. causam, & cap. accedentes, & ibi Panor. & Felin. de præscr. Cum itaque in his non cadat præscrip. sine titulo colorato, necessariò produci debet tit. omni tempore, saltem apud nos, ad excludēdum impetrantem per nullitatem tituli hujusmodi; alias intrusi defenderentur per hanc Regulam contra ipsius mentem, & verba expressa.

c Ista tituli colorati designatio est nimis vaga & ambagibus inuoluta: ideo breuiter dic titulum coloratum esse eum qui processit ab habente potestatem defectu tamen aliquo in conferente vel collatario, vel ipso titulo vel alia ratione iniustus redditur: iustum autem & verum, cui nihil vitij obijci potest, gloss. Pragm. Sanct §. 1. de pacif. possess. Guid. Pap. q. 85.

d Contrarium intrepidè teneas, quia ad Capitulum collatio Sede vacante non spectat actu nec habitu, cap. illa, ne Sede vacante. Ergo talis titulus non est coloratus ex defectu potestatis conferentis. Nec refert quod iurisdictio Episcopalis transeat ad capitulum, quia collatio Beneficiorum non spectat ad iurisdictionem, cum non competat Episcopo iure Magistratus, sed speciali legis concessione citra imperium aut jurisdictionem, sicut dicitur de tutoris datione in l. muto. §. tutoris datio ff. de tutelis, in qua Magistratus gerit vices patris pupilli ex legis concessione de eo bene præsumentis, vt omnium optimè deducit, Lotter. de re Benefic. lib. 1. q. 21. n. 24. iuncto n. 34. & lib. 2. q. 2. n. 4. & n. 23. Et hæc est ratio cur posit Episcopus existens extra propriam Diœcesim conferre, cap. post electionem, de concess. præb. gloss. in cap. nouit. in verbo. terminos de officio Legat. quod alias non posset si ius conferendi esset iurisdictionis, l. vltim. ff. de jurisd. omnium judic. rejecta distinctione gloss. ibid. in verb. non paretur inter voluntariam & contentiosam iurisdictionem, Lotter. d. q. 21. n. 3. & exemplum manumisionis & adoptionis quo visa est moueri gloss. refertur ad jus singulare Proconsularis Imperij, vt aduertit, Cujac. lib. 1. Pauli ad edictum

in interpretatione d. l. vltim. confirmatio verò & institutio cum sint iustitiæ & non gratiæ & causæ cognitionem requirant, gloss. in cap. qua fronte in verb. contra debitum iuris, de appellat. reputantur inter iurisdictionalia ideóque transeunt ad Capitulum Sede vacante, cap. cum olim, de majorit. & obed. cap. 1. de instit. in 6. Idem dic de collatione Vicarij Episcopi sine speciali mandato quod dictum est de collatione Capituli, vt scilicet non sit colorata nisi appareat de expressa Episcopi ratihabitione.

e Imò resignatarius ex causa permutationis non iuuatur hac regula contra Resignantem regredi volentem euicto sibi ex capite non suo post triennium beneficio in permutationem recepto, vt ex se patet, quia ante euictionem agere non valebat, l. qui rem Cod. de euict. nec magis tutus est in casu simplicis resignationis factæ in infirmitate, quæ diu durauerit vt non semel iudicatum refert, Brodellus ad Louetium, lit. b. cap. 13. n. 12.

f Cum regula hæc incapacem non habilitet, vt omnes conueniunt, sequitur non graduatum qui inhabilis ad præbendam Theologalem vel ad Parrochialem Ecclesiam villæ muratæ aut aliud quodcumque Beneficium gradum actu habens annexum: quantumuis capacem & alias idoneum possessione triennali absque gradu non iuuari vid. quæ supra, tit. 30. diximus.

g Ideò non obstat regula quod ab initio nullum est tractu temporis non conualescit, quia fallit vbi duo concurrunt, videlicet impedimentum cessans, & causa confirmans, vt hic.

h Auctor objectionem accipit pro resolutione: Molin. enim n. 32. concludit pro affirmatiua, dicens & benè Resignatarium, qui regulæ de public. Resig. non satisfecit, habere titulum coloratum & iuuari decreto de pacificis, cum habeat ab habente potestatem & resolutio tituli in vim regulæ de public. resig. non fiat purè sed sub multis conditionibus quæ consistunt in facto & circumstantijs, quæ ignorantur donec probētur, titulo interim colorato manente.

i Non

i Non est locus regulæ de triennali possess. quoties locus est appellationi tanquam ab abusu, Louet ad Regul. de infirm. resig. n. 206. vnde possessio eius, qui cum regularis esset prouideri se fecit de seculari beneficio quasi secularis non potest dici colorata cum sit nulla & abusiua, Feuret. de abusu, lib. 2. cap. 6. n. 22. qui tamen male dicit Rebuffum tenere contrarium cum idem teneat in tract. de pacific. possess. n. 259. conclusio nihilominus egeret distinctione aut enim per abusum læditur ius publicum: aut dumtaxat priuatum: primo casu cessat regula & durat abusus: secundo verò cessat abusus & regula obtinet.

k Dic contra nunquam sufficere titulum putatiuum sed omni casu requiri verum saltem coloratum ad effectum Regulæ de triennali; simoniacus autem non est huiusmodi vel ex ipsius regulæ dispositione. Adde, quod is prouisus ignoranter per alienam simoniam est inhabilis ad idem beneficium pro illa vice seu vacatione, gloss. & Pan. in cap. penult. de elect. Regula autem personam non habilitat vt sæpe dictum est.

l Imò indistinctè protestatio requiritur, textus enim in concordato, tit. de pacif. possess. non distinguit, & subest ratio quia per protestationem debitè intimatam turbatur possessio intra triennium & constat de prætensione & intentione protestantis se acturum fore vt cessauerit impedimentum.

m Idem dicendum de eo qui Religionem ingressus ante possessionem resignauit & postmodum profiteri nolens aut non valens, ob aduersam valetudinem, aut alijs de causis ad seculum redit, quum intuitu mortis ciuilis, & quasi in extremis agens resignauerit: ei enim regressum adiudicandum putamus ex interpretatione extensiua fauorabilis Placiti Henrici II. infirmos resignantes sanitati restitutos beneficio quoque restituendos statuentis. Ne beneficio priuatus cogatur mendicare vnde Concilium Tridentinum sess. 25. capite 16. de Regular. pro-

hibet & annullat factas aut faciendas à Nouitio donationes ante duos menses quam profiteatur; & non aliàs effectum suum sortiri vult nisi secuta professione, quod decretum habere locum etiam in renuntiatione beneficij sæpius censuit Sacra Congregatio Concilij teste Flaminio, de Resignat. lib. 3. quæst. 13. n. 5.

FINIS.

INDEX MATERIÆ

Numerus notat paginam.

B

F

G

H

I

L

M

N

O

P

R

Regulares

S

T

V

INDEX.

MATERIÆ SCHOLIORVM Ioannis Solier.

B.

F

L.

teris

O

Q

R

Nisi

S

V

Typographica Scholiorum Ioannis Solier.

Pag.	Lin.	Errata.	ſic corrigito.
17.	5.	Lotteranus	Lotterius
ead.	ead.	addicta	adducta
39.	1.	confundantur	confunduntur
ead.	3.	vniis	muniis
ead.	4.	Oliuens	Oliueus
46.	32.	adictione	adjectione
105.	15.	pugnanti	pugnantia
145.	1.	hate	haſce
152.	7.	inſumandi	inſinuandi
203.	27.	voluntatem	noluntatem
248.	4.	reggnatio	reſignatio
ead.	14.	vacant	vocant
289.	17.	decerimus	decernimus
296.	12.	obento	obtento
335.	10.	permanentis	tranſeuntis
355.	13	propinquiori	remotiori
357.	3.	mortalitas	mortalitatis
432.	2.	quod	quoad.

TOLOSÆ,
Apud JOANNEM PECH, Comitiorum Fuxenſium Typographum, juxta Collegium PP. Societatis JESU.

LIBER
DE
BONIS TEMPORALIBVS ECCLESIÆ ACQUIRENDIS ET CONSERVANDIS.

Sequentes Titulos complectens.

De Ecclesiis ædificandis, reparandis, & consecrandis.
De Decimis.
De Oblationibus.
De privilegio Ecclesiæ in acquirendo.
De oneribus Ecclesiasticis.
De privilegio Ecclesiæ in bonis suis temporalibus conservandis.
De privilegio Ecclesiæ in præscriptione.
De revocandis alienationibus rei Ecclesiasticæ.

EX OPERIBUS POSTHUMIS.

D. MELCHIORIS PASTORIS dùm viveret in Universitate Regia Aqui-sextiensi Juris Canonici Professoris.

Cum Scholiis & additionibus JOANNIS SOLIER, *in Senatu Tolosano patroni & veterani Expeditionum Romanæ Curiæ Bancharii.*

TOLOSÆ,
Apud viduam ARNALDI COLOMERII, Regis Clerique Typographi, BERNARDUM DUPUY, & HIERONYMUM POYSUEL, Bibliopolas, in Vico Portæ Arietis. 1675.

1 R

LIBER
DE
BONIS TEMPORALIBUS ECCLESIÆ acquirendis & conſervandis.

QUONIAM Clerici non ſolùm obſeruare debent iura quibus Beneficia Eccleſiæ acquiruntur & conſeruantur; ſed etiam ea quæ pertinent ad adminiſtrationem bonorum temporalium eorumdem; in hac poſtrema Editione Librum hunc Tractatui de Beneficiis Eccleſiaſticis adiicere viſum eſt, in quo de iure & privilegio rei Eccleſiaſticæ breuiter diſcutietur.

TITULUS I.
DE ECCLESIIS ÆDIFICANDIS, reparandis, & conſecrandis.

6. Causa erigendæ Ecclesiæ succursalis.
7. Domus Presbyteralis ædificatur expensis plebis.
8. Si de Ecclesia reparanda agatur.
9. An pro reparatione Ecclesiæ Vicarius perpetuus debeat contribuere.
10. Cognitio nouæ Ecclesiæ ædificandæ, est Fori sæcularis.
11. Cognitio Ecclesiæ reparandæ, est mixti Fori.
12. De consecratione Ecclesiæ.
13. Vt Ecclesia polluatur, & reconcilietur.
14. Qui certam sedem habeant in Ecclesia.

I. ECCLESIA duobus modis sumitur, pro contento, & pro continente metonymicè, pro contento, definitur cœtus hominum, vera in Christum fide, & Sacramentorum communione, sub vno communi Pastore & Rectore
II. legitimè congregatis. Vera Ecclesia vna est vnitate Fidei, vnitate doctrinæ, & vnitate Pastoris, *Ioann. cap.* 10. *Vnus Pastor, & vnum ouile.* Sancta est, tametsi in aliquibus membris sit polluta, vt declarat Sanctus Chrysostomus, in illum locum Apostoli ad Ephesios: Templum Dei sanctum est, Catholica est, seu vniuersalis: nam in omnem terram exiuit sonus eorum, scilicet Apostolorum, vt ait Apostolus *ad Romanos*, à quibus Apostolica dicta est. His notis vera Ecclesia designatur in Concilio Nicœno; quas soli Ecclesiæ Romanæ conuenire series Pontificum, sanctitas Martyrum & Confessorum, & fidei vnitas, manifestè declarant, vt disputat Optatus Mileuitanus contra Parmenianum.

Vt autem Ecclesia pro continente sumitur, est locus sa-
III. cer, in quo publicè celebratur ad sonum campanæ: non in priuatis ædibus celebrare licet Missam, ἱέραν μυσταγογίαν, sine licentia Episcopi, quæ non datur nisi locus sit decenter ornatus: & si Episcopus id permiserit, sine licentia speciali id celebrare non licet publicè, *c. patentibus, de priuilegiis, c.* 8. *Nouell.* 131.

IV. Si de noua Ecclesia erigenda agatur, id fit expensis ple-

bis, & forenses ab eo onere non eximuntur : loci dominus vendere cogitur, ob necessitatem, & publicam vtilitatem, iusto pretio, arbitrio boni viri : tamen ex Statuto huius Prouinciæ, in huiusmodi casibus pretium augetur, quinta parte valoris superadjecta : nam iure communi nemo cogitur vendere, *l. nec emere, C. de iure delib.* Licentia Episcopi priùs imploratur, *c.* 7. *Nou.* 131. & ædificatur ad Orientem, in memoriam Christi, qui lux est oriens, *De Selua de Benef. part.* 1. Tamen id necessarium non est, sed liberum, attenta loci commoditate & consuetudine.

Si de Ecclesia succursali *a* eriganda agatur, Rector Ecclesiæ Matricis seu Principalis vocandus est, non vt contribuat, expensis enim plebis id fit, sed vt causam erectionis impugnet, cùm de iure suæ Ecclesiæ agatur : quo etiam inuito, si necessitas id exigat, Ecclesia ædificatur, & pro eo quod eius interest, Ecclesiæ suæ redditum minui, census annuus à Rectore Ecclesiæ succursalis soluendus ei reseruatur, & ius nominandi & præsentandi Rectorem, in casu vacationis, *c. ad audientiam, de Ecclesijs ædificandis.* Dixi, pro eo quod eius interest, nam prouentus villæ vbi Ecclesia succursalis erigitur, & oblationes quæ fiunt in ea detrahuntur de Ecclesia principali, pro seruitio Ecclesiæ succursalis, *ex. d. c. ad. audientiam*, nisi in fundatione fuerint reseruati Rectori Ecclesiæ Principalis. V.

Causa iusta erigendæ Ecclesiæ succursalis, est si locus sit distans ab Ecclesia Parrochiali, difficilis accessus, *d. c. ad audientiam*, si in eo loco sint decem mansus, nam decem mansus seu patres familiæ faciunt plebem, *c. Vnio, c.* 10. *q.* 3. sicut decem oues faciunt gregem, *l. oues, ff. de abigeis,* font vn hameau. VI.

Pari iure si de domo Presbyterali erigenda agatur, pro habitatione Rectoris Ecclesiæ Parrochialis, & eius Vicarij, expensis plebis id fit, vt iudicatum fuisse in Senatu Parisiensi refert Charondas, *lib.* 4. *resp.* 1. VII.

At si de Ecclesia Parrochiali reparanda agatur, aut lapsa VIII.

erigenda, vel amplificanda, plebis aucto numero, Rector Ecclesiæ debet contribuere pro tertia parte sumptuum operis, reliquum plebs, *c. de his, de Eccl. ædificand.* quod intellige si fructus annui decimarum, prædiorum, & censuum Ecclesiæ, non computatis incertis oblationibus, de-
IX. ductis necessariis pro victu Rectoris, & seruitio Ecclesiæ sufficiant huic tertiæ exoluendæ, *can. non satis, d. 86. Capella Tholosana q.* 499. At vicarius perpetuus Ecclesiæ Parrochialis institutus cum portione congrua pro serui-
X. tio illius ad reparationes huiusmodi nullo modo tenetur, ne cultus diuinus minuatur: sic iudicatum refert *Loëtus lit. O. n. 6.*

Tamen si Vicarius habeat partem prouentuum Ecclesiæ, & fructuum decimalium, ab hoc onere non potest se excusare quin contribuat cum Rectore, pro modo partis fructuum quam percipit, deductis necessariis ad victum, & seruitium Ecclesiæ, nam ex Canonibus antiquis fructus Ecclesiæ diuidebantur in tres partes; altera pauperibus erogabatur, altera Clericis seruientibus, & altera pro fabrica Ecclesiæ reseruabatur, *can. vnio, & can. decernimus* 10. *q.* 1. Ergo si Vicarius habeat mediam partem fructuum Eccesiæ, pro tertia parte sumptuum quæ exigitur à Rectore, pro fabrica contribuere debet, si possit, vt dictum est suprà, deductis necessariis ad victum, & seruitium Ecclesiæ. Sic in causa occurrente in Curia Archiepiscopali Aquensi iudicatum fuit contra Vicarium, anno 1659. & in causa appellationis Sententia fuit confirmata.

XI. Si de Ecclesia noua ædificanda agatur, cognitio est Fori sæcularis; sic enim Senatus retinuit sibi cognitionem controuersiæ eiusmodi inter Cōsules Arelatanos petentes erectionem Ecclesiarū Parrochialium, in territorio latissimo illius Ciuitatis, & Archiepiscopum & Capitulum Ecclesiæ Metropolitanæ, defendentes & declinare volentes, *Arresto primæ Martij anno* 1626. Idem iudicatum fuit de Ecclesia
XII. amplificanda in territorio Massiliæ, *Arresto* 26. *Maij* 1645.

Si verò de Ecclesia reparanda agatur, cognitio est mixti

fori, *Ioannes Gallus quæst.* 187. *&* 225. *Benedictus in c. Rainutius, n.* 430. Sic Senatus Priorem Ecclesiæ Parrochialis Loci de Chantersi, tertiam partem sumptuum pro reparatione contribuere iussit, & cognitionem vestium & ornamentorum, de quibus etiam agebatur; remisit ad Iudicem Ecclesiasticum, *Arresto* 10. *Octobris, anno* 1582. vt vidi in Obseruationibus antiquis, nam causa reparationum celeritatem requirit: Episcopus visitando Diœcesim, vel in suo Tribunali potest de iis cognoscere: potest etiam Iudex Laïcus si adeatur, & vterque potest cogere per captionem & sequestrationem fructuum: nam Rectores Ecclesiarum tenentur rem saluam facere, & sarta tecta præstare, vt vsufructuarij, *l. hactenus, ff. de vsufr.* Vicarij verò ad hæc onera non tenentur, vt diximus suprà, nisi sub hoc onere fuerint instituti: & si vnum onus in institutione sit expressum, non fit extensio ad alia onera, ne grauamina multiplicentur, contra rationem Iuris communis.

Ecclesia consecratur ab Episc. proprio, vel ab alieno, XIII. cum licentia illius, *c. tua, de consecr. Eccl. vel Altaris*, & polluitur per effussionem *b* sanguinis, etiam ex nece Martyris, vel per effusionem *c* seminis, etiam ex coïtu coniugali, vel per sepulturam excommunicati denunciati, *gl. in c. vnico, de consecr. Ecclesiæ, in 6.* Tamen si sine iniuria sanguis sit effusus, & sine scandalo, Ecclesia non polluitur, *Panormit. in c. proposuit, de consecr. Eccl.* Pollutâ Ecclesiâ cœmeterium contiguum censetur pollutum: at cœmeterio polluto Ecclesiâ non polluitur, *d. c. vnico.* In Ecclesiâ pollutâ celebrare non licet donec fuerit reconsecrata *d* ab Episcopo proprio, aut alieno, licentia illius, iuxta formam in Rituali præscriptam, *c. aqua, de consecratione.* Locus enim est interdictus ipso iure: ad Ecclesia semel concrata iterùm consecrari non debet, nisi fuerit diruta, *e* & de nouo erecta, vel dubitetur an fuerit consecrata, vt Baptismus non iteratur, *c. proposuisti, de consecratione Ecclesiæ.*

Magistratibus, Officiarijs publicis, Dominis feudata- XIV.

rijs, & Patronis, in Ecclesia ius banchi *f* sedendi gratiâ conceditur, & eo iure iudicio possessorio possunt experiri: priuatis verò nulla competit actio, tametsi nitantur præscriptione longissimi temporis & licentia Prælati, nam talis licentia censetur concessa precariò reuocabiliter, vt iudicatum fuit in causa Arelatana, *Arresto Mensis Mai* 1628.

SOLIER.

a Aliquando Ecclesia succursalis ad ibi parrochialia officia & Sacramenta administranda per Vicarium temporalem impensis Rectoris remunerandum ob distantiam matricis Ecclesiæ vel itinerum impedimenta constituitur, & tunc Parrochiani, qui huiusmodi subsidio utuntur, celebrioribus anni festiuitatibus matricem Ecclesiam adire tenentur diuina Sacramenta percepturi, maximè in festo Paschatis vt præcepto Ecclesiæ satisfaciant, iuxta cap. omnis vtriusque sexus, de pœnit. & remiss. & ita iudicatum referunt, Choppin. de sacra polit. tit. 3. n. 19. & Beng. ac Pinson. de Benefic. cap. de fundat. Eccl. §. 1. n. 7. Interdum verò parrochia scinditur, & Ecclesia succursalis in curatam erigitur per alterum Rectorem seu Vicarium perpetuum in titulum regendam & obtinendam, quo casu decimæ omnes reseruantur Ecclesiæ veteri: nouæ vero obuentiones casuales conceduntur, & dos ab ipsis erectionem prosequentibus suppletur, cap. ad audientiam le. 2. de Eccl. ædif. Lefresne in suo diario cap. 90. vtroque casu adeundus est Iudex Ecclesiasticus cuius est causas erectionis inuestigare & illam facere priuatiuè ad potestates seculares.

b Non sufficit igitur aliquarum guttarum sanguinis emissio, quia iura requirunt effusionem, quæ largitatem denotat, cap. reuertimini 16. q. 1. gloss. in cap. cum illorum in verb. effusionem de sent. excom. & effusio illa debet iniuria & non casu euenire, gloss. in cap. vnic. in verb. sanguinis de consecr. Eccles. in 6. Si quis autem extra Ecclesiam fuerit vulneratus, & in illa sanguinem effudit non est Ecclesia polluta, nec ideò reconcilianda, quia non est facta Ecclesiæ iniuria vel irreuerētia; secus è contra cùm quis in Eccle-

sia

sia uulneratus, extra Ecclesiam sanguinem spargit, gloss. in d. cap. vnico. Joan. Francisc. Leo in Thesauro fori Ecclesiast. p. 1. cap. 5. n. 6.

c Scilicet voluntariam: alias secus, gloss. in Can. Ecclesiis, in verb. semine, de consecrat. dist. 1.

d Lege reconciliata: Ecclesia enim polluta non reconsecrantur, sed reconciliatur, cap. proposuisti, de consecrat. Eccles.

e Adde, vel exusta ita quod sit decrustata in totum vel pro majori parte, cap. Ecclesiis & ibi gloss. in verb. exustæ de consecrat. dist. 1.

f In sedibus seu banchis Ecclesiarum laici non possunt sibi ius vindicare inuito Episcopo, Hostiensis in cap. abolendæ. n. 5. de sepult. nec pro illis agere interdicto possessorio, quia ad naturam rerum sacrarum, quæ à nemine possidentur, accedunt, Joan Faber §. retinend. instit. de interdict. Excipiuntur Patroni, Feuret. de abusu lib. 4. cap. 8. n. 2. & 3. vbi ait ex vsu Regni ius banchi assignandi in ecclesiis earum operariis, quos matricularios vocant, sub aliqua gratuita largitione fabricæ applicanda competere. Idem de Officiariis & Dominis feudatariis subdit Auctor, quod verum puto ex vsu & gratia, non autem iure communi.

TITVLVS II.

De Decimis.

1. Decimæ sunt iuris diuini

2. Decimæ debentur de omni fructu.

3. Dispensatio decimarum est iuris humani.

4. In decimis consuetudo spectanda est.

5. Ius decimendi variatur in specie & in quota.

6. Decimæ prædiorum feudalium minores.

7. Decimæ noualium ex conuentione minores.

8. Immunitas à decimis priui-

legio concessa, & an tale priuilegium prosit colonis, an reuocari possit.

9. Decimæ militibus concessæ à Carolo Martello.

10. Ecclesia contra Ecclesiam ius decimarum præscribit.

11. Laici nullo tempore ius decimandi possunt præscribere.

12. Decimæ prædiales à Iudæis & Hæreticis debitæ in areâ vel in gerbis.

13. Decimæ personales ex quæstu sunt voluntariæ non necessariæ.

14. Decimæ mixtæ ex fœtu pecorum.

15. Quarta decimarum Episcopo debita.

16. Decimæ Regi debitæ, & an successor pro reliquis resignantis teneatur.

17. Cognitio de decimis cuius sit.

18. Pœna contra fraudatores decimarum.

I. Decimæ debentur Ecclesiæ ex præcepto diuino, *a Ex. c. 22. Decimas & primitias tuas non tardabis offerre*; vbi Rabini legunt, plenitudinem & lachrymam tuam non tardabis offerre, per *plenitudinem* intelligentes, fructus aridos, & per *lachrymam* fructus liquidos, vt post Lyranum obseruat Cardinalis Hadrianus, *quæst quod libetica* 5. Nam decimæ debentur de omni fructu, *c. nuncios, de dec.* etiam de fructibus quibis in anno percipiuntur, *Ricius dec.*
II. 731. Tamen in Euangelio D. Mathæi Christus exprobrat Phariseis, dicens, *Væ vobis qui decimatis mentam & anetum*, objurgans eorum auaritiam quòd de oleribus & fructibus exigui valoris decimas exigerent, & opera Legis non
III. curarent: nostris Moribus consuetudo loci attenditur, *Faber C. de Sacros. Eccl. def. 63.* Constitutione Gallicâ Philippi
IV. Regis, quæ Philippina dicta est, cauetur in decimis ne quid supra solitum modum exigatur.

Hinc sequitur quòd licet ius decimandi impræscriptibile sit in genere,) nam contra Deum Authorem temporum tempora non præscribunt, vt loquitur Chrysologus, iura debita in signum superioritatis non præscribuntur, *l. malè agitur, C. de præscr. 30. annorum*,) tamen præscribitur in specie, vel in quotâ, vel consuetudine contrariâ,

aut partium consensu minuitur aut variatur: & si enim ius illud sit diuinum, tamen dispensatio illius est iuris humani. Sic apud nos decimæ non debentur ex oleribus, ex con- V.
suetudine generali, neque ex oleo aut apibus, alibi debentur ex leguminibus & canabo, alibi verò non, consuetudo regulatur iuxta communem vsum: quota pariter decimandi variatur in diuersis locis, consuetudine immemoriali, aut conuentione partium, aut priuilegio concesso, *Bertrandus consf.* 14. *Vol.* 1. *Choppinus de sacra Polit. lib.* 3. *num.* 4. Sic in hac patria ex consuetudine generali VI
vicesima solùm debetur de fructibus prædiorum feudalium siue ab ipsis dominis excolantur, siue ab eorum colonis, vt iudicatum fuit in publico Auditorio, *Arresto mensis Nouembris anni* 1630. & decimæ noualium ob VII.
operam, culturam, & maiores impensas, conuentione partium à Papa vel ab Episcopo approbata cum cognitione causæ minuuntur: quin etiam immunitas à decimis varijs Collegijs, Monasterijs, & Ordinibus concessa est Bul- VIII.
lis Pontificijs, auditis Parrochis habentibus aliunde pro seruitio Ecclesiæ, vt de priuilegijs concessis Religiosis Ordinis Cisterciensis, Templariis Hospitalariis, dicitur *in c. licet, de dicimis*, quod tamen priuilegium non extenditur ad terras quas ipsi tradunt aliis colendas, vel ab aliis conducunt, *c. licet*, & *c. dilecti*, *de decimis*: tamen verba priuilegii sunt ponderanda, vt monet glossa *in Clement.* 1. *de priuil.* si priuilegium eximat terras priuilegiatorum, coloni & emphyteotæ eorum censentur exempti, vt iudicatum fuit pro emphyteota in gratiam Ordinis Sancti Ioannis, *Arresto* 26. *Maij anno* 1646. Si verò priuilegium eximat Religiosos personale est, non extenditur ad emphiteotas.

Verùm huiusmodi priuilegia reuocari possunt ex causa superueniente damni emergentis Ecclesiæ Parrachiali, ex multitudine prædiorum de nouo acquisitorum priuilegiatis, vel ex diminutione redditunm Ecclesiæ Parrochialis, *c. suggestum*, *de decimis*: & priuilegia huiusmodi tolluntur

consuetudine contrariâ quadraginta annorum, *c. accedentibus, de priuilegiis.*

IX. Et licet Laici iuris decimarum sint incapaces, quod in gratiam Ministrorum Ecclesiæ fuit introductum; tamen in Gallia Carolus Martellus, Saracenis abactis, varia iura decimarum in multis locis militibus concessit pro stipendio, approbante Summo Pontifice: inuestituræ ab eo concessæ ante Concilium Lateranense valent: quæ verò post illud Concilium factæ reperiuntur, irritæ sunt; nam possessores inuestituram tenentur exhibere, tametsi nitantur possessione longissimi temporis, quæ sola non tribuit ius Laicis, cùm iuris istius sint incapaces, *Choppinus de sacra Politia lib. 3. c. 4.*

X. Ecclesia contra Ecclesiam ius decimandi potest præscribere spatio quadraginta annorum cum titulo, *c. auditis, de præscr.* vel spatio temporis immemorialis sine titulo,
XI. *l. hoc iure, §. ductus aquæ, ff. de aqua quot. & æst.* Laici verò nullo tempore præscribunt, ob rationem suprà allatam.

Decimæ prædiales debitæ sunt ex fructibus prædiorum à possessoribus indistinctè, etiam ab Hæreticis & Ju-
XII. dæis, *c. de terris, de decimis,* sunt enim iura realia: solutio harum decimarum, si de frumento agatur, fit in area, vel in horreo, vel in gerbis, sine deductione seminis & sumptuum, in certa quantitate diuersa, iuxta consuetudinem loci, *c. tua nobis, de decimis*: si solutio fiat in gerbis dominus denunciare tenetur exactori vt accedat, & descriptio fiat, quo non comparente post duodecim horas diurnas à denunciatione, ipse potest dinumerare fructus suos, & exportare, relicta parte debita exactori, ex Constitutione Blesensi, *art.* 49. Sic iudicatum fuit *Arresto mensis Maii anno* 1622. & sic alibi obseruatur, *Thesaurus decis. 9. Ricius decis.* 544. idem dicitur de aliis fructibus: onus soluendi incumbit colono, tametsi dominus habitet alibi, *c. à nobis, de decimis,* & solutio fit Ecclesiæ Parrochiali in cuius finibus prædia illa sunt sita, *ex d. c.* Tamen si decimæ petitæ non fuerint, arreragia præteriti temporis peti non pos-

ſunt, *Faber C. de ſacroſ. eccl. Rota dec. 25. in antiquis.* Idem ſentiunt Theologi, D. *Thom. 2. 2. q. 87. Hadrianus q. 5. verſ. 2.* Verùm præceptum eccleſiæ de decimis prædialibus eſt omnibus notum, & qui obdurato corde non ſoluit reus eſt peccati, tametſi in foro externo, de reliquis non ſolutis, ob negligẽtiam Rectoris non petentis non poſſit conueniri.

Aliæ ſunt decimæ perſonales debitæ ex quæſtu deductis ſumptibus & expenſis, eccleſiæ Parrochiali in cuius finibus XIII. debitor inhabitat, *c. ad Apoſtolicæ, de decimis.* Verùm moribus noſtris oblationes eiuſmodi ſunt voluntariæ, non neceſſariæ.

Aliæ ſunt decimæ mixtæ ſeu reales & perſonales, vt XIV. quæ debentur ex fœtu pecorum, quæ, vt de prædialibus diximus, ſolluuntur ſine deductione ſumptuum eccleſiæ Parrochiali in cuius finibus illa pecora paſcuntur, & ſi paſcantur in diuerſis prædiis diuerſarum Parrochiarum vtrique Parrochiæ pars decimalis debetur, *c. ad Apoſtolicæ, de decimis*, vt ſeruatur apud nos de fœtu pecorum quæ tempore hyemali ex locis montanis deſcendunt in noſtram regionem ob niues, & verno tempore in montes reuertuntur frigidiores, & paſcuis commodiores.

Rectores eccleſiarum de decimis quas exigunt epiſcopo XV. diœceſano quartam præſtare tenentur, *c. dudum, de decimis*: quod ius minuitur aut tollitur priuilegio, ceſſione, vel conſuetudine contrariâ, ex dicto capitulo, ex quo auctus fuit redditus menſæ epiſcopalis, largitione Principum, vt videre licet apud nos.

Aliæ ſunt decimæ Regi debitæ, pro patrocinio, de om- XVI. nibus Beneficiis: ipſe enim in ſuo Regno eſt communis epiſcopus omnium eccleſiarum, vt de Conſtantino olim dicebatur: à quibus Vicarii ipſi non ſunt exempti, niſi in fundatione aut reſeruatione id ita cautum ſit: quo caſu onus ſoluendi incumbit Rectori aut titulario Beneficii: & ſi non ſoluatur, hæredes eorum pro reliquis debitis conueniri poſſunt, quibus non extantibus vel deficientibus ſucceſſor Beneficii tenetur, ne tamen ære alieno nimis

grauetur si sit resignatarius, pro reliquis trium annorum dumtaxat tenetur, & si ex alia causa prouisus fuerit pro reliquis duorum annorum, *ex constitutione Henrici VI. de decimis, art.* 16. imputatur enim exactori quòd debitorem dùm viueret non vrserit.

XV. Si quæratur an decimæ solutæ fuerint de facto, cognitio est Iudicis Laïci, seuerè enim agitur contra fraudantes & recelantes, per confiscationem fructuum & animalium, & mulctæ dictionem, *ex Constitutione Blesensi art.* 49. Si verò quæratur de iure, an sint debitæ in specie vel in quota, cognitio est Iudicis Ecclesiastici, *Faber de Iurisd. omnium Iudicum, def.* 49.

SOLIER.

a Decimæ prædiales sunt de iure diuino vt omnes tenent Couaruuias lib. 1. Variar. resolut. quamuis quota sit de iure humano tantũ in qua consuetudo est attendenda, cap. in aliquibus. §. fin. cap. commissum, cap. cum sicut homines, cap. dilecti, cap. Apostolicæ, de decim. & ideò præscriptibilis spatio. 40. annorum, cap. vltimo de consuet. Personales verò debitæ ex quæstu non sunt de iure diuino, sed humano tantùm, Felin. in cap. causam quæ, de præscript. ideò in totum præscriptione tolli possunt, Hostien. in summa, de dicimis, Rebuff. in tract. de decimis q. 13. n. 44.

TITVLVS III.

De Oblationibus. *a*

1. *Oblationes turpes & in officiosæ non admittendæ.*
2. *Superstitio vitanda.*
3. *Oblationes debentur Vicario Ecclesiæ Parrochialis.*
4. *In oblatis Ecclesiæ seruanda est intentio vouentis.*
5. *Oblationes quæ fiunt in Capellis debentur Parrocho.*
6. *Regulares faciunt partem Ecclesiæ Parrochiali de interstitijs, non de cæteris oblatis.*

7. *Concilium Tridentinum non reuocauit priuilegia immunitatis Ordini Regularium aut Monasterijs, ex conuentione, aut quadragenaria præscriptione, à quarta funebri.*

8. *Capellæ erectæ de nouo non erectæ in titulum Beneficij, sunt sub pia dispositione fundatorum.*

9. *An liceat Sacerdoti bis in die celebrare, vel in loco non consecrato.*

DEcimis & oblationibus fidelium Ecclesia locupletata est, nam olim præter decimas decimatio à piis hominibus offerabatur, seu pars quæstus diurni, vt refert Epiphanius, non ex præcepto, sed ex consilio, nisi alia esset consuetudo, vel Rector Ecclesiæ indigeret: oblationes turpis quæstus Apostoli respuebant, *Clemens Romanus lib.* 4. *c.* 1. Nam Deus apud Prophetam Micheam damnat idola quæ de mercede meretricum conflata erant: oblationes parentum liberis inofficiosas Diuus Augustinus non admittebat, nec Carolus Magnus probauit, *c.* 83. quoniam animi Religionis superstitione capti omnia facilè largiuntur, cùm falsa miracula referuntur aut suppositæ Sanctorum Reliquiæ exhibentur pro quæstu: quod crimen capitale erat inter Paganos, & pœna relegationis puniebatur, *ex Constitutione* D. *Marci*, *l. si quis ff. de pœnis.* I. II. III.

Oblationum nomine venit quidquid offertur in Missa, in Festis Sanctorum, aut pro funeralibus, vel pro sponsalibus, aut puerperâ, vel ex voto, *c. inter vos, de verb. signif.* Quæ omnia pertinent ad Vicarium pro seruitio, exceptis iis quæ ad ornatum Ecclesiæ oblata sunt: in quibus intentio vouentis seruanda est, si fieri possit, sin minùs in alium Ecclesiæ vsum res potest applicari ab Episcopo, vel ab ipso Rectore, si res sit exigui valoris, *Clement, quia contingit, de Religiosis domib. Concil, Trid. sess.* 22. *c.* 6.

Si in Ecclesia Parrochiali vel finibus illius erecta sit Capella in titulum Beneficii, oblationes quæ fiunt in ea, V.

in casibus supradictis, pertinent ad Parrochum *b* iure parrochiali, nisi inter Parrochum & Rectorem illius Capellæ aut fundatorem aliud conuentum fuerit, aut alia sit consuetudo legitimè præscripta, *c. ex transmissa, de præsc. Capella Tholosana, q.* 422. scilicet spatio quadraginta annorum cum titulo vel temporis immemorialis sine titulo. Subinde quæritur in casu particulari, si ex conuentione aut consuetud. oblata certi Festi annui reseruata sint Rectori Capellaniæ, & oblata Dierum Dominicalium Parrocho debeantur, illo Festo incidente in diem Dominicam, ad quem pertineant oblata? respondet Baldus, *in l. qui habet, ff. de tutelis*, ea esse diuidenda inter Parrochum & Rectorem Capellæ, vterque nititur iure suo.

Tamen quæ dantur Sacerdoti Missam celebranti pro opera & labore, non debent ei extorqueri, nisi Rector Capellaniæ eius operam certa mercede conduxerit: hæc inter sæculares obseruantur, Regulares *c* verò de oblatis in suis
VI. Monasteriis & Capellis quas regunt, non faciunt partem Parrocho ex consuetudine generali, *gl. in c.* 1. *de statu Monachorum, Capellà Tholosana loco citato*, nisi de interstitiis funerum quorum pro diuersa consuetudine, alibi quarta pars, alibi tertia debetur Ecclesiæ Parrochiali, nisi Monasterium sit exemptum priuilegio, vel consuetudine, *c. de quarta, & c. auditis, de præscrip.*

VII. Concilium Tridentinum *sess.* 25. *c.* 13. instaurando iura Parrochis debita, reuocauit priuilegia quæ Monasteriis & Hospitalibus antè concessa fuerant, tamen non reuocauit priuilegia concessa ex conuentione partium, aut possessione quadragenariâ præscripta ante Concilium, vel post, *Farinacius loco Concilii citato*: nec reuocauit priuilegia Ordini concessa pro Monasteriis eo tempore erectis, aut post: nam priuilegia huiusmodi nituntur iure communi, quo liberum est singulis sepulturam sibi eligere vbi libet, ideoque non sunt restringenda in præiudicium Regularium, qui iuuant Parrochos in Sacramentorum administratione, & orant pro populo in planctu & ieiunio.

Capellæ

Capellæ nouiter erectæ pia deuotione & sumptibus singulorum, aut Collegii vel vniuersitatis, si in titulum Beneficii erectæ non fuerint ab Episcopo, tametsi ab eo consecratæ sint, non subsunt Parrocho, sed remanent sub pia dispositione fundatorum, & per Presbyteros locatitios & amobiles ab illis conductos ministrantur, vt iudicatum fuit Arresto Parlamenti huius prouinciæ, 1. *Aprilis anni* 1659. inter vicarium loci de Cipieres, & Consules, quo Senatus dedit potestatem Consulibus instituendi singulis annis Fabricenses Capellæ Sancti Claudii, quibus custodiam dedit bonorum mobiliũ & ornamentorum contentorum in inuentario conficiendo in suo ingressu, & nouis Fabricensibus remittendorum in suo egressu, quibus etiam commisit curam recipiendi eleemosynas, pecuniam Missarum votiuarum, eligendi Sacerdotem conductitium idoneum & capacem ab Episcopo diœcesano approbatum, ad Missas celebrandum, ministrandum Sacramentum Pœnitentiæ, & sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum, iussitque Fabricenses finito officio rationes administrationis suæ reddere coram Consulibus, vocato Vicario, cui tamen negauit vocem deliberatiuam: sed ei dedit facultatem Missam celebrandi in Festo Sancti Claudij, & oblationes pecuniæ illius Missæ recipiendi, cæteris verò diebus permisit illi Missam celebrare, & id tantùm capere quod sibi pro labore datum fuerit: & oblata penes Fabricenses residere voluit pro fabrica Ecclesiæ. VIII.

Sacerdoti semel in die celebrare licet, exceptâ die Natiuitatis Christi, in quâ ter celebrat, in memoriam Legis, Naturæ, Legis Scriptæ, & Legis Euangelicæ, *c. consuluisti de celebrate Missæ*, excepto etiam casu necessitatis quo Sacerdos bis celebrare potest cum licentia Episcopi, *c. sufficit, de consecratione, d.* 1. Cùm celebrat debet esse ieiunus, liber à peccato mortali, & Ecclesiæ censuris excommunicationis & suspensionis, alioquin mortaliter peccat tamen efficaciter celebrat, sibi nocet, & alijs prodest, *c. finali, de cohabit Cleric. & mul.* & in locis non consecratis celebrate IX.

non permittitur ſine licentia Epiſcopi diœceſani, *c. finali, de priuilegijs in* 6.

SOLIER.

a Oblationes ſunt quæcumque de propriis & licitis rebus Eccleſiæ offeruntur, cap. cauſa, de verb. ſignific. & quatuor caſibus tenentur laici Parrocho facere oblationes, 1. Quando viget conſuetudo, quia laudabiles conſuetudines ſeruari debent, cap. ad Apoſtolicam, de Simon. cap. quamuis, de decimis. 2. quando Parrochus indiget, quia non tenetur ſuis ſtipendiis militare, & qui altari. ſeruit de altari viuere debet, cap. cum ex Officij, de præſcript. 3. in Miſſis ſolemnioribus dicente Domino per Moyſem, non apparebis in conſpectu meo vacuus, 4. quando ex teſtamento oblationes præcipiuntur, quia vltima voluntas defuncti modis omnibus eſt ſeruanda, cap. vlt. 13. *q.* 2. retinentes eas quaſi egentium necatores nec credentes iudicium Dei habendi ſunt, cap. qui oblationes, d. q. 2.

b Oblationes quæ celebranti in aliena Eccleſia fiunt cedunt Rectori Eccleſiæ & non celebranti, quia videntur factæ intuitu Eccleſiæ præſertim à Parrochianis, qui oblationes faciunt propter onera ſacramentorum, cap. omnis Chriſtianus iuncta gloſſ. de conſecrat. diſt. 1. cap. requiſiti, de teſtam. Idem de oblationibus, quæ fiunt in Capellis ſeu altaribus fundatis intra frues parrochiæ, cap. ex trãſmiſſa, de præſcrip. Panorm. in rubric. de parroch. n. 4. Laici autem in eorum oratoriis oblationes recipere non poſſunt, nec valet conſuetudo in contrarium quamuis ſecus voluerit Decius conſil. 148. quia decimæ & oblationes æquiparantur, cap. quamuis, de decimis, & ſunt iuris ſpiritualis & ſacræ, vt inquit textus in cap. inquirendum in fine, de pecul. cleric. cuius Laici ſunt incapaces, cap. fin. 10. q. 1. vbi expreſsè improbatur conſuetudo, qua Laici prætendere poſſint Eccleſiarum oblationes. Franc. Leo in Theſauro for. Eccl. p. 2. cap. 13.

c Regulares poſſunt tripliciter oblationes recipere, vel vt pauperes ex diſpenſatione Parrochorum; vel vt miniſtri

altaris: aut ex debito si parrochiæ sint eorum, D. Thom. 2. 2. q. 86. art. 2.

TITVLVS IV.

De priuilegio Ecclesiæ in acquirendo.

1. *Religioso professo succedunt hæredes scripti aut legitimi excluso Monasterio.*
2. *Religiosus ante professionem testari non potest in gratiam Monasterij.*
3. *Religiosi Mendicantes acquirere non possunt titulo hæreditario, sed titulo legati.*
4. *Mendicantes prædia legata vel oblata tenentur vendere*
5. *Monachi in communi titulo hæreditario vel legati capere possunt.*
6. *Monachi in particulari pecuniam aut pensionem sibi legatam capere possunt cum licentia Abbatis.*
7. *Monacho succedit Abbas aut Monasterium. Idem dicitur de Abbate.*
8. *Religiosus ad Episcopatum promotus habet testamenti factionem actiuam, non passiuam.*
9. *Equites Sancti Ioannis Hierosolymitani Religionem habent hæredem, partem sibi legatam pro legitima alienare non possunt.*
10. *Canonici Regulares Sancti Augustini habent ius testandi & succedendi.*
11. *Professus soluto voto per sententiam ob nullitatem recuperat pristina iura.*
12. *Dispensatio à voto ob caussam superuenientem tribuit ius ad futura, non ad præterita.*
13. *In Societate IESV primum votum facit vouentem Religiosum, & successionis incapacem, si exeat sine licentia.*
14. *Clerici sæculares de bonis sibi quæsitis ex redditu Benefici- possunt testari in Gallia.*
15. *Ecclesia succedit ex testamento imperfecto, modò constet de voluntate testantis.*
16. *Testamentum imperfectum valet in gratiam Ecclesiæ, non porsonnæ extraneæ.*

17. Ecclesia non succedit ex testamento holographo sine tetstibus vt liberi succedunt, tamen legata capit in eo relicta.

18. Legata Ecclesiæ relicta in testamento filij consentiente patre valent.

19. Rupto testamento ex causa præteritionis vel exhæredutionis, legata pia retinentur.

20. Rupto testamento per posterius, legata pia simul reuocantur, si reuocata non fuerint.

21. Ex testamento nullo si testator non posit testari, non debentur legata pia.

22. Captatoria dispositio in gratiam Ecclesiæ nulla est.

23. De legatis pijs non detrahitur falcidia.

24. Legitima minuit legata pia

25. Pij legati vsuræ debeatur à die moræ.

26. Si legata pecunia non sufficiat ad opus Ecclesiæ destinatum, hæres non tenetur in plus.

27. Si legatum conuertatur ad aliud opus vt procedatur.

28. In codicillis & donationibus causa mortis ob piam causam suppletur defectus formæ.

29. In donationibus inter vinos ob piam causam suppletur defectus acceptationis & insinuationis.

30. Ecclesia locupletata varijs modis.

SIcut per arrogationem bona arrogati acquirebantur arrogatori, sic bona Religiosi per professionem liberis non extantibus acquirebantur Monasterio, *Authentica ingressi, C. de sacros. Ecclesijs*: & liberis extantibus professus de suis bonis disponere poterat inter liberos, saluâ parte debitâ Monasterio: & si non disponeret Monasterium ei
I. succedebat, saluâ legitimâ liberorum, *Authent. si qua mulier, C. eod. tit.* Hodie verò Religiosus ante professionem testari potest, *a* post eam non potest: illi succedunt hæredes scripti in testamento antè condito, aut legitimi venientes ab intestato, excluso Monastero, ex generali consuetudine Regni, *Masuer. in tit. de succession. Benedictus in c. Raynutius, verb. & vxorem*: *Rebuff. in Proëm. Constitutionum Galliæ, gl. 5. n.* 21. excepto Monachorum peculio, in quo Monasterium succedit exclusis cognatis.

II. Ex Constitutionibus Gallicis, *Blesensi art.* 30. & *Aurelianensi art.* 19. non licet Religionem professuro ante profes-

sionem testari in gratiam Monasterij, directè vel indirectè, per interpositam personam, nec ei legare vel donare, nisi quid modicum pro alimentis, si Monasterium sit inops, vt varijs Arrestis citatis probat Loëtus, *lit. C.*

Religiosi Mendicantes titulo hæreditario acquirere non possunt, nec in particulari nec in communi, ne implicentur III.
oneribus hæreditarijs, ob votum paupertatis, quod emittunt in communi & in particulari: tamen titulo legati vel donationis acquirere possunt in communi. Prædia relicta possidere non possunt, sed vendere, & pretio vti, nisi pro IV.
commoditate Conuentus, si illa sint contiguant; sunt enim qui licet prælia possidere non possint, pretium tamen valoris & æstimationis recipere possunt, vt dicitur *in c. sed si res, ff. de legatis* 1. *Bartolus in l. ciuitatibus, ff. de legatis* 1.

Monachi verò & Religiosi non Mendicantes vouent paupertatem in particulari, non in communi, Monasterium ti- V.
tulo hæreditario donationis vel legati capere potest prædia possidere saluis iuribus Regi debitis, & dominis subalternis: ipsi verò in particulari titulo hæreditario capere non possunt, nec prædia possidere ex donatione vel legato; pecuniam tamen aut pensionem annuam sibi relictam eis habere licet pro Libris, & rebus sibi necessarijs, cum Superioris licentia, nam etiam deportato pensio relinqui potest, *l.* VI.
si quando, C. de ordine cognitionum, Baldus & Mol. ad Authent. ingressi, C. de sacros. Eccl. eisque defunctis succedit Abbas in peculio aut Monnasterium, nisi cum licentia Abbatis aut VII.
Prioris Claustralis de eo disposuerunt, ipsi Abbates, de Religiosis loquor, à voto paupertatis non dispensantur, nec succedere possunt cognatis, nec de peculio disponere, Mo- VIII.
nasterium habent hæredem. Verùm Religiosi ad Episcopatum promoti disponere possunt apud nos de bonis sibi IX.
acquisitis ex redditu Beneficiorum mensæ suæ inter viuos vel causa mortis: tamen non succedunt *b* cognatis morientibus intestatis, vt iudicatum fuit in Magno Consilio, & notauimus suprà *lib.* 3. *tit.* 45. nam gratia illis concessa contra voti professionem, vt de bonis possint disponere,

vel cognatis ſuis bona relinquere, & de illis benè mereri, non extenditur ad alium caſum, vt cognatis poſſint ſuccedere.

Religioſi Equites Ordinis Sancti Ioannis Hieroſolymitani de bonis ſuis diſponunt inter viuos, & morientes Religionem habent hæredem, vt de cæteris Regulæ laxioris ſuprà diximus. Verùm ad ſucceſſionem hæreditariam ſuorum cognatorum non admittuntur, *Papon lib.* 1. *tit.* 11. *Loët. lit. C. n.* 8. niſi alia ſit conſuetudo *c* loci; in Sabaudia ſuccedunt quo ad vſum fructum, *Faber C. de Epiſ. & Cler. def.* 27. Apud nos ſuccedunt in legitimâ, faciunt numerum & admittuntur ad partem, quam tamen alienare vel oppignorare non licet, niſi ob redemptionem ſi capti fuerint, vt iudicatum fuit ſolemniter pronunciante Illuſtriſſimo Domino Guillelmo du Vair Præſide primario *Arreſto* 18. *Aprilis anno* 1611.

X. Sunt quidam Regulares nomine tenus, vt Canonici Regulares Sancti Auguſtini habentes factionem teſtamenti actiuam & paſſiuam, *Loët. lit. R. n.* 42. qui fuerunt à Regula
XI. quo ad hoc relaxati: ſunt etiam inter Regulares qui relaxantur à Regula in particulari ob nullitatẽ profeſſionis ex varijs cauſis, defectu ætatis aut probationis, ex metu graui, defectu poteſtatis in Superiore, querimonia intra quinquennium propoſita, per ſententiam Epiſcopi diœceſani adhibito Superiore Monaſterij vbi profeſſio fuit emiſſa, vel per diſpenſationem ob cauſam legitimam ſuperuenientem poſt profeſſionem emiſſam à Papa vel à Commiſſariis ab eo deputatis: in primo caſu ſoluto voto Religionis profeſſus reuertitur in ſæculum, recuperat priſtina iura: in ſecundo caſu diſpenſatio prodeſt ſolùm ad futura, non
XII. ad præterita: tamen ex æquitate cognati quibus bona delata ſunt penſionem pro alimentis diſpenſati ſi egeat non poſſunt negare: vide ſuprà *lib.* 3. *tit.* 17. Non dubitatur quin primum votum quod emittitur in Societate IESV poſt Nouitiatum faciat vouentem Religioſum ex Sta-
XIII. tutis illius Ordinis & Bullis Pontifices. Ex quo ſequitur exeuntes ab illa Societate poſt profeſſionem, ſine iuſta cau-

ſa à Superiore approbata, apoſtatas cenſeri in ſæculo, & ſucceſſionis incapaces ex variis Arreſtis, *Feuret lib.* 4. *c.* 6. *n.* 14.

Quod attinet ad Clericos ſæculares, Iure communi Rectores Ecclaſiarum de ijs quæ acquiſierunt poſt adeptum Beneficium ex teſtamento cognatorum, teſtari poſſunt, de ijs quæ acquiſierunt ex teſtamento extraneorum teſtari non poſſunt, Eccleſiam habent hæredem, cuius intuitu ea ſibi cenſentur relicta: cæteri verò Clerici de relictis ſibi à parentibus vel alijs teſtari poſſunt, & de ijs quæ propria opera & induſtria acquiſierunt omnes teſtari poſſunt; non de ijs quæ ex fructibus & redditibus ſuorum Beneficiorum ſibi quæſita ſunt, in quibus Eccleſia ſuccedit, *c. relatum, de teſtam. Nouella* 131. *c.* 13. At in Gallia Clerici qui ſunt in Dignitate, vel non, de relictis à parentibus vel extraneis, & de quæſitis ex redditu Beneficij vel ſua opera indiſtictè teſtari poſſunt, ſunt enim fructuum domini, & morientes inteſtati cognatos habent hæredes, *Ioannes Faber in Authent. hoc ius porrectum, C. de ſacroſ. Eccl. Benedictus in c. Raynutius, verb. & vxorem, n* 264. Tamen quæ ab ijs in vtilitatem Eccleſiæ conuerſa ſunt, a ſuis hæredibus repeti non poſſunt, nam cauſa pietatis impedit repetitionem, *l. licentiam, C. de Epiſc. & Clericis.* XIV.

Et quamuis teſtamentum ſit imperfectum defectu formæ & ſolemnitatis, tamen Eccleſia ſi fuerit inſtituta ſuccedit, modò conſtet de voluntate teſtatoris, ex ipſo teſtamento, ab eo ſubſcripto, & ſubſcriptione duorum teſtium, *d* ſiue à Notatio illud ſumptum fuerit in ſua præfectura, vel extra, ſiue à Parrocho & duobus teſtibus, ſecundum formam Iuris Canonici, *c. omnes, & c. relatum de teſtam.* modò illud non contineat legatum in gratiam ipſius Parrochi, *e* vel ſuorum parentum, teſtator & teſtes ſubſcripſerint cum Parrocho, & poſt mortem teſtatoris illud publicetur, & in Acta publica redigatur, vt cauetur Conſtitutionibus Galliæ, Aurelianenſi & Bleſenſi, *art.* 63. Ex quibus ſi teſtator ſcribere neſciat, vel non poſſit, ſufficit quod XV.

testamentum contineat cum fuisse interpellarum de subscribendo, & respondisse se scribere nescire, vel non posse: sed huiusmodi testamenta quæ valent in gratiam liberorum & Ecclesiæ, vel Hospitalis, nam causa pia æquiparatus causæ liberorum, non valent in gratiam personnæ extraneæ ii illis scriptæ pro institutione vel legato, *l. hac consultissima, §. ex imperfecto, C. de testamentis.* Verùm causa liberorum fauorabilior est causâ piâ, nam liberi censentur condomi-
XVI. ni cum patre, *l. in suis, ff. de liberis & posthum.* succedunt ei ex testamento holographo quod pater scripsit, & signauit manu propria, nullis testibus adhibitis, quoniam causa intestati fouet causam testati, siue ex æquis vel inæqualibus partibus liberi fuerint instituti, pater enim arbiter est suorum bonorum. Verùm relicta vxori vel aliis personis non valent nisi testes adhibiti fuerint, *c. 1. Nouella* 107. Ecclesia verò vel Hospitale ex testamento huiusmodi succedere non potest titulo hæreditario nisi testes adhibiti fuerint, *Molinæus ad l. Deo nobis, C. de sacros. Eccl.* Sic iudicatum fuit pro Martelly Pertusii contra Rectorem Hospita-
XVII lis, in publico Auditorio, *Arresto mensis Decembris, anno* 1622. Non enim constat de perseuerentia voluntatis testantis, qui pro aliquo motu inconsulto mouetur, nisi subscripserit, & eam esse suam voluntatem Notario vel testibus declarauerit: tamen inter liberos testamenta huiusmodi valent, hæreditatis sibi debitæ: & si in illis testator legata scripserit ob piam causam pro salute animæ ad exonerandam conscientiam, legata pia valent in vim Confessionis, ne sit tàm impius hæres qui piam voluntatem testatoris spernat, *Faber C. de testam. def.* 27. de testamento facto inter liberos scripto manu testatoris, non tamen ab eo subscripto, sine testibus, quod nullum declaratum fuit, saluis legatis, ob piam causam expressam, pro salute animæ. Sic in hac Patria, grassante peste, testamentum Massiliæ conditum coram Perfecto Custodiæ, & septem testibus, quorum nullus subscripserat ob metum contagii, nullum declaratum fuit, saluis legatis piis in eo relictis, *Ar-*

Arresto

resto mensis Novembris, anno 1632. *Idem judicatum in causa simili Massiliæ, alio Arresto mensis Aprilis, anno* 1633. In quibus casibus institutio hæredum fuit annullata ob defectum formæ & probationis requisitæ & consequenter legata personis coniunctis relicta; nam in ijs ex Constitutionibus Gallicis non admittitur probatio per testes: tamen legata pia retenta sunt, quòd in ijs casibus vnusquisque in mortis periculo cogitet animæ suæ consulere, iuxta alia Arresta relata in Collectione Constitutionum Regiarum, *pag.* 528. *in margine*.

Iure Communi filius familias testari non potest, ne quidem XVIII.
patre consentiente, nisi Clericus sit, cui de peculio aliunde quàm à patre post Clericatum quæsito testari licet: tamen si testatus sit patre consentiente, legata ab eo relicta ob piam causam valent, non in vim legati, sed in vim donationis causa mortis, *l. tàm is, ff. de donationibus causa mortis, Faber C. de sacros. Eccl. def.* 40.

Eodem iure rupto testamento ex causa præteritionis vel exhæredationis, legata & fideicommissa firma manent, *Auth. ex causa, C. de liberis præteritis vel exhæredatis*: tamen si testator ignorans filium quem putabat obiisse præterierit & ex mole legatorum præsumatur quòd si sciuisset filium extare, vel sibi nasciturum, non legasset, non solùm institutio infirmatur, sed etiam legata, exceptis piis legatis, XX.
Decius cons. 490. At in casibus supradictis, si testator posterius testamentum fecerit, & legata in priori relicta non reservaverit, legata pia in priori contenta simul revocantur, *Faber C. de sacros. Eccl. def.* 6.

Verùm si testamentum declaretur nullum ob defectum XXI.
voluntatis testantis, si furiosus, vel mentis impos, vel capite minutus, non habeat ius testandi legata pia non debentur, nec si dispositio captatoria probetur, nam captatoriæ scripturæ neque in institutione nec in legatis valent, *l. captatoriæ, ff. de leg.* 1. quia etiam in dispositionibus ob piam causam liber stylus desideratur, *l.* 1. *C. de sacros. Eccl.*

Insuper speciali iure de legatis piis non detrahitur falci- XXII.

XXIII. dia, *Auth. similiter, C. ad legem falc.* nec Trebellianica *f* de relictis ob piam causam, ad exemplum falcidiæ, vt Statuto huius Prouinciæ declaratur, nam relicta Deo diminutionem non patiuntur: tamen legitima minuit etiam legata pia & priùs solvitur, ut debita iure Naturæ, quàm legata pia,
XXIV. *gl. in dicta Auth. similiter.*

XXV. Illud etiam speciale est in legatis piis, quòd vsuræ debentur ex mora, §. *in duplum, Instit. de act.* Sic iudicatum fuit de pecunia legata Patribus Recollectis huius Civitatis, *Arresto* 17. *Sept. anno* 1644. pecuniæ legatæ ad alios vsus non debentur vsuræ nisi a die interpellationis judicialis, *l.* 1. & 4. *C. de vsuris & fructibus rei legatæ.*

Si testator legaverit sumptus necessarios pro ædificanda Ecclesia aut Capella, videtur legasse pecuniam pro tali opere necessariam, nisi tenuiores sint facultates hæreditatis, eo enim casu legatum taxatur Iudicis arbitrio, ne hæres nimis oneretur, *l. quidem, ff. de legatis* 2. At si legaverit certam pecuniam pro tali opere, & maiori quantitate opus sit hæres non tenetur in plus, *l. legatum, ff. de administr. rerum ad ciuit. pertinent.* Sic iudicatum fuit pro hæredibus Dominæ de Sause, contra Rectorem Ecclesiæ Sancti Spi-
XXVI. ritus huius Ciuitatis, cui dicta Domina legauerat quingentos nummos pro amplificanda Ecclesia, & cùm ea pecunia non sufficeret Rector plus petebat, *Arresto mensis Octobris anno* 1620.

XXVII. Legata huiusmodi ad opus certum relicta non debent in alios vsus conuerti, sine licentia Prælati, ut notauimus supra *Tit.* 3. Interdùm id fit extraiudicialiter per modum dispensationis, & authoritas Episcopi diœcesani sufficit, ex dicto Concilio, interdùm id fit iudicialiter cum cognitione causæ, & Iudex Laïcus adeundus est, qui auditis hæredibus testatoris, Primoribus Ciuitatis, Rectore Ecclesiæ, Procuratore Officialitatis, despicit in quam causam pecunia legata debeat conuerti, *vt in l. legatum, & l. cùm prædia, ff. de vsufructu legato.*

Sic in codicillis & donationibus causa mortis defectus XXVIII.
formæ & solemnitatis requisitæ suppletur fauore causæ piæ, modò constet de voluntate disponentis ex instrumento Notarij, à defuncto si litteras sciret & duobus testibus subscripto, *Iulius Clarus 3. Sententiarum*, §. *instrumentum*, *q. 6.* & donatio inter viuos valet tametsi Rectore Ecclesiæ absente, & non acceptante, viuo donatore ea facta sit, fit enim Deo vbique præsenti & acceptanti, vel si in eâ forma Statuti ser- XXIX.
vata non fuerit, & insinuata non sit, etiam si donator in ea constituerit Procuratorem ad insinuationem requirendam, *Faber C. de sacros. Eccl. def. 7.* Tamen defectus insinuationis non suppletur in necem cteditorum anteriorum certantium de damno vitando, *l. illud*, *C. de sacros. Ecclesijs.*

Oblationibus Fidelium & largitione Imperatorum, Regum & Principum, Ecclesia locupletata est, vt dictum fuit suprà *lib. 1. tit. 1.* Papa Sylvester à Constantino Magno obtinuit XXX.
Regnum Italiæ, Prælati Dignitates sæculares, Principatus, Comitatus, Baronias, & alia feuda, cum Regalibus & latifundiis a Regibus sortiti sunt, crescente pietate Fidelium creuit Christi patrimonium, pro decore Ecclesiæ, dignitate Prælatorum, & alimonia pauperum.

SOLIER.

a In Gallia professus testari non potest etiam ex dispensatione Papæ, Chop. lib. 1. de Doman. tit. 13. n. 7. Charund. in respons. lib. 7. cap. 196. & in Pandect. lib. 3. cap. 2. Mornac. ad l. 3. §. & si hæres, de minor. licet secus iudicatum referat Oliveus lib. 1. cap. 15. quia Papa in Gallia temporalia non attingit, possunt tamen Monachi inter, vivos donare consanguineis teste Molin. in consuet. Nivern. §. 151. n. 3. in fine & sic viuunt vt liberi, moriuntur, vt servi. vid. Brodel. ad Louet. lit. C. cap. 8. & lit. R. cap. 42. n. 5.

b Contradicit canon statutum 18. q. 1. cuius hæc sunt verba; statutum est & rationabiliter secundum Sanctos Patres à Synodo confirmatum vt Monachus, quem canonica electio

à jugo regulæ Monasticæ Professionis absoluit, & Sacra ordinatio de Monacho Episcopum facit velut legitimus heres paternam sibi hereditatem posteà jure vindicandi potestatem habeat. Sentencia tamen Auctoris nostri servatur in Gallia, de quo consule Ioan. Dufresne in Causarum Diario, lib. 3. cap. 22. & Brodel. d. cap. 8.

c Imò indistinctè: vicit enim consuetudo generalis regni, qua omnes religiosi ab omni successione directa & collaterali excluduntur reiecto vbique quocumque privilegio, teste Molineo in Consuet. Burgund. tit. 7. *des successions*, Brodel. vbi supra ergò & consuetudine quæ privilegio æquiparatur & e contra, cap. novit, de iudic. not. in cap. accedentes, de præscript.

d Adeò vt primum testamentum factum coram septem testibus, tollatur per secundum factum ad pias causas coram duobus, Alex. in l. hac consultissima, §. si quis autem col. vlt. Cod. de testam. per l. 2. ff. de inoffic. testam. & alij quos citat & sequitur Tiraquel. in tract. de privileg. piæ causæ, privileg. 2. neque enim hoc casu duo testes requiruntur ad solemnitatem testamenti, sed ad probationem, vt dicit Bald. in l. 1. in repet. Cod. de Sacro sanct. Eccles. & probatur in cap. relatum, de testam. quia in causa hujusmodi solùm ius naturale consideratur, & ideò fœminæ in testamento ad pias causas testes habentur idoneæ, Bald. in d. l. 1. ad finem, Decius & Ferlin. in cap. quoniam, de testib.

e Tamen prælatus Ecclesiæ potest in testamento alieno ipsi Ecclesiæ adscribere aut etiam sibi in favorem Ecclesiæ, & valet legatum, Hostien. & Ioan. Andreas in cap. inter, per illum textum, de re judic. licet vsus rei legatæ prælati sit Tiraq. in d. tract. privil. 93.

f Contrarium tenent Gloss. Archid. in add. & Ioan. And. in cap. si pater per illum textum, de testam in 6. Innoc. in cap. si tibi circa finem eod. tit. apud Greg. & alij citati per Tiraq. in d. tract. piæ causæ, privil. 27. Sed sententia Actoris communior est & consuetudine servatur, Idem ibid.

TITVLVS V.

De oneribus Ecclesiasticis.

1. Parrochiarum divisio à Papa Dionysio.
2. Celebrare & Sacramenta administrare non licet in aliena Parrochia sine licentia Parrochi.
3. Pœnitentiarij & tempore Iubilari quilibet Sacerdos potest administrare Sacramentum Pœnitentiæ.
4. Quilibet in sua Parrochia est sepeliendus, nisi elegerit alibi.
5. Peregrinantes sepeliuntur vbi moriuntur.
6. Tertia pars Præbendarum in distributiones conversa.
7. Distributiones quæ negantur absentibus fabricæ Ecclesiæ applicantur.
8. Rationes annatarum & distributionum absentium coram Episcopo expenduntur.
9. An Rectores Ecclesiæ teneantur hodie eleemosinam erogare pauperibus loci.
10. Quæ sint onera Beneficij ordinaria & extraordinaria.
11. Christus solvit tributum.
12. An successor Beneficij solvere debeat onera Beneficij sui prædecessoris.
13. An pro annata Capitulum solvere debeat onera Beneficij & pensiones debitas.
14. Annata Capituli immunis à pensione resignantis.
15. Possessor Beneficij non potest pro proprijs debitis onerare Beneficium.
16. Resignatio facta in fraudem creditorum non admittenda.
17. Executiones pro debitis civilibus vt fiant in Clericos.

QVemadmodum bona Ecclesiæ alia sunt spiritualia & alia temporalia, sic onera Ecclesiastica, iura Parochiarum erant communia, & à Papa Dionysio *a* diuisa fuerunt per diversas Parrochias, *c. decernimus, c.13. q.1.* Spi- 1.

ritualia consistunt in divino Officio & Sacramentorum administratione divisim per singulas Parrochias: nemo igitur celebrare potest in aliena Parrochia sine licentia Parrochi, neque baptizare, tamen validè celebrat & baptizat, *c. quod quidm, c.1. q. 1.* licet celebrando aut baptizando contra inter-
II. dictum Ecclesiæ peccet: & si quis matrimonia Parrochianorum alienorum sine licentia proprij Parrochi solemnizet, illa nulla sunt, *b* ex Concilio Tridentino, si alienos Parrochianos ad Sacramentum Pœnitentiæ recipiat sine licentia proprij Parrochi, nulla est absolutio defectu potestatis, *c. omnis, de pœnitentiis & remiss.* Nam sicut Iurisdictio Fori externi divisa est per diuersas Diœceses, sic Iurisdictio Fori
III. Pœnitentiarij diuisa est per diuersas Parrochias, sunt tamen Pœnitentiarij habentes privilegium à Papa audiendi alienos Parrochianos, & absolvendi etiam in casibus reseruatis: & tempore Iubilæi idem priuilegium Sacerdotibus omnibus ap-
IV. probatis ab Ordinarijs conceditur.

Pari iure quilibet sepeliendus est in sua Parrochia, *c. 1. de sepult. in 6.* Vxor sepeliri debet in sepultura mariti, nisi alibi sepulturam sibi elegerit: *c* si plures maritos habuerit, vbi postremus fuit sepultus, *ex c. allegato*: tamen via-
V. tores sepeliuntur vbi moriuntur, *c. Ecclesiis 13. q. 1.* Liberum est vnicuique sibi sepulturam eligere; & si allegetur mutatio voluntatis, alleganti incumbit onus probandi. Sic iudicatum fuit inter Augustinos & Cordigeros Brinoniæ, *Arresto mensis Februarii anno 1628. & alio Arresto mensis Nouembris anno 1647.* Alioquin qui sepeliunt alienum Parrochianum, cadauer exhumare coguntur, & Parrocho aut Rectori loci quem defunctus sibi elegit illud restituere cum omni quæstu, *c. ex parte, & c. cum liberum, de sepult.* De tertia aut quarta interstitiorum funebrium Ecclesiæ Parrochiali debita, & oblationibus, dictum est suprà *Tit. 3.*

VI. In Ecclesijs Cathedralibus & Collegiatis, vt præbendati & semipræbendati assidui sint in Officijs, Concilium

Tridentinum *sess. 22. c. 3.* voluit certam partem præbendatarum Dignitatum & Canonicorum in distributiones quotidianas *d* converti, & præsentibus & interessentibus Officijs nocturnis & diurnis proprotionaliter distribui, quibus absentes privantur nisi legitima causa eos excuset, vt diximus suprà *lib. 3. tit. 46.* & quæ negantur absentibus aut remanent in mensa communi, aut fabricæ Ecclesiæ reservantur cum annatis, *Arresto mensis Maij anni 1626.* Administratores Capituli Ecclesiæ Cathedralis Forcalquerij iussi fuerunt reddere rationes œconomo pecuniæ quam receperant à triginta annis, de pœnis seu punctuationibus absentium, & de annatis pro egressu in reparationes & vsus Ecclesiæ applicandis, rationes autem coram Episcopo diœcesano reddi debent, ex eodem Arresto. VII. VIII.

Ex Canonibus antiquis tertia pars fructuum Beneficij solebat errogari pro alimonia pauperum: hodie ius illud inoleuit, querimoniæ Consulum pro eleemosyna contra Priorem non admittuntur, *e* vt iudicatum fuit pro Priore Ecclesiæ Parrochialis de Clauiers, contra Consules, *Arresto mensis Aprilis anno 1633.* nisi Prior conventione aut consuetudine ad id teneatur: Clerici se excusant ob decimas Regias, & alia onera quibus Ecclesiæ grauantur, quod non capit Christus capit fiscus. IX.

Rectores Ecclesiarum tenentur ad plura & diversa onera, quorum alia sunt ordinaria singulis annis recurrentia; alia casualia superindicta: ordinaria sunt, decimatio Regi debita pro patrocinio Ecclesiæ, pensiones Episcopo debitæ loco portionis decimarum, ius Cathedraticum *f* in signum superioritatis, ius procurationis pro visitatione debitum, taleæ seu tributa debita pro prædijs Ecclesiæ acquisitis apud nos, ab anno millesimo quadringentesimo septuagesimo primo. nam prædia antiqui dominij Ecclesiæ immunia sunt, census & alia iura debita Regi & dominis subalternis pro prædiis feudalibus & emphyteuticariis, pensiones resignationis reseruatæ in cessione Beneficij. Casualia & super in X.

dicta, sunt quæ ex certis causis emergentibus indicuntur decreto Cleri Gallicani pro Regni subsidio, & exiguntur per singulas diœceses: Ecclesia enim in istis casibus sponte se submittit potestati sæculari, sicut Christus *g* solvit tribu-
XI. butum pro se & pro Petro, scandali vitandi causa, non ex debito iustitiæ, *Math. c.* 17. charitatiuum subsidium Episcopo debitum in casu necessitatis, collectiones quæ fiunt ex decreto vniuersalitatis sæcularis, pro viis publicis, pro pontibus construendis, pro fonte aut puteo publico, pro custodia Civitatis, *l. ad instructionem*, *C. de sacros. Eccl. l. professio*, *C. de muneribus patrimonial. lib.* 10. *c. peruenit*, *de immun. Eccles.* & reparationes Ecclesiæ, vt diximus suprà *cap.* 1. & aliis sumptibus publicis pro peste, *ex Arrestis citatis à Feuret lib.* 4. *c.* 4. Tamen Clerici sunt immunes ab hospitio militum, *Chopinus lib.* 3. *sacræ Polit. c.* 2. *n.* 3.

XII. Si possessor Beneficij non soluat onera indicta & superindicta tempore possessionis suæ, & soluere potuerit ex fructibus Beneficij, hæres illius soluere tenetur, & successor Beneficij non tenetur nisi discusso hærede: si verò morte præuentus soluere non potuerit, successor Beneficij soluere debet.

Capitulum ratione annatæ quam exigit, vacante Beneficio per resignationem, vel per obitum, soluere tenetur
XIII. onera ordinaria integra illius anni, casualia verò possessor Beneficii soluere tenetur; nam ordinaria sunt onera fructuum quos Capitulum percipit: extraordinaria verò sunt onera Beneficij a possessore soluenda, vt de vsufructuario & proprietario dicitur *in l. hactenùs*, *ff. de vsufr.* Et si ante vacationem cessatum fuerit in solutione, hæredes & subsidiariè successor Beneficij soluere tenentur: annata autem Capi-
XIV. tulo debita prior est pensione debita pensionario, nam annata ex Statuto Ecclesiæ vel consuetudine debetur: pensio verò ex reseruatione resignantis & licentiâ data, consequenter causâ posterior.

XV. Debita verò quæ contrahit possessor Beneficij in rem propriam,

propriam, non onerant Beneficium, nec transeunt in successorem Beneficij. Hic consequenter quæri potest an possessor Beneficii possit illud dimittere in fraudem creditorum respondetur quod malitiis hominum non est indulgendum: XVI.
si fructus Beneficii Iudicis decreto oppignorati sint ob moras aut subterfugia debitoris, creditoribus reclamantibus, Ordinarius non debet resignationem admittere; & si admittat, tenetur ad id quod interest creditorum de erepta sibi materia soluendi, vt dicitur de Ordinario, qui debitorem obligatum ad publica ratiocinia ordinauit, *gloss. in c. vnico, de obligatis ad publica ratiocinia*, & notatum est supra *lib. 3. tit.* 29. Et si resignatio fiat coram Legato aut Papa, creditores possunt libello oblato querelam suam Datario exponere, & resignationi se opponere, ad impediendam admissionem, aut ipsi resignatario oppignorationem fructuum, & querelam suam intimare, ad hoc vt ipse vel fraudis particeps executiones pro solutione pecuniæ debitæ in fructibus Beneficij patiatur discusso resignante.

Executiones creditorum quæ fiunt in fructus Beneficij in XVII.
debitorem ipsum vel ipsius successorem, fiunt cum temperamento, relicto ne egeat, ne mendicare cogatur, & distrahatur ab officio: & Clerici existentes in Sacris pro debitis ciuilibus incarcerari non possunt, *h* & Libri & eorum mobilia destinata pro divino Officio pignori capi non possunt, ex Costitutione Blesensi, *art.* 57.

SOLIER.

a Dionysius Papa anno 270. distinxit ac designauit Parrochias vrbis & singulis Presbyteris singulas assignauit & suo exemplo idem alijs Episcopis faciendum insinuavit, vt legitur in eius Epistola ad Seuerum Episcopum Corduben. Registrata in 1. tomo Conciliorum, & relata in can. 1. 13. q. 1. Hi verò regionales Presbiteri & Diaconi præter ministerium, cui specialiter fuerant addicti nullum aliud obiisse le-

guntur, neque Romano Pontifici fuerunt à consilijs, & quamuis admittantur in Concilijs generalibus tamen non considebant, sed à tergo Episcoporum considentium stabant vt constat ex 2. Romano Concilio sub Sylvestro celebrato anno 324. & circa hoc tempus cœperunt isti Romani Diaconi & Presbyteri Cardinales appellari ad differentiam aliorum ad vrbem confluentium, Lotter. de re benefic. lib. 1. q. 8. n. 18. & Seqq.

c Mulier etiam nupta potest sibi eligere sepulturam, cap. de uxore de sepult. & pater filijs impuberibus eligere potest d. cap. de uxore §. utrum autem, & cap. licet pater, eod tit. in 6. alias in sepulchro Majorum, aut in Parrochiali sunt sepeliendi, non enim sunt transgrediendi termini antiqui quos posuerunt Patres nostri, prover. c. 22. terminos autem antiquos transit cum quis Parrochianum alterius ad sepulturam admittit, cap. 1. in fine iuncta Gloss. de sepult. Thesaur. fori Eccles. p. 4. cap. 2. n. 94. & truncum cum omni quæstu restituit cap. cum liberum de sepult.

d De distributionibus quotidianis diximus supra lib. 3. tit. 26. lit. e.

e Imò quotidie ad instantiam Consulum vel ipsius Parrochi vel Syndici pauperum Parrochiæ taxatur eleemosina contra Priorem ab Ordinario non quidem ad tertiam aut certam aliam fructuum partem sed ad summam aliquam modo majorem modo minorem attento proventu, egentium numero & penuria ac caritate annonæ, solo Parrocho a taxatione hujusmodi libero manente, ex quo Parrochianis adest & quotidianâ stipe pauperes sublevat.

f Francicis moribus non pensitatur honorarium illud Episcopale, quod Cathedræ, id est, honori Pontificali debetur nisi Ecclesiæ indotatæ Præfectis, vel ex continuæ possionis usu, Choppin. de sac. polit. lib. 2. cap. 7, n. 2.

g Si censum Dei filius solvit, quis tu tantus es, qui non putes esse solvendum? S. Ambros. in comment. ad Lucam relatus in cap. magnum 11. q. 1.

h Sed an possint excommunicari ob non solutionem? & non posse sæpius iudicatum referunt. Choppin. de sacra politia, lib. 2. tit. 3. n. 3. Larroche in decretis lib. 6. tit. 50. art. 2. Brodel. ad Loüet. lit. C. cap. 31. nisi contractu obligationis censuris Ecclesiasticis sese expresse submiserint, Chenu cent. 2. q. 12. vel cum solvendo sint, bona sua occultent in fraudem creditorum & ea revelare trina monitione compulsi detrectent quia tunc excommunicationi subduntur, non quidem præcisè ob non solutum debitum, sed propter contumaciam non parendo Iudici juxta cap. si quis, cap. quod super & cap. cum in Ecclesijs de major & ob d. cap. si quis, 24. q. 3. excusantur tamen si nulla bona habeant cautione præstita saltem iuratoria de solvendo si ad pinguiorem fortunam devenerint, cap. Odoardus de Solut. sed vt locus sit beneficio d. capituli duo concurrere debent: primum ut tanta sit paupertas quod neque in totum neque in partem debitum possit solvi, vt textus habet, alterum vt non agatur in vim iudicati, quia dictum Capitulum contemplatur debitum extra causam delicti, vel quasi Lotter. de re Benefic. Libr 1. q. 38. a. n. 243.

TITVLVS VI.

De privilegio Ecclesiæ in bonis suis temporalibus conservandis.

1. *Res Ecclesiæ alienari non possunt.*
2. *Res Ecclesiæ oppignorari & tradi non possunt, nisi necessitas vrgeat.*
3. *Res mensæ Episcopalis alienari non potest sine Papæ licentia.*
4. *Processus Commissarij in alienatione rei Ecclesiasticæ.*
5. *Forma alienationis rei Capituli.*
6. *Commissarij deputati in alienatione rei Ecclesiasticæ*

ex locis vicinis conuocantur.

7. Vt Rector Ecclesiæ in alienatione procedere debeat.

8. In alienatione terrulæ aut vineolæ authoritas Episcopi sufficit.

9. Vicarius Episcopi sine mandato speciali non potest procedere in alienatione rei Ecclesiasticæ.

10. Clausula in euidententem Ecclesiæ vtilitatem difficilius admittitur.

11. Vt fiat permutatio rei Ecclesiasticæ.

12. Vt fiat æstimatio prædii rustici & vrbani.

13. Vt fiat inuestitura feudalis vel emphyteuticaria rei Ecclesiasticæ.

14. Solemnitas prioris inuestituræ non iteratur in noua.

15. Locatio rei Ecclesiasticæ fit in triennium.

16. Locatio rei capituli vel Vniuersitatis fit publicè.

17. Vt fraus præsumatur in locatione.

18. Successor in Beneficio potest expellere colonos.

19. Rex in Regaliâ non expellit colonos.

I. SIcut marito prædia dotalia non licet alienare, vetante Lege Iuliâ de fundo dotali; sic Rectori Ecclesiæ prædia Ecclesiæ Sponsæ suæ alienare prohibitum *a* est Constitutionibus Ecclesiasticis & Ciuilibus, *l. iubemus, C. de sacros. Eccl. & toto tit. Decr. de reb. Eccl. non alien. vel suppon.* Quibus Constitutionibus non solùm venditio prohibita est, sed etiam oppignoratio, si res tradatur, nam per traditionem posses-
II. sio transfertur, *l. alienationis, ff. de verb. signif.* tamen alienatio permittitur quæ fit servatâ formâ Iuris, ex legitima causa.

In oppignoratione factâ ob necessitatem Ecclesiæ pro reparationibus Ecclesiæ, vel soluendo ære alieno contracto nomine Beneficij, consensus Rectoris Ecclesiæ sufficit: nam cùm possit locare, potest tradere pignori, & fructus oppignorare, talis traditio reuocabiliter fit luitione pignoris: at in venditione, permutatione, emphyteusi, & locatione perpetuâ, authoritas superioris desideratur, & causæ cognitio, necessitatis aut euidentis vtilitatis.

Si de re mensæ Episcopalis agatur, Episcopus non potest vendere, vel in feudum aut emphyteusim dare, inconsulto III.
Romano Pontifice, *c. 2. & 6. lib. 1. de Feudis.* Sic Senatus annullauit infeodationem Castri de Montauronis factam ab Episcopo Foroiuliensi sine assensu Apostolico, *Arresto mensis Maij anno 1639.* quæ postea facta fuit servata forma Iuris.

Itaque primo licentia Sedis Apostolicæ postulanda est, causa alienationis in supplicatione expressa, vt deputet Commissarios in partibus, qui de causa inquirant, & alienationem permittant: Commissarij ad locum debent accedere, & de IV.
causa inquirere: si venditio fiat pro soluendo ære alieno, videndum est an aliunde ex bonis mobilibus aut fructibus prædiorum pecunia huic fini possit comparari, vt in venditione prædij minorum, *l. magis puto, ff. de prædijs minor. sine decreto non alienandis*, vel ex alijs prædijs minùs frugiferis Ecclesiæ: an pecunia debita contracta sit nomine Beneficij vtiliter an proffessor soluere potuerit, ex fructibus perceptis superextantibus: rei valor æstimatur arbitrio peritorum quanti vendi possit, tùm fiunt proclamationes & subhastationes coram Commissarijs, voce præconis, & res addicitur ab illis plus offerenti, & in eius fauorem a Commissarijs ipsis vel a rectore Ecclesiæ, venditionis contractus celebratur, vocatis Patronis, Procuratore Regio, & œconomo Capituli, vt si videbitur causam alienationis impugnent, non vt habeant vocem deliberatiuam, arbitrium enim est penes Commissarios.

Idem seruatur ordo in rebus mensæ capitularis; sed in il- V.
lis tractatus Capituli debet præcedere, in quo causa alienationis priùs examinatur, & deliberatio Capituli in supplicatione Papæ exponitur, vt deputet Commissarios qui de rei veritate inquirant.

VI.
Si Rector Ecclesiæ alienare velit, causam alienationis Papæ debet exponere, in eumdem finem, vt deputet Commissarios qui de ea inquirant: ne verò sumptibus maioribus Ecclesia grauetur, ex locis vicinis non vltra bidui spatium Com- VII.

missarij sunt conuocandi: in ijs authoritas Sedis Apostolicæ desideratur, aut Legati, si eam habeat facultatem in mandatis, ob prohibitionem Conciliorum: tamen si de rebus exigui
VIII. valoris agatur, quæ plus afferunt incommodi quàm commodi, ad vitandum sumptus majores, si necessitas soluendi æris alieni vrgeat, aut euidens vtilitas exigat, interposita Episcopi authoritate, habitâ cognitione causæ, æstimatione facta, alienatio valet, *c. terrulas 12. q. 2. Authent. perpetua, Nou. 55.*
IX. At Vicarius Episcopi non potest in ijs procedere sine speciali mandato: nam quæ sunt iuris extraordinarij non veniunt in mandato generali Vicarij: difficiliùs admittitur alienatio,
X. ob majorem Ecclesiæ vtilitatem, ne inueniatur occasio alienandi, vt de prædijs minorum dicitur *in l. magis puto, §. si pupillus ff. de præd. minorum*: admittitur tamen si necessitas vrgeat, si de domo ruinosa agatur, aut prædio periculo inundationis exposito, quod non sine magnis sumptibus auerti potest, *Auth. si quas ruinas, C. de sacros. Eccles.*
XI. Permutatione res Ecclesiæ alienari potest, ob euidentem Ecclesiæ vtilitatem, *b* in qua tractatus Capituli debet præcedere, si de re Capituli agatur, de necessitate vel vtilitate inquiritur, fit æstimatio rerum arbitrio peritorum, à Commissarijs Apostolicis vel ab Episcopo deputatis, si res exigui valoris, vt dictum est supra, & contractus permutationis celebretur, vt dictum est de venditione, in æstimatione priùs deducuntur onera rei, si de prædio vrbano agatur, quadrans
XII. æstimationis deducitur, ob majus periculum ruinæ, & sumptus majores in reparando: & si de prædio rustico actum sit, sextans deducitur, quòd illud periculosum minùs sit, nisi sit inundationi fluminis expositum: sextans tamen deducitur ob tempestates, siccitates, & annorum sterilitates: valore fructuum & redditiuum annorum viginti rei valor æstimatur, *Ioannes Faber in Auth. perpetua, C. de sacros. Eccl.*
XIII. In inuestitura rei feudalis vel emphyteuticæ, vel locatione perpetuá, eadem forma & causa requiruntur: nam per feudum & emphyteusim dominium vtile alienatur, retento

dominio directæ, & per locationem perpetuam possessio rei in alium transfertur: si fiat infeudatio à laïco, non quæritur de læsione, nam feuda sunt beneficia, dantur ob servitia à vassallo præstita, vel præstanda: si verò fiat à Rectore Ecclesiæ, aut laïco minore viginti quinque annis, de causa & læsione inquiritur, æstimatur rei valor, habitâ ratione redditus annui, subductis oneribus & periculis, æstimantur etiam servitia stipulata in investiturâ, & iura casualia contingentia ex alienatione rei, & pœna commissi, laudimium, relevia, emendæ, & confiscationes, quorum spes licet sit incerta, tamen auget rei valorem; nam Rectores Ecclesiæ donare non possunt, nec minores, nec Vniversitatum Administratores: & si malè administrent, per restitutionem in integrum Ecclesiæ, Vniversitati & minoribus succurritur, *l. Respublica, C. ex quibus causis maiores.*

Verùm si res feudalis vel emphyteuticaria ad Ecclesiam reversa sit, quod contingit ex varijs causis, ex delicto vassali, commisso, desertione, aut prælatione, Rector Ecclesiæ potest alium investire sine nova cognitione causæ, æstimatione, & superioris licentia, sub eisdem conditionibus, servitijs & censu prioris investituræ, *c. ad aures, de feudis*, nisi res ea fuerit Ecclesiæ diu incorporata, aut melior facta temporis progressu, *Iulius Clarus, in verb. emphyteusis, q.* 13, *n.* 4. *Panorm. in c. vt super, de rebus Ecclesiæ non alienandis.* XIV.

In locatione rei Ecclesiasticæ non inquiritur de causa, nec in precarijs quæ fiunt in quinquennium, nec in precariâ quæ fit ad vitam Rectoris: nam Rectores Ecclesiæ quandiu possident sunt fructuum domini: tamen si de re Capituli, Collegij vel Vniversitatis agatur, aut de re vacantis Ecclesiæ, locatio fieri non potest, nisi publicè sub hastâ proclamationibus repetitis: Iure novo locatio rei Ecclesiasticæ non potest excurrere triennium, *Extraug. ambitiosæ, de rebus Eccl. non alien.* Et si fiat in longius tempus, irritatur in totum, *Ric. in praxi alienat. dec.* 117. nisi alia sit consuetudo, *idem Ric. dec.* 113. & fraus præsumitur si fiat consanguineo minori pretio; XV. XVI. XVII.

l. quibuscumque, C. de sacros. Eccl. vel si fiat per anticipationem mercede solutâ ante postremum semestre prioris locationis, *Conc. Trid. sess. 25. c. 11.* ne fiat præjudicium successori. Verùm apud nos successor potest expellere colonum sui prædecessoris, ex constitutione Henrici III. anni *1568. iuxta deci-*
XVIII. *sionem Rotæ 232. in novis :* tamen si tempus locationis cœptum sit, anno cœpto locatio continuatur, nec Rectori licet colonum expellere, nec colono aut inquilino inuito Rectore recedere, *Ricius dec.* 112. Eodem iure Episcopus Vicarium & alios Officiarios à suo prædecessore institutos potest destituere : *c* tamen in Regalia Officiarij à defuncto instituti non
XIX. destituuntur ; *Vide suprà lib. 1. tit. 11. & 13.*

SOLIER.

a Vbi autem fit alienatio in casibus non permissis vel sine iuris solemnitate non valet alienatio ipso iure, Cap. nulli & Cap. si quis Presbyterorum, de reb. Ecc. non alienand. & si fiat in casibus permissis valet alienatio, sed debet pretium conuerti in vtilitatem Ecclesiæ & illud probari, Innoc. in Cap. 1. de depos.

b Inter Rectores Ecclesiarum de Bonis Ecclesiasticis est permutatio permissa per text. in cap. hoc ius porrectum. §. sibi invicem 10. q. 2. cap. 1. de rebus Eccles. non alienand. cap. ad quæstiones, de rerum permut. Auth. item sibi invicem & ibi Gloss. Cod. de sacros. Eccles. nec aliqua alia requiritur causa quam utriusque Ecclesiæ & Rectorum commoditas. d. cap. ad quæstiones, & gloss. in d. §. accedente tamen decreto Episcopi, d. cap. 1. Permutationes verò cum secularibus nisi cum evidenti utilitate vel necessitate fieri non possunt, cap. 1. §. præsertim, de reb. Eccles. non alien. in 6. & extravag. ambitiosæ, eod. tit. Ioan. franc. Leo in Thesori Eccles. p. 1. cap. 15. n. 70. & seqq.

c Contrarium tenet Fevret. de abusu, lib. 4. cap. 3. n. 19. post Ioannem Galli quæstione 173. quamvis enim, inquit ex Gomesio, Officiales Ordinarij ad nutum fiant ; ab Episco-

po

po tamen facti nec ab eo, nec à succedente in Episcopatu moueri ab officio possunt: nisi mores vel delictum interveniat: nam etsi ad beneplacitum fiant, perpetui sunt, sicut aliàs Officiales Præsidis perpetui erant, l. Præsidis, ff. si certum petat. Excipitur tamen Vicarius Episcopi, cujus potestas expirat morte constituentis; ratio differentiæ est, quia Vicarius est simplex procurator & mandatarius: alij Officiales sunt necessarij non mandatarij vel procuratores.

TITVLVS VII.

De privil. Ecclesiæ in præscriptione.

1. *Præscriptio triginta annorum actionum personalium & mixtarum.*
2. *Præscriptio centenaria pro Ecclesia.*
3. *Præscriptio quadragenaria pro Ecclesia.*
4. *Reliqua census præscribuntur contra Ecclesiam quadraginta annis.*
5. *Laudimium præscribitur contra Ecclesiam quadraginta annis.*
6. *In præscriptione titulus & bona fides requiruntur.*
7. *Præscriptio centenaria habetur pro titulo.*
8. *Qui sibi non possidet non præscribit.*
9. *Laici res spirituales præscribere non possunt.*
10. *Tertius possessor emens rem servilem ut liberam; præscribit, secùs in loco seruili.*
11. *Actio rei nunciatæ non incorporatæ quadraginta annis præscribitur contra Ecclesiam.*
12. *Res Ecclesiæ incorporata præscribitur centum annis.*
13. *Iura superioritatis non præscribuntur.*
14. *Limites Parrochiarum non præscribuntur.*
15. *Iura Parrochiæ præscrib.*
16. *Iurisdictio præscribitur.*
17. *Vsucapio currit contra Ecclesiam iure communi: idem de retractu, de actionibus temporalibus, instantiâ pe-*

remptâ, & terminis iudiciarijs.

18. *Vasa sacra Ecclesiarum possunt usucapi sacrilegio purgato.*

I. Theodosius voluit actiones in rem personales & mixtas tolli triginta annorum iugi silentio, *l. sicut, C. de præscript. 32. annorum:* Iustinianus, ut inter Ius divinum & humanum discretio sit, præscriptionem illam triginta annorum, Ecclesiæ, Hospitalibus & alijs locis pijs in centum annos prorogavit, ob vicissitudinem & negligentiam Rectorum, siue de hæreditate, legato, donatione vel re venditâ agatur mobili vel immobili, *l. ut inter, C. de sacros. Eccl.* Mox idem Iustinianus Constitutionem suam correxit, & præscriptionem il-
II. lam centenariam fecit quadragenariam in actionibus realibus, personalibus, & mixtis, Ecclesiæ & alijs locis pijs competentibus, quibus præscriptio quadragenaria opponi potest,
III. *Nov. 131. c. 6. ex quâ sumpta est Authentica, quas actiones, C. de sacros. Eccl.* In quâ Irnerius tres exceptiones subjunxit, usucapionem triennij rerum mobilium, præscriptionem quadriennij restitutionis in integrum & præscriptionem centum annorum Romanæ Ecclesiæ competentem: quam Constitutionem Concilium Affricanum laudat *in c. placuit, c. 16. q. 3.* Hoc jure Ecclesia & alia loca pia utuntur contra laïcos rei Ecclesiæ detentores: quos tamen si agant, Ecclesia & alia loca pia præscriptione triginta annorum possunt repellere, *Felinus in c. de quarta, de præscript.*

Eodem jure in censibus annuis & juribus momentaneis,
IV. scilicet laudimijs & relevijs exigendis, loca pia utì possunt, sive per Rectores & œconomos exactio fiat, sive per colonos & firmarios eorum: in quibus casibus actio competens laïcis
V. præscriptione triginta annorum finitur, & contra Ecclesiam quadraginta: eodemque jure Ecclesia contra Ecclesiam aliave loca pia utitur agendo & excipiendo, sive de decimis, oblationibus aliove jure Parrochiali agatur, *c. de quarta, c. ad aures, de præscript.* modò præscriptio nitatur titulo, &

bonâ fide præscribentis, *c. si diligenti, de præscr.* titulus desi- VI.
deratur qui non sit contrarius possessioni: alioquin nec causat bonam fidem possessori, nec ad præscribendum efficax est, ut feudum, emphyteusis, locatio perpetua, commenda: at si titulus sit efficax ad transferendum dominium rei, pro-
dest possessori bonæ fidei ad præscribendum, ut venditio, VII.
permutatio, donnatio, tametsi exceptione justâ elidi possit defectu juris: & si titulus desit possessori, præscriptio quadragenaria non suffragatur ei contra loca pia, præscriptione centenariâ opus est, quæ pro titulo habetur, *l. hoc iure, §. ductus aquæ, ff. de aqua quot. & æst.* nisi ut dictum est possessio sit contraria præscriptioni, aut rei qualitas impediat præscriptionem.

Hinc sequitur quòd vassalus, emphyteota, colonus perpetuus, commendatarius, sequester, nullo tempore præscribunt contra Ecclesiam aliosve dominos, quia non sibi possident,
& ipsi sibi causam possessionis mutare non possunt: & laïci res VIII.
sacras aut spirituales præscribere non possunt, quas sine flagitio possidere non possunt, nisi consuetudine contraria, quadraginta annorum cum titulo, vel temporis immemorialis, sine titulo, vel Episcopi decreto res eæ factæ sint prophanæ: at si tertius bona fide rem servilem emerit ut liberam à censu
& servitio, & per quadraginta annos eam sic possederit, præs- IX.
criptione oppositâ Rectorem Ecclesiæ post tam longi temporis decursum repellere potest: sic judicatum fuit contra Archiepiscopum Arelatanum petentem recognitionem feudi emphyteutici, & censum annuum, in gratiam tertij possessoris qui emerat ut liberum, *Arresto 13. Dec. anno 1624. Idem iudicatum fuit in causa simili pro tertio possessore contra œconomum Monasterij Sancti Bartholomæi istius Civitatis, Arresto mensis Nou. anno 1649.* Tamen si de fundo agatur sito in loco servili, mendax assertio venditoris affirmantis emptori fundum esse liberum, non prodest ei ad possessionem domini
directi intervertendam, & præscribendum adversus eum: X.
nam cùm sciat totum territorium esse servile, & dominum esse fundatum in toto, intelligere debet fundum sibi vendi-

XI. tum esse servilem, nisi venditor sibi exhibuerit titulum aliquem exemptionis coloratum quo constitutus fuerit in bonâ fide,

Alia ratio habenda est censûs simplicis, simplicem dico, relictum testamento, vel pretio constitutum super certo fundo, vel super omnibus bonis constituentis, in quo actio personalis competens legatario vel emptori contra debitorem præscribitur triginta annis, & actio hypothecaria à tertio rei possessore, decem annis inter præsentes, & viginti inter absentes, & indistinctè si res delata & nunciata non fuerit incorporata Ecclesiæ, actio personalis à debitore, vel ejus hæredibus, & hypothecaria à tertio Possessore non prescribitur contra Ecclesiam, aliave loca pia, nisi quadraginta annis, à die notitiæ: nam Iustinianus *in Authent. quas actiones*, præscriptionem decennalem, quâ actio hypothecaria præscribitur à tertio rei possessore ad quadraginta annos in gratiam Eccle-
XII. siæ prorogavit: verùm si res sit incorporata Ecclesiæ per acceptationem Rectoris & solutionem, jus non præscribitur per cessationem solutionis ab ipso debitore vel ab ejus hærede spatio 40. annorum, *ex Constitutionibus Codicis, ne rei dominicæ vel Templorum vindicatio ullâ temporis præscriptione submoveatur*: præscribitur tamen spatio centum annorum e præsumptione pacti liberatorij resultante ex diuturnitate silentij Rectorum, *Panorm. in c. cum nobis, de præscr.* nam in hac præscriptione notitia præsumitur. Sic judicatum fuit de censu annuo legato pro Anniversario, contra œconomum Monialium Sanctæ Claræ Monasterij Tholosani, in Parlamento huius prouinciæ, post cursum centum annorum, in gratiam præsidis de Manilan. Idem iudicatum fuit de censu annuo reseruato Monasterio Sancti Victoris Massiliensis pro Rectore Ecclesiæ parrochialis de Reilana, *Arresto decimæ sextæ Martij anno millesimo sexcentesimo trigesimo quarto: & alio Arresto vigesimæ sextæ Iunij eiusdem anni, pro Rectore loci de Bongencier, contra eundem œconomum.* Idem de cæteris rebus corporalibus & incorporalibus Ecclesiæ dici potest, in qui-

bus præscriptio quadragenaria non admittitur contra Ecclesiam, ob vicissitudinem & negligentiam Rectorum, & interdictam alienandi licentiam. At centenaria locum habet, quia habetur pro titulo, *c. de quarta, de præscr.* sive de re Ecclesiæ Romanæ vel Ecclesiæ inferioris agatur, ob eamdem rationem, nisi res ea ab hæreticis vel schismaticis fuerit possessa, quibus nulla præscriptio suffragatur, *c. cum nobis, de præscr.* aut possessio sit contraria præscriptioni, vel rei qualitas impediat possessorem præscribere.

Tamen iura superioritatis & obedientiæ Prælatis debita XIII. in totum nullo tempore præscribuntur, vt ius procurationis Episcopo *b* debitum pro visitatione, & ius cathedraticum *c. cùm non liceat, de præscr.* Sic enim œconomus Ecclesiæ Collegiatæ Sancti Martini Massiliensis, post centum annos à solutione intermissa Episcopo solvere iussus est. ius cathedraticum consuetudine contrariâ minui vel augeri potest, *gloss. in c. quicumque 16. q. 7.* Idem de iure decimali suprà diximus, idem de iure procurationis & alio eiusmodi servatur: in quibus quota variatur consuetudine quadragenaria : ius tamen ipsum XIV. non tollitur.

Fines & limites Provinciarum & Diœceseum inter Prælatos, & Parrochiarum inter Parrochos sunt impræscriptibiles, ut pax & concordia servetur inter eos, *c. licet 16. q. 3.* XV. nam limites sunt, ut ait Plutarchus, ἐπίσκοποι καὶ φύλακες φιλίας καὶ εἰρήνης, Custodes pacis & concordiæ. De quibus si ambigatur, processus visitationum Episcoporum, Libri Baptismorum, Matrimoniorum, Sepulturarum, Censuum & Decimarum, fidem faciunt, & testes, *l. in finalibus, ff. finium regundorum* : & si termini limitati non fuerint, servanda est consuetudo, vel superioris officio sunt limitandi, *gl. in d. c. licet*, ne jura Parrochorum distincta & separata, ut diximus suprà confundantur.

Consuetudine præscriptâ, ut suprà dictum est, quarta XVII. funeraria à Regularibus præscribitur contra Parrochos: idem dicitur de oblationibus quæ fiunt in Missâ, & de li-

centia administrandi Sacramentum Pœnitentiæ : nam quæcumque privilegio conceduntur, etiam consuetudine, & tacito consensu acquirentium, & consuetudine Iurisdictio Ecclesiastica Fori externi inter Prælatos acquiritur: & Capitulum contra suum Episcopum eam præscribit privativè
XVII. vel cumulativè, ut scripsimus de Iurisdictione Ecclesiastica *lib.* 1. in supradictis casibus præscriptio quadragenaria cum titulo, aut centenaria, deficiente titulo requiritur: nam res hujusmodi quamuis incorporales sint, immobiles censentur, *Clement. exiui., de verb. signif.* & tardiùs mutantur ob sui consistentiam, & Iuris prohibitionem, ut in rebus corporalibus immobilibus, in quibus præscriptio *c* quadragenaria cum titulo & bonâ fide requiritur, aut centenariâ sine titulo.

XVIII. At in rebus mobilibus Ecclesia Iure Communi utitur, scilicet per usucapionem, & continuationem possessionis triennij, cum titulo dominij translativo, & bonâ fide, mutatur earum dominium, *c. placuit 16. q. 3. & d. Authent. quas actiones*, ob instabilitatem earum rerum, nisi furti *d* vitium aut sacrilegium usucapionem impediat, ut si Rector Ecclesiæ vasa sacra à fure emerit bonâ fide usucapere non potest, non ob defectum tituli, nec bonæ fidei, quia ignorat, sed ob furti vitium rei inhærens, donec per restitutionem factam domino illud purgatum fuerit: idem dicitur de rebus vi possessis, Lex enim impedit effectum alienationis earum rerum ut malis occasio delinquendi subtrahatur, §. *furtivæ, inst. usucap.* aut nisi rei qualitas obstet usucapioni, ut res sacræ non possunt usucapi, §. *sed aliquando, instit. eod.* quia res eiusmodi sacræ, sanctæ, & religiosæ, non sunt in hominum commercio, nec vendi possunt, nec usucapi. Tamen res sacræ sunt in duplici differentiâ: aliæ sunt sacræ simpliciter, ut Sacramenta Ecclesiæ, & Beneficia Ecclesiastica
XIX. ratione officij: nam bona temporalia sunt accessoria Beneficij, & res ejusmodi alienari non possunt sine labe simoniæ nec usucapi; Lex enim se accommodat actibus humanis,

non admittit uſucapionem rerum quæ diſpoſitionibus contrahentium alienari non poſſunt: aliæ res ſunt ſacræ ſecundum quid, & principaliter temporales, ut Calices, vaſa ſacra, in ſua ſubſtantiâ temporalia, & deſtinatione ſacra: quarum alienatio permittitur, habitâ ſolùm ratione corporeitatis & materiæ, non deſtinationis, & in ijs uſucapio præcedit: idem dicitur de capſis aureis vel argenteis, & ſimulachris Sanctorum, de veſtibus & linteis deſtinatis ad ſacrum Officium, niſi ſacrilegium uſucapionem impediat.

Similiter in actionibus temporalibus quæ brevi tempore concluduntur ceſſat Eccleſiæ privilegium; putà ſi Rector vel œconomus Eccleſiæ equum vitioſum emerit pro uſibus Eccleſiæ, actione redhibitoriâ poſt annum, aut quanti minoris, poſt ſemeſtre uti non poteſt, ob periculum vitæ mancipiorum & animalium, in quibus actiones huiuſmodi locum habent, *Felinus in c. de quarta, de præſcr.* Actio retractus feudalis competens Eccleſiæ Rectori annalis eſt, ſicut actio retractus emphyteutici bimeſtris; in ijs ceſſat Eccleſiæ privilegium, & culpa Rectoris notet. Eccleſiæ, ut in peremtione inſtantiæ, eremodicio, & alijs terminis judiciarijs, ne privilegium Eccleſiæ cæteris ſit nimis nociuum, *Felinus loco citato Balbus de præſcr. parte 5.*

SOLIER.

a Fallit in annuis legatis Capellano ad celebrandum pro teſtantis anima in perpetuum relictis: iſta enim etiam poſt centum annos à ceſſatione ſolutionis ius in futurum exigendi celebranti competit, quia impræſcriptibile eſt, ut eleganter ſuo more deducit & iudicatum refert Oliveus lib. 1. cap. 6. iuxta l. Sancimus. §. ſi verò, Cod. de Epiſcop. & Cleric. ne perpetua defuncti memoria, ob quam annuum reliquit Teſtator non conſervato annuo & ipſa extinguatur, text in d. §. ſi verò nec locus eſt præſumptioni pacti vel tituli liberatorij, quia ibi cadere non poſſunt in præiudicium fundationis. Arreragia verò ab annis novem ſupra viginti augmento ſervitii

vel altaris ornamentis applicanda iure petuntur, Idem Oliveus ibid. Quod si census numquam fuerit solutus nec acceptatum legatum præscriptioni centenariæ imò & quadragenariæ locus est, & sic accipienda sunt præiudicia ab Auctore adducta, & sublato censu tolluntur arreragia tanquam accessaria.

b Vbi enim alius ab Episcopo, Archidiaconus fortè, vel Abbas speciali potius quodam, quam communi jure visitandi potestatem habeat, putá præscriptione, consuetudine, vel institutione, vel privilegio non esset dempta huius procurationis præscribendæ facultas, Anton. Cucchus Instit. lib. 4. tit. 9. n. 69. nam facilius tolli solent quæ ex speciali, quam quæ iure communi competunt, l. eius militis §. militia missus, de milit. testam.

c Circa præscriptionem contra Ecclesiam hoc notandum præcipuè quod sede vacante nec inchoari, nec currere, nec etiam finiri potest præscriptio, cum careat Ecclesia legitimo defensore, cap. 1. & càp. de quarta, de præscrip. quod quibuscumque Ecclesijs, Beneficijs, & Capellaniis etiam profanis æquè cõvenit nec currere incipit præscriptio à die alienationis sed tantum à die obitus Alienantis, can. Sacerdotes 16. q. 3. licet aliud velit Ferrerius ad Guid. Pap. q. 150.

d Hodie in Gallia vitium furti non impedit præscriptionem Boer. q. 42. n. 28. contra §. furtivæ, instit. de usucap. ita ut res ab ipso latrone & quocumque alio malæ fidei possessore præscribi Possit, Guid. Pap. q. 416. n. 10. & ibi Ferrer. Lommell. in maxim. lib. 3. maxim. 246. Quia in hoc regno attenditur, sola domini negligentia, non autem mala fides possessoris, Ferrer. ibid. contra cap. vigilanti, cap. si diligenti in fine & cap. ultim. de præscript. & cap. possessor. de regulis iuris in 6.

TITVLVS

TITULUS VIII.

De reuocandis alienationibus rei Ecclesiasticæ.

1. Alienatio rei Ecclesiasticæ iusta non reuocatur.
2. Alienatio rei Ecclesiasticæ ob defectum causæ vel formæ, vel ob læsionem reuocatur.
3. Rector Ecclesiæ qui alienauit potest restitutionem petere.
4. Nullitas alienationis ex defectu causæ præscribitur, centenaria tollitur. Idem de Vniuersitate.
5. Defectus formæ alienationis quadraginta annis præscribitur.
6. Ob læsionem Ecclesia restituitur intra quadraginta annos, si læsio sit in re mobili intra decennium.
7. Tempus restitutionis ob defectum causæ trahitur retro ad diem contractus, secùs si ob læsionem.
8. Ecclesia restituitur ob læsionem in quarta vel sexta parte pretii, vt minores.
9. Æstimatio valoris rei fit de tunc.
10. Bis tantùm licet recurrere ab æstimatione.

SI alienatio rei Ecclesiasticæ ob iustam causam solemniter facta sit, restitutio in integrum denegatur Rectori, ne qui cum Rectoribus Ecclesiæ contrahunt, fide publicâ decipiantur, vt de minoribus dicitur *in l. 1. ff. de min. in integr. restit.* Si verò causa desit, & solemnitas seruata non sit, Ecclesia restituitur *a* intra tempus Iuris, deductis legitimis impedimentis: & idem ipse Rector qui alienauit potest restitutionē petere nomine Ecclesiæ, sicut maritus alienationem fundi dotalis à se factam potest reuocare nomine vxoris, *gl. in §. 1. inst. quibus alienare licet vel non*: moribus nostris sine Literis Regiis Cancellariæ restitutio in integrum & rescisio contractus denegatur in Foro sæculari, remedium enim est extraordinarium, & sine Regis licentiâ non admittitur, *b* at in Foro Ecclesiæ libellus Iudici oblatus sufficit. I.

II.

III.

Si alienatio sit nulla defectu causæ, intra centum *c* an-

nos Ecclesia restituitur, *iuxta l. vt inter, C. de Sacros. Eccles. & Nouell. vt Ecclesia Romana centum annorum gaudeat præscriptione*: quæ non solùm pro Ecclesiâ Romanâ scripta creditur, sed etiam pro cæteris Ecclesiis Occidentis, hoc Iure vtimur, vt constat ex Arrestis citatis in titulo præcedenti,
IV. *& alio Arresto mensis Nouembris anno* 1604. Pro priore Ecclesiæ Parrochialis de la Motte rescisionem petente contractuum emphiteusis suorum prædecessorum, cujus petitio pro contractibus non excedentibus annos centum admissa est, & pro cæteris rejecta: nam sine causa contractus alienationis rei Ecclessiasticæ nullus est, & vindicatio rei Ecclesiasticæ nullâ temporis præscriptione submouetur, *l.* 1. *C. eod. tit.* exceptâ præscriptione centenariâ, quæ pro titulo habetur, vt suprà dictum est, non solùm in rebus Ecclesiæ, & alterius loci pij, sed etiam in rebus Uniuersitatis sæcularis, ob prohibitionem alienationis, vicissitudinem & negligētiam Rectorum, *Cleperus c.* 22. *q.* 2. *Loisellus des Seigneuries c.* 4.
V. Si verò alienatio sit nulla defectu formæ & solemnitatis, de qua suprà dictum fuit, & constet de causa alienationis necessitatis, aut evidentis vtilitatis, restitutio denegatur locis piis & Universitatibus post quadraginta annos: nam post illud tempus solemnitas omnis præsumitur præcessisse: maximè si ea fuerit ennunciata in instrumento alienationis: *Ancharanus cons.* 15. *lib.* 1. *Molin. ad Alexandrum cons.* 219. nam in antiquis verba enunciativa probant, & pro instrumento præsumitur, *l. optimam, C. de contrahenda stipul.*
VI. At si alienatio rescindi petatur ob solam læsionem, alij existimant Ecclesiam non esse admittendam post quadriennium, *iuxta Authent. quas actiones, suprà citatam*: vbi præscriptio quadriennii, quo tempus restitutionis à Constantino fuit limitatum, *in l. fin. C. de temp. rest. in int.* retinetur. Verùm illa verba ab Irnerio addita sunt, vt constat *ex corpore Nouellæ: Vnde Authentica desumpta est* 31. *c.* 6. quod tempus satis breve visum est, & Galliæ Constitutionibus in decennium prorogatur: cumque præscriptio decennalis per Authenticam quadragenaria facta sit, favore Ecclesiæ,

concedendum est, saltem apud nos, quod restitutio in integrum Ecclesiæ, & alterius loci pii, & Universitatis, cùm gaudeat eodem privilegio ob læsionem intra quadraginta annos est admittenda, *Molin. ad Alexandrum cons.* 329. cùm intra illud tempus ab æstimatione rerum, Ecclesiæ & aliis locis piis liceat recurrere; verùm si de pecunia aliaue re mobili actum sit, in qua vsucapio triennii sufficit, vt diximus suprà, & restitutio in integrum petatur ob læsionem, vel ex eo quod vi metusve causa gestum est, causæ piæ & Universitati sæculari quadriennium, & apud nos decennium sufficere debet, sublatis impedimentis Juris & facti: alia enim sunt impedimenta publica, belli & pestis, *c. ex transmissa, de præscr.* Alia privata, Ecclesiæ vacantis, *d. c. de quarta*; possessio ipsius alienatoris. *c. Sacerdotes* 16. *q.* 3. & absentia Rectoris, *l. absentia, ff. de regulis iuris.*

Si alienatio prædii Ecclesiastici sit nulla defectu causæ vel formæ requisitæ, tempus restitutionis & latæ sententiæ trahitur retrò, emptor tenetur de fructibus perceptis & percipiendis à die possessionis adeptæ, non tamen excedentibus annos triginta novem: nam qui contra Legum præcepta contrahit, possessor malæ fidei censetur: si verò contractus rescindatur ob læsionem, fructus adiudicantur Ecclesiæ à die petitionis, *Molin. in d. c. ad nostram.* VII.

Inter maiores venditio non rescinditur nisi ob læsionem enormissimam excedentem dimidium iusti pretii, *l.* 2. *C. de rescind. vend.* At cùm Respublica gaudeat privilegio minorum, *l. Respublica, C. ex quibus causis maiores*, & minores restituantur ob læsionem quartæ partis iusti pretij, vel sextæ, vt alij voluerunt, *Ferrerius ad Guidium Papam q.* 32. Ecclesia quæ æquiparatur Reipublicæ eodem privilegio debet vti: vt iustus valor sit æstimandus notavimus suprà *tit.* 5. Æstimatio fit de tunc, seu qualis & quanta fuit res tempore alienationis, *l. rutilia, ff. de contrah. empt.* arbitrio peritorum, à quo bis tantùm licet recurrere, post duas relationes conformes recursus denegatur, vt iudicatum fuit *Arresto mensis Octobris anno* 1621. Hic finem facio, Deo Patri

Luminum gratiam referens, cui sit honor & gloria in æternum.

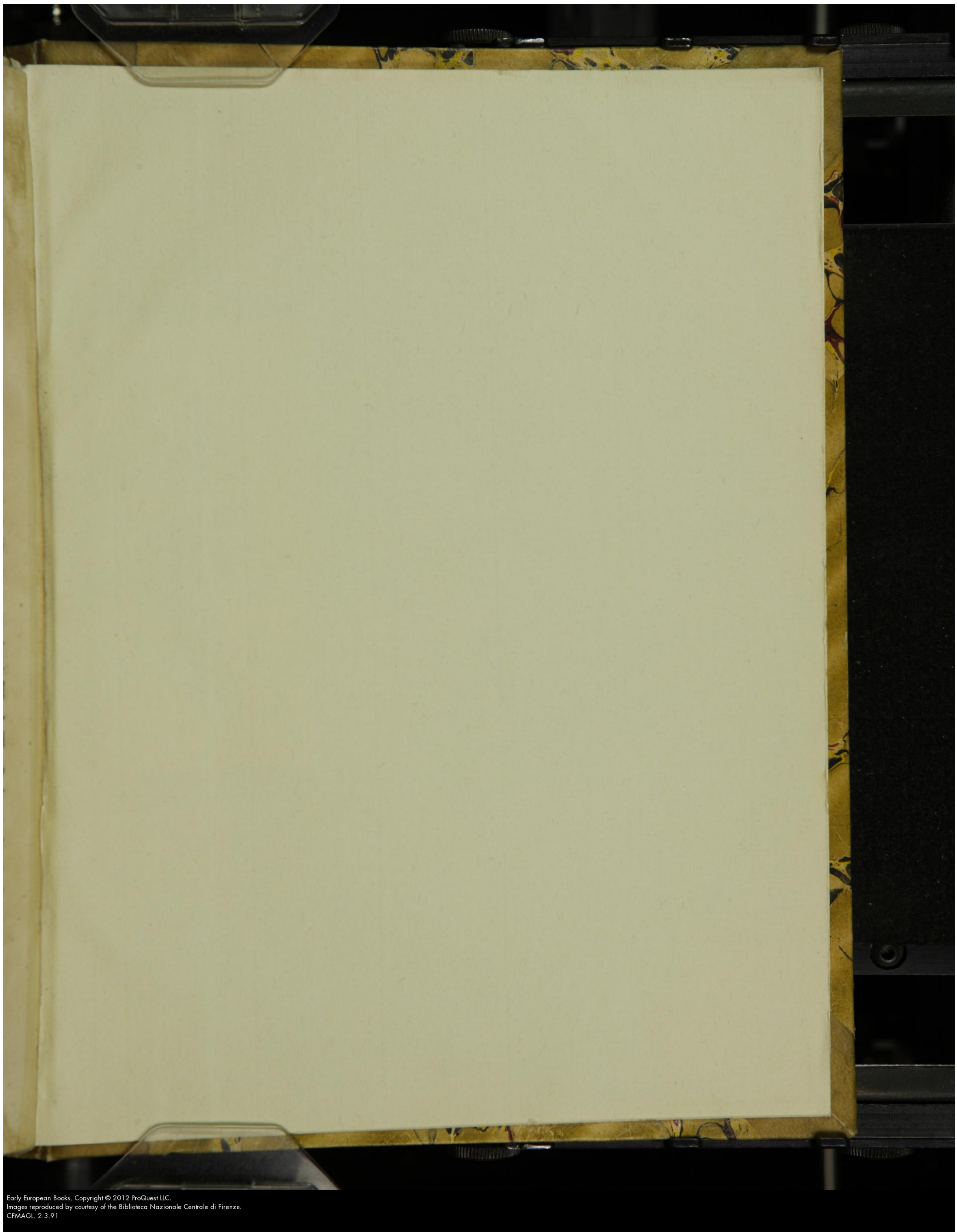
SOLIER.

a Vno casu alienatio fundi ecclesiastici etiam sine causa & solemnitate tenet, videlicet quando alienans tantum de suo erogauit Ecclesiæ quantum alienauit, cap. si quis quolibet 12. q. 2.

b Ratio est quia licet talis alienatio sit ipso iure nulla, cap. nulli & cap. si quis presbyterorum de reb. Eccles. non alien. quo casu iure ciuili restitutio non desideratur, l. in causæ cognitione, ff. de minor. quia tamen viæ nullitatis non habent locum in Gallia, Rebuff. in tract. de restit. glos. 2. n. 10. Charund. in pandect. in verb. *restitutions*, opus est restitutione & literis regiis.

c Imò restitutio peti debet intra annos 40. alias obest præscriptio etiam contra Romanam Ecclesiam attento iure ciuili, Nouell. 111. cap. vnic. & Nouell. 131. cap. pro temporalibus & auth. quas actiones, Cod. de Sacros. Eccles. quæ legem vt inter, eod. tit. & Nouellam 9. cap. vnic. centum annos requirentes abrogant, quo palam fit Irnerium in d. Auth. quas actiones desumpta ex d. cap. pro temporalibus hæc verba ex d. abrogata Nouell. 9. malè adiunxisse *sola Romana Ecclesia gaudente centum annorum spatio vel priuilegio*. Sed jure canonico præscriptio minor centenaria contra Romanam Ecclesiam non procedit, cap. ad audientiam, cap. cum nobis, & cap. Si diligenti in fine, de præscrip. aduersus verò cæteras Ecclesias sufficit quadragenaria, can. vlt. 16. q. 5. cap. quarta, & cap. illud autem d. tit. de iure tamen requiritur bona fides & titulus coloratus l. nullo iusto, Cod. de rei vindic. cap. si diligenti & ibi gloss. in verb. iustum titulum, de præscrip. sed de consuetudine regni videtur sola possessio sufficere cessantibus iuris & facti impedimentis per ea quæ traduntur à Lomello maxim. 246. Bacquet. *des droits de iustice*, cap. 21. n. 185. & à nobis superiori tit. lit. d. sed contrarium verius ob prohibitionem alienationis.

FINIS.

KONSERVIERT DURCH
ÖSTERREICHISCHE FLORENZHILFE
WIEN 1967